

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«РІВНЕНСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ТЕЗИ НАУКОВИХ РОБІТ 2015

У збірці подано тези наукових робіт учасників II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, що проводився Управлінням освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації та Рівненською Малою академією наук учнівської молоді в 2015 році в м. Рівне.

Учасники конкурсу представляли свої наукові дослідження у 63 секціях 12 наукових відділень та виконували контрольні завдання з 12 базових дисциплін.

Видання має на меті привернути увагу учнів, студентів, аспірантів, педагогічних працівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, викладацько-професорського складу ВНЗ, широких кіл громадськості до науково-дослідницької діяльності учнівської молоді в рамках Малої академії наук України.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Таргонський Григорій Миколайович,

начальник управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації

Постоловський Руслан Михайлович,

президент Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, ректор Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат історичних наук, професор

Левицька Світлана Олексіївна,

директор Інституту економіки, менеджменту та права Національного університету водного господарства та природокористування, голова постійної комісії з питань освіти, науки, культури та духовності

Рівненської обласної ради, доктор економічних наук, професор

Дем'янчук Анатолій Степанович,

ректор Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка

С. Дем'янчука, доктор педагогічних наук, професор

Пасічник Ігор Демидович,

ректор Національного університету «Острозька академія», доктор психологічних наук, професор

Джунь Йосип Володимирович,

професор Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка

С. Дем'янчука, доктор фізико-математичних наук, академік міжнародної педагогічної Академії

Стоколос Надія Григорівна,

професор Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету,

доктор історичних наук

Сяський Андрій Олексійович,

професор Рівненського державного гуманітарного університету, доктор технічних наук

Клименко Микола Олександрович,

директор навчально-наукового інституту агроєкології та землеустрою

Національного університету водного господарства та природокористування,

доктор сільськогосподарських наук, професор, академік

Шульжук Наталія Василівна,

завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання

та культури української мови

Андрєєв Олександр Анатолійович,

директор Рівненської Малої академії наук учнівської молоді

УПОРЯДНИКИ:

Андрєєв О.А., Данчук А.С., Лівандовська Л.М., Мазур О.О.,

Новік О.В., Сергіюк Т.В., Сульжик О.В., Тимошук А.І., Дяденчук А.В.

ВЕРСТКА ТА ДИЗАЙН:

Кравцова Т.В.

Г.М. Таргонський, начальник управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації:

Навчання в Рівненській Малій академії наук учнівської молоді допомагає обдарованим старшокласникам якнайповніше реалізувати науково-дослідницькі нахили та потреби, поглибити і засвоїти нові знання, навчитися бути відповідальним, а спільна робота з науковим керівником дарує можливість відчути себе співучасником великого наукового пошуку.

2014-2015 н. р. позашкільною освітою та науковим дослідництвом у системі МАН в області було охоплено 3960 учнів, з них 2950 займалися в гуртках, секціях та інших творчих об'єднаннях дослідницько-експериментального напрямку.

До роботи з обдарованою молоддю Рівненщини було залучено понад 860 педа-

гогічних працівників, з них докторів наук – 4, кандидатів наук – 45. Із загальної кількості науково-педагогічних працівників – 49 працівників позашкільних закладів, 708 вчителів загальноосвітніх закладів, 86 викладачів вищих навчальних закладів, 20 працівників інших закладів та установ.

Про вагомі здобутки закладу яскраво свідчать підсумки Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України 2015 року: у I етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України взяли участь 1945 старшокласників, з них 1015 посіли призові місця; учасниками II етапу стали 784 старшокласники, з них 382 здобу-

ли перемогу; у III етапі взяли участь 56 старшокласників, 34 з них вибороли перемогу. Юні науковці з Рівненщини посіли 4 перших місця, 11 – других, 19 – третіх, що є п'ятим результатом в Україні.

У планах Рівненської Малої академії наук учнівської молоді на 2015-2016 н. р.:

- організація нових напрямків літніх профільних зборів та літніх навчально-польових експедицій для обдарованої учнівської мо-

лоді Рівненщини;

- організація онлайн-навчання за напрямками наукових секцій з метою максимального охоплення учнівської молоді Рівненщини дослідно-експериментальною роботою;

- налагодження науково-технічної співпраці з Науково-дослідним інститутом "Миколаївська астрономічна обсерваторія" та Інститутом радіоастрономії Національної академії наук України;

- створення лабораторії космічних досліджень Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

Результати роботи академії – вагомі, перспективи – чіткі і реалістичні!

То ж мудрості вам, юні науковці-манівці, натхнення і терпіння на ниві творчості і дослідництва в ім'я розбудови України!

В.С. Мошинський, ректор Національного університету водного господарства та природокористування:

"Аби цілком правильно вести наукову роботу за допомогою систематичних досліджень і точних демонстрацій, потрібне стратегічне мислення", – говорив учений зі світовим ім'ям Джеймс Максвелл.

Знаю: таке стратегічне мислення притаманне дирекції Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, керівникам наукових відділень і педагогам закладу, провідним науковцям Рівненщини, зокрема і викладачам Національного університету водного господарства та природокористування, які уже дев'ять років плідно співпрацюють з Малою академією наук на ниві дослідництва. Саме завдяки такому мисленню і взаєморозумінню Рівненська область – один із лідерів в Україні щодо роботи з обдарованою молоддю: 2015 року Рівненська МАН упевнено виборола п'яту сходинку у загальнонаціональному рейтингу малих академій наук України.

Збірник тез наукових робіт переможців II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт – результат діяльності юних науковців краю, чий імена та досягнення гордо звучать в Україні.

Переконаний: стратегічним мисленням позначені кожен крок, кожне рішення, кожен здобуток й уся діяльність Національного університету водного господарства та природокористування. І ця упевненість підтверджена часом: у вересні наш заклад, відповідно до Постанови Верховної Ради України № 620–VIII від 15 липня 2015 року, відзначитиме 100-річчя від часу заснування.

Хочу запевнити обдарованих старшокласників Рівненщини, які зважаться займатися науковою діяльністю: усі науково-навчальні інститути, усі кафедри та лабораторії – до ваших послуг на ниві наукового дослідництва.

Щиро бажаю вам, юні науковці РМАНУМ, майбутня інтелектуальна еліта України, найвищих досягнень в усьому, до чого будуть причетні ваші розум і серце, а нашій Україні – миру і процвітання!"

Р.М. Постолюк, ректор Рівненського державного гуманітарного університету, президент Рівненської Малої академії наук учнівської молоді:

"Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним", – вважав Григорій Сковорода.

Рівненська Мала академія наук учнівської молоді створює комфортні умови для розвитку обдарованої учнівської молоді, її підготовки до майбутньої наукової діяльності, розвиває мотивацію до пізнання, творчості, професійного самовизначення.

Уже дев'ять років поспіль Рівненська Мала академія наук учнівської молоді демонструє високі результати у III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України. Запорукою цього є правильно сформована стратегія розвитку позашкільного закладу, потужний науково-педагогічний колектив однодумців, створення фізико-технологічної та хіміко-біологічної лабораторій і лабораторій гуманітарних досліджень та селекції і генетики, а ще – астрофізичної обсерваторії. До послуг юних науковців – лабораторії вищих навчальних закладів Рівненщини, консультування провідних учених, зокрема і Рівненського державного гуманітарного університету. У тісній співпраці з науковцями проводиться активна пошукова і винахідницька діяльність. На сьогодні отримано 36 патентів на корисну модель.

Про високий рівень і масштабність роботи РМАНУМ свідчать кілька цифр: у 2014-2015 н. р. у позашкільному навчальному закладі працювали 146 гуртків, у яких навчалось 1460 учнів. Навчальний процес забезпечували 112 науково-педагогічних працівників, з них – 2 доктори наук, 40 кандидатів наук, 2 Заслужених вчителів України.

Дев'яте число збірника "Рівненська Мала академія наук учнівської молоді. Тези наукових робіт. 2014" – результат цілорічної натхненної праці юних дослідників Рівненщини та їх наукових керівників, квінтесенція розуму, знань, бажання постійного пошуку і зростання.

Бажаю вам, юні науковці-манівці, нових творчих злетів, наукових відкриттів і звершень на благо нашої неньки України!

ВІДДІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ «УКРАЇНЬСКА ЛІТЕРАТУРА»

РЕЦЕПЦІЯ ВІЙНИ В ХУДОЖНЬОМУ СВІТІ ПОВІСТІ-СПОВІДІ «ПОТЕРЧАТА» ВОЛОДИМИРА РУТКІВСЬКОГО

Автор: Карпінська Олександра Володимирівна, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу № 19.

Наукові керівники: Крупка М.А., канд. філ. наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету, керівник гуртка Рівненської Малої академії наук учнівської молоді; Васюта С.Д., канд. пед. наук, учитель української мови та літератури Рівненського навчально-виховного комплексу № 19.

Володимир Рутківський – відомий письменник. Його твори: повість-легенда «Сторожова застава», трилогія «Джури козака Швайки», роман «Сині води» та інші стали знаковими у дитячій літературі. Автобіографічний твір В. Рутківського «Потерчата» є творінням усього свідомого життя митця.

Осмилення важливих на сьогодні проблем (війни, тоталітаризму, кризи родини), їх високохудожнє втілення, розуміння складного внутрішнього світу дитини роблять повість-сповідь «Потерчата» цінним надбанням сучасної літератури, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Мета роботи полягає в комплексному осмиленні стратегій трактування Володимиром Рутківським у творі «Потерчата» теми війни.

Завдання: розкрити тему війни через конкретні переживання дитини; окреслити соціально-історичне тло тоталітаризму як джерело формування свідомості підлітка; з'ясувати символіку потерчат у повісті; установити причини кризи родини у творі; визначити сутність автобіографізму.

Об'єкт дослідження: повість-сповідь «Потерчата» В. Рутківського.

Предмет дослідження: художнє відображення дитячої рецепції війни.

СТИЛІСТИЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ АФОРИЗМІВ У РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»

Автор: Петролюк Марта Олександрівна, учениця 10 класу Радивилівського НВК «Школа №1 – гімназія».

Науковий керівник: Ксьондзик Р.К., учитель української мови та літератури Радивилівського НВК «Школа №1 – гімназія».

Мета роботи: дослідити стилістично-функціональні можливості афоризмів, зокрема у творі Л.Костенко «Записки українського самашедшого».

Актуальність роботи полягає у тому, що, незважаючи на велику кількість дослідницьких робіт з афористики, теоретичні уявлення про неї досить нечіткі. До нашого часу триває дискусія між ученими про те, чи є афоризм різновидом крилатих слів, чи це крилаті слова є різновидом афоризму.

Завдання: проаналізувати афоризми у романі «Записки українського самашедшого», виявити стилістичне функціонування афористичних структур у тексті та їх значення для розкриття ідейно-тематичного задуму твору.

Ліна Костенко – поет-філософ, виразник найдефіцитнішої лінії української поезії – мислительної. Вона і талановитий прозаїк, адже її «Записки...» звернені передусім до розуму, отже, це ще раз доводить, що твір написаний мислительною прозою.

Ліна Костенко, використовуючи афористичні структури, ставить діагноз хворому українському суспільству, владі нашої держави.

У «Записках...» подано такі тематичні блоки афоризмів: незалежність України, політика в Україні, влада і суспільство, менталітет українців, криза моралі, Україна і світ. Але не тільки на політичних проблемах сконцентрована увага письменниці. Друга лінія твору – це кохання чоловіка до жінки, саме цій темі присвячено багато афоризмів у романі.

НАРАТОР У ТВОРЧОСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

Автор: **Скиба Катерина Василівна**, учениця 11 класу Обарівської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Борисюк С.В.**, учитель української мови та літератури Обарівської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Дедалі частіше у науковому обігу зустрічається використання термінів наратив та наративний дискурс як цілком автономних і самодостатніх структур. Здавалося б, така автономія – абсолютно неприпустима річ у літературному контексті, адже конкретність і матеріальність оповіді в цьому випадку підміняється деякою абстракцією «теоретичної рефлексії». Натомість практика наративного дискурсу має формуватися на матеріалі певного корпусу літературної продукції, скажімо, художніх студій окремого письменника.

Для такого наративного дискурсу ми обрали творчість Ольги Кобилянської, а саме її новелу «Valse melancolique», повістей «Царівна» та «Людина» – це і є предметом нашого дослідження. Саме в цих творах письменниця, аналізуючи жінку як суб'єкт, прийшла до нового трактування. При цьому власна біографія письменниці теж стає моделлю нарації, а жіноче «я» – основною темою літературної творчості та ключем для осмислення сенсу життя. **Об'єкт дослідження** – це аналіз наративних моделей письменниці.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що проблеми, які цікавлять науковців у літературознавстві, є суперечливими, оскільки теорія оповіді – нова й менш обґрунтована наука. На сучасному етапі розвитку сутність поняття наратології, нарації, наратора є не повністю дослідженою. Науковців, літературознавців, наратологів цікавлять питання становлення, історичного розвитку, розквіту нової дисципліни та теорії як у зарубіжному літературознавстві, так і в українському.

У роботі зроблено огляд літературознавчих джерел, в яких дослідники торкаються сучасних проблем наративу.

У тексті автор перебуває в процесі свого становлення, і його ідентичність залежить від кожного «тут і зараз», від кожного голосу, від кожного модусу виявлення і приховування, які й формують множинну природу авторського «я».

У процесі виокремлення такої особистісної сфери буття людини на передній план виходить її психологізація, окреслення внутрішнього емоційно-чуттєвого світу. Етична й естетична природа людини ніби просвічується крізь її психологію. Це ті специфічні ознаки творчості письменниці, через які вона оформляла новий естетико-гуманістичний зміст, роблячи свій внесок у формування новітнього художнього мислення в українській літературі.

Проаналізувавши всі наративні особливості творчості Ольги Кобилянської, які, безумовно, важливі для з'ясування проблем авторської свідомості і наративної ідентичності, зазначимо, що текст, відокремившись від автора, стає місцем появи іншого, який щоразу одягатиме нову маску й ідентичність якого завжди перебуватиме під сумнівом.

У творчості Ольги Кобилянської координує еволюція наративної структури творів. У її творах («Valse melancolique», «Царівна», «Людина»), орієнтованих на самоцінність духовного світу особистості, акцентування індивідуально-вольових чинників, переважає ліричний тип художнього мислення-вираження оцінки, емоційного «сприйняття суб'єктом розповіді зображуваних подій і явищ навколишнього світу».

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ РОМАНУ ЛІНИ КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»

Автор: **Цицур Вікторія Олександрівна**, учениця 11 класу Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: **Ющак Е.Р.**, учитель української мови та літератури Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 6.

«Вірність поезії як долі», – так окреслив життєвий шлях Ліни Костенко професор Микола Ільницький. Доля письменниці прозирає крізь її вірші, поезія є долею. Ліна Костенко була малослівною щодо себе, тому читач у рядках її віршів бачить окремі сюжети з її життя.

Ця «вірність долі» виявилася насамперед у дипломній роботі письменниці, що пізніше стала збіркою «Проміння землі». Рецензент і водночас її науковий керівник, відомий письменник Всеволод Іванов, оцінив роботу якнайвище: «Це дуже талановитий поет з великим майбутнім. Вірші Ліни Костенко вражають своєю задушевністю, теплотою і дивовижною щирістю, яка розкриває душу людини без дріб'язкового копирсання, надричності, цинізму. Я відчуваю, що українські вірші її досконалі, а російські переклади, зроблені рукою автора, адекватні оригіналу. І ця обставина також прикметна!».

Автор у рядках роману у віршах «Маруся Чурай» вдало підбирає синтаксичні конструкції: в основному це прості, проте образні речення. Завдяки цьому читач точно розуміє і усвідомлює зміст прочитаного, виділяє головне. Саме така синтаксична конструкція допомагає зорієнтуватися у подіях, зрозуміти, де іде перепад почуттів як самого героя, так і читача. А оскільки події нанизані послідовно, то і готують вони нас до сприйняття страшного і трагічного.

У романі, крім вищезгаданих простих речень, спостерігається наявність різних видів односкладних, які стають яскравішими завдяки тонко підібраним метафорам, персоніфікаціям, інверсії, епітетам, уособленню, риторичним питанням, алітерації, які властиві поетичній творчості письменниці.

Отже, у романі авторка завдяки майстерності використання художніх засобів піднімає одну з найголовніших тем сучасності – тему кохання, описує, як можна вирішити проблему любові і зради. Але водночас і наголошує на тому, що не слід гарячкувати відразу, слід спочатку розібратися у всьому, а тоді приймати рішення. А ще розкриває читачу проблему митця і народу, митця і суспільства.

КОНЦЕПТ «ПРИРОДА-ЛЮДИНА» В НОВЕЛІСТИЦІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ «БИТВА», «ПРИРОДА»)

Автор: **Бухальська Богдана Анатоліївна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Наукові керівники: **Наумець С.В.**, керівник гуртка РМАНУМ, **Рудюк Л.В.**, учитель української мови та літератури Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Українська література кінця XIX – початку XX століття є унікальним явищем загальноєвропейської культури, у якій особливе місце займає Ольга Кобилянська. Її твори сьогодні привертають до себе суспільний інтерес, адже в них відкриваються питання й проблеми, продиктовані новими умовами життя, які суголосні з сьогоденням, зокрема тема природи.

Новизна та актуальність дослідження полягає у тому, що проблема «природа – людина» у творчому доробку письменниці розглядалася побіжно, часто одноаспектно, і немає жодної системної й повної монографічної праці з означеної теми.

Мета наукової роботи: збагнути складні процеси творення новел «Битва» та «Природа» в тісному зв'язку з тематикою, проблематикою, ідейно-естетичними шуканнями О. Кобилянської; виховувати інтерес до художньої спадщини, акцентуючи увагу на концепті «природа-людина»; з'ясувати особливості творчого методу письменниці шляхом аналізу специфіки використання нею пейзажу як засобу передачі й розкриття внутрішнього світу героїв.

Завдання дослідження:

- визначити функції пейзажу в новелах О. Кобилянської «Битва», «Природа»;
- розкрити особливість концепту «природа-людина», узявши за основу вищезазначені твори;
- сформулювати ідеал людини, для якої любов до природи, народна мораль, ушанування традицій предків є найвищими чеснотами;
- розкрити роль природи як засобу моделювання конфлікту людини і як одного з елементів характеротворення.

Висновки:

- новели О. Кобилянської мають автобіографічні моменти і зв'язані з життям письменниці, адже відображають її погляди на розуміння проблеми «природа-людина» («Природа», «Битва»);
- природа є органічним світом героїв, відзеркаленням внутрішніх поривань до таємничого й незвіданого (новела «Природа»), вона виступає естетичною й етичною категорією, виражаючи певні драматичні колізії;
- новелою «Битва» письменниця застерігає проти варварського нищення природи Буковинських Карпат, яке призведе до екологічної катастрофи;
- концепт «природа-людина» розкривається у творчості О. Кобилянської як природа людської особистості, сукупність її психічних та фізичних особливостей, природжених здібностей та нахилів людини;
- своєрідне трактування проблеми «природа-людина» свідчить про модерністський підхід письменниці до висвітленої теми, що дозволяє стверджувати про ідіюстиль О. Кобилянської.

ІСТОРИЧНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА БОГАЧУКА

Автор: **Цимбалюк Єлизавета Віталіївна**, учениця 11 класу Млинівської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Швайчук С.М.**, учитель української мови та літератури Млинівської гуманітарної гімназії.

Інтерес до минулого, осмислення подій із відстані часу завжди приваблювали як науковців, так і майстрів художнього слова.

Т. Шевченко у багатьох своїх творах звертався до теми звитяжної доби в історії українського народу. Першим історичним романом в українській літературі є роман П. Куліша «Чорна рада». До історичних подій неодноразово звертався М. Бажан. Історичну тематику впродовж усієї творчості розробляв П. Загребельний. Серед тих, хто працював у жанрі історичної художньої прози, поезії та драматургії, помітне місце посідають А. Кашенко, Б. Лепкий, М. Костомаров, А. Чайковський, І. Нечуй-Левицький, Леся Українка, З. Тулуб, І. Кочерга тощо.

Цей список продовжують митці другої половини XX – початку XXI століття: М. Вінграновський, О. Довженко, Л. Костенко, В. Малик, Ю. Мушкетик, В. Стус, С. Скляренко, В. Шкляр, О. Забужко, М. Матіос, В. Лис та інші.

Серед митців Рівненщини до теми історичного минулого зверталися У. Самчук, О. Богачук, А. Листопад, М. Пшеничний, В. Басараба, С. Цимбалюк та інші митці.

Предметом дослідження є історичні мотиви у творчості О. Богачука.

Об'єктом дослідження є поезія та проза О. Богачука.

Мета дослідження: з'ясувати причини та передумови написання О. Богачуком творів на історичну тематику; проаналізувати твори, які висвітлюють різні періоди в історії України в цілому та нашого краю зокрема.

Завдання:

- опрацювати матеріали, пов'язані з історичною тематикою;

- дослідити історичні обставини та постаті, які стали центральними для змалювання їх у художній літературі;
- виявити художні особливості словесного відтворення історичних подій в Українській державі.

Актуальність дослідження полягає в тому, що історична тематика завжди цікавила читачів, оскільки відомо, що література – це і мистецтво, й книга життя, яка дає нам історичні знання, формує світогляд, впливає на морально-етичне самовиховання та самовдосконалення. Твори художньої літератури є тим невичерпним джерелом, яке живить громадянську та суспільну свідомість, збуджує соціальну активність і сприяє всебічному вихованню читачів.

Практичне значення: у роботі проаналізовано окремі твори українських митців у цілому та зокрема О. Богачука на історичну тематику, які можуть бути використані під час вивчення літератури рідного краю.

РІВНЕНСЬКА ШЕВЧЕНКІАНА ЯК ОБРАЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Автор: **Рудковська Тетяна Миколаївна**, учениця 10 класу Бокіймівської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Науковий керівник: **Рудковська С.М.**, учитель історії Бокіймівської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Творчість Т.Г. Шевченка має вирішальне значення у становленні й розвитку нової української літератури. Вона утверджує в ній загальнолюдські демократичні цінності та підносить на рівень передових літератур світу. У своїх творах Шевченко звертався до соціальних, політичних, філософських, історичних, художніх проблем, які до нього ще не порушувалися в українській літературі так відверто та сміливо.

Тарас Шевченко – унікальна фігура в українській літературі, який давно вже перетворився на символ українства.

Актуальність роботи полягає у висвітленні маловідомих літературознавчих матеріалів, а також в аналізі віршів місцевих авторів, присвячених Т.Г. Шевченку.

Наукова новизна дослідження – у тому, що це одна з перших спроб аналізу поетичних творів письменників Рівненщини, присвячених Т.Г.Шевченкові.

Мета дослідження: аналіз поетичних творів письменників Рівненщини, присвячених Т.Г.Шевченку, на ідейно-образному рівні, дослідження впливу його творчості на формування національної свідомості пересічних громадян.

Завдання:

- вивчити, проаналізувати та узагальнити наукові джерела з досліджуваної проблеми;
- дослідити вплив перебування Т.Г. Шевченка на Волині та Поділлі на формування національно-патріотичної свідомості волинян;
- дослідити твори Т.Г. Шевченка, написані після перебування його на Волині та Поділлі, «Ой чого ти почорніло, зеленее поле?», «Варнак», «За байраком байрак», повість «Варнак», «Путешествие с удовольствием, но не без морали»;
- проаналізувати ідейно-художні особливості літературознавчих та поетичних творів письменників та літературознавців Рівненщини.

За результатами проведених досліджень зроблено наступні висновки: творча спадщина Шевченка сприяла формуванню світогляду письменників Рівненщини. Своє ставлення до Великого Кобзаря та його творчості вони майстерно зобразили у літературознавчих статтях, прозових і поетичних творах.

ХУДОЖНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІОСОФІЇ У ТВОРІ ПЕТРА КРАЛЮКА «ЛИЦАР І СМЕРТЬ: ДУМА ПРО ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО»

Автор: **Нестерук Валентина Василівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13.

Наукові керівники: **Крупка М.А.**, канд. філ. наук, доц. кафедри української літератури РДГУ, **Полухович Л.П.**, учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13.

Петро Кралюк у творі «Лицар і смерть...» трактує історичні факти з позиції свідомого українця, тому в центрі дослідження перебуває художнє відображення історіософії в історичній думі.

Актуальність роботи: на прикладі історичної думи Петра Кралюка «Лицар і смерть: дума про гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного» розглядаються способи осмислення національної історії з урахуванням історико-типологічних зв'язків і зосереджується увага на філософських, релігійних, моральних контекстах та їхньому впливі на історію і майбутнє української держави.

Метою роботи є проаналізувати питання національної історії в думі Петра Кралюка «Лицар і смерть: дума про гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного».

Завдання:

- з'ясувати специфіку жанру твору;
- дослідити особливості інтерпретації історичних постатей та фактів у творі «Лицар і смерть...»;
- проаналізувати філософські, моральні та релігійні мотиви.

У результаті проведених досліджень з'ясовано:

- специфіку жанру твору, проаналізовано основні ознаки літературного роду думи та їх утілення на сторінках твору «Лицар і смерть...»;
- змальовано історичну епоху, яку описує Петро Кралюк у думі «Лицар і смерть...», де розповідає про подвиги типового представника доби Козаччини – Петра Конашевича-Сагайдачного;
- проаналізовано філософські, моральні та релігійні мотиви і з'ясовано їх вплив на історію та майбутнє української держави.

ТЕМА КОХАННЯ У ЛІРИЦІ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

Автор: Харченко Юлія Миколаївна, учениця 11 класу Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: Турик І.Р., учитель української мови та літератури Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Олександр Олесь – передусім лірик, поет особистого переживання, поезії серця. Шемливо-бентежна ніжність та інтимність, краса й романтична окриленість його слова хвилює і захоплює, наснажує життєствердною енергією.

Актуальність теми зумовлена потребою вивчення інтимної лірики, яке б дозволило поглибити наші знання про творчу особистість поета.

Метою роботи є дослідження мотивів інтимних поезій Олександра Олесь, їх автобіографічності та образності. Поставлена мета вимагає опрацювання наступних завдань:

- розглянути факти біографії Олександра Олесь, зокрема вплив особистого та подружнього життя на творчість поета;
- опрацювати твори інтимної лірики, визначити їх мотиви, образи, художні особливості;
- з'ясувати адресатів присвят, зокрема інтимних, Олександра Олесь;
- у ході аналізу скласти портретну характеристику ліричної героїні.

На основі зібраного, систематизованого і проаналізованого матеріалу було з'ясовано, що інтимна лірика займає значне місце у творчості О.Олесь.

Поет розвинув жанр інтимної лірики й підняв його до європейського рівня. Ця сторінка його творчості особливо хвилювала серця його сучасників, хвилює нас сьогодні і хвилюватиме наступні покоління. В інтимній ліриці Олесь дав класичні зразки загальнолюдського. Природністю, простотою вислову і щирістю почувань О. Олесь може зайняти місце зразу ж після Тараса Шевченка.

Мотиви особистої інтимної лірики – ніжної, часто сумовито-елегічної, часто химерно-настроєвої – і сьогодні чарують читачів. Тому спонтанна задушевність, глибокий психологізм дає змогу порівняти лірику Олесь з лірикою Петрарки.

Завдяки поезіям першого періоду поет увійшов в українську літературу як поет любові й «пораненого серця». Невичерпним джерелом стало перше кохання юнака до Ю.Шатацької, одруження із В.Свадковською.

В еміграційних творах відчутний тон 40-літнього чоловіка, небайдужого до жіночої краси. Ряд інтимних поезій присвячено Марії Фабіановій.

Любовні присвяти виділяються своєю жанровою приналежністю й художніми особливостями. Жіночий образ є одним із центральних. Ніколи не називаючи імені своєї коханої, не даючи її портрета, Олесь створює лірично-радісний настрій завдяки силі почуття, висловленій у віршах, і чудовій грі кольорів. Постаць коханої часто порівнюється поетом із різноманітними явищами та образами природи. Наявні у поезіях і фольклорні елементи: образ солов'їв, квітів, ночі, які увиразнюють їх, надають пісенності, образності.

МОДИФІКАЦІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ПРОЗІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Автор: Ющук Надія Ігорівна, учениця 9 класу Рівненської ЗОШ № 13.

Наукові керівники: Крупка М.А., канд. філ. наук, доц. кафедри української літератури РДГУ, **Томашевська О.А.**, учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ № 13.

Наприкінці XIX століття в українському фемінізмі відбувається перехід до нової стадії, до активного протесту й боротьби за жіночі права. Цей період пов'язаний з іменами Олени Пчілки та Наталі Кобринської, котрі заклали основи іншої традиції, у якій не було ні чоловічих псевдонімів, ні чоловіків-оповідачів, ні загалом спроби копіювати чоловічий голос. Завдяки цим авторкам у 80-х роках в українській літературі прозвучав інтелігентний жіночий голос, а разом із ним – феміністична ідея.

«Жіноча» проза має певну специфіку, що дозволяє визначити це поняття в окремий рівень розвитку української літератури. Вона – неоднозначна категорія літературознавства, досліджена недостатньо повно чи аналізується лише в деяких своїх аспектах, саме це і визначає актуальність нашого дослідження.

Мета: дослідження виявів фемінізму в образах героїнь творів О.Кобилянської «Людина», «В неділю рано зілля копала».

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **основних завдань**:

- охарактеризувати процес становлення й розвитку «жіночої прози» в українській літературі XIX століття;
- простежити взаємозв'язок творів О. Кобилянської з історичними, соціальними процесами, що відбувалися в XIX ст.;
- розкрити особливості зображення образу жінки у творчості О.Кобилянської;
- виявити новаторство О. Кобилянської в жіночій прозі.

У Розділі 1 розповідається про феміністичні погляди на життя Олени Ляуфлер із повісті «Людина», її боротьбу проти закоренілих традицій, які б порушили патріархальну свідомість.

У Розділі 2 дається розгорнута порівняльна характеристика образів двох українських дівчат Настки й Тетяни – героїнь твору «В неділю рано зілля копала», їхнього кохання до Гриця.

У висновку підсумовано досліджуване в роботі, виділено три основні типи жінок, уписаних О.Кобилянською: жінка-«тінь», жінка-«жертва», жінка-«принцеса».

ГОТИЧНІ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XIX СТ. (МИКОЛА ГОГОЛЬ, ОЛЕКСА СТОРОЖЕНКО)

Автор: **Яцук Яна Валеріївна**, учениця 9 класу Рівненської ЗОШ № 13.

Наукові керівники: **Крупка М.А.**, канд. філ. наук, доц. каф. української літератури РДГУ, **Томашевська О.А.**, учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ № 13.

Готична проза – один з найпопулярніших жанрів фантастики. Він набув поширення у XVIII ст., і вже більше трьох століть люди зачитуються творами цього жанру. Готична література значно вплинула на мистецтво в цілому.

Актуальність теми полягає в потребі вивчення відповідно до сучасних інтерпретаційних стратегій особливостей готичної прози XIX ст.; визначення причин популярності готики як літературного жанру, дослідження ідейно-естетичних основ творів М. Гоголя, О. Стороженка.

Головна **мета наукової роботи** – з'ясувати особливості готичної прози XIX ст.

Завдання:

- з'ясувати історію дослідження проблеми;
- виявити жанрову своєрідність готичних прозових творів;
- проаналізувати систему персонажів;
- розкрити сюжетно-композиційні особливості прозових творів М. Гоголя, О. Стороженка.

У Розділі 1 проаналізовано повість Миколи Гоголя «Вій», систему її персонажів та сюжетно-композиційні особливості.

У Розділі 2 розглянуто особливості готичного роману Олексі Стороженка «Марко Проклятий», розкрито образ головного героя.

У висновку підсумовуються готичні стратегії у творах Гоголя та Стороженка.

СЕКЦІЯ «СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА»

МОДЕЛІ ХУДОЖНЬОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА ФУНКЦІЇ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У ПРОЗІ А. МЕРДОК (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ «ЧОРНИЙ ПРИНЦ» І «МОРЕ, МОРЕ»)

Автор: **Терехова Анна Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I–III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Олещук Н.А.**, учитель світової літератури, вчитель-методист Рівненської спеціалізованої школи I–III ступенів «Центр надії».

Романи англійської письменниці, філософа і драматурга Айріс Мердок (1919–1999 рр.) уже ввійшли до історії британської літератури другої половини XX століття. Незважаючи на те, що її твори досліджували як у західному (Б. Конрад, Е. Діпп, А.С. Байатт, Г. Блум, Дж. Бейлі та ін.), так і у вітчизняному і російському (С. Павличко, Н. Жлуктенко, К. Шахова, В. Івашева, Н. Демурова, М. Урнов, А. Матійчак, Л. Байрамкулова, В. Марценішко, І. Малишівська, Н. Зелезінська, А. Пірузян, К. Філотенкова та ін.) літературознавстві, питання щодо специфіки художнього мислення письменниці ще не вивчені у повному обсязі. З огляду на значний смисловий потенціал шекспірівського художнього простору як трансдискурсивної категорії його подальше дослідження набуває особливої значущості на сучасному етапі розвитку літературознавства. Цим і зумовлена актуальність дослідження.

Мета роботи: окреслити моделі художньої репрезентації та функції шекспірівської інтертекстуальності у прозовій творчості А. Мердок (на прикладі романів «Чорний принц» і «Море, море»).

Предмет дослідження: функції та стратегії шекспірівської інтертекстуальності у прозовій творчості А. Мердок.

Об'єкт роботи: романи «Чорний принц» і «Море, море» Айріс Мердок та драми «Гамлет» і «Буря» В. Шекспіра.

У науковій студії охарактеризовано різні концепції інтертекстуальності як однієї з фундаментальних категорій сучасного літературознавства; системно розглянуто основні твердження теорії інтертекстуальності у працях Ф. де Соссюра, М. Бахтіна, Ю. Кристевої, Ж. Женетта, Р. Барта, Г. Блума та ін. Проведений текстовий аналіз романів «Чорний принц» і «Море, море» засвідчив, що для них характерне використання шекспірівських мотивів, тем, сюжетів і елементів карнавальної театральності, тобто в особливий спосіб експлікованих форм шекспірівської інтертекстуальності.

Практичне значення роботи полягає у тому, що ця студія доповнює наявні уявлення про творчість англійської письменниці. Матеріали дослідження можуть бути використані у спецкурсах і семінарах, присвячених англійській літературі XX століття.

ПОШУКИ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ВІДЬЯДХАРА НАЙПОЛА «НАПІВЖИТТЯ»

Автор: Матюшок Вікторія Василівна, учениця 10 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «Школа №1 – гімназія».

Науковий керівник: Ксьондзик М.В., учитель світової літератури Радивилівського навчально-виховного комплексу «Школа №1 – гімназія».

Творчість Відьядхара Найпола ще не стала об'єктом спеціального дослідження українських учених. Аналіз творчості письменника концептуально важливий у межах глобальної проблеми взаємодії, взаємозалежності і взаємодоповнення культурних процесів у сучасному світі і сприяє вивченню нового літературного явища, яке, з одного боку, є зразком інтеграційних процесів, які відбуваються у світовій літературі, і, з іншого – виявляється одним із найбільш характерних феноменів культурного контексту кінця XX і початку XXI століть.

Метою роботи є дослідити складні взаємозв'язки між людською історією та силами, які визначають її хід, культурні ідентичності головних персонажів, які поєднують ознаки різних соціальних й етнічних груп – мусульманських та англійських.

Актуальність дослідження полягає в тому, що творчість В. Найпола залишається малодослідженою в українському літературному просторі, а проблема ідентичності людини в постколоніальному світі є досить гострою.

Життя головного персонажа Віллі Чандрана зображено в Індії періоду колонізації, повоєнному Лондоні та в португальській провінції в Африці. Перед читачем розкрито реалії світу, у якому людина неспроможна реалізувати себе, жити повним життям, її буття фрагментоване та пошматоване історичним минулим, колективною пам'яттю про поневолення, соціальними та расовими упередженнями.

Роман «Напівжиття» вирізняється не лише добре розвиненими образами, а й технікою нарації, через яку майстерно передано ситуацію постколоніалізму.

ЧАЙНА ЦЕРЕМОНІЯ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЗМУ В ПОВІСТІ ЯСУНАРІ КАВАБАТИ «ТИСЯЧА ЖУРАВЛІВ»

Автор: Синич Ярослав Ярославівна, учениця 9 класу Гоцанської районної гімназії.

Науковий керівник: Кухар В.Л., учитель світової літератури Гоцанської районної гімназії.

Актуальність роботи обумовлена тим, що повість Ясунарі Кавабати «Тисяча журавлів» є обов'язковою для вивчення в шкільній програмі в курсі «Світова література» (11 клас). «Кавабата Ясунарі, – зазначає дослідник А.Н.Мещеряков, – зумів дати «картину душі» японської людини, картину, з якої західний читач може судити як про саму Японію, так і про її мешканців». У своїй творчості, зокрема в повісті «Тисяча журавлів» Ясунарі Кавабата торкається проблем духовного пошуку, поваги до національних традицій, що було актуальним в різні часи, а особливо актуальним стало в сучасному суспільстві. Ясунарі Кавабата демонструє тонкий психологічний аналіз людських стосунків, що базується на буддистській філософії, на даосизмі та синтоїзмі, тим самим відкриваючи особливості східної культури.

Мета дослідження полягає в тому, щоб шляхом детального текстового аналізу розкрити використання Ясунарі Кавабатою чайної церемонії як засобу психологізму в зображенні героїв, у розкритті їхнього внутрішнього світу і духовного пошуку.

Японський письменник Ясунарі Кавабата використовує у своїй творчості психологізм. Цей психологізм, за визначенням дослідника І.В. Страхова, другого типу, коли пейзаж, міміка і жести, портрет та інші психологічні деталі відображають внутрішні емоції персонажа. При цьому психологізм Кавабати має своєрідну форму, оскільки він обумовлений тим, що японській художній культурі притаманне особливе ставлення до речей. Таке ставлення сформоване щонайменше трьома чинниками, які впливають на суспільне життя японців, – даосизмом, дзен-буддизмом, синтоїзмом.

У світоглядних уявленнях японців кожна річ, предмет мають особливий духовний сенс, мають свою живу душу. Тому присутні в художньому тексті предмети не лише розкривають внутрішній світ персонажів, їх стосунки, але й є суб'єктами спілкування, суб'єктами впливу на персонажів.

У повісті Ясунарі Кавабати «Тисяча журавлів» основним засобом психологізму є обряд чайної церемонії.

Текстовий аналіз повісті Ясунарі Кавабати показує, що чайна церемонія з першого речення входить у художню структуру повісті Ясунарі Кавабати «Тисяча журавлів».

Кавабата, проводячи своїх персонажів через ритуал чайної церемонії, розкриває їх чесноти і вади, спонукає їх задуматися над своїм життям. З допомогою обряду герої вчать відділяти в собі брудне від чистого, потворне від красивого.

Цінності любові, краси, гармонії головний герой починає розуміти завдяки природним, земним пані Ооті та її доньці Фуміко. Стосунки з цими жінками переплітаються з предметами чайної церемонії. Чашки, чайний павільйон, ваза стають речами, що показують герою духовний світ батька, сутність кохання, земну, природну красу жінки. Предмети чайної церемонії приводять Кікудзі до розуміння основних принципів обряду – спокою, шанобливості, чистоти і гармонії.

ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО АПОКРИФА (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ КАРЕЛА ЧАПЕКА «АПОКРИФИ»)

Автор: **Худобчук Яна Дмитрівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Наукові керівники: **Васильєв Є.М.**, канд. філ. наук, доц. каф. теорії літератури та славістики РДГУ; **Бадай Л.А.**, учитель-методист світової літератури Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

У роботі розглядається жанрова специфіка сучасного літературного апокрифу на матеріалі збірки «Апокрифи» Карела Чапека. Актуальність зумовлена тим, що тема апокрифів, їх художній, сюжетно-образний аналіз фактично не висвітлювалися в літературних працях, а розглядався в контексті загальної літературної спадщини письменника, зокрема драматургії та наукової фантастики: цей вияв творчості письменника залишається малодослідженим літературознавцями.

Мета роботи: дослідити жанрову специфіку малої прози К. Чапека. Завдання роботи: привернути увагу до жанрово-стилістичної різноманітності та багатогранності збірки; запропонувати власну типологію «Апокрифів»; проаналізувати міфологічне, літературне та історичне підґрунтя написання апокрифів.

Об'єктом дослідження послугувала мала проза Карела Чапека, на матеріалі якої розглядалася жанрова специфіка сучасного літературного апокрифу.

Предмет дослідження – жанрова специфіка сучасного літературного апокрифу, її ознаки та характеристики у творах К. Чапека.

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що апокрифи, написані Карелом Чапеком, мають багато жанрових ознак, що диференціюються за походженням і пафосом, які притаманні кожному твору.

Було проведено аналіз кількох апокрифів, на прикладі яких і були обґрунтовані теоретичні матеріали, наведені у роботі. Отримані результати роботи можуть у подальшому слугувати літературознавчим дослідженням.

ТЕМА САМОТНОСТІ У МАЛІЙ ПРОЗІ ХАРУКІ МУРАКАМІ (ЗА ЗБІРКОЮ НОВЕЛ «ПРИВИДИ ЛЕКСІНГТОНА»)

Автор: **Лукашук Діана Миколаївна**, учениця 10 класу Бугринського навчально-виховного комплексу: «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Науковий керівник: **Шандалюк Т.Д.**, учитель світової літератури Бугринського навчально-виховного комплексу: «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Предметом дослідження є творчість сучасного японського письменника Харуки Муракамі, зокрема мала проза письменника.

Мета наукової роботи – дослідити наскрізну в творчості японського митця проблему самотності в новелах збірки «Привиди Лексінгтона», різні вияви, причини і наслідки самотності у тлумаченні Х. Муракамі.

Актуальність дослідження: сьогодні, коли людство переживає глибоку кризу, проблема самотності набуває винятково актуального значення.

Вияви самотності різноманітні і можуть бути згубними не тільки для окремо взятої особистості, а й для суспільства в цілому. Давно було доведено, що самотність безпосередньо пов'язана з проблемою самогубців та іншими формами девіантної поведінки. Самотність означає порушення зв'язку між індивідом та суспільством, збої в комунікації, соціальній взаємодії. Масове розповсюдження самотності – знак того, що соціальна планета руйнується.

Центральна тема творів, уміщених у збірці «Привиди Лексінгтона», яка стала провідною для творчості Муракамі, – це тема самотності як природного стану людини у певні періоди життя, самотність-приреченість, самотність у процесі переходу зі світу дитинства до світу дорослості.

У невеликих за обсягом жанрових формах найбільшою мірою виявилася майстерність письменника оповідати будь-яку історію так, щоб вона не втрачала своєї захопливої інтриги. Найчастіше загадкові події руйнували межу між реальним і потойбічним.

Аналіз доробку Х. Мураками, зокрема новел збірки «Привиди Лексінгтона», дає можливість стверджувати, що митець розширив межі осмислення теми самотності у світовій літературі суто японським сприйняттям особистості, її місця і ролі в соціумі.

Х. Мураками прагнув змінити японську літературу зсередини, а не зовні, для цього письменник винайшов свої власні правила.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ, СИМВОЛІКА ТА МЕТАФОРИЧНІСТЬ РУБАЇВ ОМАРА ХАЙЯМА

Автор: Герук Марина Володимирівна, учениця 11 класу Соснівського навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» Березнівського району.

Науковий керівник: Рицька Т.Б., учитель-методист світової літератури Соснівського навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» Березнівського району.

Рубаї Омара Хайяма – це лаконічні поетичні твори, які створюють гармонійну та цілісну картину світобачення митця. Серед шедеврів Омара Хайяма багато таких, що зображують його ставлення до життя, до людини, вони справді зрозумілі й цікаві будь-якому читачеві.

Зверталися до вишуканої віршової форми рубайів й українські поети Василь Мисик, Микола Бажан, Дмитро Павличко, Володимир Ляшкевич, Віталій Ігнащенко, Володимир Ящук, Данило Кононенко, Юрій Хабатюк та інші.

Проте неперевершеним майстром визнано Омара Хайяма. За часів середньовічного Сходу його називали «вченим мужем століття». Він був видатним математиком, фізиком, астрономом, філософом. Наші сучасники знають його передусім як геніального поета, автора чотиривіршів.

Європейці познайомилися із поезіями Омара Хайяма у 1859 році завдяки англійському поету Едварду Фіцджеральду, який опублікував книгу віршів «Рубайят Омара Хайяма». Вона містила близько ста чотиривіршів, перекладених із персидської. Перед читачем постав образ східного мудреця.

Актуальність: поезії Хайяма сучасні, приваблюють філософським змістом, та проблематикою, адже питання добра і зла, любові до жінки, пошук Бога і пошук самого себе є вічними і для сучасників є джерелом мудрості.

Гіпотеза: рубаї Хайяма сповнені любові до життя, до людини, до пошуку сенсу буття людини, глибоко символічні, наповнені метафорами, афоризмами.

Мета роботи: вивчивши життєвий шлях поета, зрозуміти його філософський світогляд, проаналізувати рубаї, класифікувати їх за темами, визначити символіку, метафоричність та цінність рубайів.

БАРОКОВІ ФОРМИ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА (НА МАТЕРІАЛІ ДРАМИ «БУРЯ»)

Автор: Лавор Софія Андріївна, учениця 9 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: Стахова Н.Г., учитель світової літератури Сарненської гімназії.

Актуальність: В. Шекспір сприяє збагаченню творчого потенціалу будь-якої культури, розширенню її художніх можливостей у результаті рецепції ідей та здобутків ренесансного класика. Художня своєрідність творів В. Шекспіра забезпечена «понадстильовістю» мистецьких установок генія.

Об'єкт дослідження: драма «Буря». Предмет дослідження: бароковопоетикальна специфіка художньої образності у визначеному творі.

Мета: довести, що зазначена «надстильовість» творчості Шекспіра зумовлена специфічними інтенціями його художнього мислення, яке можна визначити як ранньобарокове.

Завдання: охарактеризувати надстильову специфіку художнього мислення В. Шекспіра, виявити риси ранньобарокового творчого мислення та художні форми, у яких відбувається його реалізація. Результати дослідження засвідчують потужну експлікацію барокових (ранньобарокових) прийомів у драмі В. Шекспіра: евуїстичність мовлення, використання різноманітних метафоричних конструкцій, епітетів і порівнянь, із допомогою яких створюється бурхлива образність, особлива експресивність. Сміливість художньої інтенції Шекспіра виявилася в тому аспекті, як автор у творі поєднав чарівну фантастику з фарсом, буфонадою. Саме складність природи людини примушує Шекспіра відмовитися від зовнішньої правдоподібності, створюючи умовні ситуації, надати конфлікту більш виразних обрисів. П'єса – це ще один варіант притчі про життя, яка закликає глядача не до співучасті, а до роздумів.

Різноманітністю відзначаються і лексико-стилістичні фігури: піднесені і ускладнені конструкції, фразеологічні звороти і прозаїзми, тавтологізми, спільнокореневі слова та антитези. Стилістичні та риторичні фігури допомагають розкрити особливий психологізм героїв драматичних героїв.

ЗВ'ЯЗОК ІЗ КЛАСИЧНОЮ ТРАДИЦІЄЮ ТА ЇЇ ОНОВЛЕННЯ У ТВОРАХ ДЖ. ОРВЕЛЛА «ЗВІРОФЕРМА» ТА «1984»

Автор: Савчук Анна Сергіївна, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Наукові керівники: Белова С.А., канд. пед. наук, доц. каф. теорії літератури та славістики РДГУ; **Ординська В.Г.**, учитель світової літератури Рівненської гуманітарної гімназії.

Дж. Орвелл – англійський письменник, автор журналістських нарисів, політичних та літературних творів. Всесвітньо відомим став завдяки двом творам, написаним в останні роки життя: політичній алегорії «Звіроферма» і роману-утопії «1984», у яких зобразив тоталітарне суспільство. Проблематика творів виходить за межі однієї держави і охоплює весь світ. Автор прагне застерегти суспільство від жадливого небезпеки – тоталітаризму, адже це є порушенням світових законів існування. Саме це зумовлює актуальність дослідження.

Метою роботи є дослідити зв'язок із класичною традицією та новаторство казки-притчі Дж. Орвелла «Звіроферма» та роману «1984».

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: з'ясувати особливості політичних поглядів Дж. Орвелла, розглянути історію створення та виходу в світ казки-притчі та роману «1984», установити традиції та новаторство письменника в жанрі антиутопії, визначити новаторство та актуальність конфлікту творів, дослідити засоби викриття тоталітарної влади у творах, установити новаторство Дж. Орвелла в розкритті проблеми протесту проти всіх форм тиранії у творах-попередженнях.

Наукова новизна дослідження полягає у самостійному аналізі казки-притчі Дж. Орвелла «Звіроферма» та роману «1984» в аспекті актуальності їх проблематики та конфлікту, установленні класичних традицій та новаторства Дж. Орвелла.

У результаті дослідження дійшли таких висновків: Дж. Орвелл є засновником жанру антиутопії ХХ ст., художня творчість письменника – це безпосереднє відображення його поглядів. Одна з головних проблем його творів – маніпулювання свідомістю людини за допомогою слова. Письменник наголошував, що тоталітарна ідея живе у свідомості інтелектуалів скрізь, незалежно від національної приналежності. Якщо з цим не боротися, то будь-яке суспільство втратить імунітет.

ОБРАЗ СИЛЬНОЇ ЖІНКИ У ТВОРАХ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ «ДЖЕЙН ЕЙР» І ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «ЦАРІВНА»

Автор: Самедова Лейла Рауфівна, учениця 11 класу Квасилівського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей» Рівненського району.

Науковий керівник: Трубіцина Л.О., учитель світової літератури Квасилівського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей» Рівненського району.

XIX ст. стало переломним у багатьох моментах для життя суспільства. І яскравим показником цього є поява у світовій та вітчизняній літературах образів сильної «нової» жінки, незалежної та самодостатньої. Так, жіноча тема є однією з основних у тогочасній літературі Англії, Франції, США. Поступово відбувається вихід жінки в публічну сферу, і це пов'язано з появою таких понять, як «фемінізм» та «емансипація».

Пошвавлення феміністичного мислення в європейській літературі XIX ст. вплинуло також на українську, де жіноче письмо виокремлюється як самобутнє явище. Такі видатні автори того періоду, як Ганна Барвінок, Марко Вовчок, Н.Кобринська, Уляна Кравченко, Леся Українка, Л. Яновська, О. Енгельгардт, С. Ковалевська, Є. Тур, Н. Хвощинська, М. Цебрикова та інші втілювали різні аспекти теми жіночої незалежності у своїй творчості.

Поворотним моментом стала, звичайно, творчість Ольги Кобилянської. «Нова жінка» О. Кобилянської – людина з сильним характером, спроможна на одинокий виклик суспільству.

У повісті «Царівна» простежується головний принцип феміністичного підходу – зосередження на жінці як творцеві власного життя, використання нових жіночих цінностей, аналіз особистого досвіду жінки.

У творах Ш. Бронте та О. Кобилянської багато автобіографічного матеріалу: самоосвіта, створення самої себе як творчої особистості, мрії про велике кохання, яким не судилося здійснитися. Писали, тому що відчували потребу самовираження і потреби часу.

Образи головних героїнь творів англійської та української письменниць дуже схожі, як і деякі обставини їхнього життя. Прикметною рисою обох творів є подібність соціального стану головних героїнь – Джейн Ейр та Наталки Веркович. Обидві вони є сиротами і роки дитинства проживають у родинах своїх родичів. Схожі риси знаходимо й у зовнішності героїнь. Розум, знання, людська гідність, самоповага – ці якості стають головними в їх світогляді.

І англійський роман, і українська повість містять оповідь про драматичні і гострі проблеми сучасного їм дійсного життя. Незалежно від факту, що часова відстань між появою цих творів складає майже 50 років – «Джейн Ейр» було надруковано 1847 року, «Царівна» вийшла у світ у 1895, – спільною рисою цих творів є розробка проблеми жіночої емансипації.

Ш. Бронте й О. Кобилянська створили новий тип жінки, яка сама намагається побудувати своє життя, обстоюючи рівність у правах із чоловіками та захищаючи свою людську гідність і честь.

ТИПОЛОГІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ТВОРЧОСТІ В. ШЕКСПІРА

Автор: **Кириленко Ірина Олександрівна**, учениця 9 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 8.

Наукові керівники: **Белова С.А.**, доц. каф. літературознавства та славістики РДГУ; **Парфенюк Л.А.**, учитель світової літератури Рівненської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 8.

Мета наукової роботи – дослідити типологію жіночих образів у творчості В. Шекспіра.

Завдання дослідження:

- проаналізувати дослідження жіночих образів В. Шекспіра у сучасному літературознавстві;
- проаналізувати та порівняти жіночі образи у трагедіях В. Шекспіра «Гамлет, принц Данський», «Отелло, венеціанський мавр», «Король Лір», «Антоній і Клеопатра», «Макбет», «Ромео і Джульєтта»;
- установити приналежність аналізованих образів до визначених груп – жінка-жертва, жінка-протагоністка та жінка-присотсуванка.

Висновки: беручи до уваги проаналізовані дослідження жіночих образів В. Шекспіра в сучасному літературознавстві, ми провели аналіз та порівняння жіночих образів у трагедіях В. Шекспіра «Гамлет, принц Данський», «Отелло, венеціанський мавр», «Король Лір», «Антоній і Клеопатра», «Макбет», «Ромео і Джульєтта» та встановили приналежність аналізованих нами образів до визначених груп – жінка-жертва, жінка-протагоністка та жінка-присотсуванка. Визначили приналежність аналізованих жіночих образів до наступних категорій – жінка-жертва: Офелія, Дездемона, Корделія; жінка-протагоністка: Джульєтта, Клеопатра, Гертруда, леді Макбет; жінка-присотсуванка: Регана, Гонерилья.

СЕКЦІЯ «РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА»

СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТЕМ СИРІТСТВА ТА ДЕПОРТАЦІЇ НАРОДІВ У ПОВІСТІ «НОЧУВАЛА ХМАРИНКА ЗОЛОТА» А. ПРИСТАВКІНА: ІМАГОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Автор: **Нечипорук Анастасія Василівна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 28, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гордієнко О.В.**, керівник гуртка РМАНУМ.

З огляду на військову агресію в Україні безпритульність набула особливого поширення. У контексті окресленої соціальної проблематики і задля глибшого розуміння цього складного явища особливо значущою постає повість російського письменника Анатолія Приставкіна «Ночувала хмаринка золота». Дослідження цих питань у роботі здійснене в руслі імагологічних літературознавчих студій.

Оскільки ні у зарубіжному, ні у вітчизняному літературознавстві немає жодного дослідження порушених у повісті А. Приставкіна проблем із використанням імагологічного аналізу, це й визначає актуальність дослідницької роботи.

Мета роботи: на матеріалі повісті Анатолія Приставкіна «Ночувала хмаринка золота» окреслити специфіку художньої репрезентації соціально значущих та історично важливих проблем сирітства, безпритульності, депортації народів під час Вітчизняної війни 1941–1945 років із використанням елементів імагологічного аналізу.

Поставлена мета конкретизується через розв'язання завдань: визначити особливості процесу депортації народів як історичного та літературного сюжету; з'ясувати, як проблема сирітства та безпритульності репрезентована у повісті А. Приставкіна «Ночувала хмаринка золота» з використанням елементів імагологічного аналізу; охарактеризувати проблему біженства, з'ясувати причини, які змусили героїв повісті виїхати на Кавказ; окреслити форми літературного зображення депортації чеченців та засоби створення етнообразів чеченців у повісті А. Приставкіна з використанням елементів імагологічного аналізу.

Теми депортації та сирітства й безпритульності, репрезентовані у повісті «Ночувала хмаринка золота», тісно пов'язані між собою. Адже депортовані діти-чеченці потенційно стають сиротами (їх позбавили батьків), а російських дітей-сиріт вивозять на чужі землі, тобто депортують.

У повісті А. Приставкіна «Ночувала хмаринка золота» простежується структуралізація світу на «свій» і «чужий»: народи (російський – чеченський), простір (Москва – Кавказ), соціальну (керівництво дитбудинку – сироти) та вікову (дорослий – дитина) ідентичність.

Результати дослідження можуть бути використані під час викладання спецкурсів з історії зарубіжної літератури та історії російської літератури. Матеріали також можуть бути використані у шкільній практиці на уроках світової літератури та в гуртковій роботі.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОЛОРИТ У ПОВІСТІ ВОЛОДИМИРА ГАЛАКТІОНОВИЧА КОРОЛЕНКА «СЛІПІЙ МУЗИКАНТ»

Автор: **Лівенда Катерина Олександрівна**, учениця 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Наукові керівники: **Белова С.А.**, канд. пед. наук, доц. кафедри теорії літератури та славістики РДГУ; **Новачук О.О.**, учитель світової літератури Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Актуальність зумовлена метою та завданням шкільної літературної освіти. Згідно з Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, усі освітні галузі повинні мати українознавче спрямування. У Програмі зі світової літератури 2011 року в рубриці «Україна і світ» відображено взаємозв'язки української та зарубіжної літератур, зв'язки зарубіжних письменників з Україною, особливості втілення української теми в їхніх творах. Висвітлення цих питань сприятиме національній самоідентифікації учнів, усвідомленню національних цінностей та необхідності їх збереження і примноження в умовах глобалізації світу. Новизна роботи полягає у всебічному, глибокому і детальному дослідженні української теми у повісті Володимира Короленка «Сліпий музикант».

Об'єкт дослідження – повість Володимира Галактіоновича Короленка «Сліпий музикант».

Предмет дослідження – українські образи і мотиви як засіб створення національного колориту в повісті В.Г. Короленка «Сліпий музикант».

Мета роботи: розкрити специфіку висвітлення української теми у повісті В.Г.Короленка «Сліпий музикант».

Ця мета визначає розв'язання наступних завдань:

- дослідити місце і роль описів української природи у повісті «Сліпий музикант»;
- проаналізувати роль української народної пісні в реалізації ідейного задуму твору;
- простежити вплив українських героїчних образів на становлення особистості головного героя;
- довести тісний взаємозв'язок В.Г. Короленка з українською культурою.

За результатами проведеного дослідження дійшли висновку, що у повісті «Сліпий музикант» В.Г. Короленко зображує головного героя в тісному взаємозв'язку з українською природою, історією, культурою. Автор доводить, що саме цей взаємозв'язок став запорукою розквіту могутнього таланту сліпого музиканта.

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КЛАСИЧНОГО СЮЖЕТУ А. ЧЕХОВА В КОМЕДІЇ Б. АКУНІНА «ЧАЙКА»

Автор: **Железник Євгенія Віталіївна**, учениця 9 класу спеціалізованої школи I–III ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов № 15 м. Рівного.

Наукові керівники: **Белова С.А.**, канд. пед. наук., доцент кафедри теорії літератури та славістики РДГУ; **Звягінцева Т.В.**, учитель-методист спеціалізованої школи I–III ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов № 15 м. Рівного.

Мета: дослідити особливості постмодерністського переосмислення чехівського сюжету в комедії Б. Акуніна «Чайка».

Актуальність дослідження полягає у виявленні специфіки постмодерністського переосмислення концепції світу і людини в комедії Б.Акуніна «Чайка»; проведенні аналізу інтертекстуальних зв'язків, які реалізуються у формі творчого діалогу творів А. Чехова «Чайка», Б. Акуніна «Чайка».

Завдання дослідження:

- конкретизувати концепцію світ і людина в естетиці постмодернізму;
- дослідити особливості постмодерністського переосмислення класичного сюжету А. Чехова у творі Б. Акуніна «Чайка»;
- дослідити особливості інтертекстуального діалогу між двома п'єсами.

Наукова новизна роботи обумовлена тим, що в ній проведено аналіз інтертекстуальних зв'язків, які реалізуються у формі творчого діалогу з класичним текстом, виявлені механізми реалізації інтертекстуальних зв'язків, визначена специфіка постмодерністського переосмислення класичного сюжету.

Аналізуючи твори А. Чехова та Б. Акуніна, приходимо до висновків, що сучасна комедія «Чайка» є твором постмодернізму. У цьому значенні п'єса Акуніна реалізує багато кодів постмодерну. По-перше, твір розрахований на два типи рецепції: міську й елітарну. По-друге, композицію тексту можна визначити як гіпертекст. По-третє, поняття гіпертексту безпосередньо співвідноситься з терміном інтертекстуальність. Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що проект Акуніна заслуговує уваги й аналізу з двох причин: по-перше, він виявляє серйозні процеси, пов'язані з постмодерністською літературою; по-друге, цей проект розрахований на інтелектуального, вимогливого читача. Метою роботи Б.Акуніна з текстом А.Чехова стає не тільки його переосмислення, але й творення нового змісту – вираження болю за душі людей, які втратили моральні орієнтири в сучасному світі.

ДЕМОНОЛОГІЯ І СЛОВ'ЯНСЬКА МІФОТВОРЧІСТЬ У ТВОРЧОСТІ О. КОНДРАТЬЄВА ВОЛИНСЬКОГО ПЕРІОДУ

Автор: **Мельник Катерина Олександрівна**, учениця 11 класу Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей - ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Науменко Л.Л.**, учитель світової літератури Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей - ЗОШ I-II ступенів».

Актуальність теми пов'язана з тим, що у 2001 році в місті Рівне було створене літературне об'єднання «Баю», до рук членів якого потрапила збірка прози О.Кондратьєва «Сни», видана в 1993 році в Петербурзі. Вона вразила і високим літературним рівнем, і тим, що автор жив і творив на Рівненщині. Відрадно, що завдяки діяльності клубу «Баю» почалося повернення Олександра Кондратьєва. У вересні 2001 року в газеті «Яр» була опублікована коротка біографія письменника, а у часописі «VIP» від 9 липня 2004 року була надрукована стаття «Большой писатель в маленьком городе» Ірини Корсунської. У ній автор висловила надію на те, що настануть часи, коли чудовий письменник займе гідне місце в культурній історії міста, коли його книги будуть видаватися, перевидаватися, творчість вивчатиметься, а одна з вулиць буде названа на його честь. Аналогічну думку висловлюють літературознавці Володимир Татариков, Володимир Гранд, Дмитро Бахан, які прагнуть простежити специфіку і художню обробку міфологічних та демонологічних сюжетів у романі «На берегах Ярині», з'ясувати особливості творчого методу письменника.

Мета:

- проаналізувати «волинський» період у житті й творчості видатного російського поета Срібного століття О. Кондратьєва, який відомий демонологічним романом «На берегах Ярині» і збіркою «Слов'янські Боги»;
- простежити особливості поєднання у його творах краєзнавства, етносу і фольклору;
- з'ясувати особливості інтерпретації слов'янської міфотворчості, що вводить читача в безмежний космос слов'янського етносу, який є дуже важливим для розуміння багатьох аспектів історії культури.

Для досягнення цієї мети виокремлюємо такі завдання:

- з'ясувати, яке місце у творчості О. Кондратьєва займає східнослов'янський фольклор, проаналізувати особливості трактування демонологічних міфологічних сюжетів;
- визначити специфіку роману «На берегах Ярині», простежити відображення місцевих волинських повір'їв, билин, легенд, казок у творчості О.Кондратьєва;
- з'ясувати просторово-часові особливості роману «На берегах Ярині»;
- простежити особливості персоніфікації образів природи та народного календаря в творах письменника;
- проаналізувати особливості творчого методу О. Кондратьєва, з'ясувати його внесок до скарбниці світового письменства.

СЕКЦІЯ «ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

РОДИЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ САРНЕНЩИНИ: ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ, НОМІНАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Автор: **Лебідь Дарина Русланівна**, учениця 11 класу Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Дибач Т.А.**, учитель української мови та літератури Сарненського районного ліцею «Лідер».

Актуальність теми визначається потребою вивчення духовної спадщини нашого народу. Досліджуючи фольклор, у якому відбиваються етичні й естетичні погляди, світогляд та вірування, можна зрозуміти характер народу. Актуальність дослідження зумовлена ще й тим, що родильні обряди Сарненщини, які зберігають багато архаїчних елементів як у структурі, так і в номінації, досі не були у полі зору науковців-фольклористів, хоча обрядовість Полісся як унікальної архаїчної зони здавна приваблювала дослідників різних галузей знань.

Поява у сім'ї дитини є важливою подією для всієї родини. З народженням дитини пов'язаний цілий комплекс звичаїв та обрядових дій, спрямованих на створення сприятливої психологічної атмосфери для породіллі, успішного прийому пологів та шанування породіллі і новонародженого, підтримки їх здоров'я.

Метою роботи є комплексне вивчення та дослідження родильних звичаїв та обрядів, процесу їх трансформації серед жителів Полісся.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- розглянути родильну обрядовість жителів Сарненського Полісся;
- висвітлити локальну специфіку компонентів родильної звичаєвості та обрядовості, їх побутування та трансформацію в ХХІ ст.;
- провести аналіз та охарактеризувати родильні обряди жителів Полісся;
- визначити етапність післяродових звичаїв поліщуків;

- виховувати шанобливе ставлення до народної культури та звичаїв українців та формувати етику майбутніх дружин та матерів.

Об'єктом дослідження виступає родильна обрядовість жителів Сарненщини. Предметом дослідження є звичаї та обряди родового циклу поліщуків у контексті розвитку шлюбно-сімейних стосунків поліської родини. Роботу виконано з використанням таких методів, як: проблемно-хронологічний, системний, історико-типологічний, ареально-географічний, які дозволяють провести всебічний науковий аналіз проблеми. Наукова новизна полягає у відображенні маловідомих, мало досліджуваних фактів та аспектів структури родової обрядовості жителів Сарненщини та в її актуалізації на сучасних етапах незалежності України. Практичне значення полягає у можливості застосування наукової роботи для створення науково-узагальнювальних праць про родильну обрядовість жителів Сарненщини, для дослідження специфіки в обрядовості поліського регіону, доповненням до навчальних досліджень, під час розробки доповідей, статей, рефератів.

СИМВОЛІКА ОБРАЗІВ ПРИРОДИ В РОДИННО-ПОБУТОВИХ ПІСНЯХ СЕЛА СТЕПАНГОРОДА

Автор: Ланевич Дарія Вікторівна, учениця 10 класу Степангородської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району, вихованка РМАНУМ, Володимирецького будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Михеева Т.С., учитель української мови та літератури Степангородської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Символи є художніми кодами світоглядних та духовних засад життя народу. Українська система символічного зображення світу ще мало вивчена, зокрема недостатньо висвітлено питання символіки необрядових пісень Західного Полісся.

Актуальність науково-дослідницької роботи – у тому, що на етапі утвердження української державності нагальною є вимога всебічного осмислення української усної народнопоетичної творчості як провідного чинника самоідентифікації та як важливої умови ефективності розкриття етнодуховного потенціалу українського народу. Мета роботи – комплексний аналіз образів природи, що функціонують як символи в народній ліриці села Степангорода.

Символіка образів природи в родинно-побутових піснях села Степангорода багата й вишукана (63 лексеми), що засвідчує високий рівень художнього чуття в її творців, їх схильність до асоціативного мислення.

Символіка зооморфних і антропоморфних образів, які є домінуючими в необрядовій ліриці досліджуваного регіону, відтворює християнський світогляд наших предків.

Найбільш уживаними та семантично різноманітними у місцевій ліриці є архетипний образ води в різних варіаціях (Дунай, річка, море, криниця, брід, хвиля з моря), антропоморфні образи (сад, дуб, зозуля, верба).

Наявність декількох варіантів значення одного й того ж образу служить доказом органічного поєднання людини і природи, багатой народної уяви.

У народній ліриці села Степангорода видно природу того краю, де живе її творець (образи-символи лісових дерев і птахів, рожі; льону – традиційної місцевої сільськогосподарської культури).

Отже, різноманіття і семантичне багатство образів-символів родинно-побутової лірики свідчить про талановитість її творця, що розумів людські почуття та тонко відчував природу. Поетика народних ліричних пісень навіть такого невеликого регіону, як село Степангород, багато репрезентована і творить розгалужену, яскраво виражену систему семантично містких образів, що є незаперечним доказом обдарованості українського народу, умотивовує необхідність їхнього всебічного вивчення, збереження, передачі нащадкам.

Результати дослідження можуть бути використані у шкільній практиці вивчення усної поетичної спадщини українського народу та під час написання учнівських науково-дослідницьких робіт.

НАРОДНИЙ АМАТОРСЬКИЙ ФОЛЬКЛОРНО-АВТЕНТИЧНИЙ КОЛЕКТИВ «ТРОЯН» ЯК ОСЕРЕДОК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПОЛІСЬКОГО СЕЛА

Автор: Жабчик Ілона Вікторівна, учениця 11 класу Люхчанської загальноосвітньої школи I-III ступенів Сарненського району.

Науковий керівник: Копищик А.В., учитель історії Люхчанської загальноосвітньої школи I-III ступенів Сарненського району.

Одним зі способів збереження культурної самобутності українського народу і захисту від шкідливих впливів глобалізації є фольклорна традиція, яка, передаючись від покоління до покоління, стала скарбницею життєвого досвіду та культурної спадщини нації, важливим чинником єднання народу, його патріотизму і національного духу.

Дуже важливо, що у збереженні та поширенні традицій святково-обрядової культури українського народу беруть участь фольклорно-автентичні колективи. Саме тому тема дослідження присвячена найстарішому та найбільш відомому в районі народному аматорському фольклорно-автентичному колективу «Троян» села Люхча.

Мета дослідження – з'ясувати роль і значення народного аматорського фольклорно-етнографічного колективу «Троян» як осередку збереження традицій, звичаїв та розвитку обрядової культури поліського села.

Завдання:

- дослідити історію виникнення народного фольклорно-етнографічного колективу «Троян»;
- проаналізувати творчий шлях, вивчити пісенний репертуар, обряди-інсценізації у виконанні колективу, дослідити костюми учасників, визначити склад колективу;
- з'ясувати внесок колективу в розвиток та збереження культурної спадщини поліського села.

Об'єкт дослідження – народний аматорський фольклорно-етнографічний колектив «Троян».

Предмет дослідження – фольклорно-етнографічна діяльність колективу в збереженні та популяризації народних звичаїв і обрядів Полісся.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у шкільній практиці викладання спеціальних курсів народознавства, краєзнавства, історії рідного краю, у позакласній роботі з учнями, під час підготовки виховних заходів, написанні етнографічних праць.

Дослідження доводить, що внесок простих сільських трударів у духовний розвиток наших нащадків переоцінити складно, бо це справді криниця народного багатства, безцінний скарб поліського села.

ПЕРЕДВЕСІЛЬНА ЗВИЧАЄВІСТЬ І КОРОВАЙНИЙ ОБРЯД ЗАХІДНИХ ПОЛІЩУКІВ ТА БІЛОРУСІВ В ЕТНОГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛАХ ОСКАРА КОЛЬБЕРГА

Автор: Кравець Анастасія Дмитрівна, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Хомеча Н.А., викладач Рівненського державного гуманітарного університету, керівник гуртка РМАНУМ.

Дослідження присвячене вивченню фольклорних матеріалів, зібраних і систематизованих польським ученим наприкінці XIX ст. Вони ввійшли до повного перевидання творів «Bialorus – Polesie» (Wroclaw – Poznan, 1968). Особливий інтерес для нас становить передвесільна та весільна обрядовість Західного Полісся, зокрема коровайний обряд у традиції поліщуків та білорусів Пінщини.

Актуальність роботи зумовлена недостатнім висвітленням діяльності Оскара Кольберга як знавця української народнопоетичної творчості, його ролі у збиранні та вивченні українського фольклору на Волині, Поліссі, Прикарпатті, Поділлі.

Наукова новизна полягає в тому, що спостерігається пошук інтересу не тільки до вивчення етнографічної спадщини спільних за походженням слов'янських народів, звертається увага на специфіку взаємопроникнення та зумовленість культурно-історичних зв'язків у системі сучасного етнічного світу. Учені М. Федоровський, П. Штейн, В. Гнатюк та інші орієнтувалися на діяльність Оскара Кольберга як на зразок, гідний наслідування.

Предмет дослідження – передвесільна обрядовість та коровайний обряд Західного Полісся в контексті українсько-білоруських етнічних зв'язків. Хронологічні межі наукової роботи зумовлені представленим у працях етнографа О. Кольберга польовим матеріалом, зібраним та опрацьованим у другій половині XIX століття. Територіальні межі визначені дослідницьким інтересом О. Кольберга – це Західне Полісся, зокрема Пінщина.

Мета дослідження передбачала виконання завдань:

- охарактеризувати особистість та діяльність О. Кольберга як збирача польсько-українсько-білоруської фольклорної спадщини;
- спираючись на аналіз фольклорних матеріалів, зібраних й опрацьованих науковцем записів попередників (І. Шиндловський 1800–1802 рр., Л. Голембовський 1831 р. та інші), описати спільні типологічні риси українського та білоруського передвесільного обряду;
- дослідити специфіку обрядодій, що супроводжують ритуал приготування короваю та на етнографічних матеріалах, видрукуваних О. Кольбергом, описати традиційний для Західного Полісся обряд.

Практичне значення роботи виявляється у тому, що її результати можуть бути використані під час вивчення не тільки українського, а й польського, білоруського фольклору та іншої етнографічної спадщини, зібраної О. Кольбергом, на уроках літератури або краєзнавства, для написання наукових робіт учнями, студентами, дослідниками-початківцями.

ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ОБРАЗНЕ БАГАТСТВО МОЛИТОВ-ОБЕРЕГІВ, ЗАПИСАНИХ НА ВОЛОДИМИРЕЧЧИНІ

Автор: Вишневська Діана Юріївна, учениця 10 класу Володимирецького районного колегіуму.

Науковий керівник: Діжурко К.В., учитель української мови та літератури Володимирецького районного колегіуму.

Магічно-сакральні твори, до яких належать і народні молитви, – найдавніший пласт українського фольклору. Активно дослідженням його науковці почали займатися, починаючи з другої половини XIX століття.

Об'єктом дослідження є магічно-сакральний фольклор північних сіл Володимиреччини.

Мета наукового дослідження: описати молитви-обереги, зафіксовані нами у досліджуваному регіоні; показати їх змістове багатство; зробити характеристику образів-персонажів, що діють у них; дослідити художні засоби, що сприяють розкриттю цих образів, і роль молитви як оберегу в важливих життєвих ситуаціях.

Теоретичними засадами дослідження послужила характеристика і класифікація народних молитов, подана у працях І. Гунчика «Український магічно-сакральний фольклор» та «Народна молитва у жанровій свідомості носіїв фольклору Північно-Західної України». Учений укладає 4 тематичні групи народних молитов.

Зібраний матеріал (87 творів) подає зразки автентичних поліських молитов. За частотністю вживання вони розподілилися таким чином: індивідуально-побутові – 41 (47%), лікувально-зцілювальні – 27 (31%) та інші – 19 (22%).

Серед поліських народних молитов найпотужнішою групою є індивідуально-побутова, куди належать варіанти молитовного апокрифу «Сон Пресвятої Богородиці», тексти, що забезпечують сон, але не мають назви, та інші молитви-обереги, що забезпечують благополуччя в дорозі, на війні та в «казьонному домі».

Тексти молитов-оберегів багатосюжетні, мають цікаву будову, і кожен по-своєму розкриває фольклорні образи.

Найпопулярнішими такими образами молитовних фольклорних текстів є персоніфіковані християнські святи, небесні світила та просторові образи.

Визначальні риси їх характеру: доброта, простота, скромність та піклування і турбота про ближнього.

У характеристиці християнських святих та інших образів найчастіше використовуються такі художні засоби, як: лексичні (епітети, порівняння, метафори), синтаксичні (діалоги, монологи, повтори) та елементи фантастики і казковості.

Записані в досліджуваному регіоні молитви-обереги багаті за змістом, хоча часто короткі, тому вони легко запам'ятовуються і передаються. Вони міцно вкоренилися у народній творчості й побуті поліщуків, бо їх уважають надійним засобом для досягнення певних практичних цілей.

Тема «Змістові особливості та образне багатство молитов-оберегів, записаних на Володимиреччині» в науковий обіг вводитьися вперше.

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ОБРАЗНО-СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РУШНИКА НА ПРИКЛАДІ СІЛ РЯСНИКИ ТА ДМИТРІВКА ГОЩАНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Павлюк Анна Юріївна, учениця Гуманітарної школи Рівненського Палацу дітей та молоді, студентка II курсу Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП.

Науковий керівник: Гордійчук О.О., керівник секції фольклористики МАН Палацу дітей та молоді.

Актуальність обраної теми пояснюється тим, що вивчення обрядодій із українським рушником є необхідним із точки зору розкриття мікросвіту української сім'ї, пізнавального аспекту всього розмаїття обрядової символіки, поетичної творчості, соціальної психології та сімейної педагогіки.

У роботі зроблено спробу розширити наукові знання, комплексно і системно дослідити функціональне призначення рушників, їх використання в якості предмета того чи іншого обрядового дійства.

Мета: на основі експедиційно-польових записів дослідити обрядове значення та функціональне призначення рушників, проаналізувати роль і місце рушника в житті української сім'ї на прикладі сіл Рясники та Дмитрівка Гощанського району Рівненської області, порівняти використання рушників у минулому та сьогодні.

Завдання:

- ознайомитися з історією українського народного рушника як складовою частиною світової культури;
- проаналізувати рушник за призначенням у родинних обрядодіях;
- ознайомитися з існуючою літературою, що стосується теми дослідження;
- довести, що традиції обрядового використання рушників збереглися з сивої давнини і продовжуються до сьогодні.
- Відповідно до поставлених завдань застосовано комплексний підхід із використанням мистецтвознавчого, порівняльно-історичного, функціонально-семантичного, типологічного методів дослідження.

Першоосновою для написання роботи слугували експедиційні матеріали автора та фондові колекції рушників Рівненського обласного краєзнавчого музею, музейної кімнати села Дмитрівка Гощанського району Рівненської області, колекція рушників родини Павлюків (м. Рівне) та рушники на Фігурі поблизу Басового Кута.

Цінною джерельною базою під час написання роботи були праці українських та зарубіжних науковців.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від кінця XIX – початку XXI століття.

Практичне значення полягає у використанні матеріалів дослідження на уроках рівнезнавства, історії, художньої культури, під час проведення факультативів, екскурсій, при оформленні краєзнавчих музеїв, підготовці і проведенні свят і обрядів, одним з елементів атрибутики яких є рушник.

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ У ПІСНЯХ ПОГОРИНСЬКОГО КРАЮ

Автор: Макаренко Марина Петрівна, учениця 10 класу Бабинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Гощанського району, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Вітчук О.В., учитель історії Бабинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Гощанського району.

В усній народній творчості будь-якого народу існує своя традиція зображення жінки. У фольклорних творах народний геній створює жіночі образи, які втілюють етичний та естетичний ідеали, різні рівні сприйняття – від побутових,

щоденних уявлень до глибинних рівнів індивідуальної та колективної свідомості. Як і кожен народ, український має своїх жінок-символів, часто оповитих легендою, та певну систему визначальних особистісних рис, що відрізняють їх від інших.

У роботі зроблено спробу окреслити визначальні риси української жінки крізь призму пісень Погоринського краю, оскільки з поверненням до споконвічних народних традицій і звичаїв роль жінки у суспільстві дедалі більше зростає.

Актуальність досліджуваної теми полягає у з'ясуванні особливостей жіночих образів, описаних у народнопісенній творчості краю, та необхідності збереження національної самобутності українців шляхом дослідження їхньої фольклорної спадщини. Крім того, зібраний фольклорний матеріал допоміг детальніше пізнати неповторність і своєрідність пісень про жіночу долю жителів Гошанщини.

Про жіночий ідеал (як і загальнолюдський ідеал узагалі) на зламі століть ішлося багато, як і про роль жінки в суспільстві, у якому відбулося зміщення етичної та естетичної систем координат, коли зруйнувалися старі патріархальні цінності, сталася криза релігійного світогляду. Часом здавалося, що саме жінка принесе спасіння, що нове суспільство може стати гармонійним лише завдяки її участі у влаштуванні нового світу.

У результаті проведеного дослідження можемо стверджувати, що у піснях Погоринського краю визначальними дівочими образами є дівчина-красуня, закохана дівчина на виданні та дівчина, яка зазнала трагічного кохання, жінка-мати, жінка-вдова – вони увібрали в себе естетичний та морально-етичний кодекс народу.

Традиції погоринців формувалися протягом тисячоліть, вони наповнені потужною позитивною енергією. І ми, їхні нащадки, повинні використовувати цей безцінний дар.

РОСЛИНИ-СИМВОЛИ В ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ

Автор: **Марчук Інна Юріївна**, учениця 9 класу Дерманського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія» Здолбунівського району.

Наукові керівники: **Парфенюк І.В.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Шепельчук О.А.**, учитель української мови та літератури, директор Дерманського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія» Здолбунівського району.

Символіка рослинного світу багатогранна і поліфункціональна. Рослини завжди оточували людину, створюючи затишок і красу, поступово набираючи символічного значення. Тому вони і стали предметом дослідження.

Великий інтерес викликає символіка рослинного світу, прадавні міфологічні уявлення українців про флору. Ця тема невичерпна і актуальна для всіх поколінь, адже символіка відтворює не тільки неповторну поезію наших предків, а й через тисячоліття доносить закодовані в образах та словесних формах знання про світ і взаємозв'язок усього суцього в ньому.

Метою роботи є дослідження символічного значення рослинного світу, що оточує людину, супроводить її у свідомому житті в ритуалах та обрядодіях, віруваннях та повір'ях.

Мета дослідження визначає такі **завдання**:

- на основі опрацьованих джерел та власних спостережень узагальнити та систематизувати зібраний матеріал;
- з'ясувати локальні особливості тлумачення символіки рослин у звичаях та обрядах мешканців Здолбунівщини;
- спробувати з'ясувати деякі семантичні особливості окремих рослин.

Об'єктом дослідження стали опрацьовані наукові джерела та польові записи, здійснені у селах Здолбунівського району. У роботі намагалися викласти власне бачення закодованої символіки рослинного світу і довести, що у наш час глобальних змін у суспільстві вона акумулювала духовно-інтелектуальний та філософсько-естетичний потенціал людства. Це і склало новизну нашого дослідження.

Працюючи над темою, зверталися до праць таких учених та краєзнавців: М. Костомарова, О. Воропая, С. Килимника, С. Танадайчука та інших, «хоча жодна з книг не може порівнятися своєю мудрістю і чарівністю з однією неписаною книгою – великою книгою народної пам'яті».

Практичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть використовуватися на уроках літератури при аналізі відповідних текстів з усної народної творчості, а також у позаурочних формах роботи.

В основу роботи покладені власні дослідження, проведені упродовж двох років у селах Дермань, Мізоч та Волиця Здолбунівського району Рівненської області, у результаті яких зібрано цікавий матеріал щодо використання рослинної символіки у календарній та родинній обрядовості мешканців Здолбунівщини. Робота над зазначеними дослідженнями забезпечує розвиток особистості, формує естетичні смаки, духовно збагачує людину.

Рослини займали значне місце в широкому комплексі традиційних вірувань та звичаїв. Обряди та повір'я, пов'язані з деревами, травами, зіллями і квітами, доносять відгомін язичницьких уявлень наших предків про навколишню природу і базуються як на реальних, так і на уявних властивостях рослин.

Обрядові дії, пов'язані з рослинністю, відігравали важливу роль у календарних святах. Рослинна символіка є також постійно присутньою у обрядах та звичаях, що пов'язані з народженням і смертю людини, створенням нею сім'ї, вихованням дітей.

Символіка – не тільки неповторна поезія наших предків, це і через віки донесені до сучасників закодовані в обрядах та словах знання про свят.

СЕКЦІЯ «МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО»

ХРАМОВА АРХІТЕКТУРА РІВНЕНЩИНИ В КОНТЕКСТІ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ САРНЕНСЬКО-ПОЛІСЬКОЇ ЄПАРХІЇ)

Автор: **Серховець Любов Олексіївна**, учениця 11 класу Рафалівської ЗОШ І–ІІІ ступенів, вихованка Рафалівського Центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району.

Науковий керівник: **Грицкевич Н.М.**, керівник гуртка Рафалівського Центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району.

Питання історії та культури Полісся набуває все більшої актуальності. Адже ця територія мала й продовжує зберігати оригінальні зразки духовних і матеріальних цінностей українського народу. Сакральна спадщина Поліського краю в культурній скарбниці України посідає особливе місце.

Систематичне вивчення історії та культури Полісся почалося в першій половині XIX ст. Етнографічні та фольклорні матеріали з'являються у пресі в першій половині XIX ст. у дослідженнях білоруських і польських краєзнавців М.Чарновського, Я.Снедецького, Р.Зенькевича, В.Сирокомлі, П.Шпилевського.

Мета роботи – проаналізувати витoki і стан духовної культури України, її пам'яток на прикладі православних храмів і монастирів Рівненщини, зокрема Сарненсько-Поліської єпархії.

Завдання роботи:

- охарактеризувати стан дослідження порушеної проблеми;
- установити передумови розвитку культури поліського краю;
- проаналізувати сутність церковної архітектури і символіки православного храму;
- з'ясувати цінність православних храмів Сарненсько-Поліської єпархії.

Об'єкт дослідження – архітектурні пам'ятки духовної культури України. Предмет дослідження – процес розвитку й збереження православних храмів Рівненщини. Практична цінність роботи полягає у тому, що її матеріали можуть стати цікавими для багатьох фахівців – мистецтвознавців, краєзнавців, істориків, культурологів. У ній сконцентровано увагу на важливих фактах щодо збереження духовної спадщини православними монастирями досліджуваної місцевості.

МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА МИСТЕЦЬКОГО НАДБАННЯ СЕЛА ВЕЛИКА ОМЕЛЯНА РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ КІНЦЯ XIX – ПОЧ. XXI СТ.

Автор: **Анісімова Інна Юріївна**, учениця 10 класу Великоомелянського навчально-виховного комплексу «Школа-гімназія» Рівненського району.

Науковий керівник: **Дзюра Р.А.**, учитель художньо-естетичних дисциплін Великоомелянського навчально-виховного комплексу «Школа-гімназія» Рівненського району.

Мета: крізь призму мистецтвознавчого аналізу дослідити формування культурної спадщини та мистецьких здобутків села Велика Омеляна в різні періоди історичного розвитку.

Актуальність дослідження визначається тим, що в ньому порушуються проблеми духовного розвитку населення, висвітлюються етапи формування культурної спадщини та мистецьких здобутків майстрів народного та професійного мистецтва конкретного населеного пункту кінця XIX – початку XXI ст.

Завдання:

- виявити стан наукової розробки проблеми, визначити джерельну базу;
- опрацювати приватні архівні матеріали та фонди шкільної бібліотеки;
- створити літопис культурно-мистецького життя села Велика Омеляна кінця XIX – початку XXI століття;
- розглянути архітектурну пам'ятку сакрального мистецтва кінця XIX ст. Спасо-Покровську церкву, визначити мистецьку цінність її ікон;
- дослідити етапи розвитку, піднесення й занепаду культури й мистецтва села В.Омеляна через діяльність творчих колективів;
- визначити роль будинку культури у відродженні та піднесенні культури села першого десятиліття XXI ст.;
- ознайомитися з творчими портретами омелянських митців у різних видах образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва.

На основі аналізу культурної спадщини та мистецьких надбань села Велика Омеляна Рівненського району кінця XIX – поч. XXI ст. у дослідженні виокремлено наступні етапи його формування: кінець XIX ст. – побудова нової Спасо-Преображенської церкви, яка стала осередком духовного життя селян. 20-ті роки XX століття. Згідно з ризьким миром Росії з Польщею, у 1921 році село Омеляна, як і вся територія краю, відійшло до Польщі. Саме цей час був створений і почав активно діяти місцевий осередок «Просвіти», який із перших днів роботи став центром українського культурного життя в селі. 70-ті – I пол. 80-х років XX століття – розквіт культурно-мистецького життя села і клубної установи. 1993-2001 роки вважаються роками занепаду художньої самодіяльності та культурного життя села в цілому. Ренесанс культурного, мистецького та духовного життя села припадає на 2011 р., коли директором клубу призначено Хіночіка В.П.

МИСТЕЦЬКО-ВИДОВИЩНІ РИСИ СУЧАСНОЇ РЕКЛАМИ (НА ПРИКЛАДІ СТВОРЕННЯ РЕКЛАМНОГО ВІДЕОРОЛИКА)

Автор: **Трохимович Микола Андрійович**, учень 11 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Краснова Н.М.**, канд. пед. наук, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета: дослідження реклами як одного з сучасних і яскраво виражених мистецьких напрямків культури у XXI ст., а також наведення аналогії у рекламі та мистецтві; створення власного соціального рекламного ролика з використанням мистецьких прийомів.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подальшого всебічного аналізу реклами як феномену сучасної художньої культури, який має тенденцію поступового становлення і розвитку як новий вид масового мистецтва, що синтезує у собі засоби виразності інших видів мистецтва: кіномистецтва, театру, живопису, літератури, фотографії та музики.

Завдання:

- розкрити сутність рекламного мистецтва, зокрема мистецтва телереклами;
- охарактеризувати основні історичні етапи розвитку рекламного мистецтва, визначити характерні риси сучасної реклами;
- визначити мистецько-видовищні риси, специфічні особливості, типи, види та жанри сучасного рекламного мистецтва;
- висвітлити питання технології та виробництва рекламної продукції й апробувати їх на прикладі створення авторського рекламного кліпу.

Об'єкт дослідження – історичні витoki реклами, система її класифікації. Засоби мистецтва, що використовуються під час створення соціального реклами.

Предмет дослідження – форми чуттєвого та інтелектуального досвіду, який актуалізує значущість рекламного повідомлення для людини.

Аналіз наукової літератури виявив, що реклама – це мистецтво, оскільки використовує його інструменти та прийоми (графіку, музику, вокал, кіно тощо) та має свого творця, який прагне зробити рекламу максимально ефективною. Результати проведеного дослідження показали, що характерною ознакою телереклами є її мистецька синтетичність, яка виявляється у двох площинах: на рівні відчуттів та сприймання (у поєднанні зображення та звуку), на рівні смислової сутності повідомлення (у поєднанні вербальної та візуальної інформації). Основними історичними етапами розвитку рекламного мистецтва визначено: реклама у стародавньому світі, реклама пізнього середньовіччя, розвиток рекламного мистецтва з XVII до початку XIX ст.

До мистецько-видовищних рис рекламного мистецтва відносять: рекламу торгової марки; торгово-роздрібну рекламу; політичну та адресно-довідкову рекламу; рекламу зі зворотним зв'язком; бізнес рекламу; інституційну та соціальну рекламу. Саме на детальному висвітленні питання технології та виробництва рекламної продукції з прикладом створення авторського рекламного кліпу на соціальну тематику було зосереджено основу увагу в дослідженні.

ІКОНА ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ НА КОСТОПІЛЬЩИНІ

Автор: **Лисецька Тетяна Павлівна**, учениця 10 класу Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: **Мельник С.М.**, учитель художньої культури Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6.

Актуальність дослідження розкриває сутність питання, чому невпинно зростає інтерес українців до сакрального мистецтва. Незважаючи на тортури, які довелося пережити іконі під час тоталітарного режиму радянської влади, ікона не тільки зберегла своє самобутнє явище, а й із кожним днем з'являється у нових техніках та образах.

Мета: дослідити сакральне мистецтво Костопільщини ХХ – ХХІ століття.

Завдання:

- здійснити огляд та аналіз літератури з теми наукового дослідження;
- дослідити сакральну спадщину Костопільщини ХХ – ХХІ століття;
- розкрити історію української ікони ХХ – ХХІ століття;
- з'ясувати особливості народного іконопису Костопільщини ХХ – ХХІ століття;
- установити особистості іконописців і майстрів сакрального декоративно-прикладного мистецтва Костопільщини та охарактеризувати їх доробок.

Об'єкт дослідження: сакральне мистецтво Костопільщини ХХ – ХХІ століття.

Предмет дослідження: ікона як один із видів храмового та домашнього сакрального мистецтва на Костопільщині

Аналіз наукової літератури виявив, що іконографія на території християнського світу формувалася понад триста років. Цей процес завершився на території Візантії, що й стала центром іконопису. Було визначено основні правила зображення ікон. Український іконопис бере свій початок із Київської Русі.

Досліджуючи ікони ХХ століття, можемо з упевненістю стверджувати, що подвиг митрополита Шептицького та доктора Свенціцького на ниві культури початку ХХ століття мав доленосне значення для українського ікономалярства в нашому столітті. Костопільський край багатий на майстрів-іконописців, це Шадрічев І.Д. та Стасюк Л.В., які працюють у техніці традиційного олійного живопису. Поряд із традиційними іконами дедалі більше поширюються ікони, вишиті бісером. Новим явищем на ниві сакрального мистецтва є ікони, висипані бурштином (автор Разкевич А.В.).

Сакральне мистецтво не набуло б такої популярності, якби не рукотворці, які роблять ікони, писані на дошці чи полотні, вишиті традиційними техніками, оздоблені бісером, висипані бурштином. Майстри-іконописці – це люди з багатим внутрішнім світом, які передають в іконах глибину сприйняття християнської віри, силу і мудрість традицій, духовну культуру українського народу.

ТВОРЧИСТЬ ДРОГОБИЦЬКОГО ХУДОЖНИКА І ПИСЬМЕННИКА БРУНО ШУЛЬЦА: ПОШУКИ ТА ОСЯГНЕННЯ

Автор: **Додь Алла Віталіївна**, учениця 10 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «Школа № 1 – гімназія».

Науковий керівник: **Боярчук В.П.**, учитель художньої культури Радивилівського навчально-виховного комплексу «Школа № 1 – гімназія».

Мета: вивчення художньої і літературної спадщини Бруно Шульца, яскравого митця міжвоєнного періоду першої половини ХХ ст.; сприяння популяризації його мистецького доробку.

Актуальність дослідження: українська художня культура, мистецтво, література має велику історичну спадщину, традиції та звичаї. Величезний пласт художньої культури не лише забутий, але й через історичні обставини частково втрачений. Тому необхідність дослідження, вивчення та відродження яскравих і самобутніх імен української культури є незаперечною.

Завдання:

- проаналізувати мистецьку спадщину Бруно Шульца, як художню, так і літературну;
- показати інтерес до Б.Шульца, що динамічно зростає в останні роки не лише в Україні, а й в міжнародному культурному просторі;
- звернути увагу на унікальну цінність і самобутність художнього доробку Б. Шульца та його особливе значення в культурній та історичній спадщині рідного краю.

За результатами дослідження з'ясовано, що Бруно Шульц вважається одним із тих митців світу, які не лише відобразили дух сучасної їм доби, але й своєю творчістю сприяли формуванню нової гуманітарної ідеї.

ТВОРЧА МАЙСТЕРНІСТЬ ТКАЛІ І ВИШИВАЛЬНИЦІ ГАЛИНИ ЛОГОЩУК

Автор: **Прокопчук Мирослава Валеріївна**, учениця 11 класу Балашівського навчально-виховного комплексу «Колегіум – загальноосвітня школа І–ІІ ступенів» Березнівського району.

Науковий керівник: **Зайко О.Д.**, учитель художньої культури Балашівського навчально-виховного комплексу «Колегіум – загальноосвітня школа І–ІІ ступенів» Березнівського району.

Мета: розпочати дослідження творчості сучасної місцевої майстрині Галини Логощук, визначити художню цінність творчого доробку.

Завдання:

окреслити найважливіші етапи творчої біографії місцевої майстрині Галини Логощук;

- дослідити етапи становлення народної майстрині;
- проаналізувати її творчий доробок;
- охарактеризувати виставкову діяльність Галини Логощук;
- визначити місце і роль місцевої майстрині в сучасній народній творчості.

Об'єктом дослідження є мистецько-творча діяльність місцевої майстрині, ткалі, вишивальниці Логощук Галини Володимирівни, продовжувачки традицій поліської вишивки та ткацтва.

Предметом дослідження є передусім художнє мислення майстрині, розкриття самобутності творчих здобутків ткалі і вишивальниці, становлення її естетичних поглядів, внесок у розвиток традиційного ткацтва Березнівщини, втілення нею у своїх художніх доробках української народної тематики.

У науковій роботі зроблено спробу комплексно дослідити творчість Галини Логощук, що є вагомим внеском у культурну спадщину нашого Поліського краю, України.

Дослідження показало, що Галина Логощук – майстриня, знана не лише в нашій області, державі, але й за її межами. Ця молода й чарівна жінка закохана в ремесло ткацтва і вишивання. Вона вміло підбирає кольори і перетворює свої роботи на твори мистецтва.

САКРАЛЬНІ ДЕРЕВ'ЯНІ СВЯТО-ВАСИЛІВСЬКІ СПОРУДИ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ МИСТЕЦЬКА УНІКАЛЬНІСТЬ

Автор: **Трубилко Тетяна Сергіївна**, учениця 10 класу Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Гавдьо А.В.**, учитель-методист української мови та літератури, вихователь-методист Сарненського районного ліцею «Лідер».

Мета дослідження полягає в необхідності виявити особливості формування архітектури дерев'яних храмів Св. Василя на Сарненщині та мистецької їх цінності, в обґрунтуванні ролі збереження дерев'яних храмів у духовності українського народу.

Актуальність роботи випливає з необхідності системного вивчення формування і розвитку дерев'яних храмів Св. Василя на Сарненщині, тому що комплексне дослідження дерев'яних Свято-Василівських храмів не проводилося у ХХ-ХХІ ст., не завжди встановлювалися етапи розвитку їх будівництва. Таких традиційних дерев'яних храмів уціліло небагато, але навіть ці пам'ятки відкривають нам їх дивовижний світ. Отже, ми маємо підстави охарактеризувати в цілому спадщину дерев'яного храмобудівництва Свято-Василівських храмів Сарненського району як самостійне, своєрідне для сьогодення явище.

Завдання:

- визначити стан наукового вивчення проблеми, провести аналіз різної інформації та архівних матеріалів історичної давності;
- ознайомитися із життєм Св. Василя;
- зібрати світлини українського іконописного його збереження, інформацію про Василянський Чин;
- дослідити титулатуру храмів Сарненщини та їх побудову;
- здійснити історико-архітектурно-мистецьке вирішення збережених Свято-Василівських храмів регіону як пам'яток дерев'яної архітектури на Сарненщині, систематизувати інформацію про них.

Об'єкт дослідження: сакральне мистецтво Сарненщини.

Предмет дослідження: мистецька унікальність дерев'яних Свято-Василівських храмів на сучасній території Сарненщини протягом ХІХ-ХХІ ст.

Дослідження було спрямовано на знайомство з заснуванням Василянського Чину в світі та на Україні. Окремо було зібрано світлини з екстер'єрів та інтер'єрів Свято-Василівських храмів Сарненщини, вивчена їх історія. Основою роботи стали матеріали, напрацьовані в історико-мистецьких експедиціях «Дерев'яні храми ХІХ-ХХІ ст. – пам'ятки архітектури району», «Дзвони храмів», які були узагальнені та систематизовані. У роботі надані короткі відомості з історії храмів Св. Василя на Сарненщині та аналіз архітектурно-мистецького їх вирішення, особливості розвитку яких було дотримання українських традицій, але з певним впливом польської та російської культури.

АРХІТЕКТУРА ТА ЖИВОПИС СВЯТО-МИХАЙЛІВСЬКОЇ ЦЕРКВИ СМТ ГОЩА

Автор: **Шевчук Іванна Юріївна**, учениця 10 класу Бугринського навчально-виховного комплексу «ДНЗ – ЗОШ І-ІІ ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Науковий керівник: **Лисюк О.В.**, учитель Бугринського навчально-виховного комплексу «ДНЗ – ЗОШ І-ІІ ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Мета: дослідити історію заснування Свято-Михайлівської церкви, стан споруди сьогодні, а також її інтер'єр, настінний живопис, ікони, церковні дзвони.

Актуальність роботи полягає в узагальненні й систематизації основних відомостей про особливості розвитку, історію виникнення, специфічні риси та ознаки такого мистецького стилю, як бароко, на прикладі архітектури та живопису Свято-Михайлівської церкви смт Гоща.

Завдання:

- дослідити витоки та характер барокової архітектури; виявити спільні та відмінні ознаки українського та європейського бароко;
- ознайомитися з найвідомішими спорудами та їх комплексами зазначеної доби на території сучасної України, зокрема Рівненської області, смт Гоща;
- виконати допоміжну роботу в галузі краєзнавства з метою виявлення архітектурних пам'яток українського бароко, ознайомлення з історією їх створення, дослідження специфіки їх будівництва.

Свято-Михайлівська церква є унікальною архітектурною пам'яткою. Точна дата побудови храму не збереглася. Та історики припускають, що засновниками його наприкінці ХVІ століття були Ярофій та Ганна Гойські. Церква мурована, однокупольна. Збудована за візантійським стилем. В оздобленні є елементи ренесансу, бароко і готики. Дзвіниця побудована окремо від церкви. Усі дзвони прикрашені рельєфними орнаментальними візерунками та образами Ісуса Христа та Божої Матері. Іконостас Свято-Михайлівського храму належить до стилю бароко (трьохярусний із горизонтальним розташуванням ікон). Серед настінного живопису переважають ікони, виконані на біблійні теми, а саме: «Благовіщення Пресвятої Богородиці», «Вхід Господній в Єрусалим», «Воскресіння», «Вознесіння», «Зняття з хреста».

До маловідомих, а отже, і маловивчених благодатних ікон Божої Матері можна по праву віднести ікону Заставницької Богородиці, яка знаходиться у святому вівтарі на Горньому місці Свято-Михайлівського храму. За іконографією ікона

Заставницької Богоматері належить до типу «Одігітрія». Зображення Божої Матері на іконі поясне. Заставницьку ікону можна віднести до Волинської школи іконопису. Вигляд Богоматері на іконі урочистий і водночас лагідний, а глибоко в очах прихована тривога за Свого Сина, за долю людей. Ікона Богоматері написана в середині чи кінці XVII століття олійними фарбами на полотні. Сьогодні ікона Заставницької Богоматері перенесена на темно-синій оксамит, який закріплено на дошці.

МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА ПРАВОСЛАВНИХ ХРАМІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКОГО ГОРОДОЦЬКОГО ЖІНОЧОГО МОНАСТІРЯ)

Автор: Костючик Богдана Іванівна, учениця 8 класу Рафалівської ЗОШ I-III ступенів, вихованка Рафалівського Центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району.

Науковий керівник: Грицкевич Н.М., керівник гуртка Рафалівського Центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району.

Ситуація, що склалася в духовній культурі України на початку XXI століття, вимагає посиленої уваги. Вимагає осмислення й проблема трансформації системи християнських цінностей, моралі, традицій православ'я та виховання української молоді у їх лоні. Храмове образотворення є тонкою, невловимою межею між індивідуальним і суспільно значущим, між містичним, ірраціональним і реальним. Воно завжди відображало духовні, моральні, естетичні цінності суспільства та його часу, надаючи тим вартостям особливого статусу святості, сакральності.

Церква впродовж багатьох віків була для українського народу тим об'єктом, куди вкладали найкращі народні досягнення. Це стосувалося й архітектурного образу, і внутрішнього оздоблення церковного мистецтва. Зароджене у формах стилістики візантизму, засвоївши протягом віків стильові течії європейського мистецтва, українське церковне мистецтво завжди прагнуло власної національної самоідентифікації, інтерпретуючи усталені канони, типи, сюжети через призму національного світосприйняття.

Актуальність представленого наукового дослідження полягає у необхідності аналізу рівня розвитку церковного мистецтва в цілому та України (на прикладі Свято-Миколаївського Городоцького жіночого монастиря).

Метою роботи є потреба здійснення теоретико-методологічного аналізу сутності церковного мистецтва та його значення в історії й сучасності духовної культури України.

Мета дослідження обумовила розв'язання наступних завдань:

- проаналізувати історіографію дослідження;
- охарактеризувати храм як основу розвитку церковного мистецтва, його сутність, поняття канону і художньої творчості;
- осмислити походження православної ікони та її специфічні ознаки, види і значення іконостасів у храмовому інтер'єрі;
- розглянути еволюцію церковного мистецтва в Україні, появу церковних дзвонів і співу;
- висвітлити історію появи та особливості сучасного розвитку Свято-Миколаївського Городоцького жіночого монастиря як осередка духовної культури та сакрального мистецтва Рівненщини.

СЕКЦІЯ «ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ»

СПОГАД ПРО ВІЙНУ

Автор: Базаєва Марія Олександрівна, учениця 11 класу Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: Булачок А.К., учитель української мови та літератури Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів №3.

Війна. Що вона принесла людству? Хтось скаже, що подарувала країнам їхніх героїв, світу – приклади людської самопожертви і патріотизму. Війна розшарує людей на «добрих» і «поганих».

«Війна є продовження політики іншими засобами», – казав Карл фон Клаузевіц, прусський генерал та військовий діяч. І мав рацію. На жаль, від того, що розуміємо першопричини війни, ми все ж не можемо її уникнути.

Робота є актуальною, по-перше, тому, що людство ще не еволюціонувало до такого рівня, щоб знайти нові способи розв'язання конфліктів, тому війни відбувалися, відбуваються і, мабуть, ще не раз відбудуться в майбутньому. А по-друге, ця проблема постала сьогодні і перед нашою країною.

Мета: з'ясувати, чи варто віддавати своє життя за погляди котроїсь зі сторін, що конфліктують.

У роботі представлено повість «Червоні ромашки» про людину, яка пройшла Другу світову війну. Головний герой, успішний бізнесмен, розповідає про свої поневіряння випадковому знайомому. Він – українець, на початку війни воював

у партизанському загоні, але згодом, зрадивши побратимів, опинився у лавах німецької армії. Його зрада призвела до жахливих наслідків, за які герой досі не може собі пробачити. Коли ж усі його муки, здавалося б, скінчилися, до нього поступово приходять усвідомлення скоєного. Тяжкі спогади призводять, зрештою, до його смерті.

Отже, питання «Чи варто віддавати життя на війні?» залишається відкритим, і на нього кожен повинен знайти відповідь самостійно. Єдине, що зрозуміло, – війна не є дієвим способом розв'язання проблеми, а, навпаки, призводить до ще більшого її загострення. Залишається вірити і сподіватися, що колись людство усвідомить це і стане по-справжньому людяним, а не псевдоцивілізованим.

ДУША БАТЬКІВСЬКОГО КРАЮ

Автор: Кібиш Олександра Олександрівна, учениця 11 класу Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий керівник: Дибач Т.А., учитель української мови та літератури Сарненського районного ліцею «Лідер».

Традиційно побуває думка, що історія твориться у великих містах. Саме там відбуваються події, що змінюють її хід, чиєсь життя або зовсім по-іншому примушують подивитися на себе.

Коли вчителька запропонувала написати твір «Найстаріший «Кобзар» у нашій родині», відразу махнула рукою. Звичайно, «Кобзар» є в домашній бібліотеці, бо моя бабуся любить повторювати: «Кобзар» і Біблія повинні бути у кожного свідомого українця. І перша, і друга книги у нас є, тільки рік видання 1980. Що ж тут напишеш? Погортала ввечері, ще раз подивилася на дату видання, зітхнула та й усе. Але тут втрутився його величність випадок.

Увечері до бабусі Варвари сходяться на посиденьки сусіди. Кожного разу згадують когось із далекої рідні – і розмотується довгий клубочок життя чиєсь родини аж із минулого століття. Спочатку і не прислухалася, бо говорили про якихось дідів, Зелений Клин, а тоді прозвучало слово «Сибірець» і наше прізвище Кібиш. Це мене заінтригувало, і я полишила комп'ютер...

Давно, ще до революції 1917 року, Дем'ян Кібиш разом із синами Пилипом, Петром, Миколаєм, Михайлом, Семеном та дочкою Уляною влився у потік масового переселення українців на Далекий Схід. Перші переселенці рушали морським шляхом з Одеси до Владивостока через Сингапур і Шанхай, але дружина Дем'яна Федора дуже боялася води. Однак віра в казкові багатства того далекого краю, в пільги, що надавалися переселенцям, та безземелля зірвали родину з Волинської губернії і по Транссибірській залізниці загнали в Зелений Клин.

Мої родичі корчували тайгу і вирощували хліб, відірвані зі своїми сім'ями від рідної землі, від рідних вод, від ясних українських світанків.

Дід дуже переживав, що діти забудуть мову (а це він вважав великим гріхом), тому взяв із собою «Кобзаря». Вечорами, коли круторогі воли ліниво пережовували жуйку, коли білі мазанки, криті соломною, мостилися на відпочинок, коли віддзеркалював у собі зорі і місяць ставок за селом та затихав млин, Дем'ян, хоч і був неграмотний, діставав із скрині книжку, хрестився і просив Уляну чи когось із хлопців почитати...

Не склалося, не прижилося. Через два роки Дем'ян із Федорою, двома синами та Уляною вирішили повертатися в Україну. Старші сини вже одружилися і повертатися не могли, а може, не захотіли. Господарством не ділилися, бо за ці роки і не стяглися на якісь набутки. Узяв старий «Кобзаря», розділив наполовину, загорнув у рушник, та й рушили назад...

ЩОБ ДВА СВІТИ ЗУСТРІЛИСЯ...

Автор: Іванцова Хелга Костянтинівна, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: Цибах В.М., учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Мої твори спонукають замислитися над тим, що потрібно людині, щоб зрозуміти іншу. Намагалася торкнутися проблеми порозуміння між людьми, які мають абсолютно різне виховання, різний світогляд. Але не прагнула вивести загальну формулу – хотіла лише показати, що кожен випадок унікальний, кожна людина – окремий світ, неповторний, відмінний від інших.

До збірки входять три новели. Небо є наскрізним образом моїх творів. У кожному з них воно різне, але всюди мирне. «Небо дзвеніло прозорістю. Кришталевиими дзвіночками виспівували його чисті відтінки. Сіре передранкове срібло – на заході, світанкове золото – на сході, а між ними – ясна-ясна блакить, і здається, що не лише бачиш її, а й чуєш і відчуваєш, наче і прохолодний вітер, і роса на траві – лише частина, лише доповнення того прозорого неба».

Ще одним провідним образом роботи є крила. Це і крилата дівчина-летимрія, нащадок Муз: «У волоссі мерехтять зірки, вітер тріпоче легку напівпрозору сукню, два крила несуть Музу в небесну далечинь». І не зрозуміла світові мрійниця Ксеня: «За мить Ксеня в білій сорочці з рожевим відтінком, з розпущеною косою обернулася до нього, і за її плечима Сергій побачив... крила!». За допомогою видимих крил я намагалася відобразити світ внутрішній у світі зовнішньому.

Також торкнулася проблеми порозуміння між двома протилежними особистостями. «Ми представники двох зовсім різних світів, дарма що усі живемо на Землі. Ніколи нам не зрозуміти один одного, тому, мабуть, не варто і намагатися», – говорить головна героїня одного з творів.

Герої моїх творів – як інь і янь (тільки в жодному випадку не як добро і зло). Вони зовсім не схожі, вони, здається, не можуть

мати нічого спільного (твори «Щоб два світи зустрілися...» і «Ксеня») або не хочуть дати один одному місце у своєму світі (вір «Політ удвох»). Але все ще може змінитися...

Хоча перед нами часто постає безліч нерозв'язаних завдань, над якими можна довго мізкувати, щоразу обираючи нову стежку на роздоріжжі, та обов'язково настане момент, коли захочеться лише летіти на крилах угору – до небес. Тільки, як пише Ліна Костенко, «вони, ті крила, не з пуху-пір'я, а з правди, чесноти і довір'я».

Лише щирістю можна здобути їх. А з крильми щоденні турботи не здаватимуться сірими і безнадійними. Бо якщо зумієш почути іншого і бодай трохи піднімеш завісу власного внутрішнього світу, то перед тобою розкинуться нові, не відомі раніше світи.

МОЄ НЕБО ЗАЛИШАЄТЬСЯ ХОЛОДНИМ

Автор: **Якимович Олена Іванівна**, учениця 11 класу Малівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Демидівського району.

Наукові керівники: **Якимович Г.Є., Хмарук Ю.Д.**, учителі Малівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Демидівського району.

Сповідь

I

Мене убили – душу розп'яли,
Умили кров'ю руки наостанку
І, прикриваючись щитами, утекли
Ще звечора, не дочекавшись ранку.
Карати їх усіх я не прошу,
Бо тяжкий гріх нестиму перед Богом.
Я пам'яттю, я совістю влечу
До їх сердець і стукатиму довго.
Я ляжу їм безсонням на очах,
Я справедливим привидом постану,
Я винесу все на своїх плечах,
І «страшний суд» тоді для них настане.
Суддею я для них не буду, ні.
Я стану свідком – ніде правди діти.
Нехай їх судять непрожиті дні,
Нехай їх судять їхні рідні діти.

II

Моє життя горіло й згасло вмить.
Моє і багатьох товаришів-героїв.
Вже тіло не пече, лише душа щемить.
Вона убереглася від набоїв.
Ми захищали вас, себе – не вберегли.
Ніхто нас не спитав, чи є сім'я і діти.
Курок спустивши, підло утекли,
А на асфальті розцвіли криваві квіти.
Я ще раз обійму дітей, і ми підем –
Нас Бог чекає і Небесна Сотня.
Не бійтеся! Ми з неба вас убережемо,
Доки Дніпро шумить і соловей не вмовкне.

Зрізую гострі кути
Старих фотокарток.
Хочеться спокій знайти,
Але чи варто?
Крижинкою за вікном
Холодний ранок.
Усім чомусь все одно,
Що він розтане.
Поламаний шоколад –
Шматочки щастя,
Як пазли, скласти назад
Уже не вдасться.
Виллються на папір
Вірші, як кава.
Якщо не хочеш – не вір,
Але я права!
Коли залишає сум,
Іде тривога.

Ударить раптово, як струм,
І вб'є надовго.
Уб'є усі відчуття,
Окрім одного:
Залишить жагу до життя.
Але для чого?
Аби, зупинивши мить,
Я порівняла:
Якою була колись,
Якою стала.

ФІЛОСОФІЯ СВІТЛА

Автор: **Петухова Марія Михайлівна**, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Наукові керівники: **Вертелецька О.М.**, учитель української мови та літератури Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії»; **Мазур О.О.**, керівник гуртка «Літературна творчість» РМАНУМ.

Візьму дрібку цукру, щоб підсолодити ромашковий чай...

Саме у такі хвилини я найчастіше спілкуюся з Музою. Вона у мене примхлива, любить гарячий терпкий чай та імбирне печиво, а ще тишу. Сьогодні моя Муза, прокинувшись на світанку, поставила, як на мене, дивне запитання, бо ми ж знайомі вже кілька років: «Хто ти?» Спочатку я знітилася: «Можливо, вона хоче зникнути з мого словокрилого обрію?» – але згодом зрозуміла: це знайомство ближче.

Хто ж я? І тут простий олівець яскравими фарбами написав на білому з плямками від ромашкового напою аркуші: «Щасливиця». Безперечно, я щаслива, тому що вмю бачити чудо у простому, намагаюсь іти «до того яскравого світла». Щастя схоже на сонячне саяво: зловити в руки його не можна, оцінити рецепторами смаку нереально, одягнути його на людське тіло ніхто теж не зможе. Знаю: щастя у кожному з нас. Це так важливо бачити щось особливе у простому. Люди часто не помічають приємних дрібниць, але ж без них наше життя не було б таким теплим і затишним. Вони не зупиняються хоча б на хвилину у бурхливому вирі непотрібних подій, щоб подихати життям, побачити серед буденності яскраві промінці.

Я щаслива кожної хвилини. А коли моє життєве сонце закривають хмари негараздів, я звертаюся до «філософії світла». Так із блокнотом-звалищем думок я крокую у життя...

Почала писати не так і давно, десь три роки занотую свої думки. Перший вірш злетів крильми слів у мій маленький поетичний рай удома, згодом творчість почала кружляти на літературному гуртку в школі. І в якийсь момент я зрозуміла, що поезія стала невід'ємною частиною мого життя. Вона допоможе знайти себе.

Вірш може перетворити дощ на сльози, сонце – на усмішку, збагнувши це, стає легко, вільно, починаєш летіти крізь метафори снів і епітети реальності. Мені подобається мандрувати таким світом. Щоразу нові образи і нічого схожого.

Я щасливиця. Світанкового поетичного ранку смакую з Музою ромашковий чай без цукру, бо моє життя і так солодко солодке...

І в очах...

Невже недостатньо очей вам,
Отих простих та щирих очей?
Вони додають волю словам,
Що поруч серед білих ночей.
І чому знецінюються люди,
За безцінь продають слова?
Вони забувають, що буде,
І не чують, що каже душа.
Забули, що таке мовчання,
Забули серця всі слова.
Вони чекають щось звичайне,
Тоді, як весна – зовсім нова.
Несправжня зовнішність, посмішка,
Яка не завжди навіть щира...
Очі чисті, як пелюсточка,
І в очах завжди є віра.

НЕПРОХАНІ

Автор: **Нечаєва Марта Павлівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 23.

Наукові керівники: **Кирильчук О.М.**, канд. філ. наук, доц. каф. української літератури РДГУ; **Саприкіна Н.О.**, учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 23.

Я – Нечаєва Марта. Людина, до якої несподівано прив'язався образ Весни. Сила, що єднається зі мною, часом слабшає – і відчуття реальності зникає.

Я відмовилася від уживання слів «друг», «кохаю», «ненависть». Кажуть, що то хороша стратегія, бо не створюю собі уявних друзів, коханих та ворогів. І втрачати не так болісно. Маю кілька Непостійних, яким можу довіряти, але друзів немає.

Ви ж розумієте?

Я здатна говорити не про кохання, а про симпатії. І від цього емоцій не меншає. Не промовляючи «ненавиджу», здатна висловлювати несприйняття цього дивного світу, який не зрозуміло, з чим їсти.

Отож я – Весна.

Дівчина, що не має нічого, але відчувається щасливою.

Лід не здатен спровокувати мене стати холодною, натопт – розвинути у мені соціопатію. Ніч уважаю початком нового дня, а не темрявою. Саме ці моменти свідчать про мене – істинну. Не завжди правильну, не завжди чесну, але повсякчас позитивну та зовсім іншу. Про дівчину-Весну, що навіть восени не перестає бути собою. Поступово стала фантазеркою. Мрійницею зі склянкою ананасового соку, з різнобарвними браслетами та такими ж планами на майбутнє.

Зі мною завжди власне сонце та кіт, деколи навіть частіше буває кіт. Бо вони, без сумніву, й існують для того, аби тішити та гріти.

Й усе, сказане мною раніше, певно, слід уважати брехнею, бо лише нещодавно навчилася жити. Жити з безліччю мрій, надій та сподівань. Вірити у Святого Миколая, обіймати дерева та довіряти джинам. Покладатися на них. Любити...

І хочу, аби в усе, сказане мною надалі, вірили, бо я хочу бути почутою і хочу... мати kota-джина, який би став дуже рідним. Грив та виконував мої мрії. Це ж бо значно ліпше, ніж ананасовий сік:)

Раптом Весна збагне, що
закохалася.
Та триматиме ці почуття всередині.
Лише зрідка виливатиме це на папір
або ж у розмовах з
найріднішою із Непостійних.
Вона потроху вчиться цінувати людей.
Вчиться
та
поступово вбиває у собі егоїстичні нахили.
Змінившись,
вона втрапить статус Весни.
Тому й зараз вагається.
Грається з темрявою.
Балансує між почуттями
та власним «я».
Але неозброєним оком видно:
Весна закохалася.

КРАСА МОГО ДИТИНСТВА

Автор: **Мельник Інна Олександрівна**, учениця 11 класу Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Дибач Т.А.**, учитель української мови та літератури Сарненського районного ліцею «Лідер».

Світає... Уже сонечко гріє душу своїм промінням, усе живе співає, веселиться. Вийдеш надвір – а там краса ж! Великий старезний дуб дримає, а його внучки співають пісню... Ось і моя річечка, моя Бережанка. Тепер вона маленька, тонесенька, а колись яка була! Це мені бабуся розповідала, як вона маленька бігала купатись. Засне тихесенько, хвилі заспівають коліскову, я прийду подивитись – і зовсім не розумію, що вони там співають.

Яка то була річка!
Які то були води!
Немає в світі правди,
немає тої вроди!

Он-он видніється стара липа, яка вже старіша й за мою бабусю. Біля неї розкинулося велике поле, на якому трудиться чимало людських рук. Саме й пора працювати, бо зараз – усе в розцвітті. Вийдеш на вулицю – аж дух захоплює! Адже саме тут промайнуло моє дитинство. Краса тут небачена. На горбочку присіла маленька хатка, замість воріт палахкотять червоні мальви, схожі на козацьку сторожу. Високий золотозубий соняшник аж навшпиньки став: до мого сонечка тягнеться. Рідня ж бо. Духмяний чебрець п'янить – і від цього паморочиться в голові. Щастя ж яке безмежне, безкрає. Так люблю своє село...

А ще дуже люблю свого дідуся. Пам'ятаю, сяде дід під виноградом і розповідає мені всілякі чудні історії.

– Діду, діду, а метелики кусаються? – питаю я.

Засміявся дід:

– Перевір.

Знову сидимо мовчки. Закурить дід тютюну і веде розмову:

– Ну хіба тепер життя? От колись було! – І заводить знову про ті часи, про свою молодість... А мені вже так цікаво, сиджу, слухаю з відкритим ротом.

Такою ж ласкавою і привітною залишилася в моїх спогадах бабуся. Ще навіть не встигне визирнути сонечко, а вона вже біжить своїх курочок та свинок годувати. Дуже вже хазяйновита була. Усе їй робити та робити. Але як вона мене любила! Було колись, мама іде на роботу, а ми з бабою йдемо пасти індики аж геть туди, до колгоспу. Хоча, чесно сказати, з бабусею я ніколи не ходила пішки, вона мене завжди на плечах носила. Набере вона з собою повну пелену гарбузового насіння, сідаємо ми, я бігаю за індиками, а вона мені його лупить. А я все бігаю десь. У мене, такої малої, енергії було дуже багато...

...Життя поета... Таке тихе і зовсім просте. Аби писати, не треба багато... Аби лише рідні люди поруч...

Цінуйте тих, хто дав вам це життя,
цінуйте вічно батьківську турботу
за те, що мама в вас лише одна,
за татову невтомну всю роботу.
Творіть добро – воно вам повернеться,
кохайте і нестямно все любіть,
для цього лиш, на жаль, одне життя дається,
плекайте ви його... З добром лише живіть...

«ПРИВІТ» ІЗ ЗАКУТКІВ ДУШІ

Автор: **Богельська Богдана Ігорівна**, учениця 11 класу Удрицького навчально-виховного комплексу «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ».

Наукові керівники: **Мазур О.О.**, керівник гуртка «Літературна творчість» РМАНУМ; **Кухаревич Н.О.**, учитель української мови та літератури Удрицького навчально-виховного комплексу «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ».

«Привіт» із закутків душі

У кожного з поетів свій неповторний голос, своє особливе бачення світу. І голос той чується не в трибунних зверненнях, а тихенько проходить лоскотною хвилюючою по найпотаємніших куточках душі.

Незбагненна сила поетичного слова. Ніжне і гнівно-обурливе, пристрасне і розчулене, воно обережно торкається найпотаємніших струн у наших серцях, викликаючи мелодії радості, смутку, любові, надії.

Справжній поет здатен кожен відтінок сприймати по-своєму, кожну мить запам'ятовувати і особливо увіковічувати у своїх сміливих творіннях. Серед цілковитої буденності він шукає щось незвичайне, те, що тихенько чекає на його увагу.

Неодноразово такі голосові хвилюючі лоскотали і мою душу. Деколи їх візит був ніжним і ледь-ледь помітним, а деколи бурею проносився по найпотаємніших куточках свідомості, зриваючи всі завіси, які приховували те, що терпеливо чекало на мою увагу. Це мої переживання, мої спогади, мої емоції. Ці дива живуть у моїй душі, чекаючи мого візиту. А деколи разом із радісним, журливим, захопленим або ж бунтарським подихом передають мені своє «привіт». І оте їхнє «привіт» сплеском натхнення плюхає на клаптик паперу. То може бути пейзажна, патріотична, інтимна, а то й навіть філософська лірика (залежно від того, з якого куточка на цей раз прилинув сигнал)...

Куточків у моїй душі багато. Та, якщо чесно, я й сама не знаю, скільки. Деколи навіть настільки поринаю у роздуми, що починаю блукати сама у собі, шкодуючи, що ніхто ніде не повісив табличку з написом «План евакуації».

Добре мати отаку «куткувату» шованку від світу, але деколи хочеться, аби хтось розділив зі мною мою прогулянку моїм же світом... Можливо, нам разом удасться знайти «таємну кімнату» чи й навіть чорний хід... Хто зна...

ЗУПИНИ МЕНІ ТУТ...

Автор: **Гвоздецька Ольга Андріївна**, учениця 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Мазур О.О.**, керівник гуртка «Літературна творчість» Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

- Розказати щось про себе? Та що? Що сказати, коли нема що говорити? Звичайна. Хоча ні, не так. Замкнута. Ось, так уже краще.

- У собі?

- У світі, створеному мною (собою?).

- Хіба там настільки добре, що варто відштовхуватися від реальності?

- Хм, не знаю, напевно. Мені добре. Там я почуваю себе в безпеці. Там я маю право на все. Це мій світ. Світ, де душа не боїться зради, де самотністю можна насолоджуватися, але ніколи не лишитися самотньою, де ти не шукаєш спроби знайти себе, а створюєш себе сам. Мій світ – це місце, де я можу не соромитись усіх своїх «люблю».

- І що ж ти любиш?

- Люблю осінь, ромашковий чай, свій старий (раритетний – звучить модніше, але до біса ту моду) оранжевий плед, нічні прогулянки, дивитися на небо, хороші книги, їздити потягом під час дощу, похмуру погоду, розглядати людей, розмовляти сама з собою, чорний колір, приємні несподіванки, щирі почуття, романтизувати вчинки людей, писати...

Хмарочоси думок зачесали свідомість
Гребінцем оксамитових фраз.
Хоч в душевних п'ятьмах загубилася совість,
Ще сірник сподівання не згас.
Вітер вправно лабає на сонячних струнах
Самоцвітами сніжних перлин...
Шепіт суму з думок відлітає понуро,
Відкриваючи двері для див.
Марно цока годинник буденним тік-таком,
Бо для тебе зупинено час:
Б'ється серце щомиті у ритмі стакато –
В нім любов витанцьовує джаз.

МОЄ ЖИТТЯ?!

Автор: **Циплінська Дарина Вікторівна**, учениця 10 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Діжурко К.В.**, керівник гуртка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

До брата

Здрастуй, брате, все у нас гаразд...
Тепло в хаті, щедро у коморі,
Та щемить – щемить в душі не раз,
Особливо як дощ надворі,
Як спече матуся пироги
Й вся сім'я збереться біля столу.
– Чи обідав, братику ти наш,
Що варила кухня вам військова?
Витре мама крадькома сльозу.
Та про це тобі не треба знати –
Я тобі про інше розкажу:
– В нас живе лелека біля хати.
Як летіли бузьки восени,
То один поранений зостався.
Мама каже: «Бузьки на добро» –
Ти живий з Донбасу повертайся.

Погляд

Колись ми ламаємось, кардинально змінюємо свої пріоритети, і намагаємось вхопитися за чужий шанс усе змінити. Після втрати, болючої втрати намагаємось якнайтугіше затягнути зашморг спогадів, думок і мрій, яким уже не судилося збутись. Але немає значення, наскільки ми сильні... Усе повертається: спогади, емоції, відчуття тепла долонь. Свідомість кричить: «Забудь, забудь, не згадуй! Це тобі не потрібно!» Ти тримася гідно, гордо піднявши голову, але все ж таки

шукаєш знайомий погляд. І одягаєш байдужу маску, а потім, зайшовши за ріг, витираєш сльози і тішиш себе думкою, що скоро все мине. І ловиш себе на думці: не плач, він же завжди казав, що ти сильна, хоча зовні й маленька. Ти дуже сильна, ти переживеш. Яюсь так не віриться, що це кінець, досі чекаєш на низький тембр голосу, знайомий запах одягу, погляд. Знаєте, інколи, мені здається, що я закохалась у погляд. Такий теплий погляд: у ньому можна було стільки прочитати. Він завжди небагато говорив, але його погляд говорив усе замість нього. Ось чому я завжди опускала очі, коли ловила на собі його. Він був різним, я запам'ятала.

ВІДДІЛЕННЯ МОВОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

МОВНОСТИЛІСТИЧНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПРОСТІР КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВОЇ ПОЕЗІЇ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Автор: **Клачун Анна Андріївна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Наукові керівники: **Лещенко Г.П.**, професор кафедри української мови та методик викладання Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. С.Дем'янука; **Рудюк Л.В.**, учитель української мови Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Календарно-обрядова поезія належить до найстаріших типів усної народної творчості й виступає одним зі зразків давньої свідомості. Саме тому, зазначають учені, вивчаючи культуру й побут архаїчних часів, слід приділити належну увагу усній творчості та обрядовості, усвідомлюючи, що вони відбивають дійсність епохи.

Мета роботи – виявлення, систематизація та опис мовно-стилістичних та лінгвокультурологічних особливостей пісень календарно-обрядового циклу Рівненщини. Реалізація мети потребує розв'язання таких завдань: уточнити визначення поняття «календарно-обрядова поезія», виявити особливості тематики поезій календарного циклу, що належать до різних періодів року, та їх вплив на мовне оформлення; виокремити основні лінгвокультурні одиниці, що функціонують у досліджуваних текстах; дослідити мовні особливості поезії, систематизувати й описати виявлені лексичні, граматичні та стилістичні специфічні риси творів календарно-обрядового циклу Рівненського Полісся; укласти картотеку мовного матеріалу; охарактеризувати функційне навантаження відібраного мовного та лінгвокультурологічного матеріалу.

Календарно-обрядову спадщину Рівненщини розглянуто як окремий приклад українського фольклору, що має свої особливості, способи вираження, манеру опису явищ побуту та природи, власні залишки язичницьких вірувань, що знаходить своє відображення у мовному оформленні.

За результатами досліджень, лексичну специфіку мови в календарно-обрядових творах Рівненщини становить діалектна, застаріла та емоційно-забарвлена лексика. Основною специфікою календарно-обрядових пісень Полісся є часте вживання діалектизмів. Із усіх проаналізованих нами на лексичному рівні мовних засобів діалектизми становлять 38,04%. Діалектизми, як і слова літературної мови, виконують здебільшого номінативну функцію. Специфічною рисою лексики є уживання застарілих слів (історизмів), що дозволяє краще вивчати історію рідного краю. Серед історизмів виокремлюються наступні тематичні групи: назви побутових предметів (знарядь праці, одягу, посуду), соціальних явищ, назви виміру тощо.

Календарно-обрядова поезія Рівненщини має систему граматичних засобів, які становлять морфологічні та синтаксичні особливості. Морфологічні особливості полягають у великій кількості використання іменних частин мови (іменники, прикметники, займенники), числівникових форм, вигуків, коротких та повних нестягнених форм прикметників. Серед синтаксичних особливостей потрібно виділити часте використання звертань та порівнянь як ускладнювальних елементів простого речення.

До стилістичних засобів, найбільш поширених у календарно-обрядовій поезії Рівненщини, належать епітети, риторичні фігури та різноманітні повтори.

Спостереження за мовними та стилістичними особливостями календарно-обрядової поезії Рівненщини дозволило виокремити стилістичні функції та художньо-виражальні можливості основних аналізованих пісень. Серед основних – функції створення образу, опису життя й побуту, тобто відтворення культурно-побутового колориту епохи (діалектизми, застаріла лексика); виявлення найрізноманітніших почуттів, оцінок, висловлення ставлення автора до описуваного, створення піднесеного, ліричного, елегантного колориту (емоційно-забарвлена лексика, епітети, вигуки); посилення тривалості дії або ретардації (повтори); унаочнення, асоціативності (порівняння, звертання).

Отже, календарно-обрядові пісні Рівненщини, пройшовши складний шлях свого розвитку, увібрали все краще, що має бути збережене нами й передане як цінна спадщина майбутнім поколінням.

МОВНОСТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Автор: **Дідківська Ольга Петрівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Наукові керівники: **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української мови РДГУ; **Сосюк Н.В.**, учитель української мови та літератури Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

В умовах кардинальних політичних і соціальних змін в українському суспільстві, а також постійних передвиборних кампаній роль політичного дискурсу помітно посилюється, а тому потребує вивчення його мовна організація, з чим і пов'язуємо актуальність дослідження.

Під політичним дискурсом розуміють комунікативну інтеракцію адресанта та адресата, яка відбувається в конкретній ситуації і спрямована на здійснення когнітивного, емоційного, фізичного й прагматичного впливу на адресата. Разом із тим проблематика політичного дискурсу є невід'ємним складником такої новітньої галузі знань, як соціолінгвістика, що сформувалася в умовах когнітивно-дискурсивної лінгвістичної парадигми сучасної лінгвістики. У зв'язку з цим вивчення політичного дискурсу неможливе без опису його і як об'єкта лінгвостилістики, і як об'єкта соціолінгвістики.

Мета науково-дослідницької роботи – з'ясувати функціонально-стильове призначення мовних одиниць різних рівнів у складі політичного дискурсу.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- проаналізувати наукову літературу з теми дослідження;
- диференціювати поняття текст і дискурс;
- схарактеризувати політичний дискурс як різновид публіцистичного функціонально-стильового різновиду мови;
- виявити мовну специфіку політичного дискурсу як предмета вивчення соціолінгвістики.

Матеріалом джерельної бази послугувала картотека, до складу якої ввійшли політичні листівки, агітаційні матеріали, газети, плакати, видрукувані політичними партіями Рівненщини та їх лідерами під час передвиборної кампанії 2013-2014 року.

Безумовно, у політичному дискурсі існують свої правила, які значним чином впливають на те, чи досягне політик очікуваного результату. Такі правила описані постулатами Грайса. Дотримуючись цих постулатів, промовець забезпечить успіх своїй промові, оскільки зробить її логічною, лаконічною, чіткою, а викладена інформація буде достовірною та правдивою.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з більш докладним вивченням особливостей синтаксичної організації політичного дискурсу.

ПАЛІТРА ОБРАЗНОСТІ ПОЕТИЧНОГО СЛОВА ВАСИЛЯ СТУСА

Автор: **Лук'янчук Катерина Сергіївна**, учениця 10 класу Карпилівської ЗОШ I-III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Козаченко Л.О.**, учитель української мови та літератури Карпилівської ЗОШ I-III ступенів Рокитнівського району.

Художня палітра Василя Стуса відзначається особливим багатством барв. Його слово цікавить учених різних галузей: лінгвістів, літературознавців, лінгвостилістів, етнолінгвістів, лінгвокультурологів, оскільки поезія є «втіленням єдності особистого і громадянського, долі і творчості».

Актуальність роботи зумовлюється важливістю образності поетичного слова для розкриття ідейного задуму віршованих творів, формування індивідуального стилю.

Мета роботи – проаналізувати різномірні художньо-виражальні засоби, які формують «палітру» образності поезії Василя Стуса, виступають показниками індивідуального стилю поета.

Проведений аналіз літератури та палітри образності поетичного слова Василя Стуса дозволяє зробити висновок про творче використання поетом потенційної здатності слова до семантичного ускладнення.

Спостереження за особливостями функціонування метафори у поезіях В.Стуса засвідчує його майстерність у метафоротворенні. В аналізованих творах поета виділено 11 поетичних символів, які вважаємо центральним стилеутворювальним тропом. Цікавою є і колористична палітра Василя Стуса. Гармонійне поєднання різних мовних засобів допомагає створити яскраві образи, передати переживання, наснажує твори емоційно, створює атмосферу задушевної розмови автора з читачем.

Новаторські підходи поета до образності поетичного слова, орієнтація на психологізм та інтелектуалізм поезії, звернення до підсвідомого виводять її на обшири вершинних світових досягнень.

АНТРОПОНІМІЙНИЙ ПРОСТІР У РОМАНІ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «Тисячолітній Миколай»

Автор: **Бережна Світлана Леонідівна**, студентка 2 курсу Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП.

Науковий керівник: **Король О.Ю.**, голова циклової комісії гуманітарних дисциплін Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП.

Увесь антропонімікон роману «Тисячолітній Миколай», що відіграє важливу роль у структурно-семантичній організації художнього тексту, є виразником авторських оцінок, його індивідуального стилю, становить об'єкт дослідження.

Актуальність: вивчення антропонімії роману в семантико-функціональному аспекті дало можливість обґрунтувати хронотопну значущість цих онімів, визначити оригінальність письменника у навантаженні власних імен глобальними часопросторовими вимірами.

Мета наукової роботи – дослідити естетичні можливості та художні функції антропонімічних одиниць, з'ясувати їх системність у тканині художнього твору.

Завдання:

- мотивувати авторський добір імен мовленнєвими ситуаціями їх ужитку та проблематикою твору;
- указати на художні прийоми естетизації антропонімії;
- виявити через антропонімічні одиниці зв'язок мови художнього твору з народно-розмовною мовою;
- визначити ознаки індивідуальної іменотворчості Павла Загребельного;
- з'ясувати обумовленість антропонімів жанровою природою твору;
- простежити витоки інтернаціонального і національного в художньому мисленні митця.

Новаторство прозаїка виявилось у тому, що він розвиває тенденцію символічного значення антропонімів усіх класів (прізвищ: Сміян, Зозуля, Щириця, Дурас; особових імен: Іван, Марсель; прізвиськ: Бегемот, Ремонтна Свинка), що допомагає письменнику об'єднати лаконічність і глибокий зміст висловлювань.

Наслідки психолінгвістичного експерименту довели, що письменник намагається активізувати естетичне значення імені шляхом обігравання антропооснови, акцентування на фонових асоціаціях, виразності звукової оболонки.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА ЗРАЗКАХ ЕРГОНІМІВ М. РІВНОГО)

Автор: **Якобчук Ярослава Анатоліївна**, учениця 9 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Груба Т.Л.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови та методик викладання МЕНУ ім. С.Дем'янчука; **Якобчук І.І.**, учитель української мови та літератури Рівненської гімназії «Гармонія».

Актуальність дослідження зумовлена такими чинниками:

- на початку ХХІ ст. – у час принципово нових знань і способів пізнання – варто усвідомити значущість фактора грамотного і правильного вираження словесних носіїв інформації;
- культурні, економічні й політичні взаємозв'язки українського та французького народів сприяють тому, що українська мова переймає велику кількість слів, підпорядковує їх своїм законам фонетики й граматики, пристосовує до правил українського словотворення і семантичних систем.

Мета: дослідити особливості функціонування французьких запозичень серед ергонімів м.Рівного.

Завдання:

- опрацювати наукову літературу з теми;
- з'ясувати значення поняття «ергонім»;
- визначити причини, джерела та способи проникнення французьких запозичень в ергонімію м. Рівного;
- виділити серед ергонімів запозичення з французької мови в оригінальній графіці;
- проаналізувати особливості функціонування транслітерованих ергонімів;
- класифікувати найбільш поширені домени (функціональні групи) ергонімів – французьких запозичень;
- дослідити зміни лексичного значення та семантичної структури запозичуваного слова в мові-акцепторі;
- визначити стилістичні функції ергонімів французького походження;
- проаналізувати причини порушень мовних норм ергонімної лексики, утвореної з використанням французьких запозичень;
- зробити висновки щодо доцільності використання в ергонімії французьких лексем у номінуванні об'єктів м. Рівного.

Переважає більшість запозичень з французької мови адаптується до всіх підсистем української літературної мови різними способами, але чимало з них уживається в неадаптованій формі, що деструктивно впливає на її фонетичну, лексичну та словотвірну підсистему.

Процес надходження й використання запозичень має бути керованим, продуманим і зваженим.

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ М. ПШЕНИЧНОГО

Автор: **Бик Марія Іванівна**, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму.

Науковий керівник: **Городна О.З.**, учитель української мови та літератури Володимирецького районного колегіуму.

Актуальність теми дослідження зумовлена важливою роллю М.Пшеничного в розвитку літератури рідного краю, збагаченням поетичного словника мови новими, оригінальними індивідуально-авторськими неологізмами.

Завдання дослідження:

- обґрунтувати науково-лінгвістичні засади дослідження авторських новотворів у сучасному мовознавстві;
- проаналізувати функціональні та стилістичні особливості лексичних інновацій М. Пшеничного;
- дослідити частини мови та способи творення індивідуально-авторських неологізмів у поетичному мовленні письменника.

Для передачі авторського сприйняття дійсності, власного бачення тих чи інших подій, створення образів поет віднаходить слова, які б у певному контексті були більш виразними та емоційними. При цьому він надає перевагу номінативній, експресивній та стилістичній функціям новотворів. Яскравий словесно-зображальний засіб у його ідіостилі – неолексеми-кольороназви.

У словотворчій практиці поета найбільш поширені індивідуально-авторські прикметники. А ще автор експериментує з імеником, прислівником, дієсловом, дієприкметником. Лексичні інновації найчастіше створені основоскладанням та суфіксацією. Оказіональні дієслова переважно утворені префіксально-суфіксальним способом від іменників, а прислівники – приєднанням суфікса -о- до основ прикметників, що є особливостями словотвору поета.

ЛЕКСИЧНИЙ ПРОСТІР ПІСЕННОЇ ЛІРИКИ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

Автор: **Собора Анастасія Анатоліївна**, учениця 10 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Зозюк І.В.**, учитель української мови та літератури Сарненської гімназії.

Поезія – це одне з найцікавіших та найдосконаліших творінь людства. Дмитро Павличко – справжній класик новітньої української літератури. Уся його творчість – своєрідний поетичний автопортрет. На тлі сумнівних текстів пісень сучасного музичного простору пісенна лірика Дмитра Павличка демонструє тонке відчуття художнього слова, уроджене почуття міри, високу елегантність поетичної манери, що визначає ретельний відбір тих чи тих мовних засобів.

Визначальними ознаками мови пісень Дмитра Павличка є емоційна насиченість, природність, ясність викладу без усякої штучності й надуманості. Його пісні характеризуються майстерним поєднанням різноманітних лексико-стилістичних засобів. Саме на лексичному рівні мова пісень Дмитра Павличка найвиразніше виявляє свій образотворчий потенціал. Основою лексичної системи пісень Дмитра Павличка є загальноживана і стилістично нейтральна лексика, але важливе образотворче значення має і пасивна стилістично забарвлена. Діалектна лексика пісень Дмитра Павличка відбиває мовні особливості Прикарпаття. Застарілу лексику поет використовує для відтворення подій минулого. Дмитро Павличко використовує авторські неологізми. Одним із найважливіших складників арсеналу стилістичних засобів пісень митця можна з упевненістю вважати синонімію.

Мову пісенної лірики репрезентує густа метафоричність. Тропи у Дмитра Павличка художньо виразні, національно озвучені, мають фольклорні елементи. Спостерігаємо насичення народнопісними символами. Класична довершеність слова, яке є виразним і самобутнім, відшліфованим до блиску, точним, виповненим на барви і голоси життя – такі риси поетичної тканини пісенної лірики Дмитра Павличка. Свого старшого побратима Андрія Малишка Дмитро Павличко колись назвав «чоловіком, що стає піснями». Цей вислів стосується, без сумніву, і самого Дмитра Павличка.

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО НАПОВНЕННЯ ПОСТМОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ С. ЖАДАНА)

Автор: **Бурчак Ольга Вікторівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ №13.

Наукові керівники: **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української мови РДГУ; **Іванець О.М.**, учитель української мови та літератури Рівненської ЗОШ I-III ступенів №13.

Література постмодерну була об'єктом вивчення передусім літературознавства. Проте постмодерна проза виявляє своєрідність не лише з літературознавчого погляду, а й потребує лінгвістичного опису, з чим і пов'язуємо актуальність дослідження.

Мета – з'ясувати особливості функціонування іншомовної та сленгової лексики в постмодерній прозі С. Жадана. Досягнення мети передбачає реалізацію таких **завдань**:

- вивчення і критичний аналіз наукової літератури з теми;
- укладання джерельної бази дослідження;
- систематизація матеріалів джерельної бази за обраними класифікаціями;
- з'ясування семантико-стилістичної специфіки запозиченої та сленгової лексики в творах С. Жадана;
- характеристика ідеостилу С. Жадана на лексичному рівні.

Матеріалом джерельної бази послуговували запозичені слова та сленгова лексика, дібрані шляхом суцільної вибірки зі збірки «Біг Мак» та роману «Депеш Мод» С. Жадана.

У результаті аналізу іншомовних лексем у творі С. Жадана дійшли таких **висновків**:

1. У текстах найбільшою мірою представлені запозичення з латинської мови. Письменник як представник постмодерної прози за допомогою іншомовних запозичень намагається відтворити колорит певної місцевості, показати побут населення, життя суспільства та дозволити читачам зануритися в об'єктивну дійсність.
2. Найчисельнішою лексико-семантичною групою є суспільно-політична лексика.
3. Найбільш продуктивним способом словотворення запозичень виявився морфологічний, у межах якого домінує суфіксальний та префіксальний, а також складання.
4. Серед сленгізмів домінують запозичення з російської мови. Щодо частиномовного наповнення сленгової лексики в прозі С. Жадана, то домінують дієслівні компоненти, за допомогою яких створюється динамізм, властивий творам письменника-постмодерніста.

Перспективи подальших досліджень означеної проблеми пов'язуємо з вивченням особливостей граматичного порядку в збірці «Біг Мак» і романі «Депеш Мод», адже структура ідеостилу не може базуватися лише на лексичному компоненті, дослідженому у цій роботі, а й передбачає морфологічні та синтаксичні складники.

АВТОРСЬКІ ЛЕКСИЧНІ НОВОТВОРИ В ПОЕЗІЇ ШІСТДЕСЯТНИКІВ

Автор: Сопіга Максим Анатолійович, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: Шинкарук О.В., учитель української мови та літератури Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Вивчення індивідуально-авторських неологізмів – одне з актуальних питань сучасної лінгвістики, адже мова є живою та динамічною системою, що постійно змінюється та розвивається, а мова художньої літератури – багатим джерелом для вивчення цих змін. Поетична модель світу відображає вищий ступінь словесної творчості, адже для того, щоб створити поетичний текст, автор повинен досконало володіти словом. Тому дослідження авторських неологізмів є ключем до розуміння індивідуального стилю письменника.

Проте, незважаючи на численні праці, присвячені дослідженню авторських неологізмів та пов'язаних із ними проблем, у лінгвістичній літературі немає єдності в їх теоретичному висвітленні. Не зазнали всебічного висвітлення функції оказіональних слів у поетичному мовленні поетів-шістдесятників, зокрема їх семантика, словотвір, особливості функціонування. Отже, необхідність комплексного дослідження оказіональних слів у поетичному мовленні поетів-шістдесятників визначила вибір теми цієї роботи.

Актуальність роботи полягає в тому, що цей шар лексики є багатим джерелом пізнання світобачення та світосприйняття автора, засобом виявлення ставлення мовця до сфери всього того, що доступне для пізнання й відображення людською свідомістю. Крім того, вивчення засобів творення індивідуально-авторських неологізмів, виявляє загальні напрями та закономірності розвитку художнього словотвору, поглиблює відомості про словниковий склад української мови.

Творчість поетів-шістдесятників активно вивчалася багатьма літературознавцями і лише частково мовознавцями, тому дослідження семантичного багатства та розмаїття оказіональних слів видається на сьогодні особливо перспективним.

Об'єктом дослідження стали оказіональні слова, ужиті в поетичних творах Івана Драча, Василя Стуса, Ліни Костенко, Василя Симоненка, Дмитра Павличка та Миколи Вінграновського (на матеріалі збірок Л.В. Костенко «Вибране», В.С. Стуса «Листи у вічність», «Час творчості», М.С. Вінграновського «Вибрані твори», І.Ф. Драча «Вибрані твори: поезії» Д.В. Павличко «Золоте ябко. Поезії» та «Вогнище: Поезії», В.А. Симоненко «На схрещених мечах. Вибрані твори»).

Предметом дослідження є структурно-семантична природа індивідуально-авторських новотворів, їх функціонування в поетичному мовленні.

Мета роботи – проаналізувати авторські неологізми та дослідити семантичну різноманітність такої лексики. Це дає можливість всебічно і глибоко усвідомити, наскільки оказіональна лексика дала змогу авторам виразити ідею поетичного твору. Мета роботи передбачає виконання таких **завдань**:

- з'ясувати, якими словотворчими засобами утворена оказіональна лексика;
- схарактеризувати семантичні та граматичні особливості творення емоційно навантажених оказіональних неологізмів, визначити продуктивні словотвірні моделі;
- дослідити шляхи виникнення індивідуально-авторських новотворів;
- визначити роль оказіональних слів у формуванні поетичних текстів.

Багатоаспектний характер оказіональних слів визначає необхідність його різнобічного аналізу, що дає можливість

розглянути їх із погляду семантики, словотвірної будови, особливостей функціонування в тексті порівняно з узуальною лексикою. Це зумовлює використання як основних, описового та порівняльного методів дослідження, компонентного та контекстологічного аналізу, що охоплює також застосування прийомів спостереження, зіставлення і порівняння, частково статистичного опрацювання матеріалу.

Теоретичне значення дослідження полягає в подальшій розробці проблем, пов'язаних із семантикою і словотвором індивідуально-авторських новотворів у поезіях шістдесятників, визначенні ролі й функцій цих одиниць у поетичному мовленні.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання отриманих результатів у курсах лексикології, словотвору і стилістики сучасної української мови, лінгвістичного аналізу художнього тексту, у спецкурсах і спецсеминарах із проблем семантики поетичного слова, під час укладання словників індивідуально-авторських новотворів.

КОЛЬОРОНАЗВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІДІОСТИЛЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «РІЧКА ГЕРАКЛІТА» ЛІНИ КОСТЕНКО)

Автор: Павловська Людмила Михайлівна, учениця 11 класу Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: Савчук Н.П., учитель української мови та літератури Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 3.

У мові художньої літератури активно вживаються слова на позначення кольору. Кольори в поетичному світі Ліни Костенко здатні набувати символічного звучання, а також увиразнювати ключові образи поетичної картини світу (небо, ліс, вежа, душа та ін.). Контрастивність як посутня ознака її творчої манери виявляється на рівні протиставлення кольорів.

Предмет дослідження – особливості функціонування кольороназв у художньому просторі збірки «Річка Геракліта» Л. Костенко.

Об'єкт роботи – збірка «Річка Геракліта» Л. Костенко.

Мета дослідження – на основі семантико-стилістичного аналізу відповідних лексем у збірці «Річка Геракліта» Л. Костенко з'ясувати функціональну роль кольоративів як складника поетичного ідіолекту авторки.

Поставлена мета передбачає реалізацію таких **завдань**:

- окреслити лексико-семантичне поле кольоративів у мовній картині світу Ліни Костенко, визначивши його склад і структуру;
- схарактеризувати особливості взаємодії традиційного та індивідуально-авторського у вживанні кольоративів;
- визначити процеси естетичної трансформації загальномовної семантики кольоративів в умовах художньо-поетичного контексту;
- з'ясувати місце і роль кольороназв у формуванні індивідуальної мовної картини поетичного світу Л. Костенко.

Методи дослідження: описовий, статистичний, герменевтичний, елементи порівняльного методу, концептуальний аналіз (передбачає виокремлення основних ідей, тем і мотивів збірки «Річка Геракліта»).

Практичне значення роботи сприятиме подальшому вивченню й розумінню специфіки художньо-естетичних властивостей сучасного поетичного слова, розширенню наукових знань про особливості ідіостилю як однієї з основних категорій стилістики художнього тексту.

Обрана тема не вивчається у шкільному курсі української мови. Уважаємо, що її можна використати під час вивчення тем «Лексика», «Словотвір», «Морфологія», а також знайомлячись із творчістю Ліни Костенко на заняттях української літератури, використовувати під час вивчення індивідуально-авторського стилю, елементом якого є кольороназви.

ЕКСПРЕСИВНА ЛЕКСИКА В РОМАНІ С. ТАЛАН «КОЛИ ТИ ПОРУЧ»

Автор: Олійник Галина Василівна, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Наукові керівники: Лещенко Г.П., кандидат педагогічних наук, професор кафедри української мови та методик викладання Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. С. Дем'янчука; **Вербилі Т.В.**, учитель української мови та літератури Рівненської гуманітарної гімназії.

У сучасній українській літературі використання експресивної лексики набуло актуальності. Саме з її допомогою автор може ствердити буття предмета, явища або особи. Однак експресивна лексика не є достатньо вивченою, чим і зумовлений вибір теми дослідження.

Метою роботи є дослідження семантико-граматичних та стилістичних особливостей функціонування експресивної лексики в романі С.Талан «Коли ти поруч».

Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність розв'язання **завдань**:

- ознайомитися з поняттям експресивності в українській лінгвістиці та суміжних дисциплінах;
- розглянути існуючі засоби створення експресивності, стилістичні функції експресивних лексем;
- провести спостереження над експресивною лексикою в романі С.Талан «Коли ти поруч»;
- укласти картотеку лексичного матеріалу;

- розглянути семантичні та граматичні особливості семантики лексики на позначення емоційних станів людини;
- виявити стилістичний аспект функціонування експресивних конструкцій;
- визначити роль емоційно-експресивних лексем у реалізації авторського задуму роману.

Об'єктом дослідження є художнє мовлення роману.

Предмет дослідження – семантико-граматичні та стилістичні особливості лексики на позначення емоційних станів людини.

Наукова новизна полягає у застосуванні комплексу лінгвістичних методів, новизні предмета і джерела дослідження, міжпредметному характері роботи.

За результатами досліджень можна зробити висновки, що найбільшу групу становлять органічно-емоційні слова – такі, що містять емоційне забарвлення у своєму лексичному значенні. Значний пласт складає просторічна лексика, жаргонізми, сленгізми.

Великий заряд експресивності несуть фразеологізми. Широко вживаються метафоричні сполуки на позначення емоційних станів.

ГОВІРКА СЕЛА УДРИЦЬК ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ – СКЛАДОВА ПОЛІСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Автор: Стрибулевич Олександр Іванович, учень 11 класу Удрицького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дубровицького району.

Науковий керівник: Яцук Г.С., учитель української мови та літератури Удрицького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дубровицького району.

Діалекти (наріччя) – одне з джерел збагачення літературної мови. Спеціальні дослідження говірки села Удрицьк у мовознавчій літературі відсутні, хоча джерела з української діалектології, які присвячуються вивченню говірок різних регіонів України, є досить численними.

Мета роботи – здійснити лінгвістичний аналіз говірки села Удрицьк.

Завдання:

- з'ясування лексичних особливостей наріччя;
- вивчення фонетичних особливостей говірки села як частини поліського діалекту;
- дослідження її слотовірної структури та будови;
- укладання короткого словника говірки села.

У результаті взаємодії діалектної і літературної лексики відбувається цікаве явище, зафіксоване у багатьох говірках Рівненщини, у тому числі й досліджуваного села: цілісне значення нормативного двослівного сполучення замінює одне слово (один говірковий елемент): маленька сапка – тяпка, широка борозна – розпруг, обплетений бутель – гендзьор, тепла хустка – опиначка.

У говірці Удрицька зафіксовано лексику, яка по праву належить до розряду реліктової. Уже зникли або зникають реалії, а відповідні назви продовжують уживатися у мовленні людей, символізуючи збереження традицій краю (призба, бегун, плут, млінок). Подібні назви, як правило, мають додаткове емоційно-експресивне забарвлення.

Вивчення лексики говірки села дало можливість виявити багато назв і з широкою семантичною структурою («гребень»). У діалектній лексиці досліджуваного регіону спостережено цікаве явище семантичної трансформації, коли загальноживане слово, розширивши своє значення, набуває ознак терміна з якоїсь галузі людської діяльності. Процес цей супроводжується деякими слотовірними видозмінами (буржу'йка – кухонна плита, гри'ва – верх солом'яної покрівлі, шия – похилий зі сходами спуск у льосі).

Українська літературна мова завжди збагачувалася цілющими джерелами народних говорів, розширюючи свої виражальні та стилістичні можливості. Цей процес у досліджуваній говірці не припиняється і сьогодні, а лише виявляється у нових формах, що органічно синтезують особливості функціонування діалектної мови на різних її структурних рівнях.

СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЗМУ В РОМАНІ «ЦАРІВНА» О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

Автор: Щербачук Богдана Сергіївна, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу № 12, вихованка Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

Наукові керівники: Шульжук Н.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української мови РДГУ; **Шамрик О.Я.**, учитель української мови та літератури Рівненського навчально-виховного комплексу № 12.

Синтаксичні можливості різних текстів дають змогу побачити вагу кожного слова в реченні, а найрізноманітніші за типом і структурою речення мають неабияке значення у вираженні змісту висловлювання, сприяють виробленню мовного чуття, яке одне покоління передає іншому. Члени речення, типи речень за будовою і змістом, різні види ускладнення кодуєть текст, роблять його належністю української ментальності. Саме тому і не послаблюється інтерес дослідників

до проблем виділення типів речення, особливостей його структурування, а також відношення речення і його окремих складників до позамовної дійсності. Аналіз цих проблем має давні традиції в українській і зарубіжній мовознавчій науці, проте і сьогодні залишається актуальним.

Уявлення про ідіостиль письменниці виявляють мовні одиниці синтаксичного рівня, у зв'язку з чим мета науково-дослідницької роботи – схарактеризувати синтаксичні засоби творення психологізму в романі «Царівна».

У результаті науково-дослідницької роботи нами встановлено:

- яскравим засобом відтворення психологізму в романі «Царівна» виявилися різні синтаксичні засоби, які допомагають читачеві стати безпосереднім учасником подій, що відображають внутрішній світ людини;
- здійснений аналіз формально-синтаксичної будови речень у романі «Царівна» О.Кобилянської засвідчив, що письменниця використала майже з однаковою частотністю як прості, так і складні речення;
- у межах простих речень авторка надала перевагу простим елементарним реченням, які своєю лаконічністю роблять зрозумілими важливі події та переживання героїв;
- складносурядні конструкції О. Кобилянська утворює в основному нанизуваними ситуацій, які доповнюють або поглиблюють внутрішні переживання; складнопідрядні речення відтворюють манеру вираження думок письменниці, що спонукало її змальовувати кожен предмет, стан, емоції в красі та чистоті, без домішки чогось грубого та образливого;
- використані в романі «Царівна» О. Кобилянської різноманітні реченнєві одиниці, кодуєть текст, виявляючи національно-ментальні традиції, спонукають читачів стати активними учасниками подій та емоційних страждань дійових осіб.

СЕКЦІЯ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ЧЕРЕЗ СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ ГРИ СЛІВ (PUN) НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАСЬКОЇ МОЛОДІЖНОЇ КОМЕДІЇ

Автор: **Панчук Марія В'ячеславівна**, учениця 11 класу СПШ «Центр надії» м. Рівного.

Науковий керівники: **Бойко І.П.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Іщук А.П.**, учитель англійської мови Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії» м. Рівного.

Мета: висвітлення суті комічного, а також стилістичних засобів реалізації комічного ефекту на прикладі обраних для дослідження молодіжних американських комедійних кінострічок, виокремлюючи найпотужніший за своїм гумористичним ефектом засіб, а саме прийом гри слів (pun).

Актуальність теми зумовлена необхідністю подальшого всебічного аналізу стилістичних особливостей реалізації комічного з використанням новітніх підходів, зорієнтованих на розуміння сучасного гумору, в обраних американських молодіжних комедійних фільмах.

Завдання:

- здійснити загальний огляд поняття «сучасна американська молодіжна кінокомедія»;
- дослідити поняття комічності та визначити основні принципи досягнення комічності;
- виявити і дослідити прояв комічного ефекту, що реалізується за допомогою експресивно-стилістичних засобів мови, на прикладі обраних для дослідження американських комедій сучасності;
- вивчити стилістичний прийом гри слів (pun) як потужного та унікального засобу реалізації комічного ефекту на прикладі популярної американської молодіжної комедії.

Методом суцільної вибірки, стильовим, а також контекстуально-ситуативним методами аналізу було вперше досліджено та проаналізовано ряд стилістичних засобів досягнення комічного ефекту в діалогах та репліках обраних для дослідження сучасних американських комедійних стрічках.

Результати дослідження показали, що автори таких фільмів використовують ряд стилістичних засобів мови із метою створення неповторного, надпотужного комічного ефекту. До таких експресивних засобів мови належать: антитеза, перифраз, метафора, гіпербола, гра слів, лексичні одиниці на позначення сленгу, порівняння та стилістична іронія. Проте найяскравішим серед вищезгаданих прийомів усе ж виявився експресивний засіб «гра слів» (pun), який виражається наступними формами: полісемія, омонімія, паронімія, а також розглядається з точки зору двох понять – каламбуру та зевгми. У дослідженні основу увагу було зосереджено саме на детальному вивченні феномену гри слів.

СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ МОТИВАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ПСИХОЛОГІЧНО-МОТИВАЦІЙНОЇ КНИГИ ПОЛА МАК КЕННІ «I CAN MAKE YOU THIN»

Автор: **Засядьвовк Анастасія Володимиріна**, учениця 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Бойко І.П.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета: визначення та дослідження англомовних синтаксично-стилістичних засобів мотивації читача, використаних автором психологічно-мотиваційної праці «I Can Make You Thin», а також характеристика ступеня впливу цих засобів на свідомість людини.

Актуальність: відсутність однозначних тверджень щодо використання синтаксично-стилістичних засобів саме для мотивації читачів, здійснення впливу на їх свідомість, а також необхідність подальшого всебічного аналізу таких прийомів, зорієнтованих на проникнення в глибинні механізми мотиваційного спрямування, психологічно-мотиваційних праць доктора психологічних наук Пола Мак Кенні.

Завдання:

- визначити суть мотивації та мотиваційного впливу на свідомість читачів психологічно-мотиваційних книг;
- виявити та відібрати з праці Пола Мак Кенні «I Can Make You Thin» фрагменти тексту мотиваційного характеру;
- визначити синтаксично-стилістичні прийоми, що відображають мотиваційні та спонукальні характеристики;
- дослідити та проаналізувати використання визначених синтаксично-стилістичних засобів, ужитих автором праці для впливу на свідомість, а також мотивації читача;
- відобразити результати дослідження у відсотковому співвідношенні, розміщуючи досліджені синтаксично-стилістичні прийоми за інтенсивністю їх психологічного впливу на свідомість читача.

Методом суцільної вибірки з тексту психологічно-мотиваційної праці Пола Мак Кенні «I Can Make You Thin» було обрано та проаналізовано 103 одиниці на позначення 7 основних синтаксично-стилістичних засобів мотиваційного характеру. Результати дослідження показали, що найбільшою частотою вживання відзначається використання графічних та пунктуаційних виділень та запитань різного типу (по 20,4 % загальної вибірки), найменшу кількість становить використання підсилювальних слів (4,9 %). У ході роботи було встановлено, що частота використання певного засобу обернено пропорційна його силі впливу на читача. Окрему увагу було зосереджено на чотири найяскравіші та найпотужніші прийоми мотиваційного характеру: використання графічних та пунктуаційних виділень (20,4%), модальних дієслів (18,4%), повторів (8,7%), наростань (7,8 %).

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНАВГУРАЦІЙНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США

Автор: **Свінтозельський Максим Ігорович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Боярчук О.А.**, учитель-методист Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Важливість вивчення інавгураційних промов в американській політичній риторичі обумовлена тим фактом, що ці тексти є ідеологічною інтерпретацією історії президентства США. Інавгураційна промова вважається одним із найяскравіших прикладів публічної політичної промови та найпопулярнішим інформаційно-переконувальним жанром політичного дискурсу.

Однією з функцій інавгураційних промов є вплив на аудиторію за допомогою певних стилістичних прийомів. Таким чином, метою роботи стало визначення ролі мовностилістичних засобів, за рахунок яких реалізується вплив у кожному окремому випадку.

Високий рівень офіційності, на якому зазвичай виголошують інавгураційні промови, та бажання промовця бути зрозумілим аудиторії, впливають на вибір стилістичних одиниць, що відповідають публіцистичному стилю. Вдало підібрані художньо-стилістичні одиниці надають мові інавгураційних промов вишуканості та багатства. Доречним є влучне використання епітетів, метафор, порівнянь, повторів, паралелізмів та антитез.

У межах дослідження був проведений стилістичний аналіз трьох оригінальних текстів інавгураційних промов президентів США. Наявність стилістичних одиниць в інавгураційних промовах президентів США дозволяє апелювати до слухачів.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ДУШЕВНИЙ СТАН ЛЮДИНИ» У ТВОРАХ МАРГАРЕТ МІТЧЕЛЛ «ВІДНЕСЕНІ ВІТРОМ» ТА «ДОЛИНА МІСЯЧНОГО СЯЙВА» ДЖЕКА ЛОНДОНА

Автор: **Дудік Тетяна Миколаївна**, учениця 11 класу Кузнецовської гімназії.

Науковий керівник: **Степась С.П.**, учитель англійської мови Кузнецовської гімназії.

Метою роботи є опис та порівняння з точки зору гендерної лінгвістики лексико-семантичного поля «душевний стан людини» у творах «Віднесені вітром» Маргарет Мітчелл та «Долина місячного сяйва» Джека Лондона. Поставлена мета передбачає необхідність розв'язання таких **завдань**:

- дослідити проблему співвідношення гендеру й мови;
- проаналізувати особливості мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок;
- визначити сутнісні характеристики «лексико-семантичного поля»;
- скласти список лексем, що належать до поля «душевний стан людини»;
- визначити показники насиченості та варіативності цього поля у досліджуваних творах та на основі порівняльного аналізу вивести їх залежність від гендерного фактора;
- проаналізувати мікрополя «негативні емоції» та «позитивні емоції».

Новизна науково-дослідницької роботи полягає в тому, що в ній уперше зроблена спроба дослідити та зіставити особливості використання лексики, що належить до лексико-семантичного поля «душевний стан людини» з урахуванням гендерного фактора.

Між чоловічою і жіночою мовою існують певні розбіжності у фонетиці, фонології, синтаксисі та в лексиці. Мовленнєва поведінка представників чоловічої та жіночої статі також не є однаковою. Це дає підстави говорити про сексистський характер мови та шукати шляхи для його подолання.

У результаті дослідження було виділено з тексту й класифіковано лексичні одиниці, пов'язані з позначенням внутрішнього стану людини. Аналіз та порівняння лексики, що належить до лексико-семантичного поля «душевний стан людини», у романах Маргарет Мітчелл і Джека Лондона та показників насиченості й варіативності поля свідчать про виразні гендерні преференції в особливостях передачі почуттів та емоцій персонажів. Оскільки автор-жінка більш зосереджена на своєму внутрішньому світі, вона частіше вживає слова для опису почуттів і переживань, однак послуговується для цього лише найбільш уживаними словами, тоді як письменник-чоловік є більш індивідуальними у доборі слів і використовує для цього різноманітніші лексеми. Аналіз внутрішньої структури поля «душевний стан людини» показав, що воно складається з двох мікрополів – «позитивні емоції» та «негативні емоції». При цьому ядро мікрополя «позитивні емоції» ширше у творі М. Мітчелл «Віднесені вітром», а ядро мікрополя «негативні емоції» ширше у творі Джека Лондона «Долина місячного сяйва». Це свідчить про те, що М. Мітчелл використовує одноманітніші прийоми в описі позитивних емоцій, а Дж. Лондон – в описі негативних емоцій.

МОВНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІКАЦІЙ, ПРИСВЯЧЕНИХ РЕВОЛЮЦІЙНИМ ТА ВОЄННИМ ПОДІЯМ В УКРАЇНІ У 2014 РОЦІ)

Автор: **Костючок Анастасія Миколаївна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, керівник гуртка англійської мови РМАНУМ.

Розвиток політичного дискурсу ЗМІ призводить не лише до впливу політики й політиків на ЗМІ, а й спричиняє зворотний процес медіатизації політики, коли реальна політика переводиться у символічний простір, який формується ЗМІ. Він стає універсальним за своїм характером, бо вирішує в українському політизованому суспільстві завдання створення політичної інформації, її передачі й обміну, структурує соціальний та культурний простір та надає йому нового змісту.

Сьогодні у будь-якій країні жодна суспільна структура не може повноцінно існувати без комунікаційної підтримки. ЗМІ є різновидом суспільно-політичної діяльності, а мас-медійні тексти, з огляду на багатоманітність їхньої тематики, мають більше чи менше політичне спрямування, оскільки інформаційно забезпечують практично всі політичні процеси у державі. Якщо у більшості мас-медіа політична тема не є домінуючою, то принаймні дуже важливою.

Дослідження маніпулятивної ролі ЗМІ завжди є актуальним предметом досліджень, а особливо в період активних суспільно-політичних змін. З огляду на події, які відбуваються нині в Україні, та гостру необхідність аналізувати мовну медійну картину, яку отримує англомовний читач із різних ЗМІ стосовно цих подій, обрано тему дослідження.

У науковій роботі маніпулятивний вплив досліджений не як лінійне, а як складне багаторівневе явище, до якого входять окремі мовні засоби, що взаємодоповнюються і взаємоперетинаються. Ця багаторівневість виражається в існуванні таких складових, як застосування різноманітних вузькоспрямованих стратегій та тактик мовленнєвого впливу.

На основі аналізу публіцистичних текстів трьох різних джерел ми прийшли до наступних висновків:

у текстах англомовних іноземних ЗМІ, які висвітлюють події в Україні, вдалося виділити наступні стратегії маніпулятивного впливу: стратегія ухиляння від істини; стратегія модифікації ілюкутивної сили висловлювань; стратегія імунізації висловлювань; стратегія викривлення інформації; стратегія групової ідентифікації; стратегія нагнітання страху; стратегія створення та розвінчання авторитетів; стратегія структурування матеріалу за принципом релевантності.

У межах визначених стратегій і тактик маніпулятивного впливу ми виділили наступні засоби маніпулятивного впливу: використання спеціальних номінацій та експресивно забарвлених одиниць (евфемізми, дисфемізми, стратегія модифікації ілюктивної мови висловлювань «ярлики», терміни, okazіоналізми), емоційних виразів та висловлювань, певних синтаксичних конструкцій (стверджувальні речення, імперативи та ін.), дискурсивні прийоми (певний тип структурування тексту, порядок та характер подачі інформації) та ін. Аналіз текстів також продемонстрував широке застосування різноманітних тропів (метафора, іронія, сарказм), які самі по собі не мають стратегічного значення, але служать допоміжним прийомом у реалізації маніпулятивного впливу тексту.

НЕОЛОГІЗМИ В ХУДОЖНЬО-ФАНТАСТИЧНОМУ ФІЛЬМІ «АВАТАР»

Автор: Арендарчук Ірина В'ячеславівна, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Гарбар О.Д., керівник гуртків англійської мови РМАНУМ.

Художній фільм як джерело інформації меншою мірою має зворотний зв'язок із реципієнтом, аніж, наприклад, книга, журнал чи газета. Таким чином, сценарист повинен більш скрупульозно відбирати мовні засоби і так кодувати повідомлення, щоб глядач, розшифровуючи його, міг винести ту інформацію, яку автор тексту закрив для нього. Особливе значення використання тих чи інших мовних засобів може мати тоді, коли автор, позначаючи загальновідомі поняття, звертається не лише до лексики рідної мови, але й винаходить нові слова для тих явищ, які він сам уперше придумав та зафіксував у своєму фільмі. Завдання будь-якого сценариста – донести до читача в найбільш короткій, але і найбільш повноцінній мовній формі зміст предмета, поняття чи явища, яке він чітко уявляє, але яке ще не відоме глядачеві. Авторські неологізми в жанрі наукової кінофантастики відіграють одну з ключових ролей у реалізації його художньої мети.

Саме тому в цьому плані фільм Джеймса Камерона «Аватар» складає особливий інтерес. Він був відзнятий та вийшов у прокат лише декілька років тому, тобто безпосередньо відображає ті процеси, які відбуваються в сучасній англійській мові. «Аватар» і досі є популярним, а значить, мета режисера та сценариста була досягнута повною мірою.

Мета – дослідити авторські неологізми режисера та сценариста Джеймса Камерона – новотвори, уведені з номінативною метою, для того, аби передати реалії світу вигаданої планети Пандора, які не існують у нашому повсякденному житті. Головним чином, це оригінальні власні назви, у яких майже завжди закладено глибокий підтекст, що співвідноситься з образом їх власників, меншою мірою – загальні назви, що відображають реалії майбутнього.

Створюючи неологічний лексикон, режисер удався значною мірою до міфології (зокрема, грецької, норвезької, індійської), до мов Середньовіччя, латини, до інших стародавніх мов (у більшості – до старовірської) та до мов сучасності (особливо – штучно створеної мови на'ві).

Серед лексичних одиниць, використаних Дж. Камероном для означення вигаданих об'єктів світу Пандори, найбільш популярними є запозичення, котрі залишилися без змін або зазнали мінімальних змін. Менш популярними є конструкції, утворені шляхом словоскладання, в основі якого лежить принцип мовної економії за глибини змісту. На третьому місці за затребуваністю є метод суфіксації / префіксації. Часто у Камерона поєднуються два різні методи словотвору, наприклад, словоскладання та суфіксація. Із стилістичної точки зору майже всі новотвори режисера носять певне семантичне навантаження і є метафоричними, іноді утворені з додаванням прийомів алюзії та гри слів.

Під час перекладу неологізмів Дж. Камерона українським перекладачем Олегом Колесніковим було рівноцінною мірою використано чотири основні прийоми – транскрибування, транслітерація (для слів неанглогенного походження), калькування та функціональної заміни (для слів англогенного походження). У багатьох випадках застосування транслітерації та функціональної заміни є не виправданим.

Переклад містить ряд очевидних неточностей, а тому не може бути кваліфікований як якісний.

За підсумками роботи ми можемо стверджувати, що неологічний лексикон фільму Дж. Камерона «Аватар» продуманий та унікальний, має глибокий внутрішній зміст, іноді незрозумілий навіть англомоному глядачеві.

РОЛЬ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Автор: Вербецька Анастасія Віталіївна, учениця 10 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: Вербецька Л.М., учитель англійської мови Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Актуальність: вивчення механізмів впливу рекламних текстів, аналіз мовних засобів, на яких ґрунтуються логічна та емоційна аргументація у рекламі задля переконання і спонукання аудиторії до дії, забезпечення спроможності рекламного тексту до запам'ятовування, що сприяє дослідженню синтаксису англомовної рекламної комунікації.

Мета: здійснення комплексного аналізу англомовних рекламних текстів періодичних видань після встановлення залежності вибору синтаксичних конструкцій від виконуваних рекламними оголошеннями функцій.

Завдання:

- вивчити й проаналізувати основні види рекламних текстів;
- розкрити поняття «салогану» і заголовка в рекламних текстах;

- дослідити структуру та складові англомовних письмових рекламних текстів;
- проаналізувати і систематизувати синтаксичні конструкції, які використовуються в одній із найбільш важливих частин рекламного тексту – заголовку – з позицій формального синтаксису, зазначивши залежність їх вибору від виконуваної рекламним заголовком функції;
- визначити основні синтаксичні конструкції рекламних текстів у чотирьох сферах рекламної продукції;
- виявити основні засоби утворення тексту, що сприяють створенню цілісного і зв'язного тексту рекламного оголошення.

Отже, на основі англомовних рекламних слоганів засобів масової інформації: газет, журналів, телепрограм, радіопередач – було досліджено синтаксичні конструкції англомовних письмових рекламних текстів.

Провівши комплексний аналіз рекламних текстів, ми дійшли висновку, що синтаксис рекламних текстів має бути динамічним та максимально простим.

У ході дослідження переконалися, що автори рекламних текстів надають перевагу простим реченням. Крім того, виявили, що найбільш значущі слова та твердження варто переносити на кінець речення або абзацу. Оскільки рекламний текст має на меті вплинути на читача, варто не забувати і про емоційне навантаження оголошень. Експресії додають розділові знаки – тире та знак питання, однак вони мають бути емоційно вмотивованими.

Аналіз синтаксису рекламного оголошення показав, що синтаксичні конструкції сприяють ефективному виконанню завдань реклами, є потужним засобом впливу на споживача, виконують контактну та естетичну функції. Різні синтаксичні конструкції допомагають рекламодавцю зробити повідомлення зрозумілим, установити контакт із читачем, привернути його увагу і переконати зробити покупку.

СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АФОРИЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор: **Верьовкіна Анна Валеріївна**, учениця 9 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Науковий керівник: **Деменчук О.В.**, канд. філ. наук, доцент каф. теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики РДГУ.

Об'єкт дослідження: афористичні вислови англомовного літературного дискурсу.

Предмет дослідження: структурні та семантичні особливості афоризмів англомовного літературного дискурсу.

Мета роботи полягає у визначенні лінгвістичного статусу афоризмів, з'ясуванні їх ознак, визначенні структурно-семантичних особливостей афористичних висловлювань в англомовному літературному дискурсі.

Досягнення мети передбачає розв'язання кількох дослідницьких завдань:

- обґрунтувати мовний статус афоризмів із урахуванням досягнень сучасної лінгвістичної науки;
- розкрити специфіку афоризму, конкретизувавши його диференційні ознаки;
- визначити структурні й формально-граматичні особливості англійських афоризмів;
- з'ясувати семантичні особливості англійських афоризмів.

Матеріал дослідження: збірки та словники англійських афоризмів, зокрема збірка «Wit & Wisdom», словник «The Concise Oxford Dictionary of Modern Quotations» та інші; твори О. Уальда і Б. Шоу. Експериментальний корпус складає 260 афоризмів англійської мови.

Висновки:

Уточнено лінгвістичний статус афоризмів, згідно з яким афоризм – короткий влучний оригінальний вислів, що став усталеним; будь-яка узагальнена думка, висловлена стисло у виразній, легкій для запам'ятовування формі, яка згодом неодноразово відтворюється іншими людьми.

З'ясовано специфіку афоризму та конкретизовано його диференційні ознаки. Диференційними рисами афоризму є: авторство, автосемантичність, виразність форми, глибина думки, схильної до узагальнення, стабільність форми при цитуванні, комплексний розмір (1-3 речення). До факультативних ознак афоризму відносять дидактичність та парадоксальність змісту.

Визначено структурні та тропові особливості англійських афоризмів. Так, за структурою судження та прийомом заперечення афоризми англійської мови можуть бути виражені у формі імперативного речення; простого розповідного речення; умовного й безособового речення; можуть починатися з заперечних слів never, no, nothing, nobody; бути поясненням; починатися з граматичної конструкції there is/ there are. Багато з них побудовані за допомогою анафори, антитези і є риторичними запитаннями.

Установлено семантичні особливості англомовних афоризмів. З'ясовано, що за смисловою домінантою їх слід поділити на логічні та образні. За характером інтеріоризації дійсності афористичні вислови бувають раціональними та парадоксальними. У межах таких груп афоризмів найбільш поширеними в англійській мові є афоризми з таких тем: особистість, відносини, освіта та знання, чоловіки та жінки, любов, дружба, навчання, політика та політичні діячі, цінності та чесноти, час та вік.

КОНЦЕПТ ЧИСЛА ОДИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ КОМПОНЕНТОМ ОДИН)

Автор: **Деменчук Дарія Олегівна**, учениця 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Деменчук О.В.**, канд. філ. наук, доцент каф. теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики РДГУ; **Андреечкіна С.О.**, учитель англійської мови Рівненської гімназії «Гармонія».

Роботу присвячено дослідженню концепту числа ОДИН та його мовній реалізації засобами фразеологічних та паремійних одиниць із компонентом «один» в англійській та українській мовах.

Міжмовний аналіз фразеологічних та паремійних одиниць англійської та української мов із компонентом ОДИН ґрунтується на зіставному підході, який має на меті встановлення відповідностей (подібностей та відмінностей) відображення в семантиці названих мовних одиниць інформації про концепт числа ОДИН у зіставлюваних мовах.

Основними поняттями, які використовуємо в роботі, є поняття концепту та національної концептосфери. У роботі під терміном «концепт» розуміємо одиницю структурованого знання, яка відображає особливості культури та менталітету представників певної нації в системі мови. Термін розглядаємо у лінгвокультурологічному аспекті. Сукупність концептів, характерних для англійської та української націй, формують національні концептосфери цих націй.

ПОДІБНОСТІ. Фразеологічні одиниці з компонентом «один» в англійській та українській мовах мають 3 спільні тематичні групи фразеологізмів на позначення концептосфер **ОДНАКОВІСТЬ**, **ВІДСТАНЬ**, **ТРИВАЛІСТЬ**. Паремії з компонентом «один» в англійській та українській мовах мають 4 спільні тематичні групи фразеологізмів на позначення концептосфер **ПРОТИСТАВЛЕННЯ**, **ВПЛИВ**, **КІЛЬКІСТЬ** та **ВІДОКРЕМЛЮВАНІСТЬ**.

ВІДМІННОСТІ. Фразеологічні одиниці з компонентом «один» в англійській мові використовуються на позначення таких концептосфер: **НАЛЕЖНІСТЬ**, **УНІКАЛЬНІСТЬ**, **РІДКІСНІСТЬ**, **ПОЧЕРГОВІСТЬ** та **НАДЛИШКОВІСТЬ**. Фразеологічні одиниці з компонентом «один» в українській мові використовуються на позначення таких концептосфер: **ВІДОКРЕМЛЮВАНІСТЬ**, **НІХТО**, **ОДНОСТОРОННІСТЬ**. Паремії з компонентом «один» в англійській мові використовуються на позначення концептосфери **ПРИЧИНА–НАСЛІДОК**. Паремії з компонентом «один» в українській мові використовуються на позначення таких концептосфер: **УНІКАЛНІСТЬ**, **ОДНАКОВІСТЬ**, **ОДНОРАЗОВІСТЬ**, **ПОВТОРЮВАНІСТЬ**.

Аналіз 92 фразеологічних і паремійних одиниць із компонентом «один» в англійській та українській мовах засвідчив, що більшість англійських номінацій позначають концептосфери **НАЛЕЖНІСТЬ** та **ВПЛИВ**. Натомість українські номінації здебільшого слугують на позначення концептосфер **ОДНАКОВІСТЬ** та **ПРОТИСТАВЛЕННЯ**.

Обсяги концепту числа ОДИН у зіставлюваних мовах можуть повністю збігатися, перетинатися або зовсім не збігатися. Обсяги названого концепту повністю збігаються у просторовій та часовій концептосферах, перетинаються у кількісній, якісній та реляційній (яка задає систему відношень) концептосферах і не збігаються у концептосфері причинно-наслідкового зв'язку.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ЗАГОЛОВКІВ ПУБЛІКАЦІЙ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ДРУКОВАНІЙ ПРЕСІ

Автор: **Манчук Софія Анатоліївна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, керівник гуртка англійської мови РМАНУМ.

Із плином часу роль та значущість заголовка в публікаціях преси лише збільшується, а разом із попитом розвивається мистецтво побудови заголовків у різного роду публікаціях.

Актуальність дослідження полягала у тому, що система побудови заголовків є постійно змінною та перебуває у безперервному розвитку. Численні наукові праці вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, як правило, охоплюють матеріал, який уже не є актуальним на сьогодні. Нові підходи, засоби та прийоми, що використовуються нині в газетній справі, стали прерогативою рекламистів та копірайтерів і лише поверхово згадуються в деяких сучасних наукових роботах. Сама система побудови заголовків давно вже носить прикладний характер і потребує наукового підходу, дослідження та опису своїх особливостей.

У роботі проведено дослідження на матеріалі сучасної американської преси, а саме – популярного тижневика Newsweek. У результаті проведеного дослідження виявлено та описано лінгвістичні особливості цих заголовків.

Дослідження показало, що заголовки американської преси значно частіше виконують інформативну функцію, аніж відверто атрактивну.

У межах інформативності автори застосовують цілий арсенал різноманітних синтаксичних, лексичних та стилістичних засобів мови. Основною метою побудови кожного заголовка є його інформаційна привабливість, яка іноді межує навіть із рекламним наповненням.

Так само потрібно зазначити, що в аналізованих заголовках рідко зустрічається використання розмовної лексики чи жаргону.

Слід зазначити, що, незважаючи на деяку свободу онлайн формату газети, структура заголовків підпорядковується правилам компресії. А саме: численні опущення іменника і артикля, цілих синтаксичних комплексів, допоміжних дієслів та ін. Так само помічено перевагу простих дієслівних конструкцій над складними, навіть коли це суперечить часовій

логіці англійської мови.

Серед стилістичних засобів увиразнення популярними є метафора, епітет, гра слів, алітерація й алюзія. Інші стилістичні засоби також є в заголовках, проте в набагато меншій кількості.

Заголовок сучасної американської преси – це унікальне явище, яке є продуктом журналістики, рекламістики, маркетингу, психології та лінгвістики водночас, а також завжди свіжий та актуальний предмет наукових досліджень.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АНГЛОМОВНИХ ІНОЗЕМНИХ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Автор: **Шоха Тетяна Анатоліївна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, керівник гуртка англійської мови РМАНУМ.

Перекладачам доводиться наздоганяти реалії сучасного світу у зв'язку зі швидким розвитком цифрових технологій, співпрацювати з різними сферами, серед яких не останнє місце посідає кінематографічне мистецтво. Фільм є складною системою подання знань, котрі, окрім тексту, складають ще й екстралінгвістичні фактори, важливі для його розуміння. Тому переклад фільму завжди супроводжується певними труднощами не лише лінгвістичного, але й технічного характеру, що впливає на ступінь еквівалентності й адекватності перекладу оригіналу, а також на його технічне втілення на екрані. Назва фільму дає першу інформацію, яку глядач отримує про стрічку. Судячи з заголовка, глядач вирішує, чи ж варто переглядати ту стрічку, чи ні. Своєрідна інтрига, смислове наповнення, таємниця криється саме в заголовку. Тож переклад назви кінофільму є надзвичайно важливим і є однією з нових проблем, які постають перед перекладачем у зв'язку зі значною кількістю іноземного кіно в останні роки.

Дослідження мало мету – проаналізували назви кінофільмів для встановлення зв'язків між назвою і змістом та визначення адекватності перекладу назв фільмів з англійської мови на українську.

Наукову роботу присвячено дослідженню особливостей перекладу назв американських фільмів. Для аналізу взято американські художні повнометражні фільми, які були дубльовані українською мовою, мають офіційний варіант дубляжу та були випущені у прокат за останні два роки – 2013 та 2014. У роботі розглядаються теоретичні та практичні аспекти адекватного відтворення назв фільмів.

На основі аналізу зроблено наступні **висновки**:

під час дубляжу фільмів українською мовою перекладачі застосовують ряд перекладацьких стратегій, тактик та вузьких лексико-семантичних модифікацій. Основна мета таких модифікацій – зробити назву зрозумілою та близькою українському глядачеві, при цьому зберегти або додати інтригу як фактор комерційної привабливості. Назви іноземних фільмів проходять також стильову та жанрову адаптацію в мові перекладу.

Офіційний переклад назв фільмів не є єдино можливим та правильним. Такі варіанти перекладу можуть містити ряд перекладацьких помилок.

Різні науковці пропонують схожі, але в той же час різні класифікації перекладацьких трансформацій. Під час аналізу перекладу назв фільмів ми керувалися різними підходами, розширивши список трансформацій власними варіантами. Аналіз застосованих трансформацій показав, що загалом український перекладач під час перекладу назв застосовує всі можливі способи розширення, звуження та заміни значення оригіналу. Досить популярним є метод уточнення значення, спрямований на забезпечення кращого сприйняття українським глядачем фільму.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ

Автор: **Столярець Лада Андріївна**, учениця 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Боярчук О.А.**, учитель англійської мови Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність роботи зумовлена тим, що тема є недостатньо дослідженою на сьогоднішній день і невелика кількість людей займається цим питанням на території України, а оскільки нові стрічки виходять із чимраз більшою швидкістю, перекладачі приділяють недостатньо уваги та сил задля якісного перекладу.

Мета – розглянути в теорії і на практиці основні проблеми, що виникають у процесі перекладу назв англійських кінофільмів українською мовою.

Завдання:

- розглянути специфіку перекладу назв кінофільмів та основних проблем, пов'язаних із перекладом назв кінофільмів українською мовою;
- визначити важливість культурної адаптації назв кінофільмів під час перекладу;
- проаналізувати приклади назв кінофільмів на матеріалах англійських фільмів.

Сучасне суспільство не можна уявити без кіно. Цей різновид мистецтва є невід'ємною частиною життя більшості людей нашої планети. Саме тому з появою кінематографа та зростанням його популярності виникла необхідність відтворення та адаптації фільмів для іноземних культур та аудиторій. Проблема перекладу назв фільмів є однією з найактуальніших для сучасної теорії і практики перекладу.

У ході дослідження було розглянуто поняття назви фільму як об'єкта перекладу, визначено основні проблеми та особливості адаптації назв кінофільмів під час перекладу, а також проаналізовано типові помилки, що значно впливають на загальну адекватність перегляду певної кінострічки.

Перекладаючи назву фільму, важливо зберегти оригінальний задум авторів, а тому перекладач повинен максимально точно та адекватно передати глядачеві інформаційно-емоційне повідомлення, відтворене у назві фільму. По суті перекладачеві слід бути уважним, інтерпретуючи назву фільму, щоб зробити її звучною та привабливою.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ КОЛОРОНІМІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ ПОЧУТТІВ ЛЮДИНИ)

Автор: **Ютовець Василина Василівна**, учениця 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Бойко Н.К.**, учитель англійської мови Сарненської гімназії.

Мета: вивчення способів вираження почуттів людини через кольорову палітру на прикладі колоронімічних фразеологізмів сучасної англійської мови.

Актуальність теми зумовлена необхідністю більш глибокого дослідження й аналізу фразеологізмів сучасної англійської мови саме на прикладі колоронімів, які використовуються для вираження людських почуттів через кольорову палітру в сучасній англійській мові.

Завдання:

- розглянути основні положення фразеології та предмета її дослідження;
- розглянути поняття кольорової гами, кольору як такого, його значення для психоемоційної сфери людського спілкування;
- дібрати сучасні англійські фразеологічні одиниці з лексичним компонентом найменування кольору;
- проаналізувати способи вираження почуттів людини через кольорову палітру у фразеологічній добірці сучасної англійської мови.

Психологічний аспект сприйняття кольору пов'язаний з емоційним, соціально-культурним та естетичним. Слова, які позначають колір, уживаються в непрямому значенні, таким чином колороніми (від лат. color – колір, гр. onima – ім'я) стають частиною фразеології.

Колороніми у складі фразеологізмів залежно від типу переосмислення можуть бути у порівняльних зворотах та у складі фразеологізмів-метафор. Найбільш розповсюдженим типом такого фразеологічного переосмислення є метафоричне. Фразеологізми-метафори досить образні. Певний відсоток становлять фразеологізми, до складу яких лексеми на позначення кольору увійшли в пряму значенні. У деяких інших випадках психологічне тлумачення кольору було основним під час утворення значення фразеологізму.

Переважна більшість фразеологізмів англійської мови під час перекладу зберігає свою структуру, і про значення можна здогадатися з семантики окремих слів чи кольорів. Крім того, є шар колоронімів, які мають свою особливу побудову та семантику, історичне та культурне підґрунтя, тому переклад потребує звернення до спеціальних фразеологічних словників. Використання таких фразеологізмів-колоронімів на позначення людських почуттів збагатить словниковий запас та поглибить знання сучасної англійської мови.

РЕАЛІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ НА ПРИКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ ГАЗЕТИ «THE KYIV POST» ПЕРІОДІВ ЄВРОМАЙДАНУ ТА АТО

Автор: **Семенюк Артем Вадимович**, учень 8 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Наукові керівники: **Бойко І.П.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Іщук А.П.**, учитель англійської мови Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Мета: визначення та аналіз одиниць на позначення сучасних українських реалій, а також їх англійського перекладу, дібраних зі статей англійської мови газети «The Kyiv Post» періодів Євромайдану та АТО.

Актуальність визначається необхідністю подальшого всебічного вивчення та аналізу одиниць на позначення українських реалій та способів їх передачі англійською мовою.

Завдання:

- дібрати зі статей газети «The Kyiv Post» періодів Євромайдану та АТО одиниці на позначення українських реалій;
- класифікувати й проаналізувати дібрані англійські одиниці на позначення реалій;
- визначити способи передачі дібраних одиниць англійською мовою кореспондентами газети «The Kyiv Post»;
- проаналізувати ступінь адекватності передачі дібраних одиниць англійською мовою кореспондентами газети «The Kyiv Post».

Методом суцільної вибірки з 11 випусків англійської мови газети «The Kyiv Post» було відібрано 194 лексичні одиниці на позначення українських реалій періодів Євромайдану та АТО. Як результат – отримано низку реалій було класифіковано за предметною ознакою, що передбачає наступну градацію: географічні реалії (13,18%), суспільно-політичні реалії (16,48%), що розподілилися на військові (45%) та політичні реалії (18,1%), а також реалії на позначення власних назв людей (8,24%). Дослідивши отриману добірку, визначили наступні перекладацькі прийоми: транскрипція (32%); заміна

реалії на її відповідник у мові перекладу (50%); описовий переклад, пояснення та тлумачення (9%); транслітерація у поєднанні з власне перекладом одиниці, складової реалії (4%); інші способи перекладу (адаптація, розширення контексту, звуження контексту) (5%). Передача сучасних українських реалій журналістами газети здійснена за допомогою оригінального підходу, що дозволяє передати суть реалії, її змістове, а також конотативне наповнення. У деяких випадках спостерігається навіть збереження стилістичного забарвлення одиниці, а отже, досягається основна перекладацька мета – відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови.

СЕКЦІЯ “ІСПАНСЬКА МОВА”

СИНОНІМИ ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ ЄДНОСТІ ПРОРОДИ І ЛЮДИНИ В ПОЕЗІЇ ХОРХЕ ЛУЇСА БОРХЕСА

Автор: **Гусар Маріам Вадимівна**, учениця 9 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Наукові керівники: **Пасічник О.Б.**, завідувач Центру роботи з обдарованими учнями управління освіти Рівненського міськвиконкому; **Семенюк С.М.**, учитель іспанської мови Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 18.

Легендою сучасного літературного світу, національною гордістю Аргентини, символом літератури ХХ століття називають Хорхе Луїса Борхеса – прозаїка, поета і публіциста. Світ його творів – безмірний, багатокольоровий – умістив героїв давньогрецьких міфів і саг Скандинавії, філософів, царів, полководців, іспанських конкістадорів і вождів боротьби за незалежність Південної Америки, поетів і прозаїків різних епох і народів.

Сліпота заступила Борхесу світло, але не світ, який наповнювали своїми голосами Вергілій, Шекспір, Верлен, Вітмен, Кіплінг... І з-поміж найулюбленіших – Гомер і Мільтон, його сліпі побратими.

За словами сучасника Борхеса, американського теоретика та історика літератури Харольда Блума: «Письменник став синонімом літературної іспанської мови: сьогодні Борхес – її Лицар Печального Образу. І як Дон Кіхот він не може отримати поразку, хоча б у своєму власному світі».

Актуальність роботи зумовлена недостатнім вивченням як в історії зарубіжної літератури в цілому, так і в історії іспаномовної поезії зокрема значення творчого доробку Х.Борхеса. Висвітлені у дослідженні мовленнєві образи поетичного доробку митця, зокрема в оспівуванні світу природи, актуалізують не тільки проблему навколишнього середовища і людини в ньому, а й зосереджують увагу на багатстві іменникових, прикметникових та дієслівних синонімів іспанської мови. Соціальна значущість та своєчасність вирішення цієї проблеми набуває особливого значення під час порівняння авторських поезій і перекладів його віршів українською та російською мовами.

Мета – проаналізувати іменникову, прикметникову та дієслівну синонімію поезії Х.Борхеса, порівняти її з перекладами українською та російською мовами.

Для реалізації поставленої мети виконано наступні **завдання**:

- вивчено, проаналізовано та узагальнено літературу з зазначеної теми;
- визначено найпоширеніші теми й образи поезії Борхеса;
- проаналізовано мовні факти з теми дослідження;
- визначено специфіку синонімів у поезіях «Вечір», «Історія ночі», «Дош», «Хмари»;
- здійснено спробу власного перекладу поезій Х.Борхеса з урахуванням синонімії.

Отже, у науковій роботі проведено спробу зосередити увагу на синонімії іменниковій, прикметниковій, дієслівній як одному з засобів зображення єдності людини і природи в поезії Хорхе Луїса Борхеса. За результатами досліджень, саме синонімія є однією з характерних рис стилю поета. Це намагалися передати перекладачі його поезії українською мовою (С.Борщевський) і російською (Б.Дубін). Адже в стилі поета виявляється світогляд автора й знання про світ, загальна й мовна культура.

СЕКЦІЯ «НІМЕЦЬКА МОВА»

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕКСТУ-ІНТЕРВ'Ю

Автор: **Марискевич Анастасія Русланівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Янів Р.С.**, керівник гуртка РМАНУМ, учитель німецької мови Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», заслужений учитель України.

Актуальність теми зумовлена підвищеною увагою науковців та дослідників до комунікативно-прагматичного аспекту лінгвістичних та стилістичних особливостей тексту, який пов'язаний зі створенням та функціонуванням його як одиниці комунікації.

Метою роботи є дослідження та виявлення комунікативно-прагматичного аспекту лінгвістичних та стилістичних

особливостей тексту-інтерв'ю в сучасних німецьких засобах масової інформації.

Досягнення поставленої мети здійснюється через вирішення наступних **завдань**:

- розкрити поняття «текст-інтерв'ю» шляхом аналізу досліджень вітчизняних та зарубіжних учених-германістів;
- визначити комунікативну організацію та прагматичний потенціал мовно-стилістичних засобів тексту-інтерв'ю;
- дослідити в комплексі та виокремити комунікативно-прагматичний аспект лінгвістичних та стилістичних особливостей німецького тексту-інтерв'ю.

Досліджено у комплексі та проаналізовано лінгвістичні та стилістичні особливості, використані для створення німецького тексту-інтерв'ю в сучасних засобах масової інформації з метою реалізації комунікативних намірів та прагматичних настанов його автора.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ: ЇХ УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Автор: Козаченко Соломія Юріївна, учениця 11 класу Карпилівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: Бричка Н.В., учитель німецької мови Карпилівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

Метою роботи є дослідження причин виникнення та процесу розвитку фразеологічних одиниць (ФО) із топонімічним компонентом.

Завдання:

- теоретично дослідити та узагальнити предмет та завдання фразеології як науки;
- на основі теоретичного матеріалу дослідити причини виникнення фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом (ФОТК);
- за допомогою фразеологічних словників німецької мови вибрати певну кількість фразеологізмів, які й ляжуть в основу дослідження;
- у процесі розвитку ФОТК дослідити причини та фактори, які вплинули на зміну значення.

Відтворюючись у мовленні як готова мовна одиниця, вираз із топонімом набуває усталеності й перетворюється на фразеологізм. Із часом фразеологізми з топонімічним компонентом зазнають різного роду трансформацій. Утворення нових фразеологізмів із топонімічним компонентом на базі вихідних ФОТК відбувається за допомогою семантичних видозмін за стабільної форми фразеологізму шляхом структурних видозмін (без зміни значення паремій), а також за допомогою структурно-семантичних видозмін. Основною закономірністю семантичних видозмін паремій із топонімічним компонентом є посилення узагальнено-метафоричного значення в бік розвитку абстракції. Процес модифікації форми є процесом структурного варіювання. Найпродуктивнішим видом вторинної фразеологізації одиниць із топонімічним компонентом є структурно-семантичні трансформації, основними механізмами яких є розширення чи спрощення компонентного складу базових ФОТК. Розширення компонентного складу фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом відбувається за рахунок додавання компонентів і контамінацій, а спрощення – за допомогою еліпсису та перерозкладу.

НЕОЛОГІЗМИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ГЕНЕЗА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Автор: Придальна Анастасія Володимирівна, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: Попенко Л.А., учитель німецької мови Рівненської гуманітарної гімназії.

Стан суспільства впливає на мову. У соціально-економічному плані мова пристосовується до змін умов у житті суспільства, його ідеалів, установок, цінностей. Поява нової лексики в мові – наслідок економічного, правового, політичного, фінансового та соціального розвитку на новому рівні в умовах нових міжнародних відносин. Словниковий склад мови розширюється, оскільки та чи інша суспільна зміна викликає потребу в нових одиницях номінації. Стан збагачення мови – це наявність неологізмів у словниках.

За період XX–XXI століть у німецькій мові накопичилося чимало нових слів, лексика збагатилася новими значеннями, інші слова, навпаки, втратили свою актуальність. Появу нових слів називають поняттям «неологізм». Неологізм – новостворений термін, авторське слово або фраза, що перебуває в процесі входження в загальне використання і ще не включений до державної та загальноживаної мови; нове слово або зворот, що з'являються в мові. Нерідко неологізми виникають на базі словосполучень за законом мовної економії.

Неологізми служать, з одного боку, для номінації нових чи ще не названих понять, реалій, а з іншого – для заміни попередніх найменувань новими.

Найбільше «потерпають» від оновлення свого словникового складу комп'ютерні науки, засоби масової інформації, соціальна галузь/суспільство, спорт, економіка, банківська справа, сфера розваг та відпочинку, ринок праці та освіти, мода, транспорт, телефонія та телекомунікація.

Зі стилістичної точки зору вчені виділяють дві групи неологізмів. До першої групи належать неологізми, які поступово стають лексичною нормою в словниковому складі літературної мови. Для цих неологізмів характерне швидке

проникнення в усі без винятку функціональні стилі. Другу групу складають тимчасові неологізми. Існує класифікація неологізмів за джерелом формування і за призначенням.

Від мовних неологізмів слід відрізнити неологізми контекстуальні, або індивідуально-авторські.

У текстах журналу зустрічається значна кількість неологізмів-комполітів, для розуміння яких необхідне володіння фоновими знаннями. Комполіти об'єднують не менш ніж два самостійних змісти і тим самим стискають, згортають, концентрують інформацію. У перекладацькій практиці під час передачі неологізму з німецької мови на українську використовують ряд прийомів: транслітерація, транскрибування, калькування, описовий переклад і пряме включення.

КУЛЬТУРНО-НАЦІОНАЛЬНА КОНОТАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА СЕМАНТИКИ ЗАГОЛОВКА (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКИХ ЖУРНАЛІВ)

Автор: **Присяжнюк Дар'я Анатоліївна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Янів Р.С.**, керівник гуртка РМАНУМ, учитель німецької мови Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», заслужений учитель України.

Актуальність теми зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на комплекс вивчення та виявлення структурних і семантичних особливостей заголовків у сучасних німецьких журналах, їх культурно-національну конотацію з урахуванням новітніх досягнень мовознавства.

Метою дослідження є аналіз заголовків у сучасних німецьких журналах, що передбачає виявлення їх структурних, лексико-семантичних особливостей та країнознавчого аспекту.

Досягнення поставленої мети здійснюється через вирішення **завдань**:

- визначити поняття заголовка шляхом аналізу досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених-германістів;
- проаналізувати особливості країнознавчого аспекту журнальних заголовків к однієї з характеристик культурно-національної конотації;
- вивчити аспект культурно-національної конотації заголовків журнальних статей;
- дослідити структуру та лексико-семантичні ознаки журнальних заголовків.

Об'єкт дослідження – заголовки журнальних статей.

Предмет дослідження – аналіз культурно-національної конотації структурно-семантичних заголовків у сучасних німецьких журналах та їх країнознавчий аспект.

Запропоноване дослідження дає можливість глибше ознайомитися зі структурними, лексико-семантичними особливостями заголовків та їх культурно-національною специфікою.

ПОНЯТТЯ «ЖІНКА» В НІМЕЦЬКІЙ СВІДОМОСТІ

Автор: **Мирончук Любов Миколаївна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Терещенко Т.В.**, канд. філ. наук, доц. каф. романо-германської філології РДГУ.

Робота присвячена дослідженню національно-культурної специфіки поняття «жінка» у німецькій свідомості.

Актуальність теми зумовлюється спрямованістю сучасної лінгвістики на інтеграцію лінгвокультурологічного підходу з мовною системою, необхідністю більш детального та глибокого аналізу поняття «жінка», який є унікальним фрагментом мовної картини світу, що дозволяє повною мірою пізнати культурну специфіку тих чи інших мов.

Метою роботи є встановлення лінгвокультурної репрезентації поняття «жінка» у «пересічній свідомості», що виконано шляхом аналізу і подальшого співвіднесення та порівняння прислів'їв та приказок.

Зазначена мета дослідження зумовлює розв'язання наступних завдань: визначення таких базових понять дослідження, як «фразеологізм», «свідомість»; з'ясування складових поняття «жінка»; встановлення вербальної репрезентації поняття «жінка» у науковому типі свідомості (на матеріалі визначення зазначеного поняття в тлумачних словниках); порівняння прототипу жінки, представленого у лексикографічних джерелах, із прототипом, наявним у народній творчості.

Узагальнений прототип жінки, побудований на основі аналізу уявлень про неї у науковому типі свідомості, має такий вигляд: Frau (жінка) – доросла особа жіночої статі (антонім – чоловік).

Weiblich (жіночий) – належний до статі, що здатна народжувати дітей; те, що належить жінці; типове або звичайне для жінок.

Значення жінки у німецькій народній творчості є багатограним, воно відображається наступним чином: тут представлена найзначніша роль матері у житті дитини: Der Witwer findet leicht eine Frau, aber die Waisen schwer eine Mutter.

Первинне значення жінки пов'язане з такими ознаками, як її прив'язаність до дому, з її роллю господині та хранительки домашнього вогнища.

Проведене дослідження підтверджує те, що розбіжності між чоловіком та жінкою не дані, не встановлені природою, а визначаються самою людиною і є конструктом культури, змінюючись разом із нею у міру розвитку самого суспільства.

У роботі знайшла підтвердження гіпотеза про те, що мова і культура об'єднують у цьому аспекті всі народи, проте вносять свої національні особливості.

СЕКЦІЯ «ФРАНЦУЗЬКА МОВА»

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПАРЕМІОЛОГІЧНИХ КОНСТАНТ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ ЗІ СКЛАДОВИМ КОМПОНЕНТОМ-ОРНІТОНОМЕНОМ

Автор: **Кучерова Дарія Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Кривошеєва Т.В.**, учитель французької мови Рівненської гімназії «Гармонія»; **Полуян О.М.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Сьогодні, коли моральні цінності суспільства значною мірою нівелюються, велике значення відіграє звернення до минулого як першоджерела духовної мудрості народів. Такими джерелами є прислів'я та приказки.

Актуальність цього дослідження полягає у недослідженості спільного та відмінного у французьких та українських пареміологічних константах, складовим компонентом яких є орнітономен. Їх вивчення допоможе заповнити лакуни у мовних картинах обох мов.

Об'єктом дослідження є масив українських та французьких пареміологічних констант із компонентом-орнітонімом.

Матеріал дослідження – близько п'яти сотень прислів'їв та приказок, які містять орнітономени. Матеріал відібрано з лексикологічних джерел французької та української мов.

Метою дослідження є наукова систематизація українських та французьких паремій, що характеризують людину і містять орнітоніми, та опис їх етнічної своєрідності.

Уперше виконано комплексну науково-дослідну роботу, у якій порівнюються роль, місце та функції орнітонімів в українських та французьких пареміях.

Проведений аналіз французьких та українських паремій дає підстави стверджувати, що ступінь фразоутворювальної активності назв птахів неоднакова, одні назви птахів у французькій мові мають численнішу фразеологію, ніж їх українські аналоги, інші частіше вживаються в українських пареміях. Певна кількість сталих виразів із компонентом-орнітонімом в українській мові має повні або часткові еквіваленти у французькій.

На основі зібраного матеріалу з використанням кластерного аналізу як методологічного інструмента запропоновано класифікацію пареміологічних одиниць зі складовим компонентом-орнітонімом. До неї ввійшли кластери: стосунки жінки і чоловіка, ставлення до одруження; харчування; батьківські обов'язки, виховання дітей; фізичні характеристики, морально-етичні характеристики, розумові здібності; субординація, соціальний статус тощо. Порівняльна характеристика даних кластерного аналізу французьких і українських паремій засвідчила, що переважна їх більшість відображає життєві закономірності народів.

ПРОДУКТИВНІ ВИДИ СЛОВОТВІРНИХ МОДЕЛЕЙ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Автор: **Корнюша Катерина Вікторівна**, учениця 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Туллюк І.В.**, учитель-методист французької мови Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Словотвір є найбільш важливим і продуктивним способом збагачення словникового складу мови. Зміни в житті суспільства вимагають уточнення та поглиблення існуючих понять, що сприяє утворенню нових лексичних одиниць для позначення існуючих реалій. Поява та функціонування нових лексем і водночас вихід із ужитку застарілих чи надлишкових свідчить про динаміку мови, яка є багатоаспектним процесом.

Словотвір – процес утворення нових слів різними способами. Утворення нових слів відбувається за певними зразками – словотвірними моделями. Якісною і кількісною характеристикою словотвірних моделей є словотвірна продуктивність, тобто активність певних словотвірних засобів утворювати нові слова.

Актуальність дослідження полягає в потребі провести системний аналіз продуктивності видів словотвірних моделей, що сприятиме розширенню уявлень про особливості та закономірності розвитку словникового складу мови.

Мета роботи полягає у виявленні властивостей та закономірностей продуктивних видів словотвірних моделей у французькій мові, що зумовило необхідність вирішення наступних завдань: визначити предмет словотвору та його характер; з'ясувати значення основних понять словотвору; визначити та охарактеризувати основні продуктивні словотвірні моделі; проаналізувати процес утворення слів за їх допомогою; дослідити їх особливості; проаналізувати основні риси семантичних та лексичних значень слів, утворених за допомогою продуктивних словотвірних моделей.

Предметом дослідження є спосіб творення слів у французькій мові за допомогою продуктивних словотвірних моделей. Простежено, що слова, утворені за допомогою продуктивних словотвірних моделей, змінюють лексико-граматичні категорії, набувають нових синтаксичних функцій, нової лексичної сполучуваності. Утворення слів у французькій мові за допомогою продуктивних словотвірних моделей можна віднести до найбільш складних питань словотвору та лексикології взагалі.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КАЗОК (НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК ШАРЛЯ ПЕРРО)

Автор: **Романюк Сюзанна Русланівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13.

Наукові керівники: **Полуян О.М.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Селінова Є.М.**, учитель французької мови Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13.

Літературна казка – це багатоваріантний жанр художньої словотворчості, твір із фантастичним сюжетом, оригінальною авторською концепцією, заснований на синтезі фольклорних і літературних традицій, який намагається досягти етико-естетичних цілей.

Актуальність теми обумовлюється різноманіттям поглядів у галузі дослідження особливостей французьких казок. На сучасному етапі в лінгвістиці відсутній опис узагальненого багатофрагментного образу світу, акумульованого в мові французьких казок. Досить актуальним є вивчення текстових реалій французьких літературних казок із метою вияву їх спільних та відмінних рис, функціонального призначення та композиційних особливостей.

Об'єктом роботи є французька літературна казка.

Предметом дослідження є лінгвокультурні особливості французьких літературних казок на матеріалі казок Шарля Перро.

У роботі визначено основні ознаки авторської казки як літературного жанру прослідковано історію розвитку жанру у Франції; досліджено культурні особливості французьких казок; визначено хронологічні та просторові параметри казок; описано лінгвістичні особливості французьких казок; досліджена специфіка французьких літературних казок та висвітлено самотні характер жителів Франції крізь призму казкових текстів.

Новизна роботи полягає в тому, що вперше була зроблена спроба комплексного аналізу французьких літературних казок, що дозволяє виявити сукупність тих особливостей, які й визначають відмінність цього жанру літератури від інших.

СЕКЦІЯ «РОСІЙСЬКА МОВА»

МЕДИЦИНСКИЕ ТЕРМИНЫ В АННОТАЦИЯХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ

Автор: **Решко Юлія Олександрівна**, учениця 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Буцька І.В.**, учитель світової літератури Здолбунівської гімназії.

Медицинская лексика объединяет специальные и неспециальные медицинские названия, функционирующие в научной и других подсистемах языка. Основную часть медицинской лексики составляет медицинская терминология. В настоящее время лексикология языка науки – одно из наиболее активно разрабатываемых направлений современного языкознания.

Актуальность темы заключается в том, что перенасыщение медицинских терминов в аннотациях приводит к тому, что человек, не имеющий медицинского образования, зачастую не понимает содержание аннотации и теряется при выборе лекарства. Тем более, что большинство препаратов можно приобрести без рецепта врача.

Научная новизна исследовательской работы состоит, во-первых, в уникальности проведенного анализа медицинских аннотаций (лекарств, выпущенных в 2014 году), в результате которого показано влияние большого количества медицинских терминов-названий на понимание действия препарата, во-вторых, в том, что впервые был проведен системно-функциональный анализ медицинской лексики с комплексной точки зрения.

Объектом исследования научной работы является терминологическая лексика.

Предметом исследования выступает терминологическая лексика в медицинских аннотациях.

Основная цель исследования – комплексный системно-функциональный анализ медицинской терминологической лексики в аннотациях лекарств.

Для достижения цели необходимо решить следующие задачи:

- описать лексику ограниченной сферы употребления;
- проанализировать структуру аннотации медицинского препарата;
- охарактеризовать терминологическую лексику современного русского языка, в том числе узкоспециальную медицинскую терминологию;
- проанализировать медицинскую терминологию в аннотациях;
- проанализировать термины, обозначающие названия заболеваний лекарственных форм препарата в медицинских аннотациях с точки зрения происхождения;
- выделить тематические группы терминов в медицинских аннотациях.

По результатам исследования медицинской инструкции нами были выявлены 10 тематических групп терминов и рассмотрены 6. Более подробно изучены и проанализированы с этимологической точки зрения две группы: термины,

обозначающие названия заболеваний, и термины, обозначающие лекарственную форму препарата.

В ходе анализа медицинских терминов, принадлежащих к этим группам, было выявлено, что большое количество медицинских терминов происходят от греческого и латинского языков.

В результате анализа, проведенного в данной работе, можно сделать следующие **выводы**:

- медицинская аннотация – необходимое приложение к каждому лекарственному препарату. В ней прописаны все те пункты, которые дают представление о препарате, его функции, о способе применения, дозировке и т.д.;
- аннотация имеет множество пунктов, но ее структура строго не регламентирована;
- с синтаксической точки зрения выделяется три группы заболеваний: которые выражены одним словом (бронхит, пневмония, артрит, остеохондроз), простым (бронхиальная астма, сезонный ринит, головная боль) или сложным словосочетанием (воспаление среднего уха, аллергические кожные заболевания, воспалительные заболевания дыхательных путей);
- основную часть словарных элементов состава лекарств составляют химические термины (ацеклофенак, фенил, аминопиразолон, метил, диметил); элементы, состоящие из общеупотребительных терминов (сахароза, вода для инъекций, лактоза, ванилин), составляют лишь третью часть;
- большинство медицинских терминов происходят от греческого и латинского языков (аллергия, гомеопатия, ринит, миалгия, невралгия, отит, анальгетики);
- основную часть образования терминов составляет заимствование слов (бронхит, пневмония, люмбаго, отит, синусит).

ВІДДІЛЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

СЕКЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СИСТЕМ, НАВЧАЛЬНИХ ТА ІГРОВИХ ПРОГРАМ

«SMARTBOOK1»

Автор: **Момотюк Андрій Петрович**, учень 11 класу Симонівської ЗОШ I-III ступенів Гошанського району Рівненської області.

Науковий керівник: **Яковець О.К.**, учитель інформатики Симонівської ЗОШ I-III ступенів.

У роботі розглянуто актуальне питання використання електронних підручників у навчальному процесі. Визначено поняття «ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК», ВИМОГИ ДО ЙОГО СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, РОЗГЛЯНУТО СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВІСТЬ поняття. Проаналізовано переваги та недоліки їх використання у навчальному процесі.

Метою роботи виступило прагнення вдосконалити звичайні статичні книги на щось нове, багатогранне, що дозволяє містити в собі всі види інформації, доступні людині. Також у роботі визначається поняття «електронний підручник», його структурна організація, основні функції, висвітлення питань, пов'язаних з особливостями його використання у навчальному процесі; проаналізовано переваги та недоліки використання електронних підручників у навчальному процесі.

Актуальність роботи обумовлена потребами у застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Ми поставили собі на меті створити інтерактивну цифрову книгу, що, на відміну від звичайних книг, буде вести діалог із користувачем та дозволить створити стосунки «КОМП'ЮТЕР – людина», АДЖЕ ІНФОРМАЦІЯ БУДЕ СПРІЙМАТИСЯ НА ВИЩОМУ РІВНІ РОЗУМІННЯ, ТАК, ніби її розповідає викладач.

Результати впровадження електронних підручників у навчальний процес показують, що потрібно вивчати досвід їх використання. Обґрунтування суті, ролі і переваг електронного підручника повинно знайти в подальшому відображення в розробці його структурних компонентів, особливостей їх утілення.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ФІЛОЛОГІЧНИЙ ОРГАНАЙЗЕР»

Автор: **Жданюк Євген Володимирович**, учень 10 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Михалко Ю.І.**, учитель інформатики Здолбунівської гімназії.

Метою наукової роботи є розробка програмного забезпечення для програми «Філологічний органайзер» із можливим пошуком слів за частинами слова, відмінювати іменники, здійснювати частковий морфологічний розбір слів. Це дає змогу швидше здійснювати пошуки необхідного слова, при цьому отримувати велику кількість можливих варіантів. Програма значно полегшить пошук спільнокореневих слів, розширить словниковий запас користувача, познайомить із багатством української мови.

Основним завданням є розробка словника, доступного та зручного у використанні для будь-якого користувача. Програма надає користувачу до десятка слів, похідних від уведеного слова, цим полегшуючи пошуки, адже користувач

зможе вибрати з запропонованого списку те слово, що найточніше підходить до потрібного йому контексту.

Програма може використовуватися людьми будь-якого віку як для збагачення знань, так і для розвитку пам'яті в дітей молодших класів.

Використання цієї програми в навчальному процесі сприятиме зростанню інтересу учнів до української мови, розвитку їх пам'яті.

У подальшому програма буде вдосконалена шляхом розширення словникової бази, створення інтелектуального пошуку, де б користувач зміг вводити, крім слова, ще й критерії, за якими потрібно здійснити пошук.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ЯКІСНІ РЕАКЦІЇ»

Автор: **Василакі Анастасія Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Желюк О.М.**, канд. пед. наук, заслужений учитель України; **Желюк Н.Д.**, методист кафедри інформатики Рівненського ПМЛ «Елітар».

Метою роботи було розробити алгоритм, на основі якого створити програму «Якісні реакції», яка демонструватиме користувачу реакції, за допомогою яких можна визначити якісний склад речовини, у вигляді анімацій.

Об'єкт дослідження: вивчення якісних реакцій за допомогою засобів сучасних інформаційних технологій.

У головному меню програми, яке складається з розділів «Якісні реакції», «Про програму» та кнопки «Вихід», систематизовано інформацію про хімічні процеси, правила роботи з програмою та елементами її керування. Автором також створено сторінку «Якісні реакції», яка містить випадні списки, із яких можна вибрати йон чи групу атомів, якісну реакцію на які ви хочете побачити. Для кожного йону чи групи атомів створено окрему сторінку, яка містить рівняння якісної реакції, її опис та анімацію, яка її демонструє.

Анімації, що демонструють якісні реакції, створені за допомогою Microsoft Office PowerPoint 2007 та збережені у форматі відео (.mp4). Вони полегшують засвоєння теоретичного матеріалу, для кожної реакції автором створена окрема анімація.

Програма повинна допомогти учням у вивченні якісних реакцій, оскільки теоретичний матеріал, поданий у підручниках, містить багато складних рівнянь реакцій і зазвичай важко сприймається, анімації ж допоможуть легше його засвоїти.

СЕКЦІЯ INTERNET-ТЕХНОЛОГІЙ ТА WEB ДИЗАЙНУ

РОЗРОБКА WEB-РЕСУРСУ ДЛЯ ПОШУКУ СЛІВ ЗА МОРФЕМАМИ

Автор: **Бухало Михайло Олександрович**, вихованець РМАНУМ, учень 9 класу Мізоцького НВК Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Степанченко О.М.**, кандидат технічних наук, доцент кафедри прикладної математики НУВГП.

Важливою проблемою під час аналізу морфологічних одиниць завжди був пошук слів, що містять досліджувану одиницю. Проблем пошуку слів із певним префіксом практично немає, оскільки їх можна знайти у будь-якому складеному за алфавітним покажчиком словнику, а дослідження кореневих морфем, суфіксів та інтерфіксів завжди ускладнюється ще на етапі відбору слів.

Актуальність полягає в тому, що створений ресурс здатен не лише допомогти науковцям-лінгвістам на перших етапах написання наукових робіт, а й надасть можливість обмінюватися ідеями та напрацюваннями. Студенти лінгвістичних напрямків також зможуть узяти участь у дискусії, використати поданий матеріал для перших наукових досліджень у галузі тощо. Ресурс допоможе швидко і якісно розширити словниковий запас тим, хто вивчає іноземну мову.

Мета роботи: створення web-сайту для пошуку слів за окремими морфемами. Це доступний і простий у користуванні ресурс із полем для дискусії між зареєстрованими користувачами та можливістю правити контент.

Основні результати роботи:

- Створено сайт, який відповідає поставленому завданню.
- Проведено аналіз ефективності використання Інтернет технологій у процесі створення Web-сайту.
- Розроблено зручний і зрозумілий для користувача інтерфейс.

WEB-СТОРІНКИ Й ЗАСОБИ ЇХ СТВОРЕННЯ

Автор: **Кресанов Владислав Васильович**, учень 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Науковий керівник: **Шепеляєв В.С.**, учитель інформатики Рівненської гімназії «Гармонія».

Як і засоби управління інформаційним наповненням сайтів, засоби створення порталів протягом останніх декількох років стали досить поширеними на ринку програмного забезпечення, оскільки ефективність і своєчасність використання інформації, що надходить від співробітників, партнерів і клієнтів, є одним із визначальних чинників успіху компанії на ринку.

Нами було запропоновано з'ясувати нюанси створення Web-сторінок та створити Web-сторінку на спортивну тему, а саме «Фан-сайт футбольного клубу Динамо – Київ» (<http://fcdynamokiev.wix.com/fcdynamokyiv>).

У практичній частині роботи ми розробили «Фан-сайт футбольного клубу Динамо – Київ». Для створення сайту ми скористалися редактором WIX. Усі шаблони Wix створені професійними дизайнерами. Усі елементи сайту можна переміщати і змінювати, просто натиснувши на них мишкою. Також редактор дає можливість використовувати безкоштовний хостинг. Редактор використовує конструктор на основі HTML5. Також за допомогою редактора можна зробити оптимізацію для мобільних пристроїв.

СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИЙ СЕРВІС «БЮРО ЗНАХІДОК»

Автор: **Політика Дмитро Олександрович**, вихованець РМАНУМ, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Науковий керівник: **Гаврюсєв С.М.**, старший викладач кафедри інформатики та прикладної математики Рівненського державного гуманітарного університету.

Використання різноманітних інформаційних та комп'ютерних сервісів і програм сприймається в сучасному світі як дещо звичне і повсякденне. Використання пошукових систем чи інформаційних ресурсів безпосередньо пов'язане зі щоденним використанням персонального комп'ютера звичайною людиною, яка не має відношення до ІТ галузі. Тісне використання суспільної комунікації у глобальній мережі Інтернет у поєднанні з комп'ютерними та інформаційними технологіями дозволяє розробляти та впроваджувати сервіси і програмні продукти, що будуть корисні у нестандартних життєвих ситуаціях пересічному користувачеві.

Актуальність. Усім знайома ситуація загублених документів, ключів чи інших речей або домашніх тварин. Завдяки сучасному поєднанню інформаційних технологій, баз даних та глобальної мережі Інтернет можливо оптимізувати пошук утрачених речей.

Метою роботи є створення інформаційно-пошукового сервісу, у якому будуть задіяні алгоритми оптимізації роботи з базами даних та особливості сучасних веб інтерфейсів. Це дозволить спростити пошук утрачених речей чи їх власників. У процесі розробки особлива увага приділяється базі даних, її структурі та простоті формування. У роботі проведено огляд веб ресурсів зі схожим функціоналом із виокремленням переваг та необхідного для сервісу функціоналу. Сервіс дозволяє додати через спеціальні форми втрачені чи знайдені речі та отримати схожі за певними параметрами позиції, що оптимізує пошук. Система має простий та зрозумілий інтерфейс. Архітектура сервісу та бази даних побудована таким чином, щоб спростити доступ користувача і максимально ефективно обробити його запит.

МОДЕЛЮВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ

Автор: **Пасічник Максим Юрійович**, учень 11 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 1.

Науковий керівник: **Бондар Л.А.**, учитель інформатики Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 1.

Актуальністю теми є широкий спектр застосування колективного інтелекту.

Метою наукової роботи є реалізація поведінки зграї за допомогою мови програмування C# у середовищі Unity3D.

Основними завданнями є дослідження наявних алгоритмів колективного інтелекту, оптимізація та розробка власного алгоритму, застосування основних можливостей об'єктно-орієнтованої мови програмування C#, розробка інтерфейсу програми, програмна реалізація продукту за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, удосконалення програми вікном розробника, налагодження та апробація роботи програми.

Об'єктом дослідження є відображення поведінки зграї програмними засобами. Предметом дослідження є середовище C# як засіб візуалізації та інтелектуального аналізу даних.

Наукова новизна полягає в спробі створення власного алгоритму штучного інтелекту.

Програма застосовується з метою ознайомлення з поведінкою колективного інтелекту, спостереження, зміни вхідних параметрів та аналізу отриманих результатів. Завдяки результатам є можливість проаналізувати всі переваги та недоліки обраного алгоритму, акцентувати увагу на вирішення проблем, які виникли під час його реалізації.

СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ТА МЕРЕЖ

РОЗРОБКА ПОВНОЦІННОГО ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ З ВИКОРИСТАННЯМ VK API

Автор: **Корнійчук Роман Сергійович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Желюк О.М.**, канд. пед. наук, заслужений учитель України; **Желюк Н.Д.**, методист кафедри інформатики Рівненського ПМЛ «Елітар».

Проблемою спілкування у соціальних мережах є великий розрив між надсиланням повідомлення і отриманням на нього відповіді. Причиною цього є несвоєчасне сповіщення користувача про нове повідомлення. Тому було прийнято рішення створити програму, що сповіщатиме користувача про надходження нових повідомлень у соціальній мережі «Вконтакті».

Усі аналоги цього проекту доступні лише з використанням браузера: розширення для браузерів, плагін для Яндекс.Бар чи Push-сповіщення браузера з відкритої вкладки з діалогамі. Проте ці альтернативи є вибагливими до ресурсів персонального комп'ютера порівняно з нашою програмою.

Отже, актуальним залишається створення програми, що займалася б лише сповіщеннями, і цим самим була б не вибаглива до ресурсів персонального комп'ютера.

Основними завданнями під час створення програми були: безпека користувацьких даних, невибагливість до системних ресурсів, доступність та простота у використанні, гнучкість у налаштуванні та можливість вибору необхідної форми сповіщення, раціоналізація користувацького часу за рахунок автоматичного контролювання надходження повідомлень.

За безпеку відповідає використання VK API, що забезпечує недоторканість конфіденційної пари e-mail – пароля та таємниці листування – і є вимогою до Standalone-додатків соціальної мережі «Вконтакті».

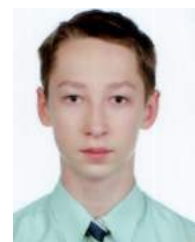
Для поширення програми та ознайомлення користувачів з основними функціями було створено та запущено сайт проекту: <http://vknofications.tk/>.

Продовженням проекту стане повноцінний меседжер для соціальної мережі «Вконтакті» – VK Messages, розробка якого вже ведеться.

ПРОГРАМА ДЛЯ МОНІТОРИНГУ МЕРЕЖІ

Автор: **Джус Владислав Вікторович**, вихованець РМАНУМ, учень 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Рожко В.В.**, керівник гуртка «Технології програмування» РМАНУМ, учитель інформатики Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність дослідження полягає в необхідності точного визначення IP адреси конкретного пристрою для роботи з ним.

Метою є вивчення принципів роботи комп'ютерних мереж, способів доступу до пристроїв у мережі та визначення необхідності створення програмного продукту для визначення фактичних IP адрес пристроїв для контролю та доступу.

Для проведення дослідження нами було поставлено наступні **завдання**:

- вивчити поняття комп'ютерних мереж та принципи їх роботи;
- розглянути мережеві протоколи;
- ознайомитися з принципами побудови та функціонування сучасних систем контролю та доступу;
- розглянути новітні пристрої, що використовуються для відеоспостереження та доступу до приміщень;
- вивчити можливості сучасної комп'ютерної техніки для створення програмного продукту;
- розробити програму для визначення фактичних IP адрес пристроїв мережі.

У результаті проведення дослідження нами було створено програму моніторингу мережі, що має такі можливості:

- визначення внутрішньої та зовнішньої IP адрес комп'ютера;
- пошук IP адрес пристроїв мережі, що відповідають указаній швидкості передачі даних;
- визначення відкритих портів на знайдених пристроях.

Зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс програми дозволяє працювати з нею без спеціального навчання.

СЕКЦІЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

КРИПТОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Автор: **Федик Назар Сергійович**, учень 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Лесько Т.В.**, учитель Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Сьогодні у різних сферах нашого життя активно впроваджуються комп'ютерні та телекомунікаційні системи. Як наслідок – різко зріс інтерес до проблем конфіденційності та автентичності даних в інформаційному просторі. Також збільшилась кількість спроб несанкціонованого доступу до конфіденційної (комерційної або приватної) інформації, тому тема роботи є актуальною.

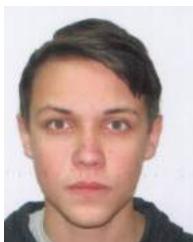
Завданням цієї наукової роботи є розробка шифру, який дозволить надійно оперувати (шифрувати, передавати, розшифровувати) даними, які передаються електронною поштою, у соціальних мережах, зберігаються на носіях інформації тощо. Для цього були використані стандартні засоби шифрування (алгоритм симетричного шифрування DES – Data Encryption Standard, алгоритм асиметричного шифрування RSA – криптографічна система з відкритим ключем; таблиця ASCII).

Метою наукової роботи є розробка програми, яка забезпечуватиме шифрування та дешифрування даних на основі нашого шифру.

У роботі було розглянуто найбільш поширені алгоритми криптографії та розроблено простий, але цікавий шифр, реалізований у програмі на мові C#.

СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОГРАМУВАННЯ

ПРОГРАМА КОНТРОЛЮ ДОСТУПУ ПРАЦІВНИКІВ

Автор: **Пелих Андрій Вікторович**, вихованець РМАНУМ, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Рожко В.В.**, керівник гуртка РМАНУМ, учитель інформатики Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність дослідження полягає в тому, що системи контролю та керування доступом у поєднанні з системами відеоспостереження дають беззаперечну перевагу в організації безпеки приміщень. Проте переважна більшість програмного забезпечення призначена або для контролю доступу, або ж для ведення відео спостереження. У роботі зроблено спробу об'єднати ці дві функції в один проект.

Мета: вивчення систем контролю та управління доступом та розробка програмного продукту, що поєднає таку систему з системою відеоспостереження.

Ураховуючи зазначене вище, перед нами постали наступні завдання дослідження: вивчити принципи побудови та функції систем контролю та управління доступом; розглянути пристрої, що використовуються у безпекових системах; ознайомитися з сучасними засобами розробки програмного продукту; визначитися зі способом розробки та зберігання необхідної бази даних; розглянути бібліотеки Borland Delphi для роботи з відеопристроями та візуалізації компонентів; розробити програмний продукт, який дозволить поєднати керування системою контролю та управління доступом із системою відеоспостереження.

Результатом дослідження стало створення програмного продукту, що має наступні можливості: доступ до системи регламентується адміністратором за логіном та паролем; дозволяє вводити, знищувати, корегувати дані працівників підприємства; дає можливість дозволяти, забороняти чи визначати терміни доступу кожному працівнику з кожного вузла; дозволяє вмикати, вимикати та адмініструвати параметри пристроїв системи.

КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА «ПОШУК ШЛЯХУ»

Автор: **Бандура Андрій Олександрович**, учень 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Науковий керівник: **Паламарчук Ю.С.**, учитель інформатики Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Метою роботи є теоретичне обґрунтування можливості використання теорії графів для розв'язування складних задач; вивчення можливості використання середовища програмування Delphi для розв'язування задачі на основі теорії графів; розробка програмного продукту для наочної демонстрації використання графів під час пошуку шляху (якщо такий існує) з одного пункту в інший.

Завдання:

- здійснити теоретичний аналіз елементів теорії графів; алгоритмів пошуку найкоротших шляхів на графі;
- визначити алгоритми, які можна використати для написання програми;
- експериментально перевірити можливість застосування Delphi до розв'язування задач теорії графів;
- розробити програму для пошуку найкоротшого шляху між двома вибраними пунктами.

Актуальність роботи полягає в підвищенні рівня зацікавленості учнів до вивчення програмування та теорії графів; у наочній демонстрації прикладу застосування теорії графів до розв'язування складних завдань; використанні (як фрагмент більш універсальної програми) у різних галузях, де використовуються графи.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ

СЕКЦІЯ «АВІА- ТА РАКЕТОБУДУВАННЯ, МАШИНОБУДУВАННЯ ТА РОБОТОТЕХНІКА»

РОЗДІЛЕННЯ КОЛЬОРОВИХ МЕТАЛІВ ТА НЕМЕТАЛЕВИХ НЕПРОВІДНИХ МАТЕРІАЛІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРИСТРОЮ НА ПОСТІЙНИХ МАГНІТАХ

Автор: **Квасюк Юрій Володимирович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Кочубей С.П.**, учитель фізики, керівник гуртка РМАНУМ.

XXI століття характеризується швидкісним науково-технічним прогресом, особливо в комп'ютерній, радіоелектронній техніці, робототехніці, матеріалознавстві, генній інженерії. Водночас із розвитком цих галузей виникає потреба у використанні нових приладів, матеріалів, сплавів на основі чистих та надчастих компонентів.

Переробка твердих промислових та побутових відходів, їх розділення на компоненти в чистому вигляді й подальше використання в промисловості є основою енерго- та ресурсозбереження. До важливих процесів розділення належить магнітна сепарація. Робота присвячена процесам магнітного розділення та створення пристрою для вихреструмової сепарації кольорових металів.

Об'єкт дослідження: процес розділення різних продуктів під дією магнітних, гравітаційних та інерційних сил, явище виникнення вихрових струмів у провідних частинках унаслідок змінного в часі магнітного поля, його силова дія на частинки.

Предмет дослідження: пристрої на постійних магнітах для розділення провідних немагнітних частинок (вихреструмові сепаратори), конструкція робочого експериментального зразка зі вторинним змінним магнітним полем. Така конструкція дає можливість суттєво зменшити розміри магнітної системи.

Мета й завдання роботи полягають в експериментальній перевірці впливу різних конструктивних параметрів моделі пристрою на результати сепарації кольорових металів; у визначенні співвідношення розмірів робочого органу сепаратора залежно від розмірів частинок, що сепаруються; пропозиції варіантів конструкцій промислових зразків.

Ураховуючи існування великої кількості твердих побутових та промислових відходів з умістом цінних металів, а також складний процес їх вилучення, де використовуються дорогі магнітні сепаратори, актуальним буде створення пристрою набагато дешевшого від існуючих з оригінальною конструкцією, яка не поступатиметься за ефективністю розділення матеріалів відомих аналогів.

СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ»

НАСОС-НАГРІВНИК ДЛЯ ВОДЯНИХ СИСТЕМ ОБІГРІВУ НА ПОСТІЙНИХ МАГНІТАХ

Автор: **Мельник Віталій Васильович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Кочубей С.П.**, учитель фізики, керівник гуртка РМАНУМ.

Сьогодні в Україні гостро стоїть питання енергоефективності та ресурсозбереження. Велика частка використання в промисловості та енергетиці невідновлювальних природних ресурсів призводить до виснаження надр Землі, ставить у залежність економіку країни і громадян від

імпортованих енергоресурсів, використання науково застарілих технологій у промисловості призводить до значних утрат енергії і до екологічного забруднення.

Перетворення та використання теплової енергії сучасних нагрівних пристроїв, їхні технічні характеристики, принцип роботи та способи отримання теплоти для житлових приміщень є об'єктом досліджень у роботі.

Предметом досліджень є конструкція пристрою, який поєднує в собі функції нагрівного елемента та гідравлічного насоса. Суть ідеї нагрівного елемента полягає у використанні постійних неодимових магнітів, які обертаються відносно провідного немагнітного резервуару, викликаючи потужні вихрові струми, які нагрівають теплоносії. Додатково обертання магнітів приводить в рух крильчатка (з магнітного матеріалу) для багаторазового прокачування рідини в робочій зоні, виконуючи функцію насоса.

Актуальність роботи полягає у створенні нових високоефективних пристроїв перетворення різних видів енергії на теплову, використання альтернативних джерел та оригінальних конструкцій пристроїв обігріву як для окремих споживачів, так і для промислових об'єктів.

Метою та завданням роботи є створення експериментальної моделі для нагріву води на вихрових струмах, проведення експериментальних досліджень за відповідною методикою, визначення основних залежностей між енергетичними та конструктивними параметрами пристрою, рекомендації щодо сфер застосування насоса-нагрівника в теплову мережу.

Використання альтернативної енергетики на відновлювальних природних енергоресурсах їх оптимізація в промисловості країни та на рівні кінцевих користувачів дає змогу збільшити енергонезалежність держави та громадян у цілому.

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ФОТОЕЛЕКТРИЧНИХ ПАНЕЛЕЙ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПОБУТОВИХ СОНЯЧНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ

Автор: **Наконечний Ігор Ярославович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 27, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Левшенюк В.Я.**, канд. пед. наук, викладач каф. методики викладання фізики і хімії РДГУ; **Стецюк К.С.**, учитель фізики Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 27.

Проведений нами аналіз ринку фотоелектричних панелей дозволяє констатувати, що сьогодні найбільш поширеними фотоелементами, доступними для використання у побутових цілях, є моно- та полікристалічні кремнієві елементи класу В. Саме із таких фотоелементів можливо сформувати цільні фотоелектричні конструкції з номінальною потужністю до 200 Вт (що, власне, і роблять продавці готових конструкцій) та використовувати їх для створення побутових сонячних електростанцій. Але широкий асортимент (монокристалічні, полікристалічні, мультикристалічні панелі різної якості та цін) почасти шокує та дезорієнтує населення – кінцевих потенційних споживачів. Відсутність же загальнодоступної інформації про них та їхні характеристики залежно від освітленості і недешева для країн, що розвиваються, ціна – взагалі нівелює в ентузіастів бажання експериментувати. Означене актуалізувало вибрану нами тему дослідження. При цьому основною метою роботи було наукове обґрунтування вибору сонячних панелей для створення побутової енергосистеми.

На практиці нами було проведено експериментальне дослідження типових зразків моно- і полікристалічних фотоелектричних панелей, на підставі якого можна констатувати, що за однакової площі фотоелементів, як при прямому, так і при розсіяному освітленні (похмурна погода), монокристалічні зразки генерують більшу потужність фотоелектроенергії. При цьому значення генерованої потужності як моно-, так і полікристалічних панелей у похмуру погоду, далекі від номінальних (~150 Вт/м²) і складають відповідно ~6 Вт/м² і ~3 Вт/м².

Тобто для створення домашньої сонячної електростанції необхідно віддати перевагу монокристалічним панелям. Проте пропонувані сьогодні на ринку товарів відносно дешеві фотоелектричні панелі китайського виробництва, на наш погляд, потребують детальнішого вивчення і апробації.

ВИКОРИСТАННЯ МАЛИХ РІЧОК РІВНЕНЩИНИ ДЛЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Автор: **Шостак Ірина Тарасівна**, учениця 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованка РМЦТУМ.

Наукові керівники: **Шарабура А.О.**, учитель фізики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар»; **Работюк М.К.**, учитель фізики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Виробництво електроенергії з відновлювальних і нетрадиційних джерел енергії стає дедалі актуальним для будь-якої країни, що хоче зменшити свою енергозалежність від інших держав, зокрема забезпечити себе від можливих перебоїв із поставками органічного та ядерного палива. Особлива цінність енергії малих річок полягає у тому, що вони розосереджені по всій території України і переважають у західних регіонах, які є енергодефіцитними. Частина малих гідроелектростанцій, які мають свої водосховища, здатні виробляти особливо цінну електроенергію.

В Україні вже існують гідроелектростанції на малих річках. Існують навіть цілі регіони, де життя населення залежить від доставки вуглеводневого палива.

Енергія води є альтернативним джерелом енергії, яка не дає ніяких викидів в атмосферу і не формує парникового

ефекту. За правильного конструювання і прийняття природоохоронних заходів малі ГЕС не мають негативного впливу на навколишнє середовище. Під час виробництва малою ГЕС 600 кВт/год за добу виробляється 14400 кВт енергії, а цього достатньо для опалювання і освітлення школи, дитсадка і ще близько півтори сотні будинків. Маючи в районі малу ГЕС, доцільно використовувати електроенергію для освітлення вулиць у вечірній і нічний час.

Можна припустити, що основні напрямки розвитку альтернативних джерел енергії для України будуть успішні завдяки:

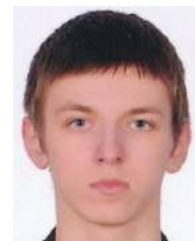
- розробці та вдосконаленню діючої нормативно-правової бази в галузі використання альтернативних джерел енергії, яка може допомогти освоєнню використання цих джерел та допомагати вказаному напрямку енергетики, що зараз, на жаль, не в повному обсязі відповідає вимогам економічної конкуренції з традиційними видами паливно-енергетичних ресурсів, зайняти достойне місце на ринках енергетичного оснащення, електроенергії та теплоти;
- збільшенню об'ємів використання альтернативного палива власного виробництва, для чого необхідно організувати технічне переобладнання частини нефункціонуючих заводів спиртової області з одночасним збільшенням урожаю, об'ємом вирощування та збору первинної сировини;
- відновленню малих ГЕС в Україні;
- створенню науково-дослідницького відділу з цього питання, за допомогою якого можна створити ефективні та економічно вигідні проекти в галузі енергетики.

Виконуючи ці напрямки розвитку альтернативних джерел енергії, можна забезпечити провідне місце у світі в цій галузі, і що більш важливо – покращити економічне становище країни.

СЕКЦІЯ «ЕЛЕКТРОНІКА ТА ПРИЛАДОБУДУВАННЯ»

МОНІТОР ТРИФАЗНОЇ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ

Автор: **Омелюх Антон Ігорович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15, вихованець РМЦТУМ.

Наукові керівники: **Мащенко В.А.**, канд. фізико-математичних наук, доц. каф. фізики РДГУ; **Луцюк Т.В.**, учитель фізики Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Розвиток господарства України обумовлює зростання кількості промислових та побутових споживачів і їх установлені потужності.

У сучасних умовах важливим завданням є ідентифікація сторони, через дії (або бездіяльність) якої відбулося погіршення показників якості електроенергії в розподільній електромережі. Електропостачальна організація під час експлуатації електромереж та приєднання нових споживачів уживає відповідних технічних та організаційних заходів. Однак практично неконтрольованим є використання потужних електроприймачів у побутовому секторі та на приватних підприємствах. Вирішення цього завдання є неможливим без інформації про основні показники в розподільних електромережах. Останні вимірюються спеціальними приладами – аналізаторами параметрів якості електроенергії (ПЯЕ).

Мета роботи – розробка електронно-програмного комплексу (ЕПК) моніторингу параметрів якості електроенергії.

Об'єктом дослідження є інформаційний канал передачі даних від периферійних датчиків до персонального комп'ютера через інтерфейс RS-232 послідовного порту для їх подальшої обробки та візуалізації.

У роботі були проведені дослідження загальних принципів побудови систем автоматизованого обліку електроенергії; розроблена електрична схема для вимірювання фазних напруг у трифазній електричній мережі. На основі прийомів роботи середовища Arduino IDE проведена тестова робота електронно-програмного комплексу.

РОЗРОБКА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ НИЗЬКОЧАСТОТНОГО СМУГОВОГО ФІЛЬТРА З ВИСОКОЮ ВИБІРКОВІСТЮ

Автор: **Рудик Вікторія Андріївна**, учениця 9 класу Рівненського навчально-виховного комплексу № 2 «Школа – ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Рудик А.В.**, канд. тех. наук, викладач НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ.

Метою науково-дослідної роботи є аналіз методів побудови електричних смугових фільтрів низьких частот, розробка низькочастотного смугового фільтра з високою вибірковістю (крутизна спаду амплітудно-частотної характеристики порядку 40 дБ/окт) та аналіз зміни характеристик розробленого фільтра при розкиді параметрів елементів схеми.

Поставлена мета потребує розв'язання таких завдань:

- аналіз методів та засобів фільтрації низькочастотних сигналів;
- розробка низькочастотного смугового фільтра з високою вибірковістю;
- теоретичний та експериментальний аналіз зміни характеристик розробленого фільтра при розкиді параметрів елементів схеми.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблена схема смугового фільтра низьких частот, реалізованого за схемою Тоу, дозволяє за нескладної апаратної реалізації забезпечити в частотному діапазоні (50...500) Гц пригнічення завади порядку 40 дБ при зміні частоти на октаву, до того ж досягається висока стабільність характеристик фільтра за обмеженого розкиду параметрів деяких елементів.

Об'єктом дослідження є процес фільтрації електричних коливань низьких частот у схемах активних фільтрів на операційних підсилювачах.

Предметом дослідження є методи побудови активних смугових фільтрів низьких частот, а також відповідні пристрої фільтрації з високою вибірковістю.

У першому розділі було розглянуто основні параметри та принципи реалізації електричних фільтрів різних типів. Другий розділ присвячений розробці схеми пристрою, вибору необхідної елементної бази, зокрема операційних підсилювачів, а також розрахунку основних параметрів та характеристик електричного фільтра. У третьому розділі проведено аналіз зміни характеристик розробленого фільтра при розкиді параметрів елементів схеми за результатами моделювання в середовищі Electronics WorkBench 5.12. Четвертий розділ присвячений експериментальним дослідженням макету розробленого смугового фільтра.

Результати науково-дослідницької роботи опубліковані в статті, виданій у науковому журналі «Вісник інженерної академії України», та доповідалися на 7-ій міжнародній науково-практичній конференції «Інтегровані інтелектуальні робототехнічні комплекси» (ІРТК-2014, м. Київ), де нагороджені грамотою за зайняте I місце на конкурсі доповідей у секції «Інформаційні технології в приладобудуванні та машинобудуванні. Нафтогазові технології».

ДОСЛІДЖЕННЯ ШТУЧНИХ ДЖЕРЕЛ СВІТЛА

Автор: **Пилипчук Андрій Олександрович**, учень 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Левшенюк В.Я.**, канд. пед. наук, викладач каф. методики викладання фізики і хімії РДГУ; **Шевчук В.П.**, учитель фізики Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Особливістю Природи є наявність у більшості живих організмів спеціального відчуття, яке називається зором, за допомогою якого можливим є сприйняття довколишнього середовища у вигляді зображень, утворених електромагнітними хвилями (в основному оптичного діапазону, тобто світлом).

Протягом багатьох тисячоліть своєї еволюції зір людини адаптувався до природного, сонячного світла. Проте розвиток науково-технічного прогресу призвів до появи великої кількості штучних джерел світла. Історично склалося, що вони з одного боку виконують основну функцію – освітлюють предмети та дають змогу оку сприймати зображення, а із іншого – значною мірою відрізняються від природного світла за різноманітними параметрами, зокрема спектральними характеристиками. Це, у свою чергу, актуалізує питання необхідності їхнього більш детального дослідження та вдосконалення.

Мета дослідження: запропонувати конструкцію джерела світла, близького за своїми спектральними характеристиками до випромінювання Сонця.

Об'єкт дослідження: сучасні побутові штучні джерела світла.

Предмет дослідження: спектри випромінювань штучних джерел світла.

Під час виконання дослідження нами було експериментально отримано спектральні характеристики побутових джерел світла, які сьогодні набули найбільшого поширення у побуті: лампи розжарення, люмінесцентні лампи. Аналіз даних дозволяє стверджувати, що жодне з досліджених штучних джерел світла за своїми спектральними характеристиками не подібне повною мірою до природного світла.

Із урахуванням сучасних тенденцій у галузі розробки штучних джерел світла нами було запропоновано концепцію створення моделі та зібрано експериментальний зразок нового штучного джерела світла на основі світлодіодів різних кольорів, що за своєю спектральною характеристикою подібне до природного світла. Отримані під час виконання дослідження дані можуть бути використанні у майбутньому під час конструювання нових штучних джерел світла на основі світлодіодів.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СЕКУНДОМІРА ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТУ З МЕХАНІКИ

Автор: **Оніщук Олександр Анатолійович**, учень 11 класу Довговільської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Репетуша М.О.**, учитель фізики та інформатики Довговільської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

У роботі досліджується проблема вдосконалення методики і техніки шкільного фізичного експерименту під час вивчення механічних процесів. Вимога часу – модернізація існуючого та створення нового навчального обладнання та методики його використання.

Об'єктом дослідження в роботі є механічні рухи.

Предмет дослідження – використання електронного секундоміра для модернізації експерименту з механіки та

графічна візуалізація залежностей фізичних величин, що характеризують механічні рухи.

Мета – удосконалення шкільного фізичного експерименту під час вивчення механічних процесів. Для досягнення мети було сконструйовано експериментальні установки: електронний секундомір, маятник зі змінною довжиною, похила площина з можливістю кріплення фотодатчиків та ламп-освітлювачів. Для фіксування та відображення на моніторі комп'ютера інтервалів часу використали спеціально складену для цієї мети програму «Stopwatch». Актуальність дослідження полягає в тому, що з'являється можливість за незначних затрат і нескладності конструкції зробити експерименти з механіки більш досконалими та такими, що відповідають сучасним вимогам. Запропоноване навчальне обладнання доступне для виготовлення його в умовах школи. Розроблене навчальне обладнання, та програмне забезпечення до нього створює можливість його використання під час постановки шкільного фізичного експерименту, коли вивчаються інші розділи шкільного курсу фізики, а це може служити матеріалом для наступних досліджень.

СЕКЦІЯ «ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

ОТРИМАННЯ Й РЕНТГЕНОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОРОШКІВ, ЩО МІСТЯТЬ НАНОЧАСТИНКИ СПОЛУК КАДМІЮ

Автор: **Сідлецький Станіслав Валентинович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМЦТУМ.

Науковий керівник: **Сідлецький В.О.**, канд. фізико-математичних наук, доц. каф. фізики РДГУ.

Сполуки кадмію знаходять своє широке науково-технічне застосування як перспективні матеріали оптоелектроніки, приладобудування, енергетики. Це обумовлено рядом їх специфічних характеристик, особливо в нанометрових масштабах. Тому питання синтезу відповідних наноструктур мають не лише теоретичну, а й прикладну значущість.

Метою роботи стала розробка та апробація електролітичного методу отримання наноструктурованих сполук кадмію і дослідження їх фазового складу та властивостей.

Завдання досліджень:

- за допомогою електролітичного методу отримати нанопорошок сполук кадмію;
- методом рентгеноструктурного аналізу визначити фазовий склад отриманого порошку та розмір наночастинок;
- із застосуванням кількісного аналізу визначити об'ємний і масовий уміст компонентів отриманих нанопорошків;
- дослідити властивості отриманих матеріалів;
- на основі проведеного аналізу зробити висновок про перспективність використання наночастинок сполук кадмію.

Об'єкт досліджень: методи синтезу наноструктурованих матеріалів.

Предмет досліджень: електролітичний спосіб отримання нанопорошків сполук металів.

У роботі показана можливість отримання нанодисперсних порошків гідроксиду кадмію та карбонату кадмію електролітичним методом із використанням кадмієвих електродів та розчину кухонної солі в якості електроліту. Проведені рентгеноструктурний аналіз і дослідження спектрів поглинання показали, що були одержані нанодисперсні порошки карбонату кадмію, гексагональної фази $\text{Cd}(\text{OH})_2$ та моноклінної фази $\text{Cd}(\text{OH})_2$ із розмірами зерна 19,7 нм, 25,1 нм, 18,2 нм відповідно.

На основі розробленої методики проведення кількісного аналізу, яка базується на обробці рентгенівських дифрактограм зразків, визначено об'ємний та масовий уміст компонент суміші в дрібнодисперсних порошках. Проведені розрахунки показали, що на об'ємний (масовий) уміст $\beta\text{-Cd}(\text{OH})_2$ (гексагональна модифікація гідроксиду кадмію), $\gamma\text{-Cd}(\text{OH})_2$ (моноклінна модифікація гідроксиду кадмію), CdCO_3 (карбонат кадмію) впливають технологічні умови, зокрема підготовка електроліту та умови самого дослідження.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМОЕЛЕКТРИЧНИХ ГЕНЕРАТОРІВ

Автор: **Авраменко Максим Олександрович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гудь В.М.**, канд. фізико-математичних наук, доц. каф. автоматизації, електротехнічних та комп'ютерно-інтегрованих технологій НУВГП.

Термоелектрична генерація є одним із перспективних напрямів отримання електричної енергії. Основною її перевагою є те, що під час такого перетворення відсутня проміжна ланка, як, наприклад, у роботі теплової чи атомної електростанції, де тепла енергія перетворюється на механічну, а потім механічна – на електричну. При цьому в деяких випадках термоелектрична генерація є єдиним доступним способом перетворення теплової енергії на електричну. Ураховуючи те, що до 90% вихідної теплової енергії виділяється на промислових об'єктах і на обладнанні за температури поверхні до

300° С, актуальною задачею енергетики є дослідження характеристик ТЕГ.

Мета роботи: з'ясувати можливість застосування термоелектричних перетворювачів у якості джерел автономного живлення елементів автоматики та контрольно-вимірювальної апаратури.

Об'єкт дослідження: перетворення теплової енергії на електричну.

Предмет дослідження: електротехнічні характеристики напівпровідникових термоелектричних перетворювачів.

Розроблено експериментальну установку дослідження електротехнічних характеристик термоелектричних перетворювачів енергії. Проведено дослідження найпростіших термоелектричних модулів. Установлено величину потужності, що генерується джерелом. Показано, що термоелектричні модулі є перспективними елементами для створення альтернативних джерел живлення контрольно-вимірювальної апаратури.

ЕРГОНОМІЧНІ ВИМОГИ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

Автор: **Яцук Олександра Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Ясінський М.М.**, канд. тех. наук, керівник гуртка РМАНУМ;
Остапчук Л.С., учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Дизайн інтер'єрів як самостійний напрямок в облаштуванні приміщень сформувався порівняно недавно, хоча прагнення вносити різноманіття в навколишню обстановку було властиве людині завжди. Обстановка має безпосередній вплив на наш психологічний та емоційний стан, і звідси – настільки поширене бажання періодично змінювати кольорову гаму і зовнішній вигляд своєї квартири. Зазвичай дизайн інтер'єру, насамперед, асоціюється тільки з виконанням декоративної функції, оскільки він володіє потужним візуальним впливом. Щонайширшого поширення отримав дизайн інтер'єру у вигляді декору, оскільки це не вимагає кардинальної перебудови квартири або торговельного дому. В ідеалі на стадії ремонту квартири має бути сформована дизайнерська концепція й дизайн-проект, але нерідко перевагу надають лише привнесенню до приміщення декоративних елементів, які його повністю перетворюють і дають людині якість енергетичне підживлення. Про те, що на дизайн інтер'єрів не впливає мода, годі й казати, оскільки зміни у концепціях дизайну характерні навіть для невеликого періоду. Найбільш статичним і схильним до віянь моди залишається класичний стиль, хоча в останні роки дизайн «пережив» аскетичний період і в більш м'яких напрямках. Найчастіше у сприйнятті сучасних інтер'єрів почала використовуватися асиметрія, підсвічування різних елементів інтер'єру і навіть вибір окремого кольору кожної стіни. З іншого боку, втота від суворих геометричних форм і холодного інтер'єру зараз підняла на «п'єдестал пошани» фітодизайн – використання рослин для облаштування приміщень.

Мета роботи: дізнатися і навчитися, як можна зробити свою оселю не тільки красивою, а й функціональною, навіть якщо ви маєте невеликі розміри квартири чи кімнати.

Об'єкт – інтер'єр та його вивчення.

Предмет – визначення і вивчення вимог ергономіки в дизайні.

Завдання роботи:

- визначити психофізичні та психологічні вимоги ергономіки;
- установити оптимальні варіанти наповнення квартир малого простору;
- дізнатися, як співвідносяться категорії «краса», «мода» і «стиль» у процесі художнього проектування;
- дізнатися, як можна застосовувати дзеркало в інтер'єрі;
- довідатися про відомих дизайнерів.

ВИГОТОВЛЕННЯ ТИРСОБРИКЕТІВ ІЗ ВІДХОДІВ ДЕРЕВООБРОБКИ

Автор: **Стасюк Тетяна Русланівна**, учениця 10 класу Соснівського навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» Березнівського району.

Науковий керівник: **Васюта В.А.**, учитель фізики Соснівського навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» Березнівського району.

Мета дослідження: з'ясувати можливості використання відходів деревопереробної промисловості як палива місцевого значення та привернути увагу громадськості до проблем ефективного використання енергоносіїв; опрацювати науково-теоретичну літературу з теми; із інформаційних джерел вивчити досвід європейських країн із використання технологій спалювання відновлювальних видів палива для отримання теплової енергії; провести теоретичні розрахунки виділеної кількості теплової енергії та її залежність від вологості палива; дослідити способи збільшення температури горіння палива; продемонструвати результат перспективної установки з виготовлення тирсобрикетів; довести, що використання відходів деревини у якості горючих енергоресурсів на теренах нашої місцевості буде економічно вигідним, енергетично доцільним та екологічно чистим.

Об'єктом дослідження є використання відновлювального палива.

Предмет дослідження – фізико-хімічні процеси під час згоряння деревини.

Наукова гіпотеза дослідницької роботи полягає в тому, що ми продемонстрували доцільність сушіння деревовідходів перед спалюванням. Використання сухого палива приведе до збільшення температури горіння, а це збільшить ККД енергетичного обладнання. Нагрівання пресформи зменшить силу тертя під час руху брикету та приведе до «спікання»

тирси, що у свою чергу збільшить міцність тирсобрикетів.

Виготовлене у такий спосіб паливо має певні переваги перед традиційними енергоносіями: повне забезпечення сировинною базою, висока теплотворність, ефективність горіння, формостабільність, зручність для індивідуального споживача і екологічна чистота.

ОТРИМАННЯ НАНОДИСПЕРСНИХ МЕТАЛІВ МЕТОДОМ ЕЛЕКТРИЧНОГО ВИБУХУ ПРОВІДНИКА

Автор: **Немоловський Володимир Сергійович**, учень 9 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМЦТУМ.

Наукові керівники: **Максімцев Ю.Р.**, канд. фізико-математичних наук, доц. каф. фізики РДГУ; **Шарабура А.О.**, учитель фізики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Успіхи в розвитку фізико-хімії полімерів значною мірою пов'язані зі створенням і дослідженням наповнених полімерних матеріалів.

В основі наповнення як методу модифікації полімерів лежить спрямована зміна комплексу міжмолекулярних взаємодій за рахунок енергетичного поля наповнювача. Із цієї точки зору для вирішення конкретних задач, пов'язаних із наданням наповненим полімерам певних властивостей, важливо знати природу сил взаємодії компонентів у таких системах, що значною мірою визначається хімічним складом поверхні наповнювача і присутністю домішок поверхнево активних речовин.

Метою роботи є отримання нанодисперсних металів методом електричного вибуху провідника.

Завдання досліджень: отримати нанодисперсні метали методом електричного вибуху провідника.

Предмет досліджень: методи отримання нанодисперсних металів.

Об'єкт-и досліджень у межах виконання роботи – високовольні конденсатори, силові комутатори, міні-провідники.

Було проведено розрахунок, проектування та створення установки для отримання нанодисперсних порошків металів шляхом електричного вибуху провідника.

Аналіз характеристик нанопорошків металів, отриманих за допомогою нашої установки, свідчить про те, що за ефективністю роботи наша установка відповідає сучасному технологічному обладнанню та дає можливість отримувати нанопорошки різних металів високої дисперсності.

СЕКЦІЯ «НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ І ВІНАХІДНИЦТВО»

НОВИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ МАГНІТНОГО ОЧИЩЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВОД ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ

Автор: **Мельник Віталій Васильович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Гаращенко В.І.**, канд. техн. наук, заслужений винахідник України, доц. каф. хімії та фізики НУВГП.

Основною причиною забруднення домішками технологічних вод ТЕС, ТЕЦ є неперервна і прогресуюча в часі корозія, зношення в результаті експлуатації технологічного і комунікаційного обладнання. Дослідженнями встановлено, що основна маса цих домішок складається з залізовмісних сполук, із яких 70-95% мають магнітні властивості. Установлено, що навіть за концентрації залізовмісних домішок (0,02-0,2) мг/дм³ на парогенеруючих поверхнях труб котлів та в проточній частині турбін утворюються так звані «залістисті відкладення».

За товщини відкладень на внутрішніх поверхнях теплоенергетичного обладнання всього 1,5 мм втрати палива складають 15%, а за товщини відкладень 3 мм – 25%. Ці відкладення збільшують термічний і гідравлічний опір, погіршують теплопередачу, призводять до перевитрат палива й теплової енергії, перепалів та розривів труб, зменшення потужності турбіни, збільшення часу простою обладнання в ремонті й скорочення вироблення електроенергії. Відкладення на парогенеруючих трубах у кількості всього 200–300г/м² (це відповідає товщині відкладень не більше 0,3...0,5 мм) зумовлюють додатковий перегрів труб на 50...120°C. Питання очищення технологічних вод теплоенергетики від залізовмісних домішок є актуальною науково-технічною задачею.

Актуальним питанням у технології магнітного очищення є розробка методу контролю процесу магнітного очищення, контролю щільності феромагнітних фільтруючих загрузок, які дозволяли б оперативно за незначний час (3–5 хвилин) у динаміці контролювати ефективність процесу очищення. Важливим є питання розробки економічного феромагнітного фільтрувального завантаження магнітних фільтрів.

Мета роботи полягає в розробці методу контролю процесу магнітного очищення вод теплоенергетики та щільності феромагнітного фільтрувального завантаження, а також розробці економічного феромагнітного фільтрувального завантаження.

Розроблений та апробований метод контролю процесу магнітного очищення вод теплоенергетики та щільності феромагнітного фільтрувального завантаження, який полягає у визначенні і контролі відносної індуктивності давачів, розміщених на корпусі фільтра або на міні-касетках із намагніченим феромагнітним завантаженням. Апробація розробленого методу й хімічного аналізу засвідчили адекватність результатів.

Порівняно з відомим хімічним методом (наприклад, сульфосаліциловим) визначення ефективності процесу магнітного очищення запропонований метод у 50–60 разів швидше визначає ефективність процесу магнітного очищення.

Однією частиною розробленого феромагнітного фільтрувального завантаження є магнетит, а іншою частиною – феромагнітні гранули, при цьому ці частини завантаження використовуються роздільно і послідовно у співвідношенні від 3:1 до 1:3, що дозволяє зменшити вартість такого завантаження і водночас забезпечити ефективний процес магнітного очищення.

Досліджено дисперсний склад залізистих домішок вод теплових електростанцій. Проведено рентгенографічні дослідження фазового складу осадів магнітних фільтрів під час очищення турбінного і виробничого конденсатів ТЕЦ, за допомогою яких встановлено, що до складу осадів уходять в основному домішки закису-окису заліза Fe_3O_4 та оксиду заліза $\gamma\text{-Fe}_2\text{O}_3$.

Удосконалено метод дослідження дисперсності порошкових зразків, який порівняно з відомим методом седиметра Фігуровського має більшу точність і надійність у роботі. Метод заснований на використанні однодіапазонних торсійних терезів типу ТВ. Терези забезпечуються тонким полімерним підвісом, скляним циліндром із дистильованою водою, шалькою, мішалкою.

За результатами досліджень опубліковані дві статті в науково-виробничому журналі, двоє тез у матеріалах міжнародних наукових конференцій, отримані два патенти України на корисну модель, подана заявка на отримання патенту на корисну модель.

НОВІ ПРИСТРОЇ ДЛЯ ОТРИМАННЯ НАНОСТРУКТУР ЕЛЕКТРОРОЗРЯДНИМ МЕТОДОМ

Автор: **Остапін Іван Сергійович**, учень 10 класу Рівненської української гімназії, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Боровий Я.А.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Робота відноситься до галузі синтезу наноструктур електророзрядним методом.

Мета – підвищення ефективності роботи пристроїв для одержання наноструктур.

Завдання – розробити нові конструкції пристроїв.

Об'єкт дослідження – синтез наноструктур електророзрядним методом.

Предмет дослідження – розробка пристроїв для синтезу наноструктур електророзрядним методом.

Запропоновано ряд нових пристроїв для отримання наноструктур електророзрядним методом. Розглянуто принцип їх роботи і конструктивні особливості. Технічне рішення цих пристроїв дозволяє підвищити їх ефективність.

У першому розділі розглянуто відомі способи та пристрої для отримання наноструктур. Описані їх переваги та недоліки, обґрунтовано доцільність розробки нових пристроїв. У другому розділі розглянуто запропоновані пристрої для синтезу наноструктур. Описана їх будова й робота, переваги над відомими пристроями.

Запропоновані пристрої захищені п'ятьма патентами України на корисну модель.

НОВІ ФОТОЕЛЕКТРИЧНІ ПРИСТРОЇ ДЛЯ ПЕРЕТВОРЕННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Автор: **Берник Віталій Олегович**, учень 10 класу Рівненського НВК № 12, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Боровий Я.А.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Замлинна Т.Й.**, учитель фізики Рівненського НВК № 12.

Робота відноситься до галузі сонячної енергетики й може бути використана для підвищення характеристик фотоелектричних пристроїв.

Мета – підвищення ефективності роботи фотоелектричних пристроїв, завдання – розробити нові конструкції фотоелектричних пристроїв, об'єкт дослідження – сонячна енергетика, предмет дослідження – фотоелектричні пристрої.

Запропоновано ряд нових пристроїв. При цьому розглянуті принцип їх роботи і конструктивні особливості, що дозволяє в одному збільшити площу сонячних фотоелементів без зміни розмірів перетворювача, збільшити освітленість сонячних фотоелементів, у другому зменшити його вагу, спростити конструкцію, працювати за відсутності електроенергії і за мінусової температури, в іншому – додатково виробляти електроенергію і забезпечити роботу незалежно від напрямку, швидкості вітру і напрямку сонячних променів, забезпечити інтенсивне охолодження фотоелементів.

У першому розділі розглянуто відомі способи та пристрої для отримання електроенергії за допомогою фотоелектричних пристроїв. Описані їх переваги та недоліки, обґрунтовано доцільність розробки нових пристроїв. У другому розділі розглянуто запропоновані фотоелектричні пристрої. Описана їх будова і робота, переваги над відомими пристроями. Запропоновані пристрої, захищені трьома патентами України на корисну модель.

СЕКЦІЯ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО»

МОДИФІКАЦІЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ МАТЕРІАЛІВ МЕТОДОМ АКУСТИЧНОЇ КАВІТАЦІЇ

Автор: **Шевела Ігор Юрійович**, учень 11 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – спеціалізована спортивна школа» № 26, вихованець РМЦТУМ.

Науковий керівник: **Сідлецький В.О.**, канд. фізико-математичних наук, доц. каф. фізики РДГУ.

У процесі експлуатації матеріали зазнають дії різних зовнішніх факторів, що викликають утворення поверхневих дефектів. Останні можуть відігравати роль ланцюгового процесу руйнування матеріалу. Одним із завдань матеріалознавства є розв'язання проблеми старіння та «заліковування» дефектів як джерел зародження руйнівних процесів у композитах.

На сьогодні не досить повно вивчений процес кавітації в рідинах та розчинах, а також не до кінця встановлений механізм його впливу на об'єкти з полімерних матеріалів. Актуальність роботи визначається необхідністю вивчення властивостей полімерів та їх поведінки в зовнішніх полях різної природи для встановлення механізму його впливу на об'єкти з полімерних матеріалів.

Метою роботи є вивчення впливу ефекту кавітації під дією ультразвукового поля на механічні властивості полімерних матеріалів.

Завдання досліджень:

вивчити явище ультразвукової кавітації в рідинах різного роду;

- у режимі кавітації здійснити процес суміщення частинок нанодисперсного наповнювача з полімерним матеріалом;
- установити, за яких умов явище ультразвукової кавітації може бути використане для «заліковування» поверхневих мікрodefektів та покращення в'язкопружних властивостей полімерних матеріалів.

Об'єкт дослідження: процеси ультразвукової кавітації в колоїдних розчинах.

Предмет дослідження: вплив ультразвукової кавітації на полімерні матеріали та їх властивості.

Основні експериментальні результати отримані методом вимушених резонансних коливань консольно-закріпленого стрижня на звукових частотах.

У роботі проведені дослідження впливу кавітації розриву води та водних розчинів нанодисперсного графіту на поверхневі дефекти матеріалу, отриманого на основі АБС-пластику і полівінілхлориду (ПВХ). Установлено, що застосування різних доз ультразвукового випромінювання в режимі кавітації сприяє проникненню наночастинок графіту в полімерний матеріал. Під час дії ультразвукової кавітації в колоїдному розчині графіту після початкової деструкції відбувається «заліковування» графіту. Взаємодія з полімером приводить до утворення нової композиції зі зміненим поверхневим шаром. Отримані результати відкривають перспективи створення нових способів поєднання полімерів і нанодисперсних наповнювачів для реалізації можливостей, обумовлених сучасними тенденціями розвитку науки і техніки.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БУДІВЕЛЬНИХ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

Автор: **Кравчук Руслана Олександрівна**, учениця 11 класу Варковицької гімназії Дубенського району.

Науковий керівник: **Бондарук В.А.**, учитель фізики і математики Варковицької гімназії Дубенського району.

Мета роботи: дослідити основні фізико-технічні властивості найбільш поширених теплоізоляційних будівельних матеріалів; розробити рекомендації щодо вибору теплоізоляційних матеріалів на практиці.

Об'єкт дослідження: різні види будівельних теплоізоляційних матеріалів.

Предмет дослідження: залежність теплоізоляційних властивостей будівельних матеріалів від виду, густини і товщини.

Навіщо людині будинок? «Дивне питання! – швидше за все скажете ви. – Крім усього іншого, будинок потрібний, аби там, де ми живемо, було тепло, сухо, тихо». Справді, зводячи будівлю, необхідно не просто побудувати стіни і покрити дах. Треба ще і добитися, аби будинок зберігав тепло, аби в нього не проникала вологість, аби за його стінами можна було сховатися від нав'язливого вуличного шуму. Із цією проблемою наша сім'я стикнулася два роки тому. Будинок, у якому ми живемо, споруджувався в ті часи, коли питання енергозбереження не стояло. Традиційні будівельні матеріали, із яких він побудований, не здатні ефективно зберігати тепло. Тепловтрати крізь стіни звичайного житлового будинку становлять 40-50% виділеного тепла. А зараз енергоносії дорожчають мало не щодня, і мало хто вірить уже в те, що цей процес подорожчання коли-небудь припиниться. І в цьому причина інтересу населення до питань, пов'язаних із енергозбереженням, зокрема до можливості використання будівельних теплоізолюючих матеріалів. На ринку будівельних матеріалів сьогодні є значний асортимент різних теплоізоляційних матеріалів. Людям, які не орієнтуються в цьому, важко зробити правильний вибір. Щоб зменшити витрати на опалення будинку, роблячи свій вибір теплоізоляційних матеріалів, мої батьки вирішували такі питання:

Який матеріал найкраще зберігає тепло?

Який матеріал довговічніший?

Який матеріал екологічно безпечніший ?

Яка буде вартість матеріалів і виконаних робіт?

Відповіді на ці та інші питання шукали з різних джерел. Ось тому, коли виникло питання вибору теми роботи, вирішила дати відповіді на ці та інші питання у своїй науковій роботі. Крім того, на території мого села знаходиться підприємство «Ізотерм-С», яке спеціалізується на виробництві теплоізолюючих будівельних матеріалів і є найбільшим у західному регіоні. З процесом виробництва наш клас знайомився під час екскурсій на це підприємство. Цей фактор теж сприяв у виборі теми.

Які ж основні вимоги до ізоляційних матеріалів? Безумовно, вони повинні забезпечувати якісну ізоляцію. Також, звичайно, важливо враховувати їх екологічність і безпеку для здоров'я людей, що знаходяться в будівлі. І, нарешті, завжди актуальне питання в економічній доцільності вибору того або іншого ізоляційного матеріалу. Ось із цієї точки зору і розглянули в роботі фізико-технічні властивості будівельних теплоізоляційних матеріалів, доступні сьогодні будівельникам, у першу чергу звернувши увагу на залежність теплопровідності від густини і вологості теплоізоляційного матеріалу.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ УТИЛІЗАЦІЇ АЛЮМІНІЄВОЇ ТАРИ ДЛЯ НАПОЇВ

Автор: **Фурсов Денис Олександрович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Пікула М.В.**, старший викладач НУВГП.

Вторинна переробка відходів життєдіяльності людини є практично золотою жилою, причому об'єктивно оцінити обсяг цього ринку досить проблематично. Тому питання утилізації відходів зростає з кожним днем. Усе це повною мірою відноситься і до металевих банок, у яких продають охолоджені напої. У складі міського сміття різко зростає частка металу, збір якого організовано недостатньо. Виникає проблема утилізації банок, особливо у літній період, що погіршує зовнішній вигляд та екологічний стан міста. Тому досить перспективним стає розвиток переробної галузі. Актуальність вирішення проблеми утилізації обумовили вибір теми наукової роботи.

Мета – аналіз способів утилізації використаної алюмінієвої тари для напоїв.

Об'єкт – лом алюмінієвий тонколистовий.

Предмет дослідження – лом використаних алюмінієвих баночок для напоїв.

Завдання: вибрати оптимальний метод підготовки використаної алюмінієвої тари до утилізації.

Досліджено процеси утилізації алюмінієвого лому з використаних баночок для напоїв, визначено режими плавлення і вихід придатного алюмінію – 50-55 %.

Окрім технічного боку процесів утилізації (рециклінгу) використаних алюмінієвих банок для напоїв, важливе місце має й організація приймання використаної тари, зокрема створення мережі приймальних пунктів. Саме такі пункти потрібно оснащувати устаткуванням для подрібнення і пресування лому. І таким чином підготовлену вторинну сировину спрямовувати на металургійні підприємства.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

ЕКОНОМІЧНІ ВІЙНИ: СТРАТЕГІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Автор: **Бутенко Олександра Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Кухар О.В.**, канд. екон. наук, доц. кафедри економічної теорії НУВГП.

Об'єкт дослідження: економічна війна як форма боротьби між країнами.

Предмет дослідження: стратегія зовнішньоекономічної політики держави.

Дослідження ґрунтується на матеріалах досліджень вітчизняних та зарубіжних економістів, авторитетних міжнародних організацій.

Мета роботи: дослідити природу, види, інструменти, наслідки економічних воєн минулого і сучасності для обґрунтування ефективної стратегії зовнішньоекономічної політики України.

Для досягнення окресленої мети визначено кілька конкретних задач дослідження, що лягли в основу структурної

побудови роботи, а саме:

- дослідження теоретичних основ аналізу економічної війни (сутність, чинники, форми, інструменти, наукове обґрунтування);
- дослідження найбільш відомих прикладів економічних воєн та їх результатів;
- дослідження основних зовнішньоекономічних загроз для України;
- обґрунтування стратегії ефективної зовнішньоекономічної політики України.

Епоху ще зовсім недавньої «холодної війни» з характерною для неї ідеологічною конфронтацією змінила нова епоха жорстокої конкурентної боротьби на світових ринках – потужні корпорації та держави світу ведуть жорстоку боротьбу між собою за сфери економічного впливу та відповідні вигоди (дешеві ресурси, ринки збуту та ін.), а тому розгораються локальні або світові економічні війни. Вони стали дієвим інструментом не тільки для захисту національних товаровиробників, а й для досягнення геополітичних цілей.

Зовнішньоекономічна політика України залишається переважно пасивною і не достатньо ефективною (торговельний баланс часто має від'ємне сальдо, а реальний курс національної валюти – стійку тенденцію до зниження), що обумовлює необхідність розробки та реалізації нової стратегії зовнішньоекономічної політики країни.

ПРОБЛЕМА ВИСОКОЇ СМЕРТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРИЧИНИ, ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Автор: **Козачок Наталя Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 25, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Міщук Г.Ю.**, канд. екон. наук, доц. кафедри трудових ресурсів та підприємництва НУВГП.

Науково-дослідницька робота присвячена вивченню актуальної проблеми смертності населення України. У ній проведено аналіз у структурі причин та тенденціях смертності в трудоактивному віці; визначено рівень смертності від причин, яких можна запобігти; здійснена науково обґрунтована оцінка мінімальних економічних утрат України через надмірну смертність населення трудоактивного віку в 2012 р.; а також викладено принципи, на яких базується світовий досвід у зниженні смертності населення.

Актуальність дослідження полягає у тому, що показники смертності населення є надзвичайно важливим індикатором демографічної проблеми, рішення якої сьогодні має пріоритетне значення для збереження країни. Матеріали щодо смертності населення мають велике значення в прийнятті управлінських рішень, що спрямовані на збільшення тривалості життя населення. Проведене дослідження є вагомим внеском у поглиблення знань щодо тенденцій смертності населення України та сприятиме вирішенню демографічних проблем України.

Метою роботи є виявлення факторів смертності, яких можна уникнути, на основі з'ясування тенденцій та причин смертності населення в Україні.

Об'єктом дослідження є смертність населення України.

Результати проведених досліджень показали, що: 1) демографічна ситуація в Україні залишається вкрай напруженою: за роки незалежності населення скоротилося на 6,7 млн осіб, і на 1 січня 2014 року його кількість становить 45,5 млн; 2) характерною особливістю сучасної демографічної ситуації в Україні є масштабна депопуляція, прискорені темпи скорочення чисельності населення та набагато вищий порівняно з розвиненими країнами світу рівень передчасної смертності; 3) фактори ризику передчасної смертності можна розділити на дві групи: об'єктивні (ті, на які людина не має впливу) та суб'єктивні (фактори, на які людина може вплинути); 4) соціально-економічними наслідками передчасної смертності є не тільки зменшення років потенційного життя та збільшення величини безповоротних утрат унаслідок смерті, а й значні економічні збитки через втрату істотної частини трудового потенціалу.

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ПРИЧИНИ, МАСШТАБИ, ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ (МІЖНАРОДНІ ЗІСТАВЛЕННЯ)

Автор: **Дячук Марія Юріївна**, учениця 11 класу Демидівського НВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Яремчук А.М.**, учитель економіки Демидівського НВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів – ліцей».

У науково-дослідницькій роботі розкрито розуміння сутності тіньової економіки з урахуванням її сучасних форм вияву та досліджено основні причини розгортання тіньової економіки, що надає можливість більш ґрунтовно виявити характер впливу цього соціально-економічного явища на інтеграційні процеси, а також сприяє формуванню передумов для виявлення та практичного впровадження шляхів мінімізації негативних наслідків тінізації економічної системи – із цього випливає актуальність теми та необхідність її дослідження.

Значну увагу приділено дослідженню основних методологічних прийомів та підходів до оцінювання обсягів тіньової економіки світу та України і також визначено шляхи вдосконалення існуючих методів, які спрямовані на зменшення обсягів тіньової діяльності. Це і слугує метою наукової роботи, досягнення якої потребує вирішення основного завдання: аналізу сучасних обсягів тіньової економіки, а також необхідності з'ясування, як відбувається процес розробки нових методів для подолання тіньової економіки.

Об'єктом дослідження є сукупність економічних відносин, що формуються на регіональному рівні в процесі зростання частки тіньової економіки в умовах глобалізації.

Відповідно до цього предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти розвитку тіньової економіки в Україні та у провідних країнах світу.

Як наслідок – скорочення масштабів тінізації в нинішніх умовах ведення господарської діяльності є невід’ємною складовою реформування економіки, оскільки високий рівень тінізації об’єктивно призводить до руйнування важелів управління економікою, обумовлює подальше розшарування населення, руйнування довіри до урядових інституцій та гальмування реформаційних процесів.

СЕКЦІЯ «МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Автор: **Шнайдер Владислав Сергійович**, учень 11 класу Рівненського економіко-правового ліцею, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Мищук Г.Ю.**, канд. екон. наук, доц. кафедри трудових ресурсів та підприємництва НУВГП.

Об’єктом досліджень науково-дослідницької роботи є інноваційна активність підприємств в Україні.

Мета роботи – визначити ключові фактори та результати інноваційної активності підприємств в Україні.

Завдання:

- визначити сутність інновацій, їх види та роль в економічному розвитку;
- дослідити сучасний досвід державного забезпечення інноваційного розвитку;
- оцінити інноваційну активність: український та світовий вимір;
- розглянути сучасний стан інноваційного розвитку підприємств та його вплив на економічні результати в Україні.

Для України як держави з перехідною економікою тільки застосування досягнень науки в галузі інновацій може визначати шлях соціально-економічних перетворень. Інноваційні механізми економічного розвитку мають використовувати наявний науково-технічний потенціал і базуватися на відповідній інфраструктурі.

Актуальність роботи полягає у тому, що Україна є молодою державою з багатим інноваційним потенціалом, але відсоток фінансування інновацій державою дуже малий, розвиток цих інновацій дуже низький порівняно з країнами Європи. У роботі розглядається закордонний досвід державного регулювання інноваційної діяльності.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Автор: **Бондар Наталія Михайлівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Любчик Л.О.**, керівник профільної Школи бізнесу Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Згідно з Конституцією України держава гарантує охорону здоров’я громадян та отримання ними медичної допомоги.

В останні роки вітчизняні медичні заклади не можуть у повному обсязі забезпечити потреби громадян у якісному лікуванні. Це викликано недостатнім рівнем бюджетного фінансування медичних закладів охорони здоров’я. У разі хвороби майже всі витрати, пов’язані з лікуванням, лягають на громадян і стають їхньою особистою проблемою.

Отже, **метою дослідницької роботи** є аналіз проблем медичного страхування в Україні та висвітлення шляхів його вдосконалення з використанням досвіду закордонних країн.

Виділяють дві основні форми медичного страхування: обов’язкове та добровільне. Поглиблений аналіз теми дослідження показав, що в Україні функціонують частково обидва види страхування, але немає чітко окреслених і введених законів та механізмів для регулювання й активного впровадження медичного страхування в галузь макроекономіки.

Реалізація запропонованих рекомендацій дозволить привернути увагу влади та громадян до розглянутої проблеми і в подальшому – до чіткої організації та функціонування страхової медицини, що дозволить підвищити рівень життя населення.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Автор: **Старікова Дарія Володимирівна**, учениця 9 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Науковий керівник: **Вашай Ю.В.**, канд. екон. наук, доц. кафедри економічної теорії НУВГП.

У системі зовнішньополітичних пріоритетів України особливе місце посідає співробітництво з ЄС. Європейський вибір нашої держави відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин.

У науковій роботі на основі аналізу різних оцінок українських та зарубіжних експертів встановлено можливості та загрози для України від вступу до ЄС, а також перспективи такого вступу на сучасному етапі.

Метою роботи є комплексне дослідження проблем євроінтеграційних процесів України, сучасного стану взаємовідносин України і Європейського Союзу та можливих перспектив подальшого співробітництва та інтеграції України до ЄС. **Основними завданнями** роботи є:

- дослідити перспективи євроінтеграції України;
- проаналізувати можливості та загрози вступу України до Європейського Союзу;
- дослідити основні фактори впливу євроінтеграції на економіку України.

Об'єктом дослідження є зв'язки Європейського Союзу з Україною, предметом дослідження виступають організаційно-економічні, політичні, суспільні механізми, задіяні у процесі євроінтеграції України.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Автор: **Клачко Лілія Іванівна**, учениця 11 класу Рівненського економіко-правового ліцею, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Самолук Н.М.**, канд. екон. наук, доцент НУВГП.

Трудова міграція є суттєвою проблемою України та її економіки. З одного боку, виїжджає частина трудового потенціалу, з іншого ж, зменшується соціальна напруга та навантаження на ринок праці, зокрема знижується рівень безробіття. Дослідження причин та закономірностей виїзду громадян за кордон допоможе знайти шлях урегулювання цього процесу та покращення ситуації. Тобто дослідження трудової міграції є актуальним у наш час.

Метою роботи є дослідження стану трудової міграції та особливостей її розвитку в Україні та в Рівненській області.

Основними завданнями роботи є:

- дослідження сутності трудової міграції; факторів, які її спричиняють; позитивних та негативних наслідків цього процесу;
- аналіз стану трудової міграції в Україні та Рівненській області; основних мотивів міграції та рееміграції населення;
- розробка програми заходів регулювання рееміграційних та міграційних процесів населення регіону.

Для підтримки українських працівників, збільшення національного багатства країни та розвитку економіки необхідно детально вивчити всі аспекти трудової міграції населення. Покращити умови життя та праці, зробити привабливішим ведення малого та середнього бізнесу, зменшити розміри податків – це допоможе зменшити кількість тих, хто виїжджає, і збільшити кількість тих, хто працює. Що приведе до підняття України на новий рівень, поруч із європейськими країнами.

ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА НА РИНКУ КІМНАТНИХ РОСЛИН

Автор: **Федчук Максим Сергійович**, учень 11 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: **Рутберг Л.А.**, учитель географії та економіки Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Квітковий бізнес не може бути неприбутковим. Квітка – не предмет першої необхідності, і людина може за нього заплатити, коли вона сита, одягнута і взута. Тому за розвитком квіткового бізнесу можна судити про рівень життя населення. Це як лакмусовий папірець економіки. Підприємці зазначають, що останнім часом потреба в квітковій продукції зросла і квіти залишаються одним із найприбутковіших і водночас приємних видів бізнесу.

Місто Кузнецовськ завжди було хорошим споживачем кімнатних квітів. Але останні події в Україні дуже вплинули на купівельну спроможність споживача. У зв'язку зі знеціненням гривні зменшилася кількість покупців квітів, або вони перейшли на менш дешевий асортимент товару. Це призвело до зменшення закупівлі кімнатних квітів. Інтерв'ю зі споживачами дозволило визначити та прослідкувати основні фактори вибору кімнатних рослин; кожний критерій оцінювався респондентами за 5-ти бальною шкалою. На першому місці – вид рослини з результатом 322. З цього можна робити висновок, що потрібно мати максимальний асортимент рослин у магазині, щоб задовольнити найвибагливішого покупця. Наступним фактором є особливості догляду за рослиною – 300 балів. На третьому місці – обслуговування з

результатом 279 балів, бо саме під час діалогу з продавцем споживач дізнається про особливості догляду і має можливість максимально правильно до своїх умов підібрати рослини. На четвертому місці – ціна з невеликим відставанням від обслуговування, результат – 272 бали. Тобто часом люди згодні переплачувати заради достойної рослини. П'яте місце – імідж магазину, 249 балів із 400 можливих, тобто для багатьох дуже важливо купувати там, де гарні відгуки про магазин.

СЕКЦІЯ «ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ»

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Автор: Тюняєв Ігор Ігорович, учень 11 класу Рівненського НВК № 2 «Школа-ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Боднарюк І.Л., канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та підприємництва Рівненської філії Європейського університету.

Кондитерська корпорація «ROSHEN» – один із найбільших світових виробників кондитерських виробів, у рейтингу Candy Industry Top 100 входить у першу двадцятку (20 місце у світі).

Під власним «солодким знаком якості» ROSHEN виробляє понад 320 видів високоякісних кондитерських виробів (шоколадні і желейні цукерки, карамель, шоколад, печиво, вафлі, бісквітні рулети і торти). Загальний обсяг виробництва продукції сягає 450 тисяч тонн на рік. Продукція представлена в Україні, Росії, Казахстані, Білорусі, країнах Кавказу, Середньої Азії, США, Молдові, Ізраїлі, Литві та інших.

До складу корпорації входять українські фабрики (Київська, два виробничі майданчики у Вінниці та Кременчуцька). У роботі подано короткий опис специфіки діяльності кондитерських фабрик корпорації «Рошен». Головний офіс розташований у м. Київ. Проаналізовано основні показники діяльності ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика», ПАТ «Київська кондитерська фабрика», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», які входять до складу корпорації.

Чистий дохід ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика» у 2013 році порівняно з 2012 роком зменшився на 32702 тис. грн (або на 17,22%), собівартість реалізації продукції зменшилася на 33304 тис. грн (або на 19,12%), собівартість реалізації знижувалася швидшими темпами, аніж дохід від реалізації. Підприємству вдалося забезпечити зменшення операційних витрат на 78193 тис. грн (або на 41,13%) за рахунок їх оптимізації. Вплив цих факторів призвів до зменшення чистого прибутку на 3685 тис. грн (або на 397,52%).

У 2013 році порівняно з 2012 чистий дохід ПАТ «Київська кондитерська фабрика» зменшився на 185570 тис. грн (або на 27,16%), собівартість реалізації продукції зменшилася на 184736 тис. грн (або на 28,83%), операційні витрати зменшилися на 194120 тис. грн (або на 28,40%). Величина чистого прибутку зменшилася на 3019 тис. грн (або на 43,48%).

Динаміку показників чистого доходу та чистого прибутку кондитерських фабрик корпорації «Рошен» подано у роботі. Чистий дохід ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика» у 2013 році порівняно з 2012 роком збільшився на 130457 тис. грн (або на 25,55%), собівартість реалізації продукції збільшилася на 49999 тис. грн (13,11%).

Позитивним є те, що темп збільшення собівартості нижчий, ніж темп збільшення чистого доходу підприємства. Операційні витрати збільшилися на 84133 тис. грн (або на 19,39%). Під впливом зазначених факторів величина чистого прибутку зменшилася на 74258 тис. грн (або на 109,65%).

У 2013 році кондитерські фабрики забезпечували рентабельну операційну діяльність та високу конкурентоспроможність на ринку кондитерських виробів.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС

Автор: Степанюк Анастасія Олександрівна, учениця 11 класу Рівненського НВК № 2 «Школа-ліцей», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Боднарюк І.Л., канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та підприємництва Рівненської філії Європейського університету.

У сьогоденних умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин України аналіз показників зовнішньої торгівлі з країнами ЄС є актуальним.

Експорт – вивіз із митної території країни товарів і послуг без зобов'язання їхнього зворотного повернення. Факт експорту фіксується в момент перетину товаром митного кордону, надання послуг та ін. До експорту відносяться також вивіз товарів за кордон для їх переробки, перевезення товарів транзитом через іншу країну, вивіз перевезених з іншої країни товарів для продажу їх у третій країні.

Український експорт становить понад 50 відсотків валового національного продукту України. На сьогодні основними експортними галузями економіки є металургійна промисловість (металопродукція), сільське господарство, машинобудівна та хімічна промисловості, частка яких становить понад 60 відсотків українського експорту. Особливістю сучасного розвитку вітчизняних експорто орієнтованих галузей є високий рівень залежності від кон'юнктурних коливань на світових ринках.

Імпорт – увезення товарів, послуг (іноді може вживатися щодо капіталу, знань, технологій). Імпорт може бути видимим (товари) і невидимим (послуги).

Вартість імпорту разом із вартістю експорту формує зовнішньоторговельний оборот. Економіки зі значною питомою

вагою зовнішньоторговельного обороту відносять до відкритих економік.

Основними видами українського товарного імпорту традиційно є паливно-енергетичні ресурси, продукти нафтопереробки, сировина та продукція хімічної та нафтопереробної промисловості, вироби чорної та кольорової металургії, машинобудування, електроніка.

Сальдо торговельного балансу є різницею між вартістю експорту та імпорту. Позитивне сальдо торговельного балансу означає перевищення експорту над імпортом (країна більше продає, ніж купує). Негативне сальдо торговельного балансу – перевищення імпорту над експортом (країна більше купує, ніж продає). Зазвичай вважається, що це погано.

Коефіцієнт покриття експортом імпорту – це відношення доходів від експорту до витрат на імпорт (вимірюється у відсотках):

$$\tilde{E}_{\#} = \frac{A_{\#}}{a} \times 100, \quad \text{де } \tilde{E}_{\#} \text{ – коефіцієнт покриття експортом імпорту; } A_{\#} \text{ – доходи від експорту; } a \text{ – витрати на імпорт.}$$

Нами проаналізовано показники зведеного зовнішньоторговельного балансу з країнами ЄС за 2008-2013 рр. за даними Державної служби статистики України та статистичного збірника «Співробітництво між Україною та країнами ЄС».

Упродовж досліджуваного періоду зміна доходів від експорту з країнами ЄС мала неоднорідну динаміку. Так, у 2009 році експорт до країн ЄС зменшився на 9845,7 млн грн (43,98%). У 2010 році – збільшився на 3741,32 млн грн (29,84%), у 2011 році порівняно з 2010 роком – на 5358,68 млн грн (32,92%). У 2012 році спостерігаємо зменшення експорту до країн ЄС на 668,4 млн грн (3,09%), а у 2013 році – на 524,9 млн грн (2,5%).

Частка експорту з країнами ЄС впродовж досліджуваного періоду коливалася в межах від 25,4% до 28,4%. У 2013 році порівняно з 2008 роком частка експорту України з країн ЄС зменшилася на 1,7%. У той же час частка імпорту впродовж 2008–2013 рр. зросла на 1,4% і коливалася в межах 32,7% до 37%.

Упродовж досліджуваного періоду сальдо зовнішньоторговельного балансу України з країнами ЄС було від'ємним. Значення коефіцієнта покриття експорту імпортом з країнами ЄС коливалося в межах від 0,653 (у 2013 р.) до 0,741 (у 2011 р.). Це означає, що у 2011 році на 100 грн імпорту припадало 74,1 грн експорту, а у 2013 р. – 5,3 грн. Протягом досліджуваного періоду значення коефіцієнта мало неоднорідну динаміку. Але з 2011 року до 2013 року воно знижується в середньому на 4% на рік. Така тенденція загалом є негативною і свідчить про переважання імпортерських операцій над експортерськими.

ОЦІНКА ДИНАМІКИ ІНДЕКСУ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Автор: **Музика Михайло Олександрович**, учень 9 класу Рівненського НВК № 2 «Школа-ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Боднарюк І.Л.**, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та підприємництва Рівненської філії Європейського університету.

У світі, напевно, небагато явищ, які б сприймалися так гостро, як зростання споживчих цін. Кожна людина має власну думку відносно змін цін, вона заснована на особистих спостереженнях. Кожна людина відчуває підвищення або зниження цін як явище, котре стосується його особисто, при цьому суб'єктивність підсилює це відчуття. Власна думка завдяки властивостям так званого «психологічного фільтра» виділяє найбільш крайні випадки. Ступінь сумнівів значною мірою залежить від матеріальних статків громадян, адже кожен сприймає зміни цін через призму власної моделі споживання товарів та послуг. Саме індекс споживчих цін і є тим показником, який дає можливість об'єктивно оцінити зміни цін (тарифів) на споживчому ринку.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) займає центральне місце в системі показників статистики цін і розраховується в Україні, починаючи з серпня 1991р., у межах програми опрацювання ряду макроекономічних показників, заснованих на міжнародних стандартах. ІСЦ став важливим економічним показником з часу його запровадження. Значення ІСЦ важко переорієнтувати, оскільки він прямо чи непрямо впливає на рівень життя населення країни.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) – це показник, який характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого (власного) споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг постійної якості з постійними характеристиками у поточному періоді порівняно з базисним.

ІСЦ звичайно використовують у якості показника загального рівня інфляції в економіці, тому його часто називають «індексом інфляції», хоча він вимірює тільки зміни цін (тарифів) на споживчі товари та послуги.

За своєю сутністю ІСЦ є показником зміни сукупної ціни певного набору товарів (послуг), які купує (отримує) населення. Оскільки ціни постійно змінюються під впливом цілого ряду факторів, то сукупна ціна цього набору також постійно змінюється у відповідності зі змінами цін його складових. Тобто ІСЦ є показником зміни сукупної ціни одного й того ж самого набору товарів та послуг у різні періоди. Сукупна ціна набору товарів та послуг у базисному періоді приймається за 100; зміни в наступні періоди виражаються у відсотках до вартості базисного періоду.

Так, у 1999 р. індекс цін склав 119,2%, у 2000 році зріс на 6,6% і становив 125,8%. У 2001 році спостерігалася значне зниження індексу цін до 106,1%, тобто на 19,7%. У 2002 році в Україні спостерігалася дефляція, що складала 99,4%, тобто порівняно з 2001 роком індекс цін знизився на 6,7%. Протягом 2003-2004 рр. індекс цін мав тенденцію до зростання відповідно на 8,8% і на 4,1%. У 2005 році індекс цін знову знизився до 110,3, що на 2,0% нижче рівня 2004 року. У 2006 році індекс зріс на 1,3%, а у 2007 році – на 5,0%. У 2008 році порівняно з 2007 роком індекс цін зріс на 5,7% і склав 122,3%. Протягом 2008-2013 рр. спостерігалася тенденція до зниження індексу цін в економіці країни. У 2009 р. – на 10,0% порівняно з 2008 роком, у 2010 році – на 3,2%, у 2011 році – на 4,5%. У 2012 році рівень дефляції склав 99,8%, що менше індексу цін 2011 року на 4,8%. У 2013 році індекс цін склав 100,5%, що на 0,7% вище рівня 2012 року. Загалом упродовж 1999-2013 рр. індекс цін знизився на 18,7%. Таким чином, динаміка індексу цін є позитивною, сприяє стимулюванню розвитку економіки, проте, ураховуючи вплив зовнішніх чинників економічного та геополітичного характеру, реальних позитивних змін в економіці не сталося.

Якщо порівнювати індекс цін в Україні та у розвинених країнах світу, то він є значно вищим. Так, у США протягом 1999-2013 рр. індекс цін коливався від 2,68% до 1,5%. У Канаді – 2,63% у 1999 році до 1,24% у 2013 р. У Великобританії індекс цін у 1999 році складав 1,2%, а у 2013 році – 2%. У Євросоюзі, відповідно, – 1,67% та 0,99%. Фактично, рівень цін досліджуваних країн протягом 1999-2013 рр. не виходив за межі 5%. У той час, як в Україні у 1999 році індекс цін складав 19,2%, а у 2013 р. – 0,5%. Зниження індексу цін за досліджуваний період склало 18,7%, що є позитивним, проте у розвинених країнах значення індексу цін є стабільним і не виходить за межі 5%, що не можна сказати про вітчизняний індекс споживчих цін, коливання якого сягають від (-0,6%) до 25,8% за досліджуваний період.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ВИРОБНИЦТВА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ВЕРБИ ЯК ВІДПОВІДЬ НАЦІОНАЛЬНІЙ ЗАГРОЗІ ЕНЕРГОЗАЛЕЖНОСТІ

Автор: **Шевчук Софія Валеріївна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої ЗОШ I-III ступенів «Центр надії», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Міщук Г.Ю.**, канд. екон. наук, доц. кафедри трудових ресурсів та підприємництва НУВГП.

У роботі об'єктом дослідження є фінансова підтримка виробництва електроенергії з біоенергетичної верби.

Метою дослідження є економічне обґрунтування вибору енергетичної верби як пріоритетного для регіону проекту енергозбереження.

Реалізація поставлених завдань дозволила отримати такі **наукові результати**:

- удосконалено механізм державної підтримки розвитку енергетичної верби, у якому, крім існуючих заходів, передбачено схему компенсації частини зеленого тарифу, що перевищує традиційний;
- запропоновано застосування коефіцієнтів пропорційності в плануванні дотацій із державного бюджету України, що сприятиме зростанню підтримки такого напрямку фінансування з обласних бюджетів;
- знайдено засади подальшого розвитку порівняльного аналізу ефективності та можливості застосування енергетичної верби на рівні країни та регіону, що враховані в стратегічних напрямках розвитку енергетики;
- обґрунтовано вибір енергетичної верби як оптимального для області напрямку реалізації енергетичних проектів з урахуванням її відповідності потребам та ресурсам області.

ВІДДІЛЕННЯ МАТЕМАТИКИ

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА»

БІНОМІАЛЬНІ КОЕФІЦІЄНТИ, ЇХ ВЛАСТИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

Автор: **Чорний Андрій Вікторович**, учень 11 класу Рівненського НВК № 12.

Науковий керівник: **Дейнека О.Ю.**, асистент кафедри вищої математики НУВГП.

Біноміальні коефіцієнти знаходять широке застосування у таких галузях математики, як комбінаторика, теорія ймовірностей, механічне сумування, теорія твірних функцій, гіпергеометричні функції й гіпергеометричні перетворення, теорія спеціальних чисел, теорія чисел та розв'язання рекурентних співвідношень.

Важливим моментом у вивченні таких об'єктів є узагальнення цього поняття для подальшого використання в прикладних та теоретичних розділах математики.

Результатом теоретичного аналізу результатів наукових досліджень стало засвоєння основних положень теорії біноміальних коефіцієнтів, її сутності та можливих узагальнень математичних понять.

У роботі вивчено основні поняття і властивості біноміальних коефіцієнтів, зокрема необов'язково з цілими невід'ємними індексами, та переваги у їх використанні.

З'ясовано можливість застосування біноміальних коефіцієнтів для розв'язання рекурентних співвідношень. Наведено відповідні приклади та зроблено висновки.

ВІДСОТКИ У СУЧАСНОМУ ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Автор: **Свінцицький Олексій Олегович**, учень 11 класу Зорянського НВК «Школа-гімназія» Рівненського району.

Науковий керівник: **Васильчук О.В.**, учитель Зорянського НВК «Школа-гімназія» Рівненського району.

Сучасне життя дарує багато математичних головоломок, задач. Серед них особливе місце посідають задачі на відсотки.

Актуальність. З поняттям «відсоток» ми постійно зустрічаємося в повсякденному житті та в побуті. Наприклад, у бухгалтерському обліку, фінансовому аналізі, статистиці, політиці, податкових відрахуваннях, банківських розрахунках, торгівлі тощо. Уміння здійснювати відсоткові розрахунки необхідні кожній людині, їх значення зачіпає фінансову, економічну, демографічну та інші сфери нашого життя. Задачі на відсоткові розрахунки входять до змісту завдань ЗНО та ДПА з математики. Тому володіти методами їх розв'язування повинен кожен учень.

Мета дослідження: розширення знань про застосування відсоткових обчислень у задачах із різних сфер життя людини, вивчення різних способів розв'язування задач на відсотки.

Робота розкриває історію виникнення відсотків, поняття відсотка, його застосування до розв'язування задач із математики, фізики, хімії, екології та біології, географії та економіки. Підготовлено чотири додатки до роботи, у яких:

- здійснено власні дослідження «Застосування відсотків у сучасному житті людини»;
- укладено збірник задач із теми «Відсотки», що містить умови задач з основних розділів теми, розв'язки, відповіді або вказівки до їх розв'язання. Збірник адресований учителям математики для роботи з учнями, що цікавляться математикою, та учням випускних класів для підготовки до ДПА та ЗНО;
- розглянуто нестандартні задачі та задачі підвищеного рівня складності на відсотки;
- виконано навчально-дослідницький проект «Відсотки у задачах фінансово-економічного змісту».

Робота знайде практичне застосування на уроках математики під час розв'язування прикладних задач різних типів, а також допоможе всім охочим зрозуміти широкий спектр застосування та роль відсотків у житті людини.

Сучасне життя доводить: щоб бути хорошим спеціалістом, уміти орієнтуватися у великому потоці інформації, необхідно знати відсотки. Нині потрібно вміло вкласти гроші в прибуткову справу, уміти жити на відсотки, планувати сімейний бюджет, знати принципи кредитування і т.д. Тому вивчення відсотків дає не лише знання, а й позитивну мотивацію до самоосвіти.

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ НЕСТАНДАРТНИМИ МЕТОДАМИ

Автор: **Таборовський Андрій Анатолійович**, учень 11 класу Радивилівського НВК «ЗОШ I-III ступенів № 1 – гімназія».

Науковий керівник: **Беднарська С.В.**, учитель математики Радивилівського НВК «ЗОШ I-III ступенів № 1 – гімназія».

Досить часто під час розв'язування так званих олімпіадних завдань, під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання доводиться зустрічатися з рівняннями, для розв'язку яких потрібно знайти нетрадиційний підхід. Багато складніших рівнянь потребують штучних підходів для їх розв'язання.

До таких відносяться деякі рівняння вищих степенів, рівняння з параметрами, ірраціональні, логарифмічні та інші рівняння. Деякі прийоми та методи можна використати під час розв'язування багатьох рівнянь, звичайно, із певними змінами в різних ситуаціях. Не завжди легко здогадатися, який саме метод може допомогти під час розв'язування рівняння в тій чи іншій ситуації. Саме через відсутність єдиних підходів до розв'язування нестандартних рівнянь наша робота є актуальною.

Метою роботи є встановлення закономірностей під час розв'язування рівнянь, які потребують нестандартних підходів, узагальнення і систематизація методів їх розв'язування.

Результатом роботи є узагальнення та систематизація методів розв'язування рівнянь вищих степенів, рівнянь із параметром, застосування області визначення, властивостей функцій та методу оцінки до розв'язування нестандартних рівнянь, виявлення характерних помилок, яких припускаються під час розв'язування рівнянь.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ РІВНЯННЯ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Автор: **Пелих Андрій Вікторович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Лесько Т.В.**, учитель математики Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Головним видом математичної діяльності є розв'язання проблем, тобто завдань пошукового і дослідницького характеру, а також математичний опис моделей реальних ситуацій. У процесі вивчення різноманітних явищ природи, розв'язування технічних задач тощо доводиться розглядати не стільки змінні величини, узяті окремо, скільки зв'язок між ними, залежність однієї величини від іншої. Ці актуальні питання допомагають вирішити створення функціональних рівнянь та їх розв'язки.

Перші функціональні рівняння виникли під час розв'язування деяких задач із механіки, а математики досліджували їх ще у XVIII–XIX століттях. Визначні математики Леонард Ейлер, Карл Гаус, Микола Лобачевський та інші не раз зверталися до таких рівнянь у своїх наукових працях.

Також останнім часом до олімпіад із математики почали вводити функціональні рівняння. Тому тема нашої роботи є актуальна.

Завдання роботи: дослідження поняття функціонального рівняння, систематизація методів розв'язання функціональних рівнянь, дослідження застосування функціональних рівнянь, дослідження властивостей деяких функцій шкільного курсу за допомогою функціональних рівнянь.

Методи дослідження: систематизація методів розв'язування функціональних рівнянь, формулювання властивостей деяких функцій шкільного курсу.

У роботі досліджено поняття функціонального рівняння та систематизовано методи їх розв'язання. Також нами досліджено застосування функціональних рівнянь.

Найбільшого поширення набули рівняння, у складених функціях яких шуканими є зовнішні функції, а внутрішніми є або відомі функції, або поєднання з допомогою арифметичних операцій відомої і шуканої функції.

РІВНЯННЯ З ЦІЛОЮ ТА ДРОБОВОЮ ЧАСТИНОЮ ЧИСЛА

Автор: **Симончук Богдан Ярославович**, учень 9 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Остапенко С.І.**, учитель математики Володимирецького районного колегіуму.

Поняття цілої та дробової частини числа широко використовується в алгебрі, теорії чисел, теорії ймовірностей та в багатьох інших розділах математики і навіть фізики. До поняття цілої частини числа приводять багато задач практичного характеру.

Задачі на цілу та дробову частину числа – невід'ємна частина так званих олімпіадних завдань різних рівнів. Незважаючи на це і на практичне застосування, таким задачам у літературі приділяється зовсім мало уваги, хоча варто зазначити, що задачі такого типу – чудові вправи, які сприяють умінню логічно мислити та творчому оволодінню всією сукупністю математичних знань.

Метою роботи є використання властивостей цілої та дробової частини числа до розв'язування рівнянь олімпіадного характеру, які містять цілу та дробову частину числа.

Предмет дослідження: система рівнянь, які містять цілу та дробову частину числа, як засіб розвитку дослідницьких умінь школярів.

Наукова новизна основних результатів роботи:

- розглянуто доведення деяких властивостей цілої та дробової частини числа;
- створено декілька авторських завдань олімпіадного характеру;
- встановлена роль рівнянь, що містять цілу і дробову частину числа, у розвитку дослідницьких умінь учнів.

КООРДИНАТНИЙ МЕТОД РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Автор: **Вишинський Богдан Вікторович**, учень 10 класу Рокитнівського НВК «Школа I ступеня – гімназія».

Науковий керівник: **Вишинська Л.С.**, учитель математики Рокитнівського НВК «Школа I ступеня – гімназія».

Перевага методу координат перед синтетичним методом, за якого безпосередньо розглядаються фігури і кожна задача потребує особливого підходу, полягає в його алгоритмічності. Справді, за допомогою методу координат будь-яка геометрична задача зводиться до алгебраїчної, а алгебраїчні задачі легше алгоритмізувати.

Проте координатний метод у межах шкільної програми використовується доволі обмежено і неповно. Саме тому він став предметом нашого дослідження. Об'єкт дослідження: процес навчання учнів геометрії.

Мета роботи: дослідити історію введення координат, розглянути основні теоретичні положення, на яких базується метод координат та способи вибору системи координат у стереометричних задачах, показати, як основні відношення між величинами можна перевести на мову координат, скласти і обґрунтувати алгоритми розв'язування типових задач на знаходження відстаней і кутів, на конкретних прикладах показати переваги використання цього методу.

Виходячи з поставленої мети, визначені такі завдання роботи:

- дослідити історію виникнення прямокутної системи координат та її розвиток;
- розкрити зміст основних понять, формул і відношень мовою координат;
- проаналізувати способи введення системи координат для розв'язування задач;
- обґрунтувати шляхи і скласти алгоритми застосування методу координат для розв'язування типових стереометричних задач.

Проведене дослідження є актуальним, оскільки в наш час технічного прогресу для автоматизованої обробки інформації важливим є подання геометричного матеріалу в аналітичній формі. Крім цього, робота знайомить учнів із деякими положеннями аналітичної геометрії і є поштовхом до подальшого вивчення математики.

НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ

Автор: **Ковальчук Роман Олександрович**, учень 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Наукові керівники: **Турбал Ю.В.**, канд. фіз.-мат. наук, професор кафедри прикладної математики НУВГП; **Степанчук Н.О.**, учитель математики Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Актуальність досліджень у цьому напрямі підтверджується масою різних застосувань нейромереж. Це автоматизація процесів розпізнавання образів, адаптативне управління, прогнозування.

Метою роботи є ознайомлення з основними практичними схемами застосування штучних нейронних мереж, принцип дії яких базується за аналогією з мозком живих істот. Ключовим елементом цих систем виступає штучний нейрон як імітаційна модель нервової клітини мозку – біологічного нейрона.

Об'єктом дослідження є штучний нейрон.

Завдання: розкрити поняття штучного нейрона; розкрити сутність основних структур нейронних мереж; зробити висновки.

СЕКЦІЯ «ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА»

УЗАГАЛЬНЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЧИСЕЛ

Автор: **Політика Дмитро Олександрович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Бомба А.Я.**, доктор тех. наук, професор, завідувач кафедри інформатики та прикладної математики РДГУ; **Остапчук Л.С.**, учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Метою роботи є побудова узагальнень комплексних чисел на основі проблем їх застосувань: до дослідження ідеальних процесів в анізотропних середовищах; до дослідження коливань; просторових відображень.

Теоретична частина та основні результати:

1) уведено поняття i_a - комплексних чисел, де фігурує узагальнена уявна одиниця (замість традиційної i), та дії над ними, виведені їх основні властивості (з метою їх застосувань до дослідження процесів в анізотропних середовищах). При цьому, наприклад,

2) узагальнено поняття та основи теорії антикомплексних чисел (спеціального виду комплексів $z = x + j$, де при почленному множенні прийматимемо $j^2 = +1$, коли, наприклад, $z = r(\cos \varphi + j \sin \varphi)$,

$$\text{де } r = r_1 \cdot r_2 \sqrt{\cos^2(\varphi_1 - \varphi_2) + \sin^2(\varphi_1 + \varphi_2)}, \quad g \varphi = \frac{\sin(\varphi_1 + \varphi_2)}{\cos(\varphi_1 - \varphi_2)},$$

тобто введено поняття j_a - антикомплексних чисел, виведені їх основні властивості. При цьому з допомогою функцій антикомплексної змінної – наведено приклади базових відображень, що знаходять застосування під час дослідження коливальних процесів;

3) узагальнено просторовий аналог комплексних чисел на основі збереження властивостей множення комплексів у сферичному аналізі тригонометричної форми («суми аргументів» та «добутку модулів»). Особливістю цього аналогу є те, що тут має місце дія ділення (обернена до множення), причому отримані формули для множення та ділення просторових комплексних чисел як у «сферично-тригонометричній», так і в алгебраїчній формах. Але при цьому друга з уявних одиниць i, j визначається неоднозначно (як і в роботі проф. Єлісєєва). Уведено поняття - просторових комплексних чисел та виведені їх основні властивості.

ФРАКТАЛИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Автор: **Скиданчук Роман Олександрович**, учень 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Шама О.О.**, учитель математики Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність роботи обумовлена тим, що фрактали описують реальний світ краще, ніж традиційна математика. З одного боку вони – складні (містять нескінченну кількість елементів), з іншого – побудовані за дуже простими законами. Завдяки цій властивості фрактали мають багато спільного з різними природними об'єктами, але вигідно відрізняються від них тим, що мають чітке математичне визначення і

підлягають строгому опису та аналізу. Тому фрактали все ширше застосовуються в науці і техніці. Вивчаючи їх, ми вчимося розрізняти і передбачати важливі особливості навколишніх предметів і явищ, які раніше якщо і не ігнорувалися повністю, то оцінювалися лише приблизно, якісно, на око.

Мета роботи: вивчення видів фракталів, методів їх створення та дослідження середовища їх застосування.

Завдання роботи:

- з'ясувати, що таке фрактал;
- вивчити історію виникнення та розвитку фрактальної геометрії;
- розглянути основні види фракталів та методи їх утворення;
- дізнатися, що розуміють під розмірністю фракталів;
- дослідити, у яких галузях науки і техніки використовуються фрактали.

МАТЕМАТИЧНІ СПОСОБИ ВИЗНАЧЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ СПІРАЛЕЙ, ОПИСАНИХ НАВКОЛО ПРАВИЛЬНИХ СТЕРЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР

Автор: **Закала Павло Андрійович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Ясінський М.М.**, канд. іст. наук, керівник гуртка РМАНУМ;
Остапчук Л.С., учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Метою і завданням роботи було визначити способи знаходження довжин спіралей навколо правильних стереометричних фігур.

Розглянуто чотири види спіралей, які за своєю концепцією схожі між собою, але головна відмінність між якими – це рівень складності обчислень та складність побудови самої кривої.

Спіраль на площині є найпростішою з них, адже для її уявлення достатньо планіметричного способу мислення. Крива такого типу характеризується такими параметрами: початковим радіусом (відстань від точки початку системи координат до точки початку кривої) та зміщенням початкового радіуса в площині $OX \cap OY$. Для знаходження її довжини ми застосували теорему косинусів, попередньо переробивши її таким чином, щоб вона була зручною для проведення розрахунків. Для аналізу закономірностей утворення формул ми розглянули 4 види спіралей, що відрізняються одна від одної точністю вимірів $((1/4)(1/6)(1/12)(1/n))$.

Спіраль, описана навколо циліндра, – це друга за ступенем складності конструкція. Сама фігура, на відміну від попередньої, є стереометрична, але незважаючи на це задається вона двома параметрами: початковим радіусом та зміщенням початкового радіуса в площині $OZ \cap OY$ та $OZ \cap OX$. Це зумовлено тим, що проекцією описуючої кривої на площину основи є коло, а не спіраль. Аналогічно до попереднього випадку ми розглянули 4 різні можливі описи спіралі. Фактично ці спіралі описані навколо прямокутних паралелепіпедів, в основі яких лежать правильний чотирикутник, шестикутник, дванадцятикутник та n-кутник.

Спіраль, описана навколо конуса, третя за складністю конструкція. Вона характеризується трьома параметрами: початковим радіусом, зміщенням початкового радіуса в площині $OX \cap OY$ та зміщенням початкового радіуса в площині $OZ \cap OY$ та $OZ \cap OX$. Фактично в ній об'єднується два попередні випадки.

Найбільш складною для уявлення конструкцією є спіраль, що описується навколо півкулі. Її особливість полягає в тому, що конструкція сфери складається з системи січених конусів, відношення висоти до радіусу яких зменшується зі зростанням висоти підйому кривої. Вона характеризується трьома параметрами: початковим радіусом, зміщенням початкового радіуса в площині $OX \cap OY$ та зміщенням початкового радіуса в площині $OZ \cap OY$ та $OZ \cap OX$.

Отже, у науковій роботі було розглянуто чотири види спіралей і знайдено спосіб визначення їх довжини.

ДИФУЗІЙНА МОДЕЛЬ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ДОМІШОК У РІЧКОВОМУ ПОТОЦІ

Автор: **Карпець Микола Святославович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Науковий керівник: **Щодро О.Є.**, доктор тех. наук, професор НУВГП.

Розрахунки турбулентних течій та їх взаємодії з рухомими (розмивними) границями є актуальними, бо на практиці виникає ряд задач, які потребують для їхнього вирішення знання полів швидкостей, тисків та характеристик турбулентності в самому потоці. Взаємодія потоку з розмивним середовищем (грунтом) є особливо складною задачею. У роботі розглядається взаємодія потоку нестислої рідини – води з домішками, такими, як пісок, гравій і тому подібне.

Мета роботи: математичне моделювання і дослідження процесів масообміну у річковому потоці в річках, водосховищах та інших водоймищах, де суттєвим є конвективно-дифузійне перенесення інертних домішок та побудова програми розрахунку розповсюдження домішок у річковому потоці.

У роботі програмно реалізована математична модель розповсюдження домішок у річковому потоці з урахуванням морфології русла. Ця програма дозволяє здійснювати дослідження процесів масообміну в річковому потоці в річках, водосховищах та інших водоймищах, де суттєвим є конвективно-дифузійне перенесення інертних домішок.

Така математична модель може бути використана в багатьох наукових задачах, зокрема під час розрахунків концентрації домішок, наносних часток, аналізу руху часток, що переносяться потоком, при обтіканні споруд водним потоком та формуванні воронки розмиву, при виході потоку з ділянок із закріпленим дном.

МАТЕМАТИЧНИЙ АВТОПОРТРЕТ

Автор: **Герасюк Ірина Петрівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 25, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Ясінський М.М.**, канд. іст. наук, керівник гуртка РМАНУМ.

Дослідження людського тіла, зокрема обличчя, є важливою складовою всіх досліджень які проводить людство, оскільки нові відкриття можуть знадобитися в різних галузях науки та господарства. Наприклад, у галузі архітектури. Крім того, за допомогою подібних досліджень можна відкрити іще один або навіть декілька способів кодування, оскільки зараз у світі все більшої популярності набувають кодування за допомогою відбитків пальця та за допомогою розпізнавання зіниці або голосу. Можна вважати, що такі дослідження у майбутньому можуть принести велику користь для розвитку різноманітних галузей.

Тема дослідження є досить актуальною, оскільки людський профіль є неповторним і сталим, усі люди сформовані рівномірно, у побудові профілю не може бути змінено порядку розташування різних частин профілю, а може бути змінена лише їх форма і розмір. На основі цих даних можна стверджувати, що існує універсальна формула, за якою можна записати профілі всіх людей.

Метою роботи є дослідження особливостей побудови людського обличчя, зокрема профілю, на основі розгляду профілів людей різних типів зовнішності та запис особистого профілю в математичну формулу.

Завдання дослідження полягає у комплексній оцінці профілю людини, виявленні закономірностей його пропорцій та запису математичної формули профілю людини.

Об'єкт дослідження: профіль людини.

Предмет дослідження: математична залежність зміни профілю від генетичних та антропологічних показників людини.

Існуючі сьогодні можливості та швидкі темпи розвитку обчислювальної техніки зумовлюють зростання інтересу до математичних методів аналізу та їх застосування, зокрема для обґрунтування і оцінки ефективності рішень, що приймаються.

Виходячи з визначеної мети дослідження, у роботі здійснено розгляд та аналіз пропорцій тіла та обличчя людини, було відкрито нові особливості людського профілю.

На основі встановлених математичних співвідношень та відкриття формули під час розробки нових технологій можна використати ці властивості і створити захисний комплекс, задіявши профіль людини.

Із метою апробації отриманих результатів було обстежено особливості профілів різних людей із різною зовнішністю. Здійснені у роботі відкриття сприятимуть подальшому розвитку науки та техніки.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ АКТУАРНОЇ МАТЕМАТИКИ

Автор: **Семенчук Василь Федорович**, учень 10 класу Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Науковий керівник: **Островець І.М.**, учитель математики Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Актуальність досліджень. Ринок страхування в Україні, розвиток комп'ютерних технологій підійшов до етапу, коли можливий поступовий перехід до нових способів його регулювання, заснованих на мотивованому судженні. Ключову роль у цьому процесі, безумовно, повинні грати сертифіковані актуарії.

Мета роботи. Дослідити сфери актуарної математики. Розказати застосування актуарних розрахунків у страхуванні.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

- розглянути основи актуарної математики;
- опрацювати літературу з теми;
- вивчити історію актуарних розрахунків;
- розглянути відомі приклади застосування актуарних розрахунків.

У роботі запропоновано розглядати актуарні методи математики:

- у страхуванні життя;
- в автострахуванні;
- у розрахунках пенсійних систем;
- бухгалтерського обліку;
- звітності;
- демографії;
- перестрахування;
- теорії ризику і т.д.

Було досліджено аспекти актуарної математики. У ході роботи розглянуто різні сфери страхування, у яких застосовуються актуарні розрахунки.

Отже, розвиток професії актуарія, викликаний здійсненням реформ в українській економіці, отримає міцний імпульс у діяльності науковців, у тому числі й математиків. Тим більше, що важливість підготовки актуаріїв в Україні вже знайшла своє відображення в постанові Кабінету Міністрів № 787 «Про внесення змін у кваліфікаційно-освітній реєстр і створення магістерської спеціальності «Актуарна математика».

ФРАКТАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИВИХ, ЩО МІСТЯТЬ ЕЛЕМЕНТИ САМОПОДІБНОСТІ

Автор: **Браценюк Марія Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Наукові керівники: **Турбал Ю.В.**, канд. фіз.-мат. наук, професор кафедри прикладної математики НУВГП; **Степанчук Н.О.**, учитель математики Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Актуальність теми: глобальна зміна клімату є однією з найважливіших проблем, які стоять зараз перед людством поряд із активізацією сейсмічної активності, дослідження динаміки льодовиків дає змогу отримати цінну інформацію для прогнозування змін клімату на всій земній кулі.

Метою роботи є вивчення основних характеристик фрактальних об'єктів та використання фрактальних підходів для дослідження берегової лінії Антарктиди.

Об'єкт дослідження: теорія фракталів та фрактальної розмірності.

Предмет дослідження: фрактальна розмірність ділянки берегової лінії Антарктиди.

Завданням роботи є дослідження можливості використання фрактальної розмірності для визначення складності ділянки берегової лінії Антарктиди.

У ході роботи було здійснено спробу визначення фрактальної розмірності ділянки берегової лінії Антарктиди (між -102° - -60° східної довготи). У перспективі дослід дозволить судити про динаміку її змін унаслідок танення льодовика лише за одним числом.

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ»

МОДЕЛЮВАННЯ ПОШИРЕННЯ ГАММА-ВИПРОМІНЮВАННЯ В РЕЧОВИНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ГІЛЛЯСТИХ ПРОЦЕСІВ

Автор: **Веремчук Максим Романович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Дейнека О.Ю.**, асистент кафедри вищої математики НУВГП; **Остапчук Л.С.**, учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

У роботі з'ясовано можливості застосування стохастичних методів, зокрема гіллястих процесів, до моделювання поширення гамма-випромінювання.

Детально вивчені і викладені основні поняття теорії найпростіших випадкових процесів – ланцюгів Маркова, гіллястих процесів. Опрацьований матеріал застосовано до створення моделей поширення гамма-випромінювання в речовині. Отримано параметри кожної з моделей, які дозволяють прогнозувати характер перебігу процесів та можливість керувати його розвитком.

Зроблено висновок про те, що у випадках наявності масових виявів однорідних явищ із певною мірою точності доцільне використання стохастичних методів.

Такий спосіб моделювання проникнення гамма-квантів через речовину може вивчати питання радіологічного захисту, створення нових композиційних матеріалів та дослідження властивостей речовини в такому стані.

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕПЛОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ МЛИНІВСЬКОГО РАЙОНУ З ВИКОРИСТАННЯМ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА

Автор: **Лоза Олена Олегівна**, учениця 11 класу Підлозецької ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Наукові керівники: **Грицюк П.М.**, доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики НУВГП; **Поляк Г.П.**, учитель математики Підлозецької ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Метою роботи є розробка і обґрунтування еколого-економічної ефективності проекту енергозаміщення для систем соціальних об'єктів Млинівського району Рівненської області.

Робота складається з двох розділів. У першому розділі було обґрунтовано напрями енергозаміщення для соціальних об'єктів Млинівського району. У другому розділі побудовано математичну модель структури оптимального теплозабезпечення соціальних об'єктів та розглянуто основні напрями реалізації програми енергозаміщення для Млинівського району.

Робота є актуальною у світлі стрімкого подорожчання енергетичних ресурсів в Україні, може бути використана під час розробки програми енергозбереження та енергозаміщення для Рівненської області.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в аналізі проблеми та розробці проекту енергозаміщення для системи соціальних об'єктів Млинівського району Рівненської області.

Удосконалено підхід до проектування енергозаміщення системи соціальних об'єктів Млинівського району Рівненської області.

СТВОРЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ СКЛАДНИХ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФОРМ ДЛЯ СИСТЕМ ВЕНТИЛЯЦІЇ

Автор: **Юрко Тетяна Ігорівна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Ясінський М.М.**, канд. іст. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Остапчук Л.С.**, учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Актуальність роботи полягає в необхідності розробки математичної моделі складних геометричних форм для систем вентиляції під час виготовлення функціональних елементів повітропроводів. Ця модель дозволить оптимізувати витрати матеріалу (що сприяє ресурсо- та енергозбереженню), а також витрати робочого часу на виготовлення заготовок.

Мета роботи: розробити сукупну математичну модель на основі математичних моделей розгортки вентиляційних переходів круглого перерізу, багатосекторних відводів повітропроводів та вентиляційних зонтів. Така математична модель буде допомагати за заданими величинами будувати розгортки вентиляційних зонтів, переходів круглого перерізу, багатосекторних відводів при виготовленні повітропроводів для систем вентиляції повітря.

Завдання дослідження:

- розробити математичні моделі, що дозволятимуть виготовляти розгортки для переходів круглого перерізу;
- змодельовати положення точок круглого перерізу для повороту в багатосекторних відводах;
- розробити математичні моделі для знаходження параметрів у пристінних та рівносторонніх зонтах;
- розробити сукупну математичну модель, що дозволяє за заданими параметрами будувати розгортки деталей.

У науковій роботі розглянуто переходи круглих перерізів повітропроводів різного діаметра та переходи з круглого перерізу на прямокутний різних типів і створено математичну модель для визначення параметрів розгортки деталі. Проведено аналіз точок на зламі, розроблено програму, що дозволяє знаходити положення цих точок залежно від кінцевості секторів повітропроводу. У дослідженні подано методи математичного моделювання для знаходження параметрів структурних елементів пристінного і рівностороннього зонтів вентиляційних систем.

У науковій роботі узагальнено отримані результати і створено сукупну математичну модель для знаходження параметрів, що важливо для конструювання деталей вентиляційних систем.

МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛОЖЕННЯ ТОЧОК ЛАГРАНЖА У ВИПАДКУ ОБМЕЖЕНОЇ ЗАДАЧІ ТРЬОХ ТІЛ

Автор: **Олейнич Андрій Анатолійович**, учень 10 класу Костопільської гуманітарної гімназії імені Т.Г. Шевченка.

Наукові керівники: **Ковальська Т.І.**, учитель інформатики Костопільської гуманітарної гімназії імені Т.Г. Шевченка; **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доцент РДГУ.

Мета роботи полягає в розробці математичної моделі, що створює сліди еквіпотенціальних ліній гравітаційного поля двох масивних небесних тіл, та визначенні на основі створеної моделі положення точок Лагранжа в цьому полі.

Вивчення руху скінченного числа матеріальних точок під дією сил взаємного тяжіння є основною задачею небесної механіки. Частинним випадком основної задачі є обмежена задача трьох тіл. Розв'язки обмеженої задачі трьох тіл задають положення точки малої маси в стані рівноваги. Ці точки відносної рівноваги мають назву точок Лагранжа. Вони відіграють важливу роль під час вивчення особливостей руху тіл Сонячної Системи, а також у випадку тісних подвійних зоряних систем.

Створена нами комп'ютерна математична модель дає змогу отримати сліди еквіпотенціальних ліній гравітаційного поля двох масивних небесних тіл та визначити положення точок Лагранжа. Отримані результати в першому наближенні достатньо добре узгоджуються з теоретичними даними, що робить можливим використання розробленої моделі для подальших теоретичних досліджень.

Процес моделювання в цьому випадку спрямований на опрацювання задач відкритого типу (задач із нечітко сформульованою умовою). Постановка наступного завдання виникає в процесі створення таких моделей і може розвиватися у напрямку їх ускладнення.

МОДЕЛЮВАННЯ ТРАЄКТОРІЇ ЦЕНТРУ МАС СОНЯЧНОЇ СИСТЕМИ

Автор: **Колодійчук Дмитро Ярославович**, учень 9 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Турбал Ю.В.**, канд. фіз.-мат. наук, проф. кафедри прикладної математики НУВГП; **Яцук Т.А.**, учитель математики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Дослідження Сонячної Системи почалося дуже давно і є актуальним у наш час. Рух Сонячної Системи в просторі зводиться до руху однієї точки центра мас. Тому важливою та актуальною задачею є визначення координат центра мас Сонячної Системи та дослідження його зміни в часі.

Метою дослідження є визначення координат центра мас Сонячної Системи та на основі отриманих результатів опис його траєкторії відносно Сонця в період 2010–2015 рр.

Центром мас, або центром інерції тіла або системи тіл, називається геометрична точка, у якій умовно зосереджується вся маса системи.

У ході роботи було досліджено, з чого складається Сонячна Система, за якими законами рухаються планети Сонячної Системи, що таке центр мас та від чого залежать його координати.

Користуючись даними сайту <http://flashframe.li.ru>, провели розрахунки, за допомогою яких було визначено координати центра мас Сонячної Системи й на основі отриманих результатів побудовано його траєкторію відносно Сонця в період 2010–2015рр.

Результати дослідження можуть бути використані у дослідження Сонячної Системи або її руху в Галактиці.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ СМТ КВАСИЛІВ ВИКИДАМИ ДІЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Автор: **Довжик Дмитро Вікторович**, учень 11 класу Квасилівського НВК «Школа-ліцей» Рівненського району, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Грицюк П.М.**, доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики НУВГП; **Островік А.Б.**, учитель математики Квасилівського НВК «Школа-ліцей» Рівненського району.

Антропогенний вплив на навколишнє середовище, його забруднення різними відходами виробництва поряд із надмірним використанням природних ресурсів стали предметом широкого обговорення і всебічного вивчення. Це проблема пильної уваги таких міжнародних організацій, як ООН, ЮНЕСКО, Всесвітньої організації з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП), Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та ін. Найбільший антропогенний вплив на навколишнє середовище в сучасну епоху чинить промисловість, енергетика, сільське господарство й транспорт.

Актуальність роботи пов'язана з тенденцією погіршення стану довкілля в Україні, що зазначається у національних доповідях про стан навколишнього природного середовища та про стан техногенної безпеки.

Об'єкт дослідження: рівень забруднення атмосферного повітря смт Квасилів викидами промислових підприємств.

Предмет дослідження: математичні та комп'ютерні методи моделювання поширення забруднення від точкових та лінійних джерел.

Мета дослідження: побудувати картодіаграму забруднення території смт Квасилів пиловими викидами промислових підприємств.

Завдання дослідження:

- розробити методику розрахунку поширення пилового забруднення від точкових та лінійних джерел;
- розрахувати матрицю забруднення для кожного промислового об'єкта смт Квасилів;
- розрахувати сумарну матрицю забруднення для всіх промислових об'єктів смт Квасилів;
- побудувати графічне зображення (карту) пилового забруднення смт Квасилів.

Наукову новизну роботи становить розв'язок задачі про поширення пилового забруднення від точкових та лінійних джерел із використанням реальних даних для смт Квасилів.

Методи дослідження:

- збору первинної інформації (вивчення наукової літератури з питання, Інтернет пошук; пошук екологічних даних та статистичних даних нашої місцевості, збір фотодокументів);
- обробки інформації (нанесення прямокутної системи координат на карту місцевості, математичні розрахунки забруднення, створення програми на мові Pascal);
- екологічного підходу до класифікації стану забруднення навколишнього середовища в різних точках місцевості.

Практичне значення: робота дозволяє оперативно створювати карти пилового забруднення смт Квасилів з надходженням нових даних про інтенсивність забруднення від точкових та лінійних промислових об'єктів.

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ПРОБИВНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ БРОНЕБІЙНОГО СНАРЯДА ВІД ФОРМИ БРОНІ

Автор: **Нагорний Андрій Іванович**, учень 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Турбал Ю.В.**, канд. фіз.-мат. наук, професор кафедри прикладної математики НУВГП; **Красавіна В.В.**, учитель математики Рівненської гімназії «Гармонія».

У роботі розглянуто види бронейних снарядів, їх призначення та дію на броню, класичну залежність пробивної сили снаряда від калібру, товщини броні, кута влучання та маси.

Запропоновано формулу обрахунку пробивної сили снаряда у випадку, коли поверхня є ламаною складної структури. Із використанням відповідної формули досліджено ударну дію снаряда у випадку, коли поверхня є фрагментом сніжинки Коха для різних кутів падіння снаряда.

У результаті дослідження показано, що за менших кутів зміна конфігурації броні впливає негативно на характеристику пробивної сили. У той же час при кутах, що наближаються до використання відповідної конфігурації броні, є суттєвий вигреш. За кута падіння пробивна дія залишається незмінною.

Відповідну конфігурацію броні рекомендується використовувати для тих фрагментів броні танків, для яких імовірність під кутом є максимальною.

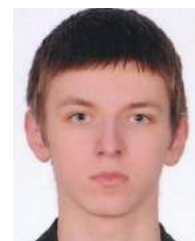
ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

СЕКЦІЯ «ТЕОРЕТИЧНА ФІЗИКА»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОШИРЕННЯ ЕЛЕКТРОМАГНІТНИХ ХВИЛЬ У МЕТАМАТЕРІАЛАХ

Автор: **Омелюх Антон Ігорович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Наукові керівники: **Сідлецький В.О.**, канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри фізики РДГУ; **Луцюк Т.В.**, учитель фізики Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Дослідження властивостей метаматеріалів та їх інтерпретація становить важливе теоретичне і прикладне завдання сучасної фізики. Успішні розробки в цьому напрямі ведуть до створення інноваційних оптичних пристроїв.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні закономірностей і теоретичному аналізі від'ємного заломлення світла.

Завдання дослідження:

- аналіз процесів поширення світлових променів у метаматеріалах;
- дослідження умов реалізації від'ємного заломлення світла;
- побудова якісної моделі поведінки електромагнітної хвилі у метаструктурах на основі методів варіаційного числення;
- установлення можливостей подальшого використання метаматеріалів у різних галузях науки і техніки.

Предмет дослідження: процеси поширення електромагнітних хвиль у середовищах із від'ємним показником заломлення.

Об'єкт дослідження: метаматеріали та їх властивості.

У роботі проаналізовано та визначено ряд закономірностей поширення електромагнітних хвиль у речовинах із від'ємним показником заломлення. На основі методів варіаційного числення побудована якісна модель поведінки електромагнітної хвилі у метаматеріалі. Установлено зв'язок між особливостями структури та характеристиками метаматеріалів. Показано, що від'ємне заломлення є «наведеною» властивістю, яка реалізується завдяки модуляції падаючої хвилі середовищем. Досліджено анізотропію показника заломлення за умов модуляції світла поверхневими акустичними хвилями.

КЛАСИЧНИЙ ТА РЕЛЯТИВІСТСЬКИЙ ЕФЕКТ ДОПЛЕРА

Автор: **Позняхівський Дмитро Валерійович**, учень 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії імені Т.Г. Шевченка.

Наукові керівники: **Кузнюк Ю.Б.**, учитель фізики Костопільської гуманітарної гімназії імені Т.Г. Шевченка; **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Ефект Доплера – це зміна частоти коливань або довжини хвилі, які сприймаються спостерігачем (приймачем коливань), унаслідок руху джерела хвиль і спостерігача відносно один одного.

Ефект Доплера був установлений для звукової хвилі. Проте він справедливий для будь-якого типу хвиль, наприклад, для оптичних хвиль. Зміщення ліній у спектрі зірки щодо спектру порівняння в червоний бік свідчить про те, що зоря віддаляється від нас, зсув у фіолетовий бік спектра – зірка наближається до нас. На зміни частоти може впливати тільки один релятивістський ефект – уповільнення часу. Або уповільнення часу рухомого джерела (падіння частоти у γ разів при передачі сигналу), або уповільнення часу рухомого приймача (збільшення частоти в γ разів). Досить прибрати фактор уповільнення часу з релятивістських формул, тоді формули одразу ж перетворюються на класичні. Варто у класичні формули ввести фактор уповільнення часу – і класичні формули одразу ж перетворюються на релятивістські.

Розроблена нами комп'ютерна математична модель дає змогу дослідити особливості як класичного, так і релятивістського ефекту Доплера. Вона може бути з успіхом використана в навчальному процесі.

Процес моделювання в цьому випадку спрямований на опрацювання задач відкритого типу (задач із нечітко сформульованою умовою). Постановка наступного завдання виникає в процесі створення таких моделей і може розвиватися у напрямку їх ускладнення.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ВИРОБНИЦТВА ЕНЕРГІЇ НА ОСНОВІ ГЕЛІОСИСТЕМИ З СОНЯЧНИМ СОЛЯНИМ СТАВКОМ

Автор: **Пугачов Роман Миколайович**, учень 9 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6.

Наукові керівники: **Галатюк М.Ю.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Галатюк Т.Ю.**, учитель фізики Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6.

Виробництво теплової та електричної енергії є важливим науково-технічним аспектом вирішення глобальної проблеми енергозабезпечення, актуальність якої для України є беззаперечною і очевидною. Одним із напрямків вирішення цієї проблеми є пошук альтернативних джерел енергії. Зазвичай ідеться про такі екологічно чисті й відновлювальні джерела енергії, як енергія Сонця, вітру, енергія геотермальних вод та інше.

Актуальність пошуку альтернативних теоретичних і технологічних моделей виробництва теплової і електричної електроенергії на основі використання сонячної енергії в контексті глобальної енергетичної проблеми і зумовило тему дослідження.

Метою роботи є вивчення можливостей виробництва теплової та електричної енергії на основі використання сонячного соляного ставка та розробка теоретичної моделі його функціонування.

Пошук і розробка теоретичних моделей виробництва теплової і електричної енергії на основі використання сонячного випромінювання є актуальною у контексті вирішення глобальної проблеми енергозабезпечення.

У результаті дослідження нами розроблена елементарна теоретична модель функціонування сонячного соляного ставка. Запропонована теоретична модель містить фізичну, математичну і графічну складові. В основі фізичної складової лежать фундаментальні фізичні закони, фізичні механізми теплопровідності, конвекції і закони, що їх описують. Математична складова відображена формулами, які дають можливість зробити кількісну оцінку окремих параметрів сонячного соляного ставка. Графічна складова моделі представлена у відповідних рисунках і схемах.

Розроблена теоретична модель є неповною, що залишає поле для подальшої її розробки і дослідження, зокрема у системі генерування електричної енергії на електростанціях, які працюють на основі сонячного соляного ставка.

СЕКЦІЯ «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ФІЗИКА»

РАДОНОМЕТРИЯ ПРИРОДНИХ ВОДНИХ ДЖЕРЕЛ ЗДОЛБУНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Квасюк Юрій Володимирович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Лебедь О.О.**, старший викладач кафедри хімії та фізики НУВГП.

Небезпечним природним джерелом внутрішнього радіоактивного опромінення людини є газ радон. Здолбунівський район Рівненщини знаходиться в зоні Волинської височини – західного схилу Українського кристалічного щита. Це територія потужної концентрації уранових руд, які є джерелом радону і які залягають на глибині до 800 м. Емануючи з геологічних порід, радон насичує підземні води і разом із ними потрапляє в природні водні джерела й артезіанські свердловини. Вода, забруднена радоном, інтенсивно використовується в народному господарстві району.

Мета дослідження: створення карти забруднень радоном-222 природних водних джерел Здолбунівського району Рівненщини.

Об'єкт дослідження: вміст у зразках води природних водних джерел радону-222.

Предмет дослідження: зразки води природних водних джерел.

У роботі вперше було проведено комплексне визначення і картографування радіологічних характеристик природних водних джерел Здолбунівського району Рівненщини. Значення об'ємної активності радону проб води знаходяться в широких межах порядку величини від 2Бк/л до (14 ± 5) Бк/л. Із ними узгоджуються значення питомої активності приджерельного ґрунту. Джерела з високою концентрацією радону (більше 10Бк/л) зосереджені у вузькій смузі шириною 5-7 км, яка простягається з півдня на північ у центральній частині району, джерела з низькою концентрацією (менше 5Бк/л) знаходяться в східній частині району, джерела з середньою концентрацією (5-10Бк/л) – у західній.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ І ФАЗОВОГО СКЛАДУ НАНОПОРОШКІВ СПОЛУК МЕТАЛІВ, ОТРИМАНИХ ЕЛЕКТРОЛІТИЧНИМ СПОСОБОМ

Автор: **Сідлецький Станіслав Валентинович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Сідлецький В.О.**, кандидат фіз.-мат. наук, доцент кафедри фізики РДГУ; **Работюк М.К.**, учитель фізики Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Нанотехнології, спрямовані на виготовлення різних наноструктур і нових матеріалів, останнім часом стали предметом інтенсивного наукового зацікавлення. Таке зацікавлення викликають нові способи синтезу наноматеріалів, які б дозволили отримувати нанодисперсні порошки в промислових масштабах. Не менш важливими є питання отримання наноструктур із необхідним комплексом експлуатаційних характеристик.

Мета роботи: розробка та апробація електролітичного методу отримання наноструктурованих сполук кадмію і дослідження їх фазового складу та властивостей.

Завдання досліджень:

- за допомогою електролітичного методу отримати нанопорошок сполук кадмію;
- методом рентгеноструктурного аналізу визначити фазовий склад отриманого порошку та розмір наночастинок;
- із застосуванням кількісного аналізу визначити об'ємний і масовий вміст компонентів отриманих нанопорошків;
- дослідити властивості отриманих матеріалів;
- на основі проведеного аналізу зробити висновок про перспективність використання наночастинок сполук кадмію.

Об'єкт досліджень: методи синтезу наноструктурованих матеріалів.

Предмет досліджень: електролітичний спосіб отримання нанопорошків сполук металів.

У роботі показана можливість отримання нанодисперсних порошків гідроксиду кадмію та карбонату кадмію електролітичним методом із використанням кадмієвих електродів та розчину кухонної солі в якості електроліту. Проведений рентгеноструктурний аналіз і дослідження спектрів поглинання показали, що були одержані нанодисперсні порошки карбонату кадмію, гексагональної фази $\text{Cd}(\text{OH})_2$ та моноклінної фази $\text{Cd}(\text{OH})_2$ з розмірами зерна 19,7 нм, 25,1 нм, 18,2 нм відповідно.

На основі розробленої методики проведення кількісного аналізу, яка базується на обробці рентгенівських дифрактограм зразків, визначено об'ємний та масовий вміст компонент суміші в дрібнодисперсних порошках. Проведені розрахунки показали, що на об'ємний (масовий) вміст $\beta\text{-Cd}(\text{OH})_2$ (гексагональна модифікація гідроксиду кадмію), $\gamma\text{-Cd}(\text{OH})_2$ (моноклінна модифікація гідроксиду кадмію), CdCO_3 (карбонат кадмію) впливають технологічні умови, зокрема підготовка електроліту та умови самого дослідження.

РОЗРАХУНОК МАГНІТНИХ ПОЛІВ СТАЦІОНАРНИХ МАГНІТІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ДЕМОНСТРАЦІЙНОГО ПРИЛАДУ З МЕХАНІКИ

Автор: **Поліщук Ольга Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненської української гімназії, вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Левшенюк В.Я.**, канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Кочубей С.П.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Відомо, що різнойменні полюси магнітів притягуються, а однойменні відштовхуються. На основі цієї властивості нами було запропоновано конструкцію магнітної системи приладу для демонстрації основних закономірностей механічного руху і його вивчення у шкільному курсі фізики.

Для практичної реалізації приладу було створено теоретичну модель і розв'язано систему теоретико-експериментальних задач зі взаємодії стаціонарних магнітів. Так, було запропоновано систему горизонтальних і вертикальних магнітів підвісу, розраховано сили їхньої взаємодії залежно від відстані між ними. Для розрахунків була використана математично-обчислювальна програма Femm.

Для перевірки теоретичної моделі було виготовлено експериментальний прототип приладу. У ході його перевірки та експлуатації було встановлено розбіжності між теорією і практикою: було виявлено, що дієвою є система вертикальних магнітів, а система горизонтальних є нестабільною.

Для виготовлення прототипу приладу було використано магнітопласти на основі ферит-барію, які зазвичай використовують в ущільнювачах дверей холодильників. У ході експериментів було доведено, що на основі означених магнітів можна досягти сили взаємовідштовхування, достатньої для левітації вантажів масою до 1 кг.

Результати роботи можуть бути використані у подальших дослідженнях систем на основі магнітної левітації.

ВПЛИВ ДОМШОК НА ПОВЕРХНЕВИЙ НАТЯГ РІДИН

Автор: **Тарасюк Богдан В'ячеславович**, учень 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець гуртка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Полюхович О.В.**, учитель фізики Володимирецького районного колегіуму.

Рідина – агрегатний стан речовини, проміжний між газоподібним і твердим. Результати експериментальних досліджень показали, що поверхневий натяг води в Білому та Воронківському озерах менший, ніж у дистильованій, що свідчить про велику кількість у ній гліцерину. Кількість гліцерину в озерах зростає до завершення купального сезону, і його концентрація зменшується з віддаленням від берегів. Тому з оздоровчою метою краще надавати перевагу відпочинку на поліських озерах Володимиреччини у серпні. Поверхневий натяг води зменшується зі зростанням температури.

При додаванні до води солі та цукру поверхневий натяг збільшується, а при додаванні етилового спирту чи гліцерину, навпаки, зменшується. Найбільший вплив на поверхневий натяг води дає пральний порошок «Ariel», а найменший – порошки «Лотос» і «Gala», поверхневий натяг розчинів яких майже не відрізняється. Тому під час купівлі дешевших пральних порошків із метою економії коштів варто надавати перевагу «Лотосу».

Під час дослідження поверхневого натягу березового та кленового соків можна зробити висновок, що краще робити заготовку соків із дерев, що ростуть на дерново-підзолистих супіщаних ґрунтах у другій половині березня, тому що сік більш цукристий. Для отримання кращих смакових властивостей овочів їх потрібно вирощувати на дерново-підзолистих супіщаних ґрунтах. Досліджено, що при розбавлянні молока водою і при додаванні до високооктанового бензину А95 низькооктанових А80 та ДП поверхневий натяг збільшується.

СЕКЦІЯ «АСТРОНОМІЯ ТА АСТРОФІЗИКА»

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗШИРЕННЯ КРАБОПОДІБНОЇ ТУМАННОСТІ

Автор: **Омелюх Антон Ігорович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої ЗОШ I-III ступенів № 15, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Левшенюк В.Я.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики і хімії РДГУ; **Луцюк Т.В.**, учитель фізики Рівненської спеціалізованої ЗОШ I-III ступенів № 15.

Теоретично утворена після вибуху наднової хмара речовини Крабоподібної туманності має розширюватися зі швидкістю, значення якої постійно зменшується через захоплення нових мас

міжзоряного газу. Проте проведені у 40-90 роках ХХ ст. дослідження такого зменшення швидкості розширення не виявили. Разом із цим було висловлено гіпотезу, що вказана туманність на цьому етапі свого розвитку розширюється прискорено (що також поки не підтверджено). Означене зацікавило нас й послугувало причиною вибору теми дослідження.

Об'єкт дослідження: Крабоподібна туманність.

Предмет дослідження: процес розширення Крабоподібної туманності.

Мета: дослідити динаміку розширення Крабоподібної туманності з плином часу.

Виходячи з об'єкта, предмета і мети дослідження, були поставлені наступні завдання: розглянути історію дослідження процесу розширення Крабоподібної туманності; за наявними у вільному доступі фотографіями туманності оцінити зміну її розмірів та швидкість розширення. Основою для експериментальної частини дослідження послугували 4 фотографії туманності, отримані в оптичному діапазоні у період із 1914 по 2014 рр.

Наукова новизна дослідження: виконано оцінку швидкості розширення окремих фрагментів Крабоподібної туманності у період із 1914 по 2014 рр. та виявлено факт зменшення цієї швидкості з плином часу.

Практичне значення результатів дослідження: запропоновано методику оцінки швидкості розширення туманності відносно опорних зір, яка може бути використана у майбутньому для уточнення динаміки розширення Крабоподібної туманності астролюбителями або учнями під час вивчення астрономії в школі.

У ході виконання роботи нами було запропоновано методику оцінки зміни розмірів туманності та встановлено, що швидкість її розширення за останні 100 років зменшилася. При цьому це зменшення було нелінійним, що у свою чергу виключає гіпотезу про наявність сталого гальмуючого прискорення у досліджуваній період часу.

На основі теоретичних розрахунків показано, що Крабоподібна туманність перебуває у стадії так званого вільного розширення, а на основі експериментальних даних оцінено дату початку її утворення (вибуху наднової): 1100 – 1246 рр. Для узгодження історичної (1054 р.) та експериментальної дати утворення висловлено гіпотезу, що відразу після вибуху оболонка (ударна хвиля) могла рухатися прискорено і швидкість її зростала. У подальшому внаслідок захоплення мас навколишньої зоряної речовини вона загальмувалася і швидкість її почала зменшуватися, що ми й спостерігаємо сьогодні. Тому пропонується сама методика визначення моменту вибуху є оціночною.

ОЦІНКА ПАРАМЕТРІВ КОСМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА ЇХ ЗОБРАЖЕННЯМИ НА АСТРОФОТОГРАФІЯХ

Автор: **Синюк Ярослав Сергійович**, учень 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Левшенюк Я.Ф.**, учитель фізики та астрономії Рівненської гімназії «Гармонія».

Більшість наземних наукових обсерваторій розміщують отриману ними інформацію (переважно у вигляді фотографій) на своїх сайтах, забезпечуючи вільний доступ для всіх зацікавлених дослідників. Інформацію зі своїх космічних апаратів, що працювали або й досі працюють у межах проекту «Великі обсерваторії» у вільний доступ надає і NASA. Значний внесок у проблему дослідження Всесвіту роблять і прості фотографи – професійні любителі та аматори астрофотографії, за знімками яких можна провести оцінку багатьох параметрів космічних об'єктів.

Метою роботи є можливість проведення у шкільних умовах кількісної оцінки характеристик космічних об'єктів та літальних апаратів за їх астрофотографіями.

Об'єкт дослідження: кількісна оцінка характеристик космічних об'єктів і літальних апаратів за їх фотографіями.

Предмет дослідження: фотографії астрономічних об'єктів та літальних апаратів.

За фотографією «Небо над Гонконгом», зробленою 10.02.2010, код доступу: http://apod.nasa.gov/apod/image/1002/2010hongkong_lau_1_2048.jpg, визначено широту Гонконгу $\varphi \approx 22^\circ$ (справжня широта місцевості м. Гонконг, в околицях якого було зроблено фото, становить $22^\circ 17' 07''$. Тобто проведені нами вимірювання є цілком правомірними). Висота Місяця над горизонтом $h \approx 6^\circ$ та час експозиції $t \approx 1 \text{ аїї } 0 \text{ а}$. За фотографією поверхні Марса, створеною на основі аналізу та обробки результатів роботи апаратів серії «Вікінг» (фотографія розміщена на сайті: USGS Astrogeology Science Center.), зроблено оцінку довжини великого каньйону на Марсі: $l = 4352 \text{ км}$ (визначена довжина за фотографією практично збігається зі справжньою, на думку астрономів, довжиною каньйону). За фотографією «Зубенелгенубі та її друзі» зробленою 04.05.2004 фотографом Франсуа де Туїтом і доступною для перегляду за посиланням: URL:http://apod.nasa.gov/image/0405/zuben_dutoit_c1/jpg/, проведено оцінку відстані між фізично подвійними зорями: $S = 5396 \text{ а.і.}$ За фотографією літака MD-11 на фоні Сонця, зробленою французьким астрофотографом Тьєрі Легатом (Thierry Legault) 13 січня 2001 р. та доступною за посиланням: <http://apod.nasa.gov/apod/ap010129.html>, зроблено оцінку відстані до літака:

$L \approx 4 \text{ а.і.}$

ВИКОРИСТАННЯ СЦИНТИЛЯЦІЙНИХ ДЕТЕКТОРІВ ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ КОСМІЧНИХ ЧАСТИНОК

Автор: **Мамедова Сабіна Ільдар кизи**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8, вихованка РМЦТУМ.

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Степанюк О.І.**, учитель фізики Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Основні труднощі в експериментальному вивченні частинок гранично високих енергій пов'язані з дуже низькою інтенсивністю космічного випромінювання таких енергій. Це потребує створення установок із великою площею контролю, які, тим не менше, не можуть забезпечити достатньої статистики за найвищих енергій. В останні роки у світі обговорюється, а в ряді країн уже реалізується ідея створення експериментальної установки для дослідження в галузі фізики космічних променів із використанням «хмарних» технологій мережі Інтернет.

Метою роботи стало вивчення можливостей використання експериментальної установки Інтернет-проекту «Русалка», реалізованої на базі сцинтиляційних детекторів та GPS-приймачів, для реєстрації та аналізу космічних частинок.

У результаті проведених досліджень встановлено основні параметри і робочі характеристики станції, необхідні для детектування широких атмосферних злив (ШАЗ) та аналізу супутніх процесів.

Визначено параметри розділення істинних та випадкових подій. Зокрема проведено розрахунки впливу фонових подій на події класу А.

Досліджено основні показники режиму роботи сцинтиляційних детекторів станцій: загальну швидкість лічби подій, швидкості лічби подій класу А та В, розподіл зареєстрованих сигналів за тривалістю.

ДОСЛІДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ КОСМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Автор: **Малишевський Максим Миколайович**, учень 10 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 4.

Науковий керівник: **Васильєв Р.О.**, учитель фізики Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 4.

Небесне тіло, що пролетіло в атмосферу Землі і залишає в атмосфері яскравий слід, що світиться, називається метеором, якщо воно не яскравіше 4-ї зоряної величини. В іншому випадку (яскравіше або помітні кутові розміри тіла) – болідом.

На нашу планету постійно падають космічні тіла. Деякі з них мають розміри піщинки, інші можуть важити кілька сотень кілограм і навіть тонн.

Різні космічні об'єкти під час зіткнення становлять небезпеку для життя на планеті. Ступінь небезпеки може бути різний: від дрібних руйнувань до глобальної катастрофи в планетарному масштабі.

Способи запобігання зіткнень вимагають компромісів у таких категоріях, як загальне виконання, витрати, ефективність і технологічна підготовленість. Існує кілька методів зі зміни траєкторії астероїда / комети, які спрямовані на запобігання зіткнення (відхилення або фрагментація), за джерелом енергії (кінетичний, електромагнітний, гравітаційний, сонячний / тепловий або ядерний) і щодо стратегії підходу (перехоплення, зустріч або віддалена установка).

За всю історію Землі на неї впало кілька тисяч астероїдів діаметром близько 1 км і десятки тіл діаметром більш 10 км. Щорічно на нашу планету падає приблизно п'ятсот метеоритів – метеороїдів і астероїдів. Атмосфера Землі захищає планету та її мешканців від руйнування краще, ніж будь-яка енергетична зброя.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РОЛІ УКРАЇНИ У ВІДНОВЛЕННІ ПРОГРАМИ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНОГО СУПУТНИКА ЗЕМЛІ

Автор: **Оніщук Вадим Васильович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 1 ім. В. Короленка, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Стасюк Л.В.**, учитель фізики та астрономії Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 1 ім. В. Короленка.

По закінченні радянської космічної програми «Луна» і американської «Аполлон» дослідження Місяця за допомогою космічних апаратів практично припинилися. На початку XXI століття Китай опублікував свою програму освоєння Місяця. Уважається, що це змусило інші космічні держави знову розгорнути місячні програми. На сьогодні можна констатувати початок нової місячної гонки під назвою «Повернення до Місяця». Актуальність цих проблем обумовила вибір теми наукової роботи.

Мета роботи: використовуючи останні дані провідних астрономічних спілок світу, зробити огляд перспектив відновлення місячної гонки та визначити можливий вклад у цей процес України.

Об'єкт дослідження: Місяць – природний супутник Землі.

Предмет дослідження: перспективні напрямки наукового, технологічного та практичного внеску України в реалізацію місячних місій.

Україна входить до п'ятірки країн, що мають замкнений цикл виробництва космічних ракет. Вітчизняні підприємства володіють 17 із 22 відомих у світі технологій і беруть участь у 50 міжнародних проектах. Уся ракетно-космічна галузь України знаходиться під управлінням Національного космічного агентства (з 1992 р.), усього в структурі агентства 30 підприємств.

Національне космічне агентство реалізує такі космічні проекти:

1. Циклон-4: новітній, більш потужний варіант ракет-носіїв «Циклон», створених ДКБ «Південне» і виготовлених ВО «Південний машинобудівний завод». У проекті передбачається запуск ракет із пускового центру Алкантара (Бразилія).

2. У 1995 р. ДКБ «Південне» ім. М.К. Янгеля і ДП «ВО «Південний машинобудівний завод» ім. А.М. Макарова» разом із американською компанією «Боїнг», норвезькою «Кварнер» і російською ракетно-космічною корпорацією «Енергія» створили спільне підприємство Sea Launch для реалізації унікального міжнародного проекту «Морський старт».

3. «Укрселена» – український полярний супутник Місяця. Основне завдання супутника – комплексні дослідження місячної поверхні за допомогою двох приладів: 1) радара з синтезованою апертурою зображень для глобального знімання поверхні Місяця у міліметровому діапазоні і 2) панорамного фотополариметра для спектрополариметричних досліджень в УФ і видимій ділянках спектра. Прилади розробляються науковими установами України.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТІ ІСНУВАННЯ, ПРИЧИН РУЙНУВАНЬ ТА ОЦІНКА ФІЗИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ РУХУ ГІПОТЕТИЧНОЇ ПЛАНЕТИ ФАЕТОН

Автор: **Жеребенко Юрій Валерійович**, учень 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ, **Левшенюк Я.Ф.**, учитель фізики та астрономії Рівненської гімназії «Гармонія».

Окрім Сонця, планет та їх супутників до складу Сонячної системи входять малі планети-астероїди, комети, дрібні метеорні тіла, космічний пил, міжпланетний газ, електромагнітні й гравітаційні поля та космічне проміння. У найбільш віддалених областях Сонячної системи, на відстанях близько 105 а.о., рухається велика кількість різного роду шматків льоду – залишків речовини, яка не ввійшла до складу планетних систем. Аналізуючи розміщення першого поясу астероїдів, астрономи замислювалися: «А чому так багато астероїдів між цими планетами? Можливо, з них не сформувалася свого часу планета, а можливо, це уламки планети, яка була зруйнована внаслідок космічної катастрофи?» Уперше думка про те, що пояс астероїдів є уламками планети, що знаходиться між Марсом і Юпітером, з'явилася ще у ХІХ ст., і не відкидається на сьогодні астрономами. Назва цієї гіпотетичної планети Фаетон.

Мета роботи: аргументувати можливість істинності думки щодо існування планети Фаетон та провести оцінку фізичних параметрів її руху.

Об'єкт дослідження: природні космічні об'єкти, що обертаються навколо Сонця.

Предмет дослідження: пояс астероїдів між Юпітером і Марсом.

У роботі зроблено огляд історичного аспекту дослідження проблеми можливості існування планети Фаетон, зокрема оглянуто легенду про існування Фаетона, правило Тіціуса-Бода та висновки з нього. Проведено оцінку фізичних та орбітальних параметрів Фаетона. Зокрема:

1. Зроблено оцінку густини гіпотетичної планети: $\rho_f = 3397 \frac{\hat{a}}{\hat{i}^3}$.

Для порівняння середні густини речовин Землі, Марса і Юпітера відповідно дорівнюють:

$$\rho_c = 5500 \frac{\hat{a}}{\hat{i}^3}, \quad \rho_1 = 3900 \frac{\hat{a}}{\hat{i}^3}, \quad \rho_p = 1300 \frac{\hat{a}}{\hat{i}^3}.$$

Тобто, як бачимо, є незаперечним той факт, що зі збільшенням відстані планети від Сонця тенденція зменшення густини зберігається.

2. За відомою середньою відстанню до планети з третього закону Кеплера визначено сидеричний (зоряний) період обертання планети: $T_f = 5$ років та значення відстаней від Сонця до Юпітера у перигелії і до Фаетона у апогеї.

3. Визначено сили, що діють на планету Фаетон зі сторони Юпітера і Сонця. Установлено, що зовнішніх гравітаційних чинників для руйнації планети могло бути достатньо.

РАДІОСПОСТЕРЕЖЕННЯ МЕТЕОРІВ ПОТОКУ КВАДРАНТИД 2014-2015 РР.

Автор: **Фурсов Денис Олександрович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої школи № 15, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Луцьок Т.В.**, учитель фізики та астрономії Рівненської спеціалізованої школи № 15.

Сучасна астрономія стала фундаментальною наукою, де використовуються різноманітні методи дослідження Всесвіту. Астрономи не тільки збирають інформацію про далекі світи, вивчаючи випромінювання, яке надходить із космосу до поверхні Землі, але й проводять експерименти на інших планетах. Швидкий науково-технічний процес дозволяє кожному любителю астрономії стати повноцінним радіоспостерігачем метеорів. Для проведення спостережень не потрібно використовувати дороге обладнання – достатньо побутового приймача і найпростішого комп'ютера.

Мета роботи: за допомогою радіоспостережень визначити кількість появи метеорів на небозводі 2–5 січня 2015 р.

Об'єкт дослідження: методи та засоби радіоастрономії.

Предмет дослідження: метеори потоку Квадрантид 2015 р.

У якості обладнання для експериментальної установки в роботі використано радіоприймач FM-діапазону VT3588, дипольна кімнатна антена для телевізора, персональний комп'ютер. Для запису процесу фіксування метеоритів була використана спеціальна комп'ютерна програма Meteor v 8.0.

Результати проведеного радіодослідження космічного простору в напрямку сузір'я Волопаса у період із 2 по 5 січня 2015 р. на наявність метеорів дозволяють фіксувати в цей період підвищення кількості зафіксованих метеорів. Максимум появи метеорів припадає на 4 січня. Незначна кількість зафіксованих метеорів у цей період (відмінність від візуально помічених дослідниками) пояснюється недосконалістю радіофіксувальної апаратури.

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТІ ПОДОРОЖІ В ПРОСТОРІ-ЧАСІ ЗА ДОПОМОГОЮ ВАРП-ДВИГУНА

Автор: **Мостюк Дмитро Леонідович**, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: **Смалюк О.М.**, учитель фізики Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що людству доведеться колись покинути Землю й освоювати все нові й нові світи через цілий ряд чинників, а саме: катастрофи всепланетного масштабу, вигорання водню на Сонці, пов'язане з цим його охолодження та зміна температурного режиму на Землі, демографічна проблема, пов'язана з перенаселеністю Землі, а тому й нестачею продуктів харчування, вичерпність корисних копалин. Також можна віднести до цього ряду психологічні, духовні та фізичні чинники.

Менш імовірними чинниками, що примушують людство освоювати інші світи, на наш погляд, можуть бути те, що пов'язані з діяльністю самої людини, а саме: збільшення озонної дірки, викликане господарською діяльністю людства, техногенні катастрофи всепланетного масштабу, ядерна загроза, епідемії, викликані генномодифікованими вірусами, від яких не можна було б швидко знайти способи лікування та ін.

Переміщуватися у космосі доведеться на величезні відстані. Оскільки космічний простір має гігантські масштаби, людині долетіти до найближчої зірки потрібно приблизно 4 світлові роки, але якщо правильно викривити простір, то до цієї зірки можна дістатися за кілька хвилин або навіть секунд.

Ми припускаємо, що подорож шляхом деформації простору можлива, і зупиняємося на одному зі шляхів її здійснення, а саме завдяки створенню так званого варп-двигуна.

Мета і завдання дослідження – з'ясувати, чи реально викривити простір і подорожувати в минуле і майбутнє і, якщо реально, то вказати технологію здійснення такої подорожі.

З огляду на мету поставлено такі дослідницькі **задачі**:

- дослідити властивості простору і часу;
- з'ясувати погляди сучасних фізиків на простір і час та розглянути можливості здійснення викривлення простору і часу;
- з'ясувати проблеми, які можуть виникнути під час подорожі у просторі і часі;
- дізнатися, які експерименти було проведено, щоб дослідити спосіб викривлення простору і часу.

Об'єкт дослідження – простір-час як єдине ціле, можливості викривлення простору-часу і на основі цього можливість здійснення подорожі в часі та просторі з надсвітловими швидкостями, а також проблеми, пов'язані зі створенням варп-двигуна.

Предмет дослідження – простір і час.

Наукова новизна отриманих результатів обумовлюється ідеєю створення варп-двигуна, за допомогою якого можна буде викривити простір і подорожувати з надсвітловою швидкістю.

ОПТИЧНІ ТЕЛЕСКОПИ ДЛЯ ЛЮБИТЕЛЬСЬКОЇ ТА ШКІЛЬНОЇ АСТРОНОМІЇ

Автор: **Павленчик Микола Миколайович**, учень 11 класу Рівненської класичної гімназії «Престиж», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Левшенюк В.Я.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Бурчєня О.В.**, учитель фізики Рівненської класичної гімназії «Престиж».

Важливою складовою частиною сучасної астрономії є так звана «любительська астрономія», яка давно набула значного поширення у світі й останнім часом стає популярною також і в Україні. Сприяє цьому процесу, в першу чергу, наявність сьогодні на ринку товарів відносно великого вибору доступних за ціною любительських телескопів. Проте означена доступність породжує і кілька проблемних запитань, які виникають у багатьох астрономів-початківців: «Який телескоп вибрати?», «Який телескоп кращий?», «Який телескоп мені купити для спостережень?».

Пропонована робота є продовженням дослідження, основною метою якого є відповідь на питання: який же телескоп сьогодні є оптимальним для астролюбителів та школярів у співвідношенні «характеристики / ціна».

У ході виконання експериментальної частини, нами було повторно проведено аналіз пропонованих сьогодні в Україні телескопів для любительської та шкільної астрономії за параметрами «характеристики / ціна». Отримані результати дозволяють констатувати:

- За наявності бюджету в 4000-12000 грн найоптимальнішим буде придбання телескопів-рефлекторів із механічною екваторіальною системою монтування: Bresser Pollux 150/1400 EQ-SKY із апертурою 150 мм або Sigeta ME-200 із апертурою 200 мм.
- Серед телескопів катадіоптричної системи найбільш оптимальним буде придбання Celestron C6-SGT або Celestron NexStar 6 SE із системою автоматичного електронного наведення та апертурою 150 мм, ціна яких близько 20000 грн. Тобто оптимальними наразі лишаються ті ж самі телескопи, що й минулоріч. Проте ціни на означені моделі у гривневому еквіваленті суттєво змінилися.

ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕКТРАЛЬНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СОНЦЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ДИСКРЕТНОГО АКТИНОМЕТРА

Автор: **Корнійчук Роман Сергійович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Малиновский Євгеній Вікторович**, керівник гуртка РМАНУМ, зав. лабораторій кафедри фізики РДГУ; **Янішевський В.І.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Сонце – типова зоря, властивості якої вивчені детальніше і краще, ніж інших зір завдяки її винятковій близькості до Землі. Шлях до з'ясування фізичної природи Сонця, механізмів передачі та випромінювання сонячної енергії був довгий і нелегкий. Однак і на сьогодні у дослідженнях цієї найближчої до нас зорі існує багато перспективних напрямків, які дозволяють глибше зрозуміти фізичну суть тих процесів, які у ній перебігають.

Мета роботи: за допомогою саморобного дискретного актинометра експериментально встановити числове значення величини сонячної сталої, дослідити поглинаючу здатність земної атмосфери; на основі експериментальних даних оцінити світимість Сонця, його ефективну температуру та кількість енергії, яка випромінюється Сонцем з одиниці поверхні; дослідити частотно-енергетичний розподіл випромінювання Сонця, що потрапляє на Землю.

Завдання дослідження: 1) зробити теоретичний огляд сучасних уявлень про будову, рух та температуру Сонця; 2) ознайомитися з актуальними сучасними методами дослідження Сонця, визначити їх переваги та недоліки; 3) виготовити диференційний актинометр та з його допомогою визначити кількість теплоти, яка отримується на поверхні Землі одиничною площадкою за одиницю часу; дослідити залежність цієї величини від висоти Сонця над горизонтом; 4) визначити кількість теплоти, що отримується одиницею площі поверхні в заданих частотних діапазонах; 5) на основі експериментальних даних оцінити частотний розподіл сонячної енергії, яка поглинається одиницею довжини атмосфери Землі.

СЕКЦІЯ «АЕРОФІЗИКА ТА КОСМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

ДЕТЕКТУВАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ШИРОКОЇ АТМОСФЕРНОЇ ЗЛИВИ КОСМІЧНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Автор: **Никитюк Діана Анатоліївна**, учениця 11 класу Мізоцького НВК «Загальноосвітня школа I-II ступенів – ліцей» Здолбунівського району; вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Лебедь О.О.**, старший викладач кафедри хімії і фізики НУВГП.

20 липня 2014 р. з метою відпочинку на морі автор роботи здійснювала авіапереліт за маршрутом Україна (м. Київ, аеропорт Бориспіль) – Туреччина (м. Мармеріс, аеропорт Даламан). Переліт здійснювався на висоті 10700 м. Була виконана вимога екіпажу про від'єднання всіх електронних пристроїв. Під час посадки в аеропорту при ввімкненні телефону було виявлено дефект рідкокристалічного монітора у формі темної плями круглястої форми, що може однозначно свідчити про радіаційний вплив частинок ШАЗ на напівпровідникові матеріали керуючих транзисторів екрана. Використання в якості реєструвального пристрою екрана мобільного телефону для визначення характеристик частинок ШАЗ і обумовила вибір теми наукової роботи.

Мета дослідження: визначення фізичних характеристик широкої атмосферної зливи за допомогою радіаційних дефектів екрана мобільного телефону.

Об'єкт дослідження: космічні частинки широкої атмосферної зливи.

Предмет дослідження: екран мобільного телефону з радіаційними дефектами.

У роботі за радіаційними дефектами екрана мобільного телефону оцінено числове значення енергії, витраченої на деструкцію пікселів $A_{\text{doi}} \approx 1,4 \cdot 10^5 \text{ а}$, визначено значення висоти взаємодії частинки ПКВ з ядром атома атмосфери ($H = 12200 \text{ м}$), яке узгоджується з теоретичними даними. Визначене положення максимуму інтенсивності частинок зливи ($X_{\text{max}} = 525 \text{ а/н}^2$), яке відповідає висоті $\sim 5000 \text{ м}$ над рівнем моря, дозволяє спрогнозувати кількісний склад частинок ШАЗ, із яких 25500 складають електрони та фотони і лише близько 500 частинок – адрони, та визначити мольєрівський радіус електронно-фотонної компоненти ШАЗ, що становить: $R_M = 1,566 \left(\frac{\text{а}}{\text{н}^2} \right)$.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВУЛКАНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОНЯЧНІЙ СИСТЕМІ

Автор: **Цимбалюк Іванна Віталіївна**, учениця 10 класу Великомидського НВК «Загальноосвітня школа I-II ступенів – ліцей».

Наукові керівники: **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Сачук О.І.**, учитель фізики Великомидського НВК «Загальноосвітня школа I-II ступенів – ліцей».

Енцелад – шостий за розмірами супутник Сатурна. Відкриття водяних вулканів, яке сталося в 2005 році, поряд з ознаками наявності внутрішнього тепла і малим числом ударних кратерів на Південному полюсі вказує на те, що геологічна активність на Енцеладі зберігається донині.

Енцелад – одне з трьох небесних тіл у Сонячній Системі (поряд із супутником Юпітера Іо і супутником Нептуна Тритоном), на якому спостерігаються активні виверження. Дослідники, беручи участь у проєкті «Кассіні», намагаються зрозуміти природу деяких геологічних і атмосферних дивацтв Енцелада. Тепер багато що стало очевидним завдяки тому, що ці аномалії вдалося звести в єдину систему.

Цікаво долучитися до цього процесу, тому ми вирішили провести оцінку висоти викидів води на Енцеладі за їх зображеннями, отриманими з мережі Інтернет.

На зображенні висоту водяного вулкана можна виміряти в мм, потім визначити масштаб зображення і вже за відомим масштабом оцінити в кілометрах висоту водяних вулканів на Енцеладі.

Результати вражають. На небесному тілі, діаметр якого 504,2 км, викиди сягають 171,4 км.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РУХУ АСТЕРОЇДІВ ТА КАРЛИКОВИХ ПЛАНЕТ У СОНЯЧНІЙ СИСТЕМІ

Автор: **Тивонюк Володимир Петрович**, учень I курсу Костопільського будівельно-технологічного коледжу НУВГП, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Пінчук Р.О.**, викладач фізики Костопільського будівельно-технологічного коледжу НУВГП.

Запущений НАСА у вересні 2007 року зонд Dawn (Світанок) почав наближатися до карликової планети Церера. Зонд Dawn увійде в історію дослідження космосу як перший у світі космічний

апарат, який досліджував за один запуск відразу два космічні об'єкти в Сонячній Системі, перебуваючи при цьому на їх орбітах. Першим об'єктом, який вивчав зонд у період із серпня 2011 року по серпень 2012 року, був астероїд Веста.

Мета роботи: розробити математичну модель та дослідити за її допомогою рух малих тіл Сонячної Системи в головному поясі астероїдів між орбітами Марса і Юпітера. Розроблена математична комп'ютерна модель дала можливість розрахувати середню відстань до Сонця від астероїдів. Перевірка отриманих нами результатів щодо їх відповідності III закону Кеплера виявила значне відхилення лише у Церери і Ероса. Інші значення дають достатнє узгодження результатів. Привертає увагу те, що в астероїдів планет значні ексцентриситети, досить великі кути нахилу орбіти до екліптики (моделювання орбіт необхідно проводити в 3D форматі). Усі вказані значення потребують подальшого уточнення під час нових досліджень.

Розроблена математична комп'ютерна модель для оцінки значення швидкості руху астероїда по своїй орбіті в будь-який момент теж дала задовільні результати.

Створені математичні комп'ютерні моделі можуть бути використані в навчальному процесі.

Не підлягає сумніву, що астрономи продовжать вивчення вже відкритих об'єктів за допомогою наземних телескопів, технічні можливості яких дозволять дізнатися багато цікавого про нову категорію « мешканців » Сонячної Системи.

ВІДДІЛЕННЯ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ

СЕКЦІЯ «ГЕОГРАФІЯ ТА ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО»

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ

У СИСТЕМІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Ручка Петро Миколайовича**, учень 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Яроменко О.В.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії і туризму МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Розвиток фестивального туризму є можливим завдяки наявності та використанню унікальних природних, історико-культурних та соціально-економічних ресурсів, які доповнюються самобутньою історією та культурою краю.

За насиченістю, різноманітністю і перспективами залучення природних та історико-культурних туристсько-рекреаційних ресурсів Рівненщини для використання у фестивальному туризмі найкращі умови склалися у Острозькому, Зарічненському та Рокитнівському районах. Наявний значний релігійно-обрядовий потенціал для розвитку фестивального туризму, що дозволить сформувати унікальний туристичний продукт у регіоні.

Регіональна фестивальна діяльність Рівненщини досить різноманітна за змістом. Найбільше проводиться фестивалів із різних видів музичного мистецтва. Регіональними центрами фестивального туризму є м. Рівне та м. Дубно. Фестивалі обласного значення складають найбільшу частку серед усіх фестивалів, що відбуваються на Рівненщині та мають на меті залучення туристів з інших регіонів та інших країн. Найбільше в області проходить фестивалів у травні та червні.

У роботі вперше висвітлено географію фестивальної діяльності як складової туристичного продукту Рівненської області. Розкрито чинники розвитку фестивального туризму в регіоні та встановлено просторово-часові закономірності фестивального руху регіону. Запропоновано картографічну модель видової та внутрішньорегіональної структури фестивального туризму області.

МЕТОДОЛОГІЯ ПЛАНУВАННЯ І ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНИХ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСПЕДИЦІЙ

Автор: **Басич Альона Вікторівна**, учениця 10 класу Рокитнівського НВК "Школа I-III ступенів – лицей".

Науковий керівник: **Хмельовський Ю.Л.**, учитель географії Рокитнівського НВК "Школа I-III ступенів – лицей".

Дослідницька діяльність у формі мандрівок із краєзнавчими завданнями, а також експедицій є найулюбленішими заняттями дітей. Реальне залучення учнів до конкретних природоохоронних чи пам'яткоохоронних справ дає їм можливість відчувати свою причетність до проблем рідного краю, виховує почуття відповідальності та регіонального патріотизму і водночас сприяє розвитку краєзнавства.

Наукова спрямованість шкільних краєзнавчих експедицій та успішність заходів вимагає від їх керівників високої кваліфікації і методичних знань. Відповідна інформація є нині малодоступна і розрізнена. Тож ця наукова робота є спробою ліквідувати цей інформаційний вакуум.

Метою науково-дослідної роботи є узагальнення теоретичних та практичних етапів розроблення, організації та

проведення експедиційних маршрутів в умовах шкільних навчальних закладів.

Об'єктом дослідження став дитячо-юнацький шкільний туризм. Предметом дослідження є теоретичне дослідження і узагальнення основних етапів організації та проведення шкільних краєзнавчих експедицій та їх практичне застосування.

Практика показує, що найбільш доцільно польові краєзнавчі дослідження експедиційного характеру здійснювати в ступеневих туристських походах (до 75 км пішої ходи). Не слід забувати й про інші види активного пересування, які набули поширення серед школярів – велосипедний і водний туризм.

Тематика шкільних краєзнавчих експедицій різноманітна. Існують лише два напрями шкільних польових експедиційних досліджень – географічний та історичний. Лише топонімічні дослідження можна віднести до історико-географічного напрямку, оскільки наукове обґрунтування походження назв базується не лише на географічних, а й на історичних та лінгвістичних знаннях.

Форми і методи досліджень повинні бути зрозумілими, простими, доступними для дітей і водночас захоплюючими; вони мають давати учням відчуття радості першовідкриття та підкреслювати значущість виконуваної роботи.

Головним складником успіху експедиції є вибір теми. Не варто обирати тему, яка вже достатньо вивчена, особливо якщо цим займалися відомі краєзнавці, учені. А коли й обирати, то її новий аспект, аби внести щось своє, раніше не відоме, маловивчене, не узагальнене, не систематизоване. Цінується розробка вузької теми, яка досить глибоко і всебічно розглядається та досліджується. Реалізація завдань експедиції залежить також і від урахування особливостей спілкування з місцевими жителями.

У післяекспедиційній роботі не варто нехтувати етапом камеральної обробки зібраних матеріалів. Крім складання загального звіту, матеріали досліджень можуть бути презентовані перед однокласниками та батьками, представлені для участі в обласних та всеукраїнських конкурсах, опубліковані в регіональних ЗМІ, розміщені на сайтах місцевої влади.

ПЕРЕДУМОВИ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ РІВНЕНЩИНИ

Автор: Гузей Наталія Сергіївна, учениця 10 класу Кузнецовської гімназії, асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: Літвінчук Т.О., учитель географії Кузнецовської гімназії, асоційованої школи ЮНЕСКО.

Ідея реалізації кластерних стратегій не нова, але на сучасному етапі є особливо актуальною і відповідає концепції сталого розвитку. Кластери – це новий економічний феномен, який прискорює інноваційну діяльність та дозволяє належно відповідати вимогам національного розвитку. У роботі поставлено завдання: визначити передумови кластеризації господарства Рівненської області як ефективного засобу регіонального розвитку, проаналізувати діяльність існуючих кластерів; спрогнозувати та обґрунтувати розбудову потенційно ефективних кластерних структур, які б посилювали конкурентні переваги області в національному масштабі. Мета роботи: на основі всебічного аналізу дослідити і зробити науково обґрунтовані висновки щодо сприятливих передумов та дестимулюючих факторів кластеризації регіону.

Кластерні структури Рівненщини, що створені переважно у сфері деревообробки та агропромислового комплексу, мають важливе регіональне значення. Область має значні перспективи в розбудові транскордонного, рекреаційного, транспортно-логістичного кластерів, а також кластера екотуризму та художніх промислів. У місті Кузнецовськ найбільш доцільним є створення інноваційно-територіального, науково-виробничого, продовольчого та туристичного кластерів. За допомогою SWOT-аналізу подано оцінку розбудови інноваційного кластера “Безпечна енергетика”.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙ НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Носачук Олена Сергіївна, учениця 11 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: Яроменко О.В., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії і туризму МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Стан і розвиток суспільства визначається значною мірою кількістю й складом населення, його трудовим і, у тому числі, людським потенціалом. Однією з найважливіших проблем демографічних досліджень у суспільній географії залишається рух населення, який водночас є складним суспільним процесом, що зачіпає багато соціально-економічних аспектів життя населення. Рух населення – зміна кількісних і якісних характеристик населення. Міграційний рух – це “рух у просторі”, що характеризує просторове переміщення населення.

У сучасних умовах складних трансформаційних процесів в економіці України, у тому числі й у Рівненській області, міграції населення є одним із показників відкритості та розвиненості суспільства. Дослідження міграційних процесів на регіональному рівні є надзвичайно важливими, оскільки виступають своєрідним індикатором соціально-економічного розвитку та показником привабливості регіону. На підставі аналізу міграцій населення на початку XXI століття можна отримати інформацію, важливу для розроблення та прийняття необхідних рішень щодо покращення соціально-економічної ситуації, а також для вироблення стратегії ефективного управління певними територіями. У такому контексті особливо актуальним є дослідження міграцій населення Рівненської області.

Мета роботи: на основі систематичного науково-методичного підходу проаналізувати динаміку та специфічні риси

перебігу міграційного руху населення Рівненської області в територіальному та часовому аспектах.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання: розкрити теоретичні основи суспільно-географічного вивчення міграцій населення; ознайомитися з методикою дослідження міграції населення; висвітлити фактори формування міграційної ситуації у регіоні; показати територіальну диференціацію внутрішньорегіональних міграцій населення Рівненської області; простежити динаміку показників зовнішнього міграційного руху населення Рівненської області; визначити проблеми, зумовлені міграційним рухом населення, та вказати шляхи їх можливого вирішення.

Об'єкт дослідження – міграції населення Рівненської області. Предметом дослідження є демогеографічні особливості міграційного руху населення Рівненської області на початку XXI століття.

Інформаційну базу дослідження складають дані Головного управління статистики у Рівненській області (сайт Головного управління статистики у Рівненській області; статистичний збірник “Населення Рівненської області у 2012 році”; Статистичний щорічник за 2013 р. тощо), джерела фондів Рівненської обласної наукової бібліотеки, літературні матеріали та Інтернет джерела з питань географії населення та міграційного руху населення. Методологічною основою роботи є теоретичні та прикладні розробки в галузі географії населення та демогеографії Н.І. Блажко, В.О. Джамана, А.І. Доценка, Т.Б. Заставецького, С.О. Ковальова, І.І. Косташука, М.П. Крачила, С.О. Пугача, А.В. Степаненка, В.С. Стешенко, М.І. Фащевського та інших.

ТОПОНІМІКА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ РАДИВИЛІВЩИНИ

Автор: **Цикалюк Надія Віталіївна**, учениця 9 класу Пляшівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Радивилівського району.

Науковий керівник: **Данілішина І.В.**, учитель географії Пляшівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Радивилівського району.

Сформовані в різні історичні епохи географічні найменування зберігають інформацію про добу свого виникнення, яка є цінною для реконструкції ландшафтів минулого, виявлення зниклих ареалів рослин і тварин, вивчення особливостей заселення та господарського використання території людиною, зміни її ландшафтів.

Формування топонімікону будь-якої території відбувається під впливом певних географічних закономірностей. У топонімі Радивилівського району особливо помітним є зв'язок географічних назв із ландшафтно-географічними умовами місцевості – 32,5%. Топонімія району відображає особливості рельєфу, водних об'єктів, рослинного і тваринного світу місцевості. Це зумовлено специфікою господарського використання території, придатної для збиральництва, мисливства, рибальства, ведення скотарства. Природні об'єкти виконували роль орієнтирів та служили ресурсами сировини, з'явилися давні промисли, частка яких у топоніміконі району становить 21,6%. Формування топонімії регіону дослідження відбувалося паралельно з перетворенням природних ландшафтів на сільськогосподарські угіддя. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови регіону зумовили наявність тут районів суцільного землеробського освоєння. Це відобразилося на топонімії, яка закріпила в назвах населених пунктів імена поселенців та власників полів. Відантропомімі назви складають 21,6 % топонімікону.

Таким чином, топонімія – це не скупчення випадкових назв, а закономірний комплекс, топонімічний ландшафт, результат складного розвитку і взаємодії географічного ландшафту та суспільства, складність якого впливає з багатогранності історичного розвитку природно-антропогенного ландшафту.

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТІВ АГРОЛАНДШАФТІВ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ БИСТРИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)

Автор: **Войчук Юлія Вікторівна**, учениця 9 класу Рівненського НВК “ЗОШ І-ІІІ ступенів – спеціалізована спортивна школа” № 26.

Науковий керівник: **Мартинюк В.О.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та збалансованого природокористування РДГУ.

Для Березнівського району Рівненщини, де землі сільськогосподарського призначення становлять 63765га (37,2%), геоекологічний стан ґрунтів, безумовно, є пріоритетним об'єктом досліджень навколишнього середовища. Адже існуюча система землекористування є нераціональною, що вимагає розробки і впровадження невідкладних заходів охорони земель. Тому сільськогосподарське використання земельного фонду Березнівщини потребує контролю за станом його родючості, рівнем забруднення важкими металами, радіонуклідами, пестицидами та іншими токсикантами.

Мета роботи – проаналізувати геоекологічний стан ґрунтів Березнівського району Рівненської області (на прикладі Бистрицької сільської ради) і запропонувати заходи покращення стану та раціонального використання агроландшафтів досліджуваної території.

Результати лабораторних досліджень відібраних зразків та аналіз отриманих даних показали, що ґрунти Бистрицької сільської ради мають негативні агрохімічні характеристики, високу кислотність, низький уміст гумусу, забруднений штучними радіонуклідами та важкими металами. У зразках ґрунтів тестової ділянки “Бистричі” нами виявлені важкі метали-забруднювачі: мідь, свинець, кадмій та цинк, уміст яких не перевищує ГДК. Але найбезпечніше такі землі використовувати як сіножаті або для вирощування технічних культур.

Результати гамма-спектрального аналізу 12 відібраних проб ґрунтів показали, що на території Бистрицької сільської ради щільність забруднення штучними радіонуклідами (^{137}Cs ; ^{95}Zr) становить у середньому $0,45 \text{ Кі/км}^2$. Найбільш забрудненими є ділянки, де залягають дернові глибокі глейові, лучні поверхневоглеоваті, лучні сильношаруваті глейові ґрунти. Виявилося, що за 28 років після чорнобильської катастрофи забрудненість ґрунтів досліджуваної території істотно зменшилася. За даними радіометричної паспортизації чорнобильської зони, яка була проведена в 1993 р., уміст у ґрунтах ^{137}Cs на території Бистрицької сільської ради становив $0,8 \text{ Кі/км}^2$. Протягом 2000–2014 рр. щільність радіонуклідів у ґрунтах тестових ділянок ще зменшилася на 21%, тобто з $0,57$ до $0,45 \text{ Кі/км}^2$. Гамма-спектральний аналіз зразків ґрунтів із різних генетичних горизонтів показав, що вміст штучних радіонуклідів із глибиною зменшується. Значна їх кількість мігрувала на порівняно велику глибину, особливо в піщаних та супіщаних ґрунтах, які мають високу водопроникну здатність, що сприяє міграції радіоактивних елементів.

Щоб покращити агрохімічні властивості ґрунтів досліджуваної території та підвищити їх родючість, потрібно систематично вносити органічні добрива та науково обґрунтовані дози мінеральних добрив, вапнувати кислі ґрунти, застосовувати у сівозміні багаторічні трави та бобові культури, регулювати співвідношення площ просапних і зернових культур.

Одним із головних шляхів зниження дози опромінювання населення залишається забезпечення його чистими харчами, у тому числі продуктами з радіопротекторною дією. Радикальному зменшенню радіоактивного забруднення ґрунтів сприятиме внесення калійних та кальцієвмісних добрив, створення смуг постійного залуження, ділянок ґрунтозахисних лісонасаджень, а на орних землях – упродовження посиленних протиерозійних заходів.

РОСЛИННИЙ СВІТ ОКОЛИЦІ СЕЛА ОЗЕРО ВОЛОДИМИРЕЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Зашко Богдан Олегович**, учень 11 класу Озерської ЗОШ I-III ступенів, вихованець гуртка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Кулай М.Д.**, учитель географії Озерської ЗОШ I-III ступенів, керівник гуртка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Охорона довкілля, збереження природного середовища певною мірою залежить від етичної та моральної орієнтації, рівня екологічної культури кожного з нас. Мусимо усвідомити, що настав час, коли жодна людина не може стояти осторонь природоохоронних проблем. Кожен має спитати себе:

“Що я роблю для збереження природи?”

Вивчаючи флору Землі, зокрема окремих її ділянок, як на прикладі околиці села Озеро, ми дізнаємося багато цікавого. Саме новизна досліджуваної ділянки привертає нашу увагу, адже до цього часу ця територія ніким не вивчалася та потребує детальнішого аналізу флори.

Мета роботи: дослідити рослинність регіону, виявити закономірності поширення рослинних угруповань на околиці села Озеро.

Об'єкт дослідження: околиця села Озеро Володимирецького району.

Предмет дослідження: рослинний світ околиці.

У результаті проведених досліджень було проаналізовано фізико-географічні особливості території дослідження. Вони сприятливі для поширення різних рослинних угруповань (ліси, луки, озера, болота). Вивчена рослинність урочищ, які знаходяться поблизу села Озеро. Виявлена наявність рідкісних, зникаючих, лікарських видів рослин та рослин, що потребують охорони. Великі площі займають рослинні угруповання, зумовлені діяльністю людини.

Рослинні угруповання околиці села Озеро зазнають антропогенних впливів. Широкого розмаху набуло несанкціоноване видобування бурштину, яке призводить до руйнування ґрунтового покриву та знищення лучних рослин. Рослинний світ потерпає від згубної дії радіації. Великої шкоди завдають лісові пожежі.

Отже, рослинний світ місцевості змінюється. Унаслідок меліоративних робіт зникла болотна рослинність, ліси вирубують. Надмірний збір лікарських рослин, випасання худоби, сінокошення на заповідних землях – усе це веде до зникнення цінних видів рослин.

Рослинний світ потребує охорони, захисту на найвищому законодавчому рівні. Якщо не вжити невідкладних заходів щодо охорони навколишнього середовища, найближчим часом доведеться спостерігати повне зuboжіння рослинного світу.

Проведені дослідження спрямовані на пізнання рідного краю, збереження і примноження його багатств, поглиблення знань про рослинний світ околиці села Озеро. Зібрані матеріали можна використовувати у навчально-виховному процесі з метою покращення знань про рідний край.

ОЦІНКА ПРИРОДНИХ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЗДОЛБУНІВСЬКОГО РАЙОНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

Автор: **Стеценко Олександра Юріївна**, учениця 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів “Рівненський обласний лицей”.

Науковий керівник: **Головко О.В.**, начальник відділу наукової, еколого-освітньої роботи та рекреаційного благоустрою НПП “Дермансько-Острозький”, керівник гуртка РМАНУМ.

Здолбунівський район є цікавим у плані виявлення закономірностей взаємозалежності між природними умовами та наявними туристично-рекреаційними ресурсами. Особливо актуальним у цьому контексті є

забезпечення господарюючих суб'єктів інформацією про доцільність комплексного використання територіальних рекреаційних ресурсів, гармонійного поєднання інфраструктури з природним середовищем.

Метою роботи було здійснити оцінку природних рекреаційно-туристичних ресурсів Здолбунівського району та обґрунтувати перспективні види туризму на його території.

У результаті виконання роботи ми отримали наступні результати:

- дослідили стан вивченості рекреаційних ресурсів території району, зробивши висновок, що рекреаційний потенціал до цього комплексно не вивчався;
- визначили складники рекреаційної цінності досліджуваної території, до яких входять ліси, водойми, рельєф, клімат, об'єкти природно-заповідного фонду, бальнеологічні та спелеоресурси;
- дослідили рекреаційну придатність умов Здолбунівщини;
- визначили атрактивність (привабливість) природних рекреаційно-туристичних ресурсів (коефіцієнт атрактивності складає 0,44, що відносить ресурси району до середньоатрактивних);
- виділили перспективні види екологічного туризму на території Здолбунівського району, до яких належать: екологічний туризм, зелений (сільський) туризм, орнітологічний туризм, піший та велосипедний туризм.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ І ДЕМОГРАФІЧНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ РОКИТНІВСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Маринич Анна Іванівна**, учениця 9 класу Березівського НВК “ЗНЗ І-ІІІ ступенів – ДНЗ”.

Наукові керівники: **Ольхова Н.І.**, учитель географії Березівського НВК “ЗНЗ І-ІІІ ступенів – ДНЗ”; **Яроменко О.В.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії і туризму МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Населення є одним із індикаторів соціально-економічного розвитку держави та її регіонів. Питання щодо чисельності населення та його руху в перспективі (народжуваність, смертність, прибуття, вибуття), а також характеристика його складу є важливими вихідними параметрами для формування програм соціально-економічного розвитку, зайнятості, задоволення соціальних потреб окремих категорій людей, розвитку економічного потенціалу держави та її регіонів. Сьогодні демографічна ситуація в Україні стала однією з соціально-економічних проблем українського суспільства.

Рокитнівський район Рівненської області – один із небагатьох районів України зі сприятливою демографічною ситуацією. Він характеризується найвищими показниками народжуваності та природного приросту в Рівненській області. Тому вважаємо, що вивчення чисельності населення та його демографічного складу є актуальним.

Мета роботи: на основі систематичного підходу проаналізувати характерні та специфічні риси перебігу чисельності та демографічного складу населення Рокитнівського району Рівненської області.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання: розкрити теоретико-методичні основи дослідження населення; охарактеризувати чисельність населення в розрізі сільських (селищних) рад Рокитнівського району та його зміну під впливом природного та механічного руху населення; проаналізувати статеву-вікову й шлюбну структури населення Рокитнівського району; з'ясувати головні демографічні проблеми населення Рокитнівського району та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єкт дослідження – чисельність та демографічний склад населення Рокитнівського району.

Предмет дослідження – суспільно-географічне вивчення чисельності населення, його динаміки, аналіз статевого, вікового та шлюбного складу населення Рокитнівського району Рівненської області.

Практичне значення дослідження: робота може бути використана під час складання програм соціально-економічного розвитку Рокитнівського району.

СЕКЦІЯ “ГЕОЛОГІЯ, ГЕОХІМІЯ ТА МІНЕРАЛОГІЯ”

ПРОЕКТОВАНІ ПАЛЕОНТОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Орлов Вадим Олександрович**, студент ІІ курсу Рівненського коледжу економіки та бізнесу, вихованець Рівненського міського центру творчості учнівської молоді.

Науковий керівник: **Волненко С.О.**, начальник загону Рівненської геологічної партії ДП “Українська геологічна компанія”.

Пам'ятка природи – природна територія, на якій розташовані природні об'єкти, які охороняються з точки зору наукової, навчально-просвітницької, історико-краєзнавчої чи естетичної цінності.

Геологічні пам'ятки – це відслонення гірських порід, форми земної поверхні, які найбільш чітко ілюструють геологічну будову земної кори, історію її розвитку, геологічні процеси, які відбувалися протягом усієї геологічної епохи. Вони є специфічними об'єктами природної спадщини, створюють музеї під відкритим небом, несуть велику наукову,

пізнавальну й естетичну цінність.

Актуальність роботи полягає в необхідності збереження палеонтологічних пам'яток – унікальних місцезнаходжень викопної флори і фауни – для подальших наукових, музейно-колекційних, туристичних досліджень.

Предмет дослідження: проектовані палеонтологічні пам'ятки Рівненської області. Об'єкт дослідження: місцезнаходження різноманітних викопних решток четвертинного неогенового, палеогенового і крейдового періодів у межах відомих геологічних пам'яток та геологічних об'єктів Рівненської області, які мають палеонтологічну цінність для наукових досліджень і можуть використовуватися в туризмі.

Мета роботи: визначити, вивчити та систематизувати палеонтологічні рештки, обґрунтувати віднесення досліджуваних нами об'єктів до перспективних палеонтологічних пам'яток природи.

Палеонтологічні пам'ятки – унікальні місцезнаходження викопної фауни і флори, скам'янілостей, відбитків, слідів життєдіяльності.

До перспективних палеонтологічних пам'яток можна віднести:

- Мізоцьке місцезнаходження решток неогенової та плейстоценової фауни;
- Клесівське місцезнаходження залишків палеогенової флори і фауни;
- Здолбунівське місцезнаходження решток крейдової флори і фауни;
- Берестовецьке місцезнаходження залишків крейдової фауни;
- Милятинське місцезнаходження решток крейдової фауни.

Відсутність на Волині і в Рівненській області в доступній формі такого багатого накопичення палеонтологічних решток хорошої збереженості робить перераховані об'єкти унікальними з науково-пізнавальної точки зору та визначає їхній статус як палеонтологічного геосайту з перспективою бути внесеними до переліку геологічних пам'яток природи України.

Отже, через відсутність існуючих палеонтологічних пам'яток у нашому регіоні досліджені об'єкти з часом можуть стати справжніми палеонтологічними пам'ятками, які б не тільки цікавили вчених і дослідників, а й дозволили розвиватися Рівненщині як туристичному регіону.

СУЧАСНІ ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ НА ТЕРИТОРІЇ МЛИНІВСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Кудерницький Андрій Володимирович**, учень 10 класу Сморгдівської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Науковий керівник: **Козлюк С.А.**, учитель географії Сморгдівської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Техногенне навантаження на природу постійно зростає, антропогенний чинник виступає як потужна рельєфотвірна сила, здатна активізувати екзогенні процеси. Тому вивчення сучасних геоморфологічних процесів є досить актуальним.

Метою наукової роботи є дослідити сучасні геоморфологічні процеси на території Млинівського району.

Завдання наукової роботи: провести збір інформації про історію вивчення сучасних геоморфологічних процесів на території України; охарактеризувати морфоструктури і морфоскульптури Млинівського району; дослідити сучасні геоморфологічні процеси на території Млинівського району; розглянути вплив людини на рельєф Млинівського району.

Предметом дослідження є різноманіття, причини формування, виникнення, вплив людини на сучасні геоморфологічні процеси в Млинівському районі.

Усі процеси, які спостерігаються на території Млинівського району, можна систематизувати у вигляді декількох груп:

- флювіальні – лінійна ерозія і площинний змив;
- карстові – зовнішній карст;
- абразійні – переробка прибережних ландшафтів;
- гравітаційні – обвали й осипи;
- антропогенні – піщані кар'єри, підтоплення.

Важлива роль у формуванні рельєфу належить антропогенній діяльності. Унаслідок господарської діяльності зафіксовано також новоутворені природно-антропогенні (яри і борозни вздовж еродованих ґрунтових доріг) та антропогенні (кар'єрно-відвальні) форми рельєфу. Для цієї території в майбутньому будуть мати місце такі геоморфологічні процеси, як площинний змив, делювіальні процеси та антропогенний чинник.

ДОСЛІДЖЕННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН КОСМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ СОНЯЧНОЇ СИСТЕМИ

Автор: **Савицький Валерій Олександрович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею "Елітар", вихованець Рівненського міського центру творчості учнівської молоді.

Наукові керівники: **Барда О.В.**, учитель географії ПМЛ "Елітар"; **Волненко С.О.**, начальник загону Рівненської геологічної партії ДП "Українська геологічна компанія", керівник гуртка "Геологія" РМЦТУМ.

Робота є досить актуальною, оскільки запаси ресурсів на Землі не є вічними. Розглядаються можливі джерела ресурсів поза нашою планетою. Систематизовано всі дані про корисні копалини на космічних тілах

Сонячної Системи. Також розглянуто основні способи добування цих ресурсів, можливості освоєння космічних тіл.

У роботі узагальнено інформацію про ресурси всіх планет, а також перспективу їх добування людиною; показані ідеї різних учених щодо добування ресурсів у Сонячній Системі. Розповідається про спроби країн утілити ці ідеї в реальність.

Найбільш перспективними для вивчення і видобутку корисних копалин є астероїди. Вони містять багато важливого для людей і легкого для видобутку заліза. Однак ресурси планет-гігантів можуть слугувати як паливо для ракет і машин, тому їх освоєння також є перспективним.

Особливу увагу слід приділити “зоряним ранам”. Місця зіткнення породжують корисні копалини. Великий тиск і температура утворюють корисні ресурси, які можна використати для блага людства.

ВИЗНАЧЕННЯ ТРІЩИНУВАТОСТІ ГРАНІТІВ (НА МАТЕРІАЛАХ КОРЕЦЬКОГО РОДОВИЩА)

Автор: Редька Надія Петрівна, учениця 9 класу Корецького НВК “Школа I-II ступенів – ліцей”.

Науковий керівник: Опанасюк М.О., учитель географії Корецького НВК “Школа I-II ступенів – ліцей”.

У геологічній будові Кореччини беруть участь палеопротерозойський кристалічний фундамент і непротерозойсько-кайнозойський осадовий чохол. Корецький район територіально знаходиться в південно-західній частині Східноєвропейської платформи, на сполученні Українського кристалічного щита і Волино-Подільської плити. У геологічній будові району докембрійські кристалічні утворення залягають на всій його платформенній частині на різних глибинах, а в межах щита виходять на поверхню.

У роботі дано характеристику граніту як будівельного матеріалу, описані його склад та властивості, вивчені родовища граніту в нашому краї. Також під час дослідження була акцентована увага на такій властивості гранітів, як тріщинуватість. Визначено, що тріщинуватість – негативна характеристика якості, яка визначається наявністю розуцільнень гірської породи в результаті природних або антропогенних процесів. Можливість отримання з гірської породи крупних монолітів-блоків залежить від ступеня тріщинуватості гранітів. Блоки повинні бути правильної прямокутної форми і не повинні мати більше однієї тріщини, яку видно на двох суміжних гранях, довжиною не більше однієї третьої виміру.

За величиною, відповідно до ДСТУ 9479-69, блоки повинні відповідати наступним об’ємам (в м³): крупні – від 1 до 4.4, середні – від 0.7 до 1.45 і дрібні – від 0.45 до 0.95. З’ясували, що на території району дослідження найбільш поширені блоки третьої групи.

Було також зазначено, що за загальними результатами опрацювання тріщинуватості корецькі граніти значною мірою тріщинуваті як за рахунок техногенних тріщин, так і природних, а особливо мікротріщин, які впливають на розміри блоків. Необхідно зауважити, що західна частина кар’єру більш тріщинувата, ніж східна, тому вихід блоків на ній буде меншим. Граніти з західної частини кар’єру доцільно, на нашу думку, використовувати для виробництва щебеню.

Авторами було встановлено, що розробка гранітів має ряд негативних моментів: порушення природного стану земель, пилове забруднення в результаті розробки кар’єрів гранітів (вибухові роботи).

На території Корецького району з метою охорони гранітів створено заказники місцевого значення – це “Марининсько-Устенські граніти” та “Корецькі граніти”.

ГЕОЛОГІЧНІ ТА ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ОБ’ЄКТИ В СТРУКТУРІ ГЕОТУРИЗМУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Ярмолюк Анна Олександрівна, учениця 10 класу Кустинської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Наукові керівники: Івашко Н.М., учитель географії Кустинської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району; **Яроменко О.В.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії і туризму МЕРУ ім. акад. С. Дем’янчука.

Геотуризм – це вид пізнавального туризму, що ґрунтується на вивченні геологічних (геоморфологічних) об’єктів і процесів, а також отриманні від контакту з ними естетичного задоволення.

Мета дослідження: обґрунтування основних умов для розвитку геотуризму, розробка туристичних маршрутів та цілей розвитку геологічного туризму на Рівненщині.

Об’єктом дослідження обрано геологічний туризм як складову туристичного комплексу Рівненської області України.

Предметом дослідження є геологічні та геоморфологічні об’єкти в структурі геотуризму Рівненської області.

Ураховуючи потенціал розвитку туризму регіону, ми запропонували геологічний маршрут “Волинь: породи, мінерали та пам’ятки природи”, що поєднує геологічні пам’ятки природи, унікальні місця виходу на денну поверхню гірських порід від протерозою до неогену, кар’єри з видобутку корисних копалин та мальовничі куточки природи, де можна ознайомитися з геологічною історією краю і відшукати цінні мінерали та викопні рештки прадавніх істот.

Розвиток геотуризму на Рівненщині дозволить збільшити туристичний потенціал регіону; розкрити геолого-геоморфологічні умови території як ресурс для розвитку одного з видів туризму; стимулювати зайнятість сільського

населення; підвищити ефективність взаємодії державних та приватних структур у сфері геологічного, сільського й екологічного туризму; сприяти розвитку малого та середнього підприємництва на селі, а отже, зможе стати одним із донорів державного бюджету.

Одержані результати можуть бути використані для розвитку рекреаційно-туристського комплексу на регіональному рівні.

СЕКЦІЯ “КЛІМАТОЛОГІЯ ТА МЕТЕОРОЛОГІЯ”

ВПЛИВ СОНЯЧНОЇ АКТИВНОСТІ НА ПОШИРЕННЯ СТИХІЙНИХ ЯВИЩ (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Автор: **Парій Ілля Олексійович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів “Рівненський обласний ліцей”.

Науковий керівник: **Дащук Л.С.**, учитель географії Школи-інтернату II-III ступенів “Рівненський обласний ліцей”.

Метою роботи було встановити вплив сонячної активності на поширення стихійних явищ на прикладі Рівненської області.

Поліська зона області порівняно з лісостеповою, за даними останніх 22-х років, є більш континентальною: тут більше екстремальних кліматичних явищ, частіші та триваліші посухи, дещо менше опадів та менша сума температур.

Зв'язок між площею підтоплених насаджень за 1993–2009 рр. і сонячною активністю за цей період характеризується суттєвим середньої тісноти позитивним зв'язком $r_{0,05} = 0,57$ – чим вища сонячна активність, тим більші площі підтоплених насаджень.

За даними спостережень останніх 22-х років (1993-2014 рр.), вплив сонячної активності на величину опадів несуттєвий, однак сонячна активність як у лісостеповій зоні, так і на Поліссі формує температурний режим у січні–березні: чим вища сонячна активність усіх місяців року, тим вища температура січня–березня і особливо березня в лісостеповій зоні та лютого на Поліссі.

Результати аналізу свідчать, що за 16 років, які повністю охоплюють останній 11-річний сонячний цикл та половину попереднього, масштабні пошкодження лісів вітрами відмічені на схилах спаду сонячної активності, включаючи роки з найвищими та найнижчими числами Вольфа. На схилі зростання показників сонячної активності (за винятком максимумів та мінімумів) таких пошкоджень не відмічено.

Таким чином, у наступні 2015–2019 рр., а можливо, і 2020 р., ураховуючи те, що останній максимум був двовершинним, масового пошкодження лісів вітрами на Рівненщині не очікується.

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ГАРАНТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

Автор: **Горайчук Іванна Анатоліївна**, учениця 10 класу Кузнецовської гімназії, асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: **Літвінчук Т.О.**, учитель географії Кузнецовської гімназії, асоційованої школи ЮНЕСКО.

Енергетична безпека і зміна клімату нині вважаються мегапроблемами сучасності. За статистикою Міжнародної Агенції з енергетики, Україна входить до двадцятки найбільших забруднювачів планети парниковими газами, які зумовлюють так званий оранжерейний ефект та глобальне потепління клімату, і водночас має найбільший у світі потенціал енергозбереження. У контексті глобальних кліматичних змін Україна повинна змінити свою енергетичну стратегію та водночас гарантувати свою енергетичну безпеку, яка є важливою складовою економічної безпеки. У роботі поставлено завдання деталізувати найраціональніші шляхи гарантування енергетичної безпеки України в умовах посилення екологічних вимог у зв'язку з глобальним потеплінням; окреслити перспективи розвитку безвуглецевої енергетики України; порівняти вплив на клімат традиційної та альтернативної енергетики; окреслити шляхи досягнення стану технічно надійного і стабільного забезпечення енергетичними ресурсами; визначити роль альтернативних (поновлюваних) джерел енергії у подоланні енергетичної залежності та пом'якшенні кліматичних змін.

Питання енергетичної безпеки України не повинно зводитися лише до вирішення проблеми імпортової залежності, а розглядатися в межах проблематики обмеження викиду вуглекислого та інших парникових газів із метою пом'якшення глобальних кліматичних змін.

СЕКЦІЯ “ГІДРОЛОГІЯ”

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ БАСЕЙНУ Р. ЗАМЧИСЬКО

Автор: **Михайлова Наталія Олександрівна**, учениця 10 класу Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: **Покотило Л.Ф.**, учитель географії Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6.

Актуальність дослідницької проблеми зумовлена необхідністю обґрунтування шляхів оптимізації геоecологічного стану басейнової системи р. Замчисько в умовах значного антропогенного навантаження.

Мета роботи – виявлення особливостей геоecологічної ситуації у річковій системі Замчисько та розробка рекомендацій з усунення негативних явищ та процесів. У роботі виконані такі завдання: вивчено літературні джерела щодо теорії та методів геоecологічного дослідження річкових систем; сформована база даних дослідження на основі фондових матеріалів, статистичних довідників; здійснена характеристика природно-географічних та суспільно-географічних умов басейну р. Замчисько; визначені основні тенденції зміни річкової системи під впливом чинників довкілля; обґрунтовано систему заходів, спрямованих на оптимізацію функціонування річкової системи та геоecологічної ситуації в межах її басейну. У дослідженні використані матеріали Департаменту екології та природних ресурсів у Рівненській області, Костопільського МУВГ та власні польові дослідження.

Установлено, що вплив антропогенних чинників на структуру і функціонування річкової системи р. Замчисько постійно зростає. У басейні спостерігається зменшення лісистості, підвищення поселенського та транспортного навантаження, інтенсивне зростання кількості водотоків та їх сумарної довжини, що було зумовлене будівництвом меліоративних каналів. Біоіндикаційні дослідження, проведені у межах ключової ділянки у прируслової зоні м. Костополя, підтвердили високий уміст забруднювальних речовин у воді річки. Здійснено зонування ключової ділянки за комплексом показників геоecологічного стану. Визначено, що якість річкової води погіршується нижче за течією від центральної частини м. Костополя. Басейн р. Замчисько потребує комплексу агро-, фітомеліоративних та гідротехнічних заходів, що дозволять стабілізувати геоecологічну ситуацію у басейнової системі малої річки.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ ОЗЕР БАСЕЙНУ РІЧКИ ЛЬВА

Автор: **Ніколайчук Вікторія Сергіївна**, учениця 9 класу Рівненського НВК “ЗОШ I – III ступенів – спеціалізована спортивна школа” № 26.

Науковий керівник: **Мартинюк В.О.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та збалансованого природокористування РДГУ.

У ландшафтній структурі Західного Полісся особливе місце посідають природні аквальні комплекси (ПАК) озер. Формуючи разом з іншими елементами природне середовище, ПАК озер впливають на мікроклімат довкілля і рівень залягання ґрунтових вод, регулюють стік, змінюють мінералізацію вод, накопичують та трансформують речовини, що надходять із їх водозборів, створюють особливі умови для життя гідробіонтів. Зважаючи на високий коефіцієнт заозереності поліських природно-територіальних комплексів (ПТК), значний ресурсний потенціал водойм та відчутну трансформацію ПАК озер унаслідок господарської діяльності, зокрема осушувальної меліорації, радіоактивного забруднення, актуальною стала проблема ландшафтознавчих досліджень цих природних утворень.

Метою роботи є ландшафтознавчий аналіз озер (Верхнє і Нижнє та Карасин) басейну р. Льва (Волинське Полісся).

За результатами проведених досліджень ми прийшли до таких висновків:

Озерно-басейнові системи (оз. Верхнє, Нижнє, Карасин) слід розглядати як антропогенно-модифіковані в результаті гідротехнічних та гідромеліоративних робіт. Людська діяльність призвела до змін еколого-гідрологічного режиму озер й прискорила процеси дистрофікації ПАК водойм.

Наведені у роботі метричні характеристики (морфометричні та гідрологічні, просторово-типологічні), ландшафтна структура ПТК водозборів озер мають стати основою екологічної паспортизації водойм та озерного кадастру регіону Волинського Полісся.

Із метою відновлення природного функціонування водойм (оз. Верхнє і Нижнє) необхідно відновити гідравлічне сполучення водойм із р. Льва, поглибити озера шляхом добування сапропелю, а також провести додаткове радіоекологічне обстеження донних відкладів на предмет використання їх у якості добрив в аграрному секторі. Вилучену синтезовану біомасу макрофітів із ПАК озер можна використовувати для переробки на біогазових установках й отримання палива для місцевих потреб.

На оз. Верхнє пропонуємо розробити рибогосподарсько-рекреаційну модель природокористування, яка знайшла б своє місце у стратегії збалансованого розвитку Великоозеряньської сільської ради.

На оз. Карасин необхідно створити рекреаційний притулок місцевого значення. Тут створені умови для любительської риболовці, зеленого туризму.

На всіх водоймах необхідно започаткувати спостереження за рівневим режимом озер. Варто обмежити господарську діяльність у межах водозборів озер. Найефективнішою моделлю раціонального використання та охорони озер має стати басейновий ландшафтно-гідрологічний підхід. Перспективи наших досліджень будуть спрямовані на вивчення гідроекологічного режиму водойм.

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАСЕЙНУ РІЧКИ СЛУЧ У МЕЖАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Круглик Юлія Віталіївна**, учениця 10 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Тітечко С.Є.**, учитель географії Сарненської гімназії.

Основою успішного розвитку туристичного бізнесу є рекреаційно-туристичні ресурси, які є сукупністю об'єктів та явищ природного, природно-антропогенного, соціального походження, що використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності.

Одним із привабливих районів для розвитку рекреаційно-туристської діяльності є басейн річки Случ у межах Рівненської області. Долина річки Случ – це край лісів, річок, озер, гранітних скель, численних рекреаційних та заповідних територій. В умовах зростання соціально пріоритетного розвитку туризму в Західному регіоні України ця проблематика і зумовила вибір теми роботи.

Розвиток туристичної галузі є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету регіону, позитивний вплив на розвиток транспорту, торгівлі, зв'язку.

У процесі виконання науково-дослідної роботи вивчено рекреаційний потенціал р. Случ. Туристський потенціал досліджуваного регіону складають природні комплекси, антропогенні ландшафти й історико-культурні об'єкти, які визначають умови і можливості здійснення пізнавального, водного, геологічного, релігійного, екологічного туризму в регіоні. Досліджувана територія має сприятливі природні умови, адже цей край має рівнинний рельєф, високу лісистість, сприятливий клімат, рідкісні рослини.

Тому тут склалися сприятливі умови ботанічного, зоологічного, фітотерапевтичного туризму. У межах досліджуваної території можливим є збирання грибів, ягід і лікарських рослин, рибальство, фотополування. Охарактеризовано природно-антропогенні ландшафти, які є багатими й унікальними, мають не лише високу природну цінність, а й привабливість, пізнавальний потенціал, тому вони використовуються для рекреаційних цілей. До найбільш цікавих туристичних об'єктів у долині річки Случ варто віднести Рівненський природний заповідник, Надслучанський регіональний ландшафтний парк, заказник Брище, геологічний заказник "Марининсько-Устенські граніти". Усі ці об'єкти мають важливе значення для розвитку пізнавального, спортивного, екологічного туризму.

Досліджено й оцінено історико-культурну спадщину. У регіоні є достатньо історико-культурних ресурсів. Вивчено соціально-економічну базу розвитку туризму, яка має багато проблем, як-от: низька якість доріг, мала кількість готелів, закладів відпочинку та розваг, мало обладнаних стоянок, місць для розкладання наметів, відсутність маркованих маршрутів. Розроблені цікаві авторські туристичні маршрути.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ АНАЛІЗУ ПИТНОЇ ВОДИ В М. РІВНОМУ

Автор: **Матюшок Анна Віталіївна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 27.

Науковий керівник: **Калько А.Д.**, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії і туризму МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Вода – основа життя. І дуже хочеться, щоб вода у домі була чистою, прозорою і, зрозуміло, безпечною. Але, на жаль, насправді вода забруднена безліччю сполук, концентрації яких часто перевищують норму. І це стосується як водогінної води, так підземних вод зі свердловин і криниць. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, причина приблизно 80% усіх захворювань пов'язана з якістю питної води. Унаслідок споживання недоброякісної питної води кожного року близько 25% населення, особливо дитячого, піддається ризику захворювань.

Метою дослідження є вивчення стану та перспектив розвитку системи аналізу питної води в м. Рівному.

Об'єктом дослідження стала питна вода, яка використовується для потреб м. Рівного. Предметом дослідження є система аналізу стану питної води в м. Рівному.

Методологічну основу роботи складають теоретичні положення в галузі раціонального використання та охорони водних ресурсів (Л.М. Горев, В.К. Хільчевський, О.Г. Ободовський, В.В. Гребінь, І.П. Ковальчук, Н.С. Лобода, Я.О. Мольчак, В.І. Осадчий, В.М. Тимченко, А.В. Яцик, В.О. Фесюк і ін.) і гідрохімії (О.А. Альокін, А.М. Ніканоров, В.І. Пелешенко, С.І. Сніжко, І.Д. Родзіллер та ін.).

Під час виконання поставлених завдань аналізувалися результати досліджень регіонального характеру. У дослідженні використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи: ландшафтної екології (геосистемний), структурно-функціональний та методи стандартної обробки гідрологічної та гідрохімічної інформації, гідрологічних розрахунків. Із метою аналізу чинників трансформації та формування якості питної води застосовувалися методи статистичного аналізу, аналогії, інтерполяції, районування.

Питна вода в Україні є об'єктом пильної уваги санітарно-епідеміологічної служби. Держсанепідслужба здійснює вибірковий лабораторний контроль за якістю питної води та води поверхневих водойм згідно з розробленими планами.

Проблема контролю за якістю питної води зачіпає багато сторін життя людського суспільства протягом усієї історії його існування. Нині забруднення води, забруднення питної води, забруднення підземних вод, контроль якості води – це актуальні проблеми соціального, політичного, медичного, географічного, інженерного й економічного характеру.

Є багато способів перевірити воду на якість. Наприклад, спробувати воду на смак, випарювати чи відстоювати воду протягом кількох годин та спостерігати випадання білого осаду. Але такі методи аналізу та контролю мають недолік – суб'єктивність і ще більшу ймовірність помилки у визначенні якості води. Єдиний точний та надійний спосіб перевірки води на якість і придатність для пиття – це її всебічний аналіз, який дозволяє переконатися у її чистоті й придатності для пиття, умивання, щоденного застосування, експлуатації побутової техніки й сантехніки і навіть використання води в акваріумах. У разі забруднення водойм є необхідним пошук більш дієвих засобів контролю якості води.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА Й ОЦІНКА СТАНУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД БАСЕЙНУ РІЧКИ УСТЯ

Автор: **Кочубей Ірина Петрівна**, учениця 11 класу Рівненського НВК “ЗОШ I-III ступенів – лицей” № 19.

Науковий керівник: **Калько А.Д.**, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії і туризму МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Вода виступає як одне з чудесних природних утворень, що визначає характер і спрямування більшості природних процесів на Землі, у тому числі відіграє вирішальну роль у виникненні та розвитку життя на планеті. Разом із тим вода часто виступає критерієм господарського освоєння території, безпосередньо впливаючи на процеси розміщення і спеціалізації виробництва. Неможливо переоцінити роль води в екологічному аспекті (як основної передумови існування всіх форм органічного світу, як одного з головних приймачів переносників забруднень і захворювань тощо).

Напружена ситуація з водними ресурсами частково зумовлена природними чинниками (насамперед мова йде про територіальну і часткову нерівномірність розподілу підземного і особливо поверхневого стоку), а головним чином вона викликана комплексом антропогенних причин.

Особливо складна ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод. Усі проблеми водних ресурсів розпочинаються через неконтрольований скид у водні ресурси стічних вод, що містять речовини або продукти їх трансформації у воді, для яких встановлені ГДК. Також речовини, для яких не розроблені методи аналітичного контролю стічних вод і які можуть бути змішені шляхом організації безстічного виробництва, застосування раціональної технології максимального використання у системах зворотного очищення та знезаражування.

Мета дослідження: визначення рівня забруднення поверхневих вод басейну р. Устя.

Відповідно до мети роботи ми поставили наступні завдання: опрацювати питання фізико-географічної та природно-екологічної характеристики басейну р. Устя; проаналізувати рівень забруднення поверхневих вод басейну річки Устя підприємствами м. Рівне та ВАТ “Рівнеазот” за період із 2000 по 2013 роки; ознайомитися з методиками гідрохімічного аналізу води та провести самостійне визначення вмісту забруднювальних речовин поверхневих вод р. Устя; розробити пропозиції щодо зменшення забруднення поверхневих вод цієї водойми.

Об'єктом дослідження є річка Устя.

Предметом виступають забруднюючі речовини поверхневих вод басейну р. Устя.

Результати дослідження можуть бути використані під час викладання курсу “Екологія” або “Географія рідного краю”, а розроблена Програма дій може бути взята за основу майбутньої “Програми покращення стану поверхневих вод басейнів річок Рівненщини”.

ВІДДІЛЕННЯ ІСТОРІЇ

СЕКЦІЯ «ЕТНОЛОГІЯ»

ТРАДИЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ ТА РЕМЕСЛА ЖИТЕЛІВ С. ЛИПКИ ГОЩАНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ЕТНОГРАФІЧНИХ КОЛЕКЦІЙ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО МУЗЕЮ)

Автор: **Попова Катерина Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I – III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Хомеча Н.А.**, керівник гуртка «Етнологія» при ПДМ, викладач кафедри української літератури РДГУ.

Наукові консультанти: **Українець А.М.**, заслужений працівник культури України, завідувач відділу етнографії РОКМ; **Панчук Л.А.**, учитель Рівненської ЗОШ I – III ступенів № 28.

Упродовж усього періоду історії люди опановували знання про своє життя, традиції та звичаї, що дозволяє нині орієнтуватися у навколишньому світі, надійніше й упевненіше почуватися в ньому. Наукові праці етнографічного спрямування не тільки відіграють надзвичайно важливу роль у збереженні етнокультурної спадщини конкретного регіону України, а й сприяють формуванню у громадян прагнення до збереження та примноження духовного та матеріального багатства українського народу. Уважаємо, що зібрані нами матеріали про традиції та ремесла жителів села Липки Гощанського району Рівненської області допоможуть повніше розкрити багату матеріальну та духовну спадщину краю. Варто зауважити, що наукові інтереси дослідників народно-побутової культури Рівненщини переважно зосереджуються в її північній частині – на Поліссі. Волинь значною мірою є обділеною увагою фольклористів та етнографів. У зв'язку з активними інтеграційними процесами, які відбуваються сьогодні, тему дослідження вважаємо актуальною та своєчасною.

Мета наукової роботи – на основі зібраних матеріалів та етнографічних колекцій місцевого історико-етнографічного музею дослідити основні заняття та ремесла мешканців с. Липки Гощанського району Рівненської області.

Для реалізації мети у роботі поставлено такі завдання: з'ясувати історію створення та діяльність історико-етнографічного музею, описати його структуру; схарактеризувати основні заняття мешканців села Липки; дослідити традиційні ремесла липківчан; розглянути особливості народного одягу мешканців с. Липки; проаналізувати традиційне харчування жителів цього села та описати засоби для зберігання продуктів.

Практичне значення роботи виявляється у тому, що її результати можуть бути використані під час вивчення минулого і сьогодення рідного краю на уроках історії України, а зібраний дидактичний матеріал може слугувати для розробки туристичного маршруту стежками Рівненщини.

Сподіваємося, що зібрані нами матеріали доповнять відомості про локальні особливості явищ народно-побутової культури Рівненщини та роль сучасних музеїв у їх збереженні.

ТРАДИЦІЇ ЧЕСЬКИХ ПОСЕЛЕНЦІВ НА ВОЛИНІ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ СЕЛА НОВОСТАВЦІ НА РІВНЕНЩИНІ

Автор: **Полева Аліна Вікторівна**, учениця 10 класу комунального закладу «Бугринський навчально-виховний комплекс: дошкільний навчальний заклад – ЗОШ I–II ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Науковий керівник: **Саханчук В.В.**, учитель історії та правознавства комунального закладу «Бугринський навчально-виховний комплекс: дошкільний навчальний заклад – ЗОШ I–II ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

У другій половині XIX – на початку XX ст. унаслідок економічних, політичних та соціальних факторів, які склалися у Чехії та Російській імперії, сформувався стабільний потік чеських емігрантів на територію Волинської губернії. Переселившись на Волинь, чеські колоністи принесли з собою кращі національні традиції, зберегли їх, збагатили і наповнили новим змістом.

Мета дослідження: охарактеризувати національні традиції чеських поселенців: за матеріалами села Новоставці Рівненщини.

Об'єкт дослідження: чеські поселенці, які проживали у другій половині XIX – першій половині XX ст. на Рівненщині, зокрема у селі Новоставці.

Предмет дослідження: особливості традицій чеських поселенців: на прикладі села Новоставці на Рівненщині.

Варто зазначити, що до головних результатів тривалої взаємодії різних народів на теренах Волині слід віднести й фор-

мування культури міжетнічного спілкування, поваги до традицій і звичаїв народів. Нам вдалося дослідити міжетнічні господарські комунікації чехів і жителів села Новоставці. У ході анкетування ми зрозуміли, що чехи були прикладом нашим землякам у розвитку сільського господарства. Ми з'ясували, що культура праці, краща агротехніка, вміння раціонально вести господарство, широко застосовувати технічні досягнення під впливом етнічних особливостей та традицій господарювання забезпечували власникам чеських господарств вищий рівень життя. Нами встановлено, що чехи зробили вагомий внесок у створення побуту в колоніях. Ми з'ясували, якою була їжа волинських чехів. Указали, що чехи готували особливі страви на релігійні та календарні свята. У ході польових досліджень у с.Новоставці, що на Рівненщині, вдалося зафіксувати компоненти чеського весільного обряду, розмаїття обрядових нюансів, що накреслює перспективи розвідок у цьому напрямку.

ТРАДИЦІЇ РОДУ: ВІДОМІ Й НЕВІДОМІ РОДИНИ ДУБРОВИЧЧИНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СЕЛА СЕЛЕЦЬ)

Автор: Ляхович Лілія Сергіївна, учениця 11 класу Селецького НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дубровицького району.

Науковий керівник: Черпак Л.М., учитель Селецького НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ».

В основу науково-дослідницької роботи покладено матеріали польових досліджень, анкети інформаторів, історичні дослідження, хронологічні матеріали, повідомлення періодики.

У роботі йде мова про стародавню історію Дубровищини, князів Гольшанських та про родини села Селець, які зробили вагомий внесок у розвиток культури та традицій Поліського краю. Значна увага приділена духовним традиціям князів Гольшанських. Висвітлено пам'ятку монументальної дерев'яної архітектури поліських зодчих, один із найважливіших осередків «руського» православ'я на Поліссі – Дубровицький Свято-Миколаївський православний чоловічий монастир. Дізнаємося про Святу Діву Юліянію з роду Гольшанських, яка є однією з шістнадцяти українських імен небесних покровителів Волинської землі. Дізналися про те, що Пересопницьке Євангеліє з'явилося на Руській землі з ініціативи Параскеви, інакше Анастасії Гольшанської.

У жовтні 2011 року з благословення Великопреосвященнішого Анатолія, архієпископа Сарненського і Поліського, відбулося святкування 450-річчя Пересопницького Євангелія у Свято-Миколаївському храмі села Селець, де відслужено акафіст Святої Диви Іуліянії, княгині Гольшанській-Дубровицькій, при факсимільному Пересопницькому Євангелії.

Варто наголосити, що у попередні століття нинішні північно-західні райони України були краєм уже сформованих високорозвинених ремесел. По селах усюди було поширене ткацтво, гончарство, бондарство, ковальство. У містах зосереджувалося виробництво сукон, ковдр, зброї, музичних інструментів, ювелірних виробів.

Багато родин села Селець упродовж років зберігали найкращі традиції роду. Це, зокрема, родини Ютовців, Ольховиків, Петрушків. У розділі «Пошанування традицій роду у звичайних сім'ях селян» дізнаємося про виготовлення поліського серпанку в сім'ї Примакових. Від родини Ольховиків дізнаємося про розвиток столярства, а родина Петрушків спонукала поринути у світ народної медицини.

Отже, батьки передавали у спадок своїм дітям технології ткацтва, вишивання, столярювання, ковальства, шиття одягу, малярство, бондарство, бджолярство, які найбільше були розповсюджені на території села. Можна стверджувати, що в Сельці зростало значення селянських ремесел, котрі в умовах натурального господарства зберігали художні та виробничі традиції. Ми заглянули у глибини віків, щоб дослідити традиції рідного краю від часів родини Гольшанських до сучасних родин селян.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ОБРЯДОВИХ ТРАДИЦІЙ ПОЛІССЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ АМАТОРСЬКОГО КОЛЕКТИВУ СЕЛА КУРАШ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ

Автор: Васькевич Софія Володимирівна, учениця 11 класу Орв'яницького НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дубровицького району.

Науковий керівник: Буткевич О.І., учитель художньої культури Орв'яницького НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Дубровицького району.

Правильного й усебічного уявлення про традиційну народну культуру можна набути, глибоко ознайомившись із широким колом обрядових традицій, які протягом століть становили саму суть і ество культурного буття українського народу. Навіть із появою і розвитком в Україні професійних мистецьких форм обрядові традиції залишилися важливим засобом задоволення культурних потреб. Тому тема дослідницької роботи пов'язана з дослідженням популяризації обрядових традицій Полісся у діяльності аматорського колективу села Кураш.

Метою дослідження є характеристика діяльності народного аматорського колективу села Кураш Дубровицького району в контексті збереження обрядових традицій Полісся.

Ознайомившись із творчістю аматорського колективу села Кураш і дослідивши її, а саме матеріали, зібрані в цьому селі, можна з упевненістю сказати, що в сучасній пісенній творчості і досі зберігся нерозривний зв'язок зі звичаями й

традиціями минулого, що у творчості колективу найбільша увага приділяється збереженню піснених перлин, які супроводжують проведення родинного обряду – весілля, та календарно-побутових обрядів зустрічі весни і колядування.

У дослідженні було виявлено, що з плином часу змінювалися не тільки керівники колективу, а й його творчий склад. Уже немає серед живих кількох учасників, які стояли біля витоків створення колективу, та приємно те, що з часом колектив поповнюється новими талантами. Адже старше покоління поступово відходить, а передавати знання народних звичаїв і традицій потрібно молодим.

Проведений аналіз свідчить, що важливі події, народні свята й обряди немислимі без народної пісні, яка має образно-символічне значення. Адже саме народні пісні найбільше концентрують у собі стільки символічного змісту. Проте пісня сама по собі не виконує те сакральне (утаємнене) значення, а обов'язково вона входить у процес виконання обрядової дії – тоді вона набуває особливої духовної ваги, і тим самим традиція (як усталений порядок духовної культури) відроджується і продовжує жити.

Результати дослідження не вичерпують усіх аспектів окресленої проблеми. Але в нашому дослідженні на прикладі творчості аматорського колективу села Кураш ми ознайомилися з використанням пісень у народній обрядовості, дослідили творчу діяльність колективу серед розмаїття колективів району та його художніх керівників. Своїм дослідженням доводимо, що кожен українець повинен пам'ятати те, що народна обрядовість у поєднанні з піснею – це велике надбання нашої культури і його не потрібно забувати, а тільки примножувати і зберігати.

ПІЧ У СИСТЕМІ ХАТНІХ ОБЕРЕГІВ УКРАЇНЦІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ РОКИТНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНЩИНИ)

Автор: **Крук Олена Анатоліївна**, учениця 9 класу Кисорицької ЗОШ I–III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Панько С.В.**, учитель трудового навчання Кисорицької ЗОШ I–III ступенів Рокитнівського району.

Коли заходиш до української селянської хати, відчуваєш, що тебе зустрічає мудра й лагідна людина. Усе в ній, гармонійно доповнюючи одне одного, складає єдиний образ, певний змістовний знак. І цей знак споконвічно виконував не тільки практичну, а й естетичну та магічну функції, бо кожна річ у хаті мала своє символічне значення. Як жива людина, і у дні свят, і в дні печалі, піч допомагала господарям. «Піч – наче мати рідна», «Піч у хаті – те саме, що вітвар у церкві», «Рідну матір може підмінити лише піч», – казали у давнину.

В одноповерхових бідняцьких хатах Полісся майже до початку ХХ ст. побутувала архаїчна форма курної печі (курянка, піч по-чорному), дим від якої йшов просто в хату. Для його виводу в стелі робили спеціальний отвір (димник) із засувкою. Поліщуки майже до 20-х років ХХ ст. продовжували користуватися такими архаїчними освітлювальними пристроями, як посвіт, лучник, світак, світоч, світильник, світло, лучина, які встановлювали біля вікна проти печі. Зі стелі, у якій залишали отвір над посвітом, спускали трубу (комин), зроблену з хмизу або полотняного мішка, обмазаних глиною.

Піч, окрім опалення, виконувала роль хатнього оберега та ще багато функцій, а з часом з'явилися нові види декоративних печей – каміни. Не зважаючи на те, що зараз проведено газ до сільських будинків, селяни не поспішають викидати піч. Стало навіть модно мати в хаті камін або піч. Для того, щоб ґрунтовніше зрозуміти роль печі серед інших оберегів хати, ми обрали тему дослідження «Піч у системі хатніх оберегів українців» (за матеріалами Рокитнівського району Рівненщини).

Мета: зібрати, дослідити і систематизувати матеріал про печі в інтер'єрі хати на Рокитнівщині; показати її значення в житті народу, формуванні національних традицій та цінностей.

Піч, покуть, хатні меблі, двері, вікна, поріг, призьба виконували не тільки практичне значення, а й оберегове. Для будівництва печей використовували ті матеріали, які були в наявності, здебільшого природного походження, деякі були купованими, а також користувалися ручними інструментами. Побудова печі відбувалася за попередньо продуманим планом. Майстри мали володіти певними знаннями та вміннями, навіть деякими секретами цього ремесла. Майстри пічники цінувалися, і зараз ця професія є прибутковою.

У печах району є багато спільного: це назви частин печі, матеріали. Невелика різниця була у формі комина, а найголовніше – піч була у кожній хаті. З плином часу змінювалася будова житла, та піч залишалася пріоритетним атрибутом оселі.

Піч несла тепло в оселі, служила для приготування їжі та сушіння збіжжя, одягу, місцем для сну, була оберегом та поетичним символом, згуртовувала сім'ю біля родинного вогнища.

Сьогодні хати обставлені сучасними меблями, але в душах господарів залишається передане прашурами шанобливе ставлення до народних традицій, пов'язаних із піччю.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ ЛОЗОПЛЕТІННЯ НА РІВНЕНЩИНІ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ МАЙСТРІВ КОРЕЦЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Лашта Юлія Ігорівна**, учениця 11 класу Корецького НВК «Школа І–ІІ ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Ясковець О.В.**, учитель історії Корецького НВК «Школа І–ІІ ступенів – ліцей».

Лозоплетіння – унікальне явище в мистецтві, найвідоміший та найпопулярніший народний промисел. Плетені вироби з рослинної сировини – невід’ємні супутники людини з найдавніших часів. На вишукані меблі, корзини, інші предмети домашнього вжитку, виготовлені з обкорованої лози, пофарбовані барвниками, і в наш час існує значний попит, адже вони вважаються екологічно чистими, бо виготовлені з натурального природного матеріалу.

Мета дослідження – вивчення ремесла лозоплетіння як виду народного декоративно-прикладного мистецтва та збереження його традицій на матеріалах майстрів Корецького району.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що свідоме відродження народного ремесла лозоплетіння та його поширення серед населення можливе лише за умов наявності відповідних знань і виховання бажання відтворити, зберегти і передати кращі народні традиції цього ремесла наступним поколінням українців.

Новизна дослідження цієї теми пов’язана зі спробою дослідити вказане явище в історії рідного краю та України через наявну джерельну базу, матеріали польових досліджень на Кореччині та враховуючи суспільну значущість питання в контексті збереження традиційного українського ремесла лозоплетіння.

У наш час науковці довели, що не варто нехтувати прадідівським досвідом, який складався і перевірявся віками. Наші предки брали всі матеріали з природи, вони були натуральними і практичними та не шкодили здоров’ю людини. Побачивши речі майстрів лозоплетіння Кореччини, переконалися, що стільці і табуретки, сплетені з лози, не гірші від фабричних, а навіть кращі й зручніші.

Роботи сучасних майстрів лозоплетіння – це не тільки данина моді. Народні умільці – корінням із народу. Їхні творчі доробки – це можливість зберегти і передати досвід і надбання поколінь, відродити славу українського ремесла плетіння виробів із лози.

СЕКЦІЯ «АРХЕОЛОГІЯ»

ЮВЕЛІРНІ ВИРОБИ З ПЕРЕСОПНИЦІ КНЯЖОЇ ДОБИ (ДОСЛІДЖЕННЯ 2002-2005 РР.)

Автор: **Ніколайчук Назар Ярославович**, учень 11 класу Школи-інтернату ІІ-ІІІ ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Войтюк О.П.**, старший науковий співробітник Рівненського обласного краєзнавчого музею.

Мета: дослідити особливості ювелірних виробів, охарактеризувати інструменти, які характеризують їх виробництво.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання наступних дослідницьких завдань:

- систематизувати й узагальнити матеріали, знайдені в Пересопниці в 2002-2005 роках;
- розробити детальну типологію ювелірних виробів, прикрас та культових речей;
- проаналізувати ювелірні комплекси з розкопок княжих міст Київської Русі;
- зробити характеристику праць дослідників, які проводили дослідження с. Пересопниця;
- показати роботи археологів, які характеризують особливості ювелірного виробництва;
- описати джерельну базу, яка характеризує основні типи прикрас княжої доби.

Роботи з досліджень курганного могильника поблизу Пересопниці починаються наприкінці ХІХ ст., де К. Мельник виявила поховання ювеліра Х-ХІ століть. Сформована в ході досліджень археологічна колекція містить цікаві вироби з кольорових металів і знахідки, пов’язані з діяльністю місцевих ювелірів. Аналіз цих археологічних джерел дозволяє виявити осередки розвитку ремесла, визначити рівень та особливості розвитку культури, етноплемінну приналежність населення, яке мешкало між річками Горинь і Стир у середньовіччі.

Розглянуті археологічні матеріали вказують на особливості складу населення Пересопниці доби Київської Русі. Отже, у ХІІ ст. разом із формуванням «дружинної культури» складається типовий міський набір прикрас, до складу якого входили сережки з трьома намистинами «київського типу», колти, підвіски, браслети. Взірцями для них служили високохудожні вироби київських майстрів. У той же час зберігалася традиція використання місцевих племінних прикрас – дротяних скроневих кілець. З’являються нові варіанти таких прикрас – на півтора оберта та зворотно відігнуті зі спіралью закрученими кінцями. Вони маркують територію Галицько-Волинського князівства, на якій у ХІІ-ХІІІ ст. на базі старих племінних груп активно проходили процеси формування єдиної етнічної спільноти.

МОНЕТНИЙ ОБІГ НА ВОЛИНІ В XIV-XVII СТОЛІТТЯХ

Автор: **Глодя Тарас Андрійович**, учень 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Войтюк О.П.**, старший науковий співробітник Рівненського обласного краєзнавчого музею.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених нумізматиці, є чимало проблем, які чекають свого розв'язку. Серед них – створення повної топографії монетних знахідок Волині. Адже від часу укладення й опублікування топографії інформаційна база української нумізматики суттєво

поповнилася.

Мета дослідження: вивчити грошовий ринок Волині у визначений період, показати його особливості.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання наступних дослідницьких завдань: проаналізувати ступінь і рівень історіографічного дослідження проблеми, стан вивчення ролі грошових одиниць, що перебували на грошовому ринку Волині у вказаний період; простежити еволюцію грошового господарства Волині у XIV–XVII ст.; вивчити специфічні риси грошового обігу на Волині у литовсько-польській період; систематизувати монетні знахідки на Волині у XIV–XVII ст.; проаналізувати основні тенденції розвитку нумізматики литовсько-польського періоду на підставі матеріалів монетних скарбів, виявлених на території Волині, у фондах Рівненського обласного краєзнавчого музею, Волинського обласного краєзнавчого музею, Кременецького районного краєзнавчого музею, Державного історико-культурного заповідника м. Острога; дослідити роль грошового ринку Волині у фінансовому житті Європи згаданого періоду; окреслити коло проблем, що потребують подальшого вивчення та наукової інтерпретації.

Склад монетних скарбів, що зберігаються у Рівненському, Волинському, Острозькому, Кременецькому музеях, дозволяє в цілому простежити історію грошового господарства волинських земель XIV–XVII ст. Так, зосереджений у музейних фондах нумізматичний матеріал підтверджує тезу дослідників про три основні етапи формування та розвитку структури грошового обігу краю:

- перший: початок XIV – кінець XV ст.;
- другий: кінець XV – початок XVI ст.;
- третій характеризується політичними потрясіннями середини XVII ст., які вплинули на грошовий обіг волинських земель.

Отже, у роботі систематизовано і узагальнено матеріали монетних скарбів, виявлених на території Волині, у фондах Рівненського обласного краєзнавчого музею, Волинського обласного краєзнавчого музею, Кременецького районного краєзнавчого музею, Державного історико-культурного заповідника м. Острога; еволюція грошового обігу розглядається в контексті зміни економічного життя регіону за цей період; вивчено проблему з точки зору економічних зв'язків Волині з іншими державами сучасної Європи; досліджено питання карбування срібних та золотих монет у Луцьку в XIV–XVI ст. як перших власних грошей на Волині; демонструються можливості монетних скарбів як історичного джерела.

АРХЕОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОЗВІДОК С. ДОРОГОБУЖ ГОЩАНСЬКОГО РАЙОНУ)

Автор: **Данилюк Олександр Валентинович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Наукові керівники: **Слободенюк І.М.**, учитель історії Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8; **Щепанський В.В.**, аспірант Національного університету «Острозька Академія».

У центрі уваги дослідження – історія с. Дорогобуж Гощанського району Рівненської області та археологічні розвідки, здійснені на місці дитинця літописного міста. Актуальність роботи постала з відносно не відомих учнівській молоді археологічних пошуків та експериментальної археології, які здійснюються на території Рівненщини. В обраному підході закладена методика адаптації відомих досліджень для учнів середніх загальноосвітніх шкіл.

Метою дослідження є системний огляд історіографічних результатів археологічних розвідок території с. Дорогобуж Гощанського району Рівненської області; розкриття проблематичних моментів наукового підходу до обробки результатів археологічних розкопок та подання основних моментів археологічних особливостей у дослідженні історії рідного краю.

Реалізація поставленої мети передбачала розв'язання таких завдань: проаналізувати історичні процеси в становленні та розвитку літописного міста Дорогобуж; дослідити історію культурних пам'яток на території с. Дорогобуж; описати найвідоміші археологічні знахідки на території с. Дорогобуж;

Об'єктом дослідження є історія с. Дорогобуж та археологічних розвідок. Предметом роботи є археологічні знахідки та пам'ятники культури с. Дорогобуж.

Теоретико-методологічні засади зумовлені потребою археологічної специфіки у підході до історичних наук. Використовувалися культурно-історичні та порівняльні методи дослідження. До уваги брався описово-історичний метод.

Наукова новизна роботи мотивується тим, що археологічна наука залишається побіжною в шкільному комплексі навчальних дисциплін. Відповідно до завдань та мети роботи вона може подати систематизований аналіз історичної складової рідного краю та висвітлити проблемні моменти історії с. Дорогобуж в археологічних аспектах.

Практична цінність результатів проведеного дослідження полягає у можливості їх використання в ході подальшого вивчення археологічних розвідок с. Дорогобуж. Аналіз використаних результатів дослідження може слугувати робітці окремих тем із позакласної роботи в дослідженнях історії рідного краю.

ЗБРОЯ ЧАСІВ КОЗАЦТВА

Автор: **Дубінчин Василь Васильович**, учень 10 класу Млинівської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Загоруйко С.В.**, керівник гуртків Млинівського районного будинку творчості школярів.

Від озброєння і військових сил завжди залежала доля держави. А козацький період, а саме XV-XVIII ст. – найбільш легендарна сторінка в історії України. Козаки прославили себе хоробрістю і вміннями майстрів володіння зброєю, адже часто від її якості і вміння застосувати залежав хід битви, її результати і наслідки. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розкрити бойові можливості козацького війська, розширити наші уявлення про засоби боротьби козаків із ворогами.

Мета дослідження: проаналізувати види зброї XVI-XVII ст. періоду козаччини, дослідити особливості вдосконалення та використання козацької зброї.

Об'єкт дослідження: козацьке озброєння XVI-XVII ст.

Предмет дослідження: холодна та вогнепальна зброя козацької доби.

Джерельна база дослідження: найбільш цінні матеріали з досліджуваної теми почерпнули з «Історії Запорізьких козаків» Д. Яворницького, яка є найбільш цінним джерелом, оскільки автор записав свідчення нащадків козаків, та спирається на наукову літературу свого часу. Детальний опис зброї різних країн дає Є. Аствацатурян у книзі «Турецька зброя», а козаки використовували її під час набігів на турецькі фортеці. І. Крип'якевич в «Історії Українського Війська» більше уваги приділив національній зброї, її складу і призначення. Досить цінні дані взяли з книги В. Сидоренка «Зброя XVI-XVII ст. на Україні – пам'ятка історії та мистецтва».

Наукова новизна дослідження: систематизовано матеріали про види і якість зброї козаків, дано детальний їм опис.

У ході дослідження описано та проаналізовано холодну та вогнепальну зброю козацької доби:

- козацьку шаблю як вид клинкової зброї ближнього бою; типи холодної зброї, які становлять основний фонд козацьких шабель;
- списи як вид колючої зброї; класифікацію та елементи головної зброї козацької кінноти;
- призначення та описи використання ручної зброї козаків – келепів;
- характеристики бойових можливостей ятагана, шаблі та іншої козацької зброї XVI-XVII ст.;
- поняття й класифікацію вогнепальної зброї та перші згадки про її використання;
- рушниці й мушкети: характеристики, різновиди та використання;
- пищалі й гаківниці як оборонну й наступальну зброю піхоти.

Практичне значення: матеріали наукової роботи можуть бути використані на уроках історії, у роботі краєзнавчого музею.

СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

ОСТАРБАЙТЕРИ РІВНЕНЩИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Автор: **Бекеша Лариса Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Із розвитком історичної науки в Україні дослідженню етапів вивезення оstarбайтерів із території України, їх долі і побуту в нацистській Німеччині, життя в ролі репатріантів у Радянському Союзі було присвячено кілька дослідницьких робіт. Проте комплексне дослідження, де б висвітлювалося життя оstarбайтерів Рівненщини через призму політики різних влад – німецької 40-рр. XX ст., радянської, української і німецької кінця XX – початку XXI століть, наразі було здійснено лише частково.

Інтерес до вивчення питання був зумовлений тим, що члени моєї родини також були вивезені на невольницьку працю до Німеччини, але, на жаль, у родинному архіві не збереглося нічого, окрім спогадів.

Мета дослідження – висвітлити особливості життя оstarбайтерів, еміграційні процеси, етапи їх вивезення з етнічних територій України та проаналізувати ставлення до репатріантів за різних політичних режимів. Для реалізації поставленої мети виокремлено завдання: проаналізувати етапи депортації цивільного населення Рівненщини на примусові роботи до Німеччини; висвітлити процес звільнення оstarбайтерів та їх повернення на Батьківщину; обґрунтувати ставлення до репатріантів в умовах СРСР; з'ясувати ставлення до колишніх оstarбайтерів в умовах незалежної України.

Остарбайтери стали заручниками політики, що проводилася у нацистській Німеччині, яка скалічила їх молодість та здоров'я, згодом у Радянському Союзі, коли вони були змушені відчувати себе в ролі неблагоннадійних людей, над якими і надали висів «дамоклів меч». Сьогодні усвідомлюємо, що найвищою цінністю в кожній державі має бути життя і доля її громадян. На прикладі остарбайтерів змогли побачити те, як вони стали заручниками і в'язнями політичних режимів. Саме тому сьогодні маємо боронити українську державність, примножувати її багатства, щоб не стати новими остарбайтерами в чужих країнах.

ІСТОРІЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ ГРОМАДИ СЕЛА СТАРА РАФАЛІВКА

Автор: **Єржикевич Олена Юріївна**, учениця 10 класу Старорафалівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Володимирецького району.

Науковий керівник: **Лутай С.В.**, учитель історії Старорафалівської загальноосвітньої школи.

Актуальність роботи полягає в тому, що вона дає можливість вивчити і проаналізувати соціально-економічний та культурний розвиток єврейської громади містечка Рафалівка. Разом із тим дозволяє зберегти пам'ять про події Голокосту, які стосуються нашого населеного пункту. Актуальність теми особливо гостро постала у зв'язку з сучасними подіями на сході нашої держави, тому що і в роки Другої світової війни, і в наш час виявляється, що людське життя нічого не варте.

Предметом дослідження є соціально-економічний і культурний розвиток єврейської громади с. Стара Рафалівка. Об'єктом дослідження є євреї, які проживали на території села з XVII століття до 40-х років XX століття.

Метою є дослідження життя єврейської громади в селі Стара Рафалівка з часу заселення і до початку Другої світової війни, її звичаї, традиції, релігійне життя, трагедія, яка спіткала єврейське населення в роки війни.

Джерельною базою роботи є експозиція, яка розміщена в музеї історії села Стара Рафалівка, спогади євреїв (колишніх жителів села), які зараз проживають в Ізраїлі, а свої спогади надіслали письмово до нашої школи, матеріали досліджень членів історико-краєзнавчого гуртка, який діяв при Старорафалівській школі.

Використовуючи матеріали з музею, літературу з теми, опрацьовуючи спогади та архівні документи, ми поставили такі завдання: проаналізувати джерельну, історіографічну базу з зазначеного питання; виявити взаємозв'язок між українцями та євреями на території одного населеного пункту; проаналізувати соціально-економічний та культурний розвиток єврейської громади містечка Рафалівка; дослідити долю євреїв в роки війни та перші післявоєнні роки.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на основі аналізу, узагальнення та систематизації зібраного матеріалу досліджується життя євреїв на території села Стара Рафалівка, що сприятиме збереженню пам'яті про маловідомі сторінки історії села.

ХРЕСТИ НА ТЕРЕНАХ РОКИТНІВСЬКОГО КРАЮ: ІСТОРІЯ, СИМВОЛІКА ТА СУЧАСНЕ СПРИЙНЯТТЯ

Автор: **Маринич Ірина Миколаївна**, учениця 9 класу Заболотської ЗОШ I-II ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Маринич Л.М.**, учитель історії Заболотської ЗОШ I-II ступенів.

Які пам'ятки, споруди у нас найдревніші? Не один раз задумувалися дослідники над цим питанням. Але тільки нині можна стверджувати, що відповідь знайдена. Це пам'ятні кам'яні хрести, які в народі часто називають «козацькими». Пам'ятні кам'яні хрести – свідки минулих часів, які пережили не одне покоління поліщуків, як ніхто заслуговують нашої шани та поваги.

У символіці хрест є перетином вертикальної (Небесної) та горизонтальної (Земної) осей. Він символізує дерево життя як поєднання Небесного з земним. У ньому перетинаються два протилежні принципи: духовний як вертикаль, що спрямована до чистого і небесного, та земний як горизонталь, що пов'язана до тілесного і матеріального.

Отже, Хрест називають знаком знаків – це символ Христа, його розп'яття і його слави і, таким чином, християнської віри і Церкви, і саме в такій якості хрест отримав своє найбільше поширення і на Рокитнівщині.

Хрести стоять біля кожного села, установлюють на могилах, їх носять на грудях, а багато хто навіть не знає історії його появи, не задумується, яке його значення. Тож цікаво дослідити призначення хреста у світогляді українського народу та для жителів Рокитнівщини, тому в цьому і полягає актуальність вибраної теми.

Мета роботи: зібрати, дослідити і систематизувати матеріал про хрест, його призначення в світогляді українського народу, формуванні національних традицій та цінностей.

Завдання: дослідити історію появи хрестів на українських землях; зібрати, порівняти і проаналізувати пам'ятні кам'яні хрести, придорожні та могильні хрести, показати їх місце у світоглядній системі поліщуків; опрацювати літературу про хрести.

Об'єктом дослідження є хрести на Рокитнівщині. Предметом дослідження є хрести Рокитнівщини: історія, символіка та їх сучасне сприйняття.

Джерельною базою є видання, здебільшого релігійні, а також результати польових досліджень, що оформлені у вигляді анкет опитування жителів сіл Рокитнівщини.

Новизна дослідження: полягає в тому, що це питання в межах сіл Рокитнівського району є мало дослідженим науковцями.

Практичне значення: зібраний і систематизований матеріал можна використати під час проведення краєзнавчих екскурсій, на уроках історії, християнської етики, народознавства.

ДУБРОВИЦЯ В ПЕРІОД ВІЙНИ: ЖИТТЯ В ОКУПОВАНОМУ МІСТІ

Автор: **Бензюк Олеся Вікторівна**, учениця 11 класу Дубровицької загальноосвітньої школи I-III ступенів №1.

Науковий керівник: **Бандура Т.М.**, учитель історії Дубровицької загальноосвітньої школи I-III ступенів №1.

Німецька окупація України призвела до значних організаційно-суспільних змін, складовими яких були: адміністративно-територіальне розчленування, нещадне економічне використання всіх наявних ресурсів, у тому числі й людських, в інтересах Рейху, політика антисемітизму, геноцид тощо.

Становище, у якому опинилося місцеве населення, було надзвичайно скрутним, бо це населення було залишене напризволяще радянським керівництвом у регіоні і, не маючи фактичного захисту, воно в перші тижні окупації опинилося під цілковитим контролем нацистів та їх прибічників, а тому загарбники розпоряджалися ним як своєю власністю. Проти цивільного населення було розв'язано масовий терор, що особливо відчутним став для місцевих євреїв, які напередодні війни становили більшість жителів краю.

У дослідженні ми опиралися на документи та матеріали Державного архіву Рівненської області, вони допомогли нам простежити реалізацію «нацистського нового порядку» в окупованому місті, розкрити діяльність Дубровицької міської управи в роки війни та охарактеризувати життя місцевого населення в цей час.

Ми зосередили увагу на тому, як нова влада впродовж усього окупаційного періоду проводила антигуманну політику, позбавляючи місцевих жителів найелементарніших людських прав, а саме: права на заняття ремеслом і торгівлею, на приватну власність, житло, свободу пересування, вільний вибір місця проживання, і змушувала їх виконувати жорстокі і безглузді накази вищих чиновників Рейху, принижуючи людську гідність.

Метою роботи є відтворення різних аспектів життя місцевого населення в окупованому місті Дубровиця в роки війни.

Об'єктом дослідження є події в Дубровиці 1941–1944 рр. Предметом – політика німецької окупаційної влади в місті в роки війни.

Новизна роботи полягає в тому, що це перша спроба вивчити і систематизувати архівні документи та описати події і факти, що розкривають злочинні дії місцевої окупаційної влади в м. Дубровиця щодо цивільного населення; об'єктивно висвітлити цю маловідому сторінку в історії міста; показати роль і місце окремих мешканців міста у згаданих подіях.

Дослідження носить значне суспільно-гуманітарне значення з точки зору наукової, краєзнавчої та виховної роботи. Матеріал може бути використаний під час підготовки праць, навчальних посібників з історії Другої світової війни, німецького окупаційного режиму, під час вивчення теми «Наш край у 1939–1945 рр.» та у позакласній роботі.

Події і факти, описані в роботі, допоможуть відродити історичну пам'ять, заповнити «білі плями» в історії рідного краю та спонукатимуть до роздумів про те, що подібне на нашій землі не має повторитися.

РІВНЕНСЬКА «ПРОСВІТА» У БОРОТБІ ЗА ПІДНЕСЕННЯ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО РІВНЯ НАСЕЛЕННЯ (1921–1928 РР.)

Автор: **Істоміна Ярослава Олегівна**, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Наукові керівники: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ, **Солімчук О.І.**, учитель історії Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Товариство «Просвіта» виконувало першорядну роль у поширенні національної культури, при множенні її здобутків і традицій, активізації культурного процесу та національної самоідентифікації. «Просвіта» була основою культурно-просвітнього руху на Західній Україні. Її національний характер зумовлювався відсутністю української державності й колоніальною політикою правлячих кіл Польщі.

Діяльність товариства ґрунтувалася на відстоюванні прав українців на вільний розвиток рідної мови, культури, традицій, самобутності та самосвідомості. Програма товариства «Просвіта» передбачала всебічне розширення світогляду, духовного збагачення та культурного виховання нації, піднесення рівня освіти, утілення просвітницької ідеї в життя національних прагнень українців. «Просвіта» відіграла важливу роль у суспільстві, вона стала найбільш оптимальною формою самозахисту українців у відстоюванні національних інтересів. Свого часу організація «Просвіта» стала важливою силою протидії колонізації, русифікації, втрати національної самобутності.

Діяльність організації «Просвіта» неодноразово досліджували науковці, такі як Г. Бухало, Б. Савчук, І. Зуляк. Але культурно-освітня діяльність товариства ще потребує вивчення. Тому нам необхідно визначити роль «Просвіти» в культурно-просвітницькій діяльності, осмислення її місця у національному русі та значення в історії України. Це й обумовлює актуальність теми.

Мета дослідження полягає у вивченні напрямків діяльності товариства «Просвіта» на основі комплексного аналізу різнопланових джерел, об'єктивному відтворенні й оцінці історичного розвитку культурно-просвітницького товариства та його ролі в суспільному житті в період 1921–1928 рр.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі аналізу та синтезу матеріалів фонду Рівненського державного архіву та інших джерел (Рівненського міського музею «Просвіти», наукових джерел) здійснено комплексне дослідження діяльності товариства «Просвіта» у Рівному та меншій частині Рівненської області впродовж 1921–1928 років. Розкрито роль товариства в культурно-освітньому житті; визначено основні напрямки, форми і методи роботи товариства; значення для реалізації національних прагнень українців.

РІВНЕНСЬКИЙ ЗАЛ КАМЕРНОЇ ТА ОРГАННОЇ МУЗИКИ – ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Автор: **Чубок Тетяна Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Зал камерної та органної музики – визначна пам'ятка архітектури міста Рівного впродовж декількох століть. Збудована у ХІХ ст. будівля функціонує і в ХХІ ст. та зберігає певні таємниці пережитих епох. Споруда вистояла в роки революції, двох світових воєн. У час ленінського атеїзму з костелу були зняті готичні шпилі й відкрито кінотеатр «Глобус», а в 1978 році відреставровано, де відкрито зал органної і камерної музики. Від часу відкриття зал камерної та органної музики є центром музичного життя нашого міста та області. Десятки тисяч слухачів, покоління молоді виховуються на прекрасних зразках класичної музики, що лунає в цьому залі протягом років його існування. Будівля залу бере участь у формуванні вигляду міського центру, граючи роль важливих містобудівних акцентів незалежно від століття та влади.

Нині у залі камерної та органної музики звучить різна музика: від класики до сучасної естради. Відвідувачі ніби подорожують у часі, слухаючи музику різних епох.

На території Рівненщини до появи костелу святого Антонія було три католицькі святині: дві дерев'яні та одна мурована.

Будівництво костелу було розпочате 1868 року, закінчене у 1899 році, під керівництвом Константина Вохцеховського; його споруджували в основному на пожертви прихожан та за сприяння фонду князя Романа Сангушко зі Славути. Костел збудований із червоної цегли у неоготичному стилі. За проектами Константина Войцеховського було споруджено багато сакральних пам'яток, значна частина яких збереглася до сьогодні.

Костел було освячено 7 жовтня 1900 року, відтоді він почав працювати та служити вірянам. Костел пережив дві світові війни та революції, проте у 50-х роках ХХ ст. радянська влада взялася за його знищення. У цей час він утратив свої готичні вежі, а головне – було знищено крипту, де покоїлися видатні жителі Рівного, у тому числі – з роду Любомирських.

Від повної руйнації будівлю костелу врятувала її прекрасна акустика, тому у 1987 році, по закінченню реставраційних робіт, було відкрито зал камерної та органної музики. Сьогодні зал камерної та органної музики Рівненської філармонії є активно діючим концертним майданчиком. Щорічно проводиться міжнародних фестивалів органістів «Органний собор», завдяки якому наше місто відоме за кордоном.

«ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНІ» НА РІВНЕНЩИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Автор: **Перетятко Іван Сергійович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Більш як два століття фемінізм є важливою складовою суспільно-політичного життя Європи. Загальна мета цього руху – через відповідну зміну існуючих законів утілити в життя ідеї рівноправності чоловіка і жінки. На противагу західному емансипаційному руху, який наголошував на рівних правах у політиці та освіті, у першій половині ХХ ст. українські жіночі товариства пропагували автономію праці й участі в громадському житті. Особливою активністю і різноманітністю організаційних форм відзначався жіночий рух на Галичині, який налагодив співпрацю з Волинню. Суспільна місія жінок на теренах Волині в першій половині ХХ століття, узагальнення досвіду суспільної праці жіночих організацій є відносно новим і достатнім полем наукового дослідження. Усе більшу увагу привертає висвітлена всього декількома науковими роботами останніх років галузь діяльності українських жіночих товариств, зокрема «Жіночої служби Україні», під час німецької окупації, коли місцеве населення в умовах розореної війною інфраструктури, важких матеріально-побутових проблем піддавалося жорстокій експлуатації з боку окупаційної влади. Вивчення організаційних засад, гнучкості, різноманітності та ефективності діяльності ЖСУ за таких умов є, безперечно, цінним з історичної точки зору. Без поглибленого вивчення історії жіночого руху на Волині в означений період неповною є картина громадсько-політичного життя регіону.

Мета дослідження: проаналізувати мету, завдання, організаційні засади та поле діяльності товариства «Жіноча служба Україні» на Волині у період Другої світової війни. **Об'єкт дослідження:** громадська організація «Жіноча служба Україні» у 1941–1943 рр., а предмет – процес її становлення і розвитку на Рівненщині та сфера суспільної активності жіноцтва.

Методологічну основу дослідження склали принципи історизму та наукової об'єктивності, що ґрунтуються на пріоритеті документальних матеріалів, які дають змогу всебічно проаналізувати діяльність «Жіночої служби Україні» на території Рівненщини у 1941–1943 рр. Для вирішення поставлених мети і завдань дослідження застосовано історично-порівняльний, історично-типологічний методи, методи періодизації, аналізу та синтезу. Поєднання різних методів дослідження стало важливим чинником усебічного висвітлення теми.

Наукова новизна дослідження ґрунтується на основі опублікованих і неопублікованих документальних джерел, які допомогли комплексно дослідити процес становлення і розвитку товариства на Рівненщині. Жіночий рух розглянуто як органічну складову громадського і культурного життя краю у 1941–1943 рр., як такий, що не втратив національних

особливостей в умовах нацистської окупації. Зібраний матеріал доповнює й уточнює історичні відомості щодо роботи ЖСУ. Опубліковані спогади свідків, матеріали тогочасної преси, вивчення матеріалів державного архіву Рівненської області дозволили довести вагому роль товариства ЖСУ в національному відродженні українського жіночого руху на Рівненщині.

ОСОБЛИВОСТІ ЕТНОСОЦІАЛЬНОГО СКЛАДУ НАСЕЛЕННЯ С. МАЛИНСЬК У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Автор: **Свиридюк Анастасія Борисівна**, учениця 9 класу Малинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Березнівського району.

Науковий керівник: **Свиридюк Н.Є.**, учитель історії Малинської загальноосвітньої школи I-III ступенів.

Тема роботи зумовлена потребою об'єктивно дослідити особливості етносоціального складу населення с. Малинськ у першій половині ХХ ст. Актуальність теми зумовлена відсутністю спеціального синтезованого дослідження особливостей та змін в етнонаціональній сфері села Малинськ у першій половині ХХ ст., трансформації традиційної соціально-професійної структури населення.

Мета дослідження: розкрити особливості етносоціального складу населення села Малинськ у першій половині ХХ ст.; здійснити аналіз та визначення динаміки змін структури населення села на фоні історичних подій зазначеного періоду; розкрити причини, які вели до змін етносоціальної структури населення; визначити напрями трансформації соціально-професійної структури населення Малинська.

Основні завдання: проаналізувати особливості етносоціального складу населення села Малинськ у першій половині ХХ ст. у контексті історичних процесів цього періоду; дослідити причини та фактори, які вплинули на склад і зміни в етносоціальному складі мешканців.

У результаті аналізу зроблено висновки: визначальним фактором у виникненні села Малинськ був економічний, характерною особливістю етносоціального складу населеного пункту в першій половині ХХ ст. була його неоднорідність і мобільність, що спричинено радикальними історичними подіями зазначеного періоду.

«ПАРТИЗАНКА» НА САРНЕНЩИНІ У 1941-1943 РОКАХ

Автор: **Аврамишина Дарина Олегівна**, учениця 11 класу Сарненського НВК «Школа-колегіум» ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Торчило Л.І.**, вчитель історії Сарненського НВК «Школа-колегіум» ім. Т.Г. Шевченка.

Війна завжди викликала цікавість своєю неоднозначністю. Навіть сьогодні в суспільстві точаться безкінечні суперечки, щодо того, чи співпрацювали націоналістичний та радянський партизанський рухи і чи існували угоди про перемир'я.

У роботі розкриваються історичні підстави стосунків двох течій Руху опору – радянської та націоналістичної – «Поліська Січ», з опорою на новітню українську історіографію та архівні матеріали.

Мета – на основі історичних джерел вивчити особливості проведення військової операції «Сарненський хрест» та дослідити, чи співпрацювали радянські та націоналістичні партизанські підрозділи у 1941-1943 рр.

Актуальність роботи зумовлена важливістю комплексного вивчення матеріалу, який стосується історії Сарненщини та історії співіснування націоналістичного руху та радянських партизан.

Досягнення мети забезпечується реалізацією таких завдань: визначити, де і коли було створено «Поліську Січ» Т. Бульби-Боровця; на основі історичних джерел детально розглянути суть військової операції радянських партизанів «Сарненський хрест» та з'ясувати можливість організації проведення операції так, щоб не провокувати конфлікти з націоналістичними похідними групами, які діяли на території нашого краю; дослідити співпрацю радянського і націоналістичного руху в 1941–1943 роках.

Фрагменти роботи можна використати у вивченні таких тем: «Історія нашого краю у роки Другої світової війни», «Українські землі у роки Другої світової війни», а також під час проведення науково-теоретичних конференцій, тематичних виховних заходів та навчальних екскурсій.

Історія національно-визвольних рухів свідчить, що в моменти їхнього піднесення суспільна увага зосереджується на проблемі стосунків різних рухів і течій. Це цілком природно, бо боротьба за національне визволення – це боротьба за майбутнє свого народу, своєї країни.

СЕКЦІЯ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»

ПОЛІТИЧНА КАРИКАТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Першута Ольга Володимирівна**, учениця 11 класу Шубківської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Лустюк Ю.А.**, учитель історії Шубківської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

У сучасних умовах інформаційного суспільства значної актуальності почали набувати карикатури на політичні теми. Карикатура – малюнок, що зображує кого-, що-небудь у навмисне спотвореному, смішному вигляді. Вони можуть бути з гумором, сентиментальними, виражати агресію.

Карикатура в пресі і в мережі Інтернет стає одним зі складових елементів політичної діяльності тої чи іншої країни, значення якої зростає в нашу епоху як джерела історичної інформації. На сьогоднішній день мережа Інтернет рясніє політичною карикатурою, змістом якої є відносини, які склалися між Україною і Росією, агресія в обличчі президента Росії В. Путіна.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що накопичений матеріал є історичним джерелом для дослідження і порівняльного аналізу зовнішньополітичних відносин у міжвоєнний період через призму карикатури.

Мета дослідження: проаналізувати розвиток зовнішньополітичних напрямків Радянської Росії, БСРСР і Польщі у міжвоєнне двадцятиріччя, визначити функції політичної карикатури в друкованих ЗМІ, дослідити зв'язок між історичними подіями і політичною карикатурою цього періоду.

Об'єкт дослідження: основні риси, тенденції та зміст зовнішньополітичних стереотипів у міжвоєнний період.

Політична карикатура радянської Росії була досить багатогранною. Вона відображала політичну налаштованість держави стосовно Німеччини, США, Польщі й ішла в ногу з тими історичними подіями, які диктувала зовнішня дипломатична спрямованість у міжвоєнний період.

Газетна карикатура БСРСР була представлена цілим рядом друкованих ЗМІ, на шпальтах яких прослідковувалася пропагандистська лінія, висміювалися «режим санації», боротьба з куркульством, велика увага приділялася антирелігійній кампанії.

Політична карикатура Польщі відображала концепцію «двох ворогів», що об'єктивно вимагало від польської дипломатії постійного лавірування між більш сильними сусідами – СРСР і Німеччиною.

Таким чином, у першій чверті ХХ ст. поряд із етнічними стереотипами, відображуваними у фольклорі, у особистих якостях тої чи іншої нації, відбулися зміни у свідомості людства, які були пов'язані зі сприйняттям зовнішнього світу, що спричинило появу стереотипів з яскраво вираженим політичним забарвленням.

У процесі історичного існування карикатура пройшла безліч етапів. Вона, як правило, відображає проблеми суспільства і служить певним методом самоствердження над кривдником чи ворогом.

СИСТЕМНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РОСІЇ: ШЛЯХ ВІД ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО АВТОРИТАРИЗМУ СУЧАСНОСТІ

Автор: **Бекеша Лариса Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

Актуальність теми полягає у тому, що за останні 20 років усі посткомуністичні держави колишньої Радянської імперії зазнали значних змін, але системна трансформація Росії з часу перебудови Михайла Горбачова, можливо, була найрадикальнішою. Більшість країн-сателітів Центрально-Східної Європи пройшли шлях від певних форм занепадання тоталітаризму, через короткі інтерлюдії авторитаризму до демократії і залишилися там. Такі країни, як Сербія, Хорватія, Албанія, Македонія й Україна, пережили довші авторитарні інтервали, але врешті прийняли демократичні форми державного управління. Проте Росія за декілька років пододала шлях від тоталітаризму до демократії тільки для того, щоб повністю відмовитися від демократії й перейти до трансформації в те, що, імовірно, є виявом авторитаризму.

Демократія в Російській Федерації розвивається екстенсивним шляхом та поступово згортається до авторитарних методів. Інтерес до вивчення державотворчих процесів у Російській Федерації викликаний ще й тим, що впродовж 2000–2015 рр. політика Володимира Путіна значно вплинула на економіко-політичну ситуацію в Україні та на сьогоднішній має значні наслідки в контексті незгасаючого військового конфлікту на сході України.

Мета роботи – визначити основні ознаки авторитарної форми правління та дослідити її вияви в сучасній Російській Федерації.

Для реалізації поставленої мети у ході дослідження були виконані такі завдання:

- проаналізовано загальноприйняте поняття авторитаризму в контексті історичного становлення Російської Федерації;
- досліджено процес державотворення Росії від авторитаризму СРСР до «демократії» сучасності;
- висвітлено основні етапи розвитку державності в Російській Федерації з урахуванням методів правління влади;

- доведено факт зародження нового методу правління у Російській Федерації – керованої демократії – та показано можливість її трансформації;
- з'ясовано основні засоби становлення влади у Російській Федерації, її вплив на населення через упровадження популістської ідеології в суспільстві;
- відстежено хід ведення гібридних війн з боку Російської Федерації у Чечні, Грузії, АР Крим, Донбасі та їх вплив на підтримку панівної влади серед населення.

ГІТЛЕРІВСЬКИЙ НАЦИЗМ ТА РОСІЙСЬКИЙ НЕОНАЦИЗМ: ВИНИКНЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

Автор: Івашкевич Дарія Юріївна, учениця 10 класу Зарічненського НВК «ЗОШ I ступенів – гімназія».

Науковий керівник: Павлович В.В., учитель історії Зарічненського НВК «ЗОШ I ступенів – гімназія».

Одним із найжорстокіших, найсуперечливіших та найскладніших явищ у сучасній світовій історії є нацизм. Ідеологія, започаткована в Німеччині 30-х років А.Гітлером, стала небаченим за жорстокістю, цинізмом та наслідками суспільним експериментом над цілою нацією і прямо чи опосередковано зачепила більшу частину населення тогочасного світу. Теорія зверхності арійської раси, змішана з формуванням нової великої Німеччини та пропагандою фізичного знищення цілих народів, була доведена до рангу офіційної державної політики. На щастя, після розгрому німецької армії в Другій світовій війні зазнав розгрому і німецький нацизм. Проте він не зник, а з новою силою став поширюватися по всьому світу, видозмінюючись і часто прикриваючись новими гаслами та ідеями, переформатувавшись на неонацизм. Таким же, по суті, є і російський неонацизм – одне з найбільш небезпечних явищ останніх років у світі, який на повен голос заявив про себе у світлі останніх подій на Донбасі. Тому вивчення історії зародження російського нацизму, як і його німецького попередника, є надзвичайно нагальним та потрібним. Саме в цьому і полягає актуальність дослідження.

Крім того, сучасний російський неонацизм пропагує не лише зверхність «руської» нації та руського православ'я, а й відродження колишньої проімперської великодержавницької Росії, у якій суверенній Україні місця немає. Це ще одна вага причина для вивчення цього явища.

Мета наукової роботи – проаналізувати витоки, передумови і процес розвитку гітлерівського нацизму та відповідно зародження та сучасний стан російського неонацизму в світлі їх взаємозв'язку та схожості.

По завершенню проведеного дослідження було отримано такі результати:

Витоки нацизму лежать ще далеко в минулому від часів А.Гітлера та його прибічників. Із часів поразки німців від Наполеона на початку XIX ст. в німецькому суспільстві поступово утвердився міф про унікальність німецької раси та невідворотність створення нової великої держави на основі вищості німецької нації, яку вже А.Гітлер ототожнив з «арійцями».

Формування гітлерівського нацизму відбулося в 20-х роках XX ст., коли принижені жорсткими умовами Версальського миру після поразки у Першій світовій війні німці прагнули реваншу та «твердої сильної руки»; нацизм остаточно оформився як ідеологія вищості німецької «арійської» раси на основі концепції «життєвого простору» – «Лейбенсраум».

Піднесення нацизму припадає на 30-ті роки XX ст., коли Гітлер остаточно прийшов до влади та, уніфікувавши всю партійну систему та чиновницький апарат, створив небачений до цього часу культ особи й активно розпочав утілення в життя всіх пунктів програми нацистської партії та власної ідеології.

Неонацистські ідеї проникли в багато країн світу, передусім – Західної Європи, і на сьогодні становлять не меншу загрозу, ніж терористичні угруповання арабського чи африканського світу.

Формування неонацистських організацій у Росії розпочалося у 1990 році, коли постала організація РНС на чолі з її одіозним лідером О.Баркашовим. Діяльність РНС охопила фактично всю Росію. Російський неонацизм поєднав у своїй суті як елементи гітлерівського нацизму, так і проімперського великоросійського православ'я та великодержавницького шовінізму. Він вже становить очевидну загрозу і небезпеку не лише для самої Росії, а й для її сусідів, а потенційно – і всього світу.

Незважаючи на ріст неонацистських настроїв та переконань у сучасному російському суспільстві, є надія, що російський народ зрозуміє всю небезпеку неонацистської ідеології. Як ніколи це важливо і для України як сусіда Російської Федерації.

ЗБРОЙНА БОРОТЬБА КОСТЯНТИНА ІВАНОВИЧА ОСТРОЗЬКОГО З МОСКОВСЬКОЮ ЕКСПАНСІЄЮ НА ПОЧАТКУ XVI СТОЛІТТЯ

Автор: Примак Назар Олександрович, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: Крейчі В.В., учитель історії Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

8 вересня 2014 року виповнилося 500 років із часу перемоги об'єднаних військ Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Королівства Польського над військом Московського царства у битві під Оршею.

Перемога над московським військом зробила Костянтина Острозького знаним серед сучасників у всій Європі. Але, на жаль, на сьогодні, ім'я князя є маловідомим як для пересічного європейця, так і для українця, бо в російській історіографії (яка має великий вплив на історію країн СНД) Оршанську битву намагалися применшити або взагалі замовчати чи «виправдати» поразку різними причинами. Князь Острозький виступав як зрадник московського царя і православної віри. Проте в українській історіографії XIX–XX ст. домінувала «народницька» традиція, яка в першу чергу підносила борців за народну волю — вихідців із народних мас. К.І. Острозький був представником аристократії, верхів, тому до нього було ставлення дещо упереджене.

Вивчення історії московсько-литовських війн має важливе значення для патріотичного виховання громадян. Оршанська перемога протягом багатьох століть давала насагу європейським народам (у тому числі й українцям) у боротьбі з іноземними загарбниками. «Через 500 років східна орда знову іде на захід. Сьогодні – на Україну, а потім, якщо російська агресія не буде спинена, – на інші країни Східної Європи. Тому і Україна, і Білорусь, і інші європейські країни прагнуть, щоб з'явився новий Костянтин Острозький і щоб ця східна орда знову була розбита», – зазначає В'ячеслав Сівчик.

Актуальність теми визначається необхідністю комплексного дослідження військової справи Великого князівства Литовського, зокрема українських військових формувань як частини Збройних сил Литви.

Метою науково-дослідницької роботи є дослідити збройну боротьбу гетьмана Великого князівства Литовського, українського магната К.І. Острозького з московським військом на початку XVI ст.

Збройні сили Великого князівства Литовського за гетьманування К.І. Острозького – достатньо сильна військова формація, оскільки були озброєні за західноєвропейським зразком, із використанням найновіших інженерно-технічних винаходів, і їхня тактика була сукупністю військового досвіду всіх східноєвропейських народів. І найголовніше – на чолі війська стояв стратег думки, геній воєнної справи, полководець, якому не було рівних у Європі, – К.І. Острозький. Поєднання цих факторів привело до зупинення московської експансії.

Збройну боротьбу К.І. Острозького є прикладом того, як потрібно вміти і хотіти захищати Батьківщину. Як п'ятсот років тому наші далекі предки, будучи в меншості, фактично відстоювали європейський цивілізаційний вибір під Оршею, так сьогодні наші сучасники відстоюють цей вибір на Донбасі. Ми тоді перемогли. Переможемо й зараз!

ВІЙСКОВЕ ОСАДНИЦТВО У ВОЛИНСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ 1921-1939 РР.

Автор: **Фірсова Марина Дмитрівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I–III ступенів № 15.

Науковий керівник: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

Після відновлення у 1918 р. Польської держави постало питання зміцнення польського державного апарату в новостворених воєводствах. Для цього влада почала здійснювати переселення польського населення на території, де домінувало українське. Актуальним залишається дослідження колонізацій Західної України, оскільки важливо зрозуміти цей вплив на українське населення, політичну та економічну ситуацію.

Актуальність дослідження також зумовлюється тим, що радянські історики у своїх працях в основному висвітлювали негативні вияви як комасації, так і осадництва в цілому. Питання осадництва та розвитку краю під час польської колонізації торкаються у своїх дослідженнях: Володимир Сергійчук, Лідія Гловацька та Анджеї Чеслав Жак, Зоя Баран, Ігор Дерев'яний, Віталій Виздрік, Ярослав Присташ. Результати їх досліджень були використані в цій роботі. Проте на сьогодні питання осадництва на Волині ще потребує подальшого вивчення та наукових досліджень.

Недостатнє висвітлення відносин між Польщею та Україною у міжвоєнний період може призвести до непорозуміння у майбутньому. Польща – країна, із якою в нашій державі багатовікова історія, тому подібне не можна забувати. Це треба аналізувати та робити правильні висновки.

Мета роботи – дослідження політики польського осадництва у Волинському воєводстві міжвоєнного періоду, одним з основних завдань якої була парцеляція маєтків і передача землі польським військовим та цивільним колоністам.

Об'єктом дослідження виступає процес осадництва у Волинському воєводстві у міжвоєнний період як основна складова аграрної реформи Другої Речі Посполитої на українських теренах. Предметом дослідження є політика осадництва на Волинських землях. Хронологічні межі охоплюють 1921–1939 рр. – перебування території Західної Волині в складі Другої Речі Посполитої. Територіальні межі охоплюють Західну Волинь, яка в адміністративному сенсі становила Волинське воєводство.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному об'єктивному дослідженні акції осадництва у Волинському воєводстві. На основі проведених досліджень та свідчень очевидців зроблено аналіз передумов, причин та шляхів цієї акції на українських теренах. Широке залучення свідчень очевидців дало можливість з'ясувати вплив осадників не лише на соціально-економічне, але й на громадянське життя.

ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ В ІСТОРІЇ

Автор: **Панчук Марія В'ячеславівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I–III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Костючок Т.В.**, учитель історії Рівненської спеціалізованої школи I–III ступенів «Центр надії».

Мета дослідження: на основі здобутків історіографії французьких авторів, що проживали в Україні, узагальнити та дослідити передумови появи французької меншини в Україні та внесок її представників у розвиток окремих галузей життєдіяльності українців.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подальшого всебічного аналізу діяльності французької меншини в Україні, яка пояснюється інтеграцією України в європейську спільноту. Доробок є спробою розкрити внесок французів протягом XI – початку XX століття в громадське, культурно-освітнє, наукове, економічне життя України, адже все ще відсутнє повне дослідження, яке б проілюструвало діяльність французів в Україні з моменту приїзду першого представника й до сьогодні. Нерідко громадян Франції не розрізняють із франкомовними представниками, наприклад, Швейцарії чи Бельгії, що вносить певні неточності в наукові розвідки.

Завдання дослідження:

- визначити основні передумови переселення французів в Україну;
- дослідити внесок французької меншини в господарське освоєння краю, удосконалення системи освіти, науково-краєзнавчі дослідження, культурне життя України;
- проаналізувати політичну й громадянську діяльність французів в Україні.

Об'єктом дослідження слугували відомі представники французької меншини в Україні. Методом типологізації, класифікації та хронологічним методам аналізу вперше відтворили об'єктивну хронологію життя французької меншини в Україні, систематизувавши розрізнені регіональні історіографічні дослідження, та комплексно дослідити внесок французів у розвиток українських земель. Результати дослідження показали, що французька меншина в Україні почала зароджуватися ще за часів Київської Русі та існує й до сьогодні. Передумови переселення французів на терени України були різноманітними: нестабільна політична та економічна ситуації, релігійне і національне гноблення, привабливіші умови проживання та ін. Завдяки активній діяльності видатних французьких переселенців було побудовано чимало оборонних споруд та відомих пам'яток архітектури, захищено нашу державу від територіальних зазіхань загарбників, удосконалено систему освіти, створено порцелянову мистецьку базу, проведено ряд наукових досліджень, покращено рівень життя українців у цілому. Таким чином, представники французького народу примножили кращі надбання в царині адміністрування, військової справи, економіки і т.д. та передали їх у спадок наступним поколінням.

ВАРШАВСЬКЕ ПОВСТАННЯ 1944 РОКУ

Автор: **Шулепа Валентин Юрійович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Куделя П.І.**, учитель історії Рівненського НВК «Колегіум».

Метою дослідження є дати цілісну картину передумов, перебігу та наслідків головної військової операції польського Опору Армії Крайової – Варшавського повстання в 1944 році.

Варшавське Повстання 1944 року вважають найбільшою військовою операцією, здійсненою будь-яким європейським рухом Опору під час Другої світової війни. Повстання збіглося у часі з наближенням частин Червоної Армії до східної околиці міста та відступом німецьких військ. Проте радянський наступ зупинився. Це дозволило німцям перегрупуватися і знищити місто під час придушення повстання, що тривало 63 дні. Унаслідок нацистських каральних операцій загинули до 200 тисяч цивільних мешканців Варшави.

Німці оцінили Варшавське Повстання як «найбільш запеклу битву, що відбулася від початку війни, так само важку, як Сталінград». Повстання закінчилося поразкою: столиця була майже повністю зруйнована, а 2 жовтня Головне Командування Армії Крайової підписало акт про капітуляцію.

У колективній пам'яті періоду Польської Народної Республіки Повстання набуло символу боротьби за волю та незалежність. Вороже ставлення комуністичної влади до Варшавського Повстання та намагання стерти його з колективної пам'яті зумовили те, що пам'ять про нього була формою опору супроти неї.

Усі останні дослідження свідчать про те, що загал поляків вважає Повстання одним із найважливіших фрагментів як історії Польщі, так і історії Другої світової війни.

Як би ми не оцінювали з сучасної перспективи його політичну мету, воєнки Армії Крайової підняли Повстання, щоб воювати з німецьким окупантом як солдати аполітичних збройних сил Підпільної Держави, керованої легальним урядом, який у той час перебував в еміграції в Лондоні.

Ставлення радянського керівництва до повстання не було однозначним. Виникає багато питань у зв'язку з суперечливими заявами Сталіна про його згоду надавати допомогу повстанцям і одночасною відмовою радянського керівництва надати радянські аеродроми для посадки літаків західних союзників, що здійснювали польоти на Варшаву, зміною цієї позиції 9 вересня 1944 року і рішенням радянської сторони про надання матеріальної допомоги повстанцям.

Сталін очевидно не хотів, щоб повсталі досягли своїх цілей. Звільнення своїми силами польської столиці давало Армії Крайовій реальний шанс на участь у післявоєнному облаштуванні країни урядом у вигнанні під керівництвом Станіслава Миколайчика, який користувався підтримкою англо-американських союзників.

Повстання не досягло ні військових, ні політичних цілей, але для нової генерації поляків стало символом мужності й рішучості у боротьбі за незалежність.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЄС НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Автор: **Буржинська Вікторія Василівна**, учениця 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Горбач Г.В.**, учитель історії та права Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Події на Близькому Сході створюють найсерйозніші безпекові виклики як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Протягом останніх років, починаючи від подій «арабської весни», Близький Схід концентрує на собі майже всі актуальні загрози міжнародній безпеці. Проблема Ірану з його ядерною програмою, тривалий конфлікт у Сирії, черговий виток ізраїльсько-палестинського конфлікту, поновлення масових протестів у Єгипті – ось неповний перелік питань, що нині стоять на порядку денному і вимагають уваги та дієвих заходів із боку міжнародної спільноти.

Починаючи з утворення Європейського співтовариства вугілля та сталі у 1957 році та закріплення цих ідей укладенням Маастрихтського договору 1992 року, одним із основних завдань стало підтримання миру в Європі, забезпечення «кільця безпеки» для всіх країн-членів ЄС та формування спільної зовнішньої політики.

Мета роботи: вивчення зовнішньої політики ЄС на Близькому Сході на початку ХХ століття.

Завдання дослідження: розкрити сутність геополітичного феномену Близького Сходу, визначити його характерні ознаки; розглянути зовнішню політику Німеччини в регіоні на початку ХХІ століття; проаналізувати основні тенденції зовнішньої політики Великобританії на Близькому Сході на початку ХХІ століття; дослідити зовнішню політику Франції у близькосхідному регіоні в зазначений період.

Близький Схід як геополітичний простір багатий на нафту і газ, одразу потрапляє у пріоритетні напрямки національних інтересів країн-лідерів.

Протягом ХХІ століття ЄС посилював свій вплив у регіоні, розширивши обсяги двосторонньої торгівлі та гуманітарної допомоги. ЄС висловив свій особливий дипломатичний підхід до врегулювання конфліктів, проте відсутність узгодженості в діях країн-лідерів робить його другорядним актором, члени якого не можуть знайти спільну мову у вирішенні ключових проблем Близького Сходу.

Об'єднане королівство є активним зовнішнім актором на Близькому Сході, що діє в союзі зі США та країнами ЄС, виступаючи своєрідним містком між ними.

Протягом початку століття Німеччина виявила високу зацікавленість у вирішенні конфліктів на Близькому Сході, вона зуміла врахувати інтереси всіх сторін і відступити від беззаперечної підтримки Ізраїлю, що відбувалося на початку ХХІ століття.

Основні цілі політики Франції полягають у задоволенні своїх меркантильних потреб в енергоносіях, поширенні сфери впливу на багатий на нафту арабський регіон, а також у намаганні стати лідером Європейського Союзу.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ У ВОЛИНСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ (1921-1939 РР.)

Автор: **Марчук Тетяна Вікторівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

Туристична галузь – це сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності, які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів. Туризм є одним із найбільш масових та наочних методів пізнання історії та культури будь-якого регіону. Дослідження туристичної галузі дає змогу показати рівень економічного розвитку, становище культури, принципи державної політики, особливості світогляду та національної свідомості населення.

Метою роботи є комплексний аналіз розвитку регіонального туризму в Польській республіці в міжвоєнний період на прикладі Волинського воєводства.

За умовами Ризького договору 1921 р. Західна Волинь увійшла до складу Польської республіки, а на її території було утворено нову адміністративно-територіальну одиницю – Волинське воєводство.

Державна влада проводила різнобічні заходи для виховання в населення приєднаних територій польського патріотизму. Для цього використовувалися різні методи, а зокрема і туризм.

Організація туризму на Волині здійснювалася як через загальнодержавні установи Польщі, так і воєводські. Значну роль у цій справі також відігравали різного роду туристичні організації й товариства.

Найбільшою прогалиною у галузі державного регулювання туристичної галузі Польської республіки була відсутність спеціалізованого нормативно-правового документа, який регулював би розвиток туризму.

Краєзнавчо-екскурсійна справа у 20-х роках ХХ ст. охоплювала широкі верстви населення. Краєзнавчо-екскурсійна справа сприяла пам'яткоохоронній роботі, пропаганді пам'яток історії, культури та їх збереженню.

Основними формами та методами пропаганди туризму у Волинському воєводстві були: видавництво літератури туристичного характеру, проведення туристичних виставок та ярмарків, організація туристичних акцій, організація дискусійних клубів, вечорів на туристичну тематику тощо.

Транспортна система Волинського воєводства була представлена залізничними, автобусними та автомобільними, повітряними, водними засобами пересування.

Найпоширенішими закладами розміщення подорожувальників були готелі, пансіонати, мебльовані кімнати, молодіжні бази та шкільні табори, туристичні будинки на берегах річок; закладами харчування – шинки, бари та закусочні.

Здійснено поділ туризму на такі види: культурно-історичний, релігійний, лікувально-оздоровчий, шкільний та спортивний.

Туризм мав значний вплив на економічне становище та розвиток як Волинського воєводства, так і Польської держави в цілому. Наприкінці 30-х рр. XX ст. витрачені кошти принесли перші й досить великі плоди.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА У ВОЛИНСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Савчук Катерина Миколаївна**, учениця 10 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Науковий керівник: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

Товариство Червоного Хреста – це міжнародний гуманітарний рух, у якому беруть участь близько 97 мільйонів добровольців у всьому світі. Метою діяльності руху є захист людського життя та здоров'я, запобігання людським стражданням та їх полегшення, незалежно від раси, релігійних та політичних поглядів. На сьогоднішній день це найвідоміша міжнародна, добродійна організація у світі, а тому виникає потреба в детальному вивченні історії цієї організації, її функціонуванні та розвитку. Одним із найменш досліджених періодів діяльності Товариства залишається його функціонування на Волині в 1921–1939 рр. Саме в цей період Волинські землі стали частиною відновленої Другої Речі Посполитої. Нова влада стикнулася з багатьма проблемами та наслідками війни на території новоствореного Волинського воєводства. Однією з таких проблем була медична галузь: у краї не вистачало лікарень, медикаментів та лікарів. Оскільки влада Польщі не приділяла достатньої уваги медицині воєводства, на його території було відновлено діяльність Товариства Червоного Хреста, яке вело свою історію на цих землях із 1867 р.

Після польсько-української війни 1918–1919 років та радянсько-польської війни 1920 року на території Західної України був установлений польський окупаційний режим. Із вересня 1920 року західна Волинь підлягала Цивільному управлінню західних земель Польщі, а з березня 1921 року в адміністративно-територіальному плані стала Волинським воєводством.

У Волинському воєводстві був найнижчий рівень медичного обслуговування, що зумовлювалося недостатнім матеріальним забезпеченням із боку держави та відсутністю відповідних медичних кадрів. Із огляду на це чітко виявилася суперечність між потребами у якісному медичному обслуговуванні місцевого населення та відсутністю відповідної матеріальної бази, лікарів і фельдшерів. Медичне обслуговування було платним, а держава на розвиток медичної галузі виділяла мізерні кошти. У лікарнях бракувало ліжок, а лікарі були перезавантажені прийманням хворих. Саме тому у квітні 1919 року на території Волині було відновлено роботу Червоного Хреста. Товариство Червоного Хреста у Волинському воєводстві в міжвоєнний період тісно співпрацювало з такими медичними осередками, як станції опіки над матір'ю та дитиною, які повинні були вживати заходів для запобігання смертності серед дітей у перші роки їхнього життя, а також із єврейськими медичними осередками. 31 жовтня 1920 року було відкрито відділ Товариства охорони здоров'я («Гоз»), який надавав безкоштовну медичну допомогу малозабезпеченому єврейському населенню та відкривав у місті амбулаторії.

Вагомий внесок у розбудову та діяльність Червоного Хреста на Волині зробили волинські медики, такі як Петро Шепченко, Модест Левицький, Ганна та Петро Рошинські, Ірина Прісневська-Зошук, Арсен Річинський, Медовій Раєвський, Теодозій Сологуб, Мордко Табачник, Давид Берлінер, Йозеф Швидкий, Харитина Кононенко та Петро Паславський – вони робили все, щоб покращити медичний стан Волинського воєводства: надавали матеріальну допомогу лікарням, відкривали госпіталі, видавали книги та часописи, купували обладнання, деякі з них проводили практичні заняття зі студентами.

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

АНТИПОЛЬСЬКЕ ПОВСТАННЯ ОУН У ВЕРЕСНІ 1939 РОКУ

Автор: **Тертишний Владислав Юрійович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Куделя П.І.**, учитель історії Рівненського НВК «Колегіум».

Метою дослідження є показ антипольського повстання ОУН у вересні 1939 року на території Волині та Галичини. Основними завданнями роботи є: охарактеризувати стан «українського питання» в Європі напередодні Другої світової війни; розкрити характер співпраці Організації українських націоналістів та Німеччини наприкінці 30-х років; дослідити діяльність ОУН на Галичині під час німецько-польської кампанії 1939 року; показати масштаби українсько-польського протистояння на Волині у вересні 1939 року.

Наприкінці 1930-х років гостро постало «українське питання». Викликано це було геополітичними інтересами євро-

пейських держав – Німеччини, СРСР, Угорщини, Польщі, кожна з яких мала свої плани щодо українських земель.

Водночас активізувалася діяльність Організації українських націоналістів, яка намагалася скористатися моментом загострення міжнародних протиріч із метою реалізації ідеї відновлення української державності.

При цьому в Німеччині ОУН убачала потенційного союзника в боротьбі за здобуття української держави. Із цією метою було налагоджено співпрацю з німецькою військовою розвідкою.

ОУН, передбачаючи початок світової війни, інтенсивно посилювала військово-політичну підготовку до майбутнього повстання в Західній Україні та створення незалежної держави.

Найбільших масштабів антипольські збройні виступи українських націоналістів у вересні 1939 року набули на території Галичини. Користуючись сприятливою ситуацією, українські повстанці завдали значних втрат польським частинам, захопивши велику кількість зброї та військового спорядження. Найбільшого розмаху виступи націоналістів набули на території Станіславського воєводства, особливо Стрийського та Жидачівського повітів, де їх дії були особливо скоординованими.

Виступи українських націоналістів на території Волині були менш масштабними, що можна пояснити слабшим організаційним охопленням ОУН цього регіону порівняно з Галичиною, а також доволі сильними комуністичними впливами.

Повстанням вересня 1939 року ОУН не зуміла встановити українську владу на території західноукраїнського регіону через радянське вторгнення, яке розпочалося 17 вересня, однак показала масове прагнення українського народу до власної державності.

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ УЧНІВ РІВНЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ (РЕАЛЬНОГО УЧИЛИЩА) СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Автор: Леонова Ксенія Володимирівна, учениця 9 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: Сацик С.П., учитель історії Рівненської української гімназії.

Історія повсякденності нині все більше привертає увагу дослідників. Для сучасного учня цікаво дізнатися про повсякденне життя учнів ХІХ – початку ХХ ст., з'ясувати, якими були проживання, харчування учнів, вимоги щодо їх одягу, розпорядок дня, нагляд, проступки і покарання за їх здійснення, дозвілля. Джерела з вивчення життя дітей в українській глибинці в умовах Російської імперії, які були використані в роботі (це насамперед архівні матеріали, які до цього не були введені в обіг), дозволили комплексно висвітлити проблеми дитини на регіональному рівні.

Нами досліджено повсякденність учнів Рівненської гімназії. Освітній заклад розпочав свою діяльність у 1839 році. Будинок для гімназії було побудовано на землі та за кошти власника нашого міста князя Любомирського. До гімназії приймали хлопців із 10 до 13 років, навчання було платним, курс навчання був розрахований на 7 років. Увесь час, поки діти вчилися в гімназії, вони були під неухильним наглядом адміністрації закладу, учителів, наглядачів не тільки в гімназії, а і поза нею. На початку діяльності гімназії для пильного нагляду за немісцевими учнями були влаштовані загальні учнівські квартири (на зразок сучасних гуртожитків). Однак умови, особливо на найдешевших учнівських квартирах, де проживало понад 100 учнів, були надзвичайно погані. Вони проіснували до 1857 р. На квартирах учні мали все робити за правилами і були під постійним наглядом. Він був настільки жорсткий, що діти на будинках своїх квартир вивішували листівки з написами «Загальна учнівська тюрма».

Невід'ємною ознакою приналежності юнака до навчального закладу була його форма. У формі тодішні учні були практично весь час, крім сну. Усе життя учня, як у гімназії, так і поза її стінами, залежало від розпорядку дня, який практично повністю був зайнятий уроками та підготовкою домашніх завдань. Невід'ємним елементом навчально-виховного процесу були покарання. Серед покарань того часу відомі такі: зауваження, догана, заборона ігор і прогулянок, стояння в кутку, позбавлення однієї або двох страв, сидіння в карцері, утримання в карцері на хлібі й воді, записування на «чорну дошку», тілесні покарання різками, виключення з закладу. Покарання найчастіше використовували у разі грубих порушень гімназистами суспільних норм, які по суті були просто хуліганством.

Позакласне життя дітей і їх дозвілля також організовувалося з метою виховання учнів. У гімназії проводили літературно-музичні вечори, літературні читання, де виявлялися артистичні здібності, які тільки тут діти й могли продемонструвати. Багато позашкільних заходів проводилося під час відвідування училища різними поважними особами, з нагоди вшанування річниць членів царської династії. Наприкінці ХІХ – початку ХХ століття все більшого розповсюдження набувають екскурсії. Важливим елементом нової міської культури, який з'явився на початку ХХ століття, став спорт.

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок про побут і повсякденне життя учнів гімназій Російської імперії, з'ясувати, наскільки вони впливали на виховний процес у гімназіях того часу.

БОРОТЬБА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ Й УКРАЇНСЬКОГО ПІДПІЛЛЯ ЗА ВПЛИВ НА ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УРСР У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Бричка Марина Юріївна**, учениця Карпилівської ЗОШ І–ІІІ ступенів.

Науковий керівник: **Сорока О.І.**, учитель історії Карпилівської ЗОШ І–ІІІ ступенів.

Суспільно-політичні процеси повоєнного часу, займаючи особливе місце в новітній історії України, безпосередньо впливали на діяльність освітньої сфери. У СРСР освіта відігравала ключову роль у вирішенні проблем ідейно-політичного виховання в державі. Виховання у школі повинно було прищеплювати комуністичну мораль і нести необхідну емоційно-моральну складову навантаження. Сталінський режим ефективно використовував різноманітні механізми впливу на свідомість громадян – від пропаганди до терору. Моральні наслідки тоталітаризму український народ долає і сьогодні. Разом із тим саме освіта була важливою сферою боротьби між сталінською владою і українським підпіллям, адже вплив на молодь, учительство значною мірою забезпечував контроль над суспільством. У зв'язку з цим дослідження особливостей освітнього життя західно-українських земель другої половини 40 – початку 50-х років ХХ ст. становить значний науковий і пізнавальний інтерес.

Аналіз освітніх процесів західноукраїнського регіону в післявоєнний період дає змогу виявити неоднозначність, складність і суперечливість історії нашого краю.

Актуальність наукової роботи зумовлена потребою об'єктивного відтворення форм та методів ідеологічного контролю над освітнім життям, визначення його впливу на подальший національний розвиток українців. Актуальність посилюється тим, що в історичній науці ще існують упереджені оцінки окремих аспектів становища загальноосвітньої школи повоєнного періоду.

МЕДИКО-ХАРИТАТИВНА СЛУЖБА В УПА

Автор: **Токарчук Інна Ігорівна**, учениця 10 класу Рівненської української гімназії.

Наукові керівники: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ, **Сацик С.П.**, учитель історії Рівненської української гімназії.

Із часів падіння комуністичного режиму в Україні історична наука переживає період динамічного розвитку: досліджуються теми, які раніше підлягали ідеологічним заборонам, знято обмеження на доступ до раніше закритих архівів. Серед таких тем, що нині привертають увагу дослідників, є історія Української повстанської армії (УПА). Вагомою, але мало дослідженою темою з історії УПА залишається діяльність допоміжних структур, зокрема медичної служби.

Український Червоний Хрест ще існував до створення медслужби. Його було заборонено німцями, але згодом відновлено. УЧХ став основою медичної служби УПА. Було створено «Службу здоров'я», або ж УЧХ. В умовах німецької, а згодом і радянської окупації керівництво УЧХ налагодило роботу медичного, фармацевтичного, господарського й харитативного відділів. Кожен мав своє конкретне завдання і мету. У 1943 році головою Українського Червоного Хреста стала Катерина Зарицька. Саме їй вдалося налагодити чітку систему розподілу обов'язків у системі Червоного Хреста.

Умови роботи УЧХ були надзвичайно важкими. Перш за все, не вистачало лікарів, персоналу. УПА намагалося вирішити цю проблему різними способами. УЧХ створював різні курси й школи медсестер, випускники яких могли надавати елементарну допомогу. Щоб збільшити кількість лікарів, залучали студентів-медиків, лікарів, що працювали у довоєнний час, і навіть лікарів інших національностей, особливо євреїв.

Лікуватися воїнам УПА в міських шпиталях було неможливо. Саме тому постала необхідність формувати власні приміщення, де б лікували поранених. Ними стали підпільні шпиталі, бункери. Причому за німецької окупації було легше використовувати шпиталі, а за радянської – з'явилася необхідність створювати підземні шпиталі-криївки. Запорукою існування санпунктів УПА була майстерність будівництва тих криївок та строги засади конспірації.

Були проблеми з постачанням ліків. Дістати їх було майже неможливо. Загалом це через відсутність грошей та відслідковування покупців ліків. Хоча інколи це вдавалося: допомагало місцеве населення, знайомі купували ліки, доводилося контактувати з іноземними штабами і обмінювати щось на ліки. Серйозні препарати не використовувалися.

Окрім надання безпосередньої медичної допомоги, референти медвідділу слідкували за дотриманням елементарних гігієнічних правил.

До вимог гігієни належало дбати про чистоту, правильне харчування, уживання води та запобігати захворюванням. Значення проведення профілактики й дотримання гігієни було вагомим, але відступало на другий план через причини існування більш важливих проблем.

Навіть у підпільних умовах робота медслужби була чітко визначена, зорганізована і добре злагоджена. Якби не діяльність «Служби здоров'я», то втрати Української повстанської армії були б значно більшими. Саме тому ми не можемо проігнорувати роботу цієї надзвичайно важливої структури армії.

ДЕПОРТАЦІЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ 1944 Р. ЯК ВИЯВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДОБИ СТАЛІНІЗМУ

Автор: **Горбова Юлія Олегівна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 27.

Науковий керівник: **Федорчук С.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

2014-й – рік 70-ліття депортації кримськотатарського народу з його батьківщини. Депортація 18 травня 1944 року стала трагічною сторінкою, яка увійшла в літопис історії кримськотатарського народу. На сьогоднішній день після анексії Криму кримські татари, що повернулися на рідну землю, знову опинилися під російською окупацією та зазнають утисків з боку окупантів, які намагаються придушити почуття патріотизму та гідності. Закриттям шкіл та заборонаю проведення релігійних свят та обрядів російська влада ще раз показала своє ставлення до нацменшин краю та нагадала всім про свій страшний злочин 1944 р.

Мета дослідження: висвітлення політики держави щодо кримськотатарського народу в умовах депортації.

Завдання дослідження: з'ясувати причини насильницького переселення кримськотатарського народу з Криму; висвітлити хід та умови проведення операції; визначити демографічні, економічні і політичні наслідки депортації; з'ясувати територію розселення та господарчо-побутове облаштування спецпереселенців; охарактеризувати санітарно-медичне обслуговування; розглянути політику держави в галузі збереження освіти, релігії та культури.

Депортація 1944 року радикально змінила всю подальшу історію кримськотатарського народу. Здійснюючи поголове виселення, органи НКВС-НКДБ СРСР провели конфіскацію майна кримських татар. Незважаючи на умови воєнного часу, не було ні політичної, ні економічної, ні військово-стратегічної необхідності масового переселення кримських татар із території Криму в райони Середньої Азії. Наслідки депортації для Криму і кримських татар були тяжкими, а часто катастрофічними.

Цілий народ був звичений і пограбований, позбавлений політичних і громадянських прав, насильницьки висланий зі своєї історичної батьківщини й кинутий на заслання. У ніч із 17 на 18 травня 1944 року півострів було очищено. На сьогоднішній день історики ще не мають однозначної думки щодо причин жорстокого злочину тоталітарної системи. Можливо з часом, коли будуть розсекречені оригінальні документи вищого політичного керівництва СРСР з архіву Президента Російської Федерації, стане зрозумілим, що саме передувало травневим подіям 1944 року в Криму.

Режим спецпоселень сприяв руйнуванню етнічної єдності, нищенню генофонду кримськотатарського народу та його мовної спільності, унаслідок чого були цілком знецінені такі норми, як право на життя, честь і гідність людини.

РАФАЛІВКА: СЛІДАМИ ГОЛОКОСТУ

Автор: **Караїмчук Вікторія Валеріївна**, учениця 11 класу Рафалівської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Науковий керівник: **Совгуть Н.П.**, учитель історії, керівник шкільного музею Рафалівської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Друга світова війна 1939–1945 років – одна з найстрашніших трагедій ХХ ст. Серед мільйонів її жертв найбільше переслідувань та катувань зазнали громадяни єврейської національності. Знищення євреїв у роки Другої світової війни увійшло в історію під назвою Голокост. Єврейські громади зазнали нечуваних страхіть нацистського антисемітизму.

Нацистська політика «остаточного вирішення єврейського питання» не оминула і наш край: 29 серпня 1942 року на Баховій горі поблизу селища Рафалівка Володимирецького району Рівненської області було знищено 2500 громадян єврейської національності.

Мета роботи: на основі узагальнення і аналізу як уже відомих, так і вперше запропонованих матеріалів, проаналізувати особливості окупаційної політики гітлерівської Німеччини стосовно євреїв селища Рафалівка Володимирецького району Рівненської області; описати події, пов'язані з Голокостом у цьому регіоні; розкрити особливості українсько-єврейських відносин у краї в роки Другої світової війни та повоєнний час.

Робота передбачає наступні завдання:

- опрацювати наукову літературу з історії заселення євреїв Волині та Голокосту в роки Другої світової війни;
- розкрити особливості «вирішення єврейського питання» в Рафалівці;
- дослідити архівні матеріали та матеріали краєзнавчого музею з проблеми;
- проаналізувати українсько-єврейські відносини в регіоні.

ВІЙСЬКА УКРАЇНСЬКОЇ МАГНАТЕРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ

Автор: **Матласевич Іван Юрійович**, учень 10 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: **Крейчі В.В.**, учитель історії Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Актуальність дослідження зумовлена важливістю воєнно-політичної історії в розробці державної політики сучасної України, а також відсутністю спеціального наукового вивчення військових звичаїв українських магнатів XVI – XVII ст.

Метою наукової роботи є: виявити особливості організації та діяльності військ українських магнатів у другій половині XVI – першій половині XVII ст.

Досягнення мети дослідження здійснювалося через розв'язання таких завдань: проаналізувати стан вивчення проблеми у науковій літературі; охарактеризувати особливості несення військової служби на українських землях у складі Речі Посполитої; з'ясувати структуру та особливості особового складу військ українських магнатів; описати організацію і тактику їх військових дій; визначити роль військових формувань української магнатурі у зовнішньо- та внутрішньополітичних акціях Речі Посполитої XVI – XVII століття.

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що війська українських магнатів мали чітку організацію, модерне озброєння, вирізнялися хорошою дисципліною, незважаючи на строкатий етнічний склад; використовували передову на той час тактику і були найбільш впливовою збройною силою на південних рубежах Речі Посполитої. Війська української магнатурі активно залучалися до зовнішньополітичних акцій Речі Посполитої, таких як Лівонська війна, польсько-російська війна, Смоленська війна, виступали головними обронцями українських земель у боротьбі проти татар.

Магнатські війська зробили великий внесок у справу оборони спокою українських земель Речі Посполитої та допомогли цій державі отримати низку перемог над зовнішніми ворогами. Із політичних причин вони приносили славу іншим народам. Однак війська українських магнатів по праву можуть зайняти належне місце в історії і пам'яті українського народу.

ДІТИ УКРАЇНИ. 33-Й РІК

Автор: **Ярощук Дарія Олегівна**, учениця 10 класу НВК «Оженинська ЗОШ I-III ступенів (ліцей) – дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)» імені Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Гуцук Т.О.**, учитель історії НВК «Оженинська ЗОШ I-III ступенів (ліцей) – дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)» імені Т.Г. Шевченка.

Про історію Голодомору в Україні написано більше 10 тис. книг, але вважаємо, що ця тема є актуальною сьогодні і повинна бути такою завжди, бо недоречно основні пласти національної історії популяризувати тільки до певних річниць, а дуже важливо те, як ми сприймаємо ті пережиті події і які отримуємо з них уроки. Особливо ця тематика є актуальною нині для молоді, бо саме вона пише нову українську історію, яка розпочалася на Майдані й твориться на Сході України. Припускаємо, що багато донеччан мали трійки з історії, не визнавали Голоду, і він до них сьогодні знову заглядає з маскою війни. Щоб показати, як сталінський режим нищив голодом дітей України, яких катастрофічних наслідків зазнало наше суспільство на довгі роки і як сьогодні нам сприймати голодні бунти в «Новоросії», ми вирішили дослідити цю тему, розкривши взаємозв'язок між минулим і сучасним.

Мета роботи: дослідити всі вияви трагедії української родини та дітей у роки Голодомору, з'ясувати цілі й методи злочинної політики сталінського уряду стосовно маленьких українців, установити взаємозв'язок між пережитим лихоліттям та сучасними подіями в державі, розкрити вплив пережитої трагедії на загальний стан сучасного українського суспільства.

Голодомор – це трагедія, яка забрала життя мільйонів людей і знищила наймолодше покоління нашої нації, це руйнування традиційних родинних устоїв як основи, де дитина отримує фундаментальну власну конструкцію світогляду, це зубожіння населення, страждання дітей та морально-психічна деградація тих, кому судилося вижити, це «зіпсований генетичний код», про що свідчить проведений нами експеримент серед старшокласників нашої школи.

Установили зв'язок сьогодення з роками Голодомору – геноциду – і прийшли до висновку: трагедія мільйонів українських дітей, крім мученицьких смертей, катастрофічно позначилася на їх моральному і духовному становищі – вони навчилися красти, брехати, доносити, тримати язик за зубами, у них сформувався підвищений стан агресивності, тому правильне розуміння пережитої рідним народом трагедії, сприйняття її нашим духом, тілом і серцем дає надію на гідне оздоровлення суспільства.

Аркадій Сидорук писав: «Між трагічним минулим та безрадіним сучасним існує нерозривний зв'язок». Уважаємо його слова правдивими, і вони нам підказують: щоб бути щасливими, нам потрібно ще багато працювати над собою, бо пані Історія сьогодні не вчителька, а наглядка, яка карає за невивчені уроки, і події на Сході України підтверджують ці слова.

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ВІД ІДЕЇ ДО ПЕРШОЇ СПРОБИ ВТІЛЕННЯ В ЖИТТЯ

Автор: **Омелянчук Анастасія Богданівна**, учениця 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Горбач Г.В.**, учитель історії та правознавства Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

З огляду на процеси нинішнього державного будівництва логічним та актуальним є вивчення української суспільно-політичної думки, зокрема теоретичного потенціалу, напрацьованого навколо ідеї побудови самостійної, незалежної, соборної держави. Актуальність проблеми підсилюється і тим, що значна частина сучасної наукової і політичної еліти Росії, як, до речі, і в досліджуваній період, сприймає сам факт існування суверенної України як непорозуміння, історичний казус, втрату своїх споконвічних територій.

Мета цієї праці полягає в тому, щоб на основі глибокого і неупередженого аналізу багатойсторіографічної та документальної спадщини всебічно висвітлити діяльність українського народу, спрямовану на досягнення територіальної консолідації й об'єднання своїх земель у ході розгортання боротьби за відродження і захист національної державності в перші роки Української революції 1917–1920 рр. та показати, що об'єднувальним чинником, ідеєю для консолідації української нації мають стати єдність та злагодженість.

Об'єктом дослідження виступає об'єднаний рух, що розгорнувся на етнічно українських землях унаслідок піднесення й розвитку національно-визвольної боротьби за втілення у життя ідеї соборності українського народу, а також діяльність політичних партій, громадських організацій, органів державної влади, преси тощо, спрямована на забезпечення консолідації й територіальної цілісності України.

Збирання українських земель і утвердження нових кордонів України в їх етнічних межах відкривало сприятливі умови для консолідації української нації, національного відродження й зростання національної самосвідомості українців. Незважаючи на жахливі жертви і втрати, ці роки ввійшли героїчною сторінкою в літопис священної боротьби українського народу за свою державність і соборність. Вони засвідчили нескореність нації й невмирущість національної ідеї. Вони наблизили реальний суверенітет України, її незалежність.

Виступати за соборність України сьогодні означає захищати і зберігати єдність, цілісність її території, створювати умови, завдяки яким на демократичній, рівноправній основі відбувалося і єднання людей, які проживають у країні, де б утверджувалися свобода, толерантність, віротерпимість, культура міжнародних відносин. Розбудовувати соборну Україну означає не тільки зберегти соборність її землі, а й спільно сповідувати загальнолюдські цінності, будувати разом, собором, за участю всіх верств незалежну, самостійну, демократичну державу, яка б займала чільне місце у світовому співтоваристві.

ВІДЦІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОЇ БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Автор: **Попова Катерина Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Шокало Ю.М.**, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету.

У нашій країні сьогодні існує надзвичайно складна проблема – стрімке збільшення кількості дітей-сиріт, бездомних і безпритульних дітей. Їх численність просто вражає. На сьогоднішній день у сучасному українському суспільстві ростуть масштаби соціального сирітства неповнолітніх, жорстокого з ними поводження. Серед основних причин збільшення кількості соціальних сиріт, крім традиційних (асоціальна поведінка батьків, поширення алкоголізму та наркоманії), з'явилися і нові: інфляція, безробіття, економічна нестабільність, зростання злочинності, бідність, що так характерно для України на сучасному етапі її розвитку, та війна на сході нашої країни. Дитина позбувається права на повноцінне сімейне виховання, що негативно відображається на її психічному та особистісному розвитку.

Аналіз літератури та джерел показав, що фундаментальних досліджень проблем соціального сирітства та дитячої безпритульності небагато, хоча яскраво виражена потреба в систематизації знань із цієї проблеми, що й зумовило вибір теми.

Мета дослідження полягає в комплексному вивченні проблем дитячої безпритульності та соціального сирітства. Для

її реалізації були виділені такі завдання: аналіз феноменів дитячої безпритульності та соціального сирітства; визначення причин поширення безпритульності дітей та сирітства; з'ясування наслідків безпритульності дітей та сирітства як соціальних явищ; аналіз особливостей соціальної роботи з «дітьми вулиці» та соціальними сиротами; визначення перспективних напрямів вирішення цих проблем.

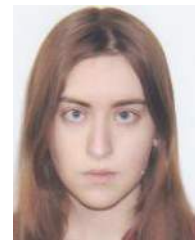
Економічні та соціальні протиріччя, які торкнулися всіх сфер діяльності нашої держави й усіх верств населення, перш за все позначилися на його найменш захищеній категорії – дітях. На фоні різкого зниження життєвого рівня населення збільшується кількість безпритульних і бездоглядних дітей, «дітей вулиці», з'явилась, на жаль, така категорія, як «діти війни».

Дії держави щодо боротьби з соціальним сирітством спрямовані на усунення наслідків, але не на усунення причин. Попередження сирітства шляхом підтримки сімей, які потребують допомоги в період кризового стану суспільства, має бути пріоритетним завданням держави в цьому напрямку в теперішній час.

ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ ЗДОЛБУНІВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ ЯК ПОКАЗНИК ОСВІТНЬОЇ МОБІЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Автор: **Ярошенко Анна Сергіївна**, учениця 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Буцька Л.М.**, учитель історії та правознавства Здолбунівської гімназії.

Міграція населення пов'язана з економічною, соціальною, політичною, релігійною, екологічною та іншими сторонами життя суспільства і є одним із найбільш яскравих індикаторів його розвитку. Міграція з метою освіти – один із найбільш прогресивних і вигідних для країни видів міграційного руху з точки зору якості трудових ресурсів, інтеграції і внеску мігрантів в економіку. Внутрішня освітня міграція сприяє не лише культурному, економічному розвитку міст чи регіонів, але допомагає вирішити ряд інших важливих проблем, серед яких демографічна, проблема єдності країни, проблема кращого розуміння ментальності населення різних частин держави, і, як результат, сприяє формуванню політичної української нації.

За останнє десятиріччя в Україні радикально змінився напрям зовнішньої освітньої міграції. Якщо в попередні роки головним напрямом зовнішньої міграції був в'їзд в Україну студентів-іноземців, то сьогодні ми спостерігаємо збільшення кількості українських школярів, абітурієнтів, студентів, які хочуть отримати освіту за кордоном. Значна частина з них не планує повертатися додому, в Україну, після закінчення навчання.

Метою дослідження є вивчення процесів освітньої міграції в Україні на міжрегіональному та зовнішньому рівнях на прикладі освітньої міграції випускників Здолбунівської гімназії; обґрунтування чинників, що впливають на освітній рух у соціальній освітній сфері; визначення особливостей освітньої міграції; розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики в сфері регулювання процесів освітньої міграції.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що це перша спроба комплексного дослідження процесів освітньої міграції випускників Здолбунівської гімназії, обґрунтування чинників, що вплинули на вибір ними регіону навчання, і на основі цього аналізу визначення викликів, які постають перед українським суспільством, та рекомендацій щодо вдосконалення державної політики в галузі регулювання процесів освітньої міграції української молоді.

У результаті дослідження встановили, що чинниками, що впливають на освітню міграцію, є:

- тип загальноосвітнього навчального закладу, який закінчує випускник;
- тип населеного пункту, у якому проживає випускник загальноосвітнього навчального закладу;
- освіченість та соціальний статус сім'ї;
- бажання батьків та випускників шляхом отримання вищої освіти підвищити соціальний статус;
- матеріальне становище сім'ї.

Україна з донора трудових ресурсів для країн ЄС перетворюється на донора інтелектуальних ресурсів, а це несе небезпеку для майбутнього нашої держави і вимагає прийняття державних рішень щодо реформування системи освіти в цілому та підвищення престижності вищої освіти в Україні, прогнозування процесів освітньої міграції як усередині країни, так і за її межі.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАТЕВО-ВІКОВОЇ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2004-2014 РОКИ Й ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

Автор: **Зінчук Сергій Юрійович**, учень 11 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 5, вихованець Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Павловський В.С.**, керівник гуртків Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Населення є одним із індикаторів соціально-економічного розвитку держави та регіонів. Питання щодо чисельності населення та його руху в перспективі (народжуваність, смертність, міграція), а також характеристика його складу є важливими вихідними параметрами для програм розселення, зайнятості, задоволення соціальних потреб окремих категорій людей, розвитку економічного потенціалу держави та її регіонів. Поступальний розвиток економіки можливий лише в тому випадку, коли чисельність населення держави є достатньою для забезпечення необхідного рівня господарської освоєності й водночас меншою за ту межу, за досягнення якої настає перенаселення.

Населення, його соціальне самопочуття та розвиток є визначальною ознакою суспільства, основою могутності держави. Тому демографічна сфера завжди є об'єктом уваги політиків та громадськості. У Рівненській області сучасна демографічна ситуація викликає занепокоєння. Скорочення чисельності населення, зниження тривалості життя і народжуваності, від'ємне сальдо міграції стали характерними ознаками демографічної ситуації сучасних років.

Метою дослідження є аналіз динаміки сучасних демографічних процесів й особливостей територіальної диференціації показників статеві-вікової структури, народжуваності, смертності, природного приросту та міграції процесів у Рівненській області. Характерною рисою статеві-вікової структури населення Рівненської області є постійне збільшення частки людей старшого віку, вона вже переважає частку дітей. Такий процес називається «старінням» населення.

Для змін у тенденціях розвитку статеві-вікової структури Рівненської області та України загалом слід провести широкомасштабну, глибоку демографічну політику, яка повинна ґрунтуватися на соціологічних дослідженнях та науково обґрунтованих методах.

ПЕРВА МІЖ ПОКОЛІННЯМИ. ОДВІЧНА ПРОБЛЕМА БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

Автор: Столярчук Лілія Валеріївна, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: Шокало Ю.М., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського слав'янського університету.

В умовах сьогодення зміни соціально-економічних умов життя держави, коли ще немає достатніх матеріальних, національних та духовних підвалин для повноцінного розвитку особистості, важливого значення набувають проблеми забезпечення процесу соціалізації особистості. І провідником соціалізації насамперед виступає сім'я. Закладені у ранньому дитинстві за взаємодії дитини з батьками цінності, норми, уявлення багато в чому визначають її життєвий шлях, формують суспільну позицію.

Стиль життя сім'ї, стосунки між батьками, емоційна атмосфера, ставлення до дітей, форми і засоби виховання, батьківські інтереси та способи їх задоволення, ступінь уваги, яка приділяється дитині, ідеали, якими керуються батьки, середовище, до якого вони належать, та багато іншого закладаються в основу особистості дитини.

Економічна нестабільність сімей, соціальна незахищеність, підвищена психологічна вразливість породжує дезорганізацію, внутрішні деструктивні процеси, конфлікти, що зменшують виховні можливості сім'ї. Унаслідок цього страждають і дорослі, і діти. Саме тому актуальним є підвищення загальної культури взаємин у сім'ї, психолого-педагогічної компетентності батьків, розвиток етичних норм тощо. Лише в таких умовах стане можливим ефективне подолання труднощів та проблем, що виникають у стосунках поколінь.

Мета дослідження: вивчити та проаналізувати проблему протистояння поколінь, батьків і дітей.

Для реалізації поставленої мети були виділені такі завдання: з'ясувати актуальні проблеми у стосунках між поколіннями в теперішній час; проаналізувати комунікативний вияв внутрішньосімейних стосунків; визначити основні причини протистояння між поколіннями; запропонувати можливі способи розв'язання конфліктів між поколіннями; повернути увагу до сімейних цінностей та родинних зв'язків.

Серед причин тих проблем, які виникають між старшим та молодшим поколінням, можна виділити наступні: різні умови соціального, політичного, економічного життя суспільства; відмінності у системі цінностей, поглядів на життя, переконань, інший стиль життя молоді; криза підліткового віку; неправильний стиль виховання; недооцінка вікових особливостей дітей; ранні шлюби тощо.

СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ»

ФЕНОМЕН МАНДРІВНОГО ПРОПОВІДНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ Г. СКОВОРОДИ

Автор: Чалюк Світлана Юріївна, учениця 10 класу Бугринського НВК: ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей Гощанського району.

Науковий керівник: Саханчук В.М., учитель історії та правознавства Бугринського НВК: ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей Гощанського району.

Мета дослідження: вивчити феномен мандрівного проповідництва, особливо його вплив на свідомість простих людей через дослідження мандрівної діяльності Григорія Сковороди.

Об'єкт дослідження: феномен мандрівного проповідництва.

Предмет дослідження: мандрівне проповідництво філософа Григорія Сковороди.

Значення Г.С. Сковороди охоплює всі сфери духовного життя українського народу. Звичайно ж, філософська система Сковороди виникла не на порожньому місці. Ще грецький філософ Сократ, на чий вислови часто спирався Сковорода, уважав моральність-добродієність і знання-мудрість тотожними поняттями. Мандри Сковороди в образі старця також нагадують проповіді Сократом власних ідей на вулицях і площах.

У своїх філософських трактатах Сковорода, насамперед, намагався розкрити трагічні суперечності життя і смерті, добра і зла. У своєму ставленні до світу він спирався не стільки на аналіз соціального середовища, скільки на осмислення гуманістичної сутності суперечностей людини і світу, протилежних начал у самій людині.

Головним у вченні Г. Сковороди є його концепція про дві натури і три світи. Виходячи з головної теми його філософії про проблему людського щастя, ця концепція конкретизує розуміння шляху до досягнення поставленої мети.

Сковорода навчав, що найбільше й фактично єдине завдання філософії – шукати правду і прагнути до неї. Але в умовах людського життя ця ціль недосяжна, і щастя людини полягає саме в тому, що вона в усьому мусить шукати правди і жити в гармонії з природою. Особлива увага відводиться пошуку «сродної» праці. Тобто кожна людина повинна займатися тим, що їй дається легко, приносить задоволення особі та є корисним для суспільства. Саме в цьому полягає найвище щастя. Ця теза актуальна і донині. Адже пошук «сродної» праці – це якраз і є самореалізація у суспільстві.

На нашу думку, відродження та осучаснення теми спорідненої праці, поставленої Сковородою багато років тому, її актуалізація, може посприяти вирішенню багатьох проблем сучасності.

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ НАШОГО ЗЕМЛЯКА, ФІЛОСОФА К. СТАВРОВЕЦЬКОГО

Автор: **Домарацька Софія Віталіївна**, учениця 10 класу Млинівської гуманітарної гімназії, вихованка Млинівського районного будинку творчості школяра.

Науковий керівник: **Загоруйко С.В.**, учитель історії і суспільствознавства Млинівської гуманітарної гімназії.

Мета роботи: дослідити внесок нашого земляка, уродженця Млинівщини Кирила (Транквіліона) Ставровецького у розвиток філософської думки України XVII ст.

Завдання дослідження: детально ознайомитися з історичними та літературними джерелами, які дають відомості про нашого земляка; проаналізувати внесок К.Ставровецького у розвиток філософської думки України та світу в цілому; систематизувати віхи його життя і діяльності.

Досліджуючи наукову спадщину К.Ставровецького, історичні джерела про його діяльність, приходимо до думки, що філософським фундаментом поглядів мислителя була глибока віра в Бога, переважання духовного над матеріальним. Відповідно до своєї філософської позиції, мету існування людини він убачав не в матеріальних, а в духовних благах. Ідея доброти та матеріальних благ приноситься ним у жертву чесності і порядності.

Стрижневою ідеєю, довкола якої розбудовується система світосприйняття, світобачення та світорозуміння мислителя, є віра в Бога. Бог створив світ і видимий, і невидимий, усе відбувається з його волі.

Учений уважав, що розум, яким наділив Всевишній людину, потрібно постійно розвивати й удосконалювати. Лише праця для людей приносить користь і славу, вічне блаженство.

Велику увагу приділяв наш земляк освіті, постійному вдосконаленню розуму, любові до ближнього.

Проаналізувавши і вивчивши наукові і літературні джерела, можемо зробити висновок, що К.Ставровецький є, безперечно, однією з найоригінальніших постатей в українській історії XVII ст. Він назавжди залишиться в пам'яті наступних поколінь, бо був виразником інтересів найбільш свідомої частини нашого народу, утверджувачем принципів духовності, чесності і справедливості. Адже саме від творчих, небайдужих особистостей залежить розвиток нашої країни і колись, і тепер. На жаль, є дуже мало відомостей про його дитячі і юнацькі роки, зокрема, на теренах нашого краю. Тому в майбутньому плануємо продовжити дослідження в цьому напрямку.

СТАНОВЛЕННЯ ДУХОВНОЇ ТА МАТЕРІАЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ «НАДЛЮДИНИ» ДЛЯ ПОДОЛАННЯ «ВІЧНОГО ПОВЕРНЕННЯ» У ТВОРЧОСТІ ФРІДРІХА НІЦШЕ

Автор: **Самохвалов Олександр Олександрович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Буденкова О.Т.**, учитель історії Рівненського НВК «Колегіум».

Необхідність детермінації такого поняття, як «надлюдина», яке ввів Фрідріх Ніцше й відобразив у філософському трактаті «Так казав Заратустра», набуває все більш вагомих причин, тому що людство наблизилося до тих часів, яких іще не зустрічало в ході перебігу своєї історії, й питання «Як бути далі?» постало гостріше, адже потреби людини ростуть, як і зростає чисельність людства. Ідея «виживає найсильніший» не вкладається у такі межі моральності та етичності, які закладалися впродовж існування людства. Уважаємо, що актуальним є розглянути саме це «нове» й спробувати детермінувати поняття про «надлюдину» для того, щоб довести, що філософія Фрідріха Ніцше не є деструктивною, як і вчення про «надлюдину», яке було неправильно розтлумачене різними філософами та політиками як анархічне та аморфне, котре, навпаки, є зразковим та пропонує ідеї вищої моралі та блага, яке намагаються спотворити ті, хто прагне до влади й для яких нічого не означає доля простих людей.

Метою дослідження є аналіз філософської праці Фрідріха Ніцше «Так казав Заратустра» як основного джерела суджень стосовно правильності та трактування поняття про «надлюдину», яке було виконано задля доведення, що філософія Фрідріха Ніцше не є деструктивною; застосування критичних матеріалів окремих тогочасних філософів та

громадських діячів, а також погляди сучасників стосовно ідей Фрідріха Ніцше, аби це «доведення» мало авторитетну, а головне – логічну та обгрунтовану основу.

Об'єктом дослідження є творчість Фрідріха Ніцше в контексті філософії ірраціоналізму XIX–XX століть і вплив цієї філософії на формування ідей про «надлюдину» та владу. Предметом дослідження є вибрані твори Фрідріха Ніцше, що дають змогу зрозуміти ідеї автора та філософську концепцію, створену щодо «надлюдини» як феномену в історії людства.

Джерельну базу склали такі праці філософа, як «Так казав Заратустра», «Вранішня зоря», «Сутінки Богів», «Генеалогія моралі», «По той бік Добра та Зла», «Весела Наука», а також критичні матеріали дослідників та послідовників творчості Фрідріха Ніцше (Джованні Реале, Скірбекк Гуннар, Зигмунд Фрейд).

Спираючись на наукові факти та дослідження, ми проаналізували сутність філософії ірраціоналізму Фрідріха Ніцше як одного з предтеч та її засновника. Пріоритетним для роботи залишилося застосування філософсько-історичного та аналітичного підходу як основного, що дав змогу зрозуміти основні засади та погляди Фрідріха Ніцше в контексті сучасності. А також причини виникнення таких ідей у самого філософа як закономірних чи спонтанних. Головним завданням роботи постало доведення, що «надлюдина» не є квазі-ідеєю, як намагаються її схарактеризувати опоненти філософії ірраціоналізму та Фрідріха Ніцше. Інтерпретація ж «надлюдини» Фрідріха Ніцше була здійснена в контексті «вічного повторення», яке слід розтлумачувати як «дежавю поколінь». Була виявлена причинність цього явища й охарактеризована його сутність, як такого, що походить від «волі до влади». Поняття, яке ввів Фрідріх Ніцше, стало ключовим у цій роботі, тому що саме перед «надлюдиною» постав вибір стосовно влади, а саме, чи може вона стати причиною повного провалу теорії про «надлюдину» або ж підтриманням її існування.

СХІД І ЗАХІД РАЗОМ?

(ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ЄДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ)

Автор: Харламов Вадим Вікторович, учень 10 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: Крейчі В.В., учитель історії Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Майдан 2014 року вкотре реанімував призабуте гасло «Схід і Захід разом!». Ця фраза була популярною і під час Помаранчевої революції. Багатотисячний натовп вигукував її сотні разів на день. Тоді у це повірилося. Але сьогодні в умовах воєнних дій, появи сепаратистських утворень ЛНР і ДНР питання єдності українського народу все більше піддається сумнівам.

Політичні, соціальні процеси в сучасній Україні виявили низку проблем, які потребують уважного вивчення і цивілізованого розв'язання. Серед них – проблема поділу України на Захід і Схід.

Отож, **актуальність** досліджуваної теми зумовлена проблемним питанням: чи справді між Сходом і Заходом України існують непримиримі розбіжності, чи те, що відбувається на сучасному етапі, – штучно створена ситуація?

Метою дослідження є вивчення причин основних протиріч між Сходом і Заходом України, вироблення концепції єдності українського народу.

Основними завданнями роботи є: дослідити історичний розвиток східного і західного регіонів України; проаналізувати історичні, етнічні, мовні, релігійні й політичні відмінності та спільні риси між двома регіонами України; знайти засоби, які б могли об'єднати два регіони.

Єдність України не піддає сумніву жодна більш-менш впливова політична сила, але частина жителів Східної України взяла до руки зброю і воює проти так званих «західняків-бандер». Через зіткнення економічних, політичних та духовних інтересів Заходу і Сходу Україною пройшла тріщина.

Під стереотипом Східної України міцно закріпилися ті, хто репрезентує радше «західну Росію», чи найбільш русифікований (колонізований) уламок УРСР. Українським топовим політикам (на відміну від Путіна) бракує духу (або заважає так звана електоральна доцільність) назвати речі своїми іменами, тобто визнати існування в Україні величезної, кількомільйонної російської громади і «сочувствующих», більшість із яких (попри приємні і навіть показові винятки) орієнтована на метрополію з її тоталітарною формою правління, антизахідними фобіями та вічним пошуком «Схід і Захід – разом?».

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА»

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВОЛОДИМИРЕЦЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ СТАРШОКЛАСНИКІВ)

Автор: **Бова Ганна Анатоліївна**, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Мирончук Г.К.**, керівник гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Успішність розвитку освіти і суспільства, будь-яких суспільно-економічних і соціальних перетворень у країні багато в чому залежить від умов соціалізації і соціальної активності молодого покоління.

Об'єкт дослідження: діяльність Володимирецької районної ради старшокласників.

Предмет дослідження: технологія формування ключових компетентностей особистості в системі учнівського самоврядування.

Мета: дослідити вплив діяльності учнівського самоврядування на рівень сформованості ключових компетентностей та ступінь вираженості лідерства в учнівській молоді Володимиреччини.

Завдання: розкрити теоретичні основи розвитку учнівського самоврядування районної ради старшокласників Володимиреччини; зробити порівняльний аналіз.

Гіпотеза: активна діяльність в органах учнівського самоврядування підвищує рівень розвитку ключових компетентностей та ступінь вираження лідерства.

Джерельна база дослідження: Конвенція ООН про права дитини, Конституція України, Положення про районну раду старшокласників, наукові праці А. Капської, І. Зверевої, І. Беха, В. Оржеховської тощо.

Наукова новизна: дослідження дало змогу проаналізувати, що, беручи участь в учнівському самоврядуванні у своєму навчальному закладі, учні набувають досвіду соціального співжиття, розв'язання проблем, і це допоможе в майбутньому житті бути компетентною та конкурентоспроможною особистістю.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИНТЕТИЧНОГО ТИПУ МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Автор: **Бондар Василь Миколайович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Наукові керівники: **Давидюк Н.Ю.**, кандидат педагогічних наук, методист кабінету виховної роботи РОІППО, **Воротеляк А.В.**, заступник директора з навчально-виховної роботи Рівненського НВК «Колегіум», **Казначесьва Л.М.**, кандидат історичних наук, доцент РОІППО.

В умовах модернізації соціально-педагогічного простору нагальною стала потреба в пошуку інноваційних підходів, що оптимізують процеси як соціального, так і педагогічного характеру. Сучасні реалії потребують нового, більш удосконаленого типу людини – людини мислячої, пріоритету нематеріальних цінностей, що створюють більш гуманне суспільство. Сучасна педагогіка постійно формується як цілісна система знань про розвиток підростаючої й дорослої людини в освітньому процесі. Теперішній складний контингент учнів вимагає підготовки не стільки вчителя-предметника, скільки спеціаліста з розвитку дитини. Останнє неможливе без інтеграції знань із педагогіки і психології в нових концептуальних моделях навчання і виховання. Учені дійшли висновку про необхідність формування у людини нового покоління синтетичного мислення, яке дозволить їй усвідомити себе невід'ємною частиною єдиної енергоінформаційної системи Всесвіту. Ці погляди повною мірою відповідають ідеї колегіуму як освітнього закладу філолого-філософського і художньо-естетичного напрямів, який забезпечує науково-теоретичну, гуманітарну, загальнокультурну підготовку учнів та здійснює гуманізацію на основі антропологічного погляду на людину, її сутність та місце в суспільстві, природі. Саме тому актуальним нині є вивчення синтетичного типу мислення особистості та психолого-педагогічних засад його формування.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, спробі розроблення технології, яка забезпечить формування синтетичного типу мислення особистості та її експериментальну перевірку в умовах загальноосвітнього навчального закладу (НВК «Колегіум», м.Рівне).

Об'єктом дослідження є синтетичний тип мислення учасників навчального процесу. Предмет дослідження: особливості впровадження синтетичного типу мислення в процесі навчання та виховання у Рівненському навчально-виховному комплексі «Колегіум».

Методологічну основу дослідження складають концептуальні положення філософської, психологічної й педагогічної науки про акмеологію та синтетичний тип мислення в цьому контексті, його роль у діяльності педагога та аналогічній навчальній діяльності учня як важливого компонента взаємодії цілісної системи «учитель–учень». У цьому контексті вирізняються: акмеологічний підхід; основні положення педагогічної антропології; діалектичний, системний підходи,

що доповнюються еволюційно-синергетивною методологією; культуралізм – забезпечує інтегрування вітчизняного та світового досвіду; аксіологія – орієнтує на загальнолюдські моральні цінності.

Кафедри НВК «Колегіум» допомагають вирішити проблему формування синтетичного типу мислення особистості, а саме формують здібності учнів до самореалізації на початковому етапі, розвивають глобальне та багатогранне мислення, допомагають дитині віднайти своє місце у світі. Метою цього є сформування цілісного уявлення про Всесвіт та взаємозв'язок у ньому.

Факультативний курс «Інтелектика» є ключовою технологією з розвитку синтетичного типу мислення в учнів середнього шкільного віку НВК «Колегіум». Її застосування дає можливість об'єктивно оцінити розвиток цілісного уявлення про світ у дітей та ефективність навчальної системи в цілому.

ВПЛИВ МЕТОДІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ

Автор: Бурма Юлія Володимирівна, учениця 11 класу Володимирецького НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ», вихованка гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Мирончук Г.К., керівник гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Проблеми сімейного виховання завжди привертала увагу педагогічної науки, адже сім'я – один із найважливіших виховних інститутів, значення якого для особистості складно переоцінити. Сьогодні сім'я переживає серйозні труднощі, що значною мірою зумовлено кризовими явищами, притаманними українському суспільству в цілому. Труднощі сімейного виховання і причини, що викликають зниження виховного потенціалу сім'ї, вивчаються соціологами, психологами, педагогами.

Мета – дослідити вплив батьківського ставлення на формування адекватної самооцінки у дітей.

Об'єкт дослідження: методи виховання батьків та самооцінка у дітей. **Предмет дослідження:** оцінка і самооцінка у вихованні дітей. У процесі роботи поставили такі завдання: теоретичний аналіз психологічної та педагогічної літератури з питань формування самооцінки дітей та розвитку дитячо-батьківських взаємин; дослідити особливості дитячо-батьківських стосунків та самооцінки дітей; провести емпіричне дослідження з метою виявлення взаємозв'язку між рівнем самооцінки та характером дитячо-батьківських стосунків; зробити порівняльний аналіз між методами впливу батьків та самооцінкою в дітей; спираючись на отримані шляхом діагностування дані, перевірити чинність поставленої гіпотези та зробити висновки; розробити практичні рекомендації для батьків щодо формування гармонійних дитячо-батьківських стосунків.

У дослідженні висунули наступну гіпотезу: формування адекватної самооцінки у дітей залежить від методів батьківського емоційного ставлення до дитини.

Провівши дослідження між позиціями батьківського ставлення до дитини та її самооцінкою, з'ясували, що якщо між батьками і дітьми незначна міжособистісна дистанція у спілкуванні й батьки високо оцінюють здібності дитини, то таке ставлення батьків до своєї дитини забезпечує формування адекватної самооцінки, уміння аналізувати і контролювати свою поведінку. Так, висока самооцінка узгоджується з наявністю довірливих, теплих стосунків із батьками. Діти з низькою самооцінкою, вираженим почуттям власної ізольованості і непотрібності мали негативний досвід стосунків у своїй сім'ї: переважання «виховних» впливів над безпосереднім емоційним ставленням, покарання як основний спосіб контролю, відсутність чіткої виховної програми. Батьківське ставлення має найбільш загальний характер і свідчить про взаємозв'язок і взаємозалежність батьківської яви і дитини.

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ВИХОВАНЦІВ ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА ОСНОВІ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В ПРОЦЕСІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ ЛІДЕРСЬКИХ ТА МОЛОДІЖНИХ ІНІЦІАТИВ

Автор: Очеретяна Олександра Вадимівна, учениця 10 класу Костопільської ЗОШК I-III ступеня № 6, вихованка Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Михальська О.Я., заступник директора з навчально-виховної роботи Костопільської ЗОШК I-III ступеня № 6.

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває патріотичне виховання дітей. Актуальність проблеми визначається не лише реаліями сьогодення, а й вимогами до самовдосконалення, саморозвитку особистості, необхідністю оволодіння особистістю багатством загальнолюдської культури.

Метою дослідження було теоретично обґрунтувати основи патріотичного виховання дітей позашкільного навчального закладу та експериментально дослідити процес формування патріотичних почуттів в умовах діяльності центру лідерських та молодіжних ініціатив.

Об'єктом дослідження стало патріотичне виховання дітей позашкільного навчального закладу. Предмет досліджен-

ня: процес формування патріотичних почуттів вихованців позашкільного навчального закладу на основі вивчення традицій українського народу.

На основі аналізу та узагальнення наукової літератури було охарактеризовано теоретичні засади патріотичного виховання на основі традицій українського народу та проаналізовано вікові особливості дітей молодшого шкільного віку.

Оскільки у вихованні дітей цього віку не існує обґрунтованої програми впливу на особистість, із метою виховання її патріотичних почуттів було проведено педагогічне дослідження, яке пройшло у два етапи. У констатувальному експерименті було охарактеризовано рівні сформованості патріотичних почуттів вихованців та проведено діагностичну роботу. У формульовальному експерименті проведено з дітьми ряд виховних заходів та експериментально перевірено їх ефективність.

Розроблені нами заходи враховували вікові особливості дітей молодшого шкільного віку та сприяли покращенню та активізації виховної роботи з ними.

Порівняльний аналіз констатуючого та формульовального експериментів засвідчив динаміку зростання патріотичних почуттів молодших школярів, значне підвищення рівня їхньої сформованості, підтвердивши висунуту нами гіпотезу.

ІНТЕРАКТИВНІ ІГРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Автор: Вишневська Анна Володимирівна, студентка I курсу групи 30-4 Рівненського економіко-технологічного коледжу Національного університету водного господарства та природокористування.

Науковий керівник: Набакорська С.М., викладач іноземної мови Рівненського економіко-технологічного коледжу Національного університету водного господарства та природокористування.

Міжнародні обставини сучасного періоду зумовили нові потреби до характеру володіння іншомовного мовлення і тим самим детермінували деякі принципи та параметри нових методів навчання іноземної мови, а саме застосування інтерактивних ігрових мультимедійних методів навчання.

Актуальність дослідження визначає поступову зміну традиційних методів навчання на інтерактивні ігрові з відповідним використанням сучасних засобів навчання. Популярним використанням інтерактивних систем ігрового онлайн навчання стало завдяки доступності, гнучкості, відсутності стресу, проведення персональної консультації, вибору часу та місця для навчання, заощадження вільного часу, вдосконалення навичок роботи з комп'ютером. Також поєднання інтерактивного навчання з відповідним комплексом ігрових методів формує мотивацію навчання та мовну компетенцію, що сприяє їх ефективному функціонуванню в культурному розмаїтті.

Об'єктом дослідження виступає використання ігрових інтерактивних технологій у процесі вивчення іноземної мови.

Інтерактивні ігрові методи навчання сприяють оптимізації вивчення іноземної мови. Вони покликані привести в дію механізми мотивації та підвищити ефективність навчання іншомовного спілкування. До переваг використання ігрових інтерактивних методів у процесі навчання іншомовних навичок можна віднести максимальне наближення до реальних умов професійної діяльності, широку самостійність учнів, прийняття рішень в умовах творчого змагання та розвиток навичок спонтанного мовлення, сприяння розвитку організаційних навичок, подолання бар'єру між вивченням мови та її практичним застосуванням. Саме в ігровій інтерактивній взаємодії, наділеній ще й дослідницьким змістом, можна моделювати будь-яку важливу для навчання ситуацію.

Таким чином, навчання нового типу є осередком для розкриття творчих можливостей учнів, задоволення їх особистих та суспільних інтересів у знанні мови. Утілення цієї мети можливе, якщо оволодіти методикою, що стимулює конструктивно критичне мислення активними методами та технологіями навчання. Інтерактивні ігрові мультимедійні методи захоплюють учнів, пробуджують у них інтерес та мотивацію самостійного вивчення та удосконалення іноземної мови.

Виходячи з усього згаданого вище, слід зазначити важливість використання інтерактивної ігрової моделі навчально-виховного процесу з залученням новітніх технічних засобів, що є одним із найоптимальніших методів педагогічного процесу і дозволяє органічно впливати на мовно-мовленнєвий особистісний розвиток.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ МЕШКАНЦЯМИ СЕЛА СЕЛЕЦЬ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНЩИНИ

Автор: Хомич Тетяна Михайлівна, учениця 9 класу Селецького НВК «ЗНЗ I-III ступенів – ДНЗ» Дубровицького району.

Науковий керівник: Черпак Л.М., учитель Селецького НВК «ЗНЗ I-III ступенів – ДНЗ» Дубровицького району.

У скарбниці найбільших надбань народу чільне місце належить народній педагогіці поліського регіону, яка порівняно з іншими культурно-етнічними законами України залишається чи не найменш вивченою.

Актуальність дослідження полягає в тому, що у XXI ст. поступово зникають народні знання, звичаї і обряди, майже забуті або переосмислені коліскові, скоромовки, оповідання і чичикалки. Лише поодинокі люди похилого віку намагаються зберегти основні засоби і методи народного виховання.

Метою дослідження є загальна характеристика традицій народної педагогіки мешканців Дубровицького району Рівненщини в контексті духовних надбань українців.

Своїм корінням народна культура сягає сивої давнини, коли на перший план виступає жінка-мати, посилюється роль чоловіка, закріплюються головні виховні функції сім'ї.

Невід'ємним компонентом народної педагогіки було розумове виховання. Батьки піклувалися про розвиток у дитини слуху, зору, дотику, а пізніше – розвиток мови через колискові, пестушки, казки, прислів'я.

Значне місце в сім'ї мало релігійне виховання. Сім'я в Сельці становила справжню малу домашню, релігійну церкву. Щонеділі та в релігійні свята вся родина відвідувала церковне богослужіння у Свято-Миколаївській церкві.

Батьки змалку берегли красу і честь дівчини як майбутньої матері своїх дітей. Як що дівчина вже «займана», вона на шлюбному вінку чи одязі не чіпляла листя мирту як символу дівочої честі. Таким чином у народі засуджували втрату честі дівчиною.

Одним із засобів народної педагогіки є долучення дітей до прекрасного через декоративно-прикладне мистецтво. Батьки передавали у спадок своїм дітям технології ткацтва, вишивання, столярювання, ковальства, шиття. Для становлення повноцінної людини в сім'ї велика увага приділялася здоров'ю і фізичному вихованню.

Попри всі біди і негаразди, які випали на долю нашого краю, попри сум і біль, що принесла Чорнобильська трагедія, світла і мрійлива душа поліщука продовжує зберігати українську народну культуру.

Лише зафіксовані, описані об'єкти складають безліч одиниць. А ще неймовірна кількість їх чекає подальшого дослідження.

СЕКЦІЯ «ПРАВознавство»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Автор: **Дробуш Людмила Володимирівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Назарчук Р.Ю.**, керівник гуртка «Право» РМАНУМ.

Метою роботи є висвітлення основних аспектів міжнародного гуманітарного права, що визначають дію та сферу застосування нормативно-правових актів, визнаних міжнародною спільнотою.

Завдання роботи спрямовані на досягнення поставленої мети та полягають у наступному:

- визначення поняття війни в міжнародному гуманітарному праві;
- визначення основних принципів застосування цієї галузі;
- уточнення ролі окремих категорій осіб та їх статусу у вирішенні конфліктних ситуацій;
- аналіз недоліків у застосуванні та реалізації нормативно-правової основи міжнародного гуманітарного права.

Структурно робота складається з 3 розділів, у яких розкриваються основні принципи гуманітарного права, особливості їх реалізації в сучасних умовах, механізм захисту певного кола осіб у зоні збройного протистояння.

Актуальність теми пояснюється ситуацією в Україні та реакцією світової спільноти на агресію країни-інтервента. Тому дослідження має практичне значення, яке полягає в удосконаленні механізму реалізації норм Міжнародного гуманітарного права, особливо посилення відповідальності та невідворотності покарань за порушення норм Міжнародного гуманітарного права, при цьому маючи на меті унеможливлення повторення злочинних дій.

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ В УКРАЇНІ

Автор: **Кравчук Володимир Васильович**, учень 11 класу Кузнецовської гімназії, Асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: **Петрович Н.Г.**, учитель історії та правознавства Кузнецовської гімназії, Асоційованої школи ЮНЕСКО.

На сьогодні в Україні немає чіткої законодавчої бази, яка б регулювала питання медіації, але кількість випадків її застосування дедалі більшає. Для того, щоб її успішно застосовувати на практиці, необхідним є якомога повніше, зрозуміліше визначитися з поняттям «медіація» та як вона застосовується у світі.

Метою дослідження є розкриття теоретичної основи медіації, правового регулювання відносин із надання послуг медіації у світі, проблеми законодавчого визначення та перспективи запровадження в Україні.

У роботі розкрито теоретичні основи медіації, передумови запровадження та визначення медіації, здійснено огляд правового регулювання відносин із надання послуг медіації у світі, досліджене питання законодавчого забезпечення медіації в Україні, визначено перспективи розвитку податкової медіації як перспективного виду альтернативних способів вирішення спорів.

Запропоновано шляхи вирішення проблеми: 1) узагальнити й систематизувати теоретичні основи поняття медіації; 2) дослідити врегулювання відносин з надання послуг медіації у світі; 3) розробити та прийняти закон «Про медіацію».

ВІЙСЬКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ У ПЕРІОД АНЕКСІЇ АР КРИМ

Автор: **Петняк Владислав Васильович**, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: **Кошельник А.М.**, учитель правознавства Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Збройні Сили держави – це органічна і невід’ємна частина нашого суспільства, а військовослужбовці складають близько 0,4 % в структурі населення країни. Статистичні дані військової злочинності можуть свідчити як про поліпшення, так і погіршення криміногенної ситуації в цій сфері з огляду на ряд об’єктивних обставин, зокрема: зниження кількості контингенту Збройних Сил, їх реформування, зростання та зниження зареєстрованих злочинів.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі всебічного аналізу кримінологічної характеристики досліджуваної злочинності військовослужбовців, теоретичних досліджень і зібраного емпіричного матеріалу, положень Кримінального Кодексу України і діючого військового законодавства виявити реальний зміст і структуру криміногенних чинників, що детермінують злочини; визначити місце, роль і ступінь результативності вжитих заходів попередження військової злочинності в нашій державі та зарубіжного досвіду щодо цього питання.

Об’єктом дослідження є злочинність у сфері встановленого порядку несення військової служби.

Предметом дослідження є військова злочинність у кримінологічному та правовому аспектах.

Джерелами дослідження теми є нормативні акти: Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України», Закон України «Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України», Закон України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» та інші.

ЗАЛИШЕННЯ ЗАЯВИ БЕЗ РОЗГЛЯДУ

Автор: **Жук Аліна Вадимівна**, учениця 10 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Горбач Г.В.**, учитель історії та правознавства Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ. Однак на практиці досить часто виникають ситуації, коли особа під час подання позовної заяви через ті чи інші обставини не дотримується встановлених законом вимог процедури. Саме тому законодавцем і був закріплений у Цивільному процесуальному кодексі України інститут залишення заяви без розгляду. Суд залишає позовну заяву без розгляду лише в тих випадках, коли процес виник неправомірно або ж подальший розгляд справи є неможливим. Неправомірність виникнення справи тут полягає у тому, що під час порушення справи порушено умови, які визначають порядок подання заяви.

Мета роботи полягає в тому, щоб проаналізувати інститут залишення заяви без розгляду, визначити правову природу цього інституту, здійснити детальний аналіз підстав застосування інституту залишення заяви без розгляду, а також провести аналіз застосування інституту залишення заяви без розгляду на стадії апеляційного та касаційного оскарження судових рішень.

Для досягнення поставленої мети вирішуються наступні **завдання**:

- здійснити загальний аналіз інституту залишення заяви без розгляду,
- проаналізувати правову природу інституту залишення заяви без розгляду,
- здійснити детальний аналіз підстав залишення заяви без розгляду.

Об’єктом дослідження виступає інститут залишення заяви без розгляду як одна з форм закінчення цивільного процесу без ухвалення судового рішення.

Предмет – механізм застосування інституту залишення заяви без розгляду.

Висновки: залишення заяви без розгляду – це форма закінчення цивільного процесу без винесення судового рішення у зв’язку з тим, що не було дотримано встановленого законом порядку реалізації права на судовий захист.

Залишення заяви без розгляду за своєю правовою природою є:

- одним із заходів процесуально-правового примусу;
- результатом розпорядчих дій сторін;
- процесуально-правовим захистом інтересів відповідача.

Підстави залишення заяви без розгляду можна розподілити на дві групи. Перша група підстав свідчить про те, що процес виник неправомірно, і тому заява має бути залишена без розгляду. Друга група підстав свідчить не про неправомірність виникнення справи, а про неможливість подальшого її розгляду.

Також у роботі було проаналізовано специфіку застосування інституту залишення заяви без розгляду на стадіях апеляційного та касаційного перегляду судових рішень.

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВА СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

Автор: **Борбелюк Валерія Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13.

Науковий керівник: **Дубей А.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

Право спільної сумісної власності подружжя займає одне з головних місць у системі майнових відносин між ними. Воно є різновидом права приватної власності фізичних осіб.

Вступаючи до шлюбу, багато громадян не замислюється про те, яке майно вони придбають у майбутньому і яким чином буде здійснюватися володіння, користування і розпорядження цим майном.

Однак під час розірвання шлюбу більшість сімей стикається з проблемами поділу спільного майна, що є спільною власністю подружжя. Тому майнові відносини, що складаються між подружжям, завжди потребували і потребують особливої уваги. Регулювання цих відносин підпорядковане виконанню одного з завдань сімейного законодавства – побудові сімейних відносин на засадах взаємодопомоги та підтримки і в той же час охорони їх приватних інтересів.

Метою роботи є визначення основних особливостей правового режиму спільного сумісного майна подружжя, підстави набуття та припинення.

Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання**:

- дослідити історію виникнення і розвитку інституту права власності подружжя в Україні;
- визначити підстави виникнення права спільної сумісної власності подружжя;
- розглянути припинення права спільної сумісної власності подружжя.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають між подружжям із приводу належного їм майна, а також із приводу майна, що належить кожному з подружжя.

Предметом дослідження є історико-правові аспекти права спільної сумісної власності подружжя.

Питанням спільної сумісної власності подружжя приділена достатньо велика увага в роботах різних авторів. Висвітлено цих питань присвячені роботи таких учених, як Н.В. Безсмертна, Д.В. Боброва, М. Галаянтич, А.Б. Гриняк, О.В. Дзера, І.В. Жилінкова, В.В. Луць, З.В. Ромовська, Ю.С. Червоний, Я.М. Шевченко та інші.

СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ЯК СТАДІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Автор: **Гнатюк Марина Степанівна**, учениця 11 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – лицей № 19».

Наукові керівники: **Мулявка М.П.**, керівник гуртків РМАНУМ; **Мороз Ж.І.**, учитель правознавства Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – лицей № 19».

Демократизація українського суспільства висунула на перший план права та інтереси громадян. Демократичне суспільство характеризується широким спектром особистих та майнових прав і свобод. Права та свободи закріплені у вищому державному правовому акті – Конституції. Без їх правового забезпечення, а також забезпечення їх дотримання і захисту від порушення не може існувати правова держава.

Згідно зі статтею 55 Конституції України, кожному гарантується судовий захист його прав та свобод. Тому суд має стати справжнім гарантом прав й інтересів громадян, інших суб'єктів права. Для цього необхідно закріплення таких правових механізмів, які могли б забезпечити належну реалізацію прав, у тому числі права на судовий захист.

У контексті зазначених конституційних положень захист прав є широкою, багатопланою та комплексною проблемою.

Об'єктом наукової роботи є цивільні процесуальні правовідносини, які виникають під час розгляду спору в суді першої інстанції.

Предмет дослідження – судовий розгляд як стадія цивільного процесу.

Мета – дослідження судового розгляду як стадії цивільного процесу.

Мета реалізується за допомогою таких завдань: вивчити поняття та значення стадії судового розгляду; охарактеризувати порядок судового розгляду; проаналізувати процесуальний порядок розгляду справ у цивільному процесі в судах іноземних держав; провести порівняльний аналіз процесуального порядку, передбаченого вітчизняним законодавством, з порядком розгляду справ, установленим законодавством іноземних держав; розглянути складові частини судового засідання; вивчити обсяг повноважень суду, прав та обов'язків осіб, які беруть участь у судовому засіданні, та інших учасників процесу; дослідити процесуальні особливості стадій судового засідання; вивчити особливості фіксування цивільно процесу.

Дослідження здійснювалося з використанням таких методів наукового дослідження: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, узагальнення, порівняння, конкретизація.

Питання судового розгляду в теоретичній юриспруденції досліджували правознавці: А.В. Андрушко, С.В. Васільєв, В.В. Комаров, Є.О. Харитонов та інші.

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ: ДЕМОКРАТИЧНІ СВОБОДИ ЧИ СОЦІАЛЬНІ ДЕФЕКТИ

Автор: **Демко Дана Миколаївна**, учениця 11 класу Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: **Архулік В.М.**, учитель історії та правознавства Здолбунівської ЗОШ I-III ступенів № 6.

Тема девіантної поведінки підлітків, її природа та основні причини в умовах сучасної дійсності торкається ключових проблем розвитку суспільства в цілому і окремої особистості зокрема.

Мета наукового дослідження: отримати теоретичні і практичні знання у сфері девіантної поведінки підлітків; довести, що причинами девіантної поведінки підлітків є соціальні проблеми, а не демократичні свободи (гіпотеза наукового дослідження).

Завдання наукового дослідження: вивчити питання девіантної поведінки підлітків; розглянути основні положення демократії, демократичних свобод; проаналізувати, як впливають соціальні умови існування людей, рівень правової культури і правового виховання на девіації підлітків.

Висновки: причинами підліткової девіації є соціально-економічні, соціально-психологічні, соціально-педагогічні, морально-етичні причини, в окремих випадках – медично-біологічні, але не демократичні свободи. Демократичні свободи – це інструменти, якими, якщо правильно користуватися, можна вирішити багато проблем, у тому числі й соціальних. Профілактика соціальних відхилень може бути ефективною, коли в Україні буде побудована соціально-демократична правова держава і буде функціонувати громадянське суспільство.

ІНСТИТУТ СЕПАРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ШЛЮБУ

Автор: **Воронюк Руслана Миколаївна**, учениця 10 класу Кузнецовської гімназії, Асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: **Петрович Н.Г.**, учитель історії та правознавства Кузнецовської гімназії, Асоційованої школи ЮНЕСКО.

Режим окремого проживання (сепарація) є новим інститутом сімейного права України, який уперше в сучасному його вигляді передбачений Сімейним кодексом України. Нормативно-правове регулювання сепарації виявилось недосконалим, про що свідчать такі, що вже відбулися, його зміни. Незважаючи на останні, перед науковцями та практиками стоїть чимало невіршених питань про застосування режиму окремого проживання подружжя, які лежать як у сфері матеріального сімейного права, так і в галузі цивільного процесу. Зокрема, актуальним є питання встановлення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження.

Метою дослідження є розкриття теоретичної основи інституту сепарації, правового регулювання, проблем та перспектив в Україні.

У роботі розкрито теоретичні основи інституту сепарації, здійснено огляд законодавчого забезпечення інституту сепарації в Україні; визначено правові наслідки режиму окремого проживання подружжя; досліджено регулювання відносин інституту сепарації у Польщі; встановлено співвідношення фактичної сепарації і режиму окремого проживання подружжя.

ІНСТИТУТ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ (ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Автор: **Соловей Юлія Петрівна**, учениця 11 класу Колоденської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Куцюк Н.П.**, учитель історії та правознавства Колоденської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рівненського району.

Захист прав та законних інтересів особи у правовій державі неможливий без чіткої організації і функціонування судової влади. Суттєві зміни, які відбулися в різних сферах діяльності нашого суспільства, обумовили необхідність проведення судової реформи, одним із важливих напрямків якої є впровадження в Україні суду присяжних. Однією з передумов формування демократичної правової держави в Україні є належний рівень законодавчого забезпечення процесу залучення представників народу до здійснення кримінального судочинства.

Актуальність роботи полягає в тому, що реалізація конституційної ідеї перетворення України на демократичну, соціальну, правову державу вимагає проведення судово-правової реформи для створення ефективного чинного законодавства, а також судової системи, що забезпечує реальний захист прав і свобод людини. Одним із важливих етапів судово-правової реформи є створення дієвих в Україні судів присяжних, що наблизять суд до суспільства й певною мірою дозволять подолати негативний стереотип у ставленні до правосуддя. Уведення цього інституту в нашу державну і правову системи вимагає зваженого підходу, урахування як історичного досвіду, так і сучасної практики його діяльності в зарубіжних країнах.

Сьогодні в Україні відсутні цілісні теоретико-прикладні дослідження проблем організації та діяльності суду присяжних. Недостатня теоретична розробленість цієї проблематики негативно впливає на розвиток законодавчої бази в цій сфері, а отже, й на захист прав і основних свобод людини. Тому дослідження правової природи, процедур організації і діяльності судів за участю представників народу є дуже актуальними.

Метою роботи є розгляд особливостей історичного розвитку суду присяжних, формування колегії присяжних засідателів, проблем його введення в Україні з вивченням джерел відповідного законодавства, ознайомлення з поняттям та моделями суду присяжних, успішністю його функціонування в зарубіжних країнах.

Об'єктом дослідження є сучасний стан і подальший розвиток суду присяжних в Україні як інституту сучасної демократичної, правової держави, визначення місця суду присяжних у суспільстві та судовій системі й проблеми його формування.

Предметом дослідження є механізм створення і функціонування суду присяжних, а також сукупність нормативних положень, які регламентують порядок організації та організаційні питання функціонування судів присяжних у зарубіжних країнах.

Результати дослідження ґрунтуються на широкому використанні юридичної літератури, а також статей, монографічних праць і теоретичних досліджень, присвячених інституту суду присяжних, а також висновки, що містяться в роботах таких учених: О.М. Бобрищев-Пушкін, Л.Є. Владимиров, С.І. Вікторський, В.Ф. Дейтрих, М.О. Лозина-Лозинський, С.П. Мокринський, М.І. Муравйов, М.М. Розін, Л.Я. Таубер, С.М. Тригубов, І.Я. Фойницький та ін. Чимало з їх наукових розробок є актуальними й донині. Однак сьогодні слід констатувати, що більшість теоретичних висновків потребують ґрунтовного переосмислення з огляду на нові реалії.

Наукова новизна роботи полягає в дослідженні інституту суду присяжних в історико-правовому аспекті саме з такою постановкою проблеми, що висвітлена в ній, та підходів до її вирішення.

СЕКЦІЯ «ТЕОЛОГІЯ, РЕЛІГІЄЗНАВСТВО ТА ІСТОРІЯ РЕЛІГІЇ»

ХАСИДИ НА МЛІНІВЩИНІ: ІСТОРІЯ Й СЬОГОДЕННЯ

Автор: **Новосад Андрій Ігорович**, учень 10 класу Млинівської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Наукові керівники: **Жила І.С.**, учитель історії Млинівської ЗОШ I-III ступенів № 3, **Новосад Т.С.**, учитель основ християнської етики Підгаєцької ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Євреї, які проживали на Млинівщині, належали до одного з наймістичніших відгалужень, а саме, хасидизму. Ця течія виникла від основного віросповідання євреїв, юдаїзму, саме на теренах України. Упродовж свого існування вона тісно пов'язувалася з тогочасним українським суспільством, розкриваючи в ньому нове сприйняття навколишнього світу.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності виявлення ідейного потенціалу характеру змістової наповненості вчення благочестивих із потребою рефлексивного осмислення явища. Але все ж явище хасидизму неможливо зрозуміти без з'ясування особливостей впливу атмосфери українського суспільства XVIII століття, яке спричинило появу нового напрямку в юдаїзмі.

Мета: розкриття специфічних особливостей єврейських і хасидських громад на території Млинівщини, їх роль у суспільстві.

Основні завдання дослідження: розглянути історію єврейських поселень на Волині – їх організацію, структуру, зокрема духовні практики громад хасидів; охарактеризувати російську імперську етнорелігійну політику; дослідити діяльність хасидів Млинівщини у міжвоєнний період; визначити ключові постаті у млинівській громаді хасидів; вивчити трагедію хасидів у роки Голокосту.

Новизна роботи полягає у тому, що нами зроблено спробу дослідити життя єврейської громади на Млинівщині, зокрема хасидів. Розглянуто організацію та структуру їхніх поселень, духовні засади, діяльність у різні періоди. Також розкрито трагедію хасидів у роки Голокосту. У процесі роботи опрацьовано літературу історичного та краєзнавчого характеру.

КОРАН І ЖІНКА

Автор: **Шамсутдинова Маріам-Софія Баходирівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Наукові керівники: **Борщевич В.Т.**, доктор історичних наук, керівник гуртків РМАНУМ; **Маркова Т.Г.**, учитель історії Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 28.

Іслам є наймолодшою світовою релігією, однак, незважаючи на це, він динамічно розвивається, кількість його прихильників невідомо збільшується не тільки у країнах традиційного поширення. Зростання ролі «ісламського фактора» у світових процесах, «межовість» України між європейським, здебільшого християнським, і мусульманським світами визначає актуальність вивчення соціальних проблем ісламу, викликає гостру

потребу в об'єктивній інформації про нього, про його духовні цінності, релігійну практику, спосіб життя. Особливо актуальним у цьому контексті є вивчення становища жінки в ісламі, адже ця проблема, немов лакмусовий папірець, виявляє справжній ступінь цивілізованості тієї чи іншої соціальної чи релігійної спільноти, а також безпомилково відображає ступінь прихильності її членів до принципів гуманізму, рівності і милосердя.

Метою роботи є з'ясування сутності місця і ролі жінки в суспільстві в контексті коранічних уявлень.

У дослідженні в основному здійснювали контекстуальний аналіз священної книги мусульман – Корану. Мусульмани вважають його копією «небесної книги», точним утіленням слова Аллаха. Усі інші джерела ісламу трактуються такими, що мають земне походження.

У Корані в загальних рисах канонізовані важливі положення ісламу про жінку, починаючи з її створення і закінчуючи функціями мусульманки в різноманітних сферах суспільного, сімейного та особистого життя.

Священна книга мусульман наділяє більшими правами чоловіків, однак жінка тут не розглядається як істота, що стоїть нижче чоловіка. У цій книзі можемо віднайти думки, які фактично пропагують ідею рівності чоловіка й жінки.

Коран був певним кроком уперед у плані наділення жінки певними правами, зокрема, у сфері майнових відносин. Виконання коранічних приписів давало можливість захистити жінку в соціальному плані. Чітко були розписані питання взаємин чоловіка й жінки, укладання та розірвання шлюбу. На той час це був безсумнівний прогрес у «жіночому питанні».

Коран (хай і недостатньо чітко) запропонував специфічну модель взаємин між чоловіком та жінкою. Суть цієї моделі зводиться до того, щоб створити оптимальні умови для продовження роду. І навіть у сучасних умовах варто говорити про її ефективність.

УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Автор: Редько Михайло Васильович, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: Кошельник А.М., учитель історії Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Аналіз сучасної історіографії засвідчує значний інтерес українських і закордонних дослідників до проблеми державно-церковних відносин, становища церкви та вірян в українських землях у роки Другої світової війни. Попри розмаїття публікацій ці питання й надалі залишаються дискусійними, особливо діяльність Української Автокефальної Православної Церкви формації 1942 р. на Волині.

Критично проаналізувавши доступну історіографічну і джерельну базу, ми дослідили проблеми, пов'язані з умовами та особливостями функціонування УАПЦ в умовах війни на Волині, акцентували увагу на виявленні особливостей організаційного становлення УАПЦ, проаналізували релігійну політику німецької окупаційної адміністрації щодо Православної Церкви в Україні, інституалізацію УАПЦ формації 1942 р., діяльність УАПЦ на завершальному етапі війни.

У роботі використаний цікавий фактичний матеріал, у тому числі з Держархіву Рівненської області.

СВЯТО-РІЗДВА-БОГОРОДИЧНИЙ ХРАМ СЕЛА ГЛИННЕ У ВИРІ СТОЛІТЬ

Автор: Лесковць Олександр Русланович, учень 10 класу Глиннівського НВК «ЗНЗ I-III ступенів – ДНЗ».

Науковий керівник: Скаковець І.П., учитель історії Глиннівського НВК «ЗНЗ I-III ступенів – ДНЗ».

Об'єктом науково-дослідницької роботи є православний Свято-Різдва-Богородичний храм села Глинне Рокитнівського району.

Православна церква села Глинного пройшла неабиякий шлях становлення від її перших зародків до сьогодення. Завдяки нечисленным архівним матеріалам, які не загубилися у вирі історії, рідкісним книгам видання XIX – початку XX ст., спогадам старожилів нам вдалося відтворити життя православної церкви села Глинного у складі різних державних утворень.

Про перебування села в складі Великого князівства Литовського відомо дуже мало. Найперше документальне підтвердження будівництва Різдва-Богородичної церкви с.Глинне датується 1716 роком.

За часів Російської імперії в церкву придбали потир, Священне Євангеліє, якими користуються і досі. Представник священницького роду Рункевичів став видатним церковним діячем XIX-XX століття.

Незважаючи на те, що державною релігією Польщі було католицизм, православна церква на наших теренах практично не зазнавала ніяких утисків.

У часи комуністичного атеїзму здійснювалася поетапна ліквідація церковного життя. За наказом тодішньої влади церкву с.Глинне підступно спалили у 1982 р.

У кінці 80-х років XX ст., коли країну охопила хвиля духовного піднесення, парафіяни сіл Глинного, Хмелю, Познані і Дубного вирішили відродити православну святиню. У 1990 році храм відродився і діє до цього часу.

Змінювалися настоятелі, але кожен із них залишив по собі в душах парафіян і в історії храму частинку себе.

Із кожним роком православний храм стає все більш ошатним і величним. У 2014 році парафіяни розпочали добудову середньої частини храму.

Особливості устрою православного храму свідчать про те, що за своїми архітектурними особливостями Свято-Різдва-Богородичний храм с. Глинне відповідає традиційним нормам народного будівництва культових православних споруд на Поліссі.

Скільки б не пройшло часу, православна віра і досі залишається непохитною. Віряни Полісся надзвичайно релігійні, високоморальні, дуже прості, щедрі, добрі, спокійні й працьовиті. Вони зберегли свій дух, свою молитву.

ТИСЯЧОЛІТНЯ РЕЛІГІЙНА ІСТОРІЯ СЕЛА НОБЛЯ

Автор: **Корнійчук Вадим В'ячеславович**, учень 10 класу Мутвицької ЗОШ I-III ступенів Зарічненського району.

Науковий керівник: **Тумаш В.М.**, учитель Мутвицької ЗОШ I-III ступенів Зарічненського району.

Поліський регіон Заріччя в різні часи історії належав до різних держав, тому документальні свідчення з життя його мешканців донині розпорошені по архівах Польщі, Литви, Росії. Не всі такі документи опрацьовані, перекладені українською мовою. Актуальність дослідження полягає в тому, що зроблено спробу відновити історичну справедливість і довести тисячолітнє існування найстарішого населеного пункту Полісся, розповісти широкому загалу про роль давнього княжого града Нобля в житті краю.

Мета – вивчити історію духовних святинь Нобля, дослідити процес запровадження та розповсюдження християнства на Поліссі через призму історії храмів цього села. Об'єктом роботи є село Нобель, предметом дослідження – його духовні храми в різні періоди історії.

Новизна полягає в тому, що більшість фактів дослідження невідомі широкому загалу. Інформацію про святині Нобля знайдено в багатьох давніх книгах, у музеї Білоруського Полісся, Пінській районній бібліотеці. Там зберігаються унікальні красномовні збірки, видані на початку XX століття. А тоді землі нинішнього Зарічненського району належали до Пінського повіту.

Основні завдання дослідження: опрацювати історичні документи про витoki релігійного життя на Поліссі; проаналізувати результати археологічних розвідок стосовно дослідження Нобля; проаналізувати відродження духовних храмів на скрижальях регіональної історії; вивчити історію нині діючого храму села; відшукати в архівах Зарічного, Рівного, Пінська дані з історії Нобельських святинь у різні періоди історії; розповісти широкому загалу про наше красномовне відкриття – Нобельське рукописне Четвероєвангеліє 1520 року.

Головними результатами дослідження стали такі факти:

Нобель – одна з найдавніших та найцікавіших місцевостей Полісся. Населений пункт був важливим стратегічним пунктом Київської Русі. Територія навколо Нобля досі є однією з найменш досліджених в українській археології. Православна віра на Поліссі має глибоке коріння. Нобель у 1005 році став центром Турівської єпархії. Особливо розквітло релігійне життя Нобля досягло в XVI столітті, а наявність 5 церков та монастиря в одному населеному пункті свідчили про побожність його жителів та їхній достаток. У місті Вільнюсі знайдено найдавнішу писемну пам'ятку Полісся – рукописне Четвероєвангеліє 1520 року. Співпраця з Державним науковим центром захисту культурної спадщини від техногенних катастроф дає можливість продовжити дослідження літописного міста Нобель у майбутньому.

ВІЙНА Й ЦЕРКВА: ТЕОЛОГІЧНО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Автор: **Шевчук Христина Павлівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Борщевич В.Т.**, доктор історичних наук, керівник гуртків РМАНУМ.

Нині війна для українців із теоретичного виміру перейшла в практичний. Агресія Росії змушує аналізувати причини такої поведінки сусідньої країни, її ідеологічне обґрунтування. Особливу роль у цих подіях відіграють релігійні організації як інструмент суспільної мобілізації. Московський патріарх підтримує агресивні дії російського президента, вважаючи їх складовою заходів зі створення «русского мира». Незважаючи на очевидні обставини, у частини суспільства досі не склалася єдина думка щодо подій у державі. Тому об'єктом роботи стали державно-церковні відносини, а предметом – вироблення церквою ставлення до війни як явища у міжетнічних і міждержавних відносинах, що знайшло окреслення в Святому Письмі та вченні духовних авторитетів.

Новизна роботи полягає в тому, що акцентовано увагу на складній проблемі, котра має важливе суспільне значення.

Мета – висвітлення позиції Біблії, відомих теологів, церковних організацій у проблемі війни.

Основними завданнями наукової роботи є:

- аналіз текстів християнських символічних книг щодо оцінки такого явища, як війна;
- окреслення таких понять, як пацифізм, ядерний пацифізм та справедлива війна;
- розгляд ставлення відомих теологів до війни;
- аналіз церковного життя у Третьюму Рейху.

Робота побудована на принципах об'єктивності та історизму. Використано методи аналізу, синтезу, аналогії та інші загальнонаукові методи дослідження.

Запропонована тема досліджувалася у працях таких істориків та богословів, як Ервін Люцер («Хрест Гітлера»), Джон Стотт («Нові проблеми сучасних християн»), Жан Кальвін («Наставлення в християнській вірі») та інших.

«МУДРИ» ІСУСА ХРИСТА

Автор: **Крупич Павло Петрович**, учень 10 класу Зорянського НВК «Школа-гімназія» Рівненського району.

Керівник: **Скляр О.Л.**, учитель історії Зорянського НВК «Школа-гімназія» Рівненського району.

Популярність, якою користується (у західному середовищі теж) такий типовий для східного благочестя елемент, як ікона, ставить перед нами запитання про причини ідеалізації ікон. Можливо, ікона – це всього лиш певна специфічна мистецька техніка, якої можна навчитися, маючи хоч трохи хисту, а релігійний контекст, у якому здійснювалося іконописання, належить до минулої доби? Що ж стоїть за феноменом ікони. Можливо, те, що кожна ікона несе у собі якусь таємницю?

У старовину ікони називали «книгами для неписьменних». Сьогодні тому, хто і як зображений на іконі, необхідно навчати не тільки дітей, але й дорослих, що вміють читати і писати, але аж ніяк не вміють читати іконописне зображення. За довгі роки атеїстичного лихоліття більшість сучасних людей розучилися розуміти іконописний образ – їм не знайомі ні сюжети Св. Писання, ні особливості умовної символічної мови ікони й усього храмового мистецтва. Тому з метою більшого зацікавлення суспільства питаннями релігій ми звернули увагу на символіку жестів православної ікони і простежили її коріння.

Метою дослідження є аналіз жестів святих, зображених на іконах різного періоду.

Основними завданнями роботи є:

- дослідити історію написання ікон;
- проаналізувати жести святих на іконах;
- провести паралелі зображуваних на іконах жестів святих з іншими релігіями і культурами.

Християнська релігія і християнський іконопис сформувалися під впливом багатьох чинників. Можна прослідкувати вплив давньої античної грецької культури, а також зустріти схожу символіку з іншими релігіями світу, зокрема з буддизмом.

ОСОБЛИВОСТІ ТРІОДЕЙ ЦВІТНИХ ХІХ СТОЛІТТЯ НА ПРИКЛАДІ ТРІОДИ ЦВІТНОЇ СВЯТО-УСПЕНСЬКОГО ХРАМУ СЕЛА ГЛИНСЬК

Автор: **Мельник Анна Сергіївна**, учениця 11 класу Здовбицької ЗОШ I-III ступенів Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Слободянюк С.І.**, учитель історії Здовбицької ЗОШ I-III ступенів Здолбунівського району.

Історія Тріодей Цвітних лежить далеко в минулому, певні моменти їх створення ще докорінно не досліджені. Особливу увагу привертають гравюри та лексикологія, розміщені у богослужбовій книзі. Саме дослідження та аналіз таких актуалізують питання походження та духовного змісту Тріоди Цвітної.

Мета дослідження: здійснення комплексного історико-релігієзнавчого аналізу особливостей православного канонічного написання Тріоди Цвітної на прикладі Тріоди Цвітної церкви Успіння Пресвятої Богородиці с. Глинськ.

У ході роботи виявили традиції, що склалися, та досвід формування образу православного книгописання. Проаналізували історичний досвід православного книгописання тріодей у заданий період; визначили сучасні тенденції розвитку книгописання.

Подано повний опис Тріоди Цвітної ХІХ століття. На основі порівняння з іншими, опис яких змогли знайти в доступних нам каталогах, зробили певні висновки про її походження.

Також було проаналізовано функції, а також місце та роль Тріодей Цвітних у православних богослужіннях, розкрито духовне наповнення символів канонічної книги, здійснено аналіз гравюр та текстів Тріоди Цвітної, простежено основні віхи історії створення Тріоди Цвітної, досліджено особливості написання Тріодей Цвітних.

Результати наших і подальших досліджень в галузі маргіналістики займуть чільне місце серед матеріалів місцевого історико-краєзнавчого музею.

РИМО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯТИНИ ТУЧИНСЬКОЇ ГМІНИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖКОНФЕСІЙНІ ВІДНОСИНИ

Автор: **Першута Ольга Володимирівна**, учениця 11 класу Шубківської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Лустюк Ю.А.**, учитель історії Шубківської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Із проголошенням незалежності України та демократичних цінностей постало питання буття релігії в різноконфесійних населених пунктах.

У цьому контексті наукове зацікавлення має проблема міжконфесійних відносин на теренах Західної Волині в першій половині ХХ ст. Саме в цьому регіоні доволі виразно виявилися суперечності між католицизмом та православ'ям.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що накопичений матеріал є джерелом для дослідження і компаративного аналізу міжконфесійних відносин у міжвоєнний період, а також цінним джерелом для вивчення архітектурної спадщини римо-католицьких святинь.

Мета дослідження – проаналізувати історичний розвиток римо-католицьких костелів у міжвоєнне двадцятиліття, визначити причини спорудження святинь, дослідити основні риси міжконфесійних відносин на Рівненщині і Тучинській гміні.

Об'єкт дослідження – основні риси, тенденції, зміст та організація релігійних відносин між етнічними групами Рівненщини і Тучинської гміни у міжвоєнний період.

Протягом 1920–1930-х років на Рівненщині було споруджено значну кількість римо-католицьких костелів. Римо-католицькі костели зводилися як у містах, так і в невеликих населених пунктах краю. Поштовхом до цього стала Конституція II Польської Республіки 1921 року, а згодом – Конкордат 1925 р. На території Тучинської гміни працювало 4 римо-католицькі храми: в Анноволі, Карловцизні, Гориньграді й Тучині, які належали до Рівненського Деканату.

Координатами міжконфесійних відносин на Рівненщині були політика Ю. Пілсудського, яка з 1926 р. передбачала толерантнішу мовну і релігійну політику; «волинський експеримент», який реалізовував у 1928–1938 рр. воєвода Г. Юзевський, у 20-х рр. йому вдалося послабити напруження в українсько-польських стосунках, проте в другій половині 30-х рр. виявилася безперспективність, що потягнула за собою кризові явища; ревіндикаційна кампанія на «східних кресах», методами якої було насильницьке переведення православних українців у католицьку віру.

Моделі взаємодії представників конфесій на території Тучинської гміни характеризувалися тим, що попри різні релігійні переконання конфліктів на релігійному рівні не виникало. Присутні були торгово-економічні інтереси.

Політика «волинського експерименту» стала ключовою у міжконфесійних відносин на території Тучинської гміни, в її основу було покладено терпиме ставлення до всього українського, у тому числі й до православ'я. Незважаючи на прискорення процесу колонізації православної церкви на Волині і Рівненщині, яка розпочалася в другій половині 30-х рр., стосунки між православними і католиками залишалися толерантним.

РЕВІНДИКАЦІЙНІ КАМПАНІЇ НА ТЕРЕНАХ ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШЯ (20-30-ТІ РР. ХХ СТОЛІТТЯ): ПЕРЕБІГ І НАСЛІДКИ

Автор: **Бондар Василь Миколайович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Борщевич В.Т.**, доктор історичних наук, керівник гуртків РМА-НУМ.

Метою дослідження є з'ясування чинників, основних віх перебігу та наслідків ревіндикаційних акцій на теренах Другої Речі Посполитої, зокрема на Холмщині й Підляшші.

Досягнення визначеної та сформульованої мети передбачає вирішення кількох завдань:

- охарактеризувати реалії релігійно-церковного життя на теренах Холмщини і Підляшшя на початку ХХ ст.;

- з'ясувати витоки та відтворити перебіг перших ревіндикаційних кампаній у Другій Речі Посполитій;
- проаналізувати чинники посилення тиску на православне населення регіону в другій половині 1930-х рр.;
- розкрити перебіг та наслідки ревіндикаційної кампанії 1937–1939 рр.;
- дослідити реакцію православної церкви в Польщі на ревіндикаційну акцію.

На початку ХХ століття внаслідок заборони греко-католицької церкви в Російській імперії (1875 р.) та прийняття Толеранційного указу (1905 р.) на території Холмщини і Підляшшя ускладнилися стосунки між православними та католиками. Це спричинило перехід значної кількості греко-католиків у римо-католицизм. Із часом тут зменшилися анклави українських поселень, унаслідок чого розширювалися землі, заселені римо-католиками. Вони фактично ставали поляками.

Упродовж Першої світової війни православна церква в Польщі переживала занепад, оскільки більшість православно-го населення була депортована в Росію або на інші землі.

Повернувшись із біженства, православне населення Холмщини і Підляшшя намагалося відновити православну церкву, проте зміни попередніх років, проведених спочатку російським, а пізніше польським урядами щодо релігійно-церковного життя, спричинили в подальшому жорстоке протистояння представників православ'я та католицизму.

Ревіндикаційні акції в Польській державі були проведені в три етапи. У перші роки після відновлення незалежності Польщі на Холмщині і Підляшші, зрештою, як і в інших регіонах, пройшла перша хвиля руйнування православних храмів. Водночас польські урядовці залишали певну кількість недіючих церков у місцевостях, де православне населення було чисельним. Храми відбиралися у православних і передавалися католикам або перебудовувалися. У таких випадках вони не руйнувалися, що зберігало їх хоча б як історичні пам'ятки. Це було характерно для перших двох етапів акції.

Ревіндикаційні кампанії на теренах Холмщини і Підляшшя, як зрештою й на всіх «східних кресах» Польщі були одними зі складових програми колонізації українського населення. Проте порівняно з попередніми її етапами третій характеризувався особливою жорстокістю до культових споруд православної церкви та православно-го населення. Він реалізовувався узгодженими зусиллями як польських урядовців, так і польського католицького кліру, оскільки вони були зацікавлені в суттєвому послабленні православ'я. У ці роки значно ускладнилася міжнародна ситуація. На східних теренах Другої Речі Посполитої класові бої поєднувалися з національними конфліктами, міжконфесійними ускладненнями та суперечностями, урядовими репресіями супроти місцевого населення, напругою між греко- й римо-католиками.

Після проведення трьох етапів ревіндикації на Холмщині і Підляшші було зачинено, зруйновано або переосвячено на латинський обряд сотні церков. Це спричинило не тільки численні акції протесу серед православних українців, але в майбутньому стало однією з причин трагічного за наслідками протистояння між українцями та поляками під час Другої світової війни.

СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА»

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗМІ У МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЯХ (НА ПРИКЛАДІ ВИДАНЬ РІВНЕНЩИНИ)

Автор: **Гурова Тетяна Едуардівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ № 5, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Лазарчук О.С.**, керівник гуртка «Журналістика» РМАНУМ.

Досліджено роль регіональних ЗМІ в міжкультурних комунікаціях та вплив глобалізаційних процесів на розвиток місцевої преси. Місцеві друковані видання якнайкраще репрезентують інтереси громади і виявляють комунікаційні зв'язки з навколишнім світом. Одним із ключових завдань, яке ми поставили, було з'ясувати, чи залучені регіональні ЗМІ до глобального інформаційного простору і якщо так, то яке місце їм належить. Мірилом дослідження цього питання стали міжкультурні комунікації, які ми намагалися відшукати на сторінках місцевої преси та дати їм належну оцінку.

Адже у глобалізованому світі на перший план виходять питання культури як універсального контексту, що спричиняє розмаїтість людства, а також комунікації як найголовнішого й одного з фундаментальних видів взаємодії між людьми. Процес глобалізації веде до виникнення культурних форм, нових цінностей, зразків поведінки і діяльності, усереднювання світових потреб.

У роботі проведено аналіз публікацій популярних видань Рівного, що дало змогу визначити вплив преси регіону на міжкультурні зв'язки з іншими країнами і народами у регіональному вимірі. Розгляд проблеми набуття здатності до міжкультурної комунікації є нагальним для вирішення на сучасному етапі розвитку глобалізованого суспільства, оскільки комунікація є невід'ємною частиною життя особистості в соціумі.

ВПЛИВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОЇ ГРУПИ ТЕЛЕСТУДІЇ «30-ИЙ КАНАЛ» РІВНЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ «ГАРМОНІЯ»)

Автор: **Якимець Роман Валерійович**, учень 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Волощук О.М.**, учитель української мови та літератури Рівненської гімназії «Гармонія»; **Назарук В.М.**, викладач каф. журналістики НУ «Острозька академія».

Життя сучасної людини складно уявити без телебачення. Сьогодні телебачення володіє величезними можливостями впливу на масову чи індивідуальну свідомість. Часто телесвіт стає катализатором певних реакцій, стимулятором подій.

Метою науково-дослідницької роботи є побудова описово-аналітичної моделі телебачення як фактора впливу на формування стереотипів молоді, дослідження чинників та особливостей процесу їх формування.

Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: здійснити теоретичний аналіз телебачення як фактора впливу на формування стереотипів молоді, з'ясувати формування свідомості особистості засобами телебачення, виявити головні засоби та прийоми технологій впливу телебачення на формування стереотипів молоді, обґрунтувати вплив телебачення на формування системи стереотипів молоді в Україні, провести соціологічне дослідження з метою виявлення рівня засвоєння інформації, трансльованої з телеекрану, а також з'ясувати рівень емоційної реакції на різні типи новинних повідомлень.

Актуальність дослідження полягає у тому, що сьогодні практично відсутній чіткий контроль за трансляцією різнобічної інформації, що може негативно впливати на формування морально-етичних цінностей молоді.

У науково-дослідницькій роботі розглядається вплив телебачення на формування стереотипів підлітків з допомогою анкетування, кольородіаграмного опитування, методики незакінчених речень та опитувальника про для визначення емоційного фону підлітка після перегляду новинної передачі. Результати досліджень довели потребу втручання дорослих професіоналів у процес освоєння дітьми навколишнього світу засобами телевізійної інформації.

Аналізуючи психологічні особливості інформаційного впливу на підліткову аудиторію, дійшли висновку, що засоби масової інформації XXI століття – не просто транслятори новин, а й витончені маніпулятори громадською думкою. Телевізійні новини є потужним джерелом пізнання світу та здобуття життєвого досвіду. Тому, щоб позбавити впливу маніпулятивних технологій телебачення на підлітків, навчити критично мислити, розпізнавати правдиву та недостовірну інформацію про події та явища, що відбуваються в країні та світі, є потреба залучити самих дітей до створення правдивих, цікавих, ігрових, патріотичних, нового формату телевізійних програм через роботу в шкільній відеостудії – що є найкращою профілактикою деструктивних впливів телебачення на підлітків.

Сучасні підлітки – це не тільки споживачі, які роблять вибір серед предметів споживання, але й учасники соціального і культурного співтовариства, у якому формування думки і ціннісних структур безпосередньо залежить від телебачення. Щоб не перетворити людину в придаток техніки, необхідно розвивати творчу індивідуальність молоді людини. Тому необхідна чітка позиція у процесі використання потенціалу телебачення для виховання молодого покоління, здатного достойно зустріти виклики майбутнього.

СПІВПРАЦЯ ЗМІ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ. ВПЛИВ ЗМІ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ СПІВПРАЦІ ГАЗЕТ «НАШЕ ДЗЕРКАЛО», «СКРИНЯ» М. ДУБНО ТА ДМГО «НАЦІОНАЛЬНИЙ АЛЬЯНС»)

Автор: **Гудич Софія Олегівна**, учениця 11 класу Дубенського НВК «Школа-гімназія».

Науковий керівник: **Табачук Н.В.**, керівник гуртка Будинку дітей та молоді Дубенської міської ради.

Мета роботи: розглянути вплив роботи журналістів на активність діючих громадських організацій, виявити недоліки співпраці, розкрити потребу в такій співпраці. Закріпити та підсилити зроблені висновки на конкретних прикладах співпраці ЗМІ та ГО.

Актуальність питання. В умовах життя у столітті високих інформаційних технологій, завдяки чому інформаційна освіченість і поінформованість суспільства стає повсякденною, майже буденною, інформація про всі значущі події та проблемні питання дуже швидко поширюється поміж усіх верств населення, широко обговорюється. Завдяки сучасним засобам масової інформації громадянин має вільний доступ до новин, потрібної інформації та своєчасно може дізнатись про події у тому середовищі людей, на яке орієнтовані вибрані ним ЗМІ. Не менш важливий вплив ЗМІ мають і на діяльність громадських організацій. Під пильним спостереженням журналістів члени ГО відповідальніше ставляться до проведення всіх заходів, слідкують за толерантним ставленням до всіх своїх прихильників і противників, не дозволяють собі порушень закону. У протилежному випадку ГО втрачає свою популярність та авторитет через негативний відгук у популярних ЗМІ. Іншим аспектом співпраці є «допомога» ЗМІ у розвитку ГО, коли публікації про ГО, організовані нею заходи та прес-анонси заходів привертають увагу читачів, слухачів, глядачів. Отримавши схвальний відгук про ГО, людина може долучитися до організації, стати її членом. Кожен новий член приносить для ГО нові ідеї, рекламує організацію у своєму колі спілкування. Такий ланцюг сприяє розвитку ГО. Отже, для того, щоб організація діяла та розвивалася, приносила користь людям, їй потрібно заручитися підтримкою ЗМІ. Газета, радіостанція та телебачення можуть отримати користь від співпраці з ГО у вигляді цікавої та корисної інформації. Саме тому розгляд шляхів налагодження співпраці ЗМІ та ГО є важливим питанням для малорозвинених ЗМІ, усіх громадських організацій, особливо у невеликих містах, де засоби масової інформації не досягли високого рівня розвитку та не мають чіткої системи співпраці з усіма діючими одиницями населеного пункту.

ЖУРНАЛІСТСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ В РІВНЕНСЬКИХ ДРУКОВАНИХ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ГАЗЕТИ «РІВНЕ ВЕЧІРНЄ» ЗА 2010 РІК)

Автор: **Костюковська Ольга Вікторівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Мартинюк В.І.**, учитель української мови та літератури Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність роботи зумовлена тим, що жанр журналістських розслідувань корисний не тільки для розвитку окремого видання, а й для становлення демократії в українському суспільстві.

Мета роботи – дослідити особливості жанру журналістського розслідування в пресі Рівненщини на матеріалі газети «Рівне вечірне» за 2010 рік.

Завдання: висвітлити місце журналістського розслідування в системі жанрів преси; проаналізувати потенційні можливості та особливості журналістського розслідування в пресі Рівненщини; дослідити конкретні особливості журналістських розслідувань, уміщених у газеті «Рівне вечірне» за 2010 рік.

Журналістське розслідування як жанр поєднує в собі інформаційний та аналітичний підходи. За ознаками близьке до визначення репортажу як інформаційного жанру. Може мати форму нарису чи статті. До жанру журналістського розслідування вдаються переважно недержавні незалежні видання, які чітко демонструють власну громадянську позицію. На основі аналізу контенту газети «Рівне вечірне» за 2010 рік було висвітлено реалії суспільного життя. Видання характеризується чималою кількістю вдало проведених розслідувань афер міського, обласного та всеукраїнського рівня. Недоліки: заполітизованість, політична заангажованість, половинчастість інформації, невизначеність громадянської позиції журналіста. Результати дослідження можуть бути успішно використані під час підготовки фахівців із журналістики, оптимізації роботи редакцій та коригування стратегії розвитку видання.

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ

Автор: **Герасимчук Іванна Віталіївна**, учениця 9 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Науковий керівник: **Парфенюк І.В.**, керівник гуртків РМАНУМ.

На сучасному етапі функціонування суспільства інформація є одним із головних ресурсів. Вона забезпечує адаптацію людини, її розвиток. У результаті її акумулювання та аналізу забезпечується існування та прогресування людства.

Актуальність роботи полягає в тому, що після вибору Україною шляху до інтеграції у Європу, яка сьогодні активно розбудовує інформаційне суспільство, гостро постала проблема ефективного забезпечення інформаційної безпеки. Із появою загрози навмисного розгортання інформаційних кампаній і спалахів інформаційних війн із боку негативно налаштованих країн вітчизняні розробки у галузі інформаційної безпеки потребують реорганізації та оновлення.

Мета дослідження: розкрити явище інформаційної війни та дослідити її функціонування в суспільстві як небезпечного чинника формування міжсуспільних стосунків на прикладі вітчизняних та зарубіжних ЗМІ.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: опрацювати літературу за темою роботи; проаналізувати основні вектори загрози цілісності вітчизняного інформаційного середовища на сучасному етапі; опрацювати терміно-логічний пласт досліджуваної проблеми; розглянути особливості інформаційної політики та законодавства України у контексті обраної теми; визначити можливі методи та прийоми маніпулювання суспільною свідомістю за допомогою ЗМІ; проаналізувати причини інформаційної агресії Росії та Європи у «газовій» справі Ю. Тимошенко як прикладу інформаційної війни; сформулювати висновки.

Об'єктом дослідження є середовище масової комунікації в сучасному суспільстві.

Предметом дослідження постає інформаційна війна 2011 року навколо «газової» справи Ю. Тимошенко.

Методи дослідження: порівняльно-історичний, статистичний, аналітичний, індуктивний.

У роботі здійснено одну з перших спроб аналізу інформаційної війни довкола «газової» справи Ю. Тимошенко як дієвого засобу маніпуляції масовою свідомістю, визначено методи та прийоми, що застосовуються під час інформаційних притистоянь.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у розробках у галузі соціології, зокрема масової комунікації, а також застосування їх у роботі журналіста.

В Україні забезпечення безпеки інформаційного простору є недостатньо розробленим. Комплекс тих проблем, які існують в інформаційній сфері, породжують загрози, які насправді складно нейтралізувати, тому що вони потребують висококваліфікованих спеціалістів та технологій, які передбачатимуть загрозу інформаційному простору держави та вберігатимуть від шкідливих наслідків.

НАВЧАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО

Автор: Мельник Яна Русланівна, учениця 9 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8.

Науковий керівник: Назарук В.М., викладач каф. журналістики НУ «Острозька академія».

Мета: проаналізувати роль навчальних документальних проєктів в освітньому процесі, можливості ринку документального кіно на Рівненщині та виділити ряд ключових проблем у цій галузі.

Відповідно до наукової літератури, навчальне документальне кіно – один із видів наукового кіно, що використовується як допоміжний засіб у навчальному процесі. Застосовується, як правило, в тих випадках, коли навчальний матеріал недоступний для сприйняття у звичайних умовах занять, а також із метою поглиблення інтересу учнів у вивченні певної теми.

Навчальний фільм – це зручний і привабливий інструмент, що дозволяє оптимізувати навчальний процес. Сучасне аматорське документальне кіно (а саме воно є найбільш продуктивним сьогодні – заувага наша, Я.М.) можна назвати новим напрямком розвитку професійної української документалістики.

Сьогодні використання навчальної документалістики набуває все більшої популярності. Педагоги стверджують, що документальне кіно на уроках історії, української та зарубіжної літератури, суспільствознавчих дисциплін дозволяє вирішити ряд важливих навчальних завдань, зокрема:

- підвищення якості навчання;
- стандартизація, уніфікація навчання;
- можливість дистанційного навчання;
- можливість самоосвіти.

Ефективність використання документального фільму залежить від умілого поєднання відеокадру зі словом учителя. Не менш важливим є поєднання такого навчального методу з практичною діяльністю учнів. Це запобігає відриву в процесі навчального пізнання діяльності зорового аналізатора учнів від рухового, надає наочності певної динамічності, активізує учнів, сприяє більш ефективному розв'язанню навчальних завдань.

Використання документальних фільмів поряд із традиційними методами навчання дозволяє заощадити час і сили вчителя, зацікавити учнів в опануванні конкретної теми.

У межах виконаного дослідження проаналізовано практику використання навчального документального кіно на уроках української літератури, історії України у практиці Рівненської загальноосвітньої школи I-III №8. Приміром, трансляція на уроці короткометражки про життєвий та творчий шлях відомого українського письменника, філософа, науковця Агатангела Кримського сприяє активізації знань учнів та поліпшує засвоєння фактичного матеріалу.

У сучасній Україні популяризації та розвитку документального кіно перешкоджають кілька чинників: неприбутковість такого типу медійного продукту, витратність під час виробництва, низький рівень інтересу аудиторії, яка не звикла сприймати інтелектуальний продукт, відсутність механізмів для просування документалістики на ринку.

Із метою зацікавлення аудиторії автори сучасної документалістики повинні шукати нові форми, жанри для відображення дійсності, для історичного та культурно-мистецького внеску до світової скарбниці кіно і телебачення. Документальний фільм має бути цікавим, захопливим, правдивим, інакше люди не будуть його переглядати.

Важливо врахувати той фактор, що документалістика сприяє оптимізації навчального процесу. Держава повинна забезпечити фінансування виробництва якісних документальних стрічок для подальшого їх поширення. Потрібно заохочувати аматорів, молодих авторів, які можуть виготовляти якісну документальну продукцію.

«Я – УКРАЇНИ СИН...» Б. ГРИВАЧЕВСЬКИЙ – ЗАСЛУЖЕНИЙ ЖУРНАЛІСТ УКРАЇНИ, ГОРДІСТЬ НАШОГО КРАЮ

Автор: **Антонюк Іван Ігорович**, учень 10 класу Мізоцького НВК «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – лицей».

Науковий керівник: **Кремінська Т.А.**, учитель Мізоцького НВК «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – лицей».

Діяльність Бориса Гривачевського займає особливе місце у становленні національної самосвідомості українського народу в роки незалежності. Він і письменник, і радіоведучий, і телеведучий, і режисер, і науковець, і публіцист, і політичний та громадський діяч. За роки свого життя він займався дослідженням історії рідного краю, намагався довести, що бандерівці були справжніми героями, і відновити їхню репутацію. Він показував усю жорстокість радянської влади та нелегке життя українців у цей період історії. Справжнє обличчя комуністів Борис Гривачевський розкрив у своїй книзі «Листи з Соловків». Немає спеціальної роботи, у якій визначалася б структура книги «Листи з Соловків».

Актуальність наукової роботи зумовлена необхідністю аналізу діяльності Б. Гривачевського.

Мета роботи: детально дослідити життя Бориса Гривачевського, його професійний спадок та довести, що це людина – патріот, гідний того, щоб про нього пам'ятали.

Завдання:

- опрацювати наявну літературу про Б. Гривачевського;
- узяти інтерв'ю в людей, які добре знали цю людину, рідних;
- дослідити його журналістську діяльність.

Книга Б. Гривачевського «Листи з Соловків» була написана після циклу радіофільмів «Соловецькій реквієм», які прозвучали по київському радіо впродовж січня – листопада 1990 року. У ній автор опублікував інтерв'ю, зроблені на руїнах Соловецького табору спеціального призначення, до якого відсилали людей неблагонадійних з точки зору радянської влади, у першу чергу з України, а незабаром і з інших соціалістичних країн. Гривачевському вдалося довідатися навіть імена та описати долі людей, які відбували там заслання. Загалом Соловки можна вважати окремою країною зі своїми законами та порядками, яка лише формально входила до СРСР.

Стаття Е. Бабчук «Я – України син...» дає загальну інформацію про життєвий та професійний шлях Б. Гривачевського. Здебільшого в ній описані роки життя з моменту його знайомства з самою Еммою Бабчук. Ця стаття містить також окремі факти з біографії Гривачевського.

ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНОГО ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ МІСТА ОСТРОГА НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТИ «ЗАМКОВА ГОРА»

Автор: **Зоря Софія Вікторівна**, учениця 11 класу Острозького НВК «Школа І-ІІІ ступенів – гімназія».

Науковий керівник: **Павлунь М.В.**, учитель української мови та літератури Острозького НВК «Школа І-ІІІ ступенів – гімназія».

Актуальність дослідження зумовлена недостатнім рівнем розвитку та популяризації місцевого періодичного видання міста Острога «Замкова гора», відсутністю рекомендацій і планів еволюціонування та становлення провінційної преси як сучасної ланки газетного видавництва, конкурентоспроможного представника засобів масової інформації на теренах України.

Мета роботи – дослідити етапи розвитку та основні проблеми сучасного періодичного видання міста Острога «Замкова гора».

Для досягнення цієї мети у роботі вирішується ряд завдань: дослідити історію створення першої міської газети, з'ясувати та періодизувати етапи становлення та розвитку видання, дослідити тематичну вибірку, простежити зміни у різноманітності тематичного розподілу та його актуальності у місті Острозі, визначити причини малої популярності видання та низької конкурентоспроможності серед інших видань України, зробити порівняльний аналіз-характеристику провідного українського видання «Львівський експрес» та місцевого видання «Замкова гора», розробити власний план удосконалення та подальшого розвитку газети «Замкова гора».

Проблема вперше розглянута на прикладі періодичного видання міста Острога. Констатовано, що засоби масової інформації слугують об'єктом створення, передачі та розповсюдження новин, який має вплив на думку суспільства, створюючи нові норми і принципи громадської думки та моралі соціуму.

ЯК ПИШЕМО ДЛЯ ГАЗЕТИ. ПИШЕМО «ЖИТТЄВУ ІСТОРІЮ» (НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТИ «ДУБРОВИЦЬКИЙ ВІСНИК»)

Автор: **Пігаль Яна Олександрівна**, учениця 10 класу Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Науковий керівник: **Матвійчук Т.Я.**, учитель української мови та літератури Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Актуальність теми: дослідження визначається вагомістю урізноманітнення статей у газеті «Дубровицький вісник».

Мета науково-дослідницької роботи: дослідити читацький контингент газети «Дубровицький вісник» та порушити проблему одноманітності в газеті.

Для досягнення мети потрібно було виконати такі **завдання**:

- проаналізувати контингент читачів газети «Дубровицький вісник»;
- розкрити проблему одноманітності в газеті «Дубровицький вісник».

Практичне значення роботи зумовлене можливістю використання її результатів у лекційних курсах із новітньої історії, української літератури, спецкурсах та спецсемінарах.

ЗАГОЛОВКОВИЙ КОМПЛЕКС ЯК ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО ТЕКСТУ

Автор: **Кисільчук Марина Володимирівна**, учениця 10 класу Дерманського НВК «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія» Здолбунівського району.

Наукові керівники: **Парфенюк І.В.**, керівник гуртків РМАНУМ; **Шепельчук О.А.**, учитель української мови та літератури Дерманського НВК «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія» Здолбунівського району.

Незважаючи на могутній розвиток таких засобів масової комунікації, як радіо і телебачення, газета продовжує займати важливе місце в житті сучасного суспільства. Тому важливість лінгвістичного вивчення газетних заголовків очевидна.

Актуальність дослідження полягає в тому, що однією з основних проблем пресолінгвістики є теоретичні дослідження способів та засобів вираження заголовків сучасних газетних видань, зокрема образності словосполучень, для подальшого використання їх у назвах газетних матеріалів.

Об'єктом наукового пошуку стали друковані ЗМІ, зокрема преса.

Предметом дослідження відповідно є заголовки.

Мета роботи – проаналізувати склад і характер заголовків у мові засобів масової інформації.

Мета передбачає розв'язання таких завдань: розкрити особливості виражальних засобів журналістики; виявити їх використання у мові масмедіа; охарактеризувати заголовок як засіб вираження газетних текстів; з'ясувати особливості функціонування заголовкового комплексу в масмедійному просторі; проаналізувати роль фразеологізмів у функціонуванні газетного заголовка; дослідити роль заголовків у сприйнятті газетних матеріалів.

Система виражальних засобів покликана привертати увагу читача до видання і матеріалу, опублікованому у ньому. Серед виражальних засобів основні місця займають лексичні, оформлюючі, фотографічні заголовкові засоби. Особливості цих засобів полягають у тому, що вони пов'язані одночасно з лексичними, графічними і фотографічними елементами.

Сучасна періодика характеризується економією мовних засобів під час створення газетних заголовків. Засоби масової інформації намагаються передати максимум змісту, затративши мінімум мовного матеріалу. У пресолінгвістиці відчувається брак належної інтерпретації заголовка. Саме тому гостро постає проблема теоретичного дослідження способів та засобів вираження заголовків сучасних газетних видань для подальшого використання їх у назвах газетних матеріалів.

До основних особливостей заголовкових комплексів належить те, що вони свідчать про: матеріал, для якого створені; автора і його ставлення до факту; видання і його читачів.

Охарактеризувавши заголовок як засіб вираження газетних текстів, дійшли висновку, що яскраві, виразні заголовки, у яких є присутні динамізм і експресія, завжди привертають увагу аудиторії. Емоційно забарвлені слова, образні словосполучення, фразеологічні звороти надають сучасним заголовкам елементу самої експресії, якої так бракувало заголовкам часів радянського друку.

ВІДДІЛЕННЯ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ

СЕКЦІЯ «БІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ»

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УВАГИ ШКОЛЯРІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Автор: **Шатало Владислав Олегович**, учень 11 класу Здовбицької ЗОШ I-III ступенів Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Шелепенко О.І.**, учитель хімії Городоцької ЗОШ I-III ступенів, керівник гуртка РМАНУМ.

Із кожним роком у галузі психофізіології все більше уваги приділяється діяльності головного мозку, спеціалізації його півкуль та психічних процесів, що відбуваються у ньому. Сьогодні у розвинених країнах під час прийому на роботу все частіше проводять різноманітні психологічні тести для виявлення здатності людини працювати в тій чи іншій сфері діяльності. Тому, на нашу думку, дослідження особливостей залежності таких процесів, як пам'ять, увага, мислення, від типу спрямованості особистості є актуальним на сьогодні.

Мета роботи – визначення психофізіологічних особливостей уваги школярів різних вікових груп залежно від типу спрямованості особистості.

Дослідження проведено на 80 школярах віком 11–17 років. Визначення рівня естра- та інтроверсії проводили за методикою Айзенка, а для дослідження показників уваги використовували коректурну пробу Бурдона-Анфімова.

У результаті досліджень зробили наступні висновки: 1) серед досліджуваних школярів незалежно від віку переважають особи з екстравертним типом спрямованості особистості; 2) під час виконання завдань зі звуком метронома спостерігається зменшення значень досліджуваних показників уваги в усіх досліджуваних групах; 3) середній показник точності роботи та рівня розвитку концентрації уваги в школярів групи інтровертів був вищим, ніж у досліджуваних осіб екстравертного типу (особливо в учнів старшої групи); 4) під час виконання поставленого завдання з додаванням зовнішнього подразника у школярів-інтровертів, незалежно від віку, відмітили краще вміння максимально сконцентруватися на розв'язання поставленого завдання, про що свідчать їхні надзвичайно високі показники; 5) рівень спрямованості особистості незалежно від віку можна вважати показником рівня розвитку уваги.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАМ'ЯТІ ПІДЛІТКІВ

Автор: **Полухович Вікторія Іванівна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Гусаковська Т.М.**, старший викладач кафедри біології РДГУ; **Заболотна В.В.**, учитель біології природничо-математичного ліцею «Елітар».

Мнемічні процеси (процеси пам'яті) займають центральне місце в інтелектуальній сфері особистості і в загальному психічному розвитку школяра. Для педагога дуже важливо знати, як краще структурувати навчальний матеріал та в якій послідовності його пропонувати учням, щоб забезпечити високу якість засвоєння за мінімальних витрат часу. Але для вирішення цієї проблеми необхідно визначити онтогенетичні особливості розвитку пам'яті школярів та її відтворення.

Мета – експериментально дослідити особливості розвитку різних видів і типів пам'яті в підлітків (8–9 кл.).

У роботі використано методики визначення розвитку оперативної, зорової та слухової оперативної, словесно-механічної та словесно-логічної пам'яті в учнів за такими авторами: Немов Р.С., Карелін А.А., Туріщева Л.В.

Проведено дослідження вікових особливостей розвитку пам'яті у 8–9 класах природничо-математичного ліцею «Елітар» м.Рівне. Досліджено, що в дітей у підлітковому віці розвивається оперативна пам'ять; розвиток оперативної пам'яті у 72,5% усіх досліджуваних є в межах високого і середнього рівнів, лише в 55% учнів 9 класу (30% від загальної кількості) – на низькому рівні. Такі результати в основному пов'язані з низькою навчальною успішністю цих дітей. Низький рівень розвитку оперативної пам'яті частіше спостерігається у дівчаток (20% від загальної кількості), а серед показників середнього і високого розподіл між дівчатками і хлопчиками більш-менш рівномірний.

Виявлено у підлітків покращення розвитку зорової оперативної пам'яті з віком: в учнів 8 класів значення вище середнього мають лише 40% дітей, а вже у 9 класах цей показник збільшується до 60%.

Показано, що рівень розвитку оперативної слухової пам'яті серед восьмикласників має значення вище середнього у 45% учнів, а в 9 класі цей показник становить 55%.

Доведено, що оперативна слухова пам'ять у підлітків розвинена краще, ніж оперативна зорова (середні значення відповідно 3,66 : 2,81).

Установлено, що зорова оперативна пам'ять у підлітків розвивається, слухова оперативна – стабільна. При чому в усіх дослідженнях спостерігається така закономірність: у дівчаток (45% від загальної кількості респондентів, що мають високі результати) і зорова, і слухова оперативна пам'ять розвинена краще, ніж у хлопчиків.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ, САМОПОЧУТТЯ Й АКТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Автор: **Парчук Аліна Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Гусаковська Т.М.**, старший викладач кафедри біології РДГУ; **Заболотна В.В.**, учитель біології ПМЛ «Елітар».

Дуже важливе практичне значення має дослідження виявів емоційної сфери та психічних станів особистості, адже воно дозволяє визначити властивості й стан нервової системи у підлітків та навчитися керувати своїми психічними станами та процесами самопізнання. Мета – дослідження емоційних станів, самопочуття і активності підлітків за методикою САН.

Досліджуючи ситуацію за три місяці навчального року, визначили, що стабільний хороший настрій чи висока активність у ліцеїстів прослідковується дуже рідко. В основному показники тримаються на середньому чи близькому до середнього рівня.

У березні, за даними діагностики, порівняно з іншими місяцями ситуація найважча. Найбільш низькі показники за всіма параметрами. У квітні ситуація дещо покращується майже за всіма параметрами, хоча навчальний процес триває, і він не менш напружений. У травні показники психічних станів ліцеїстів займають дещо проміжне місце відносно березня та квітня. Хоч стосовно навчального періоду травень також є складним місяцем (тематичні, семестрові оцінки, підготовка до ДПА), тому, відповідно до нашої гіпотези, повинно прослідковуватися зниження активності, самопочуття та настрою. Хоча фактичні результати не показують цього прямолінійного зниження показників.

У вересні, після літніх канікул, показники за всіма параметрами в усіх учнів покращилися. Хоча не в усіх однаково, що повинно було б бути відповідно до нашої гіпотези.

Аналізуючи отримані результати, бачимо, що визначаються певні учні, у яких самопочуття, активність та настрої тримаються приблизно на однаковому хорошому чи близькому до хорошого рівні, незважаючи на різні етапи навчального року. І навпаки, є учні, у яких емоційний фон та активність дещо знижені, причому це прослідковується впродовж усього часу дослідження, у різних етапах навчального року.

Отже, на психологічні стани підлітків впливає багато факторів, і не завжди самопочуття активність та настрої ліцеїстів прямою мірою пов'язані з напруженням навчального року та навчальним матеріалом.

ЗВ'ЯЗОК МІЖ ТИПОМ ХРОНОТИПУ ЛЮДИНИ І ОСОБЛИВОСТЯМИ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ОРГАНІЗМУ (ВІКОВИЙ АСПЕКТ)

Автор: **Бабій Лілія Іванівна**, учениця 10 класу Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Науковий керівник: **Сусь Н.Б.**, учитель хімії Малошпаківської НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Протягом доби розумова і фізична працездатність людини зазнають ритмічних коливань. Добовий ритм працездатності неоднаковий у різних людей. Він визначає хронотип людини. Люди різних хронотипів відрізняються особливостями фізичної і психічної сфер, мають різний характер, неоднаково реагують на зовнішні подразники. Отже, знання особливостей хронотипу необхідні батькам, педагогам та медикам для правильної організації навчання і відпочинку учнів як у школі, так і вдома.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей фізичної і психічної сфер людей із різним хронотипом та встановлення можливого зв'язку між хронотипом людини й рівнем її фізичного стану.

Дослідження було проведено на 31 учню 9-11 класів. За тест-опитуванням Остберга ми визначали хронотипи учнів, а визначення рівня фізичного стану проводили за методикою, розробленою Київським науково-дослідницьким інститутом медичних проблем фізичної культури і спорту.

У результаті досліджень зробили наступні висновки: 1) люди різних хронотипів відрізняються не лише рівнем працездатності, а й особливостями функціонування систем органів (дихальної, серцево-судинної, нервової, ендокринної), перебігом психічних процесів, що впливає на формування характеру; 4) між типом хронотипу і показниками рівня фізичного стану є зв'язок: у людей вечірнього типу показник фізичного стану значно вищий, а в людей ранкового типу значно нижчий за середній; 5) знаючи тип хронотипу, можна припустити, яким повинен бути показник фізичного стану, і, порівнявши його з дійсним, виявити відхилення та встановити їх причину.

ОЦІНКА СТАНУ ВЕГЕТАТИВНОЇ СИСТЕМИ У ПІДЛІТКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ТРИВОГИ

Автор: **Іжелюк Яна Андріївна**, учениця 11 класу Городоцької ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Шелепенко О.І.**, учитель хімії Городоцької ЗОШ I-III ступенів, керівник гуртка РМАНУМ.

За участю відділів вегетативної нервової системи відбувається регуляція життєво необхідних процесів у нашому організмі. Підлітки відносяться до тієї вікової групи, де організм перебуває у процесі постійних змін та перебудов. Тому дослідження стану вегетативної нервової системи саме цієї вікової групи сьогодні є актуальним.

Мета: проаналізувати стан вегетативної нервової системи у підлітків. Дослідження проведено на 20 учнях віком 14-16 років, поділених за статтю (по 10 осіб у кожній групі). Визначення характеру регуляції серцево-судинної системи визначалося за індексом Кердо, а оцінка рівня тривоги – за шкалою Гамільтона.

Ми зробили наступні висновки: 1) серед досліджуваних осіб незалежно від статі спостерігається переважання симпатичного впливу автономної нервової системи; 2) для групи симпатотоніків характерне переважання підлітків із гіперреактивністю, тоді як у більшості досліджуваних осіб із групи ваготоніків ми спостерігали переважання нормального типу вегетативної реактивності; 3) у групі симпатотоніків та ваготоніків переважають підлітки з нормальним вегетативним забезпеченням, але в осіб із домінуючим симпатичним впливом спостерігається переважання осіб із надлишковим вегетативним забезпеченням діяльності; 4) незалежно від типу вегетативного впливу переважають особи з наявними симптомами тривоги. Але у групі симпатотоніків спостерігається збільшення осіб із наявним тривожним станом та тих, у кого він відсутній, на відміну від групи ваготоніків.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЧАСУ ЗАТРИМКИ ДИХАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕМПЕРАМЕНТУ В ХЛОПЦІВ ТА ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Автор: **Пашковська Анастасія Павлівна**, учениця 10 класу Заборольської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Яковець С.Р.**, учитель біології Заборольської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Актуальність теми. Підлітковий вік є одним із найцікавіших для дослідження, тому що відбуваються зміни, пов'язані з переходом одного періоду онтогенезу до іншого. Саме на цій віковій групі проводиться ряд досліджень, пов'язаних із фізіологічними змінами в системах, органах та змінами психофізіологічних показників.

Мета роботи: дослідити рівень залежності показників затримки дихання від типу темпераменту в хлопців та дівчат підліткового віку.

Завдання:

- визначити рівень зв'язку між часом затримки дихання (на вдиху і видиху) і особливостями психічних процесів у підлітків;
- порівняти показники часу затримки дихання (на вдиху і видиху) у досліджуваних осіб різної статі.

Провівши дослідження, встановили:

- у хлопців та дівчат підліткового віку між типом темпераменту і часом затримки дихання (на вдиху і видиху) існує статистично достовірний зв'язок;
- у досліджуваних груп незалежно від статі та типу темпераменту спостерігається тенденція до зменшення часу затримки дихання при повторних виконаннях дихальних проб;
- у всіх досліджуваних осіб із холеричним та сангвінічним типами темпераменту були відмічені найбільші показники часу затримки дихання (на вдиху і видиху) порівняно з іншими групами досліджуваних школярів.

АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТОНІЯ

Автор: **Думицька Іванна Володимирівна**, учениця 10 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 1.

Науковий керівник: **Думицька Ю.Л.**, учитель біології Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 1.

Актуальність дослідження полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку суспільства все гостріше постає проблема збереження і зміцнення здоров'я людей. Гіпертонічна хвороба як одна з форм артеріальної гіпертензії є найбільш поширеним захворюванням. В Україні на артеріальну гіпертензію страждають майже 13 млн людей.

Мета – вивчення чинників, які впливають на рівень артеріального тиску.

Об'єктом дослідження є гіпертонічна хвороба як стан підвищеного артеріального тиску за відсутності очевидної причини його підвищення.

Обстеження проводилося в терапевтичному кабінеті м. Кузнецовська, майдан Незалежності, 2. Використовувалися різні прилади для вимірювання АТ: тонометр, тонометр напівавтоматичний, додаткові дослідження ЕКГ та ехокардіографія.

Узагальнено результати досліджень учених про визначення факторів ризику серцево-судинних захворювань; проведено аналіз ефективності немедикаментозних заходів для зменшення ризику розвитку артеріальної гіпертензії; з'ясовано основні принципи лікування, а також розроблено рекомендації для застосування ЛФК при гіпертонічній хворобі та немедикаментозних заходів для зменшення ризику розвитку артеріальної гіпертензії.

СЕКЦІЯ «ЗАГАЛЬНА БІОЛОГІЯ»

ОЦІНКА ПРИРОДНОЇ КОРМОВОЇ БАЗИ (ЗООПЛАНКТОНУ ТА ЗООБЕНТОСУ) ІХТІОФАУНИ СТАВКІВ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Дерезенко Денис Миколайович**, учень 11 класу Заборольської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Наукові керівники: **Шелепенко О.І.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Яковець С.Р.**, учитель біології Заборольської ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Рациональне ведення ставкового господарства, отримання високих урожаїв риби широкого асортименту, максимальне використання кормових ресурсів, а звідси – визначення норм посадок і годування риби, застосування мінеральних та органічних добрив повинні опиратися на знання про живлення риби, регулярний контроль за станом природної кормової бази, гідрологічний і гідрохімічний режими.

Мета дослідження – визначити якісний і кількісний склад зоопланктону і зообентосу ставків Рівненщини з метою оцінки їх кормової бази для розвитку іхтіофауни.

Основними представниками зоопланктону водойм Рівненщини є брахіонус (*Brachionus diversicornis*), керателла квадратна (*Keratella quadrata*), керателла кохлеарис (*K. cochlearis*), моїна (*Moina macrodora*), церіодафнія (*Ceriodaphnia quadrangula*), сіда (*Sida crystallina*), дафнія звичайна (*Daphnia pulex*), дафнія планктонна (*D. longispina*), циклоп (*Cyclops strenuus*), хеартха (*Cheartcha sphaericus*). А до основних представників зообентосу водойм належать личинки хірономід (*Chironomidae*), ефемеротера (*Ephemeroptera*), жуків (*Coleoptera*), двокрилих (*Diptera*), п'явки (*Hirudinea*) та личинки бабок (*Odonata*).

Оскільки зариблення становить 4171,4 шт. риби на площу цих водойм (13,9 га), то біомаса зоопланктону дорівнює 18,92 г/м³, а біомаса зообентосу 618 г/м³. Отже, загальна біомаса водних безхребетних та представників повітряного середовища, життя яких пов'язане з водою, становить 636,92 г/м³, що є позитивним показником для вирощування риби за рахунок природної кормової бази.

ФІТОІНДИКАЦІЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД БАСЕЙНУ РІЧКИ УСТЯ

Автор: **Гаврилюк Віталій Сергійович**, учень 11 класу Городоцької ЗОШ I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Шелепенко О.І.**, учитель хімії Городоцької ЗОШ I-III ступенів Рівненського району, керівник гуртка РМАНУМ.

Проблему охорони рослинного світу не можливо вирішити зусиллями однієї країни, тим більше, що багато ареалів видів рослин і рослинних співтовариств виходять за межі окремих держав. На сьогодні все більшого значення набуває проблема фітоіндикації антропогенних змін, що відбуваються у перезволожених екосистемах. Водні макрофіти і їхні співтовариства є досить чутливими індикаторами станів природного середовища їх існування, зокрема хімічного та органічного складу води.

Метою роботи є оцінка екологічного стану поверхневих вод басейну річки Устя за окремими чутливими видами, а також угрупованнями водних рослин через вивчення їх видового складу.

Об'єктом дослідження виступають поверхневі води басейну річки Устя.

Предметом дослідження є окремі види та угруповання вищих водних рослин річки Устя і тенденції їх змін під впливом антропогенного забруднення води.

У результаті досліджень було визначено близько 30 видів водних та прибережно-водних рослин, серед яких переважали представники родини осокових (*Surragaceae*), рдесникових (*Potamogetonaceae*) та злакових (*Poaceae*). Основними фітоіндикаторами було виділено рдесник пронизанолистий (*Potamogeton perfoliatus*), водоперицю мутувчасту (*Muiriophyllum verticillatum*), водоперицю колосисту (*M. spicatum*), рдесник кучерявий (*P. crispus*). Такі показники, як кількість фосфатів, іонів кальцію, азоту амонійного та нітратного, заліза, перевищують гранично допустимі концентрації, що негативно впливає на розвиток флори та фауни р. Устя. Виявлені нами водні рослини справді можна вважати індикаторами забруднення поверхневих вод йонами кальцію, заліза та азотистих сполук.

ПРОФІЛАКТИКА ТА КОРЕКЦІЯ ПЛОСКОСТОПОСТІ ШКОЛЯРІВ ВОЛОДИМИРЕЦЬКОГО РАЙОННОГО КОЛЕГІУМУ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ КОРЕКЦІЙНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ

Автор: Касянчик Діана Віталіївна, учениця 10 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Сарницька Г.О., учитель біології Володимирецького районного колегіуму.

Стопа людини є одним із найважливіших елементів її опорно-рухового апарату. Її складна склепінчаста будова забезпечує оптимальну опорну і амортизаційну функції. За плоскостопості порушуються основні функції стопи, а це провокує інші деформації у ланках опорно-рухового апарату, розташованих вище.

У дітей негативні вияви передусім визначаються в подальших змінах постави, нерівномірному розвитку м'язів нижніх кінцівок, зміні ходи та зниженні загальної фізичної витривалості.

У зв'язку з цим актуальною є проблема пошуку нових шляхів, а можливо, й відродження забутих підходів профілактики та корекції цієї недуги в дітей шкільного віку.

Метою дослідження є визначення характеру зміни стопи учнів Володимирецького районного колегіуму та вплив на ці зміни корекційно-профілактичних занять.

У ході роботи над дослідженням нами проаналізовано стан захворювання на плоскостопість учнів Володимирецького районного колегіуму та досліджено позитивний вплив на цю недугу системи оздоровчих технологій, які використовуються у навчальному закладі. За результатами дослідження було розроблено і запропоновано заходи щодо поліпшення якості освітнього процесу й формування стійкого інтересу в школярів щодо отримання ними навичок здорового способу життя.

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ЕПІФІТОТІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ТЕРИТОРІЇ ЗОШ I-III СТУПЕНІВ № 9 М. РІВНЕ

Автор: Лозовицька Ірина Ігорівна, учениця 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 9.

Наукові керівники: Гусаковська Т.М., старший викладач кафедри біології РДГУ;
Куліш Н.В., учитель біології Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 9.

Збереження природної рослинності та озеленення декоративними рослинами особливо стійкими видами рослин є одним зі способів збереження навколишнього середовища в зонах міста. Але у зв'язку з інтродукцією декоративні рослини контактують із місцевими патогенними організмами, у результаті на рослинах формується специфічний для місцевості комплекс патогенної біоти, деякі представники якої здатні викликати ряд небезпечних захворювань. У зв'язку з цим з'являється необхідність моніторингу шкідливих організмів декоративних рослин, що дає інформацію про зв'язки рослин, особливості біології, дозволяє скласти короткострокове передбачення розвитку того чи іншого захворювання, можливість планування фітосанітарних заходів.

Метою роботи було вивчення різноманітності епіфітотій декоративних рослин та зелених насаджень на території Рівненської загальноосвітньої школи № 9.

У результаті дослідження ми виявили, що найбільш розповсюдженими та шкідливими хворобами декоративно-кущових та трав'янистих рослин на рекреаційній території навчального закладу є мікози.

Було визначено наступні види епіфітотій: інфекційна плямистість листків, борошнистороссяні хвороби типу «шютте» у хвойних порід рослин, а також неінфекційні некрози листків хвої.

На дослідженій території також виявлено борошнисту росу каштана кінського (*Aesculus hippocastanum*).

Поширення епіфітотій обумовлені транспортними та промисловими викидами, відсутністю правильного й регулярного догляду за насадженнями.

Найбільш ефективними заходами боротьби є видалення і спалювання загиблих рослин та опалі хвої; обскубування хворої хвої; обприскування сіянців (до утворення снігового покриву) суспензією цинебу або іншими фунгіцидами.

Профілактика та захист декоративних рослин від хвороб повинна організовуватися на науковому рівні та носити комплексний характер.

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Автор: **Слівінська Ірина Русланівна**, учениця 11 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ліцей» № 19.

Наукові керівники: **Руденко Н.М.**, канд. псих. наук, доцент кафедри психології РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; **Кондратюк О.М.**, практичний психолог Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ліцей» № 19.

Метою роботи є аналіз типів, показників та гендерних відмінностей етнічної ідентичності старшокласників.

Об'єкт дослідження – етнічна ідентичність старшокласників.

Предмет дослідження – типи та показники етнічної ідентичності.

У дослідженні взяли участь 60 учнів 10–11 класів НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів – ліцей» № 19 м. Рівного та 60 учнів 10–11 класів м. Северодонецьк.

Дослідження показало, що позитивна етнічна ідентичність притаманна більшості старшокласників. У житті вони використовують типові для своєї етнічної групи способи поведінки, бажають зберігати етнічну мову і звичаї свого народу.

У більшості опитаних старшокласників виражена етнічна ідентичність за типом норми, тобто їм властива природна перевага власних етнокультурних цінностей, у них можна простежити високу толерантність та готовність до мирних міжетнічних стосунків.

Оцінка відмінностей розподілів за допомогою критерію хі-квадрат дала можливість стверджувати про відсутність статистично значущої розбіжності на рівні довірчої ймовірності 0,90 у типах, показниках етнічної ідентичності в школярів жіночої та чоловічої статі. Можна зробити висновки про те, що існують загальні закономірності формування і розвитку етнічної ідентичності в хлопчиків і дівчат. Ці дані можна враховувати педагогам у процесі роботи в закладах освіти під час підбору форм і методів патріотичного виховання.

Статистична оцінка за критерієм хі-квадрат спростовує статистично значущу розбіжність у типах і показниках етнічної ідентичності у школярів до і після Революції гідності. Це можна пояснити тим, що дослідження проводилося серед юнаків, для яких етнічна ідентичність є сформованою. Тому зовнішні чинники (маємо на увазі останні події в державі) суттєво не вплинули на рівень їхньої національної самосвідомості. Отримані висновки підтверджують думку психологів про те, що дитина досягає «реалізованої» етнічної ідентичності вже у молодшому підлітковому віці, коли першочергового значення для неї набуває саморефлексія.

Перевірка гіпотези щодо відсутності відмінностей в особливостях етнічної ідентичності у старшокласників Сходу та Заходу України проводилося на основі оцінки відмінності розподілів частот за допомогою критерію хі-квадрат. Статистика підтвердила відсутність значущої розбіжності на рівні довірчої ймовірності 0,90.

Порівняльний аналіз показав, що ступінь етнічної толерантності майже однаковий у старшокласників м. Рівного і м. Северодонецьк. Показники рівня потреби в етнічній приналежності є вищими в учнів зі східного регіону України (на 22 %). Досить низьким виявився ступінь належності учнів м. Рівного і м. Северодонецьк до національно-культурних об'єднань, які відіграють важливу роль у формуванні позитивної етнічної ідентичності та етнічної толерантності. Відрізняються також значення показника «Оцінка взаємин більшості та меншості». Так, 7 учнів (12 %) Рівного вважають, що етнічна більшість (корінне населення) не має права домінувати над етнічною меншістю, тобто не має жодних переваг. Для Северодонецька цей показник складає 17 учнів (29 %), тобто вище на 17 % порівняно з учнями Рівного. За показником «Значення етнічної приналежності» для всіх респондентів Рівного та Северодонецька за критерієм хі-квадрат була виявлена статистично значуща розбіжність у розподілах частот.

Гендерний аналіз свідчить про те, що показники позитивної етнічної ідентичності дівчат обох міст є однаковими, а ось показник хлопців м. Северодонецьк значно нижчий від показника юнаків м. Рівного (на 11 %).

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані педагогами, психологами під час організації патріотичного виховання та індивідуальної роботи зі школярами.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Автор: **Горецька Юлія В'ячеславівна**, учениця 10 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ліцей» № 19.

Наукові керівники: **Руденко Н.М.**, канд. псих. наук, доцент кафедри психології РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; **Кондратюк О.М.**, практичний психолог Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ліцей» № 19.

Більшість психологів підкреслює, що школа має на меті сформувати зрілу особистість, яка характеризується чіткістю власних життєвих принципів, ставиться до життя позитивно, може самореалізуватися.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити психологічні особливості зрілості та компе-

тентності випускників загальноосвітніх шкіл. У дослідженні взяли участь 56 учнів 11-х класів НВК «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – ліцей» № 19 м. Рівного та Рівненської української гімназії.

За результатами проведеного дослідження визначено високий рівень розвитку полікультурної, комунікативної, соціальної компетентностей, готовності до відповідальності та свідомого вибору. На середньому рівні розвинені технологічна та інформаційна компетентності. У дівчат показники високого рівня компетентностей переважають за всіма видами, окрім технологічної.

Результати опитування показали, що найбільш реалізованими рисами зрілої особистості випускників є креативність, толерантність та синергійність. Найбільш реалізованою є креативність, найменш реалізованою – глибинність переживань.

У науковій роботі було доведено, що індивідуально-психологічні властивості темпераменту не впливають на формування компетентностей випускника. Перша робоча гіпотеза не підтвердилася, і можна зробити висновки, що компетентність і особистісна зрілість не пов'язані з такими природними характеристиками, як властивості темпераменту. Вони формуються протягом життя і залежать лише від навчання і виховання.

Для підтвердження або спростування другої робочої гіпотези щодо зв'язку видів компетентності та рис особистісної зрілості з навчальною успішністю старшокласників було проведено кореляційний аналіз первинних даних. Було встановлено тісний прямий зв'язок навчальної успішності школярів із такими рисами особистісної зрілості, як толерантність, креативність, життєва філософія. Чим вища творча спрямованість, терпимість до різних думок, неупереджене ставлення до людей та подій, усвідомлення учнем сенсу життя, тим вища його успішність у навчанні. Було виявлено тісний прямий зв'язок навчальної успішності випускників із наступними видами компетентностей: готовність до відповідальності й готовність до самоосвіти. Це свідчить про те, що чим відповідальніше ставляться учні до певних видів діяльності, чим більше вони прагнуть до самовдосконалення і самоосвіти, тим вища їх успішність у навчанні.

Результати дослідження можуть бути використані на практиці під час реалізації індивідуального підходу до учнів у процесі навчання та виховання.

Перспективою дослідження буде розробка або підбір програми психологічного тренінгу з метою розвитку компетентності та особистісної зрілості старшокласників.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МАКІАВЕЛІЗМУ В СТАРШОКЛАСНИКІВ

Автор: Токарчук Інна Ігорівна, учениця 10 класу Рівненської української гімназії, вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: Руденко Н.М., канд. псих. наук, доцент кафедри психології РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; **Баранюк С.Л.**, практичний психолог РУГ.

Дослідження макіавеллізму як психологічного феномену складає великий інтерес унаслідок відсутності достатньої кількості робіт вітчизняних психологів на цю тему. Ґрунтовно не вивчалися психологічні особливості розвитку макіавеллізму в людей різної статі на різних вікових етапах онтогенезу.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити психологічні особливості макіавеллізму на підставі його зв'язку з рівнем емпатії, «перешкодами» у встановленні емоційних контактів та стратегією самоствердження у старшокласників. Контингент досліджуваних вибрано не випадково, адже соціально-психологічна специфіка юності полягає в тому, що саме в ці роки розгортається активний процес набуття досвіду спілкування, становлення світогляду, завершується формування соціальних установок. Базою дослідження була українська гімназія міста Рівного. Вибірка становила 44 учні 10-х класів, із яких 22 – хлопці і 22 – дівчата віком 15-16 років. У дослідженні було встановлено, що більшість старшокласників експериментальної вибірки характеризується середнім рівнем макіавеллізму: вони орієнтуються на власні бажання і при цьому готові допомагати іншим, не мають достатньо розвинених навичок маніпулювання, які передбачають здатність переконувати інших, розуміти їх наміри і причини вчинків. Серед учнів високий рівень макіавеллізму більше виявлено у хлопців. Половина учнів має низький рівень емпатійності. Це вказує на те, що старшокласники незручно почуваються у великих компаніях, не вміють співпереживати. Емоційні вияви у вчинках навколишніх їм здаються незрозумілими та безпідставними. Низькі показники емпатії простежуються як у дівчат, так і в хлопців. У вибірці з високими значеннями схильностей до маніпулятивної поведінки більшість опитаних старшокласників характеризуються низькими емпатійними властивостями.

У 45 % хлопців і 32 % дівчат емоції певною мірою ускладнюють спілкування в повсякденному житті. Проблеми у встановленні контактів у спілкуванні частіше виникають у хлопців, ніж у дівчат нашої вибірки. Результати дослідження показують, що жоден респондент із групи високих Маків не почувається емоційно комфортно у спілкуванні, 75 % опитаних характеризуються ускладненнями у встановленні емоційних контактів, інші 25 % старшокласників дезорганізовані в емоційному плані. А в старшокласників із низькими схильностями до маніпулювання навколишніми – значна більшість – 62,5 % почувається емоційно комфортно. Разом із тим кількісно чимала група старшокласників – 37,5 % – відчуває ускладнення, має перешкоди у встановленні емоційних контактів, що демонструє наявність проблем, кризових моментів емоційності спілкування у групі досліджуваних однолітків загалом, а не лише через явище макіавеллізму. Учні української гімназії притаманні однаковою мірою три типи стратегій самоствердження: конструктивна, самостримування і домінування. Але в дівчат більш розвинутою є найоптимальніша – конструктивна стратегія самоствердження. Порівняльний аналіз результатів методик виявлення рівня макіавеллізму й стратегії самоствердження показує, що серед обстежуваних із високими показниками за Мак-шкалою 75 % обирають дещо агресивний для навколишніх, фруструючий алгоритм самоствердження – домінування. У групі респондентів, не схильних до маніпулятивної поведінки: більше половини з них – 62,5 % – надає перевагу найбільш соціально виправданій стратегії самоствердження – конструктивній.

Для підтвердження або спростування гіпотези дослідження було проведено кореляційний аналіз первинних даних

за допомогою коефіцієнта Пірсона. Установлено помірний зворотній зв'язок рівня макіавеллізму школярів із рівнем емпатії ($r = -0,42$), тобто чим більш розвинені властивості маніпулювання в учнів, тим менше вони здатні до співпереживання.

Було виявлено помірний прямий зв'язок рівня макіавеллізму з «перешкодами» у встановленні емоційних контактів ($r = 0,40$), тобто чим більш розвинені властивості маніпулювання у старшокласників, тим більше у них проблеми у повсякденному спілкуванні, особливо відчутне небажання зближатися з людьми на емоційній основі. Не було встановлено зв'язку рівня макіавеллізму зі стратегіями самоствердження ($r = -0,15$). Таким чином, наша гіпотеза, що існує певна структура статистичних зв'язків рівня макіавеллізму з рівнем емпатії, «перешкодами» у встановленні емоційних контактів та стратегією самоствердження у старшокласників, підтвердилася.

Результати дослідження макіавеллізму можуть бути використані на практиці під час реалізації індивідуального підходу до учнів у процесі навчання та виховання. Ми вважаємо, що у роботі психологічної служби закладів освіти необхідно запроваджувати СПТ із метою корекції рівня макіавеллізму й ознайомлення зі способами протидії маніпулятивного впливу.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІДЕРСЬКОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ЦЕНТРУ ЛІДЕРСЬКИХ ТА МОЛОДІЖНИХ ІНІЦІАТИВ: ҐЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Автор: **Очеретяна Олександра Вадимівна**, учениця 10 класу Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6, вихованка Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Михальська О.Я.**, заступник директора з навчально-виховної роботи Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Актуальність теми пояснюється зростанням попиту сучасного суспільства на обдаровану особистість, яка має лідерський потенціал. Лідерська обдарованість – найменш досліджений психологічний феномен сьогодення. На перший план у роботі винесено гендерні особливості феномена лідерства. Недостатня розробленість окресленої проблеми зумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні феномена лідерства та лідерської обдарованості й дослідженні її критеріїв відповідно до гендерного аспекту.

Для досягнення мети дослідження було визначено завдання: здійснити теоретичний аналіз феномена лідерства, обґрунтувати зміст поняття «лідерська обдарованість» та «гендер»; охарактеризувати критерії лідерської обдарованості та психологічні особливості дітей раннього юнацького віку й дослідити ріст критеріїв лідерської обдарованості відповідно до гендерного аспекту.

На основі теоретичного аналізу наукових джерел та емпіричних досліджень проблеми лідерства «лідерська обдарованість» визначена в роботі як вид обдарованості, який характеризується особливим поєднанням якостей, умінь та психологічних особливостей особистості. У роботі визначено критерії лідерської обдарованості: лідерські якості, комунікативні та організаторські здібності, гнучкість у спілкуванні. Емпіричне дослідження було проведено серед вихованців центру лідерських та молодіжних ініціатив Костопільського будинку школярів та юнацтва.

У ході експерименту висунута гіпотеза про те, що показники критеріїв лідерської обдарованості залежать від гендерного аспекту, підтвердилася частково.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДУХОВНОСТІ ЮНАКІВ

Автор: **Тригубець Ольга Юріївна**, учениця 11 класу Рівненського НВК «Колегіум», вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Руденко Н.М.**, канд. псих. наук, доцент кафедри психології РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; **Табакова О.В.**, учитель всесвітньої літератури Рівненського НВК «Колегіум».

Метою роботи було теоретичне обґрунтування та емпіричне вивчення психологічних компонентів духовності юнаків. Предметом дослідження були такі компоненти духовності особистості, як ціннісні орієнтації, толерантність, рівень самоставлення юнаків.

За допомогою методики Грабовець О.В. «Психодіагностика рівня свідомості та духовної ціннісної орієнтації підлітка» було встановлено, що для учнів старших класів НВК «Колегіум» м. Рівного є пріоритетними такі духовні цінності, як вірність, доброзичливість, допомога іншим, гармонія з природою.

Результати методики В.В. Бойка «Діагностика комунікативної толерантності» показали, що більшість учнів має середній та високий рівень комунікативної толерантності, тобто вони вміють знаходити спільну мову з опонентами в конфліктних ситуаціях, здатні стримувати себе в стосунках з іншими людьми, вміють знаходити індивідуальний підхід до співрозмовників, терпимі до недоліків навколишніх тощо.

За результатами методики В.В. Століна, С.Р. Пантелеєва «Питальник самоставлення» встановлено, що учні 10-11 класів мають яскраво виражене глобальне самоставлення, що означає позитивне ставлення до свого «Я», яскраво виражену самоповагу, що вказує на високу сміливість у спілкуванні, відчуття сили власного «Я», домінування мотивів успіху. Також у учнів яскраво виражена близькість до самого себе, зокрема інтерес до власних думок і почуттів, упевненість у сво-

їй цікавості для інших, досить вираженою є аутосимпатія, що характеризує учнів у схваленні себе в цілому і в істотних деталях, довірі до себе і позитивній самооцінці. Більше половини учнів показали високі результати в «самокерівництві». Це означає, що індивід є основним джерелом своєї особистості, регулятором досягнень і успіхів вважає себе.

Досить низькими є показниками шкал «ставлення інших», «самозвинувачення». Тобто юнаки експериментальної вибірки не заперечують власної провини в конфліктних ситуаціях; захист власного «Я» здійснюється шляхом звинувачування себе, а не інших, і відповідальність за свої вчинки не переноситься на навколишніх.

Емпіричне дослідження показало, що для більшості учнів духовність означає людські моральні цінності, внутрішній світ людини та її світогляд, розвиток особистісних якостей та усвідомлення свого «Я». Вони вважають, що Ф. Стендаль розкриває в романі «Червоне і чорне» такі аспекти духовності, як духовні цінності людини (чесність, вірність, кохання, доброзичливість та ін.), проблеми людяності та соціальної несправедливості, сімейні стосунки. Але третина учнів зазначає, що роман дозволив визначити (переглянути) їм свої життєві пріоритети, дехто переконався у правильності своїх життєвих цінностей, і лише 10% учнів роман сподобався, але не вплинув на них. Багато учнів вважає, що роман описує такі цінності, як різноманітні задоволення, визнання та популярність, владу та впливовість, вигідний шлюб. Вони пишуть, що такі пріоритети актуальні для людей у сучасному світі. Таким чином, учні експериментальної вибірки мають високий рівень моральної свідомості, толерантності та самоусвідомлення.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СХИЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ

Автор: Гензерська Марія Ярославівна, учениця 11 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: Баранюк С.Л., практичний психолог Рівненської української гімназії.

Залежна поведінка особистості є серйозною соціальною проблемою, оскільки у вираженій формі може мати такі негативні наслідки, як утрата працездатності, конфлікти з навколишніми, учинення злочинів. Особливо гострою на сьогодні є проблема підліткового алкоголізму, наслідками якого часто є протиправна поведінка школярів.

У науково-дослідницькій роботі розглянули причини виникнення залежної поведінки у старшокласників, розкрили характерні риси адиктивної особистості, проаналізували, яким локусом-контролю та рівнем самооцінки характеризуються одинадцятикласники, що схильні до вживання слабоалкогольних напоїв.

Зіставивши результати вивчення припущення залежності гімназистів від уживання слабоалкогольних напоїв та особливостей суб'єктивного контролю, бачимо, що серед старшокласників-інтерналів, які беруть усю відповідальність на себе, прагнуть до розв'язання складних завдань, вони ще активніше починають діяти, досягнувши успіху, ці особистості почувуються господарями долі, лише в одного школяра припущена залежність від уживання слабоалкогольних напоїв.

А в групі екстерналів, які приписують відповідальність за свої дії, вчинки, поведінку зовнішнім обставинам, у разі невдачі звинувачують не себе, а ситуацію, посилаються на складність завдання, не досить упевнені в собі й не вірять в успішне подолання перешкод, активізують свою діяльність здебільшого після невдач, а також занадто сильно піддаються соціальному впливу, – у 79% опитаних діагностується припущення хімічної адикції. Результати цього етапу експериментально-дослідної частини роботи демонструють, що до залежної поведінки швидше схильні молоді люди з екстернальним зовнішнім локусом контролю, що частково підтверджується теоретичним дослідженням.

До того ж, якщо проаналізувати діагностичні дані щодо рівнів самооцінки та результатів вивчення припущення залежності гімназистів від уживання слабоалкогольних напоїв, то бачимо, що 42% одинадцятикласників із припущенням хімічної адикції характеризуються низьким рівнем самоставлення: болісно сприймають критичні зауваження на свою адресу, намагаються завжди зважати на думку інших і часто страждають від «комплексу неповноцінності», тривожні, невпевнені, розгублені, у захисній ситуації можуть виявляти агресивність, конфліктність, скептицизм, байдужість, хамство, іноді – жорстокість. Проте є в цій «групі ризику» і 42% опитаних із високою самооцінкою: вони адекватно реагують на зауваження, рідко піддають сумніву власні дії, звертають увагу на позитивні якості не лише власні, а й навколишніх, поважають однолітків, друзів, рідних, інших дорослих, із якими вступають у комунікативні контакти. Це справді товариські люди, а в компаніях зазвичай часто пропонують випити. Крім того, це люди, які прагнуть спробувати щось нове і самостійно переконатися у шкідливості чи користі слабоалкогольних напоїв.

У групі старшокласників, не залежних (66%) від уживання слабоалкогольних напоїв, переважна більшість (88%) характеризується адекватним рівнем самооцінки: вони бачать свої позитивні та негативні якості характеру, адекватно реагують на поради, зауваження, свідомо намагаються не виявляти (а згодом виправити) соціально не виправдані поведінкові реакції, намагаються передбачити, як до (у нашому випадку) вживання слабоалкогольних напоїв поставляться інші люди (близькі, приятелі, співробітники).

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПІДЛІТКІВ

Автор: **Омельчук Оксана Андріївна**, учениця 10 класу Каноницької ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Науковий керівник: **Швець В.І.**, практичний психолог Каноницької ЗОШ I-III ступенів.

Актуальність теми визначається зростанням ролі телебачення як фактора впливу на формування цінностей і полягає в потребі дослідження деструктивного впливу телебачення на підлітків та пошуку методів нейтралізації його шкідливого впливу.

Мета роботи – обґрунтувати психолого-педагогічні основи деструктивного впливу телебачення на цінності підлітків та здійснити експериментальне вивчення проблеми.

Об'єкт дослідження – свідомість особистості підлітків.

Предмет – особливості формування ціннісних орієнтацій в умовах деструктивного впливу телебачення.

У ході проведення дослідження було висунуто гіпотезу про те, що тривалий перегляд телепередач має деструктивний вплив на формування ціннісних орієнтацій підлітків і призводить до переважання матеріальних та штучних цінностей над моральними, тобто до формування антиподів цінностей.

Дослідження проводилося у 3 етапи протягом вересня-листопада 2014 року на базі Каноницької ЗОШ I-III ступенів. У дослідженні взяло участь 32 респонденти – учні 7-8 класів.

За анкетною «Визначення стилю перегляду телепередач аудиторією» було встановлено, що більшість досліджуваних підлітків (75%) відноситься до ситуативного типу перегляду телепрограм. Тільки 25% респондентів відносяться до поміркованого типу, що характеризується належною культурою споживання медіапродукції, зокрема вибірковістю телепередач та регламентованим часовим режимом.

Вивчивши ставлення підлітків до перегляду телепередач, ми виявили, що 60,3% респондентів щоденно дивляться телепередачі від 3 і більше годин, 40,7% – від 1 до 2 годин. Для таких дітей телебачення виступає інструментом проведення вільного часу та витісняє будь-які інші альтернативи відпочинку.

Проаналізувавши вплив телебачення на формування ціннісних орієнтацій підлітків, визначили, що телебачення чинить деструктивний вплив на ціннісні орієнтації підлітків, що виявляється у формуванні антиподів цінностей, а саме:

- матеріальне збагачення стає пріоритетнішим від духовного;
- життя – це розваги;
- свобода – вміння робити все, що заманеться;
- жорстокість, нетерпимість, байдужість, мстивість, агресивність, безвідповідальність, хитрість, обман – основні характерологічні риси, які допомагають утвердитись у житті;
- спосіб життя, у якому пити, палити, мати випадкові сексуальні контакти, подається як елемент престижу;
- формується відчуття відірваності від реального життя;
- формується пасивна позиція спостерігача, а не активного реалізатора своїх мрій;
- рівень довіри до засобів масової інформації вищий, ніж до батьків, друзів, учителів.

Отже, провівши дослідження, дійшли висновків, що чим більше дитина перебуває під впливом телебачення, тим сильніший деструктивний вплив здійснюється на неї. Цінності, які пропагує телебачення, формують ставлення дітей до навколишнього світу. Медіапродукція не становить для підлітків інтелектуально-пізнавальної й культурно-духовної цінності. «Телемани» не замислюються над достовірністю та науковістю інформації, яку отримують із голубих екранів, а сприймають її без належного критичного осмислення.

Отже, деструктивний вплив телебачення на підлітків можна скоригувати, підвищивши рівень обізнаності дітей щодо негативних чинників телебачення та розвитку вмінь протистояти маніпулятивним технологіям завдяки критичному мисленню та аналізу інформації.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ХЛОПЦІВ ТА ДІВЧАТ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Автор: **Федоренко Владислав Олександрович**, учень 11 класу Млинівської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Сасюк Н.Ю.**, практичний психолог Млинівської гуманітарної гімназії.

Актуальною проблемою сучасності стало поширення агресії та насильства в суспільстві. Для психологічної науки ці проблеми є також актуальними. Особливо це позначається на підлітках. Спостерігається демонстративна поведінка підлітків у ставленні до дорослих, збільшення міжгрупових і міжособистісних конфліктів і фактів агресивної поведінки. Наявність високої концентрації агресії в суспільстві не може не турбувати педагогів, психологів, батьків, навколишніх.

Агресивність формується переважно в процесі ранньої соціалізації в дитячому та підлітковому віці, що робить проблему дослідження мотивації агресивної поведінки підлітків актуальною і важливою для вирішення практичних завдань її корекції.

Мета роботи – дослідження гендерних особливостей агресивної поведінки підлітків.

Гіпотеза: існують гендерні відмінності у вияві агресивності підлітків:

а) у хлопців вияв агресивних реакцій зустрічається частіше, ніж у дівчат;

б) у хлопців переважають вербальні та фізичні, а у дівчат – невербальні види агресивної поведінки.

Результати дослідження свідчать про те, що в агресивній поведінці підлітків яскраво виявляються гендерні відмінності, які обумовлюються статеві-віковими і соціально-культурними особливостями: різницею соціальних ролей, специфікою вимог до поведінки хлопчиків і дівчаток у різних ситуаціях, а також існуючими в суспільстві стереотипами мужності і жіночності. Тож агресивність дівчат та хлопчиків має різний характер, різні форми та інтенсивність вияву, тобто має гендерні відмінності, що підтверджує висунуту нами гіпотезу.

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Автор: **Попко Тетяна Вадимівна**, учениця 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Науковий керівник: **Твердюк Т.В.**, практичний психолог Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Психологічними дослідженнями встановлено, що високий рівень мотивації до діяльності є передумовою її успіху. Для успішних наукових розробок потрібна висока мотивація вченого, починаючи з учнівських років. Вивчення зарубіжного досвіду показує, що американські та європейські освітяни найкращим способом здобуття якісної вищої освіти вважають навчання через дослідництво. Саме тому, що дослідництво націлене на вирішення проблем, а спосіб мислення дослідників є найбільш ефективним інструментом для досягнення професійного успіху, на перші сходинки у рейтингах постали дослідницькі університети США і Великої Британії. Проте питання вивчення мотивації старшокласників до науково-дослідницької діяльності недостатньо вивчене як зарубіжними, так і вітчизняними вченими-психологами.

Актуальність вивчення закономірностей формування мотивації учнів до науково-дослідницької діяльності та недостатня розробленість цієї проблеми зумовили вибір теми дослідження.

Мета – розкрити основні особливості мотивації сучасних старшокласників до науково-дослідницької діяльності.

Об'єкт дослідження – мотиваційна сфера старшокласників.

Предмет дослідження – особливості мотиваційної сфери старшокласників.

В основу роботи покладено таку гіпотезу: мотивація, спрямована на уникнення невдач, характерна для учнів, які мають деструктивну спрямованість на оцінку, а не набуття знань.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- розглянути основні теоретичні положення про мотив і мотивацію в зарубіжній і вітчизняній науковій літературі;
- охарактеризувати специфіку мотиваційної сфери старшокласників;
- провести експериментальне дослідження з вивчення мотиваційної сфери старшокласників із метою виявлення їх мотиваційної спрямованості до науково-дослідницької діяльності.

Провівши дослідження, ми виявили: щоб розвинути мотивацію старшокласників до науково-дослідної діяльності, потрібно, у першу чергу звернути увагу на актуалізацію таких мотивів, як самовираження та досягнення, а також соціальні і творчі мотиви. Провівши тренінг із розвитку внутрішньої мотивації, а саме формування мотивації до дослідницької діяльності як різновиду навчально-творчої діяльності, побачили, що вона є вагомим чинником у розвитку й збагаченні мотиваційної сфери ліцеїстів щодо формування та розвитку творчих здібностей і впливає на їх самоствердження та самоактуалізацію.

Результати, пов'язані зі змістом поняття мотиву пізнавальної діяльності, методами його дослідження, а також технологіями його формування, можуть бути використані під час підготовки навчальних посібників для учнів середньої школи, а також педагогами та психологами в організації навчально-виховного процесу. Результати емпіричного дослідження можна використовувати для діагностики рівнів пізнавальної мотивації шляхом застосування запропонованого комплексу психодіагностичних методик.

ВПЛИВ СТРЕСУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН УЧНІВ І ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Автор: **Базаєва Марія Олександрівна**, учениця 11 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: **Денисюк Н.М.**, учитель біології Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Актуальність роботи визначається необхідністю дослідження впливу стресу на учнів та вчителів у сучасних умовах, розроблення рекомендацій щодо попередження і зняття стресу.

Метою роботи стало дослідження впливу стресу на емоційний стан учителів та учнів у процесі навчальної діяльності.

Завдання дослідження передбачали:

- за літературними джерелами розкрити поняття «стрес», його вплив на організм людини;
- уточнити класифікацію стресів;

- проаналізувати наслідки психоемоційних розладів для здоров'я людини;
- виявити фактори, що викликають стрес, та рівень тривожності серед учнів 10-11 класів і вчителів Кузнецовської загальноосвітньої школи №3;
- розробити рекомендації для вчителів і старшокласників щодо попередження і зняття стресу.

Емоції (як позитивні, так і негативні) розмовляють на мові тіла, і навіть якщо людина спробує їх приховати, то міміка, тон голосу, погляд, колір шкіри, постава і навіть хода розкажуть про її переживання більше, ніж вона сама. Тому негативні емоції, які відчуває людина протягом тривалого часу, слугують поштовхом до розвитку психосоматичних захворювань.

Із метою попередження шкідливого вияву стресу в учнів та вчителів ми провели відповідні дослідження щодо впливу стресу на їх емоційний стан.

За літературними джерелами нами було вивчено дію стресу на організм людини та можливі наслідки психоемоційних розладів для здоров'я.

На основі експериментальних досліджень було виявлено основні фактори, які викликають стрес, та рівень тривожності серед учнів 10-11 класів і вчителів.

Результати дослідження показали, що найпоширенішими стресогенними факторами для всіх досліджуваних груп є нестача часу, напруженість роботи, труднощі в навчальному процесі, слабкий характер, надзвичайний стан у країні та невпевненість у майбутньому. Щодо рівня тривожності, то було виявлено високий, середній та низький рівні тривожності серед групи вчителів. Серед учнів – середній та нижчий за середній рівні тривожності.

Для діагностованих груп учителів і старшокласників були розроблені рекомендації щодо попередження і зняття стресу.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОШИРЕННЯ НАРКОТИЗАЦІЇ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Автор: **Максимов Микола Іванович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Науковий керівник: **Данильчук І.І.**, практичний психолог Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 8.

Проблема наркотизації у підлітковому віці особливо гостро постала в Україні в останнє десятиріччя, тому актуальність роботи не викликає сумніву.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та емпіричне вивчення психологічних чинників поширення наркотизації у підлітковому віці.

Для досягнення поставленої мети, було виокремлено кілька завдань: з'ясувати зміст поняття «наркотизація» як соціально-психологічного явища; охарактеризувати психологічні особливості наркотизації у підлітковому віці; розкрити психопрофілактичні засоби запобігання та шляхи подолання наркотизації; емпірично дослідити співвідношення акцентуацій характеру підлітків із їх схильністю до вживання наркотичних речовин та провести психопрофілактичний захід із метою викликання негативного ставлення до дії наркотичних речовин на організм людини.

Наркотизації осіб підліткового віку активно сприяють такі негативні фактори, як різке соціальне розшарування сімей, нерівноваженість психоемоційного фону, виховання підлітків, знецінення загальнолюдських принципів моралі, дегуманізація ставлення до найвразливіших соціальних груп тощо.

Вагомим фактором у вияві схильності до вживання наркотичних речовин є характер, а саме типи його акцентуацій. Оскільки вони яскраво виявляються саме в підлітковому віці, то підлітки стають головним об'єктом наркотизації суспільства. У сприятливому середовищі схильність до вживання наркотиків реалізовується. Здатними до наркотизації можуть бути особи з такими типами акцентуацій характеру: лабільний, демонстративний, змішаний (інтровертований+нестійкий, сенситивний+астено-невротичний), інтровертований, астено-невротичний, тривожно-педантичний.

Якщо вчасно не помітити вияви акцентуацій характеру і не спрямувати їх у позитивне русло, то вони можуть «знайти» негативну компенсацію.

Тому завдання найближчого кола оточення (сім'ї, школи) – зупинити розумними методами цю схильність у процесі виховання, а також створити таку соціальну ситуацію розвитку підлітка, яка могла б забезпечити гармонійний розвиток його особистості. За наркотизації попередити наркоманію можна за допомогою знань про ці речовини. Ціна, яку підлітки платять за свою помилку, – життя. Тому слід боротися з наркотизацією, щоб не допустити прогресування наркоманії.

СЕКЦІЯ «ВАЛЕОЛОГІЯ»

ПРОФІЛАКТИКА СТРЕСОГЕННОСТІ ТА ПЕРЕВТОМИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Автор: **Талашчук Ірина Михайлівна**, учениця 11 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів №4.

Наукові керівники: **Шевчук О.А.**, канд. пед. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Редкодубська С.М.**, учитель біології Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 4.

На сьогоднішні у закладах освіти відмічено погіршення розумового здоров'я учнів, які перебувають у стані втоми, постійних стресів, що призводить до різних відхилень у їхньому здоров'ї. Тому ми вирішили виявити стан розумового здоров'я старшокласників Костопільської загальноосвітньої ЗОШ № 4 та гуманітарної гімназії м. Костопіль, перевірити рівень їхньої обізнаності щодо профілактики стресогенності, перевтоми.

Мета дослідницької роботи полягає у виявленні, обґрунтуванні й перевірці рівня сформованості валеологічного мислення старших підлітків, їхнього валеологічного світогляду щодо профілактичних заходів збереження, формування, відновлення психічного здоров'я.

Об'єкт дослідження: процес формування валеологічного світогляду та мислення старшокласників ЗНЗ щодо усвідомлення ними сутності профілактики стресогенності та перевтоми.

Предмет дослідження: валеологічні чинники та умови формування валеологічних знань старшокласників ЗНЗ про профілактику стресогенності та перевтоми в умовах навчально-виховної роботи.

У результаті перевірки рівня обізнаності старшокласників щодо формування психічної складової власного здоров'я було виявлено його низький рівень у контрольній групі. Було проаналізовано рівень шкільної тривожності, депресії, реагування на конфлікти старшокласників ЗНЗ та дотримання ними навчально-виховного режиму. Було здійснено порівняльний аналіз рівня обізнаності валеологічних знань старшокласників обох груп (контрольна і експериментальна) щодо стресогенності, перевтоми та рівня їхнього психічного здоров'я.

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАСЕЛЕННЯ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор: **Карпінська Олександра Володимирівна**, учениця 10 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступнів – ліцей» № 19, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Шелепенко О.І.**, учитель біології Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ліцей» № 19, керівник гуртка РМАНУМ.

Хвороби органів дихання залишаються найбільш розповсюдженою патологією в структурі захворюваності населення України. Серед поширеності хвороб органів дихання першість належить хронічному бронхіту, а поширеність бронхіальної астми займає третє місце серед дорослого населення в Україні. Тому дослідження поширення та рівня захворюваності органів дихання та їх профілактика серед населення Рівненської області, на нашу думку, є актуальним на сьогодні.

Мета роботи полягала в аналізі рівнів захворюваності органів дихання серед населення Рівненської області та заходів профілактики досліджуваних хвороб. Для проведення дослідження використали статистичні дані рівнів захворюваності населення Рівненської області на хронічний бронхіт і бронхіальну астму за період із 2011 по 2013 роки.

У крайніх північних та південних районах нашої області спостерігається зростання кількості захворювань органів дихання. У Корецькому, Березнівському та Здолбунівському районах рівень захворюваності бронхіальною астмою перевищує загальний показник по області. Найбільшу кількість хворих хронічним бронхітом протягом останніх трьох років можна спостерігати у Дубровицькому районі. Для профілактики цих захворювань потрібно враховувати соціальні та професійні особливості організму. Невід'ємним заходом профілактики залишається попередження захворювань на ранніх стадіях, загартовування організму та підтримання імунітету шляхом раціонального харчування.

ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ РИТМІВ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА САМОПОЧУТТЯ Й ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ШКОЛЯРІВ РІЗНОГО ВІКУ

Автор: **Козакова Наталія Сергіївна**, учениця 9 класу Маломидської ЗОШ І-ІІІ ступенів Костопільського району.

Науковий керівник: **Козакова О.Г.**, учитель хімії Маломидської ЗОШ І-ІІІ ступенів Костопільського району.

Протягом останніх десятиліть багато наукових досліджень присвячено вивченню біологічних ритмів людини, їх впливу на здоров'я і працездатність. Результати цих досліджень широко використовуються в медицині, спорті. Проте в літературі практично відсутні дані про вплив денної працездатності людини на результативність навчальної діяльності школярів. Крім того, популярними зараз стали дослідження фізичного, інтелектуального та емоційного біоритмів («теорія трьох ритмів»). Стосовно цієї теорії в літературі немає одностайної думки.

Дослідження впливу денної працездатності людини на результативність навчальної діяльності, самопочуття учня, а також перевірка достовірності «теорії трьох ритмів» визначають актуальність теми.

Мета роботи: вивчити різні біологічні ритми людини, дослідити їх вплив на самопочуття, працездатність учнів.

Об'єктом дослідження є біологічні ритми людини.

Предметом дослідження – вплив біоритмів на здоров'я і самопочуття школяра.

У процесі дослідження ми виходили з такої гіпотези: якщо дослідити тип денної працездатності школярів, а також визначити їх розрахункові біологічні ритми, то це дасть змогу:

- посилити інтерес учнів до вивчення власних особливостей;
- формувати в учнів уміння підпорядковувати режим дня особливостям свого типу працездатності, що забезпечить покращення здоров'я і самопочуття школярів;
- дорослим ефективніше організувати діяльність школярів;
- планувати різноманітну діяльність школярів так, щоб вона здійснювалася з найменшою витратою енергії та найбільшою результативністю.

Мета та гіпотеза визначили такі завдання дослідження:

- проаналізувати стан дослідження проблеми на основі літературних джерел;
- розглянути сутність поняття «біоритми», вивчити різні підходи до класифікації біоритмів;
- вивчити біоритми учнів за допомогою існуючих методик;
- дослідити вплив біоритмів на працездатність учнів.

Для розв'язання поставлених завдань та перевірки гіпотези дослідження використовувалися такі методи дослідження: теоретичний аналіз наукової та науково-популярної літератури; виконання методики дослідження місячних біоритмів людини; визначення типу денної працездатності за тестом О.Остберга у модифікації С.Степанової; математичні методи обробки результатів.

Дослідження проводилося на базі Маломидської ЗОШ І–ІІІ ступенів Костопільського району Рівненської області. У дослідженні взяло участь 30 учнів 3-4, 6-7, 9-11 класів.

Наукова новизна полягає в зіставленні результатів досліджень типу денної працездатності школярів із описаними в літературі стосовно дорослих; перевірка «теорії трьох ритмів» на прикладі результатів школярів.

ХАРЧОВІ ДОБАВКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ

Автор: **Семенчук Ольга Олегівна**, учениця 10 класу Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Науковий керівник: **Сусь Н.Б.**, учитель біології Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Одним із чинників, які визначають здоров'я, є валеологічне харчування. В останнє сторіччя з'явилося багато синтетичних продуктів, які виготовлені на основі органічних речовин. До них відносяться і харчові добавки, які вносять до продуктів харчування для додання аромату, смаку і кольору, створення необхідної структури, а також для повної або часткової заміни натуральної сировини. Відомо, що деякі види добавок протипоказані певним групам людей, які страждають тими чи іншими захворюваннями; багато з них можуть викликати алергічну реакцію різного ступеня тяжкості, інші серйозні порушення у здоров'ї людини. Зрозуміло, що без харчових добавок сьогодні вже не обійтися. Але щоб зупинити поширення захворювань, пов'язаних із харчуванням, необхідне широкое інформування населення з метою навчити громадян та їх близьких уникати вживання продуктів, що містять потенційно небезпечні складники і харчові добавки, а також навчання невідкладним заходам при появі ознак захворювання й алергічних реакцій.

Мета роботи: проаналізувати добавки, використовувані в харчовій промисловості, зокрема під час виробництва газованих напоїв, чіпсів, сухариків, виявити вплив харчових добавок на організм людини.

Завдання: вивчити теоретичний матеріал про класифікацію та характеристику харчових добавок; виявити, які продукти найчастіше споживають учні школи, та з'ясувати знання учнів про харчові добавки; проаналізувати хімічний склад поширених продуктів – чіпсів, сухариків, газованих напоїв, крекерів, вафель; розглянути можливості інформування про вплив харчових добавок на здоров'я людини на уроках із різних дисциплін та в процесі позакласної роботи і роботи з батьками.

Виконуючи дослідження, переконалися, що:

- більшість продуктів, які виробляє сучасна харчова промисловість, містить харчові добавки, серед яких багато шкідливих для організму, але дозволених для використання;
- багато шкідливих добавок міститься у продуктах, які вживають діти;
- продукти, які вживають учні школи, містять корисні речовини, але в них є й багато шкідливих добавок, мають великий уміст жирів, солі, є дуже калорійними; зловживання цими продуктами може негативно вплинути на здоров'я;
- дорослі, діти знають про харчові добавки, але мало інформовані про їх шкідливість, про продукти, у яких харчових добавок найбільше; люди не цікавляться складом купованих продуктів і харчовими добавками, які до них уходять;
- навчально-виховний процес, батьківський всеобуч мають великі можливості для покращення інформованості населення про вплив харчових добавок на здоров'я, особливо здоров'я дитини;
- нами розроблено комплекс заходів із реалізації просвітницької роботи серед школярів та батьків.

ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧУВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ РОКИТНІВСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Стрілець Юлія Юріївна**, учениця 10 класу Рокитнівського НВК «Школа I-III ступенів – ліцей».

Наукові керівники: **Шевчук О.А.**, канд. пед. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Трофимчук Ю.В.**, учитель біології Рокитнівського НВК «Школа I-III ступенів – ліцей».

На сьогодні питання валеологічного харчування учнів в умовах радіоактивного забруднення території є актуальним, адже їжа – джерело надходження в організм людини різних речовин, наприклад, великої кількості радіонуклідів.

Мета дослідницької роботи полягає у виявленні, обґрунтуванні та перевірці розуміння учнями ліцею Рокитнівського НВК «Школа I-III ступенів – ліцей» важливості та необхідності повсякденного використання системи профілактичних заходів для зменшення радіоактивного забруднення продуктів харчування, обізнаності учнів щодо особливостей їхнього харчування.

Об'єкт дослідницької роботи: дія на учнів ЗНЗ Рокитнівського району системи профілактичних заходів щодо особливостей харчування в умовах радіоактивного забруднення території та її ефективність.

Предмет дослідження: формування готовності і здатності учнів ЗНЗ у процесі навчально-виховної роботи раціонально застосовувати систему профілактичних заходів щодо підбору раціону валеологічного харчування для населення Рокитнівського району.

Дослідницько-експериментальна база: Рокитнівський НВК «Школа I-III ступенів – ліцей» (2012-2014 н.р.).

Результати дослідження:

1. Виявлено, що в учнів Рокитнівського району – брак інформації про особливості харчування на забрудненій території. Більшість населення проживає у невеликих віддалених селах, тому основними продуктами харчування людей цього регіону є домашнє молоко, вирощені овочі, продукти тваринництва, а також дикоростучі ягоди та гриби з навколишніх лісів.

2. У результаті проведеного емпіричного методу опитування (анкетування, інтерв'ю) учнів на початку дослідницької роботи було встановлено низький рівень валеологічних знань щодо раціону харчування. Майже всі учні вживали чіпси, сухарики й газовані напої щодня, велика кількість опитаних відмовлялася від споживання каш, молочних продуктів, супів та борщів, які є джерелом поживних речовин та вітамінів, що так необхідні людям, які живуть у зоні радіоактивного забруднення. Учні були незацікавлені вибором інгредієнтного складу власного добового меню (одноманітне, незбалансоване, радіоактивно забруднене), адже серед основної маси населення не проводяться спеціальні профілактичні заходи щодо виведення радіонуклідів із продуктів харчування.

3. Згідно з результатами дослідження, в Рокитнівському районі спостерігається тенденція до стабільного підвищеного рівня забруднення харчових продуктів, що пов'язано з геологічними і якісними характеристиками ґрунтів, періодом напіврозпаду основних радіонуклідів-забруднювачів, розміщенням Рокитнівського району на гранітному кристалічному щиті (підвищена дозова активність). Відповідно до результатів аналізу зібраних даних щодо продуктів харчування населення Рокитнівського району, відсоток невідповідності проб ягід, грибів, молочних продуктів знижується в такій послідовності: молоко та молочні продукти – свіжі гриби – дикоростучі ягоди – картопля.

4. У процесі навчально-виховної роботи проводилася інформаційно-роз'яснювальна робота на уроках (основ здоров'я, біології, ОМЗ, захисту Вітчизни, трудового навчання), а також виховний захід «День здоров'я»; використовувалася інформація з розробленої пам'ятки та методичних рекомендацій-порад «Особливості харчування учнів загальноосвітнього закладу в умовах радіоактивного забруднення територій Рокитнівського району»; відбувся лекторій із працівниками районної СЕС щодо впливу радіації на організм людини та методів захисту від її згубного впливу.

5. Після проведеної просвітницької роботи серед учнів було встановлено, що 85 % учнів уже знали про валеологію як науку, 80 % – розуміли, що таке радіація, 65 % знали, які продукти вживати, щоб зменшити вміст радіонуклідів в організмі, або взагалі уникнути їх надходження в організм. На 17 % збільшилася кількість батьків, які почали перевіряти продукцію домашнього господарства на вміст радіонуклідів (3 % – 20 %). Учні (8-10-х класів) ЗНЗ почали більш добросовісно ставитися до власного раціону валеологічного харчування і дбати про своє здоров'я. 62 % учнів (8-10-х класів) почали надавати перевагу фруктам та йогуртам, відмовилися від нераціонального харчування.

ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ВІКУ НАСЕЛЕННЯ

Автор: **Мовчан Христина Русланівна**, учениця 10 класу Довговільської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Науковий керівник: **Репетуха М.В.**, вчитель біології Довговільської ЗОШ I-III ступенів Володимирецького району.

Актуальність роботи ґрунтується на аналізі проблеми погіршення стану здоров'я школярів, зокрема через недостатній рівень знань про біологічний вік, темпи старіння організму.

Метою роботи є дослідження біологічного віку населення, залежності його від морфофункціональних показників, порівняльний аналіз темпів старіння у представників різних статей (юнаків та дівчат) і порівняльний аналіз біологічного віку школярів села та дорослих.

Завдання дослідження: визначити та порівняти біологічний вік, темпи старіння організму; вивчити залежність біологічного віку школярів від фізичного стану; провести порівняльний аналіз біологічного віку школярів села і дорослого населення; вивчити можливість застосування результатів дослідження для збереження і зміцнення здоров'я людини.

Аналіз проведених досліджень свідчить про стійку тенденцію збільшення показників біологічного віку незалежно від регіону проживання. Біологічний вік дорослого населення села складає в середньому від 40 до 46 років. У нашому дослідженні біологічний вік жінок за середнім показником складає 36 років, тоді як у чоловіків – 45. Дослідивши показники біологічного віку за віковими категоріями, зазначили, що чітких закономірностей зміни біологічного віку в учнів 14-17 років немає.

Показники біологічного віку практично не відрізняються у старшокласників різних медичних груп. Найбільший біологічний вік – в учнів, що мають захворювання травної та серцево-судинної систем у юнаків та серцево-судинної у дівчат. Відмічено, що відповідних даних за вищезазначеними показниками в опрацьованих джерелах немає.

Було встановлено, що організм юнаків піддається більш швидким темпам старіння, ніж організм чоловіків. Для 90% юнаків характерний різко прискорений темп старіння, тоді як чоловіків цієї категорії є 57%. Біологічний вік відповідає календарному в 5% юнаків, тоді як у чоловіків такого показника немає. 20% жінок відносяться до групи з різко прискореним темпом старіння, тоді як відсоток дівчат становить 54%. Серед дорослого жіночого населення є група з уповільненим темпом старіння – 3%. Серед можливих причин результатів досліджень біологічного віку населення є проживання на території, забрудненій радіонуклідами внаслідок аварії на ЧАЕС.

ДИНАМІКА РОЗУМОВОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСУ НА УРОКАХ ПРОТЯГОМ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Автор: **Ткач Анна Володимирівна**, учениця 11 класу Дубенського НВК «Школа-гімназія».

Науковий керівник: **Рачинська І.М.**, учитель хімії Дубенського НВК «Школа-гімназія».

Розумова працездатність – провідний показник активного функціонування стану психіки, що відображає основні її властивості: увагу, сприймання, мислення, пам'ять тощо. Кожна людина хоче володіти високою розумовою працездатністю, щоб швидко і ефективно впоратися з навантаженнями, успішно вирішувати різноманітні проблеми.

У сучасних умовах реформування освіти в Україні виникає багато гігієнічних проблем, пов'язаних зі збереженням здоров'я учнів, через те що інноваційні процеси, які передбачають нові ідеї й технології, функціонують, як правило, без належного науково-практичного обґрунтування і реалізуються у якості педагогічного пошуку, під час якого відсутні спеціальна система, план, програма, а також їх оцінка й гігієнічний контроль. Педагогічні інновації часто застосовуються без достатнього урахування стану здоров'я, індивідуальних психофізіологічних особливостей, віку, статі, особливостей адаптації учнів до навчальної діяльності.

Метою дослідження було вивчення особливостей денної та тижневої працездатності у підлітків під час навчання в гімназії (на прикладі 11 класу).

Об'єкт дослідження: особливості працездатності та деяких когнітивних процесів у підлітків.

Предмет дослідження: особливості динаміки працездатності та її зв'язок із показниками сили нервової системи досліджуваних дітей.

У ході науково-дослідницької роботи було з'ясовано, що для учнів 11 класу характерна слабка нервова система, що призводить до показників низької розумової працездатності. В одинадятикласників працездатність із понеділка по четвер утримується на стабільному рівні, зниження працездатності відбувається з четверга. Найбільш непродуктивним днем для навчальної роботи є п'ятниця. Згідно з дослідженнями, найбільш продуктивними для навчання днями є вівторок, середа. Збільшення навчального навантаження є раціональним у першій половині тижня (вівторок або середа). У п'ятницю учням необхідно забезпечити найменше навантаження за рахунок максимального зменшення в розкладі уроків зі складними навчальними дисциплінами.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР НА ФІЗИЧНИЙ СТАН ОРГАНІЗМУ ПІДЛІТКА

Автор: **Левчук Аліна Сергіївна**, учениця 11 класу Городищенської ЗОШ I-III ступенів Березнівського району.

Науковий керівник: **Кондрашкіна С.М.**, учитель біології Городищенської ЗОШ I-III ступенів Березнівського району.

Сучасна медицина зіткнулася з невідомим досі явищем – хворобами, породженими комп'ютерними іграми. З'явився навіть новий термін – «комп'ютерна залежність». Надмірне спілкування з комп'ютером може не тільки призвести до погіршення зору дітей, порушення здоров'я через стиснуту позу, але й негативно відобразитися на психічному здоров'ї та фізіологічних процесах в організмі.

Мета роботи полягає в дослідженні впливу комп'ютерних ігор на фізичний стан учнів Городищенської загальноосвітньої школи.

Об'єкт дослідження – організм підлітка.

Предмет дослідження – рівень фізичного стану учнів.

У дослідженні було задіяно 8 підлітків, у яких визначався фізичний стан до початку гри на комп'ютері й після. Усі досліджувані грали в одну й ту ж гру протягом однакового часу – 30 хвилин.

Висновки:

1. До основних шкідливих чинників, що впливають на психологічні та фізіологічні особливості організму підлітків під час роботи за комп'ютером, належать: сидяче положення протягом тривалого часу; електромагнітне випромінювання; перевантаження суглобів кисті; підвищене навантаження на зір; стреси, що виникають у зв'язку зі специфікою використання комп'ютера.

2. Аналізуючи показники частоти серцевих скорочень перед початком гри, ми встановили, що вони є більшими, ніж загальновідомі показники у спокої – 60-80 уд./хв. Так, середньостатистичні показники частоти серцевих скорочень та артеріального тиску до початку гри становили 86,25 уд./хв. та 122/88 мм рт. с., тоді як після гри – 93,625 уд./хв. і 135/91 мм рт. с. Отже, комп'ютерні ігри негативно впливають на стан серцево-судинної системи, призводять до значного збільшення частоти серцевих скорочень та артеріального тиску, що негативно впливає на стан здоров'я дитини.

3. Виявлено, що у підлітків до початку гри на комп'ютері індекс фізичного стану був середній (3 дівчат), нижчий від середнього (5 дівчат). Після завершення комп'ютерної гри числові показники індексу фізичного стану в усіх дослідних зменшуються і відображають низький (2 дівчат) і нижчий від середнього (6 дівчат) фізичний стан підлітків. Середньостатистичні показники до початку комп'ютерної гри відповідають середньому індексу фізичного стану, після завершення гри – нижчі від середнього показника. Отже, комп'ютерні ігри зменшують індекс фізичного стану, негативно впливають на організм підлітка.

СЕКЦІЯ «МЕДИЦИНА»

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕДМІЛУ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ВАЗОАКТИВНОЇ ТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ПЕРЕЙМИСТОЮ КУЛЬГАВІСТЮ

Автор: **Орешко Максим Валерійович**, учень 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Григус І.М.**, доктор мед. наук, проф., завідувач кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ.

Метою дослідження є вивчення доцільності використання тредмілу для оцінки лікувальної ефективності вазоактивної (судиннорозширювальної) терапії в хворих із перехрестовою кульгавістю на ґрунті облітеруючих захворювань та атеросклеротичного ураження артеріального русла нижніх кінцівок.

Актуальність теми полягає в тому, що облітеруючі захворювання артерій нижніх кінцівок (ОЗАНК) за останні десятиріччя досягли майже епідемічного розповсюдження. Так, за даними N.W. Shamas 2007, вони зустрічаються у 12-14% населення, а у віці після 75 років – у 20%. На ранніх стадіях основним симптомом захворювання є «переймиста» кульгавість (ПК). Згідно з даними Трансатлантичного міждисциплінарного консенсусу з лікування хворих із ОЗАНК (TASC-PAD-II, 2007), перехрестова кульгавість зустрічається у 3% людей після 40 років та у 6% – після 60 років. Проблема діагностики та лікування облітеруючих захворювань периферичних артерій у хворих на атеросклероз у сучасній класичній медицині обумовлена поширеністю та збільшенням частоти захворювання в багатьох країнах світу. Збільшується кількість ампутацій нижніх кінцівок у хворих працездатного віку, що призводить до величезних матеріальних витрат на медичну та соціальну реабілітацію.

Об'єкт дослідження: порушення стану артеріального кровопостачання нижніх кінцівок у пацієнтів із ПК.

Предмет дослідження: засоби діагностики та реєстрації дистанції безбольової ходи та дистанції максимальної ходи за допомогою тредміл-тесту у хворих з ураженнями артерій нижніх кінцівок.

Завданнями дослідження – визначення динаміки змін досліджуваних дистанцій ходи за допомогою тредмілу в пацієнтів із порушеннями артеріального кровоплину для контролю ефективності вазоактивної медикаментозної терапії.

Проведені дослідження дозволили встановити, що збільшення дистанції максимальної та безбольової ходи є важливим індикатором успішного лікування пацієнтів із переймистою кульгавістю. Стандартизоване визначення цієї пройденої дистанції на тредмілі дає змогу об'єктивно оцінювати фармакотерапевтичні ефекти вазоактивних субстанцій у пацієнтів, у яких фізичне тренування вже не давало поліпшення. Особливо треба зазначити збереження цього позитивного ефекту після закінчення курсу лікування.

Дослідження динаміки змін дистанції безбольової ходи та дистанції максимальної ходи за допомогою тредміл-тесту в хворих із ураженнями артерій нижніх кінцівок є достатньо ефективними та економічними методами первинного моніторингу ефективності судиннорозширювальної терапії, які можуть використовуватися як для первинної діагностики, так і для контролю безпосереднього та віддаленого результату медикаментозної терапії. Упровадження очікуваних результатів роботи в практичну медицину дасть можливість покращити діагностику та результати лікування пацієнтів із переймистою кульгавістю на ґрунті ішемії нижніх кінцівок.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧАСТОТИ ТА ХАРАКТЕРУ БЦЖ-АСОЦІЙОВАНИХ ПОСТВАКЦИНАЛЬНИХ УСКЛАДНЕНЬ У ДІТЕЙ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ВАКЦИН ДАТСЬКОГО ТА РОСІЙСЬКОГО ШТАМІВ

Автор: **Боковець Ярослава Олегівна**, учениця 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Наукові керівники: **Редько Н.В.**, викладач Рівненського базового медичного коледжу, керівник гуртка РМАНУМ; **Жакун Л.М.**, учитель біології Дубровицького НВК «Ліцей-школа».

Туберкульоз – це надзвичайно гостра та актуальна проблема сьогодення не тільки України, але й в усьому світі. Основним заходом для запобігання захворюванню на туберкульоз є вакцинація, яка в Україні обов'язкова. Тому захворюваність на туберкульоз залежить від охоплення щепленнями, якості вакцини, вчасної ревакцинації та інших профілактичних заходів.

Актуальність теми обумовлена високою захворюваністю на туберкульоз серед дітей, особливо раннього віку, та частотою зміною використовуваного в Україні штаму. Дослідження імунологічної здатності російського штаму та датського дозволить установити оптимальність кожного з них та покращити систему імунізації в Україні

Мета роботи – дослідити та порівняти імунологічної здатності датського та російського штамів вакцини БЦЖ.

Об'єкт дослідження – діти, щеплені вакциною БЦЖ, що проживають на території Рівненської області.

Предмет дослідження – частота, характер та перебіг ускладнень після БЦЖ вакцинації.

Для того, щоб оцінити імуногенну здатність БЦЖ вакцинації, що проводилася на території Рівненської області в період із 2008 по 2014 роки, ми проаналізували 133 історії хвороб дітей із поствакцинальними ускладненнями та дані журналів реєстрації, наданих Рівненським обласним туберкульозним диспансером. Також опрацювали інформацію щодо захворюваності на туберкульоз серед дітей у країнах світу, Україні та в Рівненській області, охоплення щепленнями дитячого населення Рівненської області, проаналізували кількісний і якісний склад використовуваних штамів вакцини.

На основі даних, наведених у медичній літературі, та отриманих результатів проведеної дослідницької роботи можна зробити наступні висновки:

1. Виходячи з кількісного та якісного складу датської і російської вакцини, більш імуногенною повинна бути саме російська, що на практиці не прослідковується.

2. За останні три роки захворюваність на туберкульоз серед дітей почала поступово зростати, причиною цього є зменшення охоплення щепленнями дітей під час вакцинації та ревакцинації, скасування обов'язкової ревакцинації дітей у 14 років.

3. Наукові літературні джерела свідчать, що частота, характер та перебіг поствакцинальних БЦЖ-ускладнень можуть залежати від біологічних властивостей вакцинного препарату, якості роботи медичного персоналу, генотипу та стану імунної системи осіб, які вакцинуються.

4. Основними ускладненнями, що виникають після БЦЖ імунізації, є лімфаденіти, абсцеси, виразки та келоїдні рубці. Причиною виникнення лімфаденіту є висока імуногенність вакцини, а причиною абсцесу, виразки та рубців також є порушення інструкцій під час процедури імунізації.

5. Датський штамп БЦЖ порівняно з російським має вищу імуногенність, тому і викликає більшу кількість ускладнень і є більш ефективним. Основною перевагою датського штаму є стійкість утвореного імунітету, а основною перевагою російського штаму – безпечність для новонароджених.

6. В Україні імунізація проти туберкульозу є обов'язковою, у той час як у високорозвинених країнах світу проводиться вакцинація груп ризику.

7. Система імунізації проти туберкульозу в Україні є малоефективною порівняно з вибірковою імунізацією груп ризику в інших країнах світу. Тому українська система імунізації потребує удосконалення.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ОПІКОВОЇ ХВОРОБИ В ДІТЕЙ МІСТА РІВНОГО ЗА 2013-2014 РР.

Автор: **Яцентюк Катерина Михайлівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 27.

Науковий керівник: **Маркевич А.М.**, учитель біології ЗОШ I-III ступенів № 27.

Термічні ураження є серйозною медичною, соціальною та економічною проблемою й займають третє місце в структурі загального травматизму серед травм. За даними статистики, за минулий рік в Україні кількість зареєстрованих випадків отримання опіків серед дорослого населення становила 54115 та 10156 – серед дітей. Саме діти складають численний і часто тяжкий контингент спеціалізованих і хірургічних стаціонарів.

Мета роботи – описати та дослідити причини опікової хвороби в дітей віком від кількох місяців до 18 років.

Об'єктом досліджень є хворі дитячого віку з опіками шкіри різної етіології, ступеня тяжкості та площі ураження; медичні карти стаціонарних хворих.

Методи дослідження – статистичний, аналіз, збір анамнезу, динамічне спостереження. Дослідження були проведені на базі Рівненського обласного опікового центру в період із 01.01.2013 до 31.12.2014.

У результаті проведених досліджень було проаналізовано кількість госпіталізованих дітей з опіками від загальної кількості госпіталізованих хворих з опіковою травмою; частоту виникнення опікового дитячого травматизму залежно від віку; визначено основні етіологічні фактори виникнення опіків у дітей для всіх вікових категорій, узагальнено дані досліджень за 2013-2014 рр.; проаналізовано причини виникнення опіків у дітей залежно від віку; описано випадки дитячого опікового травматизму з різними етіологічними факторами в різних вікових категоріях; визначено послідовність дій у випадку опікової травми вдома до приїзду швидкої медичної допомоги. Проведені дослідження підтвердили актуальність цієї патології.

Отримані нові дані про етіопатогенез опіків за останні два роки у дітей дають можливість прогнозувати ступінь опіків та їх локалізацію.

У дослідженнях чітко прослідковується пріоритетна роль своєчасного звернення по медичну допомогу та важливість її кваліфікованого надання. Їх аналіз дозволяє визначити важливість догляду за дітьми, дотримання та вдосконалення методів профілактики, уміння правильно надавати першу допомогу до приїзду бригади швидкої допомоги.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА БРОНХІАЛЬНУ АСТМУ

Автор: **Бойчук Олексій Сергійович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Григус І.М.**, доктор мед. наук, керівник гуртка РМАНУМ.

В останні роки проблема бронхіальної астми в дітей є однією з найбільш актуальних у сучасній пульмонології у зв'язку зі зростанням її поширеності й тяжкості перебігу.

Мета роботи – визначити ефективність застосування засобів фізичної реабілітації у дітей, хворих на бронхіальну астму.

Об'єкт дослідження: фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму.

Предмет дослідження: зміни стану фізичного здоров'я дітей у процесі проведення фізичної реабілітації.

Судячи зі спостереження, найбільш ефективним засобом фізичної реабілітації є масаж у поєднанні з заняттями ЛФК. Особливо важливо те, що астма в дітей стала контрольованою, що підтверджується статистично достовірним підвищенням середніх показників ФЗД під час порівняння.

Засоби ФР дають швидкий ефект за регулярного їх проведення та ретельного виконання вказівок лікаря щодо організації режиму. Уже після перших 10-12 занять у більшості хворих напади бронхіальної астми припиняються або продовжуються терміни без їхнього виникнення (довготривала ремісія). Крім того, напади стають більш короткими і менш вираженими.

УРОДЖЕНІ ВАДИ НЕВРАЛЬНОЇ ТРУБКИ НА РІВНЕНЩИНІ: ДИНАМІКА ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ

Автор: **Ковлева Олександра Володимирівна**, учениця 10 класу Острозького НВК «Школа I-III ступенів – гімназія».

Науковий керівник: **Кондрацька О.А.**, учитель біології Острозького НВК «Школа I-III ступенів – гімназія».

Актуальність теми полягає в тому, що на сьогодні частота вад невральної трубки (ВНТ) у Рівненській області одна з найвищих у Європі, а саме 22,2 випадки на 10 000 живонароджених.

Мета дослідження – визначити причини, які перешкоджають зменшенню динаміки вроджених вад

невральної трубки. Для реалізації поставленої мети нами опрацьовано звіти РОЛКЦ ім. Поліщука за період 2001-2013 рр. та Острозької районної лікарні за період 2009-2012 рр. На підставі аналізу даних ми визначили динаміку частоти вроджених ВНТ та порівняли частоту ВНТ на Рівненщині з розвинутими країнами Європи, які свідчать про те, що кількість новонароджених не зменшується, а за останні роки є стабільною.

Із метою вивчення обізнаності жінок дітородного віку про способи попередження ВНТ нами проведено соціологічне опитування серед жінок м. Острога та Острозького району, дані якого підтверджують необхідність упровадження системи заходів щодо ширшого інформування молодих жінок із вживання фолієвої кислоти як засобу профілактики ВНТ.

За результатами дослідження було запропоновано нові підходи для зростання споживання фолієвої кислоти, розроблено інформаційний буклет із цієї тематики для поширення серед жінок дітородного віку м.Острога та Острозького району.

НОВА МЕТОДИКА ПОКРАЩЕННЯ ФІКСАЦІЇ ПОВНИХ ЗМІННИХ ПРОТЕЗІВ НА ВЕРХНІЙ БЕЗЗУБІЙ ЩЕЛЕПІ ЗА РАХУНОК МЕХАНІКО-АНАТОМІЧНОЇ РУХЛИВОСТІ М'ЯЗІВ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ

Автор: Крупич Анюта Олегівна, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: Редько Н.В., викладач Рівненського базового медичного коледжу, керівник гуртка РМАНУМ.

Проблема фіксації повних знімних зубних протезів на беззубих щелепах вирішується вже протягом більше двох століть. За цей час для фіксації повних знімних протезів на верхній щелепі рекомендовано велику кількість різноманітних способів, але всі вони не знайшли широкого застосування у практиці зубного протезування, тому що або мало ефективні, або трудомісткі за своїм виготовленням, коштують дорого і не завжди дають бажані результати.

Метою роботи було покращити фіксацію як повних, так і часткових знімних пластмасових протезів на верхній щелепі.

Проаналізувавши статистичні дані у м. Рівне (з 2010 по 2014 рік), згідно з документацією Рівненської міської стоматологічної поліклініки, можна зробити висновок, що в середньому близько 36% пацієнтів на рік, звертаються до Рівненської міської поліклініки з метою встановлення повних знімних протезів на беззубій щелепі.

У методиці вакуумної фіксації повних знімних протезів на верхній щелепі ми застосували дуже простий за своєю будовою спеціальний присмоктувальний пристрій – центральну вакуумну камеру (ЦВК); для підсилення фіксації застосували, окрім основної ЦВК, ще допоміжну, так звану периферійну вакуумну камеру (ПВК). Таким чином, поєднання в одному протезі як ЦВК, так і ПВК, перетворює базисну пластинку в суцільний присмоктувальний пристрій, де автономно діють декілька ізольованих вакуумних камер, що міцно і надійно утримує протез на щелепі.

Порівнюючи результати, отримані шляхом опитування 18 пацієнтів, які брали участь у дослідженні, ми з'ясували, що повний знімний протез, зафіксований методом вакуумної фіксації, зміг задовольнити 70 % повною мірою і лише у 30 % виникли проблеми. Отже, метод вакуумної фіксації повних знімних протезів на верхній щелепі може бути рекомендований для використання в стоматологічній практиці, адже він є ефективним.

СУЧАСНИЙ СТАН ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА В УКРАЇНІ

Автор: Хомедюк Ірина Віталіївна, учениця 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Наукові керівники: Григус І.М., доктор мед. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Чуль О.С.**, учитель біології Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Актуальність теми зумовлена тим, що лікування хворих із різними захворюваннями і посттравматичними ушкодженнями суглобів на сьогодні є однією з найбільш значущих медико-біологічних проблем. Ендопротезування суглобів є ефективним і часто єдиним способом відновлення втраченої функції кінцівки. Захворювання суглобів різного генезу є однією з провідних причин тяжкої інвалідності населення всіх країн, у тому числі й високорозвинених. Широкий спектр цих захворювань, і в першу чергу остеоартроз, для усунення болю і відновлення функції суглоба вимагає оперативних втручань.

Метою дослідження є оцінка можливості використання тазостегнових ендопротезів та обґрунтування доцільності застосування монокристалічного корунду в шарнірі ендопротеза кульшового суглоба.

Об'єкт дослідження – процес ендопротезування кульшових суглобів.

Предмет дослідження – застосування монокристалічного корунду в шарнірі ендопротеза кульшового суглоба.

Завдання дослідження:

- вивчити та узагальнити сучасні знання, систематизувати наявний досвід у галузі ендопротезування тазостегнового суглоба;
- визначити особливості сучасних вітчизняних конструкцій ендопротезів тазостегнового суглоба та матеріалів імплантатів;
- обґрунтувати ефективність використання монокристалічного корунду в шарнірі ендопротеза кульшового суглоба.

Вивчивши та проаналізувавши літературу з проблеми, ми зробили наступні висновки:

1. В Україні кількість щорічно виконаних операцій ендопротезування кульшового суглоба становить 5 тисяч. Типовий сучасний вітчизняний тотальний ендопротез кульшового суглоба представлений двома варіаціями. Поверхні метафізарної і діафізарної частин ніжки безцементної конструкції має рельєфні заглиблення та спеціальне плазмове покриття пористою корундовою керамікою або пористим титаном. Цементні версії імплантату стегнового компонента виготовляються відповідно до класичних канонів цементного ендопротезування.
2. Для виготовлення вузла тертя тотального ендопротеза, що складається з головки стегнового імплантату і елемента тертя ацетабулярного компонента, застосовують металеві сплави, а також кераміку й надвисокомолекулярний поліетилен.
3. Після виконання експериментальних досліджень обґрунтовано та запропоновано для виготовлення головки та чашки ендопротеза більш досконалий, але дороговартісний матеріал – монокристалічний корунд. Використання ендопротезів кульшового суглоба з монокристалом у шарнірі є досить ефективним і доцільним, бо їх застосування зменшує ризик виникнення асептичної нестабільності ендопротеза в кістковій тканині та продовжує термін повноцінного функціонування імплантату в організмі. Це свідчить про більш якісні властивості самих конструкцій ендопротезів кульшового суглоба з монокристалічним корундом у шарнірі.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ БІОЛОГІЧНИХ РИТМІВ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ПІД ЧАС СНУ

Автор: Пахалюк Ірина Олександрівна, 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: Шамро Н.Р., канд. біол. наук; **Данилюк А.П.**, учитель біології Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Вивчення впливу факторів техногенезу, еволюції розвитку світової цивілізації, інформаційних технологій, якості життя й продуктів харчування в цілому підтверджують потребу поглибленого вивчення сну як фактора біологічного ритму людини. Тому метою роботи є дослідити вплив біоритмів на здоровий спосіб життя молоді.

Дослідження ЕЕГ проводили з 6 особами (по 2 людини на 3 найбільш імовірні стани людини) щодо сну. Як інформацію для попереднього ознайомлення з можливими результатами використовували дані інших обстежень. Інформація була використана з дозволу пацієнтів та не складала розголошення стану здоров'я пацієнтів (законодавство України про захист особистої інформації не порушувалося). Досліджено, що добові розлади ритму сну трапляються досить часто, супроводжуються певною симптоматикою і вимагають диференціальної діагностики клінічних виявів. Найчастіше розлади сну виявляються у вигляді неузгодженості періодів сну і фізичних та/або соціальних 24-годинних екологічних циклів. Установлено, що найбільшу збіжність у відповідях отримано для питань щодо зв'язку біоритмів і здоров'я людини (відповідь «так»), впливу віку людини на біоритми (відповідь «так»); впливу біоритмів на появу хвороб (відповідь «так» – більше 40%), сну як окремої фази біоритмів людини (відповідь «так» – 89%); впливу ліків та снодійних засобів на сон («так» – 63%); впливу на сон і біоритми якості продуктів харчування (схвально відповіли – 62% опитаних).

Досліджено, що коефіцієнт кореляції склав – 0,94, що засвідчує високу залежність фактора хорошої успішності учнів від здорового способу життя. За середнього значення 330 грн на одне лікування та за умови грипу без ускладнень родина може витратити до 660 – 700 грн (за умови захворювання 2 рази на рік).

Отже, проведені нами дослідження ЕЕГ та опитування показали збіжність результатів із даними American Academ of Sleep Medicine, які встановили, що пацієнти зі скаргами на поганий сон, відчуття недосипання, денну сонливість, зниження працездатності, нічну пітливість, нічні пробудження, збільшення маси тіла, підвищення рівня артеріального тиску, порушення сексуальної функції мають прямі ознаки порушення біоритмів і підлягають спеціальним методам діагностики.

ПРОБЛЕМИ АРТЕРІАЛЬНОЇ ГІПЕРТЕНЗІЇ З ТОЧКИ ЗОРУ ОФІЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

Автор: Копцюх Мар'яна В'ячеславівна, учениця 11 класу Радивилівського НВК «Школа № 2 – ліцей».

Науковий керівник: Качан Т.М., учитель біології Радивилівського НВК «Школа №2 – ліцей».

У нашій країні склалася критична ситуація зі станом здоров'я населення: різко зросла захворюваність, особливо на гіпертонію (у 3 рази), стенокардію (у 2 – 4 рази), інфаркт міокарда (30). Як відомо, підвищення тиску крові призводить до пошкодження дрібних артерій, унаслідок чого порушується робота практично всіх органів.

Виходячи із вищезазначеного, метою науково-дослідницької роботи є доведення важливості профілактики захворювання на артеріальну гіпертензію серед населення, його серйозних медичних ускладнень, а також надання інформації про виявлення і методи фізичної реабілітації.

Об'єкт дослідження: процес фізичної реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу II ступеня віком 40 – 60 років.

Предмет дослідження: ефективність впливу засобів фізичної реабілітації на хворих із гіпертонічною хворобою II ступеня.

Спостереження за хворими проводилося протягом 6 місяців (квітень – вересень). Пацієнтам, які знаходилися на стаціонарному лікуванні, було застосовано ЛФК із певним комплексом фізичних вправ із подальшим використанням їх на поліклінічному етапі реабілітації.

Лікувальна фізична культура призначалася після покращення стану хворого, зниження артеріального тиску і за відсутності скарг, що пов'язані з загостренням захворювання та гіпертонічним кризом.

На основі обстеження 40 хворих на гіпертонічну хворобу встановлено, що використання фізичних вправ під час лікування гіпертонічної хвороби є добрим методом прискорення одужання: зменшилася тривалість перебування хворих у стаціонарі, артеріальний тиск утримувався в межах норми ($140 \pm 4 / 84 \pm 3$) після виписки зі стаціонару, покращилося самопочуття хворих, на що вказує проведене анкетування.

Застосування засобів ФР, а саме ЛФК, при гіпертонічній хворобі допомагає значно знизити дозу лікарських засобів, а також зменшити ризик їх побічної дії на організм, що є дуже важливим для продовження пацієнтам тривалості життя.

Використання ЛФК сприяло покращенню загального самопочуття: закономірно знижувався артеріальний тиск у пацієнтів другої групи (САТ знизився на 8 %, ДАТ – на 13 %), тоді як у першій групі результати були значно гіршими і становили САТ – 12 %, ДАТ – 19%. ЛФК є засобом, який не потребує значних фінансових затрат і може використовуватися як на лікарняному етапі реабілітації, так і на післялікарняному етапі реабілітації. Пацієнти також можуть самостійно займатися ЛФК після надання консультації реабілітологом, що є особливо важливим, урахувавши малозабезпеченість лікувальних закладів необхідними спеціалістами в цій галузі.

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО І ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА СТАН ЗУБОЩЕЛЕПНОЇ СИСТЕМИ ШКОЛЯРІВ КОСТОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Сініцина Олександра Євгенівна, учениця 10 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 3, вихованка Костопільського будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Снітко З.О., учитель біології Костопільської ЗОШК I-III ступенів № 6.

Необхідність дослідження особливостей і тенденцій розвитку захворювань зубощелепної системи, вибір дієвих методів і засобів попередження хвороб зубів і пародонта в дітей під впливом негативних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища визначили актуальність дослідження.

Метою науково-дослідницької роботи є теоретичне обґрунтування впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на стан зубощелепної системи дітей молодшого, середнього та старшого шкільного віку, а також дослідження тенденцій розвитку стоматологічних захворювань у дітей у межах Костопільського району Рівненської області.

Для проведення дослідження були використані результати планової санації ротової порожнини школярів, які належать до районної стоматологічної поліклініки, за 2012 – 2014 роки.

Результати досліджень показали, що з кожним роком зростає відсоток тих, хто потребує санування ротової порожнини. У 2012 році він становив – 54,6, у 2014 році – 57,7. Захворюваність школярів сільської місцевості вища, ніж у місті. Середній відсоток тих, хто потребує санування, по місту становить 51,3, по сільській місцевості – 59,4. Найбільш поширеними хворобами зубощелепної системи школярів виявилися карієс, пульпіт та періодонтит. Порівняно з 2012 роком суттєво зросла кількість запломбованих постійних зубів із приводу ускладненого карієсу – пульпіту та періодонтиту. За допомогою індексу інтенсивності карієсу ми визначили рівень активності цієї хвороби серед школярів сільської місцевості та міста. У 2012 році вона складала 90 %, у 2014 – 96 %.

У результаті досліджень найбільш уразливими до захворювань зубощелепної системи виявилися діти середнього шкільного віку. Найбільший відсоток хворих карієсом припадає саме на них (50 %). Окрім того, у дітей середньої ланки домінує відсоток запломбованих зубів унаслідок пульпіту, а це 67 %, та періодонтиту – 68 % від загальної кількості.

Результати анкетування школярів показали низький рівень інформованості про засоби і методи гігієни рота, а також те, що лікарі-стоматологи не відіграють системної ролі у мотивації дітей щодо підтримки належної гігієни ротової порожнини, контролю стану стоматологічного здоров'я. На думку школярів, найбільший вплив на здоров'я зубів чинить харчування (79 % опитуваних).

Стабільно висока поширеність стоматологічних захворювань серед дітей різних вікових категорій свідчить про необхідність удосконалення організації профілактики стоматологічних захворювань.

СЕКЦІЯ «ЗООЛОГІЯ, БОТАНІКА»

СТВОРЕННЯ ВИЗНАЧНИКА РОСЛИН ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ РОКИТНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Богданець Людмила Володимирівна**, учениця 11 класу Рокитнівського НВК «Школа I-III ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Хмельовська А.М.**, учитель біології Рокитнівської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Водно-болотні угіддя підтримують неможливе без них життя дикої природи на планеті, виконуючи дуже багато функцій: екологічну, гідрологічну, регулятивну, екосистемну, ландшафтно-біотопічну, соціально-культурну, ресурсну, рекреаційну, науково-освітню тощо. У зв'язку з життєво важливими функціями, які виконують водно-болотні угіддя, вони потребують посиленої охорони, особливо це стосується флори.

Метою науково-дослідної роботи є узагальнення теоретичних та практичних етапів створення фотовизначника вологолюбних рослин, поширених на території Рокитнівського району Рівненської області.

Об'єктом дослідження стали водно-болотні угіддя Рокитнівського району Рівненської області.

Предмет дослідження – поширення типових рослин водно-болотних угідь, а особливо тих, які відносять до категорії зникаючих, уразливих, не достатньо відомих.

Після узагальнення теоретичних та практичних етапів створення фотовизначника вологолюбних рослин, поширених на території Рокитнівського району, можна зробити такі висновки:

1. Водно-болотні угіддя Рокитнівського району представлені різнотиповими болотами (евтотрофними, оліготрофними, мезотрофними) та заплавами лісами, кущовими заростями, луками в долинах рік, струмків, озер, ставків, водосховищ. Лучно-болотні місцевості складають основу сучасного ландшафту району. Понад 33 тис. гектарів території займають болота, найпоширеніші в північній частині. Це найзаболоченіша частина не тільки Волинського, а й усього українського Полісся. Узагалі сучасний рівень заболоченості Рокитнівського району становить близько 16%.

2. Найбільш цікавими з ботанічної точки зору є два торфово-болотні масиви – Переброди та Сира Погоня, які з 1999 року є складовими частинами Рівненського природного заповідника. Провідні українські ботаніки виявили тут близько 20 рослин із Червоної книги України, близько 12 регіонально рідкісних видів Рівненщини. За нашими підрахунками можна стверджувати, що загальна чисельність усіх рослин, які знайшли поширення на водно-болотних угіддях Рокитнівського району, становить близько 90 видів.

3. У науковій ботанічній літературі радянських часів та й за роки незалежності України термін «фотовизначник рослин» не використовується взагалі. Аналогічного призначення посібники мали інші назви: атлас рослин, визначник рослин, довідник-визначник, ілюстрований визначник, ботанічний атлас тощо. Більшість цих посібників складні у користуванні й розраховані на людей із відповідною ботанічною кваліфікацією. У пропонуваному фотовизначнику головну роль для визначення наукової назви рослини відіграє її світлина, яка з відповідною інформативною довідкою значно спростить видове визначення рослини, що у свою чергу розширить коло користувачів.

4. У ході дослідження зібрано інформацію про 78 видів рослин водно-болотних угідь Рокитнівського району. Залежно від стану та ступеня загрози для популяції їх можна класифікувати наступним чином: 14 видів судинних рослин, занесених до Червоної книги, поширені на значній території – 45 видів, зустрічаються ареально та поодинокі – 19 видів.

5. Створення друкованих фотовизначників рослин, застосування інформації у пошукових електронних системах особливо цінне і корисне на локальному рівні. Це стане значним популяризатором серед місцевого населення ідеї необхідності збереження і охорони флори.

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ COCCINELIDAE РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Василакі Анастасія Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Гусаковська Т.М.**, старший викладач кафедри біології РДГУ; **Заболотна В.В.**, учитель біології Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

У біоценозі виділяють певні групи – консорції – комплекс різнорідних організмів, тісно пов'язаних трофічними зв'язками з певним видом рослин, а отже, таких, що є матеріальною базою для формування консортів, субстратом для живлення і розвитку всіх її членів: фітофагів і паразитів, мікроорганізмів та хижаків.

Видове різноманіття кокцінелід розглядаємо як структурний елемент біогеоценозів, кількісні показники яких впливають прямо або опосередковано на рівновагу екосистеми в цілому.

У своїй роботі ми мали за мету дослідити видовий склад представників родини Coccinellidae в різних біоценозах Рівненського району.

Об'єкт дослідження – біоценози Рівненського району: лісовий біоценоз Решуцького лісництва; луки, пасовища й сільськогосподарські угіддя Бармаківської та Кустинської сільських рад.

Предмет дослідження – представники родини Coccinellidae в межах Рівненського району.

Методи дослідження: загальноприйняті методики дослідження безхребетних за К.К. Фасулатті; польові та лабораторні дослідження з метою встановлення видової різноманітності кокцінелід.

Дослідження видового складу кокцінелід проводилося протягом літа 2014 року в біоценозах Рівненського району. У результаті ми виявили 8 видів представників Coccinellidae, які мають різні екологічні показники популяцій у межах досліджуваної території залежно від біотопів.

На території лук нами були визначені популяційні характеристики 4 видів: сонечко двокрапкове (*Adalia bipunctata* L.), сонечко 7-крапкове (*Coccinella septempunctata* L.), сонечко п'ятикрапкове (*Coccinella guinguerpunctata* L.), сонечко люцернове (*Subcoccinella vigintiquatuor punctata* L.).

Найбільші показники мають популяції еврибіонтів (сонечко 2-крапкове та сонечко 5-крапкове), які невибагливі до харчової бази, бо є міксоентомофагами, відносять їх до активних ацидофагів, які регулюють чисельність попелиць у біоценозах. Під час дослідження кокцінелід сільськогосподарських угідь ми виявили 2 види фітофагів та 2 види хижаків. Кількісні показники сонечок на цій території відносно інших біоценозів досить високі, це пояснюється тим, що вони найбільш піддаються тиску з боку фітофагів.

Досліджуючи узлісся мішаного лісу, ми виявили всього 3 види кокцінелід, які є хижаками – міксоентомофагами. Ареали кокцінелід досить великі, бо це пов'язано з залежністю хижаків від харчової бази і можливим агрегаційним станом популяції. Екологічний розподіл сонечок залежить від розподілу фітофагів. Ми спостерігали 2 типи розподілу особин в популяціях – агрегаційний та конгрегаційний, який пов'язаний із процесами життєдіяльності кокцінелід. Аналіз якісних і кількісних популяційних характеристики кокцінелід показав їх залежність від консортивних зв'язків (особливо від трофічних), наявності харчової бази, опосередковано – від біопродуктивності фітоценозів.

На стан популяції кокцінелід впливають абіотичні фактори (вологість, температура), тому видовий склад різних біотопів відрізняється і в межах консортивних зв'язків другого порядку.

ОСОБЛИВОСТІ ВИДОВОГО СКЛАДУ ПТАХІВ М.РІВНОГО ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Автор: **Лук'янова Вікторія Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів №13, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Рискова В.Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти Рівненського міського ПДМ.

Однією з важливих екологічних проблем сьогодення є формування стійких екосистем на урбанізованих територіях, важливим компонентом яких є птахи. В останнє десятиліття зареєстроване помітне зменшення чисельності птахів. Серед причин такого процесу наводять і погіршення умов зимівлі птахів, які мають помітний вплив на поширення та динаміку чисельності багатьох видів. Біологія та чисельність птахів залишається недостатньо вивченою не лише в Україні, але й у більшості європейських країн. Слід відзначити, що орнітофауна міста Рівного, як і орнітофауна в цілому, вивчена ще недостатньо. Тому дослідження орнітофауни є актуальним завданням.

Мета: дослідити видовий склад птахів на території м. Рівного та його околиць, провести оцінку їхньої чисельності, з'ясувати основні структурні особливості орнітофауни міста.

Під час проведення маршрутного обліку було виявлено 69 видів птахів, серед яких 29 видів зимуючих птахів та 40 видів перелітних та кочівних. Виявлені види відносяться до 52 родів, 31 родини, 13 рядів; найбільший склад родин в'юркові – 10 видів, мухоловкові – 6 видів, воронові та кропив'янкові – по 5 видів, голубові та качкові – по 4 види, синицеві та ластівкові – по 3 види. Інші родини налічують 1-2 види. Найбільша щільність та різноманітність птахів характерна для селітебного та рекреаційного ландшафтів міста, де виявлено 44 та 38 видів відповідно. Переважна більшість птахів за місцями гніздування відноситься до тих, що роблять гнізда в дуплах та на гілках дерев і кущів. Чисельність особин окремих видів варіює від одиниць до декількох десятків, сотень та тисяч. У складі орнітофауни виявлено два рідкісні види – Канюк звичайний та Боривітер звичайний (Червоний список МСОП видів, близьких до загрозливого (NT)).

ВИДОВИЙ СКЛАД ЗАНОСНИХ ВИДІВ БУР'ЯНІВ СМТ МІЗОЧ ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Автор: **Горчак Ольга Святославівна**, учениця 11 класу Мізоцького НВК «ЗОШ I-II ступенів – ліцей» Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Федорчук К.В.**, учитель біології Мізоцького НВК «ЗОШ I-II ступенів – ліцей» Здолбунівського району.

Адвентивні – види рослин, що за нормальних умов не характерні певній асоціації і потрапили в угруповання випадково, в результаті заносу людиною («бур'янові» рослини у вузькому розумінні), тваринами або іншими способами поширення діаспор.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що адвентивна флора смт Мізоч та його околиць потребує більш повного вивчення.

Метою роботи було з'ясування характерних особливостей адвентивної флори на території смт Мізоч та його околиць.

Об'єкт – адвентивна флора смт Мізоч та його околиць, предмет – її структурний аналіз.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що нами зроблена спроба систематизувати існуючі матеріали. У про-

цесі роботи було опрацьовано літературу історичного та краєзнавчого характеру.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати дозволяють використовувати їх для поглиблення знань із ботаніки та краєзнавства.

Висновки:

- на території смт Мізоч та його околицях адвентивна флора представлена 140 видами, які належать до 44 родин;
- за часом занесення серед заносних видів переважають археофіти, частка яких становить 49%, інші групи представлені мало;
- у структурі життєвих форм заносних видів переважають однорічники (49%) та багаторічні трав'янисті рослини (20%), інші види представлені мало;
- за ступенем натуралізації серед заносних видів переважають епекофіти, частка яких складає 63%;
- занесенню та натуралізації заносних видів на досліджуваній території сприяли такі фактори, як незадовільний санітарний стан, розорювання території під сільськогосподарське виробництво, збільшення транспортних зв'язків із навколишнім середовищем, здичавіння культивованих рослин.

ПОПУЛЯЦІЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН У ФІТОЦЕНОЗАХ ЗАКАЗНИКІВ РАДИВИЛІВЩИНИ

Автор: Жалюк Валентина Петрівна, учениця 11 класу Немирівської ЗОШ I-II ступенів Радивилівського району.

Науковий керівник: Пашуля Н.Л., учитель біології Немирівської ЗОШ I-II ступенів.

Мета роботи: дослідити стан ценопопуляції рідкісних видів родини Orchidaceae та *Lilium martagon* L у заказниках місцевого значення в околицях с.Немирівки Радивилівського району Рівненської області.

За допомогою польових методів обліку рослинних ресурсів встановлено видове багатство, проективне покриття й ярусність фітоценозу обстежуваних територій. Нами вперше досліджено флористичний склад фітоценозу лучно-болотного біотопу зі щільнокущовими злаками та різнотрав'ям заказника місцевого значення «Урочище Пороховня», за унікальним видовим складом рослин визначено його флористичну цінність. Виявлено, що в природних умовах досліджуваних територій зростає 4 види червонокнижних рослин, які належать до родини Orchidaceae: *Dactylorhiza majalis*(L.) Soòs. 1, *Platantherabifolia* (L.) Rich, *Epipactis palustris* (L.) Crantz. *Cephalantheralongifolia* (L.) Fritsch та *Lilium martagon* L., який належить до родини лілійних.

Також встановлено віталітет популяцій рідкісних видів родини Orchidaceae та родини лілійних, дано узагальнювальну характеристику оновлення популяції та її життєздатності.

У роботі подані рекомендації щодо здійснення заходів зі збереження рідкісних видів родин Радивилівщини. Створено альбом трав'янистих рослин регіону. Роздруковано листівки з фотографіями рідкісних рослин родини Орхідеєві, обґрунтовано пропозицію здійснити експедицію щодо виявлення нових видів рослин і внесення змін до заказника місцевого значення «Немирівський ліс», надіслано лист до Рівненської обласної ради про сприяння прискоренню дослідження видового складу заказника з новими видами рослин.

ВПЛИВ ПРИРОДНИХ ФАКТОРІВ НА ПОШИРЕННЯ ЕНТОМОШКІДНИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ХРУЩА ТРАВНЕВОГО)

Автор: Галан Анна Сергіївна, учениця 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: Дащук Л.С., учитель географії Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Лісовий фонд Полісся майже на 85% представлений монокультурами сосни. Ослаблені ліси стають уразливими до пошкодження ентомошкідниками (хрущем травневим), масові розмноження яких реєструється у регіоні майже щорічно.

Мета роботи: удосконалення прогнозування поширення осередків хруща травневого в соснових лісах та заходів захисту лісу від цих комах на основі вивчення закономірностей їх екології та сезонного розвитку.

Дослідження проводилося на трьох дослідних ділянках Костянтинівського лісництва Сарненського лісгоспу в травні–серпні 2013–2014 року. На кожній дослідній території було виділено 10 облікових ділянок по 1м².

Основним методом дослідження був метод маршрутних ходових ліній. Нами проведено детальне лісопатологічне обстеження соснових насаджень, зібрано личинки травневого хруща, визначено щільність поширення жука на квадратний метр, вік личинок, розміри окремих частин тіла (ширина голови, довжина голови, довжина тіла).

Висновки:

- в умовах Полісся хрущами заселяються в основному зруби незімкнутих культур у свіжих борах та свіжих і вологих суборах;
- основною причиною масового пошкодження соснових культур личинами хрущів є збільшення площ сільськогосподарських земель, що не оброблялися, по узліссях лісових масивів;
- зменшенню масштабів захрущівлення площ в умовах Західного Полісся сприяє внесення аміачної селітри – 60 кг/га в умовах свіжого бору та рихлення міждрядь;

- оскільки хімічні методи не є достатньо дієвими та довготривалими, а також є небезпечними для навколишнього середовища, ми рекомендуємо використовувати фізико-механічні засоби боротьби з хрущем травневим, що буде екологічно та економічно рентабельним.

Для того, щоб ефективніше боротися зі шкідником, ми спрогнозували його масовий виліт у найближчі роки: якщо зима 2015 року буде теплою – масовий виліт хрущів буде раніше, тобто навесні 2015 року, а якщо буде холодною, з морозами, то масовий виліт хрущів буде навесні 2016 року.

ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ ЛАСТІВКИ СІЛЬСЬКОЇ (HIRUNDO RUSTICAL L.) НА ТЕРИТОРІЇ СЕЛА КУСТИН РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Цибуковська Тетяна Іванівна**, учениця 11 класу Кустинського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Рівненського району.

Науковий керівник: **Фесенко С.П.**, учитель екології Кустинського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Рівненського району.

Збереження біотичної різноманітності, раціональне і невиснажливе природокористування, зменшення наслідків негативного антропогенного впливу на біоту є неможливим без глибокого комплексного вивчення популяцій птахів. Серед синантропних видів птахів Західної України сільська ластівка (*Hirundo rustica* L., 1758), мабуть, найбільш розповсюджена й багаточисельна. Її можна зустріти майже в кожному населеному пункті, але оселяється вона переважно в селах і містечках. У великих сучасних містах зустрічається зрідка, переважно в передмістях. Частка гнізд за межами населених пунктів дуже незначна.

Предмет дослідження – ластівка сільська (*Hirundo rustica* L., 1758).

Об'єкт – біологічні та екологічні особливості ластівки сільської на території с.Кустин Рівненського району.

Мета – дослідити біологію та екологію ластівки сільської на території с.Кустин Рівненського району Рівненської області.

На підставі комплексного застосування еколого-фауністичних та моніторингових методів уперше досліджено гніздування ластівки сільської на території села Кустин Рівненського району. Установлено, що на території села гніздиться 37 пар ластівки сільської. Необхідною умовою існування ластівки сільської є поля, луки, водойми, пасовища, де багато видів комах – основного її корму. Необхідною умовою гніздування ластівки сільської є доступність відкритих приміщень із карнизами або балками та невисокими стелями для побудови там гнізд. Ластівки сільські займають частіше минулорічні гнізда, ремонтуючи їх. Розміри гнізд мають ширину від 10 до 22 см, а висота коливається від 6 до 15 см, що узгоджується з відомими літературними показниками для цього виду. Гнізда зорієнтовані в основному на південь і схід. Активність дорослих особин ластівки сільської в період вигодовування пташенят є різною і змінюється як протягом періоду, так і в межах доби. Середня добова кількість прильотів до гнізда з кормом впродовж періоду вигодовування становить 17,9 раза за годину ($\pm 0,8$; lim: 16,3-19). Максимальне значення впродовж усього періоду спостережень становило 25 разів за годину, мінімальне – 14 разів за годину. Добова активність відвідування дорослими ластівками сільськими гнізда має тенденцію до зниження впродовж періоду вигодовування – наприкінці періоду пташенят рідше приносять корм, стиmulюючи їх таким чином покидати гніздо.

Залежно від погодних умов дещо частіше дорослі особини ластівок прилітають із кормом до гнізда у дні з ясною сонячною погодою (20-25 разів за годину), ніж у прохолодні, дощові та пахмурні дні (14-17 разів за годину), коли птахам потрібно більше часу, щоб зібрати корм.

Загальна інтенсивність добової активності дорослих особин ластівки сільської у період вигодовування пташенят тримається практично на рівні впродовж усього дня, а перепади активності становлять усього від 16,3 до 19 відвідувань за годину. Спостерігаються три піки активності (ранковий, обідній та передвечірній), які можна пояснити активністю комах, та два спади активності (передобідній та післяобідній), що вказує на те, що в ці години як температурний режим, так і кількість корму визначають найменш критичні періоди доби для пташенят, що дає змогу дорослим птахам дещо знизити активність годування та відпочити.

ГНІЗДОВА ЕКОЛОГІЯ ЛЕЛЕКИ БІЛОГО НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНІЙ ТЕРИТОРІЇ ГОЩАНЩИНИ

Автор: **Степанюк Марія Миколаївна**, учениця 10 класу Бабинської ЗОШ I-III ступенів Гощанського району.

Науковий керівник: **Лавренюк П.М.**, учитель біології Бабинської ЗОШ I-III ступенів Гощанського району.

Лелека білий – один із найпомітніших біоіндикаторів стану довкілля. У зв'язку зі змінами природно-кліматичних умов території та значним посиленням антропогенного навантаження значно зросла потреба у моніторингу стану популяцій окремих видів.

Мета роботи: з'ясувати особливості гніздування лелеки білого (*Ciconia ciconia*) на південно-західній території Гощанщини.

Об'єкт дослідження: лелека білий (*Ciconia ciconia*).

Предмет – поширення, гніздова біологія та екологія лелеки біолога.

Дослідження проводилося протягом 2013-2014 років на території 6 населених пунктів Гошанського району Рівненської області, а саме сіл Угільці, Вільгір, Колесники, Новоставці, Ясне, Бабин. Гнізда на цій території знаходяться в різних ландшафтах та умовах, зокрема у заплаві річки і серед полів. Гнізда лелеки влаштовують на опорах ЛЕП – 9 (53%), дерев'яних стовпах – 2 (11%), опорах високовольтних ЛЕП, бетонних стовпах без проводів, листяних деревах, водонапірних баштах, межовому знаку по 1 гнізду (5,9%) відповідно.

Виявлено у 2013 р. 16 а у 2014 р. 17 заселених облікових гнізд. Щільність популяції пар залишається високою і збільшилася за рік на 0,5 пари/км². У 2013 році щільність складала 8,2 пар/км², а в 2014 році – 8,7 пар/км²

Кількість пташенят у гнізді, які стали на крило, становить від одного до трьох. Загальна кількість виведених пташенят у 2013 році складала у 2013 р. – 34 (100%), у 2014 р. – 23 (67%). Зменшення кількості пташенят у 2014 році (при збільшенні кількості гнізд на одне) відбулося на 11 особин або 33 %. У 2014 році порівняно з 2013 роком майже вдвічі збільшилася кількість викинутих пташенят дорослими лелеками в облікових гніздах – з 5 до 9 відповідно.

Причини скорочення чисельності популяції молодих лелек на 33% вбачаємо у несприятливих природно-кліматичних умовах, тобто відсутності паводку навесні 2014 року, засусі та високій температурі в літній період. Важливу роль відіграють і надмірне внесення отрутохімікатів на поля сільгосп підприємств та індивідуальних власників городів, що спричиняє скорочення чисельності дрібних ґрунтових гризунів, черв'яків та членистоногих. Негативну роль відіграють і місця розташування гнізд, зазвичай це опори ЛЕП, що призводить до випадків загоряння гнізда і загибелі лелечат.

Для покращення ситуації та збереження білого лелеки нами запропоновано систематично проводити контроль за станом прирідкової території річки Горинь, сільськогосподарським підприємствам та місцевим жителям упроваджувати органічне землеробство та скорочувати використання отрутохімікатів; сільським громадам та шкільним екологічним патрулям виготовляти штучні платформи для гнізд та обрізувати високі дерева для оптимального підльоту до них лелеки білого.

СЕКЦІЯ «ХІМІЯ»

ЕЛЕКТРОХРОМНІ ВЛАСТИВОСТІ ТОНКИХ ПЛІВОК ПОЛІАМІНОАРЕНІВ ТА ЇХ КОМПОЗИТІВ НА ОСНОВІ ПОЛІМЕТИЛМЕТАКРИЛАТУ

Автор: Герасимчук Максим Вадимович, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: Мартинюк Г.В., канд.хім.наук., керівник гуртка РМАНУМ; **Данилюк Р.Е.**, учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

У роботі наводяться результати дослідження взаємного впливу спряженого поліаміноарену поліаніліну (ПАН) та його похідного полі-о-толуїдину (ПоТІ) і діелектричної полімерної матриці поліметилметакрилату (ПММА) на закономірності перенесення заряду та дослідження оптичних властивостей тонких плівок полімер-полімерних композитів.

Синтез плівкових ПММА-ПАН та ПММА-ПоТІ композитів проводили методом електрохімічної полімеризації відповідного мономера в полімерній плівці ПММА, попередньо нанесеній на поверхню оптично прозорого електрода – скляна пластинка з струмопровідним шаром оксидів In та Sn (ITO). Товщина плівки ПММА, визначена розрахунковим методом, становила 3,7 мкм.

Під час дослідження оптичних спектрів поглинання тонких плівок сульфатно-легованих поліаміноаренів, які перебували під дією прикладеного потенціалу E , установлений електрохромний ефект – зміна кольору під час накладання зовнішнього електричного поля.

Як свідчать електрохімічні дослідження, у плівкових композитах спряжених поліаміноаренів та високополімерних матриць зберігаються основні редокс-переходи, які зумовлюють збереження електрохромних характеристик композитів. Ці властивості можуть бути використані для створення електрооптичних пристроїв, таких як світлові клапани, кольорові індикатори.

На прикладі поліортотолуїдину встановлений зв'язок електрохромних властивостей із параметрами перенесення заряду в плівках ПоТІ. Показано, що кінетично-дифузійні параметри електрохромних переходів в оптичних спектрах поліаміноаренів залежать від молекулярної структури полімеру, виду легуючого аніона і пов'язані з іон-дифузійними явищами на межі фаз полімер-електроліт.

Отже, сформовані шляхом електрохімічної полімеризації плівкові композити на основі спряжених поліаміноаренів та матриць ПММА виявляють електрооптичні властивості, характерні плівкам поліаміноаренів, і можуть бути рекомендовані для конструювання пристроїв, що працюють на електрооптичних ефектах.

СИНТЕЗ Й ЕЛЕКТРИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КОМПОЗИТІВ, ОТРИМАНИХ ПОЛІМЕРИЗАЦІЄЮ АМІНОАРЕНІВ У МАТРИЦІ ПОЛІБУТИЛМЕТАКРИЛАТУ

Автор: **Давидюк Тетяна Олександрівна**, учениця 11 класу
Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Наукові керівники: **Мартинюк Г.В.**, канд. хім. наук, керівник гуртка РМА-НУМ; **Сусь Н.Б.**, учитель хімії та біології Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Використання композиційних полімерних матеріалів у різних галузях науки і техніки вимагає знань про їхні фізико-хімічні властивості, зокрема такі, як механічна міцність, електропровідність, здатність до термопластичної деформації. Властивості композитів визначаються характеристиками компонентів і взаємодією компонентів між собою. Під час вивчення електричних властивостей композитів поліаніліну, сформованих у вигляді плівки, наприклад, із матрицею полікарбонату, спостерігається значна анізотропія провідності.

Мета роботи: дослідження кінетики окиснювальної полімеризації аміноаренів у розчині полібутилметакрилату; вивчення взаємного впливу діелектричної полімерної матриці й спряженого поліаміноарену на закономірності перенесення заряду, електричні властивості полімер-полімерних композитів.

Предмет дослідження: кінетика окиснювальної полімеризації аміноаренів у розчині полібутилметакрилату, електричні властивості композитів на основі спряжених поліаміноаренів – поліаніліну, поліортотолуїдину та діелектричної полімерної матриці.

Об'єкт дослідження: фізико-хімія спряжених полімерних систем і композиційних полімерних матеріалів на їхній основі.

Висновки:

- із використанням новітніх методів (матричний синтез, формування молекулярних композитів із розчинів полімерів) отримано струмопровідні полімер-полімерні композити спряжених поліаміноаренів із діелектричною матрицею ПБМА;
- виявлено вплив діелектричної матриці на кінетику окиснювальної полімеризації аміноаренів у розчинах полівінілового спирту;
- визначено, що температурна залежність провідності досліджуваних зразків в області температур від 293 до 533 К описується експоненціальним рівнянням зі значенням енергії активації провідності на рівні 0,36 - 2,06 еВ.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ЕЛЕКТРОПРОВІДНОСТІ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МІНЕРАЛЬНОЇ ВОДИ

Автор: **Парчук Аліна Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Мартинюк Г.В.**, канд. хім. наук, керівник гуртка РМА-НУМ; **Данилюк Р.Е.**, учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Мінеральні води, підземні (інколи поверхневі), що характеризуються підвищеним умістом біологічно активних мінеральних (рідше органічних) компонентів і (або) що володіють специфічними фізико-хімічними властивостями (хімічний склад, температура, радіоактивність та ін.), завдяки яким вони чинять на організм людини лікувальну дію. Залежно від хімічного складу і фізичних властивостей їх використовують в якості зовнішнього або внутрішнього лікувального засобу.

Мета роботи: ознайомитися з існуючими класифікаціями мінеральних вод, що розфасована в скляні та пластикові (ПЕТ) пляшки; провести порівняльну оцінку рівня мінералізованості мінеральних вод на основі малодослідженого інтегрального показника електропровідності для ідентифікації мінеральної води. Аналіз іонного складу досліджуваних зразків проводили методом кондуктометрії.

Предмет дослідження: мінеральна вода торгових марок України «Поляна квасова», «Трускавецька АКВА-ЕКО», «Моршинська», «Миргородська.»

Об'єкт: електропровідність досліджуваних зразків, що відповідає їх мінералізації.

Методи дослідження: кондуктометричне визначення електпровідності мінеральної води відомих брендів: «Поляна квасова», «Трускавецька», «Моршинська», «Миргородська».

Висновки:

- родовища мінеральних вод України – це золотий фонд, який зберігається в надрах землі. Україна сьогодні є лідером у видобутку мінеральних вод, їхньому бальнеологічному використанні й промислового розливу;
- відповідно до ДСТУ 878-93 «Води мінеральні питні», що діє у сфері розливу мінеральних вод в Україні, основним критерієм віднесення мінеральних вод до тієї або іншої категорії є загальна мінералізація й уміст специфічних біологічно активних компонентів;
- важливим інтегральним показником якості мінеральної води є електропровідність, яку визначали експериментально методом кондуктометричного аналізу;

- застосований метод використовується для експрес-аналізу мінеральної води: визначення її походження, способу обробки, виявлення фальсифікації;
- встановлено, що значення електропровідності зразків мінеральних вод та їх мінералізованість не має відхилень від установлених норм (перебуває в допустимому діапазоні);
- за хімічним складом досліджені мінеральні води «Поляна квасова», «Трускавецька», «Моршинська» та «Миргородська» відповідають якості мінеральних вод такого типу і придатні до споживання.

ВИЗНАЧЕННЯ НАФТИЛОЦТОВОЇ КИСЛОТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОТЕНЦІОМЕТРИЧНОГО СЕНСОРА

Автор: **Полухович Вікторія Іванівна**, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Хмеляр І.М.**, викладач Рівненського базового медичного коледжу; **Данилюк Р.Е.**, учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

У сучасному світі людину оточують природні та штучні об'єкти, що складаються з речовин органічного чи неорганічного походження. Усі речовини відіграють певну роль. Але найцікавішими є органічні. До них відносять ауксини, похідні індоліл-3-оцтової кислоти, яка в свою чергу є фітогормоном. Характерною особливістю ауксинів є здатність впливати на ріст рослин. Після виявлення в рослинах ІОК ученим вдалося добути її синтетичні аналоги, зокрема нафтилоцтову кислоту. Цю речовину використовують для запобігання опадання плодів фруктових дерев (яблунь, груш). У великих кількостях НОК є токсичною для людини, тому виникає необхідність контролювати її вміст у фруктах.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю створення нових ефективних аналітичних форм для визначення 1-нафтилоцтової кислоти, що може бути реалізовано методами потенціометрії з використанням іонних асоціатів (ІА).

Мета наукової роботи полягає у розробці та випробуванні іонселективного електрода відносно 1-нафтилоцтової кислоти. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- проаналізувати літературні дані щодо методів визначення нафтилоцтової кислоти;
- синтезувати іонні асоціати 1-нафтилоцтової кислоти з фуксином, основним барвником, на його основі виготовити полівінілхлоридні (ПВХ) мембрани;
- установити вплив різних факторів (рН розчину, вмісту ЕАР, вмісту та природи пластифікатора та ін.) на основні електродні характеристики виготовленого; дати порівняльну оцінку хіміко-аналітичних характеристик розробленого сенсора з електродами, що відомі в літературі.

Об'єкт дослідження – іонні асоціати нафтилоцтової кислоти з фуксиноосновним барвником.

Предмет дослідження – електро-аналітичні характеристики нафтилоцтової кислоти селективних електродів.

Висновки:

- на електродні характеристики виготовлених ІСЕ впливає вміст ЕАР у мембрані та природа пластифікатора;
- встановлено, що оптимальний вміст ЕАР у мембрані становить 5%, а використання пластифікатора ДБФ умістом 65% призводить до покращення електродних характеристик;
- вивчено селективності запропонованих ІСЕ, виявлено, що робочий діапазон рН функціонування електродів лежить у межах 5,5–9.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОЇ МАСИ У ВИРОБНИЦТВІ БІОГАЗУ

Автор: **Горбатюк Владислава Юрївна**, учениця 11 класу Моквинського НВК «Гімназія – ЗОШ I ступеня» Березнівського району.

Науковий керівник: **Степанюк В.О.**, учитель хімії Моквинського НВК «Гімназія – ЗОШ I ступеня»

Біогаз – це газ, який виробляється з органічних відходів із допомогою бактерій і має склад, подібний до природного газу ($\approx 98\%$ метану), а також сірководень, вуглекислий газ, воду тощо. Останнім часом нафта й газ дорожчають, а залежним від них країнам важче знаходити нові ринки закупівлі мінеральних видів палива. Україна є енергозалежною країною. Тому актуальним є розвиток виробництва власних джерел енергії, зокрема біогазу. Тема про перспективи використання рослинної маси у виробництві біогазу є актуальною, адже Україна має значний потенціал сільськогосподарської сировини для його виробництва.

Метою дослідження є ознайомлення зі способами отримання біогазу, вивчення стану та перспективи виробництва біогазу в Україні.

Новизна роботи полягає у проведенні аналізу публікацій та розробок, пов'язаних із розвитком виробництва сировинної бази для біогазу.

Висновки:

- вивчено й опрацьовано теоретичний матеріал, на основі якого можна стверджувати, що одним із важливих секторів відновних джерел енергії (ВДЕ) у світі є виробництво та енергетичне використання біогазу;
- солома, гілки фруктових дерев, відходи виробництва, рослинна олія, стебла кукурудзи – відходи, що можуть використовуватися для одержання енергії; одним із джерел біомаси можуть бути енергетичні культури, перешкодою

використання швидкоростучих культур є використання більшої кількості добрив порівняно з традиційними, а також значне виснаження ґрунтів;

- проведені теоретичні дослідження регіонів України та прогноз українських учених показав, що найбільшим потенціалом біомаси володіє Одеська (14,1 млн т/рік), Вінницька (17,9 млн т/рік), Полтавська (17,5 млн т/рік), Кіровоградська (11,8 млн т/рік), Запорізька (15,4 млн т/рік), Донецька (15,3 млн т/рік) та Харківська (18,1 млн т/рік) області;
- в Україні є поодинокі приклади впровадження біогазових технологій.

На вітчизняному ринку сьогодні представлені як провідні компанії, так і маловідомі підприємства, які лише почали розвивати цей напрям поновлювальної біоенергетики. З них найбільш відомими, які здійснюють діяльність у сегменті біогазових технологій, є ТОВ «ЗОРГ Україна», ТОВ «Екотенк», Huo Long Biogas Ltd, а також ТОВ «Теплосюз Україна», ПрАТ «НПП Інтеренерго» й ряд інших компаній.

АНАЛІЗ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ МАЙОНЕЗІВ ТОРГОВИХ МАРОК УКРАЇНИ

Автор: **Вознюк Олександра Тарасівна**, учениця 9 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Менжерес Т.М.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Максимчук І.С.**, учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

В Україні функціонує близько 100 крупнотонажних масложирових підприємств, із яких 50% припадає на олійні підприємства, близько 1500 малотонажних підприємств із виробництва масла, маргарину й майонезу. Ринок майонезу є одним із найбільш стратегічно важливих, оскільки майонез є продуктом щоденного попиту. Він застосовується як приправа для покращення смаку і засвоєння їжі, а також як додаток під час приготування різних блюд. Незважаючи на досить різноманітний асортимент майонезів, питанню якості цієї продукції приділяється неналежна увага. Тому дослідження органолептичних, фізико-хімічних властивостей майонезу є важливим, актуальним завданням із практичним значенням.

Мета роботи: розглянути асортимент майонезів і продуктів типу майонезу; дослідити поживні властивості майонезу, а також визначити його органолептичні та фізико-хімічні показники якості.

Об'єкт дослідження: найбільш відомі зразки майонезу, які виробляються на вітчизняних підприємствах: ПАО «Волінхольдинг», ПАО «Львівський жироскомбінат», ПАО «Чумак».

Предмети дослідження: органолептичні та фізико-хімічні властивості зразків цього харчового продукту.

Методи дослідження: кислотно-основне титрування, визначення вмісту жиру за допомогою бутирометра.

Висновки:

1. Український ринок майонезу має стійку тенденцію до зростання, оскільки склад істинного майонезу гранично простий: суміш олії, води, яєчного і молочного порошоків, гірчиці, оцту, солі й цукру.

2. Вітчизняні види майонезу класифікуються за кількома ознаками, якими є розподіл продукту за калорійністю, складом та призначенням, консистенцією, умістом спецій і добавок.

3. У результаті дослідження з'ясовано, що за органолептичними показниками тільки зразок №1 відповідає вимогам ДСТУ 4487 та отримав оцінку «відмінно», зразки №2, №3 і №4 – «добре». Оцінку «незадовільно» отримав зразок №5 через невідповідність органолептичних показників.

4. Згідно з отриманими результатами, за фізико-хімічними показниками не всі зразки майонезу провансаль із вмістом жиру 67% відповідають вимогам ДСТУ 4487:2005. Найкращим виявився майонез «Щедро. Провансаль», який за всіма показниками отримав оцінку «відмінно». Майонез «Королівський смак», «Чумак. Справжній» та «Торчин. Європейський» отримали оцінку «добре». Майонез ТК «Урожай» торгової марки «Славолія» за результатами досліджень отримав оцінку «задовільно» через невідповідність органолептичних і фізико-хімічних показників.

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ УМОВИ ОТРИМАННЯ НАНОКРИСТАЛІВ ЦИНК ОКСИДУ

Автор: **Миронюк Вадим Миколайович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Науковий керівник: **Данилюк Р.Е.**, учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Нанотехнології є ваговою прогресивною та актуальною науковою розробкою, а сучасні методи добування нанорозмірного оксид цинку ZnO – одним із найперспективніших напрямків хімічної промисловості. Цинк оксид використовується не тільки під час виготовлення електронних приладів та пристроїв, він є стратегічним продуктом для медицини і косметичної промисловості.

Об'єкт дослідження – процеси отримання та аналіз напівпровідникових нанокристалів.

Предмет – отримання нанокристалів цинк оксиду та їх аналіз.

Мета – розробка електрохімічного методу отримання нанопорошку цинк оксиду та його аналіз.

Розроблені до теперішнього часу методи отримання нанопорошків дуже різноманітні. У науковій літературі наводиться близько десятка класифікацій цих методів. Наприклад, існує класифікація методів за принципом зміни розміру часток

у ході синтезу: диспергуючі методи (засновані на диспергуванні вихідних матеріалів). Альтернативою є протилежний підхід – конденсаційні методи (засновані на отриманні наночастинок із систем, у яких речовини дисперговані на молекулярному або атомному рівні).

Ми використовували класифікацію за принциповими відмінностями в ході синтезу. Нами було проведено серію дослідів щодо вдосконалення електролітичного методу добування нанорозмірного цинк оксиду з реверсуванням напрямку струму. Розглянувши отримані результати, виявили, що час реверсування напрямку струму не впливає на розміри нанокристалів ZnO.

Було з'ясовано, що при електролізі також виділяються і побічні продукти реакції. У результаті утворення натрій гідроксиду незначно зростає також і рН розчину. У процесі досліду в розчин електроліту виділявся вільний металічний цинк. Для запобігання цього було використано мембрани і додаткове прокачування повітря, що дало хороші результати. Вільного металічного цинку в розчині майже не спостерігалось.

Проведені вдосконалення методу синтезу не тільки дозволили отримати чистий порошок цинку оксиду, але й нанокристали менших розмірів, порядку 24 нм (порівнюючи з 28 нм за стандартних умов).

ОЦІНКА СТАНУ ВОРОНКІВСЬКОГО ОЗЕРА НА ОСНОВІ ВМІСТУ СПЕЦИФІЧНИХ РЕЧОВИН ТОКСИЧНОЇ ДІЇ (НАФТОПРОДУКТІВ)

Автор: **Бубка Катерина Андріївна**, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Кривко Н.М.**, учитель хімії, керівник гуртка Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

У сучасних умовах внаслідок значного антропогенного навантаження на водні ресурси і зниження інтенсивності процесів самоочищення охорона поверхневих вод від забруднень є важливою проблемою як державного, так і міжнародного рівнів, тому що вода – необхідний ресурс у всіх сферах життєдіяльності людини. Вибір водойми як об'єкта дослідження обумовлений унікальністю озера Воронки, фізико-географічними умовами, що визначають його своєрідність, а також його рекреаційною значущістю.

Останніми десятиліттями інтенсивність і структура природокористування в межах території озера значно змінилася. Наявність різних джерел забруднення, усезростаючий потік відпочивальників вимагають підвищеного контролю за станом Воронківського озера. **Мета досліджень** полягала в оцінці стану Воронківського озера з залученням до оцінки аналізу вмісту специфічних речовин токсичної дії, таких як нафтопродукти, та надання рекомендацій щодо контролю за його функціонуванням.

Об'єкт дослідження – Воронківське озеро.

Предмет дослідження – оцінка стану Воронківського озера на основі вмісту специфічних речовин токсичної дії, а саме нафтопродуктів.

Висновки:

1. Оцінка стану Воронківського озера за гідрохімічними показниками та специфічними показниками токсичної дії, такими як Плюмбум та Кадмій, доповнена аналізом вмісту таких небезпечних специфічних речовин токсичної дії, як нафтопродукти.

2. Результати досліджень показали, що вміст нафтопродуктів у воді Воронківського озера знаходиться в межах ГДК, що вказує на придатність води для господарських потреб. Однак за індексом специфічних показників токсичної дії, а саме вмістом нафтопродуктів, вода озера належить до IV класу, що відповідає брудній воді, оскільки вміст нафтопродуктів у воді озера перевищує гранично допустимі норми для водних об'єктів рибогосподарського призначення.

3. Альтернативними шляхами зменшення надходження нафтопродуктів у Воронківське озеро, що забезпечило б покращення його загального стану, на сьогодні є заборона в'їзду автотранспорту на берег озера, обмеження використання моторних човнів та заміна їх робочих марок бензинів А-92, А-95 на А-95 Преміум.

ВПЛИВ НАПОВНЮВАЧІВ НА ВОДОСТІЙКІСТЬ, ХІМІЧНУ СТІЙКІСТЬ ТА МІКРОТВЕРДІСТЬ НАПОВНЕНИХ ЕПОКСИДНИХ КОМПОЗИТІВ

Автор: **Мельник Віталій Васильович**, учень 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Мартинюк Г.В.**, канд. хім. наук, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета роботи: вивчення взаємного впливу мінеральних наповнювачів (слюда, графіт, алюміній оксид) та діелектричної полімерної матриці – аліфатичної епоксидної смоли УП – 655 – на механічні властивості утворених композитів, установлення зв'язку між фізико-хімічними властивостями композитів та хімічною будовою й умістом компонентів, розробка на цій основі ефективних методів отримання наповнених полімерних композитів із мінеральними полімерними наповнювачами.

Об'єкт дослідження – фізико-хімія наповнених епоксидних полімерних систем і композиційних полімерних матеріалів на їхній основі.

Предмет дослідження – фізико-хімічні властивості (водопоглинання, мікротвердість) композитів на основі аліфатичної епоксидної смоли УП-655 та мінеральних наповнювачів (слюда, графіт, алюміній оксид).

Методи дослідження: термогравіметрія, диференціальний термічний аналіз, визначення мікротвердості та методом Хеплера.

Нами вперше досліджено високодисперсні мінеральні наповнювачі (слюда, графіт, алюміній оксид) на водопоглинання та мікротвердість наповнених епоксидних композитів. Установлено, що введення мінерального наповнювача суттєво впливає на їх термомеханічні характеристики. Характер цього впливу значною мірою залежить як від типу наповнювача, так і від його вмісту.

Вивчення фізико-хімічних властивостей отриманих композитів показало, що введення наповнювачів, зокрема полімерних, суттєво впливає на весь комплекс експлуатаційних характеристик. Із досліджених мінеральних наповнювачів найбільший вплив на водопоглинання спричиняє слюда, що пов'язане, ймовірно, із високою концентрацією поверхневих гідроксильних груп, що діють як «пастки» для молекул води.

За наявності наповнювача в епоксидній матриці відбувається зменшення граничного значення кінчної точки текучості (F_{∞}) або мікротвердості за великого вмісту наповнювачів (більше за 20%), а за 25-30 % вмісту наповнювача порушується цілісність самого зразка.

ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ СОЛОДКОВЕРШКОВОГО МАСЛА

Автор: **Семенчук Ольга Олегівна**, учениця 10 класу Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

Науковий керівник: **Сусь Н.Б.**, учитель хімії та біології Малошпаківського НВК «Школа-сад» Рівненського району.

За роки економічних реформ країна стала великим імпортером вершкового масла, яке здавна вважається одним із найбільш корисних продуктів, що виготовляється з коров'ячого молока. В Україні структура молочних продуктів змінюється під дією цілого ряду факторів, головним серед яких є скорочення надоїв молока в країні. Найбільш уразливим з усіх молочних продуктів виявилось вершкове масло, втрати молока на виробництво якого в країні поступово скорочуються. Нині часто спостерігають масову фальсифікацію вершкового масла дешевшими жирами рослинного походження. Для того, щоб попередити, запобігти таким спробам, потрібен порівняно простий і досить точний метод дослідження жирової фази. Чинні методи носять якісний характер і є недостатньо точними.

Мета роботи – проаналізувати ринок масла в Україні (виробників і продукцію), щоб вибрати найкращі продукти за найліпшою ціною серед запропонованих вітчизняними виробниками, а також на основі фізико-хімічних методів аналізу оцінити склад жирової фази на наявність рослинних жирів, щоб запобігти споживанню фальсифікованих видів цього корисного продукту.

Об'єкт досліджень – зміни складу і властивостей молочного жиру в Україні, технологія виробництва масла з сировини різного складу.

Предмет досліджень – вершкове масло різних товаровиробників України.

Для виконання поставлених завдань використовували комплекс стандартних, загальнозживаних та модифікованих методів із визначення органолептичних та фізико-хімічних показників.

Виконуючи роботу, ознайомилися з класифікацією вершкового масла, особливостями складу та сферами застосування; методами дослідження органолептичних і фізико-хімічних показників масла. Провівши дослідження вершкового солідковершкового масла чотирьох виробників, прийшли до висновку, що, хоч у всіх виробників на етикетках вказано, що до складу продукту входять лише вершки з коров'ячого масла, насправді є неповна відповідність продукції вказаному складу на етикетці. У продукції «Старокостянтинівський молочний завод» ТМ «Наш молочник» виявлені рослинні жири і рослинний стеарин. У продукції ПАО «Яготинський маслозавод», яка реалізувалася під ТМ «Яготинське», виявлено харчову добавку E202 (калій сорбат). Також у досліджуваному зразку «Тулчинка» були виявлені домішки сиру.

Масло «Тулчинка» містить 26,7% немолочного жиру. Це при тому, що на етикетці написано «виключно з натурального молока, не містить рослинних жирів». У маслі «Наш молочник» виявлено 11,7% немолочного жиру, а в продукті «Масло селянське «Люстдорф» – 3,8% немолочного жиру.

ВИЗНАЧЕННЯ ВМІСТУ НІТРАТІВ У ПРОДУКТАХ ХАРЧУВАННЯ

Автор: **Бізюк Назарій Юрійович**, студент 1 курсу Рівненського базового медичного коледжу.

Наукові керівники: **Хмеляр І.М.**, викладач Рівненського базового медичного коледжу; **Голобош Г.В.**, викладач Рівненського базового медичного коледжу.

Стратегія сталого розвитку як основа подальшого існування людства передбачає комплекс дій, серед яких важливими є заходи зі зниження забруднення біосфери токсичними речовинами. Мінеральні добрива як обов'язковий елемент сучасних агротехнологій не мають яскраво виражених токсичних властивостей, але до складу багатьох їх видів уходять компоненти, яким притаманна здатність до акумуляції та біоконцентрації, що викликає віддалені токсичні ефекти як відносно рослин, тварин, так і здоров'я людини. Із продуктами харчування до організму дорослих щодоби надходить улітку 256 мг, восени і навесні – 140-180 мг нітратів, до організму дітей віком 1-3 років – улітку 215 мг, восени і навесні – 150-155 мг нітратів. Оскільки гранично допустима доза нітратів для дорослого

становить 300-350 мг (з розрахунку на 60-70 кг маси тіла), а для дитини 2-3 років – 50-75 мг (з розрахунку на 10-15 кг маси тіла), можемо зробити висновок, що надходження нітратів до організму дітей перевищує гранично допустимі дози.

Метою роботи є дослідження вмісту нітратів у продуктах харчування.

Предмет дослідження – мінеральні добрива, нітрати.

Об'єкт дослідження – визначення вмісту нітратів у продуктах харчування.

Овочі і фрукти, які вирощені за надмірного внесення нітрогеновмісних добрив, мають негативний вплив на організм. Безпечною для дорослої людини дозою нітратів є 150-200 мг на добу, гранично допустимою – 500 мг, токсичною може бути доза більша, ніж 600 мг.

Організм людини чутливий до вмісту нітратів, тому, добираючи продукти харчування, необхідно робити вибір на користь таких, що мають мінімальний уміст нітратів. До таких продуктів відносяться цілком достиглі овочі та фрукти, овочі та фрукти середніх для певного виду й сорту розмірів. Занадто великі розміри плодів пов'язані з надмірним використанням азотних добрив. Продукти невеликих розмірів також характеризуються вищим умістом нітратів.

Із метою зменшення кількості нітратів слід видаляти ті частини рослин, у яких знаходяться точки росту, а також знизити вміст нітратів можна завдяки варінню продуктів зі зливанням відвару.

Охороні довкілля і ґрунтів сприяє використання сучасних прогресивних систем удобрення, згідно з якими необхідно: додержувати встановлених норм унесення добрив; застосовувати гранульовані добрива; не вносити добрива у талий ґрунт; нітратні добрива вносити навесні; не залишати на полях невикористані добрива; не вносити добрива в ґрунти водоохоронних зон; узгоджувати удобрення з прогресивними агротехнічними заходами, сівознами і раціональними способами захисту рослин.

ДОБУВАННЯ ДВОВИМІРНОЇ ФОРМИ КАРБОНУ В ЛАБОРАТОРНИХ УМОВАХ

Автор: **Сініцина Олександра Євгенівна**, учениця 10 класу Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: **Семещук М.Г.**, учитель хімії Костопільської ЗОШ I-III ступенів № 3.

Нобелівська премія з фізики за 2010 рік була присуджена Андрію Гейму (Andre Geim) і Костянтину Новосолову (Kostya Novoselov) із Манчестерського університету за новаторські експерименти з графеном – двовимірною формою вуглецю. Очолювана ними група вчених була першою, кому вдалося отримати графен та ідентифікувати його.

Метою роботи було отримати в шкільних умовах двовимірну форму карбону – графен.

Об'єкт дослідження: графен – двовимірна форма карбону.

Предметом дослідження є методи отримання графену.

У процесі дослідницько-пошукової роботи було здійснено аналіз літературних джерел із проблеми дослідження, з'ясовано історію відкриття графену, вивчено його фізичні та хімічні властивості та здійснено аналіз перспектив використання двовимірної форми Карбону в різних галузях.

Після ознайомлення з існуючими на сьогодні методами його отримання ми обрали для нашої дослідницької роботи метод механічного відшарування. Саме завдяки цьому методу нам вдалося отримати графен. Це була плівка невеликого розміру і форми (горизонтальні розміри плівки складають близько 10 мкм). Під мікроскопом можна спостерігати безліч графітових «лусочок» різних розмірів і форми, що переливаються всіма кольорами веселки. Одна «лусочка» була майже прозора, кристалічної форми, безбарвність якої сильно відрізнялася від яскравих квітів інших «товстих» графітових «лусочок». На нашу думку, саме ця лусочка була графеном.

ВИКОРИСТАННЯ НАНОЧАСТИНОК СРІБЛА ДЛЯ НАДАННЯ АНТИБАКТЕРІАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ШКІРЯНИМ МАТЕРІАЛАМ

Автор: **Петрова Леся Юрївна**, учениця 11 класу Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Храцевська Л.С.**, учитель хімії Сарненського районного ліцею «Лідер».

Науковий консультант: **Борсуков В.З.**, доктор хім. наук, професор Київського національного університету технології та дизайну.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття було досліджено розмірні ефекти для великої кількості наноструктур, у тому числі й кластерів та тонких плівок металів, зокрема срібла. Значний інтерес науковців до срібла зумовлений його унікальними властивостями, які роблять срібло незамінним матеріалом у таких галузях, як електротехніка, електроніка, медицина.

Мета роботи – дослідити та оцінити антибактеріальні та фунгіцидні властивості шкіряних матеріалів, модифікованих наночастинками солей срібла, для використання в різних сферах життєдіяльності людини.

Об'єктом дослідження є наночастинки срібла, їх антибактеріальна дія, а предметом – шкіряні матеріали, модифіковані наночастинками солей срібла, їх антибактеріальні та фунгіцидні властивості.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше досліджуються властивості матеріалів зі шкіри, модифікованих наночастинками срібла, які добуваються хімічними методами.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовано теоретичні основи нанотехнологій і розкрито властивості шкіряних матеріалів, модифікованих наночастинками срібла.

Висновки:

1. Прогрес у галузі нанотехнологій викликав певний суспільний резонанс; ставлення суспільства до нанотехнологій вивчалось ВЦВГД та європейською службою «Євробарометр».
2. Фундаментальними завданнями залишаються встановлення їх електронної структури, характеру взаємодії з середовищем, вивчення стану поверхні та її впливу на стійкість наночастинки, здатності робити каталітичну дію на протікання різноманітних хімічних реакцій.
3. Антибактеріальна дія срібла визначається біологічною активністю іонів срібла, що утворюються під час дисоціації його солей у воді або іншому полярному розчиннику.
4. Здатність знищувати бактерії спостерігається за концентрації іонів срібла в розчині тільки вище 150 мгк/л. Ця концентрація втричі більша за концентрацію, не шкідливу для людини.
5. Розчинність металічного срібла у воді дуже мала, а іони срібла з'являються під час розчинення срібла або його солей.
6. Щоб із колоїдного розчину наночастинок срібла отримати концентрацію іонів, що знищують бактерії, потрібно, щоб у воді розчинився приблизно 1% наносрібла.
7. Антибактеріальні та фунгіцидні властивості матеріалів значно зростають за обробки розчинів срібла або його солей.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК

СЕКЦІЯ «ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРОЕКОСИСТЕМИ ПІД ВПЛИВОМ БІОПРЕПАРАТІВ

Автор: **Герасимчук Максим Вадимович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Колесник Т.М.**, канд. с/г наук, керівник гуртка РМАНУМ;
Данилюк Р.Е., учитель хімії Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Мета досліджень – оцінка біопрепаратів як засобів підвищення ефективності функціонування агро-екосистеми на дерново-підзолистих ґрунтах.

Підвищення ефективності функціонування агроекосистем за умов використання соломи в якості органічного добрива та біопрепаратів на основі ефективних мікроорганізмів є одним із найбільш дешевих і ефективних методів адаптивного землеробства. Тому оцінка екологічних ефектів від застосування вказаних методів є досить актуальною.

Об'єктом досліджень є процеси функціонування агроекосистеми на дерново-підзолистих ґрунтах, які піддаються впливу органічних добрив та біопрепаратів.

Предметом досліджень є солома як добриво, сучасні мікробіологічні препарати, способи їх застосування та відповідні ефекти застосування в агроекосистемі.

Уперше обґрунтовано доцільність використання соломи зернових саме як органічного добрива на території Рівненської області, оцінено зміни ефективності функціонування агроекосистеми на дерново-підзолистих ґрунтах під час застосування соломи як органічного добрива в комплексі з мінеральними добривами та біопрепаратами АГАТ-25К, Байкал ЕМ-1, Філазоніт МЦ, Діазофіт. Подальшого розвитку набули дослідження впливу біопрепаратів на продуктивність агроекосистеми, розкриття питань дослідження енергоефективності агроекосистем. У ході досліджень обґрунтовано, що найбільш ефективним напрямом утилізації надлишків соломи зернових культур є використання її як органічного добрива в комплексі з мінеральними добривами та обробкою ґрунту біопрепаратом Філазоніт МЦ.

ВИВЧЕННЯ СТУПЕНЯ АНТРОПІЗАЦІЇ ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТІВ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Легкий Василь Віталійович**, учень 11 класу Дубровицького НВК «Лицей-школа».

Науковий керівник: **Пінчук Н.М.**, учитель біології Дубровицького НВК «Лицей-школа».

Оцінка масштабів та глибини антропогенної трансформації ландшафтів дає змогу визначити пріоритетні заходи з охорони, підтримки та відтворення їх екологічної стійкості.

Мета дослідження – інтегральна оцінка антропогенної трансформації ландшафтних систем Дубровицького району для обґрунтування рекомендацій щодо оптимізації довкілля в межах реалізації концепції сталого розвитку України. Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- за допомогою архівних, фондових, літературних матеріалів і польових досліджень проаналізувати інтенсивність і динаміку різних видів антропогенних навантажень на ландшафтні системи;
- дати оцінку процесам антропоізації ландшафтних систем;
- визначити типи антропогенних ландшафтів;
- оцінити ступінь антропогенної трансформації ландшафтних систем;
- класифікувати ландшафтні системи щодо гостроти екологічної ситуації залежно від інтенсивності антропогенної трансформації;
- обґрунтувати рекомендації для зменшення антропогенного навантаження в межах територій із різною гостротою екологічної ситуації для розробки і впровадження регіональної екологічної політики.

Об'єктом дослідження є ландшафтні системи Дубровичини.

Предмет дослідження – кількісні та якісні показники антропогенної трансформації ландшафтних систем, які характеризують їх зміни у просторі й часі.

Результати роботи можуть запроваджуватися у створенні системи регіонального моніторингу, ефективного управління функціонування ландшафтів, пріоритетних напрямів розвитку господарських структур. Інтегральна оцінка антропогенної трансформації ландшафтів здійснюється для обґрунтування рекомендацій щодо оптимізації їх формування в межах реалізації сталого розвитку України.

ВИКОРИСТАННЯ ІНСЕКТИЦИДНИХ РОСЛИН У БОРОТБІ З КОЛОРАДСЬКИМ ЖУКОМ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ РОСЛИН БАКЛАЖАНІВ ВІД ШКІДЛИВОГО ВПЛИВУ ПЕСТИЦИДІВ

Автор: **Дядюк Катерина Богданівна**, учениця 11 класу Гощанської районної гімназії.

Науковий керівник: **Сизкова З.Ф.**, учитель біології Гощанської районної гімназії.

Сьогодні у світовій сільськогосподарській практиці проблема колорадського жука залишається злободенною. Зазвичай у господарствах для боротьби з цією комахою застосовують хімічні препарати, неконтрольоване використання яких значно погіршило і без того складну екологічну ситуацію в Україні. Як альтернативу хімічному методу на присадибних ділянках для захисту пасльонових культур можна рекомендувати використання відварів та настоїв, виготовлених на основі інсектицидних рослин. Одними з таких є чорнобривці, горіх, полин. Вони не лише відлякують шкідників різким неприємним запахом і таким чином сприяють збереженню врожайності культури, а й знезаражують і покращують склад ґрунту. Тому актуальність роботи полягає не лише у захисті насаджень баклажанів від колорадського жука, але й можливості збереження врожаю цих рослин.

У роботі експериментально доведено, що обприскування рослин зазначеної культури відварами чорнобривців, полину та волоського горіха значно знижує чисельність шкідника, що дає можливість не лише отримати більший урожай, але й зберегти власне здоров'я. Крім того, такий метод боротьби зі шкідниками є економічно вигідним, оскільки не вимагає великих затрат.

Порівняння між собою даних із трьох дослідних ділянок дає підстави стверджувати, що найкращий захист проти шкідника забезпечили відвар на основі волоського горіха та чорнобривців, менший захист – за обробки відваром полину.

Використання народних препаратів у боротьбі з колорадським жуком на рослинах баклажанів є доцільним та економічно ефективним. Обробляючи цю культуру цими відварами, ми не лише зменшуємо чисельність шкідника, але таким чином зберігаємо власне здоров'я.

ВПЛИВ РАДІОАКТИВНО ТА ХІМІЧНО ЗАБРУДНЕНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Мельник Іван Миколайович**, учень 10 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Тітечко С.Є.**, учитель географії та біології Сарненської гімназії.

На початку XXI століття гуманістичні тенденції стали домінуючими у різних сферах діяльності людства. Усе більшу увагу громадськості, спеціалістів різних профілів та вчених привертає проблема здоров'я населення у зв'язку з погіршенням стану довкілля та його негативним впливом. Малі дози радіації та їх дія на здоров'я нинішнього і наступних поколінь українців залишається найактуальнішою проблемою. Основним забруднювачем Сарненщини є довготривалі за розпадом радіонукліди стронцій-137 і цезій-90. Опромінення жителів району цими радіонуклідами буде накопичуватися протягом цілого життя і матиме негативний вплив на здоров'я населення. Цим пояснена увага до існуючої проблеми.

Мета дослідження – з'ясувати ступінь впливу радіоактивно забруднених продуктів харчування і ґрунтів та вивчити їх вплив на здоров'я населення Сарненського району.

Предмет дослідження – локальні показники радіаційного забруднення продуктів харчування, ґрунтів, причини погіршення стану здоров'я населення Сарненського району.

Об'єкт дослідження – стан здоров'я населення і фактори радіаційного забруднення території.

Стан здоров'я населення в розглянутому нами районі є типовим для регіону Полісся, формується на фоні забрудненої радіонуклідами території чорнобильською катастрофою і залежить від впливу і сукупної дії найрізноманітніших чинників. Основними забруднювачами ґрунтів є радіонукліди, які потрапили туди після аварії на ЧАЕС. Донині вони є активними і формують підвищений радіаційний фон та стимулюють захворювання нервової системи, рак, анемію, важкі отруєння. Значна частина радіонуклідів надходить в організм людей із продуктами харчування. Основою харчування населення є продукція тваринництва. За результатами наших досліджень і Сарненської дослідної станції встановлено: з молоком і м'ясом надходить в організм понад 80% радіонуклідів, які формують внутрішнє опромінення. Нами з'ясовано, що у 20,85 % проб молока було перевищення радіаційного забруднення понад ГДР. Максимальне забруднення молока становило 335,6 Бк/л і виявлено в селі Пугач. Для зменшення радіаційного забруднення молока і зменшення дозових навантажень на населення за його споживання необхідно збільшити площі окультурених сінокосів та пасовищ, що використовуються населенням району; ширше проводити перезалуження і вапнування ґрунтів. Не допускати випасу худоби і заготівлю сіна в лісових масивах і на болотах із високою щільністю забруднення ґрунту.

Забрудненість картоплі радіонуклідами знаходиться в межах допустимих рівнів.

Отже, для попередження значних доз опромінення населення потрібно систематично проводити радіологічно-діагностичне обстеження жителів найбільш несприятливих в екологічному сенсі населених пунктів району. Через засоби масової інформації необхідно постійно інформувати населення про радіоекологічний стан навколишнього середовища цезієм-137.

ЕКОЛОГІЧНІ ЕФЕКТИ ЗБАЛАНСОВАНИХ МЕТОДІВ УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ МІСТА РІВНОГО

Автор: **Якимчук Антон Володимирович**, учень 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Наукові керівники: **Колесник Т.М.**, канд. с/г наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Якимчук Н.В.**, учитель хімії Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Проведення всебічної оцінки існуючої в м. Рівне системи поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) та управління нею, застосування системного підходу до санітарно та екологічно безпечного розв'язання питань збору, транспортування, утилізації та видалення відходів є необхідними передумовами вирішення проблеми ТПВ, що набула для міста надзвичайної гостроти і актуальності.

Мета досліджень – оцінка екологічних ефектів від упровадження роздільного збору твердих побутових відходів із подальшим сортуванням, вилученням корисних компонентів, використанням новітніх технологій переробки та утилізації.

Об'єктом досліджень є система поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) у місті Рівне.

Предметом досліджень є методи управління системою поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) в місті Рівне: збору, транспортування, утилізації, видалення відходів із подальшим використанням як вторинної сировини та переробкою.

У науково-дослідницькій роботі вперше оцінено ефекти економії ресурсів та розраховано економічні показники від запропонованого нового підходу роздільного збору та переробки ТПВ м. Рівне; подальшого розвитку набули дослідження найбільш ефективної екологічної політики утилізації ТПВ у країнах світу; збалансована система утилізації ТПВ для м. Рівне, здатна забезпечити річний дохід на рівні 41791,884 тис. грн/рік.

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН ТА ТВАРИН БОТАНІЧНОЇ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ «УРОЧИЩЕ ОСТРОЖЧИН»

Автор: **Лавренюк Ольга Василівна**, учениця 10 класу НВК «Оженинська ЗОШ I-III ступенів (ліцей) – ДНЗ» ім.Т.Г. Шевченка Острозького району.

Наукові керівники: **Головко О.В.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Анапчук Н.В.**, учитель біології НВК «Оженинська ЗОШ I-III ступенів (ліцей) – ДНЗ» ім.Т.Г. Шевченка Острозького району.

Зростаючий вплив людини на навколишнє середовище призводить до скорочення чисельності видів та зникнення екосистем. Тому актуальним є дослідження біорізноманіття, оцінка сучасного стану флори та фауни, створення нових природоохоронних територій та розробка заходів зі збереження існуючих.

Мета: розробити природоохоронні заходи зі збереження рідкісних видів рослин та тварин ботанічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Урочище Острожчин».

У результаті виконання роботи ми отримали наступні результати:

1. Вивчено фізико-географічні умови регіону досліджень.
2. Досліджено біорізноманіття та еколого-ценотичні умови ботанічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Урочище Острожчин», у результаті чого виявлено, що на території пам'ятки поширена асоціація грабово-дубових лісів різнотравних, флора дослідженого заповідного об'єкта охоплює 68 видів рослин.
3. Виділено раритетні види флори та фауни заповідного об'єкта та оцінено їх сучасний стан. Так, серед флори є види, занесені до Червоної книги України: гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis*, коручка чемерниковидна *Euphrasia helleborine*, любка дволиста *Platanthera bifolia*, підсніжник білосніжний *Galanthus nivalis*. У ході дослідження виявлено та описано гніздо лелеки чорного *Ciconia nigra*. Стан збереження раритетних видів оцінюється як задовільний.
4. Вивчено положення про пам'ятку природи загальнодержавного значення «Урочище Острожчин» та проаналізовано дотримання природоохоронного режиму з визначенням потенційних загроз біорізноманіттю урочища.
5. Розроблено заходи з охорони рідкісних та зникаючих видів дослідженого об'єкта природно-заповідного фонду України, що передбачають заходи з ведення лісового господарства на території пам'ятки та прилеглих лісових масивів та дотримання режиму заповідного об'єкту землекористувачем – Хорівським лісництвом ДП «Острозьке лісове господарство»; заходи з моніторингу стану раритетних видів та наукові дослідження; еколого-інформаційні заходи та акції.

БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ РОСЛИН ТА ІНТРОДУЦЕНТІВ В ОЗЕЛЕНЕННІ СКВЕРІВ ТА ПАРКІВ М. БЕРЕЗНЕ

Автор: **Кожарко Анастасія Василівна**, учениця 11 класу Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей – ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Голотюк В.В.**, учитель біології Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей – ЗОШ I-II ступенів».

Останнім часом масштаби забруднення атмосфери настільки великі, що вона не в змозі нейтралізувати шкідливий вплив господарської діяльності людини. У зв'язку з цим виникає гостра необхідність вирішення питання оздоровлення міського середовища. Важливим моментом у цьому є формування в сучасному місті стабільного рослинного покриву, який охоплює деревну рослинність скверів та парків.

Метою дослідження є встановити та проаналізувати видовий склад, структури та просторові особливості дендрофлори м. Березне; визначити перспективи для їхнього оптимального використання; вивчити стан зеленої зони міста, визначивши її проблеми і недоліки; окреслити значення зелених насаджень інтродуцентів.

Об'єкт досліджень: сквери та парки м. Березне.

У результаті дослідження було встановлено:

1. Видовий склад деревних порід скверів і парків м. Березне складається з модрина японської, модрина сибірської, модрина європейської, сосни могильної, сосни кедрової, сосни чорної, сосни звичайної, сосни Веймутова, ялиці сахалінської, ялини сибірської, ялини колючої, граба звичайного, бука лісового, клена-явора, клена татарського, клена гостролистого, дуба звичайного, дуба північного, дуба скельного, дуба червоного, липи дрібнолистої, липи широколистої, ялівцю козацького, тиса ягідного, туї західної, туї східної, кипариса Лавсона, магнолії кобус, гінкго дволопатевого, акації білої.
2. В озелененні парків і скверів домінують: ялина звичайна, клен гостролистий, сосна звичайна, туя західна, ялівець козацький, дуб звичайний, акація біла.
3. Кожний вид має свої відмінності, які надають їм певної виразності і суттєво впливають на їх зовнішній вигляд. Вони вирізняються своєю архітектонікою крони, формою, будовою листя і суцвіть.
4. Досить багато інтродукованих видів є декоративними екзотами. Одними з них є: магнолія, катальпа, гінкго дволопате. Успішність інтродукції деревних рослин визначається багатьма показниками, серед яких важливе місце посідають декоративні та господарсько-біологічні особливості, ступінь вияву яких істотно залежить від функціонального стану рослин під час вегетації.
5. Рослини утворюють леткі біологічні активні речовини – фітонциди, які вбивають мікроорганізми. Тож у парках повітря містить у 200 разів менше хвороботворних мікроорганізмів, ніж на вулицях міста. Активними джерелами

фітонцидів є біла акація, береза, верба, дуб зимовий і червоний, ялина, тополя та інші.

Таким чином, збагачення видової різноманітності зелених насаджень м. Березне є актуальною проблемою, оскільки нові види повинні сприяти санації урбанізованого середовища та бути стійкими до зростання в напружених умовах міста.

СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЯ»

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ТА ЖИВЛЕННЯ СОВИ ВУХАТОЇ (*ASIO OTUS*) НА ТЕРИТОРІЇ СЕЛА КУСТИН РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Кук Надія Михайлівна**, учениця 11 класу Кустинського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Рівненського району.

Наукові керівники: **Журавчак Р.О.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Фесенко С.П.**, учитель екології Кустинського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ».

Роль птахів у житті й господарській діяльності людини визначається перш за все через їхні кормові, або трофічні, зв'язки.

Вухата сова – яскраво виражений міофаг: на всьому просторі ареалу дрібні мишоподібні гризуни складають 80-99% її раціону. Визначення залишків тварин у pelletках сов складає величезний інтерес для з'ясування особливостей їх живлення.

Аналіз спектра живлення сов є одним із методів екологічного моніторингу стану середовища – це дає можливість відстежувати видовий склад та динаміку чисельності мишоподібних гризунів, не завдаючи їм додаткового впливу з боку дослідника.

Предмет дослідження: сова вухата (*Asio otus*).

Об'єкт дослідження: річна чисельність та живлення сови вухатої на території села Кустин.

Результати дослідження:

1. Уперше досліджено чисельність, особливості живлення вухатої сови на території села Кустин.
2. Для днювання та зимівлі сова вухата обирає місця, які мають ряд ознак (зручний підліт та архітектура дерева, захищеність від хижаків та турбування, затишне місце та сприятливий мікроклімат, доступність кормових угідь). В умовах села Кустин таким ознакам відповідають стиглі туї, що зростають на подвір'ї місцевої школи.
3. Загалом кількість сов на місці днювання коливається від 0 до 11 особин, що має чітко виражену сезонну тенденцію, це пов'язано з біологією виду, зокрема кочівками та гніздовим періодом.
4. Основу харчового раціону сови вухатої в умовах с.Кустин становить нориця польова *Microtus arvalis* – 53,8%, субдомінантом є нориця північна *Microtus agrestis* – 23,8%. Близько 10% раціону сови вухатої становлять миша хатня *Mus musculus* та маленька *Microtus minutus*. Рідко трапляється мишак лісовий *Sylvaeus sylvaticus* – 4,5% раціону, в одиничних випадках – бурозубка звичайна *Sorex araneus*.
5. Pelletка сови вухатої за формою є циліндром з одним округлим і другим, як правило, загостреним кінцем, складається з шерсті, кісток, кігтів. Вага однієї сухої pelletки коливалася від 1,3 до 3,3 г і прямо залежить від кількості особин жертв (гризунів), які з'їла сова і з залишків яких була сформована ця pelletка. Середня вага сухої pelletки становить 2,09 г.

ВЕЛИЧИНА ФЛУКТУЮЧОЇ АСИМЕТРІЇ МОРФОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР ЗЕЛЕНИХ ЖАБ ЯК ІНДИКАТОРА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДНИХ ЕКОСИСТЕМ М. ЗДОЛБУНОВА

Автор: **Попов Владислав Олександрович**, учень 10 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Базан Т.О.**, учитель біології Здолбунівської гімназії.

Для визначення екологічного стану водойми Вісімка методом біоіндикації було обрано дві ділянки. Матеріалом дослідження слугували зразки виду амфібій гідроценозу – зелені жаби *Rana esculenta complex*.

Для аналізу використали вибірку з 20 свіжовилловлених зелених жаб *Rana esculenta complex* із кожної ділянки. Аналіз проводили на живому матеріалі, після чого тварин випускали у місце вилову. Стабільність розвитку як здатність організму до нормального розвитку є чутливим індикатором стану екосистеми і дозволяє оцінити величину антропогенного впливу.

Результати виконаних досліджень були згруповані за значеннями ознак симетрій зліва і справа за кожним із двох відборів зразків. На основі цих даних було розраховано середню частоту асиметричного вияву для 9 розрахункових ознак у 20 особин кожної дослідної ділянки.

На першій ділянці у 20% особин зелених жаб дорсальна медіальна смуга є зигзагоподібною, а на другій дослідній ділянці лише у 10% дорсальна медіальна смуга зигзагоподібна. Форма смуги у більшості особин пряма. Число асиметричних ознак коливається від 2 до 8.

Величина асиметрії вибірки 2013 року на першій ділянці склала 0,53, на другій – 0,54.

Найвищий показник флуктуючої асиметрії зелених жаб спостерігали на стегні у 16 особин (80%) та гомілці (80%). Найменший показник стосувався кількості плям на спині – 5-10%.

Показники якості стану довкілля становлять 2 бали, які відповідають середовищу з незначним відхиленням від норми.

Rana esculenta complex як структурна частина біогеоценозу є надійним біоіндикаційним тестом для моніторингових робіт. Розробка методу тестування ступеня забруднення середовища за допомогою «живих індикаторів» є найбільш надійним, точним і перспективним науковим напрямком. Живий об'єкт є найбільш інформативним показником сучасного стану навколишнього середовища й дає можливість прогнозувати подальший розвиток конкретного біогеоценозу і його населення.

БІОМОНІТОРИНГ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ МІСТА РІВНОГО

Автор: **Прищеп Наталія Вікторівна**, учениця 11 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Дякон О.О.**, учитель біології Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

На сьогодні оцінка якості природного середовища у світовій практиці здійснюється на основі екологічного моніторингу, найважливішою частиною якого є біологічний моніторинг.

Мета роботи – оцінити якість атмосферного повітря за результатами біомоніторингу.

Об'єкт дослідження – процес формування якості повітря міста Рівне.

Предмет дослідження – показники ліхеноіндикації та флуктуючої асиметрії, які характеризують якість атмосферного повітря.

У місті Рівне збір матеріалу, опис епіфітного лишайникового покриву проводиться в ході маршрутного обстеження. Дослідження проводили на 6 пробних майданчиках, які охоплювали центр міста та його околиці.

Аналіз якісного складу ліхенофлори міста Рівне показав, що на його території зростає 2 види епіфітних лишайників, а саме паргелія бородага (*Parmelia sulcata*) і ксанторія настінна (*Xanthoria parietina*), які характеризують антропогенно змінені місцезростання, притаманні для майданчика №4 (парк ім.Т.Г. Шевченка) і №5 («Єврейка», вул. Литовська) та №6 (парк «Хімік»).

Розрахункове проективне покриття оцінювалося за десятибальною шкалою. Визначено, що для форофітів майданчика №1 (парк по вул. Чорновола) проективне покриття коливається в межах 1,8-30,5%, середній показник становить 13,62%, для майданчика №2 (парк ім.Т.Г. Шевченка) – у межах 1,12-25,7%, середній показник 7,09.

Установлено, що показник індексу полеотолерантності (IP) коливається від 6,78, що відповідає середньому забрудненню (парк «Хімік») до 7,26, що відповідає сильному забрудненню (вул. Князя Володимира).

Інтегральний показник флуктуючої асиметрії берези повислої (*B.Pendula*) показав, що вплив забруднення є найбільш критичним по вул. Мельника та на території парку культури та відпочинку ім. Т.Г. Шевченка. Ці ділянки характеризуються вкрай несприятливими умовами, а рослини знаходяться в дуже пригніченому стані.

За одержаними результатами досліджень серед обраних точок біомоніторингу території поблизу ринку «Дикий», у центрі міста, поблизу ЗОШ № 2 та НВК № 12, належать до районів, що за рівнем забрудненості наближені до умовної норми.

Нами вперше здійснено оцінку сучасного атмосферного повітря міста з використанням методу флуктуючої асиметрії листків берези повислої та виявлено різні зони забруднення. Отримані результати можуть бути використані під час формування місцевого плану дій з охорони довкілля м. Рівне.

СИСТЕМА УДОБРЕННЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА МІКРОБІОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ҐРУНТУ

Автор: **Мосійчук Юрій Леонідович**, учень 10 класу Новоукраїнської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району, вихованець Млинівського районного будинку творчості школярів.

Науковий керівник: **Прядунець В.А.**, учитель біології Новоукраїнської ЗОШ I-III ступенів Млинівського району.

Антропогенне навантаження негативно впливає на властивості ґрунтів, погіршуючи їх агрохімічні та біологічні показники. Особливого значення набувають дослідження застосування різних систем для керування співвідношенням й інтенсифікацією процесів мінералізації та гумініфікації, за яких інтенсивно розвивається ґрунтова мікрофлора.

Мета роботи: оцінка впливу різних систем удобрення на чисельність основних еколого-трофічних груп мікроорганізмів та обґрунтування мікробіологічних індикаторів стабілізації агроєкосистеми.

Об'єкт дослідження: процеси трансформації мікробіологічного стану чорнозему опідзоленого легкосуглинкового під впливом систем удобрення.

Предмет дослідження: показник урожайності, гідротермічні умови, показники мікробіологічного стану ґрунту.

Уперше проведено аналіз кореляційних зв'язків між показниками врожайності пшениці озимої, гідротермічними умовами та показниками мікробіологічного стану чорнозему опідзоленого легкосуглинкового за різних систем удобрення. Подальшого роз-

витуку набуло висвітлення проблем управління продуктивністю агроєкосистем під впливом систем удобрення.

У ході реалізації проекту доведено доцільність використання орґано-мінеральної системи удобрення під час вирощування пшениці озимої на чорноземі опідзоленому легкосуглинковому та обґрунтовано показник каталазної активності ґрунту як мікробіологічний індикатор стабілізації агроєкосистеми. Отримані експериментальні дані дають можливість розробити практичні заходи щодо екологічно безпечного використання ґрунтів та розробити нові методики оцінки екостабілізуючого впливу систем удобрення на основі мікробіологічного індикатора стабілізації агроєкосистеми.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАПЛАВНИХ ЛУК МАЛИХ РІЧОК РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ВПЛИВОМ СІНАНТРОПНИХ ВИДІВ (НА ПРИКЛАДІ РІЧОК КОРЧИК, СТАВИ ТА СТУБЕЛКА)

Автор: Шевченко Лілія Володимирівна, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів №22, вихованка Екологічного центру Рівненського міського Па-лацу дітей та молоді.

Науковий керівник: Куроченко І.І., керівник Екологічного центру Рівненського міського ПДМ.

Синантропізація є одним із найбільш чітко виражених наслідків впливу людського фактора на природну флору взагалі та на регіональну зокрема. Унаслідок синантропізації відбувається поступова деаборигенізація місцевої флори й утрата нею своїх специфічних особливостей, що призводить до трансформації природних екоотопів. За оцінками фахівців, майже всі природні поліські заплавні луки знаходяться в дигресивному стані внаслідок довготривалого, незбалансованого господарювання. Тому дослідження трансформації рослинності заплавних лук є актуальним завданням. Для оцінки рівня синантропізації рослинності заплавних лук малих річок було взято матеріали власних польових досліджень.

Мета досліджень полягала в з'ясуванні рівня синантропізації рослинності заплавних лук малих річок Корчик, Стави та Стубелка.

У результаті проведених досліджень на заплавних луках річок встановлено зростання 120 видів вищих судинних рослин, що належать до 35 родин, із яких 54 види, або 45 %, є синантропними. У систематичній структурі синантропної рослинності на всіх ділянках переважають види родин Роасеае та Астерасеае. На заплавних луках усіх ділянок у видовому складі синантропної рослинності переважає апофітна фракція, а з адвентивних видів переважають археофіти; в ареалогічній структурі переважають види з широким ареалом; усі види поширюються природним способом, із них вісім – виявляють здатність до антропохорного способу. Досліджувані ділянки за рівнем синантропізації відносяться до середньосинантропізованих біотопів, що свідчить про достатню трансформованість рослинності лук та значний антропогенний тиск.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ВИХЛОПНИХ ГАЗІВ АВТОМОБІЛІВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Автор: Будник Маргарита Володимирівна, учениця 11 класу Полицької ЗОШ I-III ступенів, вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Бабік Н.С., учитель хімії, керівник гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Проблема забруднення навколишнього середовища дуже актуальна в наш час. Природне середовище піддається антропогенному впливу, у результаті чого забруднюються повітря, ґрунт, вода. Це призводить до погіршення здоров'я людини.

Одним з основних джерел забруднення є автотранспорт, адже до складу вихлопних газів уходять чадний газ, оксиди азоту та сірки, вуглеводні сполуки, сполуки важких металів – речовини, надзвичайно токсичні для живих організмів. Ці речовини потрапляють в організми рослин, тварин і людини. Рослини і гриби, що ростуть у придорожній зоні, накопичують важкі метали, засвоюючи їх переважно з ґрунту. Рослини уздовж доріг стають їжею для тварин, у результаті чого свинець накопичується в організмі тварин, викликаючи патологічні зміни. Багато людей збирають гриби та ягоди вздовж доріг. Тому й було вирішено провести дослідження, як завантаженість вулиць автотранспортом впливає на забрудненість повітря, води, ґрунтів нашої місцевості.

Щоб з'ясувати екологічний стан у селі Полиці, нами обрано найбільш прийнятну методику. Отримані в результаті дослідження матеріали можна використовувати для оцінки екологічного стану навколишнього середовища іншої місцевості та розробки рекомендацій для жителів про вибір місць збору грибів, ягід, лікарських рослин.

Пропозиції щодо збереження чистоти повітря:

- висаджувати вздовж автошляхів рослини, стійкі до забруднення довкілля;
- проводити пошуки і переходи на інші види палива, пов'язані зі зменшенням забруднення навколишнього середовища;
- активізувати еколого-просвітницьку роботу серед населення.

ПОТОЙБІЧНЕ ЖИТТЯ БАТАРЕЙКИ

Автор: **Чала Анастасія Олександрівна**, учениця 11 класу Зорянського НВК «Школа-гімназія» Рівненського району.

Науковий керівник: **Місько Н.В.**, учитель біології Зорянського НВК «Школа-гімназія».

Сьогодні важко собі уявити життя людей без використання елементів живлення (батарейок та акумуляторів). Однак найважливішу проблему становить утилізація відпрацьованих батарейок.

Метою роботи є дослідити та проаналізувати токсичність елементів живлення і сформулювати відповідальне ставлення користувачів до використання та утилізації відпрацьованих елементів живлення.

Об'єкт дослідження – хімічні джерела струму.

Предмет дослідження – вплив використаних батарейок на навколишнє середовище та їх утилізація.

Установлено:

- основними компонентами небезпечних відходів у побуті є батарейки і розряджені акумулятори, які містять ртуть або є забрудненими ртуттю;
- найвищий уміст токсичних речовин, який перевищує гранично допустимі норми, визначено в зразках відпрацьованої батарейки типу «D»;
- дослідження величини фітотоксичного ефекту ґрунту методом ростового тесту цибулі ріпчастої показало, що з накопиченням кількості токсичних речовин середні показники надземної та підземної частин проростків тест-культури поступово знижуються;
- коефіцієнт розвитку *Eloдея canadensis* у нормальних умовах має найвищий показник, тоді як у зразку з батарейкою типу «D» – найнижчий. Це свідчить про зв'язок коефіцієнта розвитку *Eloдея canadensis* із зовнішніми умовами.

Визначено, що несприятливими умовами для існування *Eloдея Canadensis* є вода, у якій кардинально змінюється середовище під дією елементів живлення.

МОНІТОРИНГ ЗАХВОРЮВАНЬ, СПРИЧИНЕНИХ КЛІЩАМИ, СЕРЕД ТВАРИН М. РІВНЕ

Автор: **Бачманюк Юлія Михайлівна**, учениця 11 класу Клеванського НВК «Школа-ліцей» Рівненського району.

Науковий керівник: **Коваленко Н.В.**, учитель біології Клеванського НВК «Школа-ліцей».

Укуси кліщів для кішок і собак можуть стати смертельними. Найстрашніше – не виявити паразита вчасно, адже ймовірність смертності за відсутності лікування становить 98%. Крім того, кліщі, принесені тваринами в домівки, можуть бути небезпечними для людини. Іксодовий кліщовий бореліоз, короста і демодекоз тварин є досить поширеними на території Рівненської області.

Мета роботи: провести дослідження уражень кліщовими бореліозами тварин Рівненщини за 2011-2014 рр.

Об'єкт дослідження: епідемічний процес іксодових кліщових бореліозів, коростяного кліща (*Acarus scabiei*), вияви демодекозу в тварин.

Актуальність роботи полягає в тому, що незважаючи на те, що цивілізація у великих містах досягла високого рівня і людина має всі необхідні умови для утримання домівки в чистоті, усе ж такі хвороби, як короста, бореліози і демодекози тварин не дають спокою людині й сьогодні. Таким чином, знання основних заходів профілактики захистять багато тварин і людей від хвороб, тим паче, що будь-яке захворювання легше попередити, ніж лікувати.

Завдання дослідження:

- дослідити захворювання, спричинені кліщами, у Рівненській області;
- проаналізувати клініко-епідеміологічні особливості кліщового бореліозу на Рівненщині, підходи до серологічної діагностики;
- оцінити результати досліджень на демодекоз.

Місто Рівне є одним із осередків підвищеної захворюваності на кліщовий бореліоз і демодекоз у собак. Урбанізація і зміна клімату, збільшення кількості бродячих тварин є основними чинниками зростання цих захворювань. Вияв найбільшого ураження демодекозом характерний для собак віком від 6 місяців і до 1 року, при цьому довгошерсті тварини більше вразливі до зараження кліщами. За період досліджень найбільшу кількість собак та кішок як із зараженою, так і незараженою, патологією було виявлено у 2012 р., чому сприяли кліматичні характеристики року.

Велике значення у лікуванні хвороб, які переносять кліщі, є їх профілактика. Це догляд за тваринами, використання інсектицидних препаратів, також заходи безпеки під час походів у ліс та прогулянок. У роботі запропоновано заходи профілактики, які можуть захистити багатьох людей і тварин від зараження кліщем.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД МЕТОДОМ ФІТОІНДИКАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ Р. КУСТИНКА РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ)

Автор: **Іващук Антон Іванович**, учень 9 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Куроченко І.І.**, керівник Екологічного центру Рівненського міського ПДМ.

Дослідження малих річок та їх долин, з'ясування причин, які ведуть до погіршення їх стану, допомагають фахівцям у пошуку шляхів збереження й оздоровлення річок. Для оцінки екологічного стану малих річок використовують метод фітоіндикації. Саме рослини віддзеркалюють усі зміни стану водного середовища, одночасно реагуючи на комплекс різноманітних чинників і забруднювачів. У червні 2014 року було проведено експедиції з дослідження р. Кустинка на ділянці с. Малий Житин – с. Сергіївка Рівненського району.

Мета досліджень полягала в оцінці якості поверхневих вод р. Кустинка методом фітоіндикації.

На основі якісного та кількісного складу водних та прибережно-водних рослин-індикаторів було визначено умови середовища річки, її трофічний статус, характер забруднення, клас якості води на чотирьох ділянках досліджень. У ході досліджень виявлено 22 види водних та 32 види прибережно-водних рослин р. Кустинка, серед яких до рослин-індикаторів якості води річки належить 24 види. Річка характеризується реофільними умовами середовища; за трофічним статусом належить до мезо-евтрофних водойм та характеризується середнім рівнем первинної продукції й помірним умістом елементів живлення; річка характеризується наявністю органічного забруднення та забруднення важкими металами, існує незначне підвищення кислотності води. Якість води р. Кустинка відноситься до II класу та характеризується збільшенням кількості біогенних елементів у річці, незначним погіршенням кисневого режиму. Погіршення якості води, ймовірно, спричинене розвитком сільських агломерацій. Результати досліджень можуть бути використані для розробки компенсаційних заходів щодо зниження антропогенного тиску та покращення якості води річки.

СЕКЦІЯ «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

ХОРОЛОГІЯ ТА ОЦІНКА ЖИТТЄВОГО СТАНУ ВІКОВИХ ДУБІВ (QUERCUS ROBUR L.) У СКЛАДІ ЛІСОВИХ ПРИРОДНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Лук'янова Вікторія Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 13, вихованка Екологічного центру Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Куроченко І.І.**, керівник Екологічного центру Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Площа дубових лісів зменшується у загальноєвропейському масштабі. Останні дослідження показують, що дуб є лісовою породою, яка чи не найбільше постраждала внаслідок діяльності людини. Тому заходи в напрямку дослідження дубових насаджень є актуальним науковим напрямком. Протягом 2010-2014 років було проведено ряд експедицій із дослідження вікових дубів у межах Рівненської області.

Мета досліджень: з'ясувати місцезнаходження, умови зростання вікових дубів на території Рівненської області, дати оцінку їх життєвого стану та запропонувати заходи їх охорони.

Під час досліджень виявлено 696 вікових дерев виду дуб звичайний (*Quercus robur L.*). Віковий склад дубів: віком 150-300 років – 637 дерев; віком понад 300 років – 47 дерев; віком понад 400 років – 8 дерев; віком понад 500 років – 4 дерева. Кількість вікових дубів, що зростають на ділянках досліджень, становить 1-38 дерев, винятком є ділянки на території заповідного лісового урочища «Дуби» біля смт Оржів та с. Сергіївка, де їх кількість становить 191, 141 та 116 дерев відповідно. Типи лісорослинних умов ділянок досліджень – вологі й свіжі сугруди та груди, на окремих ділянках свіжі сугруди та субори. Фізичний стан досліджуваних вікових дубів можна охарактеризувати в межах від «відмінного» до «поганого». Найбільший вплив на загальний стан вікових дубів мають: активна рекреація, порушення охоронного режиму територій. Отримані результати доповнюють існуючі дані про хорологію вікових дубів у складі природних насаджень на території Рівненської області. Життєвий стан вікових дубів потребує організації моніторингу за кожним віковим деревом, індивідуальних заходів задля їх охорони та збереження.

АФІЛОФОРОЇДНІ ГРИБИ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ (НА ПРИКЛАДІ ДУБОВО-ГРАБОВИХ ЛІСІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Автор: **Стельмах Назарій Олегович**, учень 10 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихovanець Екологічного центру Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Рискова В.Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти Рівненського міського ПДМ.

Дубово-грабові ліси є одними з найскладніших та найцінніших природних рослинних угруповань Рівненської області. Важливим компонентом лісових екосистем виступають афілофороїдні гриби, які виконують функції основного редуценту деревного відпаду та забезпечують кругообіг речовин в екосистемі. Цілеспрямоване вивчення цієї групи грибів на території Рівненської області проводилося лише в межах Рівненського державного заповідника. Інвентаризація видового складу мікофлори афілофороїдних грибів Рівненської області та її всебічний аналіз є актуальним завданням і становить значний науковий та практичний інтерес.

Упродовж 2012-2014 рр. було проведено дослідження на територіях лісових масивів поблизу сіл Решуцьк-Ходоси та с. Кадище Рівненського району, сіл Мости-Буща Здолбунівського району Рівненської області.

Мета досліджень полягала в з'ясуванні видового складу та особливостей афілофороїдних грибів дубового-грабових лісів Рівненської області.

Під час досліджень отримано сучасні дані про видовий склад афілофороїдних грибів, представлений 36 видами, які відносяться до 16 родин, 20 родів. Провідне місце посідають родини Polyporaceae (12 видів) та Thelephoraceae (7 видів) та роди Stereum sp., Phellodon sp., Daedaleopsis sp., Trametes sp. Більшість видів грибів зростають на мертвій деревині дуба, граба, берези, ліщини та дикорослої черешні. За формою плодового тіла переважають шапкові, за типом живлення – власне сапрофіти та сапрофіти-паразити. Антропогенними факторами, що впливають на якісний та кількісний склад афілофороїдних грибів, є вилучення мертвої деревини через збір хмизу та санітарну рубку дерев.

ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОГО ЛІСІВНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ДУБОВОГО ПРАЛІСУ ЦУМАНСЬКОЇ ПУЩІ

Автор: **Бойко Віталій Ігорович**, учень 11 класу Деражненської ЗОШ І-ІІІ ступенів Костопільського району.

Науковий керівник: **Орловська Н.А.**, учитель біології Деражненської ЗОШ І-ІІІ ступенів Костопільського району.

Охорона та раціональне використання лісу – одне з важливих лісівничо-екологічних питань сьогодення. Особливої уваги потребують рідкісні лісові угруповання, до яких в Україні справедливо буде віднести вікові діброви, зокрема й ті, що фрагментарно залишилися від цілісного в минулому масиву так званої Цуманської Пущі. Дубові ліси з дуба звичайного (*Quercus robur* L.) є тут одними з найпродуктивніших у Східній Європі. Тому актуальним є збереження генофонду дубових лісів Волинського Полісся, зокрема Цуманської Пущі, для потреб лісорозведення та селекції й з метою використання його спадкових ознак для підвищення продуктивності новоутворюваних лісових культур.

Об'єкт дослідження – ліси Волинського Полісся.

Предмет дослідження – лісівничо-екологічний стан дубових пралісів у межах Цуманської Пущі.

Мета роботи полягає у вивченні сучасного стану вікових дубових формацій дуба звичайного, зокрема субформації чистих дубових лісів (*Querceta roboris*) та субформації дуба з грабом (*Carpineto-Querceta roboris*).

У результаті проведених досліджень встановлено:

- за лісистістю (16%) Україна належить до малолісних країн;
- піддослідне насадження є шестиярусним, де виявлено й ідентифіковано 22 види деревних рослин; едифікаторами (переважаючими) є дуб та граб звичайний;
- за походженням це насіннєвий, природний деревостан, що зростає в лісорослинних умовах – С₂ (ГСД) – свіжа грабово-соснова судіброва (багатий підтип);
- за формою насадження двоярусне, у першому ярусі дуб звичайний пізньої форми, у другому ярусі, здебільшого у підліску, – граб звичайний (за складом – перший ярус 10 Дз, другий – 10 Гз); підлісок із кущів відсутній;
- вік головної породи – 175 років; число дерев дуба нині – 121 шт./га; середня висота дерев дуба – 31 м; середній діаметр – 56 см; бонітет – 1; повнота відносна – 0,8; запас стовбурної деревини в корі – 414 м³/га; загальна продуктивність деревостану – 708 м³/га.

ОСОБЛИВОСТІ СІНАНТРОПІЗАЦІЇ ДУБОВО-ГРАБОВИХ ЛІСІВ НА ПРИКЛАДІ БОТАНІЧНОГО ЗАКАЗНИКА «ВИШНЕВА ГОРА» ТА ЗАПОВІДНОГО ЛІСОВОГО УРОЩИЩА «ДУБИ» РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Пашкевич Анна Вікторівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованка Екологічного центру Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Наукові керівники: **Рискова В.Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти Рівненського міського ПДМ; **ПашкоГ.І.**, учитель біології Рівненської гуманітарної гімназії.

Ліси займають перше місце серед природних рослинних угруповань Рівненської області та відіграють провідну роль у природно-територіальному комплексі. Діяльність людини повною мірою торкається лісів. Важливою ознакою антропогенної трансформації лісів є синантропізація. Вивчення особливостей синантропізації дає можливість з'ясувати причини негативних змін, прогнозувати їх можливі наслідки та розробляти компенсаційні, відновлювальні заходи щодо реалізації раціонального управління лісовими ресурсами.

Дослідження лісових рослинних угруповань проводилися в період із квітня по липень 2014 року.

Мета роботи: визначити особливості та рівень синантропізації лісових рослинних угруповань дубово-грабових лісів ботанічного заказника «Вишнева гора» та заповідного лісового урочища «Дуби» Рівненського району Рівненської області.

У ході досліджень було встановлено наступне: спонтанна синантропна флора лісового масиву заказника «Вишнева гора» налічує 15 видів, що відносяться до 11 родин, синантропна флора заповідного лісового урочища «Дуби» налічує 13 видів, що належать до 10 родин; біоекологічні особливості синантропних видів у цілому відповідають умовам зростання рослинних угруповань зональних широколистяних лісів; синантропна флора досліджуваних лісових масивів характеризується переважаанням апофітних рослин, що вказує на достатню екологічну стійкість та цілісність рослинних угруповань; рослинні угруповання характеризуються середнім рівнем синантропізації, рівень синантропізації досліджуваних лісових рослинних угруповань корелюється з відповідними показниками для широколистяних листопадних лісів Шацького національного парку та Роменсько-Полтавського геоботанічного округу.

АГРОТЕХНІКА ВИРОЩУВАННЯ СІЯНЦІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ ТА ЇХ ЗАХИСТ ВІД ХВОРОБИ СНІЖНЕ ШУТТЕ

Автор: **Рудейчук Діана Володимирівна**, учениця 10 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Науковий керівник: **Дащук М.Я.**, учитель географії Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Мета роботи – вивчити агротехніку вирощування сіянців сосни звичайної у розсадниках, а також застосування добрив для покращення посадкового матеріалу.

Завдання роботи:

- дослідити вплив природно-кліматичних умов та ґрунтів на вирощування сосни звичайної;
- вивчити біоценологію гриба, який викликає сніжне шутте;
- уточнити причини хвороби і розробити заходи боротьби з хворобою з урахуванням застосування нових фунгіцидів.

Об'єкт дослідження – насадження сосни звичайної, уражені сніжним шутте.

Предмет дослідження – особливості виникнення і поширення осередків ураження сосни сніжним шутте, біологічні засоби профілактики поширення хвороби.

Дослідження проводилося на базі Клеванського лісництва Клеванського держлісгоспу, на території розплідників площею 4648 га. Облік зараженості сходів сосни звичайної сніжним шутте проводили шляхом рекогносцирувального і детального обстежень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в умовах Клеванського держлісгоспу виявлено захворювання сосни на сніжне шутте; уперше на двох пробних ділянках досліджено агротехніку вирощування сіянців та садженців сосни; а також досліджено вплив стану навколишнього середовища та мікрорельєфу на поширення хвороби.

Практичне значення одержаних результатів:

- виявлення осередків гриба *Phacidium infestans* має значення для лісового господарства, тому що власне втручання з рубками догляду дозволить запобігати поширенню гриба і надасть можливість використання ще придатної деревини;
- установлення залежності між станом навколишнього середовища, мікрорельєфом соснових насаджень та прогресуючим розвитком хвороби шутте дозволить прогнозувати проведення запобіжних заходів щодо її поширення.

ВПЛИВ ЗМІНИ ФІЗИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ҐРУНТУ НА СТАН ДУБА ЗВИЧАЙНОГО У РЕКРЕАЦІЙНІЙ ЗОНІ РАФАЛІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ДП «ВОЛОДИМИРЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

Автор: Сергійчук Сергій Віталійович, учень 9 класу Рафалівської ЗОШ II-III ступенів, вихованець Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Бабій В.В., учитель біології, керівник гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

В умовах посиленого антропогенного впливу на довкілля особливої уваги заслуговує проблема трансформації лісових насаджень. Це питання є актуальним для зелених зон із дубовими насадженнями біля селища Рафалівка Володимирецького району.

Дубові лісостани зазнають впливу таких несприятливих екологічних чинників: абіотичних, біотичних, антропогенних. Унаслідок їх дії спостерігається деградація дубових лісостанів і зниження функцій.

Метою дослідження є аналіз зміни фізичних властивостей ґрунту та його вплив на ріст і розвиток дубів.

Завдання: дослідити один із факторів, що призводить до всихання дуба звичайного, а саме зміну фізичних властивостей ґрунту; проаналізувати рівень дослідження дії цього фактора на деревостани дуба звичайного в Рафалівському лісництві.

Під час дослідження проблеми були використані такі методи: зіставлення та порівняння, що дали можливість прослідкувати тенденцію зменшення кількості дубових насаджень; сухого просіювання для обчислення коефіцієнта структурності ґрунту; буровий метод для визначення щільності ґрунту; за методом Савінова визначили коефіцієнт фільтрації води, а саме водопроникність ґрунту; за допомогою математично-статистичного аналізу була виявлена коренезаселеність під здоровими та всихаючими деревами дуба.

Для вивчення популяційної структури насаджень нами закладено пробні площі, на яких за загальноприйнятими в лісовій таксації методиками вивчалися лісівничо-таксаційні показники дерев і насаджень.

Поділ на категорії санітарного стану здійснювали за шкалою згідно з Санітарними правилами в лісах України за шістьма категоріями – здорові, ослаблені, дуже ослаблені, усихаючі, свіжий і старий сухостій.

На ділянках Рафалівського лісництва нами досліджений структурний стан ґрунту під здоровими та всихаючими насадженнями; визначена якісна оцінка водопроникності ґрунтів; встановлено ступінь їх ущільнення та санітарний стан дубових насаджень; вивчено лісівничо-таксаційні характеристики дуба звичайного у свіжій та вологій судібровах.

МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛИСТКІВ ДЕРЕВНИХ ПОРІД В УМОВАХ АЕРОТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Автор: Шмендель Марта Юрївна, учениця 10 класу Здолбунівської гімназії.

Наукові керівники: Волошинова Н.О., канд. с/г наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Базан Т.І.**, учитель біології Здолбунівської гімназії.

Характеристика фізіологічних та морфологічних параметрів тканин листка дає об'єктивну оцінку стану асиміляційного апарату рослин у досліджуваних умовах. Ураховуючи це, можна підібрати породи для лісорозведення і формування найкращих типів штучних насаджень.

Об'єкт дослідження: зелені алеїні насадження міста Здолбунова в зоні забруднення цементним пилом на території ПАТ «Волинь-цемент» та в радіусі п'яти кілометрів від досліджуваного забруднювача.

Дослідні ділянки були визначені в трьох районах із різним ступенем забруднення атмосферного повітря. Для дослідження обирали дерева середнього віку, приблизно 10-25 років із середньою висотою і розміром крони. На першій ділянці досліджено 10 дерев, на другій – 7, на третій – 3. Загалом обстежено 20 шт. деревних порід.

Листки для морфологічних досліджень відбиралися наприкінці вегетаційного періоду (вересень). Зразки збирали з південної частини крони дерев на висоті до 2 м, із кожного дерева відібрано по 30 листків. Зібрані листки гербаризувалися. Дослідження проводили на гербарному матеріалі. Дослідження проводилися за такими параметрами: довжина черешка, довжина і ширина листкової пластини, її коефіцієнт форми, висота пагона, ширина крони та діаметр стовбура дерев досліджуваних районів із різним рівнем антропогенного навантаження.

Висновки:

- під впливом промислових викидів в атмосферу суттєво погіршується санітарний стан деревних порід;
- з наближенням до підприємства параметричні показники листків знижуються;
- поодинокі дерева мають гірший санітарний стан, ніж у масиві насадження;
- сильний ступінь ослаблення насаджень у 300-метровій зоні дії ПАТ «Волинь-цемент» є сприятливим фактором для заселення дерев листогризними та стовбуровими шкідниками;
- запиленість листкової пластинки всіх деревних порід була підвищеною на території ПАТ «Волинь-цемент», але ці листки були менш уражені хворобами та шкідниками;
- мінливість морфометричних показників листків досліджуваних рослин становила вище 20%;
- варіативна мінливість для трьох ділянок є значною.

СЕКЦІЯ «АГРОНОМІЯ»

ВИВЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА СХОЖІСТЬ НАСІННЯ, ВЕГЕТАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ВРОЖАЙНІСТЬ СУНИЦІ САДОВОЇ СОРТУ «МОСКОВСЬКИЙ ДЕЛІКАТЕС»

Автор: **Опанасюк Владислав Євгенович**, учень 10 класу Бугринського НВК «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей» Гощанського району.

Науковий керівник: **Динисюк Т.Ф.**, учитель біології Бугринського НВК «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей», керівник гуртка РМАНУМ.

Одним із високоєфективних та найбільш мало затратних методів вирощування суниці є вирощування суниці з ботанічного насіння. В Україні такі технології масово не запроваджуються у виробництво, тому що є мало вивченими.

Метою досліджень було вивчення впливів передпосівної обробки насіння суниці садової сорту Московський делікатес на схожість, розвиток рослин і формування господарсько-цінних ознак; виявлення найефективніших методів передпосівної обробки насіння для подальшого застосування у виробництві.

На основі досліджень ми зробили наступні висновки:

- пришвидшити сходи насіння суниці на 10-12 діб можна завдяки 3-денній стратифікації посівів у холодильнику;
- покращити якість продуктів суниці можна, попередньо замочивши насіння у розчині РРР Емістимі С, але РРР недостатньо впливає на схожість насіння;
- досягти 80-85% схожості насіння суниці садової сорту Московський делікатес можна, якщо посіви стратифікувати в холодильнику впродовж 21 доби;
- стратифікація посівів суниці садової холодом протягом 21 доби набагато покращує якість розсади, формування листової поверхні та приживлюваність розсади при висадженні її у відкритий ґрунт;
- стратифікація посівів насіння суниці холодом, очевидно, позитивно впливає на приживлюваність розсади під час висадження у відкритий ґрунт;
- стратифікація посівів холодом протягом 21 доби позитивно впливає на проходження всіх вегетаційних етапів розвитку рослин, на їх листкоутворювальну здатність, на масу ягід і їх кількість. Тому продуктивність куща й урожайність сорту зростає на 16,4% - 17%;
- стратифікація посівів холодом протягом 21 доби позитивно впливає на економічну оцінку вирощування суниці – собівартість продукції знижується, зростає чистий дохід і рентабельність виробництва (122% - 123%);
- найкращою технологією вирощування ранньостиглого сорту суниці садової сорту Московський делікатес із насіння з 6 нами випробуваних є та, що передбачає стратифікацію посівів холодом протягом 21 доби.

ПІДБІР ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ ЗАСОБІВ БОРОТЬБИ З ФІТОФТОРОЗОМ ТОМАТІВ

Автор: **Тарасова Дарія Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 20.

Наукові керівники: **Колесник Т.М.**, канд. с/г наук, керівник гуртка РМАНУМ;
Архипчук Л.А., учитель біології Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 20.

Актуальність проблеми оцінки екологічної безпеки застосування засобів боротьби з фітофторозом томатів зумовлена досить високим відсотком їх споживання населенням та традиційним вирощуванням на свіжому повітрі в регіонах із помірним кліматом. У період сталого розвитку є досить актуальним органічне землеробство. Важливим етапом переходу до нього є заміна неконтрольованого застосування в сільському господарстві фунгіцидів на біофунгіцидів. Тому оцінка ефективності та рівня екологічної безпеки застосування різних засобів боротьби з фітофторозом томатів дозволить обґрунтувати найбільш безпечні з них, створити передумови переходу до біологічного землеробства та провести інформаційну кампанію серед овочівників та населення, чим забезпечити значну частину громадян від надмірного рівня пестицидного навантаження як на агроєкосистеми, так і на організм людини.

Мета роботи: оцінка екологічної безпеки застосування засобів боротьби з фітофторозом томатів.

Предмет дослідження: показники рівня ураженості рослин томатів фітофторозом, фітотоксичності ґрунту.

Об'єкт дослідження: процес поширення фітофторозу та токсичності ґрунту під час застосування фунгіцидів Мікосан, ФітоДоктор, Інфініто, Консенто.

Провівши дослідження, ми порівняли ефективність фунгіцидів та біофунгіцидів, а також запропоновані методи зі зменшення можливості поширення інфекції серед рослин.

ХВОРОБИ КАРТОПЛІ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ЇХ РОЗВИТКУ В УМОВАХ КОСТОПІЛЬЩИНИ

Автор: **Епик Віталій Вікторович**, учень 11 класу Деражненської ЗОШ I-III ступенів Костопільського району.

Науковий керівник: **Орловська Н.А.**, учитель біології Деражненської ЗОШ I-III ступенів.

Великої шкоди картоплярству завдають гнилі бульб бактеріального та грибного походження. Збудники викликають захворювання картоплі як під час вегетації, так і в період зберігання. Тому вивчення розповсюдження та шкоди сухої, мокрої та кільцевої гнилі картоплі, біологічних особливостей збудників, а також удосконалення заходів захисту від гнилі бульб картоплі, спрямованих на обмеження розвитку захворювання в нашій зоні, є актуальним.

Метою роботи є виявлення хвороб картоплі, вивчення біологічних особливостей їх збудників, ознайомлення зі стійкими до збудників хвороб сортами картоплі, а також удосконалення заходів захисту від хвороб в умовах Костопільщини.

Для досягнення поставленої мети виконали наступні завдання:

- простежили появу ознак хвороб на бульбах під час зберігання у зимовий період;
- оцінювали ріст і зрідженість стеблостою картоплі на досліджених ділянках;
- визначали ступінь ураження бульб картоплі сухою, мокрою та кільцевою гниллю, паршею;
- удосконалювали заходи захисту картоплі від хвороб.

Об'єкт дослідження – суха, мокра та кільцева гниль картоплі, парша.

У результаті проведених досліджень встановлено:

- нормально зберігаються лише здорові та непошкоджені бульби;
- розчин борної кислоти в концентрації 0,1%, розчин мідного купоросу (0,5%), розчин перманганату калію (0,01%) гальмують поширення інфекції кільцевої, сухої та мокрої гнилі;
- передсадибне озеленення бульб і прогрівання посадкового матеріалу за температури +13 – +14°C протягом 2-3 тижнів знижує зараження сухою, мокрою, кільцевою гниллю в 1,5-2 рази;
- перше і друге поле для сорту «Санте» – ріст стеблостою відмінний, добре виражений, третє поле – ріст стеблостою незадовільний не виправдана зрідженість. Для сорту «Темп» першого і другого поля ріст стеблостою задовільний, третє поле – незадовільний;
- прогрітий насінний матеріал швидше сходить на 4-5 днів;
- запропоновані заходи захисту картоплі від хвороб гнилі, зокрема обробка бульб розчинами мікроелементів, передпосадкове озеленення та висаджування стійких сортів, забезпечують приріст урожаю на 4-5,5 т/га;
- під час зберігання бульб у зимовий період поширеними є суха гниль, загальний відсоток якої для сорту «Санте» – 5,2, «Темп» – 5,3, кільцева гниль становить 2,3% і 2,7% та мокра гниль – 2,4% і 2,6%, парша – 0,5% і 0,4%.

СЕКЦІЯ «ВЕТЕРИНАРІЯ ТА ЗООТЕХНІЯ»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ВІТАМІННО-МІНЕРАЛЬНОГО ПРЕПАРАТУ «ФОС-БЕВІТ» В УМОВАХ ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Автор: **Салюк Роман Володимирович**, учень 10 класу Бугринського НВК «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей» Гоцанського району.

Наукові керівники: **Катюха С.М.**, канд. вет. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Динисюк Т.Ф.**, учитель біології Бугринського НВК «ДНЗ – ЗОШ I-II ступенів – агротехнічний ліцей» Гоцанського району.

Ураховуючи низький рівень обізнаності населення з новим фармакологічним препаратом «Фос-Бевіт» для птиці присадибних господарств, зокрема бройлерів, вважаємо актуальним проведення дослідів у цьому напрямку.

Мета досліджень: визначити вплив комплексного вітамінно-мінерального препарату «Фос-бевіт» на ефективність вирощування курчат-бройлерів в умовах особистого селянського господарства та економічне обґрунтування його застосування. Для досягнення поставленої мети ставилися наступні завдання: виявити вплив препарату «Фос-бевіт» на збереженість курчат-бройлерів; виявити вплив добавки на ростові показники курчат; установити показник затрати корму та приріст курчат; дати економічну оцінку дослідів.

В експерименті досліджували ефективність впливу фармакологічного препарату «Фос-Бевіт» на життєдіяльність і продуктивність курчат бройлерів кросу КОББ – 500. Для дослідів були відібрані курчата – десятидобового віку і сформовані у дві групи – контрольну і дослідну, по 10 курчат у кожній групі. Контрольну і дослідну групи курчат утримували в однакових умовах і годувували їм однакові корми. Контрольну групу курчат додатково випоювали водою з додаванням препарату «Фос-Бевіт» відповідно до інструкції виробника. Дослід тривав 100 діб.

На основі досліджень ми робимо наступні висновки:

- застосування вітамінно-мінерального препарату «Фос-Бевіт» у раціоні курчат-бройлерів в умовах особистого селянського господарства позитивно впливає на динаміку приросту маси тіла (середньодобовий приріст збільшується на 8,6%, маси тіла) протягом 90 днів;
- побічних явищ за перорального застосування препарату «Фос-Бевіт» у раціоні курчат-бройлерів не виявлено;
- вітамінно-мінеральний препарат «Фос-Бевіт» рекомендується застосовувати курчатам-бройлерам під час їх вирощування в домашніх умовах шляхом щоденного випоювання з питною водою впродовж 5 діб, трикратно з інтервалом 15 діб із розрахунку 1 мл на 1 л води.

НОВІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКИ СИМУЛІДОТОКСИКОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Автор: **Засядьвовк Ніколь Юріївна**, учениця 11 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – спеціалізована спортивна школа № 26».

Наукові керівники: **Катюха С.М.**, канд. вет. наук, керівник гуртка РМА-НУМ; **Монько Л.В.**, учитель біології Рівненського НВК «ЗОШ I-III ступенів – спеціалізована спортивна школа № 26».

Мета роботи: вивчити вплив екологічних факторів на регуляцію чисельності мошок в умовах Рівненської області, розкрити особливості вияву симулідотоксикозу великої рогатої худоби та підібрати найбільш ефективні препарати для його лікування та профілактики.

Для досягнення поставленої мети вирішували такі завдання:

- вивчали еколого-біологічні особливості розвитку та динаміку активності кровосисних мошок на території Рівненщини;
- розкривали особливості клінічного вияву симулідотоксикозу великої рогатої худоби;
- апробували новий метод лікування тварин, хворих на симулідотоксикоз;
- провели порівняльну оцінку ефективності препаратів для захисту тварин від нападу мошок.

Об'єкт дослідження: мошки, їх біотопи, велика рогата худоба.

Предмет дослідження: біологія мошок, симулідотоксикоз та заходи боротьби з ним.

Отримано нові знання про еколого-біологічні особливості розвитку кровосисних мошок на території Рівненської області. Установлено, що основним фактором, який сприятливо впливає на розвиток мошок, є належний температурний режим води. Зареєстровано два підйоми активності вильоту мошок, серед яких перший супроводжується масовим захворюванням тварин на симулідотоксикоз. Розкрито симптоми клінічного вияву симулідотоксикозу великої рогатої худоби, які переважно починаються через 3 години за інтенсивності нападу мошок 1500 екз. протягом 5-хвилинного їх підрахунку. Уперше запропоновано новий метод лікування симулідотоксикозу за допомогою препарату «Ветокс-1000» та його профілактики – інсектициду «Ектосан-плюс». Запропонований метод захисту дійних корів є економічно рентабельним.

УТРИМАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПЕРЕПІЛОК ПОРОДИ ФАРАОН У ДОМАШНІХ УМОВАХ

Автор: **Оржеховська Ольга Едуардівна**, учениця 11 класу Оржівського НВК «Школа-колегіум» Рівненського району.

Науковий керівник: **Гогу Р.В.**, учитель біології Оржівського НВК «Школа-колегіум» Рівненського району.

Перепелині яйця називають ампулами здоров'я. Вони широко використовуються в дитячому харчуванні багатьох країн світу. В Японії, народ якої пережив ядерне бомбардування, щоденне вживання школярами перепелиних яєць передбачене спеціальною програмою міністерства освіти. На нашу думку, це є актуальним і для України після катастрофи на ЧАЕС.

У медичних установах перепелині яйця використовуються в комплексі з лікарськими препаратами для хворих бронхіальною астмою, хронічною пневмонією, туберкульозом, цукровим діабетом, серцево-судинними хворобами. Вони виводять радіонукліди, покращують імунітет та пам'ять. Це довели білоруські медики та вчені Інституту експериментальної радіології АМН України.

Перепілки дуже прості і невибагливі в утримуванні та надзвичайно продуктивні. Розведення перепілок може бути вигідною бізнес ідеєю.

Мета дослідження – дослідити ефективність утримування перепілок та вплив біодобавок (в рекомендованих дозах) на яєчну продуктивність цих птахів.

Завдання:

- вивчити біологічні особливості та різноманітність найбільш продуктивних порід перепілок;
- ознайомитися з особливостями утримування та вирощування перепелів у домашніх умовах;
- визначити доцільність використання біодобавки «Гумісол-Т2» на продуктивність перепілок.

Висновки:

- перепілки надзвичайно прості і невибагливі в утриманні – це дає можливість вирощувати їх навіть в умовах місь-

- кої квартири;
- перепелині яйця – найцінніший лікувальний антибактеріальний, імуномодельючий та протипухлинний продукт, який варто вживати в екологічно неблагополучних регіонах;
- розведення перепілок може бути цікавою бізнес ідеєю, адже ця невеличка пташка чи не найкраще пристосована для розведення на невеликій фермі, а також на приватній садибі для отримання яєць у промислових обсягах;
- застосування в годівлі перепілок-несучок пробіотичної добавки «Гумісол-Т2» у дозі 0,35% до маси комбікорму сприяє збільшенню валового збору яєць на 11,8%, маси яєць – на 13,2% та зниженню витрат кормів.

Одержані результати досліджень можна застосувати людям, які проживають не лише в сільській місцевості, а й у містах, та бажають мати екологічно чисту, надзвичайно смачну та корисну продукцію перепілиництва. А використання біодобавок дасть можливість покращити продуктивність птахів та економію кормів.

ДОСЛІДЖЕННЯ СЕЧОКАМ'ЯНОЇ ХВОРОБИ КОТІВ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НЕЮ НА ТЕРИТОРІЇ М.РІВНЕ

Автор: **Кобиланська Вікторія Ігорівна**, учениця 9 класу Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Наукові керівники: **Катюха С.М.**, канд. вет. наук, керівник гуртка РМАНУМ; **Чуль О.С.**, учитель біології Школи-інтернату II-III ступенів «Рівненський обласний ліцей».

Серед численних захворювань собак і котів чільне місце за своїм поширенням та проведенням до летальних наслідків займають патології сечовидільної системи поряд із серцево-судинними захворюваннями, пухлинами та травматичними пошкодженнями. Уролітіаз – досить поширена по всій Україні хвороба, що характеризується порушенням обміну речовин і відкладанням кристалів солей на слизистих оболонках сечівника, сечоводів та сечового міхура. Теперішній стан сечокам'яної хвороби котів на території нашої країни перебуває у дость занедбаному стані й має стійку тенденцію до погіршення. Тому наше дослідження є актуальним.

Метою роботи було вивчення сечокам'яної хвороби у котів на території міста Рівне та аналіз дії препарату «Стоп-цистит» на розвиток сечокам'яної хвороби. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: вивчити особливості клінічного вияву хвороби у котів на території м.Рівне; провести моніторинг уролітіазу на території міста; дослідити дію препарату «Стоп-цистит» на перебіг уролітіазу в організмі котів.

Провівши дослідження, ми встановили, що за декілька років спостерігається збільшення частоти звернень власників хатніх тварин до ветеринарних клінік через клінічні вияви сечокам'яної хвороби. Спалахи уролітіазу спостерігаються в період із лютого по травень та з вересня по листопад. В основній групі ризику – коти віком від 1 до 5 років (72,3%). Також було встановлено високу ефективність дії препарату «Стоп-цистит» для вилікування цього захворювання.

СЕКЦІЯ «СЕЛЕКЦІЯ ТА ГЕНЕТИКА»

СЕЛЕКЦІЙНО-ЦИТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ МІСТА РІВНОГО

Автор: **Тарасова Дарія Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 20.

Наукові керівники: **Лазар О.Д.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Архипчук Л.А.**, учитель біології Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 20.

Основним напрямком селекційних досліджень зелених насаджень урбанізованих територій має бути відбір на декоративність, імунітет від шкідників і хвороб, стійкість до несприятливих факторів навколишнього середовища. Усі ці особливості мають поєднуватися в деревній рослині, яка буде введена в зелені об'єкти міста або іншого населеного пункту. Дослідження на цитологічному рівні допоможуть виявляти більш стійкі екземпляри виду на забрудненій території. Сосна звичайна в зелених насадженнях збагачує повітря киснем, знищує хвороботворні бактерії, покращує кліматичні умови тощо. Проте зелені насадження сосни звичайної в місті Рівному знаходяться в незначній кількості і досліджені недостатньо, тому необхідність вивчення мінливості *Pinus sylvestris* L. за лісовничими, селекційними і цитологічними ознаками та рання діагностика стану деревних рослин є достатньо цінною і актуальною проблемою.

Мета дослідження: виявлення стійких, імунних, декоративних, високопродуктивних екземплярів сосни звичайної з подальшим упровадженням найбільш перспективних її форм і сортів для озеленення і поліпшення екологічної ситуації в місті.

Об'єкт дослідження – сосна звичайна в мікропопуляціях міста Рівне і в лісових культурах держлісфонду Рівненської області.

Предмет дослідження – внутрішньовидова мінливість культури сосни звичайної в антропогенному середовищі і на землях держлісфонду РОУЛГ та МГ. Наукова новизна: уперше здійснено обстеження і вивчення мінливості мікропопуляцій сосни звичайної у місті Рівному з урахуванням використання стійких екземплярів для відповідного цільового

призначення.

За результатами обстеження виділені 7 швидкоростучих і 8 декоративних дерев сосни у біогрупах, які можна використовувати для підвищення продуктивності лісу в Рівненській області, а також для введення стійких екземплярів у зелені насадження на антропогенно забруднені території. Вивчення і дослідження цієї теми в майбутньому дасть змогу розробити рекомендації щодо моніторингу забруднення повітря, використовуючи *Pinus sylvestris* L. як біоіндикатор у місті.

ВИВЧЕННЯ МІНЛИВОСТІ ДЕЯКИХ СОРТІВ СЕНПОЛІЙ ЗА МОРФОЛОГІЧНИМИ ОЗНАКАМИ ВЕГЕТАТИВНИХ ТА ГЕНЕРАТИВНИХ ОРГАНІВ

Автор: **Шаповал Анастасія Олегівна**, учениця 9 класу Рівненської СПШ I-III ступенів №15.

Науковий керівник: **Лазар О.Д.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Дивовижні поєднання кольорів і відтінків не здатні залишити байдужим жодну людину, яка хоча б раз побачила сортові сенполії. Тому і дотепер вивчення біологічних, морфологічних особливостей, а також і морфометричних характеристик цієї рослини залишається актуальним завданням багатьох дослідників.

Об'єкт дослідження: п'ять сортів сенполій Антонія (Antonia), Срібна поляна (Silverglade Sprays), Яскраві очі (Bright Eyes), Золота осінь (Golden Autumn), Дельф імперіал (Delph Imperial), які вирощуються в кімнатних умовах.

Предмет дослідження: біологічні і морфологічні особливості фіалок-сенполій та вплив різних стимуляторів на їх розмноження й квітнування.

Методи досліджень: узагальнення вихідних даних із літературних джерел та мережі Інтернет, біометричні, морфологічні, фенологічні показники з використання методів математичної статистики, аналіз та синтез, порівняльний аналіз.

Мета дослідження: удосконалення методики вирощування сортів фіалок Антонія (Antonia), Срібна поляна (Silverglade Sprays), Яскраві очі (Bright Eyes), Золота осінь (Golden Autumn), Дельф імперіал (Delph Imperial) для вирощування якісної квіткової продукції в кімнатних умовах і спроба у майбутньому вивести новий сорт.

На основі початкових досліджень узамбарської фіалки розпочаті випробовування природних стимуляторів росту на укорінення листкових живців. Установлено, що найкраще збереження живців і утворення корінців відбулося з застосуванням перманганату калію, а в листкових живців – з поливом водою з домішкою добрив. Основні результати наукових досліджень можуть використовуватися з метою оцінки і вибору більш перспективних сортів фіалок для декоративних цілей та збільшення біорізноманіття виду.

ВПЛИВ СХРЕЩУВАННЯ СМОРОДИНОВИДНОЇ ФОРМИ З РАЙОНОВАНИМ СОРТОМ ПОМІДОРІВ НА ФІТОФТОРОСТІЙКІСТЬ

Автор: **Самчук Влас Миколайович**, учень 11 класу Білашівського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Мачелюк Г.М.**, учитель біології Білашівського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Здолбунівського району.

Протягом останніх десятиріч на поматах спостерігається розвиток небезпечного захворювання – фітофторозу. Фітофтороз призводить до значних утрат врожаю, а тому спонукає до радикальних заходів для зниження шкодочинності цієї хвороби. Отже, проблема захисту томатів від хвороб є надзвичайно актуальною і потребує невідкладного вирішення.

Метою роботи було дослідити, як впливає схрещування томатів сорту «Смородиновидний» із районованим сортом «Лагідний» на стійкість до фітофторозу.

Об'єкт дослідження – томати сортів «Смородиновидний», «Лагідний», плоди, отримані від схрещування томату сорту «Смородиновидний» із томатом сорту «Лагідний».

Предмет дослідження – визначення вмісту сухих речовин у плодах досліджуваних рослин та стійкості досліджуваних рослин до фітофторозу.

Методи дослідження: теоретичний (аналіз спеціальної літератури); експериментальний (постановка польового експерименту), фітопатологічні (дослідження розвитку хвороб томатів, визначення стійкості сортів та біологічної ефективності застосування засобів захисту), фітоімунологічні (вивчення взаємодії збудників хвороб зі стійкістю сорту), рефрактометрія (оптичний метод вимірювання показника заломлення речовини); математично-статистичні (оцінка достовірності отриманих результатів та встановлення кореляційних зв'язків).

Наукова новизна роботи – уперше самостійно здійснено порівняльну оцінку вмісту сухих речовин у плодах томатів та досліджено залежність між умістом сухих речовин у плодах та їх стійкістю до фітофторозу.

Провівши дослідження зі схрещування смородиновидної форми з районованим сортом помідорів та вивчивши їх фітофторостійкість, зробили наступні висновки:

1. Смородиновидний томат відрізняється від районованого сорту «Лагідний» високою стійкістю до хвороб, високим умістом сухої речовини у плодах, але поступається товарним виглядом плодів та їх смаковими якостями.
2. Збудниками захворювання томатів на фітофтороз є гриби-паразити роду *Phytophthora*. Зооспори гриба поширюються ґрунтовими водами та перенесенням спор вітром від джерела зараження на достатньо віддалені відстані.
3. Симптомами фітофторозу є темні плями на листі та стеблах рослин. За підвищеної вологості на листках із ниж-

нього боку з'являються пухнасті білясті нальоти спороношення патогенного гриба.

4. Районований сорт помідорів «Лягідний» досить стійкий до захворювання на фітофтороз, але в умовах Полісся виростити ці рослини без обробки неможливо. Способом схрещування зі смородиновидним томатом удалося затримати наступ захворювання на 15 діб. Отже, для захисту рослин дієвими є народні та хімічні засоби.

5. Найбільший уміст сухої речовини у смородинвидних томатів у середньому – 10%, у гібридів, отриманих від схрещування помідорів сорту «Лягідний» із смородинвидним томатом, – 8,22% і у плодів сорту «Лягідний» – 5.95%. Чим більший уміст сухих речовин у плодах, тим вони стійкіші до фітофторозу.

ЗМІСТ

ВІДДІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА.....	4
СЕКЦІЯ «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА»	4
СЕКЦІЯ «СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА»	9
СЕКЦІЯ «РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА».....	14
СЕКЦІЯ «ФОЛЬКЛОРИСТИКА».....	16
СЕКЦІЯ «МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО»	21
СЕКЦІЯ «ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ»	25
ВІДДІЛЕННЯ МОВОЗНАВСТВА	32
СЕКЦІЯ «УКРАЇНСЬКА МОВА»	32
СЕКЦІЯ «АНГЛІЙСЬКА МОВА».....	39
СЕКЦІЯ “ІСПАНСЬКА МОВА”	47
СЕКЦІЯ «НІМЕЦЬКА МОВА»	47
СЕКЦІЯ «ФРАНЦУЗЬКА МОВА».....	50
СЕКЦІЯ «РОСІЙСЬКА МОВА».....	51
ВІДДІЛЕННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ НАУК	52
СЕКЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СИСТЕМ, НАВЧАЛЬНИХ ТА ІГРОВИХ ПРОГРАМ	52
СЕКЦІЯ INTERNET-ТЕХНОЛОГІЙ ТА WEB ДИЗАЙНУ	53
СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	54
СЕКЦІЯ КОМП’ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ТА МЕРЕЖ.....	55
СЕКЦІЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	56
СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОГРАМУВАННЯ	56
НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ.....	57
СЕКЦІЯ «АВІА- ТА РАКЕТОБУДУВАННЯ, МАШИНОБУДУВАННЯ ТА РОБОТОТЕХНІКА»	57
СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ»	57
СЕКЦІЯ «ЕЛЕКТРОНІКА ТА ПРИЛАДОБУДУВАННЯ»	59
СЕКЦІЯ «ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ».....	61
СЕКЦІЯ «НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ І ВІНАХІДНИЦТВО»	63
СЕКЦІЯ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО».....	65
ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ.....	66
СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»	66
СЕКЦІЯ «МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»	68
СЕКЦІЯ «ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ»	70
ВІДДІЛЕННЯ МАТЕМАТИКИ	72
СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА».....	72
СЕКЦІЯ «ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА».....	75
СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ».....	78
ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ	81
СЕКЦІЯ «ТЕОРЕТИЧНА ФІЗИКА»	81
СЕКЦІЯ «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ФІЗИКА».....	83
СЕКЦІЯ «АСТРОНОМІЯ ТА АСТРОФІЗИКА».....	84
СЕКЦІЯ «АЕРОФІЗИКА ТА КОСМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»	90
ВІДДІЛЕННЯ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ.....	91
СЕКЦІЯ «ГЕОГРАФІЯ ТА ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО»	91
СЕКЦІЯ “ГЕОЛОГІЯ, ГЕОХІМІЯ ТА МІНЕРАЛОГІЯ”	95
СЕКЦІЯ “КЛІМАТОЛОГІЯ ТА МЕТЕОРОЛОГІЯ”	98
СЕКЦІЯ “ГІДРОЛОГІЯ”	99
ВІДДІЛЕННЯ ІСТОРІЇ	102
СЕКЦІЯ «ЕТНОЛОГІЯ»	102
СЕКЦІЯ «АРХЕОЛОГІЯ».....	105
СЕКЦІЯ «ІСТОРІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»	107

СЕКЦІЯ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»	112
СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»	117
ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА.....	122
СЕКЦІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»	122
СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ».....	124
СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА»	127
СЕКЦІЯ «ПРАВознавство»	130
СЕКЦІЯ «ТЕОЛОГІЯ, РЕЛІГІЄЗНАВСТВО ТА ІСТОРІЯ РЕЛІГІЇ»	134
СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА»	139
ВІДДІЛЕННЯ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ.....	144
СЕКЦІЯ «БІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ»	144
СЕКЦІЯ «ЗАГАЛЬНА БІОЛОГІЯ».....	147
СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ».....	149
СЕКЦІЯ «ВАЛЕОЛОГІЯ»	156
СЕКЦІЯ «МЕДИЦИНА».....	160
СЕКЦІЯ «ЗООЛОГІЯ, БОТАНІКА».....	166
СЕКЦІЯ «ХІМІЯ»	170
ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК	177
СЕКЦІЯ «ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»	177
СЕКЦІЯ «ЕКОЛОГІЯ»	181
СЕКЦІЯ «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	185
СЕКЦІЯ «АГРОНОМІЯ».....	189
СЕКЦІЯ «ВЕТЕРИНАРІЯ ТА ЗООТЕХНІЯ»	190
СЕКЦІЯ «СЕЛЕКЦІЯ ТА ГЕНЕТИКА»	192
Скорочення	197

СКРОЧЕННЯ

Заклади:

МАН - Мала академія наук

РМАНУМ - Рівненська Мала академія наук учнівської молоді

ЗОШ I-III ст. - загальноосвітня школа I-III ступенів

ЗНЗ - загальноосвітній навчальний заклад

ДНЗ - дошкільний навчальний заклад

НВК - навчально-виховний комплекс

Рівненський міський ПДМ - Рівненський міський Палац дітей та молоді

Рівненський ПМЛ «Елітар» - Рівненський природничо-математичний ліцей «Елітар»

НВК «РОЛІ» - навчально-виховний комплекс «Рівненський обласний ліцей-інтернат»

РДГУ - Рівненський державний гуманітарний університет

НУВГП - Національний університет водного господарства та природоко-трискування

МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука - Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка

Степана Дем'янчука

РІС КСУ - Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету

ООЛІПВФП - Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою

РЕПЛ - Рівненський економіко-правовий ліцей

Звання:

проф. – професор

доц. - доцент

канд. пед. наук - кандидат педагогічних наук

канд. тех. наук - кандидат технічних наук

канд. філ. наук - кандидат філологічних наук

канд. іст. наук - кандидат історичних наук

канд. хім. наук - кандидат хімічних наук

канд. фіз.-мат. наук - кандидат фізико-математичних наук

канд. екон. наук - кандидат економічних наук

канд. географ. наук - кандидат географічних наук

к.вет.н. - кандидат ветеринарних наук

док. тех. наук - доктор технічних наук

заст. - заступник

Обласний комунальний позашкільний навчальний заклад
«Рівненська мала академія наук учнівської молоді» Рівненської обласної ради.
33028, м. Рівне, вул. С.Петлюри, 17.

тел. (0362) 43 17 08, факс (0362) 26 57 70.

e-mail: man.rivne@ukr.net
<http://man.rv.ua>

Здано до набору 11.08.2015.

Підписано до друку 28.08.2015. Замовлення № __ від _____
Формат 60x84/8 Папір офсетний. Друк офсетний. Тираж 120

Друк - ФОП Брегін Андрій Романович. тел. (0362) 43 00 97.